

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

โดย

ดร.เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์, ศ. โมเช่ เซอร์เรอร์, รศ.ดร.มัลลิกา มัติโก,
ผศ. เสาวคนธ์ พีระพันธ์, ผศ.ดร. ปณิตดา ชำนาญสุข, รศ.ดร. กฤตยา แสงวงเจริญ,
ผศ. กุณชรีย์ พ่วงสุวรรณ, อ. สอรัฐ มาบุญ, ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร และ วิทยากร งามดี
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2551

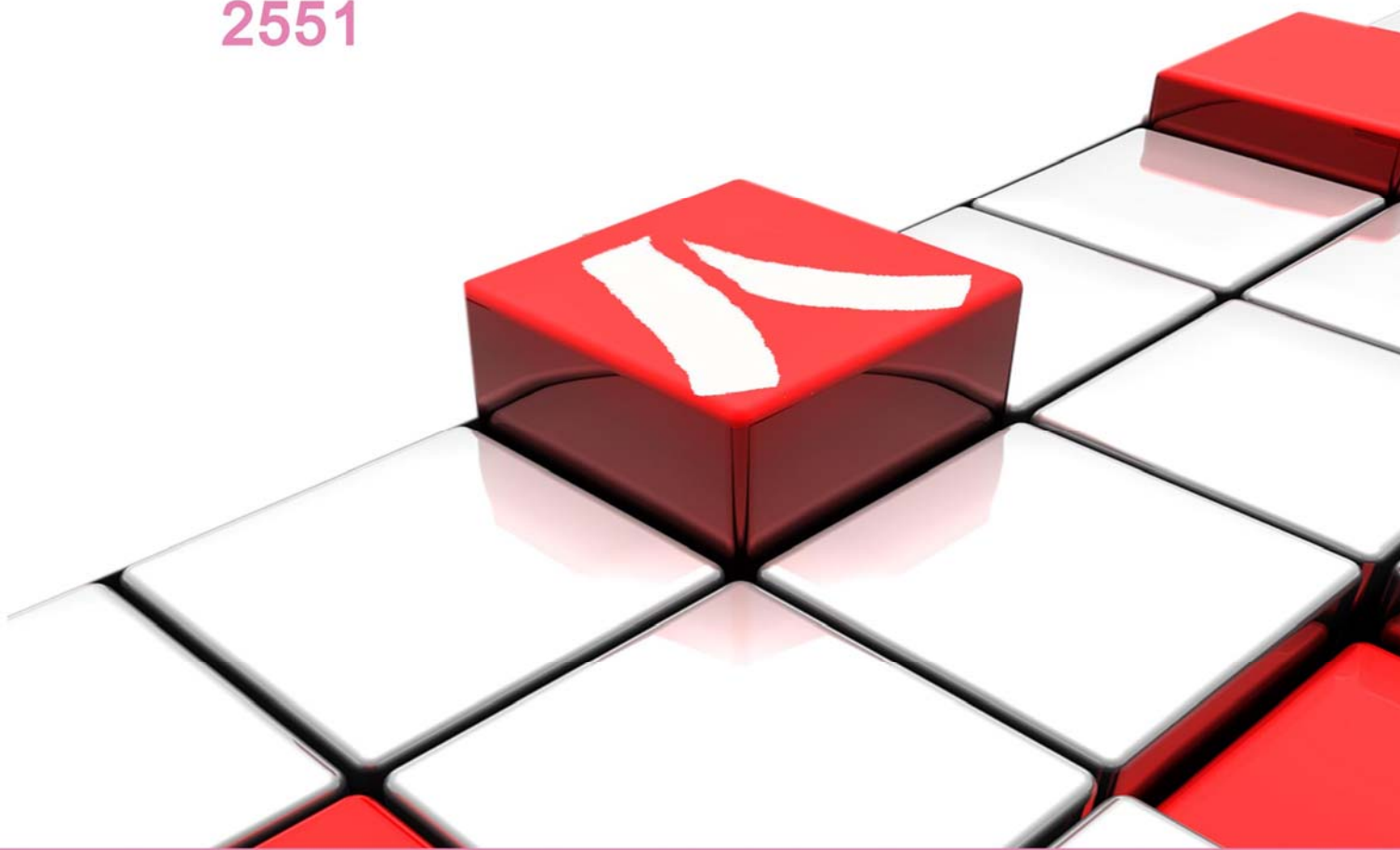

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

“ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน สิ่งปรากฏเป็นเพียงอาการที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมแห่งความรุนแรง พฤติกรรมความรุนแรงจึง มีอาจเป็นปัญหาที่ตัวเด็กหรือเยาวชนเฉพาะปัจเจก แต่เป็นเรื่องของบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่มีอิทธิพล ประกอบสร้าง (social and cultural constructed) ให้เด็กใช้ และยอมรับกับอุดมการณ์การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องใช้ฐานคติของการมองปัญหาที่ไปไกลกว่าการมองเฉพาะปัจเจกส่วนบุคคล หรือแบบแยกส่วน หรือเพียงจัดกลุ่มว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง ที่มีปัญหาความเปราะบางในสังคม แต่ต้องมองปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่แวดล้อมและสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ที่ส่งผลต่อแนวคิดและของการยอมรับและหนุนนำให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา”

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์และคณะ

2551

รายงานการวิจัย “มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน”

มาจากโครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง

สนับสนุนโครงการโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์

มติทางสังคมวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

โดย

ดร.เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์

ศ. โมเช่ เซอร์เรอร์

รศ. ดร. มัลลิกา มัติโก

ผศ. เสาวคนธ์ พิระพันธ์

ผศ. ดร. ปณิตดา ขำนาญสุข

รศ. ดร. กฤตยา แสงวงเจริญ

ผศ. กุณฑรีย์ พ่วงสุวรรณ

อ. สอรัฏฐ์ มากบุญ

ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร

รยากร งามดี

ดำเนินงานโดย

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2551

มติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

- ผู้แต่ง :** ดร.เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์ ศ.โมเช่ เซอร์เรอร์
รศ.ดร.มัลลิกา มัติโก ผศ.เสาวคนธ์ พิระพันธ์
ผศ.ดร.ปนัดดา ขำนาญสุข รศ.ดร.กฤตยา แสงวงเจริญ
ผศ.กฤษิรีย์ พ่วงสุวรรณ อ.สอรัฎฐ์ มากบุญ
ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร และ รยากร งามดี
- ดำเนินงานโดย :** คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
เลขที่ 999 ถนน พุทธรณทลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม 73170
- ประสานงานโดย :** สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เลขที่ 255 บริเวณสถานสงเคราะห์หญิงบ้านราชวิถี ตึกพิชเชนดต์
ชั้น 1,2 (ปีกซ้าย) ถนนราชวิถี แขวงพญาไท เขตราชเทวี
กรุงเทพมหานคร 10400
- จัดพิมพ์โดย :** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพมหานคร 10110
- พิมพ์ที่ :**

รายชื่อคณะทำงาน

นักวิจัยหลัก

ดร. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ โมเช่ เซอร์เรอร์
School of Social Work, Tel Aviv University

นักวิจัยหลักกรุงเทพมหานคร

รศ. ดร. มัลลิกา มัติโก และ ผศ. เสาวคนธ์ พิระพงษ์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

นักวิจัยหลักภาคกลาง

ผศ. ดร. ปันดดา ชำนาญสุข
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักวิจัยหลักภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รศ. ดร. กฤตยา แสงวงเจริญ และ ผศ. กุณฑรีย์ พ่วงสุวรรณ
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักวิจัยหลักภาคเหนือ

ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร
สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นักวิจัยหลักภาคใต้

อ. สอรัฎฐ์ มากบุญ
ภาควิชามนุษยศาสตร์ วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี

นักวิจัยร่วม

รยากร งามดี
สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

นักวิจัยภาคสนาม

นางสาวพนิดา	บุญเทพ	นายนพพล	พิลาณนท์
นายชลเทพ	ปิ่นบุญชู	นายโชคอร่าม	จงจ่อหอ
นายเกียรติศักดิ์	แสงสว่าง	นายไชยพร	วารุณศรีสกุล
นางสาวสุภาพร	อดิพนากิจ	นางสาวเหมพรพรช	บุญย้อยหยัด
นายดำรง	นิลหลา	นายสิทธิดิล	สมแวง
นางสาวณัฐชา	เจริญรักษ์	ว่าที่ ร.ต.หญิงวนิดา	แก้วหมุ่น
นางสาวพาดีอเมาะ	อุแล	นางสาวนิสา	ป๋มไช้ะ
นางณัฐวรรณ	อิสระทะ	นายสิริมงคล	จันทร์ขาว
นางสาวเสาวรีย์	ชัยวรรณ	นางสาวอัมพร	บุญตัน
นางสาวขวัญชนก	คำจันทร์	นายพิสุทธิ์	กัญเกียรติกุล
นางสาววิไลพรรณ	สรรพศรี	นางสาวนุสรุา	นามคุณ
นางสาวนงลักษณ์	จันทร์ประทัด	น.ส.วิภาดา	วาสินธุ์

คณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ

ศาสตราจารย์ทิวทอง หงษ์วิวัฒน์	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นายแพทย์วิพุธ พูลเจริญ	มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนานโยบาย
รองศาสตราจารย์ กิติพัฒน์ นนทบุรีมะดุลย์	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
รองศาสตราจารย์ สุรีย์ กาญจนวงศ์	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล	
นายมงคล จันทน์บำรุง	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นายทวิช จตุรพุกฤษ์	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นางสาวณัฐภัทร อินทรปรีดา	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นางพรสม เปาปราโมทย์	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ผู้แทนจากสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหา การค้าหญิงและเด็ก	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นายทรงวิทย์ เข้มมสกุล	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นายประยงค์ พนาสันติกุล	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คำนำ

ปัญหาความรุนแรงในเยาวชนเป็นความสำคัญระดับชาติ และนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันที่เน้นการใช้ความรู้เชิงบูรณาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะ ได้ตระหนักว่าความรุนแรงของสังคม โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน เป็นวิกฤตของสังคมที่จำต้องเร่งแก้ไข โดยใช้ฐานความรู้ที่ลุ่มลึก รอบด้านจากงานวิจัย และการมีส่วนร่วมกับภาคีวิชาการ องค์กรเครือข่ายทางสังคม และภาคส่วนต่าง ๆ ในทางนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหา

รายงานการวิจัย เรื่อง มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนนี้ มาจากโครงการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง เพื่อศึกษา ปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นตัวอย่างสำคัญที่ได้ใช้ความรู้เชิงบูรณาการในการทำงานร่วมกับคณาจารย์สหสาขาวิชาการต่าง ๆ จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทำการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการทบทวนองค์ความรู้ การศึกษาดูงานตัวอย่างเด่นจากต่างประเทศ การจัดกิจกรรมทางวิชาการทั้งในระดับพื้นที่ ระดับนโยบาย และในทางวิชาการ เพื่อการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาของงานวิจัยเรื่องนี้ อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เห็นความสำคัญของปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน และความจำเป็นในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบป้องกันทั้งในระดับครอบครัว กลไกในระดับท้องถิ่น และระดับนโยบาย เพื่อช่วยทำให้สังคมไทย เด็กและเยาวชนไทย มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รศ.ดร. วริยา ชินวรรณโณ

คณบดี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กล่าวนำ

“เด็กและเยาวชนคืออนาคตของชาติ” เป็นวลีที่คุ้นชินและมีนัยยะที่ให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนอย่างสิ้นข้อสงสัย หากข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามสื่อมวลชน ข่าวรายวัน ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย ได้สร้างความหวั่นวิตกต่ออนาคตของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันและอาจรวมไปถึงอนาคตของชาติด้วย คำถามที่มักผุดขึ้นมาเพื่อพยายามหาคำตอบคือ “ทำไมเด็กและเยาวชนไทยถึงมีพฤติกรรมความรุนแรง?” ชุดคำตอบที่ได้มักมุ่งใจกลางไปที่ปัญหาระดับบุคคล ที่ตัวเด็ก ที่กระทำ และประทับตราการกระทำดังกล่าวว่า เป็น “พฤติกรรมเสี่ยง” “พฤติกรรมเบี่ยงเบนสังคม” ของเด็กและเยาวชน ในขณะที่สังคมยกย่อง เชิดชูแนวคิด “สุขภาพดี” “เด็กดี” เป็นความสำเร็จ ความมุ่งหวังของสังคม เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความรุนแรง คือผู้ที่ไม่อยู่ในกรอบมาตรฐานกระแสหลักของสังคม จึงถูกจัดกลุ่มให้เป็นพวกเบี่ยงเบน (Deviant) ผิดศีลธรรม ผิดทำนองคลองธรรม คนเลว คนชั่ว (Immoral) ของสังคม ได้อย่างง่ายดาย

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มีอาจอธิบายได้เพียง ความรุนแรงทางตรงเชิงพฤติกรรม และพยายามหาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเท่านั้น หากแต่ต้องมองไปในระดับ โครงสร้างของสังคม และระบบวัฒนธรรม หรือเรียกอีกอย่าง คือ ความรุนแรงเชิงสังคม และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ที่มีส่วนสำคัญต่อการเกิดความรุนแรงเชิงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยการ ส่งเสริม กระตุ้น หรือแม้แต่ทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งธรรมดา จนกระทั่งไปสู่การยอมรับ อันได้แก่ ระบบความสัมพันธ์ที่แบ่งแยก หรือตีตราเด็กและเยาวชนโดยใช้กรอบมาตรฐานกระแสหลัก โครงสร้างสังคมที่ทำให้เด็กบางกลุ่มไม่ได้เรียนหนังสือ หรือต้องออกจากโรงเรียน ธุรกิจมอมเมาที่เติบโตโดยมีเด็กและเยาวชนเป็นผู้บริโภค สื่อที่สะท้อนความรุนแรงในชีวิตประจำวัน ความรุนแรงในครอบครัว และรวมทั้งแนวคิดทางวัฒนธรรมที่มองเห็นว่าความรุนแรงอยู่คู่กับผู้ชาย หรือ คู่กับวัยรุ่น เป็นต้น

โครงการวิจัยเรื่องนี้ เป็นความพยายามหนึ่งในการหาความรู้ ความจริงและการให้ความหมายของสังคมต่อเรื่องความรุนแรงในเด็กและเยาวชนของสังคมไทย ต้องการมุ่งหาคำตอบของปรากฏการณ์พฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนโดยการอธิบายปัจจัยเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม โดยเป็นความร่วมมือกันระหว่าง คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักมาตรฐานการพัฒนาระดับสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มองเห็นร่วมกันว่าการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ต้องมองทะลุไปที่รากเหง้าของปัญหา ไปที่กลไกและคุณค่าของสังคมที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาคัญที่ชาวลดและมีความมีประสิทธิผลต่อไป โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยอีก 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการนี้ ประกอบด้วยทั้ง งานวิจัย การทบทวนองค์ความรู้จากทั้งในประเทศและการดูประสบการณ์จากต่างประเทศ การจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อนำความรู้สู่การถกเถียงในเวทีต่างๆ โดยการจัดเวทีประชาคม 4 ครั้ง เวทีวิชาการ 1 ครั้ง เวทีผู้ปฏิบัติงาน 1 ครั้ง และเวทีนโยบายอีก 1 ครั้ง

รายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนเฉพาะโครงการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก คือ ส่วนแรก เป็นรายงานฉบับรวม มุ่งเน้นให้ภาพข้อมูลแนวคิดและวิธีการวิจัยของโครงการและข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นภาพรวม ส่วนที่สองจนถึงส่วนที่ห้า เป็นข้อมูลรายภาพที่ต้องการแสดงให้เห็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรง

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ชาวบ้านในชุมชน 30 แห่งที่ให้โอกาสในการศึกษาชุมชน เด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่างศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและผู้อำนวยการ โรงเรียนที่อนุเคราะห์โรงเรียนซึ่งเป็นตัวอย่างศึกษาวิจัย เฉพาะอย่างยิ่ง ผู้อำนวยการมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คุณรยากร งามดี และเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่อำนวยความสะดวก ประสานงานให้โครงการนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี

ดร. เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ และคณะ

คณะผู้จัดทำ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา ความหมายและรูปแบบของ พฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนและปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดพฤติกรรมการใช้ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณในชุมชน 30 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอใน 30 อำเภอที่ศึกษา จาก 4 ภาค ใน 8 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ แพร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัด ขอนแก่น และชัยภูมิ ภาคใต้ คือ จังหวัด สุราษฎร์ธานี และสงขลา ภาคกลาง คือ จังหวัด กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา และสุพรรณบุรี กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการศึกษาชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชน ชุมชนละ 20 คน ตัวอย่างในการสำรวจในชุมชนรวม 1,105 ราย และตัวอย่างในการสำรวจใน โรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอที่เป็นตัวอย่างการศึกษา รวม 30 แห่ง รวมจำนวน 2,897 ราย

ผลการศึกษาพบว่า ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมีหลายรูปแบบทั้งการเป็นผู้สังเกต ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ พฤติกรรมความรุนแรงความรุนแรงแฝงฝังอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็ก และเยาวชน จนกลายเป็นสิ่งธรรมดา ความรุนแรงเกิดขึ้นในทุกมิติของชีวิตเด็กและเยาวชน ทั้งการ เห็นความรุนแรงในบ้าน ถูกกระทำความรุนแรงในบ้าน เห็นหรือถูกกระทำความรุนแรงระหว่าง เส้นทางจากบ้านไปโรงเรียน หน้าโรงเรียน รอบ ๆ โรงเรียน ในโรงเรียน ในกลุ่มเพื่อน ป้ายรถเมล์ งานวัด งานบุญ

การศึกษานี้ พบรูปแบบความรุนแรงในเด็กและเยาวชนทั้งทางการใช้วาจาข่มขู่ ริดไถ การมีพฤติกรรมรังแก แกล้งผู้อื่น การตบตี ต่อย ตะ ทำร้ายร่างกายทั้งระหว่างบุคคล และภายในกลุ่ม การลวนลามและการกระทำความรุนแรงทางเพศ ขนาดของปัญหาความรุนแรงที่เด็กและเยาวชน เป็นผู้กระทำความรุนแรง พบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ 30.4 ยอมรับว่าเคยตบ ตีต่อยคนอื่นในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 22.4 ยอมรับว่าได้เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม ร้อยละ 21.4 เคย ขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น ร้อยละ 18 เคย ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ ร้อยละ 15 ทำให้คนอื่น ได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้

ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงพบว่า เพศชายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$ ตัวแปรในระดับครอบครัว พบว่า การมี ประสบการณ์การเห็นพ่อทำร้ายแม่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน พบว่า การที่เพื่อนบอกและ แนะนำให้ใช้ความรุนแรง และการมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีกิจกรรมทางลบ หรือต่อต้านสังคม เช่น ดื่ม สุรา เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมา

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ ส่วนตัวแปรที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้ถูกระทำในด้านการถูกชกต่อย ตบตี และการถูกระทำความรุนแรงทางเพศ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมาเช่นกัน การศึกษานี้ยังพบอีกว่า พฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบทั้งเพศชายและเพศหญิง โดย พบว่าเพศชายมีพฤติกรรมความรุนแรงสูงกว่าเพศหญิง 1-2 เท่า ปัจจัยที่กำหนดการกระทำความรุนแรงของผู้หญิงคือการ การมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมด้านลบ และการมีประสบการณ์ความรุนแรงในบ้าน และในโรงเรียน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ชี้ให้เห็นว่า ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนถูกทำให้เป็นเรื่องธรรมดา (Normalization) ด้วยนิยามความหมายของความรุนแรงในเด็กและเยาวชน นั้นถูกทำให้เป็นเพียง การเห็น เพียงสายตา เห็นผลลัพธ์ในทางลบของกระทำ และผูกโยงกับพัฒนาการเด็กและเยาวชน โดยนัยนี้ สังคมจึงมีแนวโน้มยอมรับ และยอมรับต่อปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น เพราะความรุนแรงเกิดขึ้นและหายไปได้เมื่อโตขึ้น เป็นการกระทำที่มีผู้กระทำ และผู้ถูกระทำที่เกิดผลกระทบที่ชัดเจน ดังนั้นขนาดของปัญหาความรุนแรงตามการรับรู้ของคนในสังคม จึงถูกลดส่วน ไม่เห็นความรุนแรงที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน และละเลยความรุนแรงที่เกิดผลทางจิตใจ ความกลัว และความไม่มั่นคงในสังคม นอกจากนั้น ในมุมมองของเด็กและเยาวชน ความรุนแรงมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ทั้งต่อบุคคล และต่อกลุ่มสังคม ความรุนแรงแสดงถึง อัตลักษณ์ของความเป็นชาย ความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้นำ และการได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคม ซึ่งมีความสำคัญต่อธรรมชาติของเด็กและเยาวชนในวัยนี้

ความรุนแรงถูกจัดกลุ่ม แบ่งแยก ให้เป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม โดยใช้กรอบมาตรฐานทางสังคมที่เคร่งครัดตามความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ความรุนแรงจึงถูกมองว่าเป็นเรื่องของเด็กและเยาวชน เฉพาะกลุ่ม เช่นกลุ่มที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เข้าเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว เกร ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึง ถูกสร้างอย่างอคติ และถูกจัดการอย่างอคติ โดยมีแนวโน้มที่จะเบียดขับให้อยู่ในกลุ่มดังกล่าว และจัดการโดยยึดกรอบมาตรฐานตามกระแสหลักของสังคม ความรุนแรงจึงถูกจัดการโดยยึดหลัก “การเปลี่ยน” ซึ่งใช้แนวคิดของผู้ใหญ่ และใช้มาตรฐานของเราเข้าไปจัดการ ในขณะที่หากไม่สามารถแก้ไขได้ ก็มีแนวโน้ม ในการใช้วิธี “การปล่อย” ให้ปัญหาเกิดขึ้นกับกลุ่มคนเหล่านี้

งานวิจัยมีข้อเสนอแนะ ในการรื้อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชนของสังคมว่า ไม่ใช่ปัญหาในระดับบุคคล แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม การแก้ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนต้องเป็นไปอย่างบูรณาการ การดำเนินการในเชิงปฏิบัติในพื้นที่ แบบมีส่วนร่วม การสร้างแกนนำสร้างความเข้าใจเรื่องความรุนแรง การอบรม การให้ความรู้ และการทำงานผ่านกลไกสภาเยาวชน กลไกระดับจังหวัดและท้องถิ่นเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ

Abstract

The objectives of this research are focusing on the situation of the problems, meaning, types of violence in children and youth and factors which influence the behaviour of children and youth. In this connection, key factors to be emphasized are based on society and culture which has involved with children and youth's violence. The methodology is based on qualitative and quantitative approaches by using 30 cases of communities and secondary schools at district level from 30 districts, 8 provinces in 4 regions, be they –1) Northern region : Chiangmai, Prae 2) Northeastern region : Khonkaen, and Chaiyapum 3) Southern region : Surat Thani, and Songkhla 4) Central region : Kanchanaburi and Chachoengsao., and Bangkok. The data analysis is conducted by using the community-based study approach and in-depth interviewing with children and youth, about 20 cases from selected communities, totaling 1,105 cases. Meanwhile, those number from secondary schools at district level are totaling 2,897 cases from 30 schools.

The study found that violence in children and youth can be classified in various types of behaviour for instance; observer, doer and victim. Violence has enshrined in the daily life of children and youth as it is normal thing. Violence appears in all dimension of their lives, at all times by seeing violence at home, being beaten at home, seeing or being beaten while going to school, in front of school, near by school, at school, among friends, at bus station, feast or festival.

This study has found many types of violence—be they threatening, extortion, harassment, beating, punching, kicking between individual and among group, sexual harassment and sexual violence. The seriousness of violence exposed by children and youth are as follows: 30.4% used to hit others within the last 3 months, 22.4% used to involve in group quarrel, 21.4% used to throw things to others, 18% used to threat friends by words or weapon, and 15% used to injure others from fighting.

Variable factors which relate to violence show that male has related to violence significantly in terms of statistic at $p < .05$. Variable factor at the family level shows that experience by having seen father beating mother relates to violence significantly in terms of statistic at $p < .05$. While variable factors which relate to friends show that negative suggestion by friends, i.e., alcohol drinking, gambling and quarrel, has related to violence exposed by children and youth

significantly in terms of statistic at $p < .05$. Variable factor which is victim who used to be beaten, hit or sexual harassed shows that it has related to violence exposed by children and youth in the later age. This study also found that violence is enshrined both in male and female. However, male tend to expose violence double more than female. Violence exposed by female has related to having friends with negative behaviour , and violence experience at home and at school.

Qualitative data shows that violence in children and youth has been normalized. Definition of violence in children and youth is seen by eyes and perceived by its negative impact. It also relates to the development of children and youth. In this connection, society tends to accept and tolerate to the phenomenon of violence in children and youth. This violence appears and disappears while growing and transforms itself to be a doer and victim with clear impact. Seriousness of violence, therefore, has been minimized and people are unaware of violence which is happening in our daily life, ignoring violence which affects mentality, fear and unsecured feeling in society. In the view of children and youth, violence has meaning as a symbol both to individual and to group and society. Violence reflects identity of male, maturity and leadership and being accepted by group of society which is significant to nature of children and youth.

Violence is grouping, classified specifically for group by using the standard of conservative society with the expectation of society to children and youth. Violence therefore is regarded as issue of children and youth, for instance, disobeyed children, missing-class and aggressive student. Violence is set up and managed with biased opinion. Violence is managed based on the principle of “ changing” which is belonged to the adult approach and our standard. In the meanwhile, if it is unmanageable , the approach will be changed to “ discard” the problem to stay with this group of people.

This research has some recommendations to reconstruct understanding of violence in children and youth. Violence is not individual issue, but exists at social structure and cultural approach. To solve the violence in children and youth, it needs the integrated orientation approach with people participation. Building core groups who really understand violence, training, and working with youth at local administrative and provincial level are priority measures which need to be undertaken.

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหา ความหมายและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนและปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน โดยเน้นให้ความสำคัญที่ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน เพื่อได้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและปฏิบัติการในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณในชุมชน 30 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอใน 30 อำเภอที่ศึกษา จาก 4 ภาค ใน 8 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ แพร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัด ขอนแก่น และชัยภูมิ ภาคใต้ คือ จังหวัด สุราษฎร์ธานี และสงขลา ภาคกลาง คือ จังหวัด กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา และสุพรรณบุรี กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการศึกษารวม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชน ชุมชนละ 20 ราย รวม 600 คน การสนทนากลุ่มกับกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนในชุมชน ชุมชนละ 2 กลุ่มรวมทั้งหมด 60 กลุ่ม ตัวอย่างในการสำรวจในชุมชนรวม 1,105 ราย และตัวอย่างในการสำรวจในโรงเรียนมัธยมในอำเภอที่เป็นตัวอย่างการศึกษา รวม 30 แห่ง รวมจำนวน 2,897 ราย

ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบว่ามีหลายรูปแบบทั้งการเป็นผู้สังเกต ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ พฤติกรรมความรุนแรงแฝงฝังอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน จนกลายเป็นสิ่งธรรมดา ความรุนแรงเกิดขึ้นในทุกมิติของชีวิตเด็กและเยาวชน ทั้งการเห็นความรุนแรงในบ้าน ถูกกระทำความรุนแรงในบ้าน เห็นหรือถูกกระทำความรุนแรงระหว่างเส้นทางจากบ้านไปโรงเรียน หน้าโรงเรียน รอบๆโรงเรียน ในโรงเรียน ในกลุ่มเพื่อน ป้ายรถเมล์ งานวัด งานบุญ

การศึกษานี้ พบรูปแบบความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ตั้งแต่การใช้วาจาข่มขู่ รีดไถ การมีพฤติกรรมรังแก แกล้งผู้อื่น การตบตี ต่อย ตะ ทำร้ายร่างกายทั้งระหว่างบุคคล และภายในกลุ่ม การลวนลามและการกระทำความรุนแรงทางเพศ ขนาดของปัญหาความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความรุนแรง พบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ 30.4 ขอมรับว่าเคยตบ ตีต่อยคนอื่นในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 22.4 ขอมรับว่าได้เข้าร่วมในทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม ร้อยละ 21.4 เคยขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น ร้อยละ 18 เคย ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ ร้อยละ 15 ทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงพบว่า เพศชายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ ตัวแปรในระดับครอบครัว พบว่า การ

มีประสบการณ์การเห็นพ่อทำร้ายแม่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน พบว่า การที่เพื่อนบอกและแนะนำให้ใช้ความรุนแรง และการมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีกิจกรรมทางลบ หรือต่อต้านสังคม เช่น ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ ส่วนตัวแปรการเป็นเหยื่อหรือผู้ถูกระทำและการเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง พบว่ามีความสัมพันธ์กับการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมาเช่นกัน และเมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติพร้อมกัน พบว่าตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงได้แก่ การเป็นเหยื่อ (Victimization) การพบเห็นการใช้ความรุนแรง (Witnessing Violence) และการมีกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนในทางลบได้แก่ การสังสรรค์ การเล่นการพนัน การใช้ยาเสพติด การชนไก่ และการดูวีดีโอลามก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ตัวแปรส่วนบุคคล ตัวแปรระดับครอบครัว ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงแต่อย่างใด

พฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบทั้งเพศชายและเพศหญิง โดย พบว่าเพศชายมีพฤติกรรมความรุนแรงสูงกว่าเพศหญิง 1-2 เท่า ปัจจัยที่กำหนดการกระทำความรุนแรงของผู้หญิงคือการ การมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมด้านลบ และการมีประสบการณ์ความรุนแรงในบ้าน และในโรงเรียน

3. ความหมายของความรุนแรงในชุมชน นิยามความหมายของความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในชุมชน นั้นถูกรับรู้ว่าเป็นเพียงการเห็นได้ด้วยสายตา เห็นผลลัพธ์ในทางลบของกระทำและผูกโยงกับพัฒนาการเด็กและเยาวชน โดยนัยนี้ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึงถูกทำให้เป็นเรื่องธรรมดา (Normalization) สังคมจึงมีแนวโน้มยอมรับ และยอมทนต่อปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น เพราะความรุนแรงเกิดขึ้นและหายไปได้เมื่อใดขึ้น เป็นการกระทำที่มีผู้กระทำ และผู้ถูกระทำที่เกิดผลกระทบที่ชัดเจน ดังนั้นขนาดของปัญหาความรุนแรงตามการรับรู้ของคนในสังคม จึงถูกลดส่วน ไม่เห็นความรุนแรงที่อยู่ในชีวิตประจำวัน และละเลยความรุนแรงที่เกิดผลทางจิตใจ ความกลัว และความไม่มั่นคงในสังคม

นอกจากนั้นความรุนแรงถูกให้ความหมาย โดยการ จัดกลุ่ม แบ่งแยก ให้เป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม โดยใช้กรอบมาตรฐานทางสังคมที่เคร่งครัดตามความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ความรุนแรงจึงถูกมองว่าเป็นเรื่องของเด็กและเยาวชน เฉพาะกลุ่ม เช่นกลุ่มที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เข้าเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว เกเร ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึง ถูกสร้างอย่างอคติ และถูกจัดการอย่างอคติ โดยมีแนวโน้มที่จะเบียดขับให้อยู่ในกลุ่มดังกล่าว และจัดการโดยยึดกรอบมาตรฐานตามกระแสหลักของสังคม ความรุนแรงจึงถูกจัดการโดยยึดหลัก “การเปลี่ยน” ซึ่งใช้แนวคิดของผู้ใหญ่

และใช้มาตรฐานของเราเข้าไปจัดการ ในขณะที่หากไม่สามารถแก้ไขได้ ก็มีแนวโน้ม ในการใช้วิธี “การปล่อย” ให้ปัญหาเกิดขึ้นกับกลุ่มคนเหล่านี้

4. โครงสร้างทางสังคมที่สัมพันธ์กับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบว่า โครงสร้าง และระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อ่อนแอลง ทั้งเมืองและชนบท ความรุนแรงในครอบครัว มาตรฐานและความคาดหวังทางสังคมที่เคร่งครัด การไม่มีพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนใน ชุมชน ระบบความสัมพันธ์และการจัดการในโรงเรียน เน้นการคัดกรองเด็กเพื่อมุ่งสู่คุณภาพ และ ประสิทธิภาพทางการศึกษา ระบบความสัมพันธ์ของกลไกต่าง ๆ ในชุมชนอ่อนแอ และขาดการ เชื่อมโยงกับโลกชีวิตของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของ สังคม มีความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรง

5. ระบบวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบว่า ความคิด ความ เชื่อเกี่ยวกับความรุนแรงที่แสดงสัญลักษณ์ของความเป็นผู้นำ พฤติกรรมความรุนแรงสะท้อนการมี ความสามารถเหนือคนอื่น งานวิจัยนี้ชี้ชัดว่าเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่วงจรของความรุนแรง เห็นว่า การพกอาวุธ การมีอาวุธ คือความพิเศษ การมีอำนาจเหนือคนอื่น ๆ ความรุนแรงจึงเป็นสัญลักษณ์ของ อำนาจของเด็กและเยาวชน การเข้ากลุ่ม แสดงถึงอำนาจ และความเหนือกว่า และความรุนแรง แสดงอัตตลักษณ์ความเป็นชาย

งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อเสนอว่า การจัดการทางสังคมในชุมชนในการป้องกัน ดูแล และแก้ไข ปัญหา เป็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพที่สุด ทั้งในการทำให้เรื่องนี้ เป็นวาระของ แผนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น การสร้างความเข้าใจและตระหนักในปัญหาอย่างลึกซึ้ง การจัดให้มี พื้นที่ทางสังคมในทางบวกสำหรับเด็กและเยาวชน การมีโครงสร้างและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกาะ เกี่ยวกัน การมีกลไกทางสังคม ระบบ โรงเรียน ครอบครัวที่เฝ้าระวัง สอดส่องวิถีชีวิตทางสังคมของ เด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด สามารถป้องกันและบรรเทาปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่ ได้ผล

ข้อเสนอแนะ ระดับนโยบาย

1. ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้ถูกกระทำ ด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติ 2550 ซึ่งได้กำหนดกรอบและโครงสร้างการทำงานด้านเด็กและเยาวชนไว้ โดยให้ ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงเป็นหลัก ควรนำประเด็นปัญหาความรุนแรงที่ เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งในฐานะที่มีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ เป็น

กรอบการทำงานด้วย เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและเข้มแข็งสำหรับเด็กและเยาวชน โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น จัดทำรายงานการเฝ้าระวังปัญหาสังคมที่สัมพันธ์กับปัญหาความรุนแรง และ จัดทำแผนงาน โครงการลดความรุนแรงในพื้นที่ โดยสนับสนุนทั้งในด้านองค์ความรู้ งบประมาณ และเครื่องมือในการติดตาม สนับสนุนการทำงานในระดับพื้นที่ และติดตามความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. นโยบายส่งเสริมการพัฒนาเด็กเชิงบวกหรือ Positive Youth Development โดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างแท้จริง เพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยปรับเปลี่ยนจากแนวปฏิบัติที่มุ่งไปที่การแก้ปัญหาพฤติกรรมเชิงลบ ซึ่งนอกจากจะใช้เวลานาน เสียค่าใช้จ่ายมากและได้ผลค่อนข้างน้อย ไปเป็นยุทธศาสตร์และแนวปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนและเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวกแทน โดยการสนับสนุนและสร้างโปรแกรมหรือกิจกรรมทางเลือกให้เด็กมีพื้นที่แสดงอัตลักษณ์และคุณค่าของตนเองอย่างสร้างสรรค์หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการใช้ในความคิดเชิงบวกที่ค้นหาและเข้าถึงคุณค่าของเด็กและเยาวชน

3. นโยบายด้านการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กและเยาวชน ควรสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ให้คุณค่าความสำเร็จที่เปิดทางเลือกให้เด็กได้แสดงความสามารถที่นอกเหนือจากความสามารถทางการศึกษาเป็นหลัก เป็นการมองเห็นคุณค่ากับความสามารถอื่น ๆ ของเด็กและเยาวชนด้วย

4. นโยบายคุ้มครอง ควบคุมพื้นที่เสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน เช่นนโยบายการควบคุมเรื่องอาวุธปืน บ่อนการพนัน, ร้านสุรา, ร้านเกมส์, เกมส์ และ Internet ที่เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย โดยการผลักดันการพัฒนากฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวด กลไกคุ้มครองทางสังคมโดยชุมชน ในขณะเดียวกันส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ทำหน้าที่ในการแจ้ง ร้องเรียน สิทธิของการมีชีวิตอยู่ในสังคมที่ปลอดภัยด้วย

5. ผลักดันการเรียนรู้เรื่องความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในสถาบันต่าง ๆ ทั้งการศึกษา ศาสนา ภาคนอกชน และชุมชน เพื่อริ่สร้าง ความเข้าใจต่อเรื่องความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

กลไกสภาเด็กและเยาวชน

1. ควรมีกลไก และกระบวนการที่มุ่งให้ได้ตัวแทนเด็กและเยาวชนที่หลากหลายกลุ่มเพื่อเข้ามาเป็นตัวแทนในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชน

แต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน หรือ มีปัญหาเรื่องการเข้าเรียน หรือเด็กในครอบครัวเปราะบาง

2. สนับสนุนให้สภาเยาวชนมีเวทีสาธารณะ เพื่อถกแถลง วิเคราะห์ กำหนดทิศทางในท้องถิ่น เพื่อสร้างสังคมปลอดความรุนแรงให้กับเด็กและเยาวชน และกระตุ้นส่งเสริมในการร่วมการจัดการปัญหาโดยเด็กและเยาวชน

3. บุคคลากรที่ทำงานกับเด็กและเยาวชน ควรทำหน้าที่ในการเป็นที่เลี้ยง และสนับสนุนโครงการ กิจกรรมที่มาจากกรณีริเริ่ม และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

กลไกระดับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. สนับสนุนแผนกิจกรรมท้องถิ่นที่มุ่งดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยเน้นการจัดการและใช้ทุนทางสังคม อันได้แก่ ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหา เช่น ระบบการเกื้อกูล และการสร้างความผูกพันในชุมชน กลไกทางศาสนาในการ ชักจูงจิตใจ และจริยธรรม และจัดให้มีการจัดการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ควรนำเอาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ต้องปลอดความรุนแรง ให้ปรากฏในแผนชุมชน และกำหนดให้มีโครงการ กลไกการจัดการที่เป็นรูปธรรมในการลดปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนระดับพื้นที่ โดยใช้งบประมาณท้องถิ่น และใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผลลัพธ์ซึ่งจะเกิดผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในสังคมโดยรวม

3. พัฒนาระบบเฝ้าระวังในระดับชุมชน เพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยที่ให้แก่คนในชุมชนตระหนักในปัญหา และรับรู้ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นการพิจารณาตัวชี้วัดการประเมินความรุนแรงในชุมชน เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การตายและบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทของผู้ใหญ่ การแพร่หลายของปืนและอาวุธ แห่ล่องอบายมุข และปริมาณการดื่มสุราของคนในชุมชน ร้านเกมส์ เป็นต้น

4. ขยายพันธมิตรในการทำงานด้านการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยกระตุ้นและส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในมิติสุขภาพและการพัฒนาต่าง ๆ ให้มาสนใจในประเด็นปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนด้วย โดยการริเริ่มในการมีทุนสนับสนุน การค้นหาตัวอย่างเด่นของการดำเนินงาน เพื่อเป็นแรงจูงใจ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน

กลไกด้านครอบครัว

1. ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งการมีคู่มือการประเมินความเสี่ยงของการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ และกลไกการเฝ้าสอดส่อง และการสื่อสารกับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด
2. ควรมีการพัฒนาครอบครัวโดยการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อพลิกฟื้นความผูกพันความเป็นเครือญาติพี่น้อง การดึงเอาภูมิปัญญาของชุมชนในการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันและกัน และบทบาทการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพิ่มพื้นที่สาธารณะทุกรูปแบบ เช่น พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางสังคม และแม้แต่พื้นที่สื่อเพื่อการมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง แก่เด็กและเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจในการเคารพ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ระหว่างกัน

กลไกในด้านการศึกษา

1. ปฏิรูปกระบวนการจัดการภายในระบบโรงเรียน เพื่อให้เกิดการจัดการในการมีกิจกรรมต่าง ๆ หลังเลิกเรียน อันจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์ การให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทางบวก สร้างสรรค์ เพื่อสร้างตัวแบบที่ดีระหว่างกัน
2. รื้อสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ โดยการเผยแพร่ กระตุ้นให้สาธารณชนมีความเข้าใจปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนว่า ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่เป็นปัญหาความรุนแรงทางสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนเลิกการประณามเชิงปัจเจกแก่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ก่อปัญหาความรุนแรง แต่มุ่งเน้นการวิพากษ์ ตรวจสอบ ระบบสังคม อันได้แก่ กลไกภายในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนนั้น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนแทน

ข้อเสนอด้านการศึกษาวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลไกและระบบการจัดการทางสังคมในระดับพื้นที่ที่หลากหลายตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้ได้ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในพื้นที่

2. ควรมีการศึกษาโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ตัวแบบการทำงานเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมทั้งภาคประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพของชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับความรุนแรงในกลุ่มแก๊งค์ ความรุนแรงที่ผู้หญิงเป็นผู้กระทำ เพื่อให้ทราบกระบวนการการเข้าสู่เส้นทางความรุนแรง และปัจจัยกำหนดพฤติกรรมความรุนแรงต่อไป

สารบัญ

	หน้า
สารบัญเนื้อหา	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ท
สารบัญแผนภาพ	ณ
สารบัญตาราง	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 ทบทวนองค์ความรู้และกรอบแนวคิด	5
2.1 ทบทวนองค์ความรู้	5
2.2 แนวคิดในการศึกษา	16
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	19
3.1 พื้นที่ตัวอย่าง	20
3.2 กลุ่มตัวอย่าง	23
3.3 เครื่องมือ	24
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการศึกษา	27
4.1 ลักษณะชุมชนที่ศึกษา	27
4.2 ความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กและเยาวชน	33
4.2.1 ครอบครัวกับเด็กและเยาวชน	33
4.2.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการเลี้ยงดู	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 (ต่อ)	
4.3 เด็กและเยาวชน : ความหมายในชุมชน	57
4.4 เด็กและเยาวชน : ความหมายจากมุมมองเด็กและเยาวชน	60
4.5 วิธีชีวิตเด็กและเยาวชนในแต่ละวัน	64
4.6 การรวมตัวของเด็กและเยาวชน : การสร้างพื้นที่ทางสังคม	68
4.7 วิธีชีวิตเด็กและเยาวชนในโรงเรียน	79
4.8 ความรุนแรง : ความหมายของเด็กและเยาวชนและชุมชน	89
4.9 การจัดการปัญหาความรุนแรงเด็กและเยาวชนในชุมชน	93
4.10 สถานการณ์ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย	94
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	123
5.1 สรุปและอภิปรายผล	123
5.2 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย	131
5.3 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ	132
5.4 ข้อเสนอแนะด้านการศึกษารั้งต่อไป	134
บรรณานุกรม	136
เป้าหมายลดความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย	156
กรณีศึกษา 6 ชุมชน ในกรุงเทพมหานคร	217
กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	279
กรณีศึกษาภาคเหนือ	313
กรณีศึกษาภาคใต้	347
ภาคผนวก แบบสอบถาม	375

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย	18
แผนภูมิที่ 2 สรุปภาพรวมแผนภูมิระเบียบการศึกษาวิจัย	26
แผนภูมิที่ 3 บุคคลที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยด้วยในขณะที่ทำการศึกษา	34
แผนภูมิที่ 4 เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้พูดคุยกับครอบครัว	38
แผนภูมิที่ 5 สถานภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน	39
แผนภูมิที่ 6 แสดงค่าร้อยละของบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และการดื่มสุรา ของบิดาและมารดา	41
แผนภูมิที่ 7 แสดงค่าความถี่ และร้อยละของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับประสบการณ์ ความรุนแรงภายในครอบครัว	42
แผนภูมิที่ 8 ระดับความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กและเยาวชน	47
แผนภูมิที่ 9 การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อเกิดปัญหาของเด็กและเยาวชน	48
แผนภูมิที่ 10 แสดงค่าร้อยละพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่นับถือ ที่เด็กและเยาวชนคบหา	70
แผนภูมิที่ 11 แสดงค่าร้อยละของการแนะนำส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงให้ เด็กและเยาวชนของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่	79
แผนภูมิที่ 12 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค	95
แผนภูมิที่ 13 แสดงค่าร้อยละของเด็กและเยาวชนได้ “เคยพบเห็น” การกระทำ ความรุนแรงภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา	99
แผนภูมิที่ 14 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด-สูงสุด ของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำ ความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา	102
แผนภูมิที่ 15 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุด ของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา	105
แผนภูมิที่ 16 แสดงค่าร้อยละของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)	107

สารบัญแผนภูมิ (ต่อ)

	หน้า
แผนภูมิที่ 17 ค่าร้อยละของการถูกระงับความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)	111
แผนภูมิที่ 18 แสดงความถี่ ร้อยละของความวิตกกังวลของเด็กและเยาวชนเมื่อ เผชิญกับเหตุการณ์รุนแรง	113

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็ก และเยาวชนในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	117
แผนภาพ 2 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรง ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	118
แผนภาพ 3 ตัวแปรด้านลักษณะของเพื่อนที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรง ทั้ง 3 ปัจจัยในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	119
แผนภาพ 4 ตัวแปรการตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชนในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา และการใช้ความรุนแรง	120
แผนภาพ 5 ตัวแปรการพบเห็นการใช้ความรุนแรงในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา และความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงในภายหลัง	121

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	บุคคลที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยด้วยในขณะที่ทำการศึกษา 34
ตารางที่ 2	เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้พูดคุยกับครอบครัว 38
ตารางที่ 3	สถานภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน 39
ตารางที่ 4	แสดงค่าร้อยละของบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย การดื่มสุราของบิดาและมารดา 41
ตารางที่ 5	แสดงค่าความถี่ และร้อยละของเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงภายในครอบครัว 42
ตารางที่ 6	ระดับความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กและเยาวชน 46
ตารางที่ 7	การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อเกิดปัญหาของเด็กและเยาวชน 48
ตารางที่ 8	แสดงค่าร้อยละพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและ รุ่นพี่ที่นับถือที่เด็กและเยาวชนคบหาอยู่ 69
ตารางที่ 9	แสดงค่าร้อยละของการแนะนำส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยง ให้เด็กและเยาวชนของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ 78
ตารางที่ 10	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค 95
ตารางที่ 11	แสดงลักษณะของตัวแปรภูมิหลัง 96
ตารางที่ 12	แสดงค่าร้อยละของเด็กและเยาวชนได้ “เคยพบเห็น” การกระทำรุนแรง ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา 98
ตารางที่ 13	แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุด ของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา 101
ตารางที่ 14	แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุด ของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำรุนแรง” ภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา 104
ตารางที่ 15	แสดงค่าร้อยละของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำรุนแรง” จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม,616/489) 106

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 16 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุด ของความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยถูกระทำรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือน และ 1 ปีที่ผ่านมา	108
ตารางที่ 17 ค่าร้อยละของการถูกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนจำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)	110
ตารางที่ 18 แสดงความถี่ ร้อยละของความวิตกกังวลของเด็กและเยาวชน เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรง	112
ตารางที่ 19 แสดงบุคคลและจำนวนร้อยละที่เด็กและเยาวชนเคยปรึกษา เพื่อให้มาช่วยแก้ไขปัญหากำแนกตามสถานการณ์มากที่สุด 3 อันดับแรก	114
ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการใช้ความรุนแรง ทั้ง 3 พิจารณาจากภาคและเพศ	116

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ทั่วโลกต่างยอมรับกันแล้วว่า ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ การตาย บาดเจ็บและพิการจากการถูกทำร้ายก่อนวัยอันควรเป็นภาระและความสูญเสียทางสังคม ทั้งนี้ ผลกระทบไม่เฉพาะเกิดขึ้นกับผู้ถูกกระทำ หรือผู้กระทำ เท่านั้น หากแต่ยังมีผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม นอกจากนี้ยังรวมถึงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของคนในชาติ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และภาระต่อการจัดบริการทางสังคม จากรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2002) ได้นำเสนอรายงาน โดยระบุว่า ในปี 2544 เด็กและเยาวชนทั่วโลกเสียชีวิตจากการถูกทำร้าย โดยประมาณ ถึงปีละ 199,000 คน (หรือ 9.2 คนต่อแสนประชากร) อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า แต่ละวันมีเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 10 ถึง 29 ปีเสียชีวิตด้วยสาเหตุจากการกระทำ ความรุนแรงต่อกัน เฉลี่ย วันละ 565 คน ทั้งนี้ยังไม่นับรวมการบาดเจ็บจากความรุนแรง ซึ่งคาดกันว่าจะมีมากกว่าการเสียชีวิต ถึง 20 - 40 เท่า สำหรับประเทศไทย ในรายงานฉบับเดียวกันระบุว่า มีเด็กและเยาวชนเสียชีวิตจากการถูกทำร้ายปีละ 6.2 คน ต่อแสนประชากร ซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศทางฝั่งยุโรป เช่นฝรั่งเศส ที่มีอัตรา 0.6 คนต่อแสนประชากรต่อปี ประเทศเยอรมัน ที่มีอัตรา 0.8 คนต่อแสนประชากร ประเทศอังกฤษ ที่มีอัตรา 0.9 คนต่อแสนประชากร และแม้แต่ประเทศทางเอเชียบางประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นที่มีอัตราการเสียชีวิตจากการถูกทำร้ายของเด็กและเยาวชน 0.4 คนต่อแสนประชากร และที่ประเทศเกาหลี พบในอัตรา 1.7 คนต่อแสนประชากร ซึ่งกล่าวได้ว่าประเทศไทยเด็กและเยาวชนเสียชีวิตจากการถูกทำร้ายถึง 4.5 - 5.8 เท่าในประเทศดังกล่าว (WHO, 2002)

ค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการบาดเจ็บและการไม่สามารถทำงานได้ เป็นความสูญเสียทั้งส่วนบุคคลและสังคม ที่สหรัฐอเมริกาพบว่าค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล การเสียเวลา การไม่สามารถทำงานหาเงินได้ และคุณภาพชีวิตด้านอื่น คิดแล้วเสียหายไปมากกว่า 158 พันล้านเหรียญสหรัฐทุก ๆ ปี (Children's Safety Network Economics & Data Analysis Resource Center 2000) สำหรับประเทศไทยแม้ยังไม่มีการประเมินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน เพียงเฉพาะผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย

สำนักงานพัฒนานโยบายระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุขได้ระบุว่า เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ถึงปีละ 36,687 ล้านบาท คิดเป็น ร้อยละ 0.5 ของ GDP ในประเทศไทย (สำนักข่าวไทย, พฤศจิกายน 2549)

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยพบว่าอัตราการตายจากความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะอายุระหว่าง 10 - 24 ปี จากการเปรียบเทียบแนวโน้มอัตราการเกิดความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในรอบ 10 ปีทั่วโลก เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2528 - 2537 ประเทศ อังกฤษเพิ่มขึ้น ร้อยละ 37.5 และที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นร้อยละ 77 สำหรับประเทศไทยจากข้อมูลคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ มีประมาณ 1 ใน 3 ของการกระทำผิดทั้งหมด และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี คือจากจำนวน 30,668 คนในปี พ.ศ. 2540 เป็น 35,245 คนในปี พ.ศ. 2545 เป็นจำนวน 51,128 คนใน ปี พ.ศ. 2550 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2551) หรืออาจกล่าวได้ว่า คดีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 66.7 ในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2540 - พ.ศ.2550) ที่สำคัญ ข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีนี้ เป็นเสมือนยอดภูเขาน้ำแข็งที่แสดงปัญหาเพียงส่วนเล็วเท่านั้น ยังมีปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้เป็นคดี หรือไม่ได้ตกเป็นข่าวหรือไม่ได้รับการรายงานอีกมาก เช่นการข่มขืน การกระทำความรุนแรงทางร่างกายต่อคู่รักในกลุ่มเยาวชน การข่มขู่ ริดไถในโรงเรียน เป็นต้น ภาพปรากฏเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนนับวันยิ่งวิกฤติและส่งผลกระทบต่ออนาคตและความมั่นคงของชาติและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

แม้ปัจจุบันหน่วยงานทุกภาคส่วนในสังคมไทยต่างตื่นตัวและต้องการเร่งแก้ไขปัญหาคความรุนแรงของเด็กและเยาวชน แต่ปรากฏการณ์ของปัญหามักสะท้อนผ่านข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ และงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ว่าด้วยเรื่อง ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมักเป็นการศึกษาเพื่อสะท้อนปัญหาในเชิงปริมาณ และเน้นศึกษาปัจจัยเชิงพฤติกรรมและจิตวิทยาสังคมเป็นหลัก โดยขาดการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อตัวกำหนดพฤติกรรมความรุนแรงดังกล่าวในทางสังคมวัฒนธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งในการทำความเข้าใจปัญหาวัฒนธรรมเด็กและเยาวชนในสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลายยังขาดแคลนหรือมีน้อยมาก ที่ผ่านมาก็อาจเป็นการตามแก้ปัญหาเป็นครั้ง ๆ ตามปรากฏการณ์เท่านั้น ที่สำคัญมักมองหรือจัดการปัญหาโดยใช้มุมมองมาตรฐานจากผู้ใหญ่มองเด็ก หรือใช้แนวคิดผู้เชี่ยวชาญ ที่มองปัญหาพฤติกรรมมนุษย์ว่าบกพร่องจึงมีแนวโน้มที่จะมองปัญหาอย่างแยกส่วน มองปัญหาเพียงเฉพาะกลุ่ม หรือพฤติกรรมที่เสี่ยง เป็นการมองโดยใช้ฐานอคติของการประณามปัจเจก (Blaming the Victims) หรืออีกนัยหนึ่งคือการอธิบายโดยใช้กรอบแนวคิดว่าด้วยเรื่องความเบี่ยงเบน (Deviant) จากบรรทัดฐานทางสังคม โดย

กลไกที่มักใช้ จึงเป็นการแยกกลุ่มปัญหา หรือตัวปัญหาออกไป (Social Sanction) เช่น การเข้าค่ายทหาร (Boot Camp) การอบรมเชิงจิตวิทยา ที่เรียกว่า Shock Therapy การกำหนดกลุ่มหรือพื้นที่เสี่ยง กลไกการแก้ไขปัญหาแบบแยกส่วนนอกจากจะไม่ได้แก้ปัญหาก็ที่รากเหง้าแล้ว ยังอาจมีส่วนสร้างภาพอคติแบบเหมารวม (Stereotype) ต่อเด็กและเยาวชน เกิดตราประทับ แยกแยะ ตีตรา ซึ่งจะส่งผลอย่างสำคัญที่จะเบียดขับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ให้หลีกเลี่ยงหรือถอนตัวจากระบบ เกิดไม่ไวใจหรือต่อต้านสังคมมากยิ่งขึ้น

กล่าวเฉพาะความรุนแรงในเด็กและเยาวชน สิ่งที่ปรากฏเป็นเพียงอาการที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมแห่งความรุนแรง พฤติกรรมความรุนแรงจึง มีอาจเป็นปัญหาที่ตัวเด็กหรือเยาวชนเฉพาะปัจเจก แต่เป็นเรื่องของบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพล ประกอบสร้าง (Social and Cultural Constructed) ให้เด็กใช้ และยอมรับกับอุดมการณ์การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องใช้ฐานคติของการมองปัญหาที่ไปไกลกว่าการมองเฉพาะปัจเจกส่วนบุคคล หรือแบบแยกส่วน หรือเพียงจัดกลุ่มว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง ที่มีปัญหาความเบี่ยงเบนในสังคม แต่ต้องมองปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมและสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ที่ส่งผลต่อแนวคิดและของการยอมรับและหนุนนำให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาเพื่อสะท้อนปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง โดยใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์นิเวศวิทยาสังคม และการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมที่เชื่อว่าพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนถูกประกอบสร้างขึ้นจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมหรือหล่อหลอมเด็กขึ้นมา ดังนั้นจึงศึกษาวิถีชีวิต พื้นที่และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างเด็ก เยาวชนและสังคมในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้แก่ครอบครัว ชุมชน เพื่อน โรงเรียน และสังคมโดยรวม เพื่อสะท้อนให้เห็น โครงสร้างและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในการประกอบสร้างความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในบริบททางสังคมที่แตกต่างในสังคมไทย รวมทั้งศึกษาความหมาย ความรุนแรงจากมุมมองของเด็กและเยาวชน เพื่อสะท้อนประสบการณ์เชิงอัตวิสัยของเด็กและเยาวชนต่อปรากฏความรุนแรงดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษา สถานการณ์ปัญหา และปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

2. เพื่อศึกษาโครงสร้างทางสังคมและระบบวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาความหมายและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
4. เพื่อได้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและปฏิบัติการในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ศึกษาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน หญิงและชายอายุ ระหว่าง 10-25 ปี โดยครอบคลุมพฤติกรรมความรุนแรงทั้งทางวาจา ทางกายและทางเพศ

1.4 นิยามศัพท์

โครงสร้างทางสังคม หมายถึง บทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์เชิงอำนาจของครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน กับเด็กและเยาวชน

ระบบวัฒนธรรม หมายถึง การให้ความหมาย ความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติที่สนับสนุนต่อการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชน หมายถึง หญิงและชาย อายุ 10 - 25 ปี โดยโครงการนี้ใช้เกณฑ์สากลขององค์การอนามัยโลก ซึ่งกำหนดนิยามความรุนแรงในเด็กและเยาวชนว่าเป็นอายุ 10-24 ปี และใช้เกณฑ์ของประเทศไทยตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ซึ่งกำหนดว่าเยาวชนหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ถึง 25 ปีบริบูรณ์

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน หมายถึง ประสบการณ์การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง การถูกกระทำ ความรุนแรง และการเป็นผู้กระทำ ความรุนแรงต่อผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย และความรุนแรงทางเพศ

ทบทวนองค์ความรู้ และการอบแนวคิด

2.1 ทบทวนองค์ความรู้

ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนประกอบขึ้นด้วยหลายเหตุปัจจัย (Multifactors) ทั้งปัจจัยในระดับบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว และสังคม อย่างไรก็ตามสามารถแบ่งระดับการวิเคราะห์เกี่ยวกับสาเหตุความรุนแรงระหว่างบุคคลได้เป็น 3 ระดับคือ ปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล และปัจจัยระดับสังคมวัฒนธรรม

1. ระดับบุคคล โดยให้ความสำคัญที่บุคลิกภาพของผู้กระทำความรุนแรง หรือผู้ที่ได้รับความรุนแรง แนวคิดนี้รวมความถึงแนวคิดว่าด้วยบุคลิกภาพที่เบี่ยงเบน ความเจ็บป่วยทางจิต การใช้สารเสพติด การดื่มแอลกอฮอล์ และกระบวนการในระดับบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรง

2. ปัจจัยระหว่างบุคคล เน้นความสนใจไปที่การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคน โครงสร้างและบทบาทของครอบครัว และปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก และการเรียนรู้ (Socialization) ในครอบครัว และสังคม ซึ่งส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความรุนแรง

3. ปัจจัยระดับสังคมวัฒนธรรม จะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัจจัยในระดับมหภาค โดยมีสมมุติฐานที่ว่า ความรุนแรงระหว่างบุคคลก่อรูปมาจากโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการเกิดความรุนแรง เช่น ความไม่เป็นธรรม โครงสร้างทางสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ปัญหาช่องว่างทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง แนวคิดทางวัฒนธรรม ประเพณีนิยมที่ยอมรับความรุนแรง เป็นต้น

ขยายความให้ชัดเจนขึ้นการอธิบายปรากฏการณ์ของความรุนแรงทั้งโดยปัจจัยในระดับบุคคล ระหว่างบุคคล และระดับโครงสร้าง ปัจจัยระดับบุคคลให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพหรือสุขภาพจิตของคน โดยผู้ที่ใช้ความรุนแรงถูกมองว่ามีความเจ็บป่วยทางจิตใจหรือมีปัญหามุมมอง เช่น การขาดความสามารถหรือทักษะในการควบคุมตนเอง หรือระงับความโกรธ ประวัติครอบครัวของการผู้กระทำที่ได้รับความรุนแรงในวัยเด็ก หรือการเชื่อมโยงผู้ชายที่ทำร้ายภรรยาพิการ ลูกพิการ เข้ากับการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือสารเสพติด ความเครียดในครอบครัว หรือจากการทำงาน การมีอาวุธครอบครอง การตกงาน หรือการอธิบายการใช้ความรุนแรงนี้ด้วยประสบการณ์ในวัยเด็กของผู้ชาย การที่เด็กชายที่ขาดพ่อมักจะยึดเอาแบบอย่างของบทบาทและพฤติกรรมที่เห็นจากสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ ต้นแบบเหล่านี้มีภาพของความเข้มแข็งมีอำนาจ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการกับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ

โดยการใช้วิธีการที่รุนแรง จึงเลียนแบบการจัดการกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชีวิตของเขาด้วยวิธีการแบบเดียวกัน เฉพาะความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ก็โน้มเอียงที่จะอธิบายว่าเป็นเด็กที่ขาดความรัก ความอบอุ่น ไม่มีทักษะในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

นอกจากนั้น ในการศึกษาวิจัยมีทฤษฎีทางสังคมวิทยา จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theories) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเสนอแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมความรุนแรงมีที่มาจากกระบวนการเรียนรู้ การขัดเกลาของสังคม (Socialization) เด็กที่มีประสบการณ์ความรุนแรงที่บ้าน ทั้งการมีประสบการณ์โดยตรงจากการถูกทารุณ หรือการเห็นความรุนแรงจากพ่อแม่ มักมีแนวโน้มของการเป็นผู้กระทำความรุนแรงหรือตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงจากบุคคลอื่นเมื่อโตขึ้น เหตุเพราะครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ซึ่งบุคคลเรียนรู้การแสดงบทบาทของความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายและบทบาทของพ่อแม่ลูก เป็นสถาบันทางสังคมแรกที่บุคคลจะเรียนรู้วิธีการจัดการกับความเครียด วิกฤติการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งในหลายกรณีก็เป็นแหล่งบ่มเพาะการยอมรับความรุนแรง หรือการมีแนวคิดใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

2. ทฤษฎีสถานการณ์ทางสังคม (Social Situation/Stress and Coping Theory) ทฤษฎีนี้พยายามอธิบายว่าทำไมจึงเกิดความรุนแรงขึ้นในสถานการณ์หนึ่งและไม่เกิดในอีกสถานการณ์หนึ่ง ความรุนแรงจะเกิดขึ้นได้ในสองปัจจัย ประการแรกเกิดจากสถานการณ์ความเครียด และประการที่สอง การขาดแคลนทรัพยากรที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวเมื่อเกิดความเครียด หรือในทางกลับกันหมายรวมถึงค่านิยมของการใช้หรือยอมรับความรุนแรงเพื่อขจัดความเครียด

3. ทฤษฎีอำนาจ (Resource Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ทุกระบบสังคมรวมทั้งครอบครัวใช้อำนาจในการบังคับควบคุม สังคม หรือบุคคลมีอำนาจมากเท่าใด ก็มักจะใช้กำลังในการบังคับควบคุมผู้อื่นมากเท่านั้น อย่างไรก็ตาม บุคคลอาจใช้กำลังในการแสดงอำนาจด้วยเช่นกัน ดังนั้นสามสิ่งที่ต้องการอยู่เหนือผู้อื่นในครอบครัว แต่มีการศึกษาน้อยกว่า มีตำแหน่งหน้าที่หรือรายได้ที่ต่ำกว่าบรรยารวมทั้งขาดแคลนทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อาจใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการบังคับควบคุมเพื่อให้มีอำนาจเหนือผู้อื่นในครอบครัว ในขณะที่เดียวกันสมาชิกในครอบครัวหรือภรรยา ที่มีแหล่งสนับสนุนทางสังคม หรืออำนาจน้อยกว่าอาจใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการตอบโต้ หรือป้องกันตัวเอง เป็นต้น

4. ทฤษฎีแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ทฤษฎีนี้ยอมรับว่า ความรุนแรงถูกกำหนดจากการประเมินผลได้ผลเสียจากการกระทำความรุนแรง พฤติกรรมความรุนแรงจะเกิดขึ้นเมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นมีผลได้มากกว่าผลเสีย (Gelles, 1983) ด้วยเงื่อนไขที่ธรรมชาติครอบครัวเป็นเรื่อง

ส่วนบุคคล หรือการที่องค์กรทางสังคมอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องน้อย รวมทั้งสังคมให้การยอมรับอำนาจการบังคับ และเห็นชอบต่อการใช้ความรุนแรง

5. ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist Theory) ทฤษฎีสตรีนิยมเสนอว่า ความรุนแรงเป็นรูปแบบหนึ่งของปรากฏการณ์ของสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ใจกลางของแนวคิดทฤษฎีนี้เสนอว่า โครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจเอื้อประโยชน์ให้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง และด้วยแนวคิดและโครงสร้างทางสังคมเช่นนี้เอื้อประโยชน์ต่อการที่จะยอมรับและใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแสดงสถานะสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ความรุนแรงระหว่างคู่รักของวัยรุ่น เป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่สามารถอธิบายโดยใช้แนวคิดนี้ได้

6. ทฤษฎีการควบคุม (Control Theory) ทฤษฎีนี้กล่าวว่า การกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นผลมาจากตัวเชื่อมระหว่างวัยรุ่นและสังคมอ่อนตัวลงไป หรือแตกหักไป เยาวชนหากมีความผูกพันต่อสังคมหรือผูกพันต่อสถาบันของสังคมมากเพียงใดก็จะสามารถระงับยับยั้งการกระทำผิดได้มากหรือไม่กระทำผิดเท่านั้น ทั้งนี้เชื่อว่า พฤติกรรมกระทำความรุนแรงนั้น เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ทางครอบครัว (Family Interaction) คือถ้าเด็กและเยาวชนขาดการสนับสนุนจากครอบครัวเด็กมีแนวโน้มไปสู่ความเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย (Law Stake in Conformity) จะนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายและการคบหาสมาคมกับผู้ที่มิมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

7. แนวคิดทางวัฒนธรรม เชื่อว่า ค่านิยม ความเชื่อและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมรวมทั้ง ตัวตนและอัตลักษณ์ ของบุคคล และความเชื่อในความสามารถส่วนบุคคลในการดำรงชีวิตปรับตัว หรือมีความพึงพอใจในตนเอง จะมีส่งผลต่อการเกิดหรือเป็นปัจจัยป้องกันความรุนแรงของเยาวชนได้ (Soriano, F. I et al, 2004) ในอีกด้านหนึ่งวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมก็อาจเป็นปัจจัยเหนี่ยวนำการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงได้ ทฤษฎีวัฒนธรรมของแก๊งค์วัยรุ่น (Cloward & Ohlin, 1961) ได้เน้นถึงการปรับตัวของกลุ่มวัยรุ่นต่อความกดดันทางสังคม จนเกิดแนวคิด การปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะของตนขึ้นมา

8. แนวคิดนิเวศน์วิทยา (Ecological Perspective) แนวคิดนี้เชื่อว่าความรุนแรงเกิดจากปฏิสัมพันธ์ของ ปัจจัยระดับบุคคล ระดับสังคมจิตวิทยา และระดับสังคมวัฒนธรรม ยกตัวอย่างเช่น เด็กที่กระทำความรุนแรง เกิดจาก บทบาทความสัมพันธ์ของพ่อแม่ ลูก รวมทั้งความสัมพันธ์ของครอบครัว ต่อเพื่อนบ้าน หรือชุมชน ไม่เหมาะสม การทารุณหรือการกระทำความรุนแรง จะมีแนวโน้มเกิดขึ้นมาก หากครอบครัวอ่อนแอ ขาดความสัมพันธ์ที่ดี ระบบสังคมไม่สนับสนุน พฤติกรรมเชิงบวกกับเด็ก แต่ในทางตรงกันข้ามเบียดขับให้เด็กกลุ่มนี้ แสดงอัตลักษณ์ของพฤติกรรมความรุนแรงออกมา

อย่างไรก็ตาม จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีการขยายจากแนวคิดเชิงปัจเจกเดี่ยว เช่นผู้กระทำความรุนแรงเป็นเพราะมีความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพ ขาดการควบคุมตนเอง หรือสืบเนื่องจากการดื่มสุรา ไปสู่ทฤษฎีที่อธิบายด้วยเงื่อนไขปัจจัยที่ซับซ้อนมากขึ้น (Multidimensional Approach) เกี่ยวพันกันและกันทุกระดับทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ครอบครัว สถานการณ์ และสังคมวัฒนธรรม รากเหง้าของความรุนแรงเชิงโครงสร้างในวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่และวัฒนธรรมทางเพศที่แสดงถึงการอยู่เหนือผู้หญิง เป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดแนวโน้มความรุนแรงต่อเพศตรงข้าม ในขณะที่เดียวกันลักษณะความเป็นปัจเจกของครอบครัวที่ต่างคนต่างอยู่ ทำให้บทบาทของเครือญาติ ชุมชน หรือเครือข่ายทางสังคมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมดูแลปกป้องความรุนแรงน้อยลง ซ้ำร้ายยังส่งผลให้ความรุนแรงนั้นเกิดซ้ำแล้วซ้ำอีก เงื่อนไขทางสังคม เช่น อัตราการว่างงาน อัตราอาชญากรรมสูง มีแหล่งอบายมุข การขายสุราฟรีเพรีอ การแพร่ระบาดของยาเสพติด สื่อลามก รวมทั้งยังมีสถานการณ์ที่เป็นปัจจัยเร่งในระดับบุคคลอีกเช่นเดียวกัน เช่น ความเครียด ความยากจน การดื่มสุรา แรงสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน หนุนนำทำให้ผู้กระทำความรุนแรงได้เช่นเดียวกัน รวมทั้งปัจจัยส่วนบุคคล เช่นการมีประสบการณ์เห็นหรือถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวทัศนคติที่ยอมรับการกระทำความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง เป็นต้น

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ที่ปรากฏในฐานข้อมูลในงานวิจัย และโครงการต่าง ๆ โดยทั่วไปมักให้ความหมายว่าหมายถึงการกระทำของบุคคลระหว่างอายุ 10 - 24 ปีที่กระทำการใด ๆ โดยตั้งใจทั้งทางกาย การใช้อำนาจ การข่มขู่ต่อผู้อื่น ต่อบุคคล หรือ ต่อกลุ่มคน หรือ ชุมชน ที่ส่งผลหรือมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บ การตาย การทำร้ายจิตใจ พัฒนาการและการเอาเปรียบ (WHO, 2002) โดยเด็กและเยาวชนนั้นเป็นได้ทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำ เป็นผู้กระทำ หรือเป็นทั้งผู้กระทำและถูกกระทำ สำหรับประเทศไทยให้ความหมายเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ถึง 25 ปีบริบูรณ์ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551) ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงจัดกลุ่มเด็กและเยาวชนระหว่างอายุ 10 - 25 ปี โดยใช้นิยามการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชนขององค์การอนามัยโลกร่วมกับนิยามของประเทศไทย

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมีรูปแบบที่หลากหลาย หมายรวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น การกระทำความรุนแรงทางวาจา การรังแก การตบ ตี หรือต่อสู ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีผลกระทบตามมาด้วย นอกจากนั้นแล้ว ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ยังรวมความถึงพฤติกรรมการกระทำ ความผิด เช่นการทำร้าย ทารุณ การขโมย การข่มขืน การฆ่ากันตายที่กระทำโดยเด็กและเยาวชนและต่อเด็กและเยาวชน

ความหมายของความรุนแรงเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่านิยามของความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ไม่ใช่เพียงเรื่องการทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นๆ แต่เป็นเรื่องการทำร้ายคนอื่นโดยครอบคลุมทั้งการกระทำต่อร่างกาย ใจ สังคม เศรษฐกิจ ทั้งนี้เน้นที่ความตั้งใจของการกระทำ การเห็นผู้กระทำ ผู้ถูกระทำชัดเจน เพราะสามารถระบุปรากฏการณ์ได้จากการรับรู้ด้วยตาเปล่า หรือประสาทหูและการได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้น ทั้งในรูปบาดแผล ความรู้สึก และการเสียชีวิต

Johan Galtung ได้นำเสนอแนวคิด เรื่องความรุนแรงที่ไปไกลกว่าสิ่งที่เราเห็น สัมผัสได้ โดย แบ่งความรุนแรงออกเป็น 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ ความรุนแรงทางตรง/ชั้นบุคคล (Direct/Personal Violence) ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) โดยชี้ให้เห็นว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเรานั้นมีอากแยกส่วน โดยพิจารณาแต่ภาพเชิงปรากฏการณ์ที่เห็น และมุ่งแก้ไขปัญหานั้นเป็นปัจเจก ทั้งนี้ ความรุนแรงที่เห็นรับรู้ ได้ดังกล่าว เรียกว่าเป็น “ความรุนแรงทางตรง” (Direct Violence) เป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจน ด้วยตาเปล่า และรับรู้ได้ เพราะมีร่องรอยปรากฏให้เห็นบนร่างกายของมนุษย์ ในรูปของบาดแผล การสูญเสียชีวิต รวมทั้งความเสียหายต่อวัตถุและทรัพย์สินของผู้คน การทำทารุณกรรม และการทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือการฆ่าฟันกันของผู้คน ซึ่งเป็นความรุนแรงที่เห็นได้ง่าย ชัดเจน แต่ความรุนแรงอีกรูปแบบคือ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) ซึ่งหมายถึงโครงสร้างที่ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคนในสถานภาพหนึ่งกับคนในอีกสถานภาพหนึ่ง ผู้ที่มีอำนาจมากกว่าเอาเปรียบผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่าในกระบวนการปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนระหว่างกัน โครงสร้างสังคมนี้มุ่งเพื่อรักษาสถานภาพของฝ่ายที่ได้เปรียบเชิงอำนาจให้คงความได้เปรียบนั้นไว้ และสุดท้าย คือความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) ซึ่ง ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2549) ได้ชี้ให้เห็นว่าเป็น การขยายปริมาตร การพิจารณาเรื่องความรุนแรงให้ลึกซึ้ง ออกไปจากการมองเห็นความรุนแรงที่เป็นเพียงการมุ่งไปที่การกระทำ หรือการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ต่อมนุษย์ด้วยกันเอง โดยมีผู้กระทำที่ชัดเจนทั้งบุคคล และ โครงสร้างไปสู่ความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งครอบคลุมปริมาตรที่ใช้ในการดำรงชีวิต (เช่น ศาสนา อุดมการณ์ ภาษา ศิลปะ เป็นต้น) หรือเป็นระบบความเชื่อที่ยอมรับความรุนแรงที่ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนรองรับความรุนแรงทั้งทางตรงและเชิงโครงสร้าง โดยทำให้คนรู้สึกว่าการรุนแรงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือยอมรับได้ หรืออย่างน้อยก็ไม่ใช่เรื่องผิดร้ายแรงอะไร กล่าวให้ชัดคือ การศึกษาเรื่องความรุนแรงนั้น Galtung เห็นว่า มีสองมิติคือ มิติเรื่องการใช้ความรุนแรง คือรูปแบบความรุนแรง การเห็นผู้กระทำและผู้กระทำ ความรุนแรง และ มิติเรื่องกระบวนการให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งเป็นการพิจารณารูปแบบวิธีการที่ความรุนแรงถูกทำให้กลายเป็นเรื่องชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับในสังคมโดยรวม ได้อย่างไร

งานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่เป็นการสะท้อนปรากฏการณ์ของความรุนแรงทางตรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน และยังมีแนวโน้มที่เป็นเรื่องการกระทำความรุนแรงทางกาย ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ทั้งในรูปแบบของการเสนอขนาด ของปัญหา และ รูปแบบของปัญหา ปัจจัยกำหนดและ ผลกระทบ ในด้านสถานการณ์ของปัญหา ประเทศไทยไม่ได้มีการเก็บรวบรวมสถิติของการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนอย่างเป็นทางการ ทั้งยังไม่ได้มีการสำรวจในลักษณะของการเฝ้าระวัง (Surveillance) ดังเช่นต่างประเทศจึงยากที่จะทราบถึงลักษณะทางระบาดวิทยา และแนวโน้มของการใช้ความรุนแรง อย่างไรก็ตาม เราอาจเห็นภาพแนวโน้มของความรุนแรงได้จากการศึกษาข้อมูลของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (อุมาพร, 2549) ด้วยการใช้แบบสอบถามที่ให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ตอบเอง (Self-Report Questionnaire) ในโครงการวิจัยขนาดใหญ่เชิงสำรวจ เช่น งานวิจัยของศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549) ได้สำรวจพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 ครอบคลุมทุกอำเภอ/เขต จำนวน 304,415 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15 มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เช่น ชกต่อย การยกพวกตีกันหรือทำร้ายร่างกายระหว่างนักเรียนต่างโรงเรียน เด็กร้อยละ 17 มีความวิตกกังวล หรือกลัว เด็กร้อยละ 4 ถูกล่วงเกินทางเพศ โดยเด็กชายถูกระทำมากกว่าเด็กหญิง 2 เท่า อีกชั้นคืองานของ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์ และคณะ (2547) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงในเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนจากชุมชนต่าง ๆ และจากสถานแรกรับเด็กชายและหญิง จำนวน 2,311 คน พบว่าในระยะ 30 วันที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.4 พบพาอาวุธไปโรงเรียน ร้อยละ 7.1 รู้สึกไม่ปลอดภัยขณะเดินทาง ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.5 เคยอยู่ในเหตุการณ์ที่มีการต่อสู้ทำร้ายร่างกายในสถานที่ทั่วไป ร้อยละ 28.8 ต่อสู้ทำร้ายร่างกายในโรงเรียน ร้อยละ 13.9 เคยถูกทำร้ายร่างกายด้วยอาวุธร้อยละ ร้อยละ 6.8 เคยได้รับบาดเจ็บจนต้องเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลจากการต่อสู้ทำร้าย ร้อยละ 20.7 เคยถูกเพื่อนทุบตีทำร้ายร่างกายโดยเจตนา และร้อยละ 17.1 เคยถูกลวนลาม ส่วนศาสตราจารย์อุมาพร ตรังคสมบัติ และคณะ (2541) ศึกษาความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงในเยาวชนในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ทั่วประเทศ จำนวน 9,003 คน ในปี พ.ศ. 2539 – 2540 ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.3 เคยวิวาทชกต่อยอย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วงชีวิตที่ผ่านมา (Lifetime Prevalence) การพกอาวุธร้อยละ 18.4 และร้อยละ 12.4 วิวาทชกต่อยในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับบาดเจ็บจากการวิวาทชกต่อยจนต้องได้รับการรักษาจากแพทย์มีร้อยละ 9.3 อาวุธที่พบบ่อยที่สุด คือ มีด มีดโกน และคัตเตอร์

การศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กเยาวชน เป็นเรื่องของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกฎหมายโดยข้อค้นพบส่วนใหญ่ เป็นการมองปัญหาในระดับบุคคล เช่น การวิจัยในผู้ต้องขังวัยหนุ่ม พบว่าการศึกษาและรายได้ของผู้ต้องขังและครอบครัว และพฤติกรรมชอบยุ่งกับอบายมุข เช่น การพนัน สุรา หรือสารเสพติด สัมพันธ์กับการกระทำผิด ส่วนการศึกษาในวัยรุ่นในสถานพินิจ พบว่าปัจจัย เรื่อง อายุของวัยรุ่น สถานภาพสมรสของพ่อแม่ ระดับการศึกษา อาชีพ การเกี่ยวข้องกับอบายมุข สภาพที่อยู่อาศัย รายได้ของครอบครัว ภาระหนี้สิน ประวัติการกระทำความผิดของบุคคลในครอบครัว ความสัมพันธ์กับบิดามารดา การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาก่อน (เช่น การใช้สุรา สารเสพติด ชอบวิวาทชกต่อย) และการคบเพื่อนที่กระทำผิด มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการกระทำผิด เช่น คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญและการกระทำผิดข้อหาคดีข่มขืนกระทำชำเรา

ทั้งนี้มีการศึกษาบางส่วนที่ได้สะท้อนปัญหาในระดับสังคม เช่นการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นที่กระทำผิดซ้ำ พบว่าลักษณะชุมชนที่อาศัย อิทธิพลจากสื่อและการคบเพื่อนภายใน สถานฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ (อูรพี โอสถานนท์, 2533) ในทำนองเดียวกัน การเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหารุนแรงหรือการรับอิทธิพลของกลุ่มโดยลำพังแล้วไม่ได้สัมพันธ์กับพฤติกรรมรุนแรง แต่เมื่อทั้งสองปัจจัยนี้มารวมกันก็จะมีแนวโน้มของการกระทำรุนแรงได้ (วิจิตร ระวีวงศ์ และสุรพล ปธานิช, 2523)

การศึกษาในวัยรุ่นที่กระทำผิดในคดีข่มขืนกระทำชำเรา พบว่าปัจจัยจากสภาพครอบครัว และลักษณะการคบเพื่อนมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการกระทำผิด (อดิเทพ เดชคง, 2544) การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบิดามารดาพบว่ามีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญ โดยหากบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแล้ว การกระทำผิดจะมีความรุนแรงน้อย (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2534) นอกจากนี้วัยรุ่นที่มีความรู้สึกผูกพันกับบิดามารดามาก เช่น อาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือมีการปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับบิดามารดา จะกระทำความผิดน้อย (โอฬาร เอี่ยมประภาส, 2541)

แบบแผนการกระทำความรุนแรง พบว่า ในกลุ่มนักเรียนลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนมัธยมจะร้ายแรงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป เช่น การกระทำความผิดครั้งแรกจะเป็นเพียงการผิดกฎหมายเล็กน้อย ประเภทแต่งกายผิดกฎ การกระทำความผิดครั้งที่สองจะเป็นความผิดประเภทนี้เรียน และในที่สุดก็เป็นกระทำความผิดประเภทอันธพาล (สมนึก ชัชวาล, 2529) สำหรับผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่ทำผิดกรณีข่มขืนกระทำชำเราก็ได้ผลเช่นเดียวกัน คือพบว่าพฤติกรรมที่ไม่ดีจะมีลักษณะรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น จากการสูบบุหรี่มาเป็นการดื่มแอลกอฮอล์ และมาเป็นการใช้สารเสพติด (สุจิตรา เหลือวัฒนันท์, 2543)

การมีพฤติกรรมรุนแรง เช่น ก่อคดีอุกฉกรรจ์ พบว่า กลุ่มบุคคลมักมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมาก่อน เช่น มีการดื่มสุรา สูบบุหรี่ และเที่ยวเตร่ยามค่ำคืนเป็นประจำ (พิทักษ์พงษ์ น้อยพิทักษ์, 2543) เช่น การศึกษาในวัยรุ่นที่กระทำความคิดคดปลิ้นทรพย์พบว่าร้อยละ 56 เคยถูกจับมาก่อนด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นส่วนใหญ่ และการกระทำผิดครั้งที่สองจะรุนแรงกว่าครั้งแรก คือ เป็นการปลิ้นทรพย์และการใช้อาวุธร่วมด้วยสูงถึงร้อยละ 90 (ฉลอง สุขจันทร์, 2542) หรือครั้งแรกเป็นความผิดข้อหาทำร้ายผู้อื่น และครั้งที่สองเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา (กอบโชค จวงษ์, 2541)

ในงานวิจัยของ ศรีศักดิ์ ไทยอารี ศึกษาประสบการณ์การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาอาชีวะ และสังเคราะห์องค์ความรู้เดิม ประสานกับแนวคิดการพัฒนาเยาวชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในระดับที่เห็นการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเป้าหมายและกลไกการบริหารจัดการ โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า สาเหตุ การทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวะ มี 2 ระดับ คือ 1. ระดับมหภาค เกี่ยวกับระบบการศึกษา สภาพสังคม การบริหารจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งภูมิหลังที่ก่อให้เกิดทัศนคติ และอัตลักษณ์แบบอาชีวะที่สืบทอดกันมา เป็นกระแสที่หาต้นตอไม่เจอแล้ว 2. ระดับจุลภาค เกี่ยวกับการดูแลคุณภาพสถานศึกษา การจัดการกับความขัดแย้งในพื้นที่ การกระตุ้นจากเหตุการณ์ต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในนักศึกษาอาชีวะที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท พบว่าความเชื่อที่สำคัญที่พบในกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ศึกษา คือ ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องหมายของสถาบัน (ทิวา วงศ์ธนาภา, 2539) ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติเหล่านี้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสถาบัน และเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เริ่มเข้าสู่สถาบัน ในลักษณะของการถ่ายทอดจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง รวมทั้งการถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สอน ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติเหล่านี้เมื่อถูกกระตุ้นโดยปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ เช่น การถูกทำร้ายมาก่อน ถูกทำให้เสียศักดิ์ศรี หรือถูกสถาบันอื่นทำทนาย ก็จะเกิดเป็นพฤติกรรมรุนแรงขึ้นมา (ทิวา วงศ์ธนาภา, 2539; สุขินทร์ ปรีดาสุริยชัย, 2543; สุดใจ สุขะ และคณะ, 2547) นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุของการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายส่วนใหญ่เป็นเรื่องขัดแย้งของนักศึกษารุ่นพี่ในอดีต และถ่ายทอดมายังรุ่นน้องด้วย (เสนห์ เสถียรพงษ์, 2540)

จากการทบทวนเอกสารที่กล่าวมาดังกล่าว พบว่า ปัจจัยกำหนดความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ซึ่งงานการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นการศึกษาในสถาบัน (Institutional Based) เช่นการศึกษาในสถานพินิจ ซึ่งไม่ได้เป็นการศึกษาจากฐานประชากร (Population Based) จึงอาจสะท้อนสภาพปัญหาได้เพียงเฉพาะกลุ่ม โดยพบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่

เป็นชาย มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมเศรษฐกิจต่ำ ครอบครัวแตกแยก ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างอื่นมาก่อน เช่น การใช้สารเสพติด อดนอน และการมีเพื่อนเกเร ส่วนการศึกษาวิจัยในระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาเรื่องการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษา โดยชี้ไปที่ว่า การก่อการทะเลาะวิวาท เป็นเรื่องปัจจัยของค่านิยมของตัวนักเรียนเองที่นิยมความรุนแรง ร่วมกับการมีค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรีที่ปลูกฝังในสถาบัน (อุมพร, 2549)

ในต่างประเทศ หลายประเทศทั่วโลกให้ความสนใจในการติดตามสถานการณ์ ค้นหาสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดให้การแก้ปัญหาคความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาลกลาง มีศูนย์ข้อมูลแห่งชาติด้านการป้องกันความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ที่เรียกว่า The National Youth Violence Prevention Resource Center ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของข้อมูลเกี่ยวกับโครงการป้องกัน งานวิจัย สิ่งพิมพ์ และสถิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้านความรุนแรง แต่ละมลรัฐมีนโยบายเฉพาะเพื่อทำให้เกิดความสอดคล้องกับปัญหา มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการที่มุ่งเพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรงทั้งระบบ รวมทั้งการศึกษาวิจัย ระดับชาติ เพื่อเฝ้าระวังติดตาม รวมทั้งการออกเอกสารสื่อข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ทิศทางการแก้ไขปัญหาคทั่วโลกต่างมุ่งเน้นไปที่มาตรการการป้องกัน และชี้ว่าปัญหาคความรุนแรงไม่สามารถแก้ไขเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งแต่ต้องเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล (Internal Risk Factors) และปัจจัยภายนอก (External Risk Factors) อันได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชน และสังคม (เพ็ญจันทร์, 2551) การศึกษาปัจจัยภายในตัวบุคคลงานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงเป็นบทบาทของนักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งชี้ว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเป็นเพศชาย การมีปัญหาในการคลอดสติปัญญาที่ไม่ดีและบุคลิกก้าวร้าว การใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยงในครอบครัว เช่น ความผูกพันที่ไม่ดีระหว่างพ่อแม่ลูก ขาดการเลี้ยงดูและการสอดส่องดูแล ความรุนแรงในครอบครัว การใช้สารเสพติดของพ่อแม่ ปัจจัยเสี่ยงจากกลุ่มเพื่อน ชี้ว่า คือการคบเพื่อนที่เกเร กระทำผิดกฎหมาย ใช้สารเสพติด และการเข้าร่วมแก๊งค์ ส่วนปัจจัยเสี่ยงจากชุมชน ได้แก่ ชุมชนไม่ปลอดภัย ขาดความรู้สึกผูกพันและไว้วางใจ ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม คือความยากจน การที่เด็กและเยาวชนเข้าถึงปืน สุรายาเสพติดได้ง่ายและการรับสื่อที่รุนแรง เหล่านี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมความรุนแรง

แม้จะยอมรับว่ามีปัจจัยเสี่ยงมากมายที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน แต่คณะกรรมการป้องกันความรุนแรงในเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ระบุว่า มีปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ 6 ประการที่ต้องเข้าไปแทรกแซงอย่างรีบด่วน เพื่อป้องกัน ลดปัญหา ได้แก่ การดื่มสุรา และสารเสพติด การปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม การมีแก๊งค์เด็กและเยาวชนในชุมชน การแพร่หลาย

ของอาวุธปืน ความรุนแรงจากสื่อ และความรุนแรงในครอบครัว สถาบันแห่งชาติด้านความรุนแรงในครอบครัวที่ประเทศแคนาดา (Commission for the Prevention of Youth Violence, 2000) ระบุว่า ปัจจัยป้องกันความเสี่ยงความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ได้แก่ การไม่ใช้ความรุนแรงในบ้าน ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ดูแลที่เริ่มตั้งแต่วัยเด็ก การดูแลสอดส่องของพ่อแม่อย่างดี การมีตัวแบบของผู้ใหญ่ที่ดี และการจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา (National Clearinghouse of Family Violence, 2008) นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง อูมาพร ตรังคสมบัติ (2549) ได้ชี้ว่าจากการทำ Meta Analysis ตัวแปรที่ว่าด้วยปัจจัยเสี่ยงของการเกิดความรุนแรง พบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวชี้ถึงโอกาสเกิดความรุนแรง คือ การกระทำผิดกฎหมาย และการเป็นสมาชิกแก๊งค์ ส่วนที่มีน้ำหนักปานกลางคือ การเป็นเพศชาย ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจต่ำ พ่อแม่เป็นอันธพาล และเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยที่ปัจจัยปกป้องที่สำคัญ พบว่าคือ การมีทัศนคติไม่ยอมทนต่อการกระทำผิด หรือการกระทำความรุนแรง การมีทัศนคติยึดถือค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม สติปัญญาที่ดี การเป็นเพศหญิง การมีสัมพันธภาพที่อบอุ่นเกี่ยวข้องกับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่คนอื่น การคบเพื่อนที่ไม่มีพฤติกรรมความรุนแรง และการอุทิศตนต่อการเรียน โดยที่ปัจจัยที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือทัศนคติไม่ยอมทนต่อการกระทำผิดและการอุทิศตนให้กับการเรียน

จากการทบทวนงานวิจัยดังกล่าวมาแล้ว ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ที่สัมพันธ์กับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ได้แก่ ชุมชนที่ไม่มีสัมพันธภาพ ความผูกพัน และความปลอดภัย ส่วนความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม คือ แนวคิดที่ยอมทนต่อการกระทำความรุนแรง ทั้งนี้ เมื่อทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ เพิ่งเริ่มปรากฏให้เห็นเมื่อไม่นานมานี้ เช่นการศึกษาเกี่ยวกับเยาวชนในกลุ่มแก๊งค์เด็กไร้บ้าน (Homeless Youth) และมีอยู่บ้างที่ศึกษาเยาวชนทั่วไปในชุมชน โดยใช้ให้เห็นว่าความยากจน การถูกตีตรา (Stigmatized) การถูกแบ่งแยก (Discriminated) (Shoveller, J et al, 2007) การติดต่อรหว่างวัฒนธรรม (Acculturation) (Soriano, J.L. and Daley, S. R., 2004) ความเป็นเมือง อุดมการณ์ความเป็นชาย (Masculinity) กับการใช้ความรุนแรง (ชี้ให้เห็นว่าความรุนแรงจะเป็นสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรม มีความหมาย และปฏิบัติการในการสร้างตัวตนอัตลักษณ์ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การเป็นเครื่องมือในการมีชีวิตรอดของกลุ่มคนชายขอบของสังคม และ การเป็นเครื่องมือที่แสดงสัญลักษณ์ของอำนาจและความเหนือกว่า สำหรับประเทศไทยงานวิจัยที่ว่าด้วยความรุนแรงในนักเรียนอาชีวะอาจสะท้อนสัญลักษณ์และความหมายของการใช้ความรุนแรง พบว่า ค่านิยมที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทมากที่สุด คือ ค่านิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา รองลงมาคือ ค่านิยมรักสถาบันการศึกษา ค่านิยมไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียน ค่านิยมรักเพื่อนพ้อง และค่านิยมว่าการทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องธรรมดา นอกจากนี้ค่านิยมดังกล่าวแล้วยังมีการปลูกฝังความเป็นตัวตน

แห่งสถาบันและความรู้สึกแห่งศักดิ์ศรีอีกด้วย (สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย, 2543) ความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องหมายของสถาบันการศึกษา (ทิวา วงศ์ธนาภา, 2539) ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสถาบันการศึกษา และเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เริ่มเข้าสู่สถาบันการศึกษา ในลักษณะของการถ่ายทอดจากรุ่นที่ผู้รุ่นน้อง รวมทั้งการถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สอน ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติเหล่านี้เมื่อถูกกระตุ้นโดยปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ เช่น การถูกทำร้ายมาก่อน ถูกทำให้เสียศักดิ์ศรี หรือถูกสถาบันการศึกษาอื่นทำทนาย ก็จะเกิดเป็นพฤติกรรมรุนแรงขึ้นมา (สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย, 2543; สุธาใจ สุขะ และคณะ, 2547)

การทบทวนตัวแบบกลวิธีการจัดการปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน Tolan และ Guerra (1994) ได้เสนอตัวแบบที่เรียกว่า Social –Ecological Model โดยแบ่งมิติการทำงานเป็น 2 มิติ มิติแรกเน้นการมองระดับของการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งกลวิธีออกเป็นระดับบุคคล ระดับคนใกล้ชิด ที่สนิท ระดับชุมชน และระดับสังคมใหญ่ ในระดับบุคคล เน้นโครงการที่พัฒนาทักษะเฉพาะอาทิ ทักษะการแก้ไขปัญหา ด้านอารมณ์ สังคม และพฤติกรรม รวมทั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งสำหรับมาตรการระดับบุคคลใกล้ชิด ซึ่งหมายถึงพ่อแม่ และเพื่อน เน้นโครงการที่จะไปเสริมปัจจัยเชิงป้องกันในระดับครอบครัว โดยมีโครงการที่ทำงานกับพ่อแม่ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการเป็นพ่อแม่ที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว ในระดับเพื่อน มาตรการที่ดำเนินงานเน้นการทำงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อพยายามสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกในการสนับสนุนของเพื่อน กลวิธียังเน้นทำงานกับระบบสังคม อันได้แก่ ระบบโรงเรียน เช่น การอบรมครู เพื่อให้มีทักษะในการจัดการในชั้นเรียน หรือการสร้างระบบการจัดการในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านบวกของนักเรียน โครงการที่แก้ไขปัญหาในระดับสังคมที่ใหญ่ขึ้น เน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน การดึงให้เด็กกลุ่มเสี่ยงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนสังคม การควบคุมเรื่องปิ่น เป็นต้น

อีกมิติหนึ่งแยกตามพัฒนาการของเด็ก คือ การทำงานกับเด็กในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนกลาง และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โครงการที่มุ่งเป้าไปที่เด็กในระดับประถมศึกษาจะเน้นที่การดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และเน้นการพัฒนาทักษะในการควบคุมตนเองได้ ส่วนโครงการที่ทำงานกับวัยรุ่นที่เจริญเติบโตขึ้น เน้นการพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และการจัดการความสัมพันธ์กับเพื่อน โปรแกรม/โครงการหรือมาตรการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นพบว่ามีความหลากหลาย มีความแตกต่างตามกลุ่มเป้าหมาย

2.2 แนวคิดในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ว่าด้วยเรื่อง ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนถูกหล่อหลอมประกอบสร้างด้วยโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social Construction of Violence) โดยการทำความเข้าใจ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมวัฒนธรรมของสังคม เป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวเด็กและเยาวชน อันได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชน และวัฒนธรรม ความเชื่อ

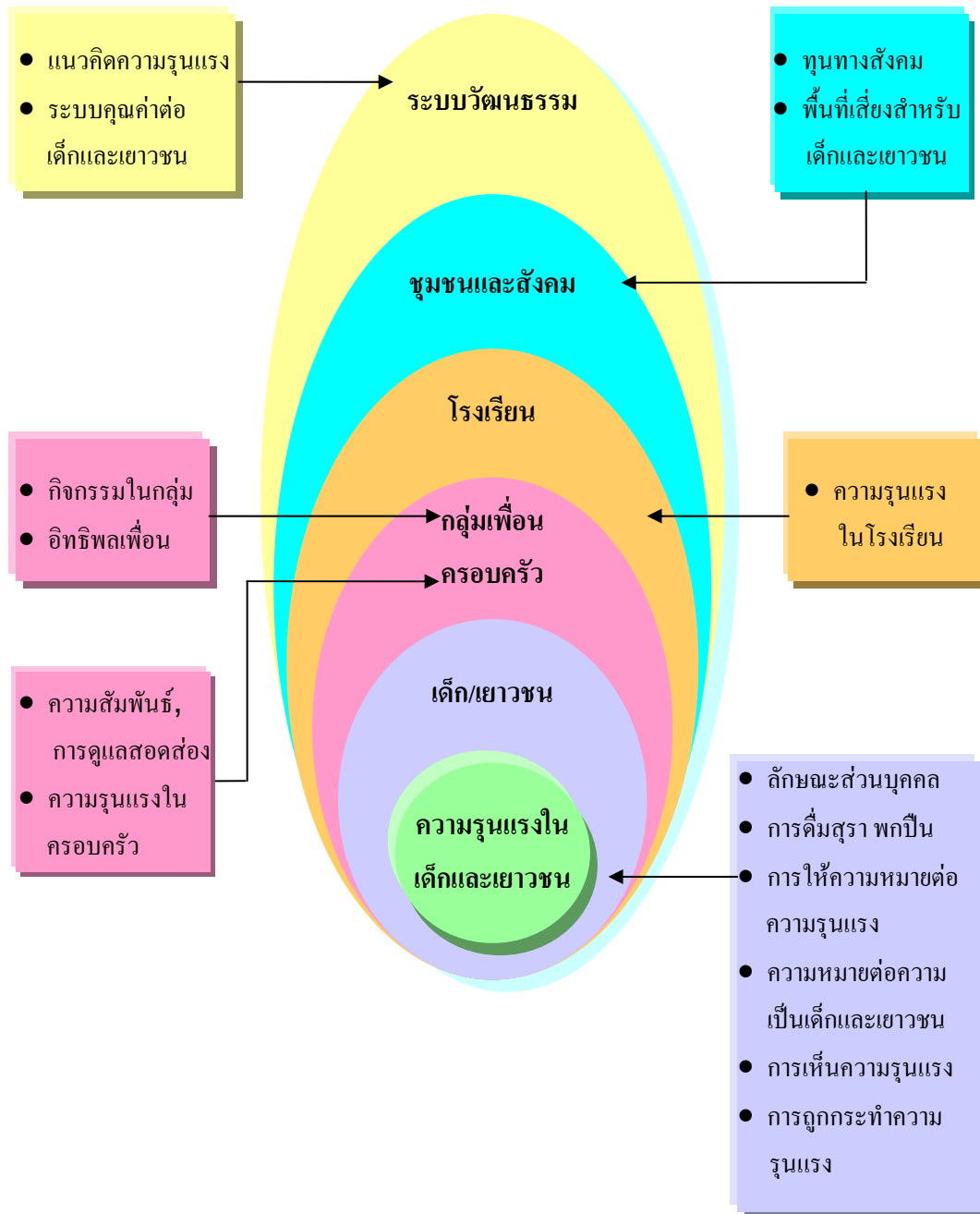
การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาปรากฏการณ์ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทย ทั้งที่เป็นผู้กระทำและเป็นผู้ถูกกระทำ ในรูปแบบความรุนแรงที่หลากหลาย เช่น ความรุนแรงทางกาย จิตใจ ความรุนแรงทางเพศ และผลกระทบที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บในรูปแบบต่างๆ แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา คือ แนวคิดเชิงนิเวศวิทยาสังคม (Social Ecological Model) ที่เน้นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเชื่อว่า มนุษย์มีชีวิตอยู่ภายใต้ระบบสังคมอันเป็นสถานะแวดล้อมของมนุษย์ซึ่งครอบคลุมอยู่หลายชั้น ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน กลุ่มเพื่อน ความคิดความเชื่อ เศรษฐกิจ ลักษณะทางกายภาพ และเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ระบบสังคมวัฒนธรรมดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมและสุขภาพของมนุษย์ และเป็นความสัมพันธ์ที่สะท้อนกลับต่อกันได้ (Reciprocity) นั้นหมายความว่า สิ่งแวดล้อมส่งผลต่อพฤติกรรม และ พฤติกรรมของมนุษย์เอง ก็ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

หากนำแนวคิดนี้มาอธิบายว่าความรุนแรงในเด็กและเยาวชน สามารถอธิบายได้ว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมของเด็กและเยาวชน มีอิทธิพลและกำหนดพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ซึ่งจากกรอบแนวคิดชั้นแรกของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมคือคุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน เช่น เพศ อายุ พฤติกรรมการดื่มสุรา ใช้สารเสพติด ประวัติการทำความผิด และ ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ชั้นที่สอง คือระดับความสัมพันธ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว ลักษณะเพื่อน อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในด้านการได้รับคำแนะนำ การเห็นตัวแบบการกระทำ ความรุนแรงจากเพื่อน กิจกรรมและวิถีปฏิบัติของกลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนต่อโรงเรียน เช่นการได้รับการยอมรับ การเห็นหรือมีประสบการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน ชั้นที่สาม คือชุมชนและระบบสังคม ได้แก่ ทูตทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึง ความผูกพัน (Attachment) ความสัมพันธ์และ วัฒนธรรมที่ค้ำจุนรวมทั้งองค์ความรู้ของคนในสังคม ที่ปกป้องคุ้มครองและเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน สิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงในชุมชนเช่น ร้านเกมส์ การพนัน

ร้านสุรา ระดับสุดท้ายคือ ระบบวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นระบบความคิด ความเชื่อ การให้ความหมายต่อความรุนแรง ความเป็นเด็กและเยาวชน และ ระบบคุณค่าต่อเด็กและเยาวชนที่ถ่ายทอด เรียนรู้ รวมทั้งแบบแผนการปฏิบัติต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงแนวความคิดความเชื่อดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้มุ่งเพื่อทดสอบตัวแบบแนวคิดนี้ แต่ใช้แนวคิดเพื่อนำมาทำความเข้าใจปรากฏการณ์เท่านั้น ตัวแปรที่ศึกษาในกรอบแนวคิดถูกใช้ในการเป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้การศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณประกอบกัน การศึกษาเชิงคุณภาพเป็นการสะท้อนให้เห็นบริบทและประสบการณ์ของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง และงานวิจัยเชิงปริมาณนำมาใช้เพื่อแสดงขนาด และดูความสัมพันธ์ และปัจจัยที่กำหนด ระเบียบวิธีการการศึกษาวิจัยทั้งสองแบบนำมาใช้ประกอบกันและกันเพื่อตอบคำถามหลักของการศึกษาวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เพียงเพื่อเป็นแนวความคิดกว้างๆที่ทำหน้าที่นำทางให้นักวิจัยแสวงหาความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนเท่านั้น ไม่ได้มุ่งที่จะพิสูจน์แนวคิดทฤษฎี นอกจากนั้นการศึกษาเชิงคุณภาพไม่ได้เน้นการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง แต่เน้นการแสวงหาความจริงตามปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีอยู่ เพื่อตอบคำถามกับโจทย์ที่กำหนดไว้ โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี้คือพฤติกรรมความรุนแรง นั้น เกิดเพราะตัวมนุษย์ (สมาชิกของสังคม) มีการให้ความรู้ให้ความหมาย และแสดงพฤติกรรม ตามที่ถือว่าเหมาะสมกับบริบท (Context) ที่ตนอาศัยอยู่ ณ เวลานั้นๆ เพราะเหตุนี้ จึงถือว่าข้อเท็จจริงทางสังคม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม (Socially and Culturally Constructed) โดยนัยนี้ ผู้ที่รู้ความจริงมากที่สุดคือผู้ที่เป็สมาชิกของสังคมนั้น ดังนั้น การที่เราจะเข้าถึงข้อมูลมากที่สุด ก็คือต้องเข้าไปอยู่อย่างมีส่วนร่วมในสังคมนั้น ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานพอสมควร นานพอที่จะเข้าใจบริบทของพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ (ในที่นี้ คือเรื่องพฤติกรรมความรุนแรง) และนานพอที่จะสร้างความสนิทสนมไว้วางใจจากกลุ่มผู้ที่ถูกศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลอย่างแท้จริง การศึกษาวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นระยะเวลา 3 เดือน เพื่อทำความเข้าใจ และวิเคราะห์บริบท และวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง (Contextual Analysis) โดยเน้นให้ความสำคัญกับบริบทของวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

โครงการนี้ มุ่งเน้นการใช้กรอบความคิดในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยใช้การวิจัยแนว ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Research) การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับความหมาย ซึ่งมีประโยชน์ต่อทำการความเข้าใจประสบการณ์ในชีวิต ตามความเข้าใจของคนผู้ซึ่งประสบมันมาด้วยตนเอง (Cohen, 2000) ดังนั้น ความจริงความรู้เกี่ยวกับความรุนแรง ไม่ได้มีธรรมชาติเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) แต่ถือว่าความจริง

ความรู้รึ้นเป็นอัตตวิสัย (Subjectivity) และขึ้นอยู่กับบริบทหรือแหล่งที่มาของการเกิด ทั้งนี้แม้ว่าประสบการณ์ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล จะเป็นวัตถุดิบสำคัญในการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา แต่จุดหมายสำคัญของการวิจัยนั้น มิได้หยุดอยู่ที่ตัวประสบการณ์ชีวิต หากมุ่งที่การทำความเข้าใจว่า ปัจเจกบุคคลสร้างประสบการณ์มาอย่างไร และการกระทำ (พฤติกรรม) ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มีความหมายต่อผู้กระทำอย่างไร โดยนัยนี้ ปรากฏการณ์วิทยาถือว่า ถ้าเราอยากเข้าใจว่า ทำไมคนจึงมีพฤติกรรมความรุนแรง เราจำเป็นต้องเข้าใจว่าเขาให้ความหมาย ต่อความรุนแรง การใช้ความรุนแรง และไม่ใช้ความรุนแรงอย่างไร และให้ความหมายต่อการกระทำของตัวเอง ดังนั้นความหมายจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการวิจัย การวิเคราะห์แนวปรากฏการณ์วิทยาคือการตีความ (Interpretation) เพื่อค้นหาความหมายหรือคำอธิบายของสิ่งที่ถูกศึกษาจากทัศนะของผู้กระทำ (Rice and Ezzy, 1999) โดยมุ่งวิเคราะห์ว่าประสบการณ์หรือการกระทำนั้น มีความหมายสำหรับผู้ที่ประสบมันอย่างไร มันถูกทำให้กลายเป็นสิ่งธรรมดา (Typication) ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.1 พื้นที่ตัวอย่าง

เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน (Community Studies) 30 แห่งใน 10 อำเภอ จาก 8 จังหวัด เพื่อสะท้อนความเป็นท้องถิ่นของภูมิภาค อันได้แก่ภาคเหนือ กลาง ได้ ตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร เหตุผลที่เลือกกรุงเทพมหานคร โดยแยกออกจากภาคกลาง เนื่องจากบริบททางสังคมของกรุงเทพมหานครมีความแตกต่างจากภาคกลางทั่วไป เพราะมีความเจริญ ความเป็นเมืองหลวง มีระบบการบริหารงานการปกครองที่แตกต่างจากพื้นที่ภาคกลางทั่วไป จึงกำหนดเลือกพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการสะท้อนสังคมชุมชนในกรุงเทพมหานครเป็นการเฉพาะ

การคัดเลือกพื้นที่เลือกแบบเจาะจง เพื่อตอบคำถามถึงโครงสร้างทางสังคมและระบบวัฒนธรรมของชุมชนที่แตกต่างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน การคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่าง ใช้การเลือกพื้นที่แบบหลายขั้น (Multi-Stage) เพื่อให้ได้พื้นที่ โดยมีวิธีการเลือกแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 คือแบ่งจังหวัดออกเป็นกลุ่มภาค (Cluster) ทั้งหมด 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 2 แต่ละภาค แบ่งจังหวัดออกเป็น ชั้นภูมิ (Stratified) คือ จังหวัดที่มีระดับการเฝ้าระวังและเตือนภัยมีค่ามาตรฐานของการมีพฤติกรรมความรุนแรง ซึ่งใช้ฐานข้อมูลการสำรวจ ของ

ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549) ที่แบ่งระดับการเตือนภัยทางสังคมเฉพาะด้านพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละจังหวัด โดยจังหวัดที่เลือกในแต่ละภาคมีดังนี้

ภาคกลาง : จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคเหนือ : จังหวัดแพร่ จังหวัดเชียงใหม่

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ

ภาคใต้ : จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดสงขลา

กรุงเทพมหานคร : เขตราชเทวี เขตบางบอน - จอมทอง

ขั้นที่ 3 แต่ละจังหวัดเลือกอำเภอแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีที่มีระดับการเฝ้าระวังเตือนภัยสูงสุด กรณี จังหวัดแพร่ เลือกอำเภอที่พิจารณาความสะดวกในการเดินทางร่วมกับระดับความรุนแรง ส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มอำเภอเมือง ที่มีปรากฏการณ์ปัญหาความรุนแรงในกลุ่มแก๊งค์ขนาดใหญ่ของเด็กและเยาวชน เป็นกรณีศึกษาอีกกรณีหนึ่งด้วย

ขั้นที่ 4 แต่ละอำเภอ/เขตดังกล่าว เลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ 3 หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีคุณลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนเมือง,ชุมชนชนบท, ชุมชนชาวพุทธ, ชุมชนชาวมุสลิม, ชุมชนชาวเขา, ชุมชนชาวประมง, เป็นต้น นอกจากนั้นยังได้จัดประชุมโครงการวิจัยกับเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ในจังหวัดที่สุ่มเลือกให้เป็นตัวอย่าง เพื่อให้ได้พื้นที่ระดับชุมชนที่สะท้อนความหลากหลายของสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ ร่วมกับข้อมูลสถานการณ์ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ รวมทั้ง ได้ประสานงาน ปรีกษาหารือและขอคำแนะนำ กับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยของแต่ละพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้วย

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.2.1. ตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพได้แก่

1.1 เด็กและเยาวชน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาคั้งนี้ วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต โดยในชุมชนที่ศึกษา 30 แห่ง ได้ติดตามเก็บข้อมูลกับเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10-25 ปีในชุมชนจำนวนชุมชนละ 20 ราย โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายได้แก่ เด็กและเยาวชนที่เรียนหนังสือ เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ออกจากโรงเรียน/ทำงาน) เด็กและเยาวชนทั้งหญิงและชาย โดยมีกลุ่มประชากรโดยรวมทั้งหมดในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 600 ราย

นอกจากนั้นในชุมชนที่ศึกษา 30 แห่ง ได้ทำการจัดสนทนากลุ่ม แยกเป็นเด็กและเยาวชน 1 กลุ่ม และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้นำชุมชนในหมู่บ้านที่ศึกษาอีก 1 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน รวมทั้งหมด 60 กลุ่ม โดยเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จากความสมัครใจ และให้ได้ความหลากหลายของประสบการณ์เพื่อนำมาสนทนากลุ่มเรื่อง ความหมายของเด็กและเยาวชน สถานการณ์และมุมมองต่อปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน แนวคิดและการจัดการปัญหา

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอื่นๆ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่าง เพื่อนบ้าน ครู ญาติพี่น้อง พระ โต๊ะอิหม่าม เจ้าของกิจการร้านเกมส์ ร้านแต่งรถจักรยานยนต์ เครือข่ายเพื่อนเด็ก เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยประจำตำบล อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตตำบลและอำเภอ เพื่อทราบบริบททางสังคม การดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน มุมมองต่อปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกต

3.2.2 ตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กและเยาวชนในชุมชน และเด็กและเยาวชนใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอที่เป็นพื้นที่ศึกษา โดยการสุ่มอย่างง่าย โดยมีตัวอย่างที่ได้ในชุมชนทั้งสิ้น 1,105 ราย

ตัวอย่างในโรงเรียนใช้การสุ่มอย่างง่าย จากโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอที่เป็นเขตพื้นที่ทำการศึกษาคั้งนี้ จำนวน 12 โรงเรียน โดยได้ขอความร่วมมือผ่านกระทรวงศึกษาธิการ และ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ใช้เป็นตัวอย่าง ในการเข้าไปแจกแบบสอบถามในห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ในอำเภอที่เป็นพื้นที่ศึกษา โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย ชั้นละ 1 ห้องเรียน โดยให้เด็กนักเรียนในห้องเรียนที่ถูกสุ่ม กรอกแบบสอบถามทุกคน ใช้เวลาการกรอกแบบสอบถามประมาณ 40 นาที โดยมีผู้กรอกแบบสอบถามได้ทั้งหมด 2,989 ราย แต่เมื่อ

ตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด พบว่ามีจำนวน ที่แบบสอบถามมีความไม่สมบูรณ์ จำนวน 92 ราย จึงตัดออกไป และได้ตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 2,897 ราย

3.3 เครื่องมือ

3.3.1 เครื่องมือในการศึกษาเชิงคุณภาพ

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยกำหนดให้มินักวิจัย สนามเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่จะทำการศึกษา จำนวน 90 วัน เพื่อเฝ้าสังเกต และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชาวบ้าน เพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมชุมชน และโครงสร้างทางสังคมของคนในชุมชน เครือข่ายทางสังคมของเด็กและเยาวชน วิธีการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน

2. การสัมภาษณ์แบบลึก (In-Depth Interview) อย่างไม่เป็นทางการกับเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 10 - 25 ปี ชุมชนละ 20 ราย เพื่อทราบวิธีคิด ประสบการณ์ เกี่ยวกับความรุนแรง และบริบททางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน ความสัมพันธ์ และกิจวัตรประจำวัน ชีวิตในโรงเรียน และหลังเลิกเรียน กรณีเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือทำงาน จะเน้นถามสาเหตุการออกจากโรงเรียน กิจกรรมทางสังคมที่ทำประจำวัน กับกลุ่มเพื่อน

3. การสัมภาษณ์แบบลึก (In-Depth Interview) อย่างไม่เป็นทางการกับพ่อแม่ของ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เช่น ผู้นำชุมชน ครู พระ และเครือข่ายเพื่อนของเด็กและเยาวชน ในฐานะบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทราบลักษณะ โครงสร้างทางสังคมและระบบ วัฒนธรรมของชุมชน ความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันของชุมชน

4. การจัดสนทนากลุ่ม (Group Discussion) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนชายและหญิง อย่างละ 1 กลุ่ม และผู้ปกครองของเด็ก/เยาวชนและ ผู้นำชุมชนในชุมชนอีก 1 กลุ่มต่อหมู่บ้าน โดยมี ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มราว 8 คนต่อกลุ่ม ใช้เวลาจัดสนทนากลุ่ม ประมาณกลุ่มละ 1 ชั่วโมง เพื่อทราบ วิธีคิด และการให้ความหมาย เกี่ยวกับความรุนแรง แนวคิดต่อวัยรุ่น และการจัดการความรุนแรงใน มุมมองของเด็กและเยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชน

3.3.2 เครื่องมือในการศึกษาเชิงปริมาณ

ใช้แบบสอบถาม ศึกษาแบบตัดขวาง (Cross Sectional Study) ประสบการณ์ความรุนแรง และรูปแบบการจัดการปัญหาในช่วง 3 เดือน ในขณะที่นักวิจัยสนามเข้าไปศึกษาในชุมชน และ 1 ปีที่ผ่านมา (รวม 3 เดือนที่กำลังทำการศึกษาคู่) เพื่อดูขนาดความรุนแรงของปัญหา รูปแบบ และการจัดการความรุนแรง สถานการณ์และกระบวนการจัดการความรุนแรง เครื่องมือในการ

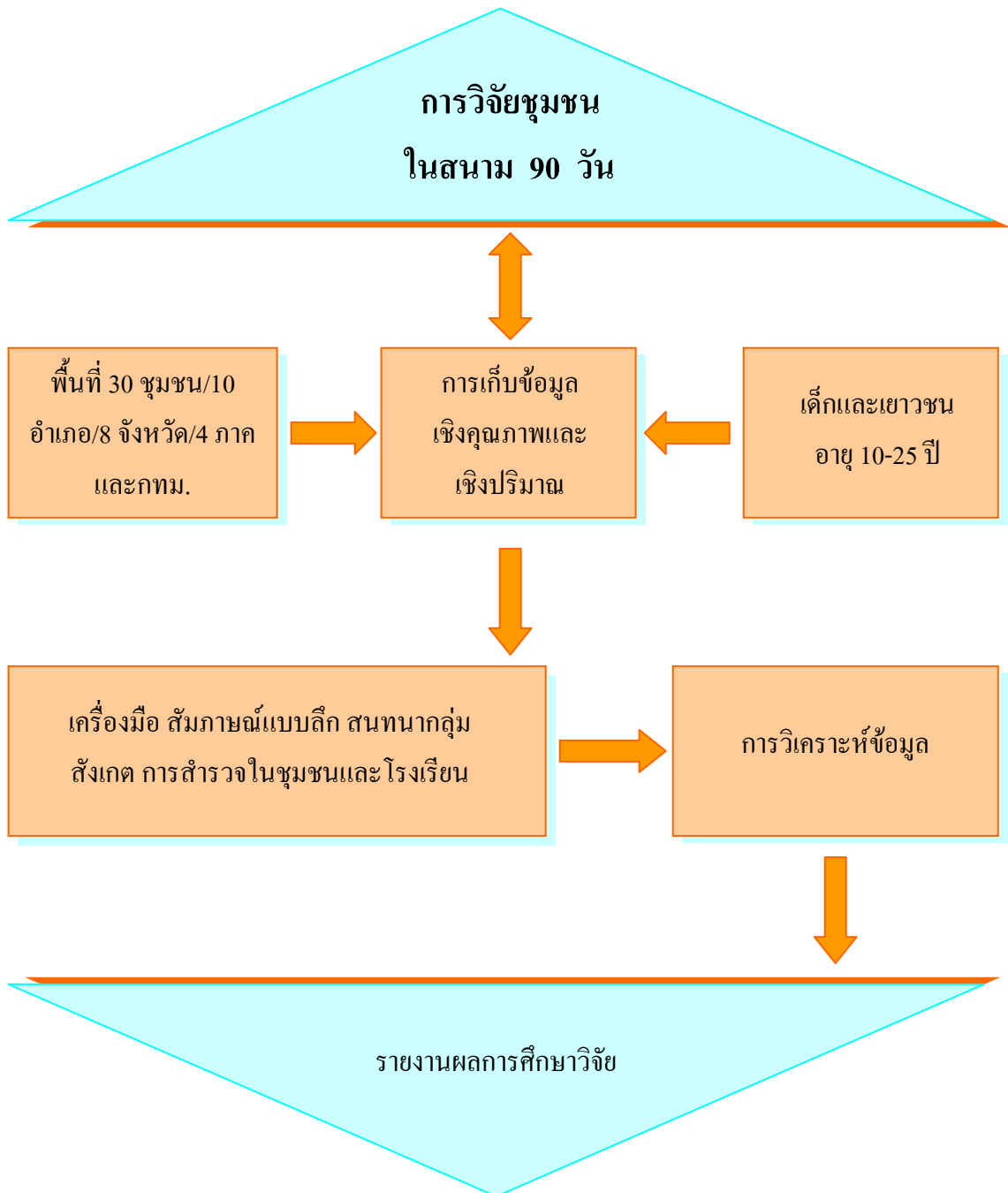
สำรวจ พัฒนา ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม ข้อมูลครอบครัวและความสัมพันธ์ ข้อมูลระดับความผูกพันในชุมชน ข้อมูลเพื่อนและความสัมพันธ์กับเพื่อน พฤติกรรม ความรุนแรง การจัดการปัญหาความรุนแรง ทักษะคิดเกี่ยวกับความเป็นชาย สักดิ์ศรี การใช้ปืน กับ การใช้ความรุนแรง ความภาคภูมิใจในตนเอง ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ในชุมชน และในโรงเรียน

เครื่องมือนี้ได้มีการทดสอบความน่าเชื่อถือ โดยการนำไปทดลองกับตัวอย่างทั้งหมด 30 รายกับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง พบค่าความน่าเชื่อถือสำหรับเครื่องมือวัดทัศนคติความเป็นชาย การใช้ปืน และการใช้ความรุนแรง ที่ Cronbach's Alpha = .89 ระดับความผูกพันในครอบครัว ได้ค่าความน่าเชื่อถือ ที่ Cronbach's Alpha = .75 และระดับความผูกพันในชุมชน ได้ค่า Cronbach's Alpha = .60

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยเหตุที่การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีด้วยกัน ข้อมูลหลักที่นำมาวิเคราะห์คือข้อมูลประสบการณ์ความรุนแรงในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และช่วงระยะเวลา 3 เดือนของการเก็บข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบลึกกับเด็กและเยาวชนตัวอย่าง รวมทั้งการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพจะเป็นข้อมูลที่สะท้อนบริบทเชิงโครงสร้างสังคม แนวคิดทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชน และความรุนแรง โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จากข้อมูลการบันทึกสนทนา การสัมภาษณ์แบบลึก มาถอดและรวบรวม ถ้อยคำ และประโยคสำคัญที่งานวิจัยนี้ต้องการศึกษา นำข้อมูลมาแยกแยะส่วน ข้อมูลเชิงปริมาณทำหน้าที่ในการแสดงภาพในระดับกว้างให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และใช้การวิเคราะห์สถิติขั้นสูง (Advance Analysis) ด้วย การวิเคราะห์ MANOVA และ Structural Equation Model เพื่อชี้บอกความสัมพันธ์ของตัวแปร รวมทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปร

แผนภูมิที่ 2 สรุปภาพรวมแผนภูมิระเบียบวิธีการวิจัย

4.1 ลักษณะชุมชนที่ศึกษา

1. พื้นที่เขตกรุงเทพมหานครมหานคร ทำการศึกษาชุมชนจำนวน 6 ชุมชนในพื้นที่ 3 เขต 3 ชุมชนในเขตอำเภอชั้นในกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนของผู้คนธรรมดา อยู่กันอย่างแออัด ท่ามกลางตึกสูง และการพัฒนารวมทั้งความเจริญ การประกอบอาชีพของคนในชุมชน จะใช้พื้นที่ถนนและริมทางรถไฟเพื่อค้าขาย มีตั้งแต่ร้านขายของชำ รถเข็นขายผลไม้ รถเข็นขายหมูปิ้ง แผลงลอยขายหวานเย็น ชุ้มซักรีด เล้าไก่ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ร้านขายอาหารตามสั่ง ร้านวิดีโอเกมส์ เป็นต้น นอกจากนี้ชาวชุมชนบางครอบครัวมีอาชีพร้อยละ 30-40 ช่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และบางส่วนมีอาชีพรับราชการ ทำงานเอกชน เลี้ยงไก่ชน เทรนเนอร์ม้าแข่ง ส่วนงานบริการ คือ รถจักรยานยนต์รับจ้าง และแท็กซี่รับจ้าง

ประชากรในชุมชน มีหลากหลายทั้ง (1) เจ้าของที่ดิน คือ ผู้ที่ครอบครองที่ดินดั้งเดิมเป็นที่อยู่อาศัยของเจ้านายชั้นสูง แต่เมื่อมีกลุ่มบริษัทพัฒนาที่ดินได้เข้ามาพัฒนาพื้นที่ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวถูกปล่อยให้รกร้าง เนื่องจากไม่มีทางออกของรถยนต์ ชุมชนชาวไทยมุสลิมและชาวไทย และผู้อพยพมาจากต่างจังหวัด เข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อรับจ้าง เป็นแรงงาน ทำงานแบบหาเช้ากินค่ำ ชุมชนเหล่านี้ตั้งอยู่ท่ามกลางความเจริญหรืออยู่ไกลจากเมืองหลวง การตั้งบ้านเรือนแออัด และยังมีการบุกรุกที่ดินทั้งของเอกชนและหน่วยงานราชการจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในชุมชนยังมีกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น มีบ่อนการพนัน ประกอบไปด้วย ไพ่ ไฮโล หวยใต้ดิน พนันบอล ไก่ชน เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายนอกชุมชน สองข้างถนนเป็นอาคาร 2 ชั้น สลับกับบ้านอยู่อาศัย มีธนาคาร ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ร้านทำผมขนาดใหญ่ และร้านเบเกอรี่ นอกจากนี้มีโรงเรียนเอกชนเปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีร้านเช่าหนังสือการ์ตูนที่มีนักเรียนกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งหญิงและชาย เวะเวียนเข้าไปเช่าอ่าน โดยเฉพาะช่วงเย็นจะมีเด็กเข้าไปเช่ากันมาก และไม่ห่างจากชุมชนมากนักจะมีตลาดขนาดใหญ่ ชื่อตลาดจอมทอง

ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่ทำการค้าขาย และประกอบกิจการส่วนตัว รวมถึงพนักงานบริษัท รวมทั้งอาชีพ รับจ้าง ค้าขายทุกประเภท ร้านขายอาหารตามสั่ง คนจีนจะมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จากกลางซอยไปถึงท้ายซอยคนในชุมชนส่วนใหญ่จะ

ทำงานโรงงาน พนักงานบริษัทเอกชน มีรับราชการบ้างเป็นส่วนน้อย ส่วนเด็กและเยาวชนบางคน นิยมทำงานในโรงงานเย็บผ้า ขวดนม กระจกแดง รองเท้าสลิปหรียญ หรือพนักงานร้านสะดวกซื้อ ประชานชุมชนมีหน้าที่ดูแลคนในชุมชนให้ดำรงชีพอย่างเรียบร้อย มีการแก้ไขปัญหาในชุมชน ร่วมกับหน่วยงานในภาครัฐประสานงานกับหน่วยงานราชการ แจ้างข้อมูลข่าวสารในชุมชน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่บริหารกองทุนหมู่บ้าน การทำงานด้วยใจอันยาวนาน ทำให้ ประชานชุมชนมีฐานะเป็นตัวแทนของความเป็นชุมชนอย่างแท้จริง

อีก 2 ชุมชนในเขตรอบนอกกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 31 ซอย เริ่มต้นจากคลองบางคล้อ มีสะพานข้าม และศาลเจ้าพ่อบางขุนเทียน ตั้งอยู่ใต้ ต้นไทรใหญ่ด้านหน้าชุมชน ถนนภายในชุมชนค่อนข้างคับแคบรถสวนกันได้ยากลำบาก มีอาคารพาณิชย์สูง 4 ชั้น เรียงรายจนมาถึงทางโค้งเข้าชุมชน และยาวต่อเนื่องไปจนถึงด้านท้ายตลาด ซึ่งนับ ได้ 6 คูหา มีตลาด ร้านสนุ๊กเกอร์ และร้านค้าประมาณ 20 ร้าน ส่วนใหญ่จะขายกับข้าวอาหารสูง ของสด ผักสด หมู ไก่ และของใช้เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้หน้าบริเวณร้านสนุ๊กเกอร์จะมีร้านขายอาหาร อีสาน ไก่ย่าง อาหารตามสั่ง เพื่อให้บริการกับลูกค้าที่มาเล่นสนุ๊กเกอร์ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน สามารถจับจ่ายสิ่งของได้สะดวก โดยเฉพาะช่วงเวลา 16.30 น. ถึง 21.30 น. เพราะคนในชุมชนกลับ จากทำงาน เด็กและเยาวชนกลับจากโรงเรียน แม่บ้านออกมาจ่ายกับข้าว ขณะที่เด็กและเยาวชน 5-6 คน ยืนรอเพื่อนอยู่บริเวณร้านสนุ๊กเกอร์ สังเกตได้จากรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ด้านหน้าจะมีอยู่ไม่ต่ำกว่า 15-20 คันต่อวันบ้านเรือนในชุมชนจะอยู่กันอย่างแออัด ตลอดซอยจะมีบ้านเรือนมากกว่า 600 หลังคาเรือน บริเวณซอย 6 จะเป็นอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนจีน และเป็น อสังหาริมทรัพย์ที่ขายขาดโดยมิได้มีการแบ่งเช่าที่ดิน ส่วนฝั่งตรงข้าม จะเป็นบ้านไม้หรือครึ่งตึก ครึ่งไม้ 1-2 ชั้น ขนาดพื้นที่ 15-20 ตารางที่วา ปลูกสร้างอยู่รายล้อมชุมชน มีรั้วกันเป็นสัดส่วน บ้าน ประชานชุมชนจะอยู่ท้ายซอย เป็นบ้านไม้สองชั้นหลังใหญ่ บนเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ อีกชุมชนพื้นที่ เต็มไปด้วยอาคารห้องเช่า 14 อาคาร อาคารเช่าเป็นอาคารปูน 2-4 ชั้น มีห้องเช่าทั้งหมด 245 ห้อง ห้องเช่าร้อยละ 90 เป็นของตระกูลเจ้าของที่ดินและญาติพี่น้อง เก็บค่าเช่าเดือนละ 2 แสนบาท ส่วน บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ก่อนที่จะมีอาคารเช่า จะปลูกเรียงกันเป็นแถวตามถนนคอนกรีต แบ่งเป็นสัดส่วน ไม่ยุ่งเกี่ยวกัน

อีก 1 ชุมชน ยังเป็นลักษณะชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ยังเห็นความเป็นแบบเครือญาติ คือ พวกที่ตั้งถิ่นฐานอยู่เดิม กับพวกที่เป็นแรงงานอพยพย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด และชวนกันมาอยู่ แบบปากต่อปาก มี 1 ชุมชนในกลุ่มนี้ ลักษณะชุมชนมีความเฉพาะเชิงพื้นที่ คือ ชาวชุมชนมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ รู้จักกันหมด เพราะบ้านเรือนอยู่ติดๆกัน ค่อนข้างแออัด ภายในชุมชนมี ทางเดินคอนกรีตขนาดกว้าง 1 เมตร เพียงเส้นเดียวที่ใช้ทั้งเดิน นั่งเล่น จักรยาน และขับ

รถจักรยานยนต์ เมื่อทุกคนต้องใช้ทางเส้นเดียว ทำให้เห็นหน้าและรู้ว่าใครเป็นใคร มีการทักทายถามไถ่ “ไปไหนมา” “กินข้าวหรือยัง” พูดคุยเป็นกันเองเหมือนเป็นญาติสนิท ดังนั้นหากมีเรื่องราวต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน ทุกคนจะทราบพร้อม ๆ กัน คนในชุมชนรึมน้ำนอกจากจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือญาติแล้ว คนในชุมชนยังนับถือความอาวุโส คือ เด็ก ๆ เวลาเจอผู้ใหญ่ก็มักจะทักทายและเรียกกันตามลำดับเครือญาติโดยประเมินจากอายุของบิดามารดา เช่น ลุง ป้า น้า พี่ เป็นต้น รวมทั้งเมื่อถึงวันพระผู้ใหญ่ก็จะพากันไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้คนในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันในวันเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันปีใหม่จะมีการจัดงานเฉลิมฉลองกันทุกปี จนกลายเป็นประเพณีของคนที่นี่กัน แต่เมื่อเปลี่ยนกลุ่มผู้บริหารงาน การทำกิจกรรมร่วมกันดังกล่าวก็เลือนหายไป จะหลงเหลือแต่เพียงการเกาะเกี่ยวและพึ่งพาอาศัยกันจากกิจกรรมการเล่นการพนัน ที่ยึดโยงให้คนในชุมชนมีความสนิทสนมกันอย่างดี รู้สึกว่าได้สนุกร่วมกัน มีได้มีเสีย หรือมีการเอื้อเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างคนต่าง คนเดิน โขย และเจ้ามืออีกด้วย

ชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมดมีลักษณะเฉพาะอีกประการ ที่เกี่ยวข้องของความสัมพันธ์กับภาครัฐ ในชุมชนแออัด จัดความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ เพื่อไม่ให้ถูกไล่ที่ หรือความใกล้ชิดขององค์กรรัฐ พื้นที่ในกรุงเทพมหานคร จะเห็นโอกาสต่าง ๆ ในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งในรูปแบบประมาณ สวัสดิการต่าง ๆ หรือกลไกการควบคุมกำกับที่เข้มข้น

2. พื้นที่ภาคกลาง เป็นชุมชน 6 ชุมชนจาก 2 จังหวัดในภาคกลาง คือจังหวัดกาญจนบุรี และฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาชีวิตพฤติกรรมและสังคมเด็กและเยาวชนชายและหญิงอายุ 10 ถึง 25 ปี ผู้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ โดยมี 3 ชุมชนที่อยู่ในจังหวัดที่ไม่ใช่เขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวง เป็นพื้นที่นอกเขตอำเภอเมือง ในขณะที่อีก 3 ชุมชนอยู่ในจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง ทั้ง 6 ชุมชนนั้นมีความแตกต่างกันไป ความเหมือนกันที่มีอยู่บ้างก็คือ สภาพพื้นที่ของชุมชนส่วนใหญ่ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในลักษณะของการที่ผู้คนส่วนใหญ่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นบนภาวะเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการทำเกษตรกรรม อีกทั้งลักษณะชุมชนมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโดยเคลื่อนสู่สภาพความเป็นชุมชนเกษตรกรรม กึ่งเมือง ความแตกต่างของทั้ง 6 ชุมชนเป็นไปในลักษณะของการแผ่กระจายความเจริญของความเป็นเมืองและความทันสมัยเข้าสู่ชุมชนแต่ละแห่งในระดับที่ไม่เท่ากัน

3 ชุมชน จาก 6 ชุมชนที่ศึกษา มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท พื้นที่ของชุมชนมีเขตติดต่อกับเขตเทศบาลเมือง ความใกล้ชิดตัวเมืองทำให้พื้นที่นี้มีการกระจายของความเป็นเมืองและความทันสมัยมายังชุมชนอย่างชัดเจน คุได้จากบางชุมชน มีห้างสรรพสินค้า มีโรงพยาบาลศูนย์ และแหล่งบันเทิงภายในห้างไม่ไกลจากชุมชนมากนักมีสถานบันเทิงหลายแห่งในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นร้านคาราโอเกะที่มีการขายบริการทางเพศด้วย มีร้านอาหาร สวนอาหาร ร้านค้าสะดวกซื้อ

ที่เปิดตลอด 24 ชั่วโมง มีตลาดสดขนาดใหญ่ที่มีชาวบ้านจากต่างอำเภอ ต่างตำบลมาจับจ่ายซื้อของ ชุมชนอยู่ไม่ห่างจากถนนใหญ่ มีร้านขายทอง ร้านขายยา มีพาร์ทเมนต์ ห้องเช่าต่าง ๆ ในราคาที่แตกต่างกันไป มีโรงเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีสถานที่ราชการสำคัญ เช่น สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล ร้านเกมส์หลายร้าน ร้านเสริมสวยจำนวนมาก เป็นต้น ในชุมชนมีส่วนด้านหน้าเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับเขตเทศบาลเมือง เป็นพื้นที่ที่มีความคึกคักในเรื่องของการพาณิชย์ มีตลาดสดขนาดใหญ่ ด้านหน้าตลาดมีร้านเกมส์ โต๊ะสนุก ไม่ห่างจากชุมชนมากนักมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่โรงแรม 3 ดาว ถนนขนาดใหญ่ 4 เลนส์ตัดผ่านด้านหน้า มีหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ที่ปลูกสร้างเป็นบ้านเดี่ยว และทาวน์เฮาส์ รวมทั้งอาคารพาณิชย์ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากถนนมากนัก ภายในหมู่บ้านมีร้านเกมส์ ถนนเส้นเล็กขนาด 2 เลนส์พอให้รถยนต์วิ่งสวนกันได้ทอดเข้าสู่สวนในของชุมชน สองข้างทางขนานด้วย บ้านเช่า ห้องแถว

ลักษณะของความเจริญและความทันสมัยปรากฏชัดดังกล่าว จึงเห็นความผสมผสานระหว่างพื้นที่ทางเกษตร วิถีชีวิตเกษตรกร และวิถีชีวิตความเป็นเมือง การปลูกสร้างบ้านเรือนมีลักษณะที่ยังคงความเป็นชนบทในรูปแบบของบ้านไม้ขนาดไม่ใหญ่ โดยมีห้องเช่าในลักษณะห้องแถวชั้นเดียวราคาถูกกระจายอยู่เป็นหย่อม ๆ มีซุ้มไม้กันตั้งอยู่ในซอยเล็กที่หากไม่ใช่คนในชุมชนและไม่สังเกตก็จะไม่รู้ว่ามีซุ้มไม้กัน นอกจากซุ้มไม้กันแล้ว ในชุมชนแห่งนี้มีการรวมกลุ่มกันเล่นการพนัน การขายหอยจับยี่กี มีวัดประจำชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ บริเวณลานวัดส่วนหนึ่งถูกตัดแปลงเป็นลานกีฬาฟุตบอลในตอนเย็นไปจนถึงราว 4 - 5 ทุ่มนั้นจะมีผู้นำชุมชนส่วนหนึ่ง มีชาวบ้านรวมทั้งเด็กและเยาวชนมาชมการแข่งขันฟุตบอลที่นี้ ด้านข้างของสนามจะมีชาวบ้านนำของใส่รถเข็นมาขาย คนดูนั่งบนอัศจรรย์ มีการใช้เครื่องขยายเสียงในการพากษ์การแข่งขัน ในลานวัดแห่งนี้ตอนเย็นจะมีผู้คนพลุกพล่านทั้งผู้จำหน่ายสินค้า รถรับส่งนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ นักเรียนจำนวนหนึ่งจะมาใช้เวลาว่างก่อนกลับบ้านที่ลานวัดแห่งนี้ ถนนที่ทอดยาวลัดเลาะชุมชนไปเรื่อยๆจนสิ้นสุดปลายทางที่ถนนกว้าง 4 เลนส์ที่โอบล้อมรอบชุมชนด้านนอกอยู่บริเวณชายถนนแห่งนี้จะเรียงรายไปด้วยร้านอาหารคาราโอเกะหลายร้านที่มีการให้บริการทางเพศแอบแฝงในรูปแบบที่ราคาไม่สูงนักอยู่ติด ๆ กันเป็นหย่อม ๆ ตอนกลางคืนจะเปิดไฟที่หน้าร้านตกแต่งเป็นไฟดวงเล็ก ๆ หลายดวงหลากหลายสี

ในด้านชีวิตผู้คนจึงมีความหลากหลาย เพราะมีความเจริญ มีธุรกิจ เกิดอาชีพต่างๆตามมามากมาย ผู้คนแต่งกายด้วยชุดโรงงานเดินกระจายอยู่ในชุมชนโดยเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงหัวค่ำ มีแรงงานต่างด้าวประปรายในชุมชน

3. พื้นที่ในภาคเหนือ ทำการศึกษา 5 ชุมชน แบ่งเป็น 3 อำเภอใน 2 จังหวัดคือจังหวัดเชียงใหม่ และแพร่ นอกจากนั้นยังทำการศึกษากลุ่มแก๊งค์เด็กและเยาวชนในเขตอำเภอเมืองของ

จังหวัดเชียงใหม่ อีก 1 กลุ่ม โดยเชื่อว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนที่รวมตัวเป็นกลุ่มแก๊งค์ก็นับว่าเป็นชุมชนของเด็กที่มีการจัดองค์กร การบริหารจัดการ และมีคุณค่าการดำเนินชีวิตร่วมกันหรือเรียกว่าเป็นชุมชนแนวใหม่

ส่วนอีก 5 ชุมชนที่ทำการศึกษาคือ 3 ชุมชน อยู่ในเขตเมืองใหญ่ หรือตัวอำเภอ ซึ่งจะเต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและความเจริญทางเทคโนโลยี ผู้คนมีอาชีพหลากหลาย เพื่อตอบสนองกับตลาด และความต้องการของคนที่มีจำนวนมากขึ้น ผู้คนจากถิ่นที่อยู่ต่างกันมาอยู่รวมตัวกัน ด้วยเป้าหมายเดียวกันคือการประกอบอาชีพ ชุมชนที่ศึกษาเป็นชุมชนเล็กในเมืองใหญ่ ที่ชีวิตของคนไม่ได้จำกัดขอบเขตในพื้นที่อีกต่อไป แต่ได้ขยายไปสู่พื้นที่อื่น ๆ นอกชุมชน เกิดเป็นชุมชนข้างนอกอีกด้วย อีก 2 ชุมชน อยู่ลึกเข้าไปมีลักษณะเป็นกิ่งชนบทเลยทีเดียว มีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน ยังมีชีวิตทางสังคมที่มีขอบเขตชัดเจน ฟังพาทอาศัย ส่วนใหญ่ยังใช้ชีวิตตามวิถีชนบทกันอยู่ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เช่นการแบ่งปันสิ่งของ การช่วยงานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น ผู้คนในชุมชนอาศัยอาศัยค่อนข้างดี สภาพบ้านเรือนของชาวบ้านเป็นบ้านแบบได้ทุนสูง ส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้สัก มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ ครอบครัวมีความอบอุ่น เด็กสตรีผู้สูงอายุ และคนพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากชุมชน แต่จากการสังเกตและพูดคุยกับหลาย ๆ ครอบครัว พบว่าพ่อแม่จะไม่อยู่ โดยไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร โดยปล่อยลูกอยู่กับตาและยาย โดยจะส่งเงินมาให้เป็นประจำทุกเดือน

4. พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการศึกษาจำนวน 6 ชุมชนแบ่งเป็น 2 อำเภอใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ 2 ชุมชนใน 2 จังหวัดดังกล่าว มีลักษณะที่เจริญชัดเจนกว่า 4 ชุมชนที่เหลือ เพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ราวเกือบ 200 หลังคาเรือน อยู่ติดถนนมิตรภาพการคมนาคมสะดวกมีสาธารณูปโภคครบลักษณะพื้นที่ทำให้มีความเจริญด้านธุรกิจชุมชนมาก ลักษณะความเป็นอยู่คล้ายชุมชนเมือง ถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ลักษณะบ้านเป็นบ้านสองชั้น ชั้นล่างเป็นปูน ชั้นบนเป็นไม้ และบ้านปูนชั้นเดียว บ้านปูนสองชั้นออกแนวสมัยใหม่ มีการใช้น้ำประปาหมู่บ้าน และมีหอกระจายข่าว อาชีพมีทั้งข้าราชการ ปลูกผัก ทำนา เลี้ยงวัว เลี้ยงควายรับจ้างทั่วไป ชุมชนมีโรงเรียนมัธยมศึกษา มีธุรกิจในหมู่บ้าน ได้แก่ ปั๊มน้ำมัน ร้านเกมส์ 2 ร้านร้านซ่อมรถ ร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ โรงสีข้าว ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ซึ่งร้านค้าของชำร้านอาหารจะมีการจำหน่ายสุราหรือร่วมด้วยและซื้อขายสะดวก นอกจากนั้นยังมีร้านเกมส์ มีการใช้คอมพิวเตอร์ในชุมชน โทรศัพท์มือถือมีกันเกือบทุกบ้าน มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียงอยู่ในชุมชนหรือไม่ไกล มีสถานีอนามัย มีสถานีตำรวจและป้อมยามรักษาความปลอดภัยลักษณะการตั้งบ้านเรือนของประชากรในชุมชนที่ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่รวมกลุ่มไม่กระจุก

กระจาย ลักษณะบ้านจะเป็นทั้งบ้านไม้และตึกแถวสำหรับค้าขาย ส่วนบ้านประชาชนทั่วไปจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ 2 ชั้น

อีก 2 หมู่บ้านใน 2 จังหวัด อยู่ลึกเข้าไปอีกจาก 2 ชุมชนแรกดังกล่าวข้างต้น โดยพบว่า 2 หมู่บ้าน มีลักษณะความเป็นอยู่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ถนนเข้าสู่ตัวหมู่บ้านสะดวก มีธุรกิจชุมชน มีร้านค้าร้านเกมส์ โดยยังมีความลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติ มีชาวบ้านไปรับจ้างทำงาน หรือเล็กไปเรียนนอกพื้นที่มาก ส่วนอีก 2 หมู่บ้านที่เหลือ มีลักษณะของความเป็นท้องถิ่น มากกว่า 4 หมู่บ้านแรก เพราะอยู่ลึกจากถนนใหญ่เข้าไป มีความเป็นเครือญาติ มีธุรกิจชุมชนขนาดเล็ก ไม่มีร้านเกมส์ ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม และไปรับจ้างแรงงานต่างถิ่น

5. พื้นที่ในภาคใต้ ศึกษา 6 ชุมชน ใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลา พื้นที่ภาคใต้มีลักษณะน่าสนใจ เพราะมีความหลากหลายของชุมชน โดย 1 ชุมชน เป็นชุมชนประมงในอดีตไม่มีถนน ในการติดต่อภายในหมู่บ้านและระหว่างตำบลการสัญจรใช้ทางน้ำเป็นหลักเพราะพื้นที่ชุมชนเป็นปากอ่าว อยู่ติดกับทะเล จึงใช้ลำน้ำที่เข้าสู่หมู่บ้าน เป็นเส้นทางในการสัญจร ปัจจุบันแม้มีถนนเป็นเส้นทางเข้าออกหมู่บ้าน แต่ก็อยู่ในสภาพที่เป็นดินลูกรังเป็นบางช่วง และเป็นถนนยางบางช่วง ความเป็นอยู่ยังคงเป็นแบบธรรมชาติ ฟังฟัง และดำรงชีพจากทะเล ชุมชนอีก 5 แห่งเป็นชุมชนชาวสวน และชุมชนเมือง พบว่า มีความแตกต่างด้านความเจริญทางสังคมเศรษฐกิจ โดย 4 หมู่บ้านใน 2 จังหวัดอยู่ติดถนนใหญ่ ทำให้เห็นองค์ประกอบของการพัฒนาที่ปรากฏทางกายภาพ มีโรงงานขนาดใหญ่ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งปั้มน้ำมัน สถานบันเทิง ร้านสุรา ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต ที่เหมือน ๆ กับพื้นที่อื่น ๆ ที่ความเจริญได้เข้าสู่หมู่บ้าน ลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมือง มีตลาดเป็นศูนย์กลางของชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำเกษตรกรรม รับจ้าง และค้าขาย นอกจากนั้นยังมีงานประเภทรับจ้าง ส่งผลให้ชาวต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก และเช่าห้องแถวอยู่อาศัยร่วมกันจนเกิดเป็นชุมชนใหม่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

การเกิดและขยายตัวของโรงงานส่งผลต่อความอบอุ่นของคนในครอบครัว เนื่องจากคนในชุมชนมักไม่นิยมให้ลูกหลานไปเรียน เพราะเห็นว่าแถวบ้านมีโรงงานมาก พอลูกหลานเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็ไม่เรียนต่อ แต่ให้ไปทำงานในโรงงานแทน การทำงานในโรงงานต้องไปทำตั้งแต่เช้ากลับค่ำทำให้การได้พบหน้าและปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในครอบครัวมีน้อยมาก เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวจึงขาดการปรึกษาหารือหรือขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ ส่วนมากเด็กและเยาวชนเมื่อมีปัญหาจะไปขอคำปรึกษาจากเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับพ่อแม่มักไม่มีเวลาให้ลูก บางครอบครัวมีปัญหาการหย่าร้าง บางครอบครัวพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดและปล่อยให้ลูกอยู่ตามลำพัง

สำหรับภาคใต้ พบอีกว่า มิติทางศาสนา เป็นมิติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก การศึกษานี้ พบว่า 3 หมู่บ้านยังเป็นชุมชนชาวไทยมุสลิมทั้งหมด ส่วนอีก 1 ชุมชนเป็นการผสมผสานระหว่างชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม และอีก 1 ชุมชน เป็นชุมชนชาวพุทธ ในชุมชนไทยมุสลิมมีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏคือมีศูนย์จริยธรรมศึกษา ซึ่งใช้เป็นสถานที่สอนศาสนาเบื้องต้นสำหรับเด็กและเยาวชน อายุ 6-12 ปี ในหมู่บ้าน และยังเป็นสถานที่ประชุมของคนในชุมชน มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน กุโบร์ (สุสาน) ของชาวมุสลิม บางชุมชนมีโรงเรียนสอนศาสนา (ปอเนาะ) ตั้งอยู่ด้วย รวมทั้งมีโต๊ะครู (อาจารย์สอนศาสนา) ที่เป็นที่นับถือและผู้คนในหมู่บ้านนับถือ วิชาศาสนาได้ผูกโยงกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เข้าจรดเย็น

ลักษณะพิเศษอีกประการของชุมชนภาคใต้ที่ทำการศึกษา พบว่ามีอุดมการณ์ด้านการพัฒนา ซึ่งปรากฏได้ชัดใน 2 ชุมชนที่ศึกษา ที่เห็นการรวมตัว ความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ทั้งโครงการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และรวมทั้งโครงการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วย

4.2 ความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กและเยาวชน

4.2.1 ครอบครัวกับเด็กและเยาวชน

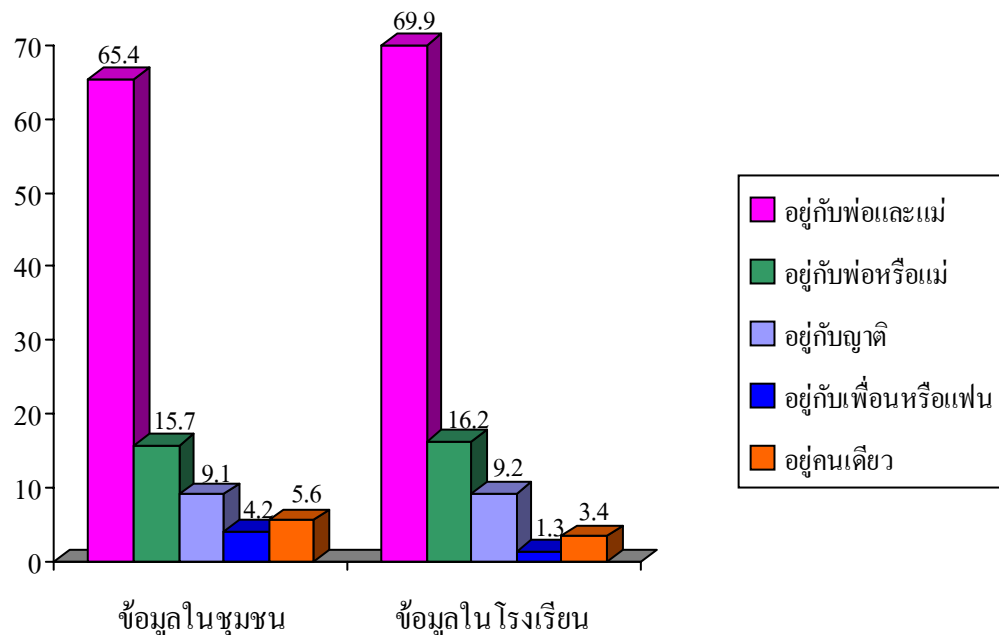
ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของพัฒนาการเด็กและเยาวชน และมีบทบาทต่อการปลูกฝัง คุณค่า คุณธรรมและ จิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นพลเมืองต่อสังคม การศึกษานี้ พบลักษณะครอบครัวไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความสัมพันธ์ซึ่งส่งผลต่อบทบาทในการดูแลเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว จากการสำรวจในชุมชนและในโรงเรียน พบว่า มีเด็กและเยาวชนประมาณร้อยละ 30-35 ที่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่ แม่เด็กส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีพ่อแม่ แต่ก็ยังมีจำนวนเกือบร้อยละ 20 ที่ไม่ได้อยู่กับพ่อ หรือแม่ แต่อย่างไรก็ตาม โดยข้อมูล การสำรวจในชุมชนที่ศึกษา พบว่า อยู่กับพ่อและแม่ ร้อยละ 65.4 ร้อยละ 15.7 อยู่กับพ่อหรือแม่ และในจำนวนนี้ ครึ่งหนึ่งพ่อหรือแม่ แต่งงานใหม่ ร้อยละ 9.1 อยู่กับญาติ ที่เหลืออยู่คนเดียวหรืออยู่กับแฟน หรือ เพื่อน ในขณะที่ข้อมูล การสำรวจในโรงเรียนได้ข้อมูลในทิศทางเดียวกัน แต่อัตราการอยู่กับพ่อแม่มีอัตราสูงกว่าเล็กน้อย รวมทั้ง มีอัตราการอยู่กับเพื่อนหรือแฟนน้อยกว่า ดูตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บุคคลที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยด้วยในขณะที่ทำการศึกษา

บุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย	ข้อมูลการสำรวจใน ชุมชน	ข้อมูลการสำรวจใน โรงเรียน
	ร้อยละ (N=1,094)	ร้อยละ (N=2,830)
อยู่กับพ่อแม่	65.4	69.9
อยู่กับพ่อหรือแม่	15.7	16.2
อยู่กับญาติ	9.1	9.2
อยู่กับเพื่อนหรือแฟน	4.2	1.3
อยู่คนเดียว	5.6	3.4

แผนภูมิที่ 3 บุคคลที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัยด้วยในขณะที่ทำการศึกษา

ข้อมูลเชิงคุณภาพในชุมชนภาคเหนือ พบว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ การมีอาชีพ รายได้ จากการทำงานในตัวเมือง ที่รองรับกับตลาด จึงทำให้วิถีการผลิตของผู้คนในหมู่บ้านเปลี่ยนจากการ ขายผลผลิตทางการเกษตร เป็นการขายงานด้านบริการ การรับจ้าง การค้าขาย ผู้คนต่างต้องออกไป ทำงานนอกบ้าน ไปรับจ้างทำงานในตัวเมือง ผู้ปกครองจึงไม่ได้อยู่กับบุตรหลานในแต่ละวัน

ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้านตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น เด็กและเยาวชนหลังจากเลิกเรียนต้องไปเรียนพิเศษหรือออกไปรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อไปเล่นเกมส์ในตลาด หรือออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ ใกล้ชุมชนหรือในตัวเมือง บางครอบครัว ก็จะให้ญาติ ๆ ช้างบ้านหรืออาจารย์ที่โรงเรียนคอยดูแล หากลูกมีปัญหา เช่น ลูกหยุดเรียนหลายวัน ไม่ตั้งใจเรียน หรือมีปัญหาต่าง ๆ ทางโรงเรียนก็จะโทรศัพท์ไปแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เมื่อผู้ปกครองไปพบอาจารย์จึงได้ทราบถึงปัญหาของลูกตัวเอง เด็กและเยาวชนในครอบครัวที่มีฐานะก็พบปัญหาเรื่องปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวเช่นกัน เพราะมีปัจจัยจากเวลาและทักษะการสื่อสารต่อกันและกัน ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองเท่าที่ควร และมีเด็กและเยาวชนบางคนเลือกที่จะไม่อยู่บ้านกับครอบครัว แต่เลือกที่จะย้ายออกไปอยู่หอพักกับแฟนหรือเพื่อน

ครอบครัวในชุมชนภาคใต้ที่เป็นชุมชนขยาย อยู่ใกล้เมือง และล้อมรอบไปด้วยโรงงานร้านค้า ผู้นำชุมชนชี้ชัดอีกว่า “เมื่อพูดถึงความใกล้ชิดของคนในครอบครัว พอดตกเย็นคนในครอบครัวก็ไม่ทำอะไร พ่อไปทาง แม่ไปทาง ลูกไปทาง เพราะพอเย็นพ่อก็ออกไปเล่นไพ่ แม่ก็ไปเลี้ยงหลาน ลูกก็ไปเที่ยว พ่อคำก็ไม่ได้เจอหน้า เข้าต่างคนต่างก็ไปทำงาน ก็ไม่มีเวลามานั่งคุยกัน” ชุมชนเหล่านี้เริ่มกลายเป็นชุมชนเมืองเพราะรอบ ๆ ชุมชนเต็มไปด้วยโรงงาน เต็มไปด้วยร้านค้าจำนวนมากประชากรก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีแรงงานต่างด้าว อพยพเข้ามาเรื่อย ๆ อาชีพมีส่วนในการทำให้มีเวลาพูดคุยในครอบครัวน้อยลง เด็กและเยาวชนที่พ่อแม่ทำงานที่บ้าน บอกว่า “ก็ใกล้ชิด เพราะอยู่กับพ่อแม่ พอเวลามีปัญหาอะไรก็บอกพ่อ ในครอบครัวก็รักกันดี เพราะพ่อแม่ไม่ได้ไปทำงานโรงงาน ถ้าพ่อแม่ใครไปทำงานโรงงานกว่าจะได้เจอน้ำก็ตอนค่ำ เป็นอย่างนี้เกือบทุกวัน ครอบครัวก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร ที่มีปัญหาที่เพราะผมมากกว่า เพราะผมคบเพื่อนที่เกเร” ส่วนอีกคนบอกว่า “ก็มีความรักกลมเกลียวกัน เพราะพ่อแม่ก็อยู่บ้าน ทำงานปลูกผักอยู่ที่บ้าน เข้าก็เจอพ่อแม่ เย็นก็เจอพ่อแม่ เข้าแม่ทำกับข้าวก่อนไปโรงเรียนให้กิน เย็นแม่ก็ทำกับข้าวไว้รอเรากลับมาจากโรงเรียน ก็อบอุ่นดี ไม่มีปัญหาอะไร”

ในขณะที่ครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่แล้วความสัมพันธ์ในครอบครัวจะแตกต่างจากคนเมือง (พื้นราบ) นอกจากที่ที่มีฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างยากจนแล้ว ผู้ปกครองและบุตรหลายครอบครัวมักจะไม่ได้อยู่อาศัยร่วมกัน ผู้ปกครองหลายครอบครัวจะนำบุตรของตัวเองฝากไว้กับญาติ ๆ ส่วนตัวเองก็จะออกไปรับจ้างในตัวเมืองหรือส่งบุตรมาอยู่กับญาติ ส่วนตัวเองก็ยังคงอยู่บ้านเดิมไม่ได้อพยพลงมาด้วย เช่น ผู้ปกครองที่ท่าอาชีวะดูแลบ้านก็จะย้ายไปอยู่อาศัยในบ้านของนายจ้าง หรือออกไปทำงานต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร รวมถึงต่างประเทศ จะส่งเพียงเงินหรือค่าเลี้ยงดูมาให้ โดยนาน ๆ ครั้งจึงจะกลับมาเยี่ยมบุตรที่บ้านญาติ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะไทใหญ่ที่บางรายจะหางานทำหลังเลิกเรียนและในช่วงปิดเทอม เช่น

การตามพ่อแม่ไปทำงานก่อสร้าง รับจ้างเป็นพนักงานในร้านอาหาร ซึ่งชาวไทยใหญ่จะมีเครือข่ายในการช่วยเหลือหางานทำให้อันและกัน แม้จะไม่ได้เป็นญาติกันก็ตาม ส่วนเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์เช่น อาข่า ลีซอจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่า อาจด้วยเหตุผลที่กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ในชุมชนมีบ้านพักอาศัยที่แน่นอนชัดเจน (แม้ว่าจะอาศัยอยู่บนพื้นที่ที่มีเจ้าของแต่ก็ไม่เคยมีปัญหาเรื่องการถูกไล่ที่) และการที่แต่ละครอบครัวมีอาชีพรับจ้างเย็บกระเป๋าสานคล้ายๆกัน และแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพทำให้เด็กนักเรียน เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์หลังจากเลิกเรียนแล้วจำเป็นต้องกลับมาช่วยผู้ปกครองทำงานที่บ้าน แม้บางคนที่ยังเป็นเด็กอยู่ยังไม่สามารถช่วยพ่อแม่ทำงานรับจ้างได้ อย่างน้อยก็ต้องช่วยทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัว จะมีไม่กี่ครอบครัวที่จะสามารถสร้างฐานะครอบครัวด้วยการขยับขึ้นมาเป็นตัวแทนผู้ขายส่งและลงไปขายยังกรุงเทพมหานคร แม้กระนั้นก็ตามครอบครัวที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตก็ยังคงต้องพึ่งพาแรงงานในครอบครัวเป็นสำคัญ ระบบการทำงานดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ) จะมีความใกล้ชิด (ผ่านการทำงาน) มากกว่าครอบครัวของคนเมือง (พื้นราบ) และกลุ่มชาติพันธุ์พลัดถิ่นไทใหญ่

ครอบครัวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เด็กและเยาวชนอยู่กับญาติ หรือแม่ตามลำพัง เนื่องจากพ่อและแม่ หรือคนใดคนหนึ่งต้องออกไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด วิธีการดำเนินชีวิตของคนที่อยู่ในพื้นที่ ที่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นดินทำกินที่ไม่มีความอุดมสมบูรณ์ และพึ่งพิงดินฟ้าอากาศตามฤดูกาลเป็นหลัก ทำให้ต้องทำงานหนักมากขึ้นหากต้องการที่จะได้ผลผลิต และมีคนจำนวนมากที่มีอาชีพรับจ้าง ทำให้ไม่มีเวลาให้กับบุตรหลาน กรณีที่อยู่กับญาติก็กล่าวว่า “ไม่ได้พูดกับลูกหลานมากนัก เพราะไม่ค่อยมีเวลาอยู่ด้วยกัน เนื่องจากต้องออกไปทำงานต้องไปไร่ไปนา เด็กๆตื่นมาก็ไปโรงเรียน เวลาพบหน้ากันก็จะเป็นช่วงค่ำหลังจากกลับมาจากการทำงานแล้ว เราก็ต้องทำหน้าที่หุงหาอาหาร กินอาหารเสร็จก็ดูทีวีแล้วเข้านอน เพราะเหนื่อยจากการทำงาน” พ่อแม่ที่ออกไปทำงานต่างถิ่นใช้วิธีการโทรศัพท์ในการเป็นเครื่องมือสื่อสารกับลูกหลาน แต่ก็พบว่าไม่สามารถสื่อสารและรับทราบความเป็นไปของบุตรได้เต็มที่

กรณีชุมชนในกรุงเทพมหานคร ที่ชุมชนได้แปลงสภาพเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนอ่อนแอลง การดำเนินชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนอันเนื่องมาจากการอยู่อาศัยในเมืองทันสมัย ที่ปกคลุมด้วยสิ่งก่อสร้างและเทคโนโลยี ได้กลืนกลายวัฒนธรรมชุมชนแบบประเพณีเป็นชุมชนบริโภคนิยม ซึ่งการเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างแบบบริโภคนิยม ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของชนชั้นแรงงาน คนต่างถิ่น คนถูกไล่ที่ เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเมืองหลวงมากขึ้น ทำให้ไม่หลงเหลือความสัมพันธ์แบบคนคุ้นเคยหรือความเป็นพวกเดียวกัน บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาใหม่ส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทอีสาน ที่นำวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามา

ผสมผสานกับชีวิตแบบเมืองได้อย่างลงตัว ด้วยการมีชีวิตเรียบง่ายในห้องเช่า ขนาด 2 ตารางที่เมตร ราคา 1,000 - 1,500 บาท เพื่อประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเขาเหล่านี้ให้เหตุผลว่า มีรายได้ดี การเข้าออกสะดวก การที่คนมาใหม่ใช้ชุมชนเพื่อหารายได้แต่ปราศจากความผูกพันในความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทำให้ชุมชนเมืองกำลังถูกผสมผสานด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย ต่างคนต่างเอาผลประโยชน์จากพื้นที่ และเอาเปรียบผู้อยู่เดิมในพื้นที่ที่พวกเขาพยายามดูแลให้เป็นชุมชนน่าอยู่และปลอดภัยสำหรับลูกหลานของตน

โลกชีวิตชุมชนในเมืองสมัยใหม่ ได้สลายประเพณีความรักความสามัคคี ความเป็นพวกเดียวกัน ชุมชนแตกย่อยถูกจับจองเป็นเจ้าของจากคนหลายกลุ่มจากภายนอกอย่างอิสระเพราะพื้นที่มีราคาและสามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยชุมชนไม่มีมาตรการการคุ้มครองสิทธิชุมชนให้กับคนที่อยู่ดั้งเดิม ชุมชนในกรุงเทพมหานครทุกวันนี้ การดำรงชีวิตประจำวันเป็นไปเพื่อปากเพื่อท้อง ในรูปของการบริโภค ร่วมกับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพแบบผิวเผินชั่วครั้งชั่วคราว ทำให้ชุมชนจึงเป็นเพียงทางผ่านของธุรกิจทุกรูปแบบ เช่น ยาเสพติด หวยใต้ดิน หวยกล่อง ขณะเดียวกันวิถีชุมชนเองก็เอื้อที่จะเป็นแหล่งการพนันตั้งแต่การจับกลุ่มเล่นไพ่ของเด็กและเยาวชน ไปจนถึงกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิถีชีวิตของความเป็นเมือง ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนเช่นนี้ ส่งผลอย่างสำคัญต่อการดำรงอยู่ของครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ครอบครัวเดี่ยว และการพึ่งตนเองเพื่อการดำรงชีวิตปรากฏได้อย่างชัดเจน

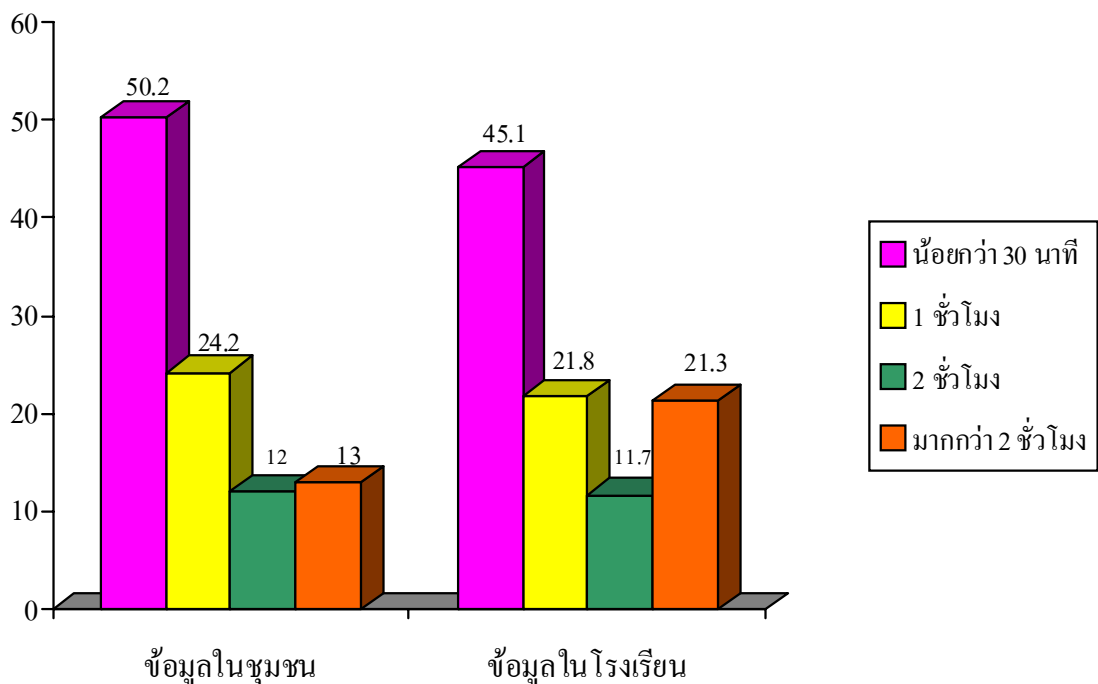
นอกจากนั้น เวลาในการสื่อสารในครอบครัวอาจสะท้อนความสัมพันธ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดีอีกประการ ในตารางที่ 2 จากการสำรวจพบว่า เด็กกับครอบครัว มีเวลาให้กันน้อย คือเด็กและเยาวชนร้อยละ 50 ที่ศึกษาในชุมชน เด็กเยาวชนร้อยละ 45 ที่ศึกษาในโรงเรียน ใช้เวลาพูดคุยกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองน้อยกว่า 30 นาทีต่อวัน ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ภาพที่สอดคล้องกันยกตัวอย่างในชุมชนภาคอีสาน หลายครอบครัวพ่อแม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด เด็กจะอยู่กับ ตายาย ส่วนพ่อแม่ไปทำงานรับจ้างในเมืองใหญ่ โดยกล่าวว่า “ไม่ได้พูดคุยอะไรกับลูกหลานมากนัก ไม่ค่อยมีเวลาอยู่ด้วยกัน เพราะต้องทำงาน ไปไร่ ไปนา ลูกหลานตื่นมาก็ไปโรงเรียน จะเจอกันตอนค่ำ ๆ กลับจากทำงานก็เตรียมหุงหาอาหาร กินเสร็จก็จะดูทีวีแล้วก็เข้านอน เพราะเหนื่อยจากการทำงาน”

ตารางที่ 2 เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้พูดคุยกับครอบครัว

เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้ใน การพูดคุยกับพ่อแม่หรือ ผู้ปกครองต่อวัน	ข้อมูลการสำรวจในชุมชน ร้อยละ (N=942)	ข้อมูลการสำรวจในโรงเรียน ร้อยละ (N= 2,276)
น้อยกว่า 30 นาที	50.2	45.1
1 ชั่วโมง	24.2	21.8
2 ชั่วโมง	12.0	11.7
มากกว่า 2 ชั่วโมง	13.0	21.3

แผนภูมิที่ 4 เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้พูดคุยกับครอบครัว

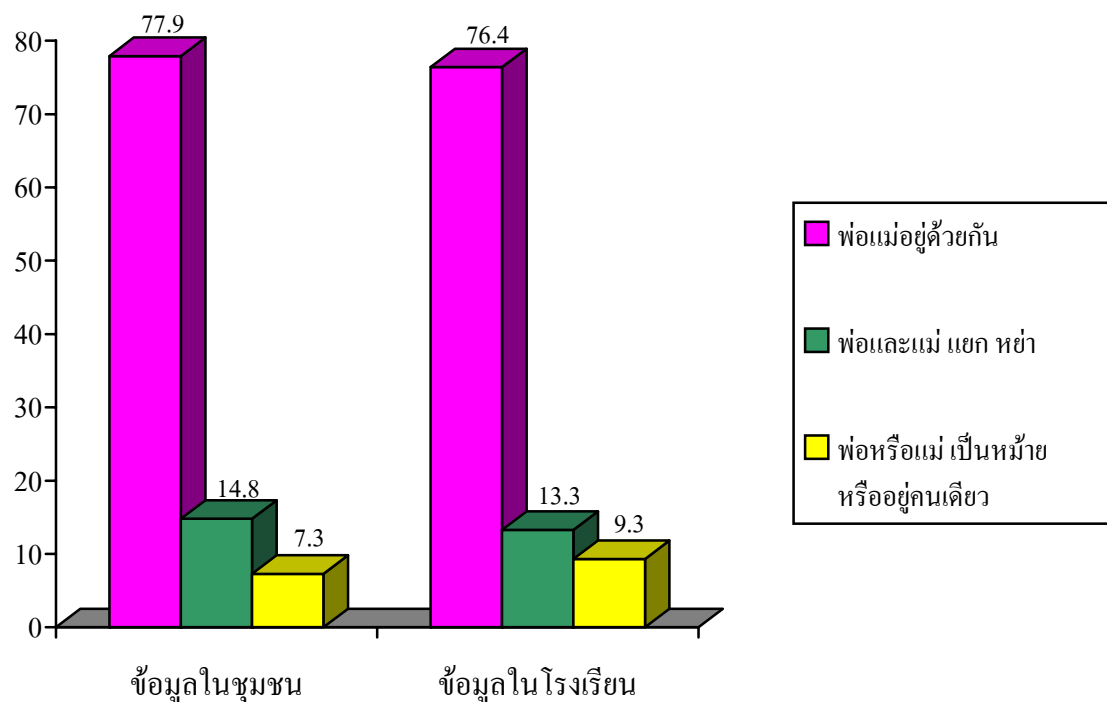

จากตารางที่ 2 ข้อมูลจากการสำรวจพบว่า มีเด็กและเยาวชนร้อยละ 76.4 ของตัวอย่าง การสำรวจในโรงเรียน และร้อยละ 77.9 จากเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่างในชุมชน มีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน เด็กและเยาวชนร้อยละ 13.3 และ 14.8 ของตัวอย่างในโรงเรียนและชุมชน ที่พ่อแม่แยกหย่า และมีร้อยละ 9.3 และ 7.3 ของตัวอย่างในโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ ที่ระบุว่า พ่อหรือแม่เป็นหม้าย

ตารางที่ 3 สถานภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน

สถานภาพครอบครัว	ข้อมูลการสำรวจใน	ข้อมูลการสำรวจใน
	ชุมชน ร้อยละ (N=1,041)	โรงเรียน ร้อยละ (N= 2,830)
พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	77.9	76.4
พ่อและแม่ แยก หย่า	14.8	13.3
พ่อหรือแม่ เป็นหม้าย หรืออยู่คนเดียว	7.3	9.3

แผนภูมิที่ 5 สถานภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 3 ข้อมูลเชิงคุณภาพให้ภาพสอดคล้องกันคือ ครอบครัวจำนวนหนึ่งมีปัญหา พ่อแม่หย่าร้างกันและเด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ซึ่งแต่งงานมีครอบครัวใหม่ หรือ อาศัยอยู่กับตา ยายเพราะพ่อกับแม่แยกทางกันซึ่งพบได้ในกรณีศึกษาหลายรายและพบว่าเด็กมีปัญหา คิดเพื่อนเกร เด็กบอกว่า “แม่ไม่เข้าใจ คุยกันได้ไม่นานทะเลาะกันทุกครั้ง” บางครอบครัวหลังแยกกันอยู่ส่งลูกให้ ย่ายายเลี้ยงพอโตขึ้นแม่รับมาอยู่ด้วยแต่เข้ากันไม่ได้เพราะไม่ได้เลี้ยงตั้งแต่แรกเด็กจึงไม่เชื่อฟัง บาง ครอบครัวแยกทางกันแม่แต่งงานใหม่ เด็กอยู่กับพ่อ พ่อทำนา ตนกลับมาจากโรงเรียนก็จะเล่น

เปิดอย่างไม่ค่อยมีเวลาพบหน้ากัน บางครอบครัวที่อยู่กับพ่อจะบอกว่า “พ่อชอบดื่มสุราเมาอาละวาด ทะเลาะกับพ่อบ่อย” ในบางรายที่แม่แต่งงานใหม่เด็กอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยงซึ่งพบว่าเด็กมีปัญหากับพ่อเลี้ยงและแม่ไม่สนใจเด็กมักชอบพูด “มันชอบก่อปัญหา” จึงทำให้เด็กมักไปขออาศัยอยู่กับเพื่อนบ้าน บางครอบครัวที่พ่อแม่เลิกกันเด็กต้องอาศัยอยู่กับตา/ยายหรืออา อย่างไรก็ตามการพูดคุยกันในครอบครัว ก็จะเจอตอนช่วงเช้าก่อนที่จะไปโรงเรียน และช่วงเย็นหลังจากที่เด็กเลิกเรียนแล้ว เรื่องที่พูดคุยกันก็จะเป็นเรื่องทั่วไป หรือถ้ามีเรื่องอะไรเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือที่โรงเรียนก็จะเอามาเล่าให้คนในครอบครัวฟัง เด็กส่วนใหญ่จะไม่เล่าไม่ปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวจะไปปรึกษากับเพื่อนมากกว่า

ปัญหาครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันหรือแยกทางกัน เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับญาติที่ไม่ค่อยให้ความสนใจหรือดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องเข้ากลุ่มเพื่อน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยและความสนุกสนาน ด้วยการไปเล่นเกมส์ ที่ยิวเตรดิก และจำเป็นต้องทำกิจกรรมกลุ่มบางอย่าง เช่น การดมกาว สูบบุหรี่ การชกต่อยไล่ตี เป็นต้น

การศึกษากรณีศึกษาของ “เบงค์” พบว่าพ่อกับแม่หย่ากันตั้งแต่เบงค์ยังเด็ก แม่มีสามีใหม่ซึ่งเบงค์ไม่ชอบ จึงหนีออกมาอยู่ตามบ้านเพื่อน และมีเรื่องทำร้ายร่างกายพ่อเลี้ยงจนเกือบเสียชีวิต ส่วน “โอ” พ่อกับแม่หย่าขาดและต่างฝ่ายต่างไปแต่งงานใหม่ โดยทิ้งให้โออยู่คนเดียวทำให้บ้านของโอเป็นที่รวมของบรรดาเพื่อน ๆ เพราะอยู่นอกสายตาผู้ใหญ่ ในขณะที่โอเป็นคนบุคลิกเรียบร้อย ชอบเล่นกีฬาและรักการเรียน กรณี “โกด์” พ่อและแม่แยกทางกันโกด์อยู่กับพ่อซึ่งทำงานรับจ้างรายวันและเมาสุราทุกเย็นเนื่องจากความเครียดโกด์จึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนและยาเสพติด

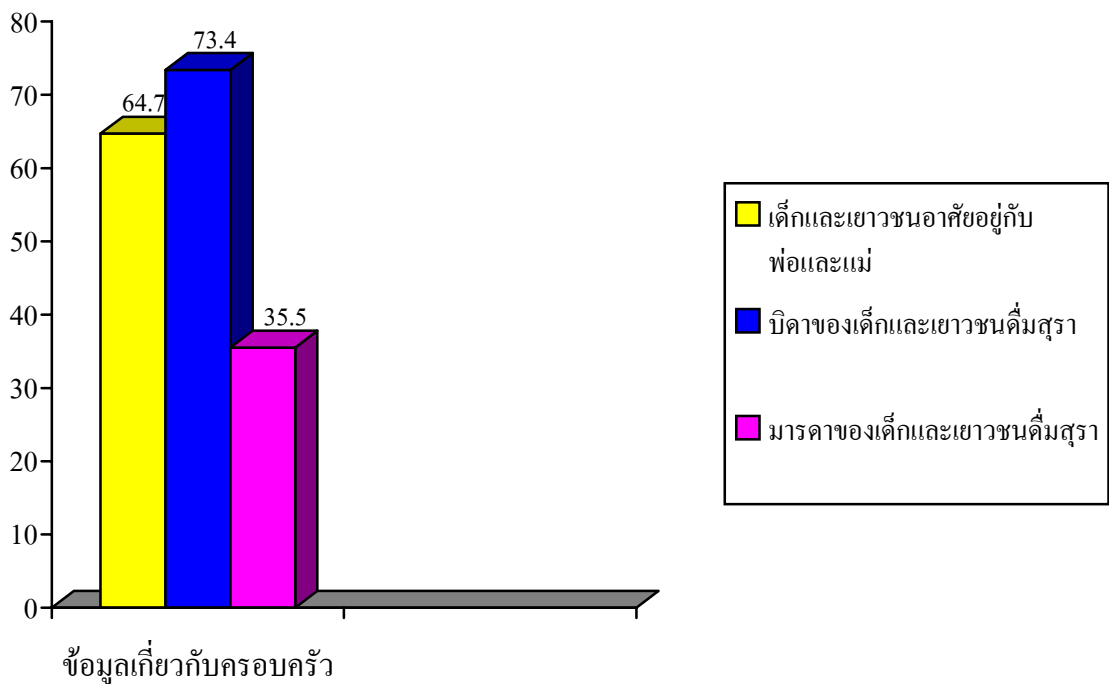
2. ความรุนแรงในครอบครัว

ข้อมูลจากการสำรวจเด็กและเยาวชนในโรงเรียน พบว่า เด็กและเยาวชนรายงานว่าเคยเห็นการทะเลาะเบาะแว้ง คำทอกัน ด้วยถ้อยคำรุนแรงภายในครอบครัวมากกว่าร้อยละ 59 เด็กและเยาวชนเคยถูกคำทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว มากกว่าร้อยละ 59.2 และเด็กและเยาวชนเคยถูกลงโทษด้วยการเฉียน ตี ตบทุบตี จากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว มากกว่าร้อยละ 54.5

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละของบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย การดื่มสุราของบิดาและมารดา

ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว	ร้อยละ
เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับพ่อและแม่	64.7
บิดาของเด็กและเยาวชนดื่มสุรา	73.4
มารดาของเด็กและเยาวชนดื่มสุรา	35.5

แผนภูมิที่ 6 แสดงค่าร้อยละของบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และการดื่มสุราของบิดาและมารดา

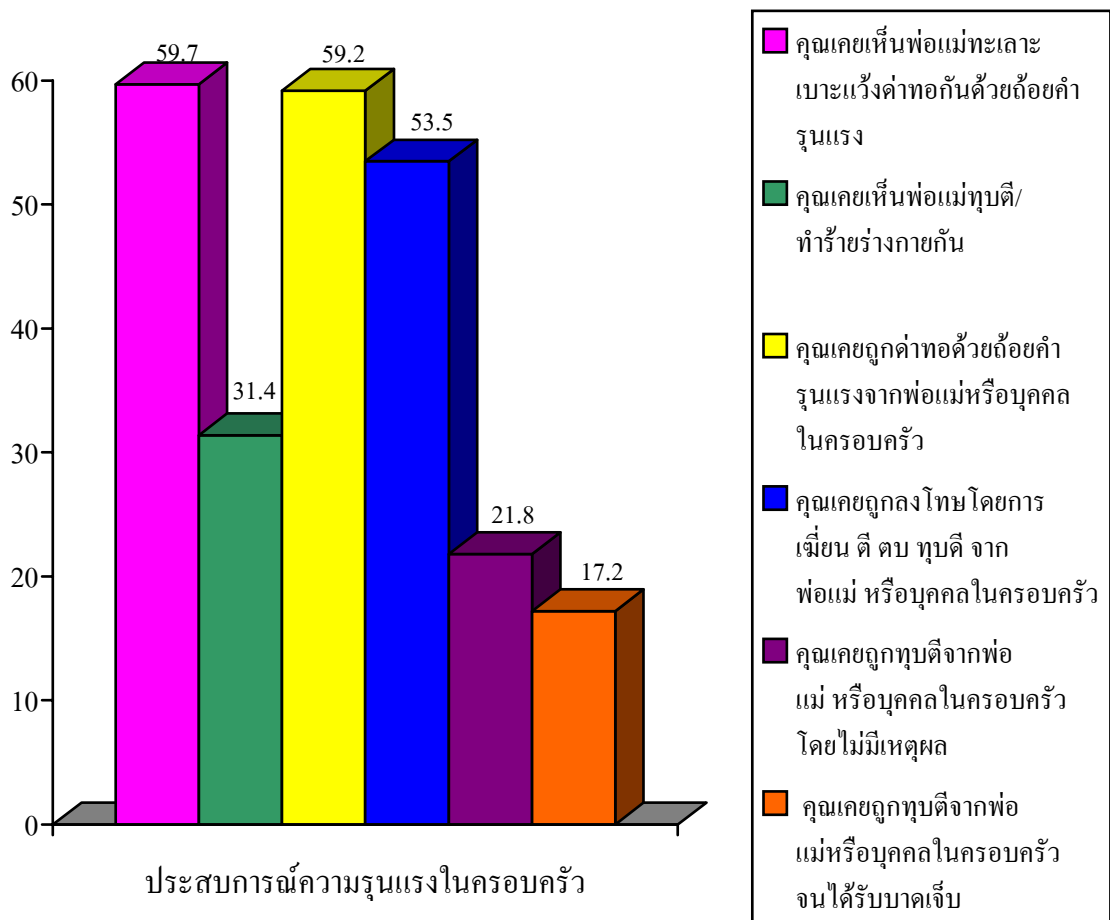

จากตารางที่ 4 พบว่าเด็กและเยาวชนจำนวน 1,105 คนอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาจำนวน 715 ราย หรือคิดเป็น 64.7% เท่านั้น ส่วนข้อมูลการดื่มสุราของบิดาพบว่า บิดาของเด็กและเยาวชนดื่มสุราคิดเป็นร้อยละ 73.4 และมารดาคิดเป็นร้อยละ 35.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าความถี่ และร้อยละของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงภายในครอบครัว

ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว	ร้อยละ
คุณเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งด่าทอกันด้วยถ้อยคำรุนแรง	59.7
คุณเคยเห็นพ่อแม่ทุบตี/ทำร้ายร่างกายกัน	31.4
คุณเคยถูกด่าทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว	59.2
คุณเคยถูกลงโทษโดยการเขียน ตี ตบ ทุบตี จากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว	53.5
คุณเคยถูกทุบตีจากพ่อ แม่ หรือบุคคลในครอบครัว โดยไม่มีเหตุผล	21.8
คุณเคยถูกทุบตีจากพ่อ แม่หรือบุคคลในครอบครัว จนได้รับบาดเจ็บ	17.2

แผนภูมิที่ 7 แสดงค่าความถี่ และร้อยละของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงภายในครอบครัว

จากตารางที่ 5 แสดงถึงประสบการณ์การใช้ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนภายในครอบครัว โดยพบว่า เด็กและเยาวชนเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งคำทอกันด้วยถ้อยคำรุนแรงมากกว่าครึ่งหรือ จำนวน 660 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.7 เคยเห็นพ่อแม่ทำร้ายร่างกายกัน จำนวน 348 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.4 เด็กและเยาวชนเองเคยถูกคำทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวจำนวน 654 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.2 เคยถูกลงโทษด้วยการเขี่ยดิน ตี ตบ ทูบตี จำนวน 591 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.5 ถูกทุบตีจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวโดยไม่มีเหตุผล 241 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.8 และสุดท้ายเคยถูกทุบตีจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวจนได้รับบาดเจ็บ 190 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.2

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นภาพที่ปรากฏพบเห็นได้ในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนเขตเมือง ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ การคำทอ พ่อแม่แม่มา การทะเลาะตบตีของพ่อแม่ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่ต่างมีครอบครัวใหม่ เด็กอยู่กับญาติ เป็นต้น เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความรุนแรงส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่เคยถูกระทำความรุนแรงจากคนในครอบครัวมาก่อน บางส่วนเป็นกลุ่มที่สังเกตเห็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว อย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่าง ตัวเด็กและเยาวชนกับพ่อเลี้ยง การโดนพ่อตีอย่างรุนแรงเนื่องจากดุด่าเสพติด การคำทอด้วยถ้อยคำ ดูถูก เสียดสีและหยาบคาย เด็กบางคนถูกพ่อใช้มีดฟัน ถูกลงตบจนหูไม่ได้ยิน แม่บังคับให้ขายยาบ้า ในโรงเรียน ถูกแม่ตีด้วยไม้ขัดหม้อ ถูกพ่อเลี้ยงตี ถูกผู้ใหญ่ตบหัวเล่นอย่างไม่มีเหตุผล เด็กเหล่านี้ เติบโตมาอย่างไม่ได้รับการใส่ใจดูแลจากครอบครัวเท่าที่ควร การลงโทษเป็นไปโดยการใช้อารมณ์ ขาดการอบรมสั่งสอนถึงสาเหตุของการกระทำ ความผิดในแต่ละครั้ง การถูกลงโทษไม่ได้ทำให้เด็ก เรียนรู้และรู้สึกว่าเขาถูกลงโทษด้วยความรัก ความเมตตาของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของ ผู้ปกครองกับตัวเด็กเป็นไปในลักษณะขอเพียงอย่าให้มันมาสร้างความเดือนร้อน “เอามัน ไปส่งที่ ร้านเกมส์ให้มันอยู่ร้านเกมส์นั่นแหละดีที่สุดแล้วมันจะได้ไม่ทะเลาะกับน้อง ก่อนเอามันไปส่งก็ให้ ช่วยตากผ้าก่อน” การที่ลูกหลานไปโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนการลดภาระในการดูแลลูกมากกว่าที่จะ ตั้งใจให้เขาได้รับการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นคนมีคุณภาพในสังคม “จริง ๆ มันได้โควต้าที่ โรงเรียนนี้ แต่มันคิดเพื่อนเพื่อนมันต้องเรียนอีกโรงเรียนหนึ่ง มันอยากเรียนกับเพื่อนก็เลยตามใจมัน ถ้าไม่ให้มันเรียนกับเพื่อนเดี๋ยวมันก็ไม่เรียน” ฐานะทางครอบครัวของเด็กเหล่านี้ไม่ดี รายได้ไม่ พอใช้ มีหนี้สิน บางครอบครัวพ่อแม่ติดการพนัน ดื่มสุรา บ้างก็เสพยาเสพติด ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่กับลูกไม่มีความสนิทสนม “เขารู้ว่าลูกเขาเป็นยังไง ทำไมเขาจะไม่รู้ ก็รู้ทั้งรู้แต่ใครจะมาว่า ลูกฉัน ไม่ได้ ไม่ยอมรับ กลัวเสียหน้า” ครู ชาวบ้านและผู้นำชุมชนพูดเป็นเสียงเดียวกันเมื่อถามว่า เมื่อพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทำไมถึงไม่แจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กทราบ

การตี การดูค่า ของพ่อแม่โดยไม่มีเหตุผล การบ่มเพาะความรุนแรงจากการใช้อารมณ์ของพ่อแม่ จะซึมซับเข้าสู่ตัวเด็กโดยไม่รู้ตัว เมื่อเด็กถูกกระทำความรุนแรงจากพ่อแม่ เด็กมักใช้ความรุนแรงตอบโต้ เช่นพ่อแม่ขว้างจานชามหรือของใช้ใกล้มือ เด็กก็จะใช้สิ่งของนั้นขว้างกลับไป “ผมกับเพื่อน 2-3 ราย คอยกันหน้าบ้านส่งเสียงเฮฮา แม่ใช้ให้ไปซื้อของ ผมบอกว่าเดี๋ยว เท่านั้นแหละ จานบินมากลางวง ผมก็หยิบจานนั้นขว้างกลับไป” หลาย ๆ ครั้งที่เด็กเล่าว่า พ่อพ่อแม่เริ่มบ่น พวกเขาจะหาทางออกด้วยการออกนอกบ้านหรือ เข้าห้องปิดประตูเสียงดัง เปิดเพลงเสียงดังเพื่อกลบเสียงบ่น

“อาร์ต” อายุ 15 ปี เล่าถึงประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ที่พ่อแม่ทะเลาะกัน สาเหตุมาจากพ่อดื่มสุรา แม่เห็นก็ด่า “มึงแฉกแต่สุรา แล้วจะมีแรงทำงานหรือจะ น่าจะช่วยกันทำมาหากิน” และเมื่อครั้งที่อาร์ตกลับไปเที่ยวบ้านที่โคราชในช่วงปิดเทอมอาร์ตก็เจอปู่ดื่มสุราอีก “ปู่ดื่มสุราเมา โคนยาไล่ฟัน โคนที่แขน”

บรรยากาศที่ครุกรุ่นด้วยความรุนแรง ไม่ได้จางหายไปด้วยการดูค่าหรือการตี การดูค่าพร่ำบ่นเป็นประจำทุกวัน ทำให้เด็กคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจความต้องการของตัวเอง การต้องรับรู้ต่ออารมณ์พ่อแม่ที่กล่าวคำหึงหูก หรือโทษว่าเป็นเพราะเพื่อน ขณะที่เด็กเองก็ โทษว่าเกิดจากพ่อแม่ การโทษกันไปมาโดยไม่มีใครยอมรับผิด ต่างฝ่ายต่างเห็นปัญหาแต่ไม่มีพ่อแม่คนใดร่วมกันแก้ไขเลย จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจำเจ ทำให้เด็กชินชากับความคิดที่รุนแรง ยิ่งไปกว่านั้น หากสมาชิกในครอบครัว เป็นผู้กระทำความรุนแรง จะยิ่งทำให้เด็กรู้สึกว้า ความรุนแรงนั้นๆ เป็นเรื่องปกติ นอกจากนั้น พ่อแม่ชอบใช้คำพูดคำหึงหูกเปรียบเปรยกับพี่น้องด้วยกันหรือเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น เช่น ทำไมไม่แหกคอก ทำไมเกร ทำไมไม่เหมือนพี่เหมือนน้องหรือเด็กคนอื่น ๆ ที่เขาดี ๆ ผลจากการสนทนากลุ่มเด็ก สรุปว่า การปฏิบัติของพ่อแม่เป็นที่มาของความรุนแรง เด็กเป็นที่รองรับอารมณ์ตลอดจนการใช้คำพูดเปรียบเทียบของพ่อแม่มีเพียงสองด้านคือดีกับไม่ดีเท่านั้น

กรณีศึกษากับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมในกลุ่มเชิงลึกในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 20 ราย พบว่า เด็กและเยาวชนมาจากครอบครัวหย่าร้างกันจำนวน 10 คน พ่อแม่ทำงานคนละจังหวัดจำนวน 1 คน พ่อแม่ เสียชีวิตจำนวน 4 คน พ่อแม่อยู่ด้วยกัน แต่แยกตัวมาอยู่หอพักจำนวน 4 คน อีก 1 คนยังอยู่กับพ่อแม่ จากข้อมูลนี้จะเห็นว่าเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้แทบจะไม่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพ่อและแม่พร้อมกันเลย มากกว่านั้นคือพ่อหรือแม่มักมีภาระในการหาเลี้ยงดู จึงทำให้ช่องว่างระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวห่างกันมาก มีเวลาอยู่ด้วยกันน้อย เมื่อเด็กและเยาวชนมีปัญหาอะไรจึงไม่กล้าปรึกษาพ่อแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตนเองทำความผิดหรือประพฤตสิ่งที่ทำให้พ่อแม่ผิดหวังก็จะยิ่งทำให้พวกเขาไม่กล้าพูดคุยปรึกษาเนื่องจากกลัวว่าจะทำให้พ่อแม่เสียใจในพฤติกรรมที่ตนเองกระทำ ในกลุ่มนี้จะพบว่า ความขัดแย้งระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่คือ ความคาดหวังของพ่อ

แม่ ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและเยาวชน ดังเช่นกรณีบี พ่อแม่ให้เรียนในโรงเรียนเกรดเอ แต่ให้บีอยู่กับพี่เลี้ยงสองคน บีอยากเรียนสายศิลป์ภาษาแต่พ่อต้องการให้เรียนสายวิทย์ เพื่อเป็นนักธุรกิจอย่างพ่อ สุดท้ายบีเปลี่ยนโรงเรียนสามครั้งและสุดท้ายไม่สามารถเรียนต่อได้ และเข้าสู่การเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์ในที่สุด

ในการศึกษาเชิงลึก กับกรณีตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มแก๊งค์ จำนวน 20 ราย พบว่า 19 ราย เคยกระทำความรุนแรงต่อคนอื่น มีเพียงรายเดียวที่ไม่เคยทำร้ายใคร ที่น่าสนใจคือแต่ละรายมีประสบการณ์ตรงด้านความรุนแรงจากครอบครัวทั้งทางร่างกายคือถูกผู้ปกครองดุด่า ว่ากระทบประชด จนถึงการลงมือทุบตี และพบว่า เมื่อเด็กถูกกระทำความรุนแรงมา พวกเขาก็ใช้การกระทำความรุนแรงเป็นเครื่องมือทำร้ายผู้อื่นเช่นเดียวกัน เช่น กรณีของแก้ว ที่ถูกพ่อตบหัวตั้งแต่เด็กตนเองมีการใช้ความรุนแรงมาตลอดในช่วงเด็กและเยาวชน จนเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แก้วใช้ความรุนแรง โดยการตีคู่กรณีทีคิดว่าจะมายุ่งกับแฟนแก้วจนน่วมไปทั้งตัว

ชีวิตของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร ยิ่งเห็นภาพชัดเจนขึ้น ค.ญ.ปทุม อายุ 14 ปี เรียนจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อ “ปทุม” เป็นเด็กผู้หญิงผมยาวโบหน้ารูปไข่ รูปร่างผอมสูง เป็นเด็กเก็บกดและคือเงียบ โดยปกติจะเชื่อฟังและอยู่ในโอวาทของมารดาเป็นอย่างมาก “ปทุม” ช่วยมารดาทำงานบ้าน ล้างจาน เลี้ยงน้อง รับจ้าง และขายดอกจាំปีช่วยหารายได้เลี้ยงครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก “ปทุม” และน้องอีก 2 คนช่วยเหลือครอบครัวด้วยการขอทานและขายดอกจាំปีบนท้องถนน ภูมิหลังครอบครัว มารดาของ “ปทุม” ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนและที่อยู่ในทะเบียนราษฎร ไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีประวัติเคยต้องโทษจำคุกคดียาเสพติดและคดีพยายามฆ่า มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 15 คน เป็นบุตรคนที่ 2 ครอบครัวฐานะยากจน พี่น้องส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือต้องทำงานช่วยเหลือตนเองและครอบครัวตั้งแต่เด็ก พี่น้องต่างแก่งแย่งแข่งขันกันตลอด มีความอิจฉากันเนื่องจากได้รับความรักจากบิดามารดาไม่เท่ากัน และต่างมีฐานะไม่แตกต่างกัน มารดาของ “ปทุม” มีบุตรทั้งสิ้น 9 คน เสียชีวิตแล้ว 1 คน มีครอบครัวแล้ว 1 คน อยู่ในความอุปการะของมารดาสามีและกำลังศึกษาอยู่ต่างจังหวัด 3 คน อยู่ในความอุปการะของตนเอง 4 คน ได้แก่ พี่ชายของ “ปทุม” อายุ 16 ปี ตัว “ปทุม” อายุ 14 ปี น้องสาวและน้องชาย อายุ 12 และ 9 ปี ตามลำดับ ครอบครัวของ “ปทุม” เป็นครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงให้เห็นอยู่เสมอคือ บิดาของ “ปทุม” ดุด่าและเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง เวลาเมาสุรามักแสดงพฤติกรรมที่ทำให้อับอายเช่นถอดเสื้อเดินร้องไห้ขอทานบนท้องถนน มารดาจึงมักด่า ตบ ตี ทำร้ายร่างกายบิดาเวลาเมาสุราเสมอ เช่น เคยเตะและถีบตบคลองระบายน้ำ จนมีแผลถลอกและเขียวช้ำตามตัวแต่เวลาที่บิดาไม่เมาสุราจะทำงานรับจ้างหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวและช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี บิดาของ “ปทุม” ถูกไฟฟ้าเหนี่ยวชนเสียชีวิตในบริเวณ

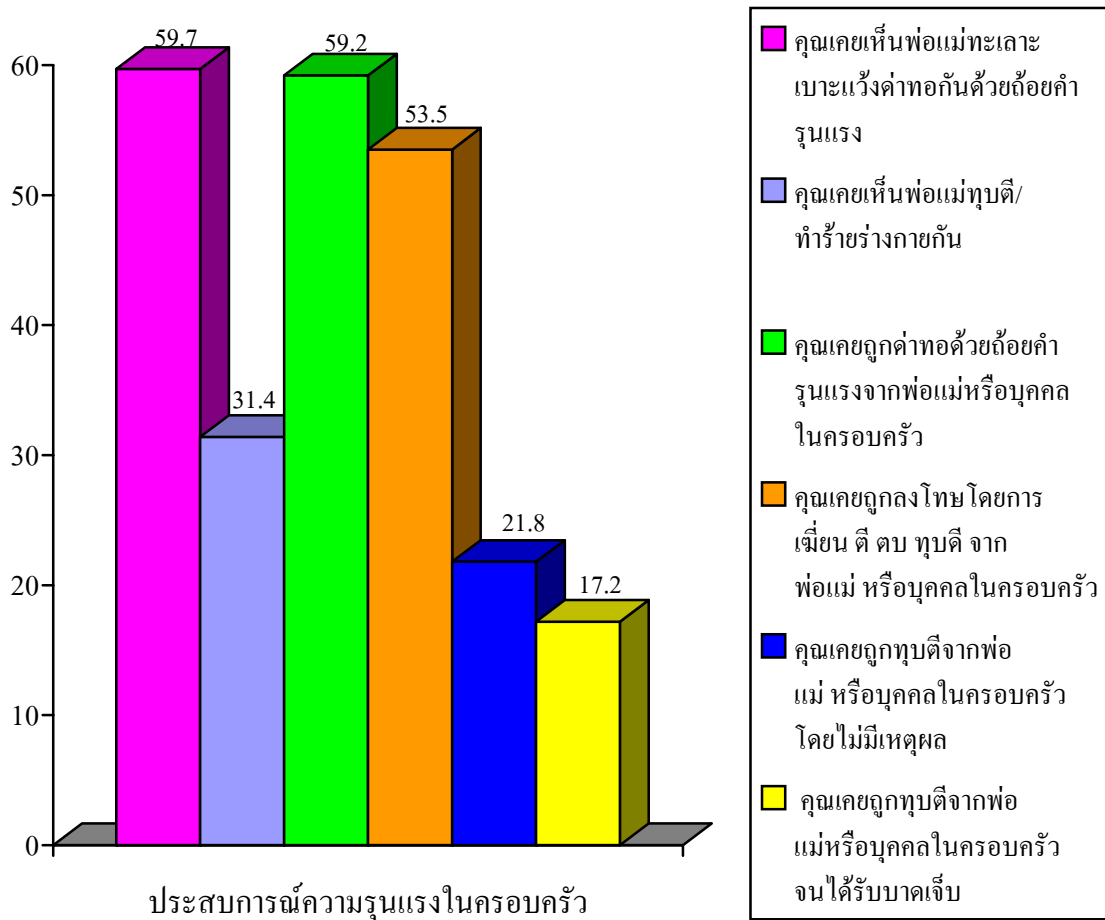
ชุมชนเมื่อ ปี 2549 เนื่องจากเมาสุรา ซึ่งหลังจากบิดาเสียชีวิตครอบครัวก็อยู่ในภาวะยากลำบากมากขึ้น คือเด็กทุกคนต้องช่วยกันหารายได้ ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ ต้องกลับไปขายดอกจำปีบนท้องถนนอีกครั้งหลังจากหยุดไปได้ประมาณ 1 ปี แต่มารดาและ “ปทุม” ก็ยังใช้เวลาว่างในการเล่นไพ่เสมอ ซึ่ง “ปทุม” ให้เหตุผลว่าการเล่นไพ่เป็นการหารายได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

4.2.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการเลี้ยงดู

ตารางที่ 6 ระดับความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กและเยาวชน

ระดับความสัมพันธ์กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองตามการรับรู้ ของเด็กและเยาวชน	ความสัมพันธ์ กับพ่อ		ความสัมพันธ์กับแม่		ความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครอง	
	สำรวจใน ชุมชน	สำรวจใน โรงเรียน	สำรวจใน ชุมชน	สำรวจใน โรงเรียน	สำรวจใน ชุมชน	สำรวจใน โรงเรียน
	%(n=914)	%(N=2,306)	%(n=1,002)	%(N=2,531)	%(n=323)	%(N=745)
สนิทสนมดี พุดคุยได้เสมอ ทุกเรื่อง	2.8	.7	1.2	.2	14.6	2.8
สนิทสนมบ้าง พุดคุยบางเรื่อง	3.5	2.0	1.2	.6	10.2	7.8
ไม่ค่อยสนิทสนม พุดคุยได้บ้าง	20.1	16.5	7.0	5.1	35.3	36.1
ไม่ดี แต่ไม่ถึงกับทอดทิ้ง	47.8	48.0	27.0	23.8	14.6	20.8
ทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่	25.7	32.8	63.0	70.4	25.4	32.5

แผนภูมิที่ 8 ระดับความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กและเยาวชน

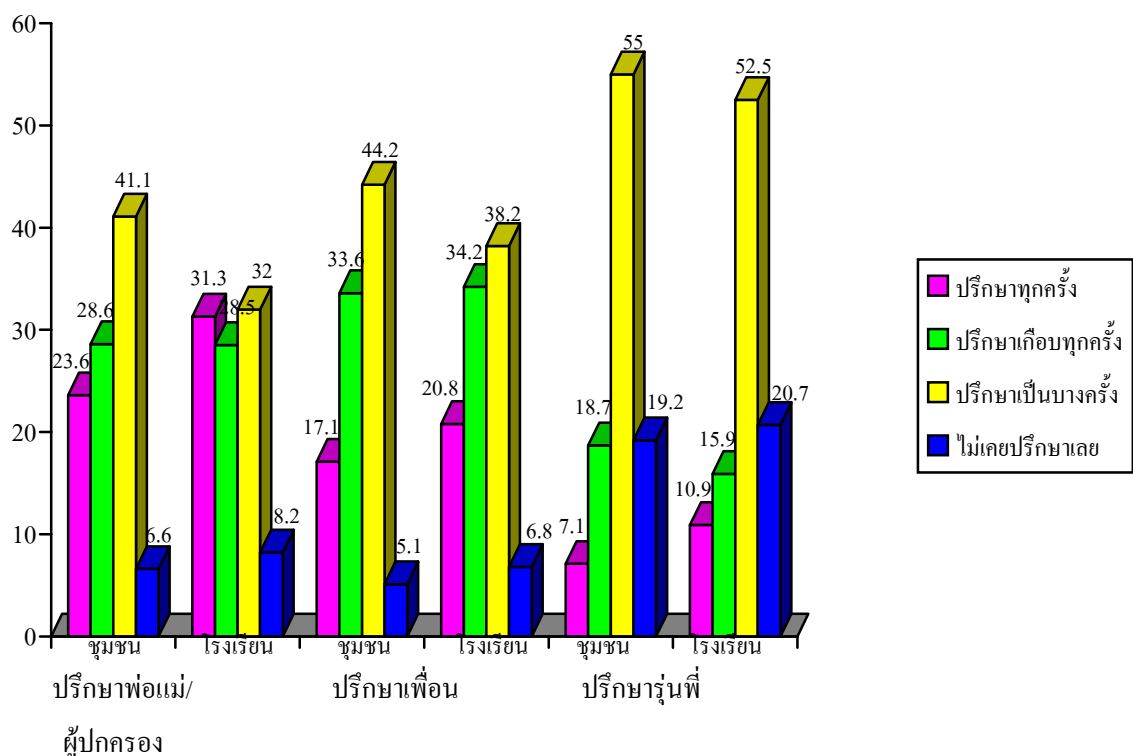

จากตารางที่ 6 และ 7 ข้อมูลจากการสำรวจทั้งในชุมชน และในโรงเรียน พบข้อมูลสอดคล้องไปทางเดียวกันคือเด็กและเยาวชนระบุว่าความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และผู้ปกครองในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ประมาณกว่าร้อยละ 70 เด็กและเยาวชนระบุว่า ไม่ดี ไปจนถึงทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ และเป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กและเยาวชนระบุว่าความสัมพันธ์กับแม่ ไม่ดีมากกว่ากับพ่อ

ตารางที่ 7 การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อเกิดปัญหาของเด็กและเยาวชน

เมื่อคุณมีปัญหาคุณปรึกษาคนเหล่านี้บ่อยครั้งเพียงใด	ร้อยละของตัวอย่างที่ปรึกษาพ่อแม่/ผู้ปกครอง		ร้อยละของตัวอย่างที่ปรึกษาเพื่อน		ร้อยละของตัวอย่างที่ปรึกษารุ่นพี่	
	สำรวจในชุมชน	การสำรวจในโรงเรียน	สำรวจในชุมชน	การสำรวจในโรงเรียน	สำรวจในชุมชน	การสำรวจในโรงเรียน
	ปรึกษาทุกครั้ง	23.6	31.3	17.1	20.8	7.1
ปรึกษาเกือบทุกครั้ง	28.6	28.5	33.6	34.2	18.7	15.9
ปรึกษาเป็นบางครั้ง	41.1	32.0	44.2	38.2	55.0	52.5
ไม่เคยปรึกษาเลย	6.6	8.2	5.1	6.8	19.2	20.7

แผนภูมิที่ 9 การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อเกิดปัญหาของเด็กและเยาวชน

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาในประเด็นเรื่อง การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พบว่า ประมาณร้อยละ 23.6 และ 31.3 ในเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่างในชุมชน และในโรงเรียนตามลำดับ ที่ปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ปกครองทุกครั้ง โดยไปปรึกษาเพื่อน รุ่นพี่ ทุกครั้งในสัดส่วน

ประมาณร้อยละ 17.1 และ 20.8 ของเด็กและเยาวชนในตัวอย่างที่ศึกษาในชุมชนและตัวอย่างในโรงเรียนตามลำดับ ตามลำดับ

ชีวิตในครอบครัวของเด็กและเยาวชนเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อร่างอัตลักษณ์ตัวตน พ่อแม่ของเด็กส่วนใหญ่ในพื้นที่ทำการเกษตร มักเติบโตมาบนวิถีชีวิตแบบเกษตรกร มีเด็กบางส่วนที่พ่อแม่รับราชการ บางส่วนค้าขาย และมีบางส่วนที่ทำงานรับจ้าง ถึงแม้ว่าบางครอบครัวจะมีฐานะและส่งลูกเรียนในโรงเรียนที่คนในชุมชนมีค่านิยมว่าเป็นโรงเรียนที่ดีโดยให้คุณค่าว่าเด็กที่เรียนจบจากที่ดี ก็จะสามารถไปสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่ดีได้ส่วนพ่อแม่ที่มีฐานะที่ไม่ดีนักจะส่งลูกเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลในชุมชนซึ่งอยู่ไม่ห่างจากบ้านมากนัก เด็กทุกคนในชุมชนมีโอกาสได้เข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เรียนจนจบชั้นประถมศึกษา เด็กส่วนใหญ่เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชุมชน มีส่วนน้อยที่เดินทางมาเรียนในตัวอำเภอการใช้ชีวิตโดยเรียนด้วยกันในชั้นประถมศึกษาทำให้พวกเขารู้จักกันประกอบกับเป็นเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันบ้าง บ้างเป็นเครือญาติกันทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กในชุมชนค่อย ๆ ก่อร่างสานความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากขึ้น นอกเหนือจากการทำกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่โรงเรียนตั้งแต่ช่วงเช้าจนกระทั่งช่วงเย็น เรื่อยมาจนหลังเลิกเรียนมีการจัดกลุ่ม การเล่น การพูดคุยกันบริเวณลานวัด ลานกีฬาก่อนที่จะพากันเดินทางกลับบ้านโดยการเดินเป็นกลุ่ม ๆ บ้าง จีรถจักรยานกลับบ้าง บางคนเป็นเด็กที่มาจากต่างพื้นที่จะมีรถประจำมารับเป็นรถสองแถว รถตู้ ในเวลาเย็นไปจนถึงหัวค่ำและวันเสาร์-อาทิตย์พื้นที่ว่างหน้าบ้าน บ่อน้ำ คลองชลประทาน ลานกีฬาบริเวณโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เด็กนักเรียนโรงเรียนเดียวกันและเป็นเพื่อนบ้านกันชักชวนกันไป “เล่น” บางกลุ่มเล่นประทัด บางกลุ่มเล่นน้ำในคลอง บางกลุ่มตกปลา และบางกลุ่มก็จีรถจักรยานแข่งกัน เป็นต้น

ประสบการณ์ความรุนแรงในช่วงชีวิตวัยประถมศึกษาของพวกเขาเป็นลักษณะของผู้ที่สังเกตเห็นความรุนแรง ประสบการณ์ของการเป็นผู้กระทำความรุนแรงและถูกกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นในช่วงชีวิตที่เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตมีความชัดเจนในช่วงที่พวกเขาเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้ การย้ายมาเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทำให้พวกเขามีความรู้สึกว่าเรา “โต” แล้ว ถึงแม้ว่าเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นเด็กรุ่นเล็ก ซึ่งมีพี่รุ่นกลางคือเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, 4, 5 และพี่รุ่นใหญ่คือพี่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และพวกพี่นอกโรงเรียนก็ตามแต่เขาก็ยังรู้สึกว่าเขาโตแล้ว เพื่อน ๆ ในกลุ่มของพวกเขาบางคนเริ่มมีรถจักรยานยนต์ขี่มาเรียนที่โรงเรียนแทนการจีรถจักรยาน เริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ มีแฟน เขาเริ่มชักชวนกันไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก ไปเล่นเกม เล่นปิงปองที่มีเพลงฟังด้วย ไปร้องคาราโอเกะที่อยู่บนห้างสรรพสินค้า เด็กบางคนไม่ได้ขี่รถจักรยานยนต์ไปโรงเรียนแต่เมื่อกลับถึงบ้านเขาเอารถจักรยานยนต์ของพ่อแม่ออกมาขี่ไปบ้านเพื่อน ไปร้านเกมส์

ประมาณ 3 ทุ่มจึงจะกลับเข้าบ้านมีเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนน้อยที่ใช้ชีวิตอยู่ที่ร้านเกมส์ที่แอบเปิดบริการทั้งวันทั้งคืนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่วิจัยที่เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะของความเป็นเมือง

รูปแบบการเลี้ยงดูลูกชาย และลูกผู้หญิงมีความแตกต่างกัน กลุ่มเด็กและเยาวชนเพศชายจะถูกเลี้ยงแบบปล่อยตามสบาย ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเพศชายมีโอกาสออกมาเจอเพื่อนรวมกลุ่มหรือเข้าถึงสถานที่รวมกลุ่มได้ง่ายกว่าผู้หญิง โดยผู้หญิงจะถูกเลี้ยงและสอนให้อยู่กับบ้าน มีการอบรมมโนธรรมให้มีความเรียบร้อยได้มากกว่า และกลับบ้านค้ำกว่าปกติได้ ความใกล้ชิดของสมาชิกในแต่ละครอบครัวจะถูกแบ่งและแยกด้วยหน้าที่ของแต่ละคน คือการเรียนและการรับผิดชอบในการทำงานในตอนเย็นซึ่งเป็นเวลาที่ควรอยู่พร้อมหน้ากันแต่กลับกลายเป็นเวลาที่ต่างคนต่างทำธุระของตัวเอง โดยเฉพาะฝ่ายชายจะแวะดื่มสุราและนั่งคุยกับกลุ่มเพื่อนตามร้านขายสุรารายทางก่อนที่จะกลับบ้าน เช่นในกรณีของ “ป้อม” ซึ่งพ่อและแม่ต่างทำงานเป็นลูกจ้างในเมือง พ่อจะแวะดื่มเบียร์ก่อนกลับบ้านเกือบทุกวัน แม่จะแวะซื้อกับข้าวที่ตลาดเพราะจะเกี่ยวเกี่ยวกับข้าวซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและต้องเห็นคเหนื่อมากจากการทำงาน เมื่อ “ป้อม” เลิกจากเรียนซึ่งพ่อและแม่ยังไม่กลับบ้าน “ป้อม” ก็จะออกมาหาเพื่อนที่สนามตะกร้อจนกระทั่งดึกจึงเข้าบ้าน บางครั้งเจอพ่อกับแม่ทะเลาะกัน พ่อเคยตบตีแม่ต่อหน้า “ป้อม” หลายครั้ง “ป้อม” จึงใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อน และยาเสพติดในช่วงเย็นและค่ำ

ในแต่ละครอบครัวจะมีความคาดหวังต่อตัวของเด็กและเยาวชนจากพ่อและแม่ เช่น อยากให้ประกอบอาชีพที่มีเงินหรือมีชื่อเสียง เช่น อยากให้รับราชการจะได้เป็นเจ้าคนนายคน หรือต้องจบสูง ๆ จะได้มีงานดี ๆ ทำ ดังนั้นพ่อแม่แต่ละครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะจะส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนในเมืองโดยเฉพาะโรงเรียนดัง ๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด โดยคนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะมีความเชื่อว่า โรงเรียนในเมืองมีชื่อเสียงกว่าโรงเรียนในอำเภอ เช่น ในกรณีของเอ็ม ที่ไปเรียนและจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในเมือง หรือในกรณีของบิน ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนชื่อดังและค่าเทอมสูง หรือในกรณีของ สา ซึ่งเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนประจำอำเภอแต่พ่อแม่ต้องการให้เป็นพยาบาล จึงได้ไปเรียนต่อสายวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แต่สาไม่ชอบและไปไม่ไหวในที่สุดต้องออกจากโรงเรียนและได้ไปเรียนสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจซึ่งเป็นสาขาที่ชอบ พ่อหลวงซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านคนหนึ่งกล่าวว่า “การอยู่ร่วมกันในสังคมเด็กจะต้องเรียนรู้จากครอบครัวและคนในหมู่บ้านของเด็กเอง ผู้นำของหมู่บ้านไม่ว่าตำแหน่งใดก็เป็นแค่ส่วนหนึ่ง กลไกสำคัญต้องอยู่ที่ครอบครัวเอาใจใส่และเข้าใจ บางคนรักลูกอยากให้ลูกเรียน โรงเรียนสามัญแต่เด็กอยากไปเรียน โพลีเทคนิค พ่อบังคับลูกเด็กก็เกลียด”

ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ศึกษาจะมีเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันพร้อมหน้ากับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะช่วงเย็นหรือวันหยุดน้อยมาก แต่ในบางครอบครัว เช่นหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะอยู่บ้านในตอนเย็น ซึ่งพ่อและแม่อยากให้นั่งอยู่บ้าน จึงซื้อทีวี วิดีโอและเครื่องเสียง ให้นั่งไว้ในห้องนอนชุดหนึ่งเพื่อไว้ดูส่วนตัว ทำให้ห้องนอนของหนึ่งเป็น โลกส่วนตัว เวลาหนึ่งอยู่บ้านจะเก็บตัวอยู่ในห้องนอนของตนเอง ไม่ชอบให้คนในบ้านเข้าไปทำอะไรในห้องในเวลาที่ตนเองไม่อยู่ในขณะที่พ่อก็มีทีวีส่วนตัวอยู่ในห้องนอน จึงต่างคนต่างอยู่และดูทีวีตามที่ตัวเองชอบ ซึ่งการมีเวลาร่วมกันน้อยนี่เองที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่เด็กและเยาวชนมีความเห็นห่างจากครอบครัว โดยเฉพาะกับพ่อและแม่ นอกจากพ่อและแม่แล้วเด็กและเยาวชนจะมีความสนิทสนมกับพี่ น้อง หรือลูกพี่ลูกน้อง ซึ่งอยู่ในวัยใกล้เคียงกันจะคุยกันและไว้ใจกันมากกว่าผู้ใหญ่ในบ้าน เรื่องที่เด็กและเยาวชนปรึกษาพ่อแม่มากที่สุดจะเป็นเรื่อง เงิน หรือเรื่องการเรียน ในขณะที่เรื่องแฟน เรื่องเที่ยว เรื่องกีฬา เรื่องการเล่นเกม จะปรึกษาเพื่อนมากกว่า โดยเฉพาะเรื่องเพศตรงข้ามและเรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนจะมีผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน เช่น อาจารย์ของโรคติดต่อและการรักษาโดยเฉพาะโรคหนองในที่มีคนเป็นแล้ว ไม่กล้าไปหาหมอจึงมาถามเพื่อน ๆ โดยเฉพาะรุ่นพี่ที่เจอกันที่สนามตะกร้อ

การตอบสนองต่อปัญหาของเด็กและเยาวชน พ่อและแม่จะใช้ประสบการณ์ของตนเองที่เคยพบเจอในการตอบปัญหาให้ให้คำปรึกษามากกว่าที่จะใช้องค์ความรู้และหลักการทางวิชาการหรือการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่นกรณีในเรื่องเพศ พ่อและแม่ในชุมชนแทบจะไม่มีเลยที่จะสอนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง เนื่องจากมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าเกลียดหรือเรื่องที่ไม่ควรปกปิดไม่ควรเอามาพูดคุยกันอีกทั้งพ่อและแม่หลายคน ยังขาดข้อมูลในเรื่องดังกล่าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เด็กและเยาวชนตอนต้นซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น จึงเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านการดูวิดีโอ หรือการโหลดคลิปวิดีโอไปมาดูอย่างแพร่หลาย อันนำมาสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เช่นกรณีของ “อ้อด” ที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เทอม 1 ในขณะที่อายุ 14 ปี และเคยถูกกีดกันจากแม่ของแฟนคนก่อน อย่างรุนแรง โดยการตบหน้า และนอกจากนี้ยังเป็นผลให้เด็กและเยาวชนที่มีแฟนต้องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน หรือการคบเพศตรงข้ามเพราะความชอบมากกว่าความรัก ซึ่งสะท้อนได้จากค่านิยมทางเพศของเด็กและเยาวชนชายในชุมชนที่ศึกษาเช่น รักนิรันดร์ ฟันแล้วทิ้ง, เป็นผู้ชายไม่เสียหาย หากผู้หญิงให้ทำก็ต้องเอา ฯลฯ และในกรณีที่มีปัญหาโดยเฉพาะเรื่องแฟนจะปรึกษาเพื่อนหรือรุ่นพี่มากกว่า เช่นในกรณี ของ “หนึ่ง” อายุ 14 ปี เวลาที่มีปัญหาจะปรึกษาพี่สาวซึ่งมีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้องมากกว่าเพราะมีความเข้าใจ ไม่ดูต่ำหรือห้ามเรื่องการมีแฟนเพราะอายุน้อย ยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้ และหนึ่งก็ได้แนะนำให้เพื่อนที่มีปัญหาล้ายกับตนมาปรึกษาพี่สาวของตนเองด้วย

ต่อไปจะเป็นการนำเอากรณีศึกษา เรื่องเล่าของชีวิตเด็กและเยาวชน จำนวนหนึ่งมา นำเสนอเพื่อสะท้อนภาพชีวิตในครอบครัว เพื่อน ชุมชน และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชน แสดงออกที่สัมพันธ์กับความรุนแรง

เรื่องเล่าชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย

“แมน”

แมนอายุ 18 ปีเป็นลูกชายคนเดียว ปัจจุบันเรียนการศึกษานอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พ่อกับแม่แยกทางกันตั้งแต่แมนอายุได้ 2 ขวบ และต่างฝ่ายต่างมีแฟนใหม่ทั้งคู่ พ่อและแม่เป็น ครู หลังจากแยกทางกันแมนอยู่กับแม่ มี ปู่กับย่าเป็นคนดูแล แมนเล่าว่าตัวเองเป็นหลานรักของย่า ย่าจะตามใจทุกอย่างทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วหลานย่ามีทั้งหมด 9 คนแต่ย่าดูเหมือนจะรักเขาคนเดียว เพราะคิดว่าแมนเป็นเด็กขาดความอบอุ่นก็เลยรักและเอ็นดูแมนเป็นพิเศษ ส่วนหลานคนอื่น ๆ ก็ ออกไปอยู่ข้างนอก ส่วนแม่ไม่ค่อยสนใจเขาเท่าไรโยนตั้งค์ให้อย่างเดียว ตั้งแต่จำความได้เขาไม่เคยนั่งทานข้าวกับพ่อแม่เลย แม่จะทานอาหารเย็นมาก่อนที่จะกลับเข้ามาบ้านทุกครั้ง และทุกวันแม่ จะวางเงินไว้ให้แมนเข้ามาเอาวันละ 200 บาทเป็นอย่างนี้มาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว ทุกวันนี้แม่เจอหน้ากัน แต่ก็ไม่ค่อยได้คุยกัน แม่ไม่ค่อยจะพูดว่ากล่าวแมนถ้าแมนจะออกไปเที่ยว คืม หรือสูบบุหรี่ ส่วน พ่อก็จะมาหาแมนที่บ้านบ้างเป็นบางครั้ง โดยจะพาแฟนใหม่มาด้วย ซึ่งแมนไม่ชอบ พ่อมาทุกครั้งก็ จะเอาเงินให้แมนครึ่งละหลายพัน สำหรับพ่อใหม่เข้ากันได้ดีกับแมน ตามใจเขาและเคยให้เงินแมน ใช้จ่าย

แมนเที่ยวและเล่นเกมสัปดาห์ตั้งแต่เรียน ทุกวันเวลาเรียนหรือหมดชั่วโมงไหนแล้วคาบต่อไปเป็นคาบว่างเขาก็กับเพื่อนจะเดินออกจากโรงเรียนไปกินข้าวหรือไปเล่นเกมส้นนอกโรงเรียน หรือกลับมาบ้านก็ได้ (แมนบอกว่าไม่มีอาจารย์มาว่าและเพื่อนคนอื่นก็ออกไปกัน ถือว่าเป็นคาบว่าง ใครอยากทำอะไรทำ) พอถึงเวลาเรียนก็กลับเข้าโรงเรียนมาเรียนต่อ

เกี่ยวกับยาเสพติดแมนเริ่มเป็นเด็กส่งยาตั้งแต่อายุ 14 ปี เพราะรู้จักกับเพื่อนและรุ่นพี่ใน โรงเรียนที่เสพยาและค้ายา ทำให้ตัวเองเข้าไปพัวพันกับยาด้วย ตอนนั้นที่ทำไปหาเงินใช้เพื่อเอาไป เที่ยว ได้ครั้งละ 1,000 - 2,000 บาท กระทั่งกลายเป็นคนค้าเอง (ติดต่อกับเอเยนต์รายใหญ่โดยตรง) แมนให้เหตุผลว่าเป็นแค่เด็กส่งยามัน ได้เงินน้อยผู้เป็นู้ค้าเองเลยก็ไม่ได้ อีกทั้งช่วงนั้นเขาใช้ เงินเก่ง หมาด ไปกับการซื้อเสื้อผ้า เทียวเตร่แทบทุกคืน เงินจากการค้ายาเขาเคยได้เงินสูงสุดถึง 5 หมื่น บาท ตั้งใจจะเอาให้แม่แต่ก็ไม่ได้เอาไปให้แม่เพราะเคียวแม่จะสงสัยว่าไม่ทำงานแล้วเอาเงินมาจาก ไหน กระทั่งตอนอายุ 15 ปี เขาถูกจับเรื่องยาจนต้องเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ เข้าได้ 2 วันแม่ก็มาประกันตัวออกไป ซึ่งเป็นวันที่แม่รู้ว่าแมนค้ายาและติดยาด้วย แม้ว่าแม่จะขอให้

เลิกแต่เขาก็ยังไม่เลิกอาชีพเก่าจนกระทั่ง โคนจับอีกครั้ง แต่คราวนี้ไม่ถึงสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน เพราะวันที่ โคนจับเขาโทร ไปหาแม่ แม่มาช่วยแม่ก็เลยจ่ายเงินให้ตำรวจจึงออกมาได้ แมน โคนจับอีกครั้งเรื่องปิ่นที่เขาซื้อจากเพื่อนแต่ก็รอดมาได้เพราะแม่ช่วยไว้ หลังจากที่เขา โคนจับ ครั้งแรกเวลาแมนมีเรื่องอะไรก็จะเล่าให้แม่ (รวมทั้งปู่กับตา) ฟังหมดทั้งเรื่องยา ผู้หญิง เทียว คิม แม่ จะรับรู้และคอยตามแก้ปัญหาให้แมนมาโดยตลอด แม่จะมีห้ามปราม (ไม่คู่ค่ารุนแรง) บ้างแต่แมนก็ ไม่ได้ใส่ใจ เรื่องที่แมน โคนจับพ่อจะไม่รู้และแม่เองก็จะ ไม่บอกพ่อด้วย แมนเพิ่งเลิกจากอาชีพค้ายา มาได้ปีกว่า ๆ

แมนบอกว่าการที่ตัวเองเข้าสู่วงการค้ายาตั้งแต่อายุ 14 ปีนั้นเป็นเรื่องสุดขูดเพราะถ้า เทียบกันสมัยก่อนเคื่กรุ่นเขาอายุ 14 ยังไม่รู้เรื่องอะไรเลย ผิดกับเด็กอายุ 14 ปี ปัจจุบันที่ลองไปแล้ว ซะทุกอย่าง เร็ว ๆ นี้แมนยังเคยถูกจับเรื่องมีปิ่นที่เพื่อนฝากขายด้วย แมนถูกตำรวจจับ ไปสอบปากคำ และซ้อมที่เกสเฮาส์แห่งหนึ่ง ซึ่งสุดท้ายเขาก็สารภาพว่าเอามาจากใครและถูกปล่อยตัวออกมา

“แก้ว”

แก้วเป็นเด็กชาย อายุ 12 ปี พ่อของแก้วมีเมีย 2 คน เมียหลวงพ่ออยู่อีกหมู่บ้าน ส่วนแม่ ของแก้วเป็นเมียน้อยพ่อมาอยู่กับแม่และแก้วจนแก้วอายุได้ 8 ปี พ่อได้กลับไปอยู่บ้านของเมียหลวง แล้ว บวชเป็นพระ แล้วไม่กลับมาอีก แก้วเล่าถึงพ่อว่า พ่อรักแก้วจะคอยบอกให้แก้ว ไปเรียนหนังสือ ตอนที่แก้วเป็นเด็กแก้วเคยเห็นแม่กับพ่อทะเลาะกันหลายครั้ง มีอยู่ครั้งหนึ่งพ่อทะเลาะกับแม่เรื่อง อยากได้กล้องส่องทางไกลแต่แม่ไม่ให้ พ่อเขาเมาสุรา โกรธแม่เลยจะเอาไฟมาเผารถจักรยานยนต์ 2 คันที่ ต้องช่วยกันดับไฟ แล้วพ่อกับแม่ก็คืนดีกัน ต่อมาพ่อบอกว่าจะกลับบ้านแล้วพ่อก็หายไปเป็น เดือน ตอนนีแก้วอยู่กับแม่ 2 คน แม่รับจ้างทำงานทั่วไป

ขณะนี้แก้ว เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่แก้วไม่ยอมไปเรียนหนังสือ แก้วบอกว่าไม่ ชอบเรียนหนังสือ ไม่อยากไปโรงเรียนแก้ว และมีความรู้สึกแบบนี้มาตั้งแต่เด็กๆแล้ว แก้วบอกว่าถ้า พ่อยังอยู่ที่นี้แก้วคงได้เรียนต่อเพราะพ่อชอบบังคับให้แก้วไปโรงเรียน ตั้งแต่เปิดเทอมมานี้แก้วยังไม่ยอมไปโรงเรียน ตอนนี้แม่ไม่ว่าแก้วเรื่องไม่ไปเรียนหนังสือแล้วแต่แม่บอกว่าจะหางานให้ทำ รอให้หาคนที่จะไปทำงานกับแก้วได้ก่อนแล้วจะพาแก้วไปฝากไว้ที่อุ้มอรรถ

ชีวิต ณ เวลานี้ของแก้วคือการอยู่บ้านกับไปเที่ยวตามบ้านเด็กและเยาวชนที่สนิทด้วย แก้วตื่นนอนตอนเที่ยงบางวันแม่จะหุงข้าว ทำกับข้าวไว้ให้ บางวันก็ไม่ได้ทำ แม่จะให้เงินวันละ 30 บาททุกวัน เงินที่แม่ให้ไว้แก้วเอาไปซื้อขนมกิน บางวันก็แก้วกินข้าววันละมื้อ บางวันก็ไม่ได้กินข้าว พอตื่นนอนแก้วจะออกไปบ้า “โก้โอ (โก=ลูกพี่)” อยู่หลัง โรงเรียน (บริเวณบ่อนไฟ) บางวันรับจ้าง ล้างรถจักรยานยนต์ให้เขา นั่งคุย ไปเที่ยวกับเขาบ้างจนถึง 15.00 น. จะพากันไปเล่นบอลที่หลัง

โรงเรียนแล้วจะกลับบ้านช่วงประมาณ 16.00 น. แก้วจะมารอแม่กลับบ้านในช่วงเย็น บางวันแม่กลับบ้านเร็วแก้วได้กินข้าวกับแม่ บางวันแม่กลับบ้าน 23.00 น. ถ้าวันไหนแม่กลับบ้านดึกแสดงว่าแม่จะไปกับเพื่อนไปเล่นไฟกัน วันที่แม่กลับบ้านดึกแก้วจะไปอยู่บ้านป้า ป้าจะเรียกให้ไปกินข้าวด้วยบ่อยๆ แก้วจะรอแม่อยู่จนถึงช่วงประมาณ 20.00 น. ถ้าแม่ยังไม่กลับแก้วจะไปหาป้า และก็กลับไปบ้านของ “โก้” (เป็นคำเรียกคนที่อายุมากกว่าเชิงยกย่องว่าเป็นลูกพี่) ที่หลังโรงเรียน ตอนค่ำประมาณ 20.00 น. ไปแล้วจะมีเด็กและเยาวชนมารวมตัวกันบริเวณบ้านของ “โก้” ในซอยหลังโรงเรียนเป็นประจำ บางทีจับกลุ่มคุยกันธรรมดา บางทีก็มีดื่มสุรากันด้วย พอดื่มสุราก็เสร็จแล้วเขาจะไปเล่นฟุตบอลด้วยกันที่สนามบาสข้างวัด พอประมาณ 23.00 น. หรือ 24.00 น. ก็แยกย้ายกันกลับบ้าน เวลาที่แก้วกลับมาถึงบ้านเป็นเวลาที่ไม่นอนแล้ว

กลุ่มเพื่อนที่แก้วไปอยู่ด้วยทุกวันมีประมาณ 10 กว่าคน ทุกคนอายุมากกว่าแก้ว พวกเขาอายุประมาณ 15 – 17 ปี คนที่ชื่อ “ทาย” ตอนนี้เรียนอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอแต่เขาไม่ชอบไปโรงเรียนมักจะมาอยู่ที่บ้าน “โอด” เพื่อนอีกคนเป็นประจำ ส่วน “ตัม” เรียนอยู่ที่วิทยาลัยการอาชีพ ตัมไม่ค่อยได้ไปเรียนเหมือนกัน นอกนั้นไม่มีใครเรียนบางคนอยู่บ้านเฉย ๆ บางคนก็ทำงานโรงงาน กิจกรรมที่แก้วทำในช่วงเวลาที่อยู่กับกลุ่มเพื่อน คือ การนั่งคุย นั่งกินขนม เครื่องดื่ม แป๊ะซี่ เล่นบอล การเล่นเกมของเพื่อนกลุ่มนี้จะพนันกันถ้าใครชนะฝ่ายแพ้จะต้องออกเงินเลี้ยงขนม น้ำให้กับทุกคน แก้วเคยลองสูบบุหรี่มาแล้วเมื่อ 2 เดือนที่แล้ว เพื่อนอีกกลุ่มแนะนำให้สูบ คนที่แนะนำให้แก้วสูบบุหรี่ บุคคลที่แก้วชื่นชอบสำหรับแก้วคือ “โก้โล” (โก้ หมายถึง ลูกพี่-ผู้วิจัย) แก้วบอกว่าเขาเป็นนักเลงคนทั้งหมดบ้านไม่มีใครที่ไม่รู้จัก โก้โล เขาเป็นหัวหน้าของเด็กและเยาวชนหลายคน

ช่วงกลางปีที่แล้วแก้วได้เริ่มไปทำงานก่อสร้างกับช่างรับเหมาก่อสร้างกับพ่อของ “เบ๊จ๊” แก้วทำหน้าที่หิ้วปูนให้กับช่างปูนคนอื่นในการก่อสร้าง เริ่มออกไปทำงานตั้งแต่ตอน 8 โมงเช้ากลับบ้านตอน 5 โมงเย็น ช่วงค่ำแก้วยังคงออกไปนั่งคุยกับพวกเด็กและเยาวชนรุ่นพี่ที่บ้านของน้าชาย รวมกลุ่มพูดคุย เล่นสนุกกับพวกรุ่นพี่กันที่บ้านของอ้อม และที่สนามบาสข้างวัดเหมือนเช่นปกติ ทำได้ประมาณเดือนครึ่ง แก้วเลิกไม่ไปทำงานอีก ตอนนี้แก้วอยู่บ้านเฉยๆ ใช้ชีวิตเหมือนกับตอนที่ไม่ได้ไปทำงานคือตื่นนอนตอนเที่ยง แล้วออกไปที่บ้านอ้อมเพื่อพูดคุยเล่นสนุกด้วยเย็นออกมาเล่นบอลกันขับรถจักรยานยนต์เที่ยวเข้าวังกับรุ่นพี่ที่เขาดื่มสุรากัน ตอน 21.00 น. ออกมาเล่นบอลที่วัด ร่วมแข่งบอลกับรุ่นพี่ในกลุ่ม กลับบ้านประมาณ 23.00 – 24.00 น.

“ฤทธิ”

อายุ 25 ปี บ้านของ “ฤทธิ” เปิดเป็นร้านเกมส์ มีอาชีพหลัก คือ เล่นพนันบอลตามโต๊ะบอลต่าง ๆ ทั้งในอำเภอ และที่อื่น ๆ ฤทธิแต่งงานแล้วมีลูกชาย 1 คน อายุ 8 ขวบ ฤทธิเป็นเยาวชนรุ่นใหญ่ของหมู่บ้าน ที่ได้รับการยอมรับชื่นชมจากเด็กและเยาวชน ในระดับที่เป็นหัวโจกของเด็กและเยาวชน พวกเขาเด็กและเยาวชนด้วยกันมองฤทธิว่าเป็นนักเลง เป็นคนใจดี ชอบเลี้ยงขนม ชอบช่วยเหลือเด็ก ถ้ามีปัญหาเดือดร้อนอะไรเด็กและเยาวชนมักมาขอความช่วยเหลือจากฤทธิได้ ส่วนคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มองว่าฤทธิเป็นเด็กเกเร นักเลงหัวไม้จำพวกตีหัวหมาค่าแม่แจ็ก นักเลงการพนัน มีอาชีพจากการเล่นพนันทุกรูปแบบ

ฤทธิมีพี่น้องแม่เดียวกัน 3 คน ฤทธิเป็นลูกชายคนโตน้องสาวคนกลางทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครกับอา น้องสาวคนเล็กซึ่งกำลังเรียนปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ครอบครัวของฤทธิมีสภาพความเป็นอยู่แบบจีน ๆ ลง ๆ แม่ของฤทธิไม่ทำงานอะไรอยู่บ้านเฉย ๆ เวลาที่ลูกไม่มีเงินเรียนหนังสือแม่ฤทธิจะให้ลูกไปขอกับพ่อเอง เมื่อช่วง 5 ปีที่แล้วมาบ้านฤทธิยังเป็นห้องไม้อยู่ มีหนี้สินมากช่วงที่พ่อเล่นการพนันเสียของใช้ในบ้าน ไม่มีอะไรเหลือ ต่อมาเมื่อพ่อของฤทธิเปิดบ่อนเองฐานะทางการเงินเริ่มดีขึ้น ฤทธิเองก็เล่นได้เยอะเวลาที่ฤทธิเล่น ได้มักจะนำเงินมาซื้อของใช้ สร้างบ้านใหม่ให้แม่ ห้องที่เปิดเป็นร้านแก้วเป็นเงินที่ฤทธิได้มาจากการเล่นการพนันได้สร้างไว้ให้กับแม่ ซื้อของเข้าบ้าน และควั่นรถยนต์ใหม่ แต่รถยนต์มักจะอยู่ได้ไม่นานถ้าช่วงที่เสียบ่อรถยนต์ที่ควั่นไว้ก็ถูกยึด ส่วนพ่อของฤทธินั้นไม่ค่อยอยู่บ้านและมีเมียช้อยหลายคน ตอนนีพ่อฤทธิไม่ได้อยู่กับแม่ย้ายไปอยู่กับเมียช้อย และมีลูกชายด้วย แม่ของฤทธิเอาลูกของเมียช้อยมาเลี้ยงไว้ในบ้าน ส่วนพ่อกับเมียช้อยก็จ่ายค่าเลี้ยงดูให้กับแม่ของฤทธิ

ครอบครัวและเครือญาติทางฝ่ายพ่อของฤทธิเกือบทุกคนเป็นนักเลงการพนัน พ่อของฤทธิ มีพี่น้องผู้ชาย 2 คนมีชื่อเสียงด้านการพนัน ฤทธิเองเคยถูกส่งตัวให้มาเรียนในกรุงเทพมหานครกับอาแต่เรียนไม่จบ สุดท้ายต้องกลับไปอยู่บ้าน และมีวิถีชีวิตของตัวเองที่คล้ายคลึงกับพ่อของเขา ส่วนลุง และอาของฤทธิมีนิสัยคล้ายกับพ่อฤทธิ แต่ลุงไม่ได้อยู่ที่นี้ อาของฤทธิชื่อเหลืออยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน สนุกสนมกับฤทธิมาก เด็กและเยาวชนทั้งรุ่นใหญ่รุ่นเล็กต่างเรียกอาของฤทธิว่า “โกเหลือ (โก-ลูกพี่)” อายุเกือบ ๆ 40 ปีแล้ว โกเหลือหารายได้ด้วยการคุมบ่อนให้กับคนที่เปิดบ่อนรวมถึงพี่ชายพ่อของฤทธิด้วย ตามที่ต่างๆ ในตอนกลางวันบ้าง กลางคืนบ้าง เพราะบ่อนที่ตั้งนั้นไม่ได้ตั้งอยู่ถาวรมีการย้ายไปตามที่ต่าง ๆ แล่งใหม่อยู่บ่อยครั้ง บางครั้งโกเหลือไม่ได้อยู่บ้านเป็นอาทิตย์เพราะต้องอยู่คุมบ่อนที่ตั้ง

ชีวิตของฤทธิผูกพันกับการพนันมาตั้งแต่เด็ก ปัจจุบันนี้เขาเลี้ยงตัวเองและคนในครอบครัวด้วยเงินจากการพนัน จากการที่ผู้วิจัยเข้ามาอยู่ในชุมชน 3 เดือนกว่าไม่ค่อยได้รับรู้ข่าว

เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของฤทธิ์ในเชิงที่มีลักษณะความถี่บ่อย รับรู้เพียงครั้งเดียวในงานแข่งขัน กีฬาประจำตำบลช่วงวันที่ 12 สิงหาคม ตัวฤทธิ์มีใช้ผู้กระทำความรุนแรงด้วยเป็นเพียงคนที่เข้ามา ช่วยเหลือในตอนที่เกิดเรื่องแล้ว แต่ในสายตาของคนในชุมชนมองว่าฤทธิ์คือผู้ให้การสนับสนุนผู้ก่อ เรื่องทะเลาะวิวาทอยู่เบื้องหลัง

ในทัศนะคติของฤทธิ์เขามองว่าเด็กและเยาวชน คือ ้วยคะนอง กล้าคิดกล้าทำ ในเรื่องสุรยา เสพติด การพนัน ผู้หญิง เวลาที่ฤทธิ์มีปัญหาเขามักจะปรึกษาพ่อกับเพื่อน คุยกับเพื่อนมักเป็นเรื่อง ที่มีปัญหาไม่ใหญ่โตคิดว่าเพื่อนสามารถช่วยแก้ไขได้เช่นการมีเรื่องกับพวกอื่นแล้วอยากได้รับความ ช่วยเหลือจากเพื่อน ส่วนพ่อมักจะเป็นเรื่องเงิน เวลาที่มีเรื่องใหญ่ต้องขึ้นโรงพักจะขอให้พ่อช่วย แก้ปัญหา แนวคำสอนที่พ่อของฤทธิ์มักจะสอนฤทธิ์อยู่บ่อย ๆ คือ อย่าไปหาเรื่องใครเขาก่อนถ้าจะมี เรื่องให้คนอื่นมาหาเรื่องเรา นักเลงจริงเขาไม่ทำกันต่อหน้าคน ต่อหน้าคนเราต้องทำเหมือนไม่มี อะไรเกิดขึ้น เพราะทำต่อหน้าคนอื่นมีแต่เสียกับเสีย มีแต่ติดคุก เสียตังค์ นักเลงจริงทำกันลับหลัง

กิจวัตรของฤทธิ์ ต้นช่วงประมาณ 11.00 – 12.00 น. หลังจากตื่นแล้วก็ขับรถไปเที่ยวกับ เพื่อน ไป ๆ มา ๆ ระหว่างบ้านกับบ้านเพื่อน และเข้าบ่อนเล่นพนัน จนถึง 4 - 5 โมงเย็น กลับบ้านมา นั่งรวมกลุ่มกันที่บ้านบ้างในบางวัน มีเลี้ยงอาหารกับเพื่อน ดื่มสุรา นั่งพูดคุยกับเพื่อน ๆ ประมาณ 20.00 น. หุ่มาเล่นบอล นั่งคุย กันที่สนามบาสข้างวัดบ้าง หน้าเขื่อนบ้าง บางครั้งเล่นบอลเสร็จก็มีกิน เลี้ยงกัน ช่วงประมาณ 23.00 – 03.00 น. รวมตัวกันดูบอล บอลจบแยกย้ายกันนอน วันเสาร์ อาทิตย์ การทำกิจกรรมไม่ได้แตกต่างไป เพียงแต่ช่วงวันเสาร์อาทิตย์จะมีเด็กมาร่วมกิจกรรม คุย กิน เล่น เยอะกว่าในวันปกติ กิจกรรมที่ฤทธิ์ชื่นชอบมากคือการรอดูฟุตบอล การพนัน เพราะว่าการพนันมิ ได้มีเสียไม่เหมือนกับยาเสพติดที่มีแต่เสียอย่างเดียว

ฤทธิ์คิดว่าเพื่อนมีความสำคัญกับตัวเขามาก คนเราจำเป็นต้องมีเพื่อน เพราะมีเพื่อนเยอะ มันสนุก แล้วเวลาทำอะไรเพื่อนก็คอยช่วยเหลือเราได้ อย่างเช่นเวลาที่เราเดือดร้อนเรื่องเงิน เรื่องเกม มีปัญหาเกี่ยวกับคนอื่น ๆ เพื่อนมันก็ช่วยได้ ตามแนวคิดของฤทธิ์มองว่าคนที่ มีเพื่อนฝูงเยอะแสดงว่ามีคน ชื่นชอบคนนั้น และวางตัวดี แต่คนใหญ่ (คนที่มีอายุวัยผู้ใหญ่) ในชุมชนมักมองไม่ดี คนใหญ่คิดว่า คนที่มีเพื่อนเยอะเพราะรวมตัวกันทำไม่ดี

ลักษณะของคนที่มีเพื่อนฝูงเยอะคือคนที่สนุกสนาน ร่าเริง เคยช่วยเหลือคนที่คนนั้น อาจเป็นคนดีบ้างไม่ดีบ้างก็ตามแต่ถ้าเคยช่วยเหลือคนไว้จะมีคนเข้ามาหา วางตัวสนุกสนานกับคน ที่เด็กกว่า มีเงินเอามาเลี้ยงเด็ก และให้ความช่วยเหลือคนที่เด็กกว่าเวลาพวกเขา มีเรื่องให้ช่วย ส่วนคน ที่มีเพื่อนน้อยคนไม่ค่อยอยากคบเป็นคนจำพวกเงียบ ๆ จืดเหนียว ใครพึ่งพาอะไรไม่ได้

กลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ฤทธิ์คบหาอยู่ด้วยมักรวมตัวกันจับกลุ่มคุยเรื่องกีฬา (บอล) ผู้หญิง (คนนั้นสวย คนนี้สวย รู้จักไหม เป็นอย่างไร) การพนันบอล ดื่มสุรา สุราเป็นตัวชูโรงทำให้มี

เพื่อนเข้ามาเยาะ เด็กและเยาวชนที่ถูกรังแกด้วยมีหลายวัยอายุตั้งแต่เด็กเล็ก 8 ปี จนถึง อายุ 30 ปี จำนวนคนที่คบมีเกือบ 40 คน

4.3 เด็กและเยาวชน : ความหมายในชุมชน

นิยามของเด็กและเยาวชน มีการให้ความหมายกันตามลักษณะทางกายภาพ และทางสังคม ในทางกายภาพ ส่วนใหญ่ผูกโยงกับแนวคิดพัฒนาการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ สังคม ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ในทางสังคมเป็นการให้ความหมายตามคุณค่ามาตรฐานของสังคมที่คาดหวังบทบาทหน้าที่ของเด็กและเยาวชนต่อสังคม การศึกษานี้ พบว่าชุมชนมีภาพของเด็กและเยาวชนผ่านคุณลักษณะที่แสดงออกมาของเด็กและเยาวชนและตามความคาดหวังของสังคมดังนี้

1. ใจร้อน ลึกคะนอง : ความหมายตามคุณลักษณะชีววิทยา

ภาพลักษณ์เด็กและเยาวชน ที่เป็นการเปลี่ยนผ่านด้านชีววิทยา ได้ถูกผู้ใหญ่รับรู้ในลักษณะต่างๆ ผ่านคำเปรียบเปรยเช่น “วัยที่ลึกคะนอง พุดยากไม่ฟัง โตขึ้น กล้าเถียงพ่อแม่มากขึ้น วัยที่น่าเป็นห่วงมากขึ้นกว่าตอนมันเล็กเป็นเด็กน้อย เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่กำลังโตเป็นผู้ใหญ่ มีความลึกคะนอง อยากรู้อยากลอง มีโลกส่วนตัว ชอบอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่กับพ่อแม่ เจ้าอารมณ์ ไม่รู้จักคิด ชอบความสนุกสนานไปวัน ๆ” เด็กและเยาวชนถูกให้ความหมายที่เชื่อมโยงกับ “ร้อน” ในหลาย ๆ ด้าน เช่นคำว่า “ร้อน” ได้แก่ ใจร้อน ร้อนแรง เลือดร้อน เดือดร้อน การให้ความหมายเด็กและเยาวชนใจร้อน ใจร้อนคือการไม่ฟังใคร อยากรู้ได้อะไรก็ต้องได้ทันที ชอบเถียง ขอเงินแล้วไม่ได้ หรือคู่ว่างก็หุนหันพลันแล่นออกไปจากบ้าน หรือวี๊ดจักรยานยนต์ออกไป เลือดร้อน จะหมายถึงเด็กผู้ชาย ที่โกรธง่าย มุทะลุ โมโห เช่น พอทราบว่าเพื่อนถูกทำร้ายก็ถือมีดถือไม้ออกไปทันที ชอบขว้างปาสิ่งของ พ่อแม่ดูเดินหนีเข้าห้องปิดประตูกระแทกเสียงดัง ใช้คำหยาบคายต่อพ่อแม่ ขณะที่คำว่าเลือดร้อน เป็นผลพวงที่ตามมาจากการกระทำในความหมายใจร้อนและเลือดร้อน เช่น ออกไปชกต่อย สูบบุหรี่ ดื่มสุรา พกมีดไปโรงเรียน ทำให้พ่อแม่ต้องไปโรงพัก ไปพบครูผู้ปกครอง หรือต้องให้ประธานชุมชนไปไกล่เกลี่ย นำความเดือดร้อนมาให้

2. หัวใจ : ความหมายที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชน

การสร้างตัวตนอัตลักษณ์ในวัยนี้ปรากฏชัด ผู้ใหญ่มองเห็นภาพนี้ผ่านคำเปรียบเปรยต่าง ๆ (Metaphor) เด็กและเยาวชนหญิงถูกให้ความหมายว่า ร้อนแรง หมายถึง เด็กและเยาวชนผู้หญิงที่มีการแต่งตัวที่ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด ใส่เสื้อผ้าสั้นๆ รัด ๆ ชอบชายตามอง เดินย้ายกัน

เด็กและเยาวชนชาย แสดงบทบาทความเป็นชาย ผ่านการแสดงความเข้มแข็ง อำนาจ เช่น ความหมายหัวใจ เช่น

“มันโตมาด้วยกัน แต่มันทำตัวเป็นหัวใจชอบใช้เด็กที่มีอายุน้อยกว่า ให้ไปซื้อบุหรี่”

“มันแกล้งทำตัวเป็นหัวใจ มีลูกน้องเยอะ ชอบยกพวกไปตีกัน”

“ของในชุมชนหาย มันนั่นแหละเป็นหัวใจ ยุงให้เพื่อนของมันมาขโมย”

“มันทำตัวเป็นหัวใจของกลุ่ม ตัวมันใหญ่ มีลูกน้องเดินตามกันเป็นกลุ่มหลายคน”

ส่วนความหมายหยิ่งยะโส เกิดขึ้นเมื่อเด็กและเยาวชนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

“มันไม่มีสัมมาคารวะ เดินผ่านผู้ใหญ่แล้วเชิดหน้า คิดว่าตัวเองไม่ต้องพึ่งใคร”

“คิดว่าตัวเองมีลูกน้องเยอะ ใครพูดก็ไม่ฟัง มันหยิ่งยะโสจริง ๆ”

“คิดว่าแน่ โตแล้ว กับพ่อแม่มันยังไม่พูดจาด้วย”

การให้ความหมายเด็กและเยาวชนของผู้ใหญ่ มักจะพูดกันถึงเด็กและเยาวชนต่าง ๆ นานา เช่น เป็นวัยที่ชอบความสนุกสนาน ชอบเที่ยว ไม่ทำงาน ชอบดื่มสุรา ขับรถเร็วและซิ่ง ใช้เงินเก่ง เลียนแบบดาราเด็กและเยาวชน เช่นการสักลาย ดื่มสุรา มีเพศสัมพันธ์เป็นต้นจากจำนวนผู้สนทนากลุ่มร้อยละ 99.0 ที่ให้ความหมายเด็กและเยาวชนในแง่ร้าย คือ เด็กและเยาวชนสมัยนี้ อิศระเสรีเกินขอบเขต ประพฤติตนไม่เหมาะสม แข็งกระด้าง ไม่อยู่ในโอวาท ชอบสร้างปัญหา ชอบหาเรื่อง เกรง เสเพล มั่วสุม สูบบุหรี่ การที่ผู้ใหญ่มองเด็กและเยาวชนในแง่ร้าย เนื่องจากผู้ใหญ่เปรียบเทียบกับตัวเองเมื่อคราวที่เป็นเด็กและเยาวชนในอดีต และพยายามนำเด็กกลับไปสู่ยุคเดียวกับตน ซึ่งสนับสนุนได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่อยู่ในชุมชน ในเรื่องเด็กและเยาวชนกับความรุนแรง

3. ดี-เลว : ความหมายที่ถูกแบ่งตามบทบาทโครงสร้างหน้าที่ของสังคม

คนในชุมชน มองเด็กและเยาวชนต่างกันหลายแบบ โดยแต่ละคนจะมองต่างมุมกัน ไม่ว่าจะเป็นมองแค่ภายนอก ไม่ได้สัมผัสถึงตัวเด็กและเยาวชน หรือกลุ่มคนที่ได้คลุกคลีกับเด็กและเยาวชน จนรู้ว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนของตนเป็นอย่างไร ดังเช่น คำว่า หลายคนหลายความคิด บ้างก็ได้ยินข่าว กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไปตีคนอื่น หรือ นอนๆ อยู่ก็ถูกตี บางคนบอกที่

มันนอนแล้วถูกตี เพราะมันเป็นคนนิสัยไม่ดี มีคู่อริเยอะ ทั้งๆที่ความเป็นจริงอาจไม่ใช่แบบนั้น ที่ถูกตี อาจเพราะตีผิดคน ทำให้มูมมองเด็กและเยาวชน ที่มองจากด้านนอก กลุ่มด้อมสุรา เป็นกลุ่มไม่ดี แต่อีกมุมหนึ่งมองว่า เด็กและเยาวชนมันก็ไม่ได้สร้างความเสียหายอะไร เพียงด้อมสุราเท่านั้น ดังเช่นกรณีของเด็กและเยาวชนหญิง คนในชุมชนจะมองว่าเป็นเด็กไม่ดี รู้ว่าได้อินเข้ามา แต่ไม่กล้าไปบอกแก่ผู้ปกครองของเด็ก เพราะผู้ปกครองบางท่านเข้าข้างลูกตัวเอง คนอื่นบอกอะไรก็ไม่เชื่อ ซ้ำยังโดนด่ามาอีก ทำให้คนที่ไม่ใช่ครอบครัวเดียวกันไม่อยากจะยุ่ง

อาจกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ให้ความหมายเด็กและเยาวชน เป็น 2 แบบตามกรอบโครงสร้างหน้าที่ ในกลุ่มชั่วตรงข้ามตามความคาดหวังของสังคม คือ ใครที่ทำตามความคาดหวัง มาตรฐานของสังคม ก็จะถูกจัดกลุ่มว่า ดี เป็นคนส่วนใหญ่ ปกติ ในขณะที่เดียวกัน ถ้าคนใดไม่ได้ปฏิบัติตามความคาดหวัง ตามกรอบของสังคม ก็จะถูกให้อยู่ในกลุ่ม คนไม่ดี-เลว เบี่ยงเบน เด็กและเยาวชนก็เช่นเดียวกัน ภายใต้อุดมการณ์ของการสร้างสถาบันครอบครัว เด็กเป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์ ความสำเร็จของพ่อแม่ เด็กถูกคาดหวังให้มีบทบาทต่างๆทั้งการเรียน การเชื่อฟัง

จากการศึกษาครั้งนี้ ในทุกชุมชนทุกภาคและรวมทั้งกรุงเทพมหานคร ผู้ใหญ่ และเด็ก/เยาวชนในชุมชนรับรู้ ว่า เด็กดี หมายถึง เด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ทำให้พ่อแม่ลำบากใจ ตั้งใจเรียน ไม่หาเรื่องมาให้ครอบครัวพ่อแม่เดือดร้อน เด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่ทำงาน ไม่เที่ยว ตั้งใจเรียน เป็นคนดี ทำการทำงานสม่ำเสมอ ไม่มั่วสุม ออกไปเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน ไม่คบเพื่อนไม่ดี ตั้งใจเรียน ไม่คบแฟนระหว่างเรียน เด็กนิสัยดีคือเด็กที่มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ พูดยาไม่กระโชกโฮกฮากมีความอ่อนน้อม เด็กนิสัยดีจะกลับบ้านตรงเวลา ไม่ เผลอ โผล่ เด็กดีหรือคนดีจะเลือกคบเพื่อนดี ๆ เรียบร้อย คนที่ใฝ่ดีจะเรียนหนังสือ และอยากเรียนโดยไม่มีใครบังคับ

ส่วนเด็กเกเร ถูกรับรู้ ว่า หมายถึง เด็กที่หาเรื่องมาให้พ่อแม่ ตีกันเสียเงินเสียทอง ทำให้พ่อแม่ปวดหัว ให้ไปเรียนไม่เรียนโดดเรียน เรียนไม่จบให้พ่อแม่ตามแก้ไข เด็กที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ พวกเขาเป็นอันธพาล หาเที่ยว สูบบุหรี่ ทำให้พ่อแม่ลำบากใจ ด้อมสุรา ทะเลาะวิวาท ตีกัน ก่อความเดือดร้อน มีเรื่องราวชกต่อยกัน ชอบจับกลุ่มด้อมสุรา เสียงดังเอะอะโวยวาย เป็นที่น่ารำคาญของบ้านใกล้เคียงเรือนเคียง มั่วสุม เสพยา คบเพื่อนไม่ดี ด้อมสุรา สูบบุหรี่ ทะเลาะวิวาทชกต่อย ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เมาสุราชอบขับรถออกจากบ้าน เวลาคุด่าสั่งสอน อะไรไม่ค่อยฟัง เดินหนี หรือลื้อกห้องอยู่คนเดียว ต้องใช้ไม้แข็งและไม้อ่อนในการสั่งสอน

ดังตัวอย่างคำพูดที่ว่า

“ดูไอ้เนยชิ พ่อแม่แยกกัน อามันเลี้ยง ขยันช่วยทำงานบ้าน เรียนหนังสือก็ดี แต่ทำไมไอ้ยง มันอยู่กับพ่อแม่ มันยังติดยาเลย”

“ดีเลวมันอยู่ที่เด็ก พอไปโรงเรียนก็ไปเจอเพื่อน ตามเพื่อน เพื่อนชวนหนีเรียน สูบบุหรี่”

“สื่อละครนั้นแหละตัวดี มันกรอกหูอยู่ทุกวัน ทำไมเด็กมันจะไม่เลียนแบบล่ะ”

“พี่มีลูก 3 คน เลี้ยงลูกก็เหมือน ๆ กัน สองคนตอนเรียนหนังสือก็ไม่มีอะไร แต่ทำไมลูกคนเล็กมันเกร ชอบหนีเรียน ว่าวามเอาแต่ใจ พี่ว่าจะดีเลวอยู่ที่เพื่อน”

“เด็กผู้หญิงไม่เก เลิกเรียนแล้วกลับบ้าน อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ น่าจะดีกว่าเด็กผู้ชายนะ ไม่นำเรื่องเดือดร้อนมาให้พ่อแม่”

“เด็กผู้หญิงแม้ว่าจะแต่งตัวนุ่งสั้นเสื้อรัดๆ แต่มันเป็นเด็กดี ช่วยพ่อแม่ขายของ”

ผู้ใหญ่ยังมองว่า เด็กและเยาวชนคือ วัยที่มีอายุตั้งแต่ 10 – 18 ปี (หรืออาจจะถึง 20 ปี) และความรุนแรงกับเด็กและเยาวชนเป็นของกลุ่มกัน โดยอธิบายว่า เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ชอบลอง และดื่ม ร่วมกับภาวะอารมณ์ที่แปรปรวนง่าย เช่น ใจร้อน หรือมีคนพูดไม่เข้าหูจะตอบโต้ทันที ลักษณะที่ใจร้อนของเด็กและเยาวชนทำให้เมื่อเผชิญกับความไม่พอใจจะแสดงออกด้วยการทุบกำแพง ทบตู้ ออกไปขับรถซิ่ง หรือทำอะไรที่มันแรง ๆ เร็ว ๆ เพื่อระบายความอัดอั้นคับข้องใจออกไป เหมือนกับลูกโป่งที่อัดก๊าซเข้าไปมากเกินไปต้องรีบระบายออก เมื่อได้ระบายออกแล้ว ทำให้รู้สึกสบายใจ หายอัดอั้น ลักษณะการแสดงออกเช่นนี้ สังคมหรือผู้ใหญ่มองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไปสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น

4.4 เด็กและเยาวชน : ความหมายจากมุมมองเด็กและเยาวชน

ช่วงเด็กและเยาวชน คือ ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย พัฒนาการ อารมณ์ และสังคม เช่น การเปลี่ยนโรงเรียน มีเพื่อนใหม่ สนใจเพศตรงข้าม การรวมเป็นกลุ่มเพื่อการแสดงออก อยากรู้ อยากลอง อยากมีเงิน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นสภาวะบีบคั้นอารมณ์ และจิตใจของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนมักจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือมีปัญหา เนื่องจากสังคมคาดหวังว่าเด็กและเยาวชนต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม และกลุ่มที่มักจะมีปัญหาคือกลุ่มเด็กและเยาวชนชาย พฤติกรรมที่เด็กและเยาวชนมักจะแสดงออก เช่นการต่อตีหรือทำร้ายซึ่งกันและกัน หรือตั้งแค้น ขนุนที่บางสังคมเชื่อว่าความก้าวร้าวของเด็กและเยาวชนชายเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญ กล้าได้กล้าเสีย ซึ่งนำมาสู่การให้ความหมายของเด็กและเยาวชนในมุมมองของเด็กและเยาวชน

ความหมายเด็กและเยาวชนคือ วัยที่มีการเจริญเติบโต ร่างกายเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงมีหน้าอก ผู้ชายเสียงแตก อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนก็ให้ความหมายที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์และอารมณ์ที่สามารถนำมาจัดกลุ่ม ได้ดังนี้

1. **อัตลักษณ์ด้านร่างกาย** การมองตัวตนของตนเองเด็กและเยาวชน มองตนเองในลักษณะการแสดงออก ทางคำพูด อารมณ์ พฤติกรรม สังคมและพัฒนาการ จากมุมมองของเด็กเอง ดังนี้ ร่างกายทางชีววิทยาเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากฮอร์โมน จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ร้อน ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงบ่งบอกอัตลักษณ์ในเรื่องเพศ สนใจในร่างกาย ตัวตน

2. **อัตลักษณ์ด้านอารมณ์** วัยรุ่น เป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง เป็นวัยที่คึกคะนอง ต้องแต่งตัวเท่ ๆ กวน ๆ ชอบแต่งตัวเปรี้ยว แต่งตัวตามสมัยไปไหนไปกันเป็นกลุ่ม ชอบทำตัวเด่น กล้าที่จะแสดงออกต้องมีพังก์มีพวก ชอบที่จะเล่นกีฬาออกกำลังกาย ชอบคิด ชอบทำในสิ่งที่แปลก ๆ เป็นวัยที่มีความคึกคะนอง แต่ตัวให้กวน ๆ เท่ๆ เป็นวัยที่อยากทำอะไรก็ทำตามความคิด คิดอะไรก็ต้องทำ ชอบเกรง ชอบลอง ทำอะไรไม่สนใจใคร ชอบทำอะไรที่เสี่ยง ทำอะไรไม่คิด มุทะลุ คุ้ยค้น ژی๊ววายไม่พอใจอะไรก็ใช้กำลังตัดสิน เชื่อในความคิดของตัวเองมากกว่าพ่อแม่ แสดงกิริยาโอ้อวดว่าตัวเองนั้นเก่งกว่าคนอื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง คิดอะไรออกมาก็ต้องแสดงในสิ่งนั้นให้ได้ ต้องการความเข้าใจมากกว่าทุกวัย ต้องการความเอาใจใส่เพราะเป็นวัยที่มีความรุนแรง ใจร้อน วู่วาม ไม่ฟังใคร

3. **อัตลักษณ์ด้านสังคม** สะท้อนความเป็นอิสระ การมีกลุ่มมีพวก เช่น “เด็กและเยาวชนอยากทำอะไรก็ทำคิดจะทำแล้วต้องได้ทำ ชอบอิสระไม่ชอบการมีกฎเกณฑ์ ไม่ชอบการถูกควบคุม เด็กและเยาวชนชายเริ่มไม่สนใจใครจะสนใจก็แต่เรื่องผู้หญิง ไปไหนก็ไปกับเพื่อนไม่ชอบไปไหนคนเดียวชอบเที่ยวไม่อยู่บ้านต้องมีเพื่อนมาก ๆ ต้องแต่งตัวให้โดดเด่น ไม่ว่าจะเด็กและเยาวชนผู้ชายหรือผู้หญิง ขับรถอวด ชอบเที่ยว ชอบฟังเพลงที่ใหม่ ๆ ตามสมัย ชอบแต่งตัว ทำอะไรต่างจากวัยอื่น เป็นอะไรที่คึกคะนอง ลองได้ทุกอย่างเพื่อให้รุ่นพี่ รุ่นน้อง นับถือ ชอบและมีความเป็นอิสระสูง”

4. **อัตลักษณ์ที่ก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่** เด็กและเยาวชนรับรู้วัยของตนว่า “คิดว่าตัวเองใหญ่ ชอบทำตัวเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ต้องการเพื่อน ชอบเที่ยวชอบดื่มสุรา รวมกลุ่มกันเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ จะเชื่อเพื่อนมากกว่า เป็นวัยที่กำลังคิดในสิ่งที่แปลก ๆ อยากรู้อยากลองทั้งที่เป็นเรื่องที่ไม่ดี เป็นวัยที่ต้องการความเข้าใจ หรือคนที่เข้าใจในยามที่เขาทุกข์ ความสุข เป็นวัยที่ต้องการความเอาใจใส่มากกว่าผู้ใหญ่เด็กที่กำลังเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ชอบทำอะไรแปลก ๆ และอยากให้คนอื่นสนใจ” “รู้จักคิด โตขึ้นมาก และไม่กล้าทำอะไรเหมือนตอนเด็ก ๆ เริ่มอายุมากขึ้นความเป็นอิสระ และกล้าแสดงออก ความกล้าที่จะทำ กล้าที่จะตัดสินใจ สามารถรับผิดชอบตัวเองได้ส่วนหนึ่งโตขึ้น มีความรัก ละมีความรับผิดชอบ”

ดังกล่าวของ กรณีศึกษา ดังนี้

เปรม อายุ 17 ปี “วัยรุ่นเองก็ยังสับสนอยู่ว่าวัยรุ่นเป็นอย่างไร ถ้ารู้แล้วหรือได้คำตอบก็มาบอกด้วย..”

- เก่ง อายุ 24 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นก็เหมือนคนธรรมดาทั่วไปแต่จะมีกลุ่มเฉพาะของเขา เช่น วัยใกล้เคียงกัน ชอบคุยเรื่องสาว คุยเรื่องเดียวกัน กินเหล้าสูบบุหรี่บ้าง แต่ส่วนมากคนที่เรารู้จักกันเองมันบอกไม่ถูกเหมือนกันว่าวัยรุ่นเป็นอย่างไร แต่จะไม่ใช่ผู้ใหญ่ ไม่ใช่เด็ก แต่ในกลุ่มก็จะมีรุ่นพี่มีรุ่นน้องเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ทำตัวเหมือนเป็นลูกพี่ใหญ่หรือหัวหน้าแก๊ง แต่จะเคารพกันตามอายุตามอาวุโสมากกว่า รุ่นน้องบางคนจะฟังรุ่นพี่ ฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่อีก”
- ป้อม อายุ 16 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นยังเป็นวัยที่กินๆ เที่ยว ๆ ยังไม่คิดอะไร เที่ยวสนุกไปวัน ๆ ไม่ชอบให้ใครมาบังคับ”
- เอ็ม อายุ 19 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความเสียว ไม่ชอบอยู่ในกฎระเบียบและการห้าม ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ อยากรู้อยากลอง แต่จะชอบผู้ใหญ่ที่ใช้เหตุผลในการคุยมากกว่าผู้ใหญ่ที่ใช้อำนาจสั่งการ”
- ก้อย อายุ 16 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความอิสระสูง มีความเป็นตัวของตัวเอง เช่น ไม่ชอบให้ใครคั่นกระเป๋าตังค์ ดูโทรศัพท์มือถือ ชอบอยู่รวมกับเพื่อน จะปรึกษาพ่อแม่ น้อยกว่าเพื่อน”
- เบิร์ด อายุ 21 ปี กล่าวว่า “เป็นวัยที่มีเพื่อนมาก แต่ละคนมีเพื่อนดีและไม่ดีและจะเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่หรือแฟน วัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่คิดอะไรใช้ชีวิตไปวัน ๆ ไม่ตั้งใจเรียน ชอบความสนุกสนานและตกเป็นเป้าหมายของสังคมที่มองว่าเป็นคนก่อปัญหา ทั้งที่ไม่ได้ทำอะไร เหมือนการกระทำทุกอย่างของวัยรุ่นจะขวางหูขวางตาผู้ใหญ่และคนในสังคมไปหมดทั้งเรื่องของการแต่งตัว การรวมกลุ่ม การกินเหล้าสูบบุหรี่ หรือแม้แต่การมีแฟน ที่มักจะถูกมองว่ายังเป็นวัยที่ยังไม่มีความพร้อม ซึ่งผู้ใหญ่เองก็ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ แต่ไม่มีใครว่า บางทีเรื่องเดียวกันผู้ใหญ่ทำแล้วไม่ผิดแต่วัยรุ่นทำแล้วผิด”

นอกจากนั้น เด็กและเยาวชนยังรับรู้ประเภทเด็กและเยาวชน ตามลักษณะกิจกรรมและกลุ่มสังคมที่พวกเขาเข้าร่วมตัวกันเช่น

- กลุ่มเด็กเล่นเกมส์ จะเป็นผู้ชายส่วนใหญ่ที่เล่นตามร้านในชุมชน ส่วนมากจะเป็นวัยที่ไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย
- กลุ่มเด็กเรียน จะเป็นเด็กกลุ่มที่มีพฤติกรรมเรียบร้อย ไปโรงเรียน อยู่บ้าน ดูทีวี ฟังเพลงอ่านหนังสือและไปเรียนพิเศษ

- กลุ่มเด็กเล่นกีฬา จะมีทั้งเด็กที่เรียนและไม่เรียน โดยจะรวมตัวเล่นกีฬาตามความถนัดและความสนใจ สถานที่มักเป็นที่ ลานวัด สนามหน้าโรงเรียน
- กลุ่มเด็กที่ออกไปทำกิจกรรมนอกชุมชน ทั้งไปเรียนหนังสือและทำงาน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ๆ คือกลุ่มที่ไปอยู่หอพักข้างนอกโดยสำเนาทะเบียนบ้านยังอยู่ในพื้นที่ และกลุ่มที่ไปกลับ
- กลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง คือกลุ่มที่เที่ยวกลางคืน ดื่มสุรา สูบบุหรี่ และเสพยาเสพติด

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีชื่อเรียกตามลักษณะของการแต่งกาย กิจกรรมที่ทำ ดังต่อไปนี้

- เด็กแนว เป็นคำศัพท์ที่ เรียกกลุ่มที่ ชอบทำอะไรแหวกแนวทั้งเรื่องทรงผม การแต่งกาย ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ตามกระแส และพิสดารในมุมมองของคนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ใหญ่
- เด็กแมว เป็นคำที่ใช้เรียกเด็กกลุ่มชายขอบ เช่น เด็กที่เป็นชาวไทยภูเขา ไทยใหญ่ และพม่า
- เด็กเนิร์ด (Nerd) เป็นเด็กบ้าเรียน ใส่แว่นตาหนาไม่ค่อยสนใจแฟชั่นตามวัย สนใจและคุยแต่เรื่องเรียน เรียนที่โรงเรียนเสร็จแล้วก็ต้องไปเรียนพิเศษ (เป็นชื่อกลุ่มที่ถูกมองและเรียกตามสังคมในเมือง)
- เด็กเที่ยวไฮโซ จะเป็นกลุ่มที่ใช้เสื้อผ้าและของใช้ราคาแพง ผู้หญิงชอบโชว์สัดส่วนสวยเดี๋ยวลอย ชอบการเสริมสวยแต่งหน้าทำผมให้ทันสมัยอยู่เสมอ ใช้โทรศัพท์รุ่นใหม่ราคาแพงผู้ชายจะชอบใส่เสื้อเชิ้ตแขนยาว รัดรูป กางเกงยีนส์ รองเท้าหุ้มส้น ทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะชอบใช้รถยนต์โดยเฉพาะรถเก๋งมากกว่ารถกระบะ ดื่มสุรานอกมากกว่าสุราไทย อย่างต่ำก็ต้อง ซี้แกรม ขึ้นไปจนถึง Black label บุหรี่ วินตัน-มาร์โบโร่ ฯลฯ
- เด็กเซ็กซี่ เป็นเด็กกลุ่มใหญ่ ตามค่านิยม เพราะว่า เด็กและเยาวชนตอนต้นจะเป็นวัยที่ชอบการแต่งตัว ชอบทำตัวเด่นเป็นที่สนใจของคนทั่วไป ซึ่งค่านิยมของกลุ่มนี้มักจะถูกมองจากคนอื่นรอบข้าง อาทิเช่น เป็นวัยที่เริ่มในวัยประมาณชั้น มัธยมศึกษาต้น อายุ 14 ปีเป็นต้นไป ไว้ผมทรงรอกไซ หรือทรงโปเตโต้ ชอบทำผมให้ดูกระเซิง ๆ เซอ ๆ คล้ายเด็กและเยาวชนญี่ปุ่น มีรอยสักที่สักกันเองและบางคนก็ไปสักตามร้าน สวมเสื้อตัวเล็ก ๆ รัดรูป ทั้งเสื้อยืด และเสื้อเชิ้ตแขนยาว กางเกงขาเดฟ รัดรูป รองเท้าหุ้มข้อ สีนู้ดคาดตามความชอบ บางคนก็ใส่รองเท้าฟองน้ำแบบคิปป ชอบอยู่รวมเป็นกลุ่ม หากอยู่คนเดียวจะมีพฤติกรรมเรียบร้อย แต่อยู่เป็นกลุ่มจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างไป เช่น กล้าได้กล้าเสีย สูบบุหรี่ดื่มสุรา จีรเร็วและเสียงดัง รวมถึงการมีเรื่องทะเลาะวิวาท ชอบฟัง

เพลงของอาร์เอส ชอบเล่นเกมสัปดาห์ต่อสัปดาห์ เช่น วินนิ่ง ไรซ์รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ เช่น Honda wave สูบบุหรี่ตั้งแต่ แบบมวนสูบเองไปจนถึงก้นกรองไทยตั้งแต่กรองทิพย์สายฝนขึ้นไป บุหรี่มวนเดียวสามารถสูบได้รอบวง สุรามมาตรฐานคือแสงโตม เบียร์มาตรฐานคือ เบียร์ช้าง คัสมสุราหรือเบียร์ร่วมกันเป็นหมู่คณะรอบวงที่มีอยู่ ไม่สนใจว่าจะทำให้เมาหรือไม่แต่ขอให้ได้ทานด้วยกินครบวง ไม่ค่อยสั่งพิซซ่า KFC ไม่ค่อยชวนกันไปร้านใหญ่ ๆ เช่น MK FUJI หากจะไปก็ชอบไปร้านสุราคองร้านหมูกระทะ ที่เที่ยวจะเป็นรถที่ไม่ค่อยตรวจบัตร (เช่น บอสซี่) รวมถึงฟริคอนเสิร์ตต่าง ๆ

- สก๊อย เป็นเด็กและเยาวชนผู้หญิงที่ถูกจัดกลุ่มให้เป็นแฟนของ เด็กแซ๊ป เวลาแซ๊ปไปไหนมักจะมี สก๊อย เป็นคนซ้อนท้ายไปด้วย ลักษณะของการแต่งกาย จะสวมเสื้อตัวเล็ก สีฟ้า สีชมพู ปลายดอก กางเกงขาสั้น ทรงผมสั้น ซอยสูง ทาปากสีแดงจัด ใส่สร้อยคอ สร้อยแขนและขา มีกระเป๋าสะพายสีตัดกับเสื้อ ข้างในกระเป๋ามีอุปกรณ์การเสริมสวย สารพัด โดยเฉพาะกระຈกบานใหญ่

- เด็กพังค์ ชอบแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีดำ ทาเล็บสีดำ ทาขอบตาสีดำ ชอบอยู่รวมเป็นกลุ่ม เช่นเดียวกับเด็กแซ๊ป

ถึงแม้ว่าจะมีการแยกเด็กและเยาวชนออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังกล่าวแล้ว แต่ในสภาพจริง ความสัมพันธ์ของกลุ่มเด็กและเยาวชนไม่ได้ถูกขีดหรือจำกัดอยู่ที่กลุ่มใครกลุ่มมันแต่อยู่ที่การรู้จักกันและการมีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่า และในบางกลุ่ม เช่น แซ๊ป หรือสก๊อย เป็นนัยยะของการแบ่งกลุ่ม จัดชั้นด้วยเด็กและเยาวชนด้วยกันเองที่มองว่า กลุ่มดังกล่าว เป็นเด็กและเยาวชนกลุ่มที่อยู่ในระดับล่าง แต่สูงกว่ากลุ่มเด็กชายชอบที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มแรงงานข้ามชาติ โดยการใช้ฐานะและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจเป็นตัวแบ่งแต่ในพฤติกรรมรวมกลุ่มของกลุ่มระดับล่างจะมีการเกาะเกี่ยวระหว่างกัน มีการให้ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแนวราบมากกว่า จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่าเพราะเหตุใด กลุ่มดังกล่าวถึงถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างความเดือดร้อนแก่สังคม เช่น การยกพวกตีกัน การแซวผู้หญิงคนเดียวจากทั้งกลุ่ม การยกพวกตีกันของผู้หญิงเพื่อแย่งแฟน หรือแม้แต่ การรุมโทรมหญิง ก็มีพฤติกรรมกลุ่มที่มีพื้นฐานจากความเป็นเพื่อนแทบทั้งสิ้น

4.5 วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละวัน

การศึกษาชุมชนพบว่า วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชน มีความหลากหลาย ไม่สามารถกำหนดแน่นอนตายตัวว่าเด็กเรียนจะต้องเรียนอย่างเดียวกลับมาที่บ้านอ่านหนังสือหรือเรียนพิเศษ แต่จะมีทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมนันทนาการที่สร้างความบันเทิงให้แก่ชีวิต เด็กในระบบการศึกษาจะไปเรียนแต่เช้า ซึ่งมีทั้งการเอารถจักรยานยนต์ไปเอง และนั่งรถรับส่งประจำ บางคนก็นั่งรถประจำทาง ในการเดินทางแต่ละประเภทก็มีข้อดีข้อเสียต่างกันเช่น การเอารถจักรยานยนต์ไป

เองจะมีความสะดวก รวดเร็ว สามารถไปที่ไหนก็ได้ที่ต้องการ การนั่งรถรับส่งประจำ จะทำให้รู้จัก และมีสังคมบนรถอีกสังคมหนึ่ง เป็นต้น นอกจากการเดินทางไปเรียนแล้ว ช่วงกลางวันส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมของโรงเรียน เมื่อเลิกเรียน ก็มีกิจกรรมที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละคน บางคนไปเรียนพิเศษ บางคนกลับบ้าน เปลี่ยนเสื้อผ้าทำงานอดิเรกที่บ้าน บางคนไปเล่นเกมส์ และอย่างกรณีศึกษาที่อยู่ระบบการศึกษา ก็มีวิถีชีวิตที่อยู่ท่ามกลางความหลากหลายนั้นด้วย เช่นกรณีต่อไปนี่

“อ้อด” เอรธไปโรงเรียนเอง เมื่อเลิกเรียนกลับบ้าน ไปเล่นสล็อต เปลี่ยนเสื้อผ้าไปเล่นตะกร้อ เลิกเล่นตะกร้อก็ไปนั่งคุยกันที่สะพาน ไปเล่นสล็อตต่อ บางครั้งก็เที่ยว ดื่มสุราและเข้าบ้านนอนเพื่อเตรียมตัวไปเรียนวันใหม่ วันหยุดก็ช่วยกิจการของที่บ้าน”

ส่วน “เอ็ม” เอรธไปโรงเรียนเองเช่นกัน เลิกเรียน กลับบ้าน ดูทีวี วิดีโอ ฟังเพลง ตอนเย็นก็ออกไปบ้านเพื่อนรุ่นพี่ เล่นเกมส์ ดื่มสุรา และใช้ยาเสพติดในบางวัน เข้าบ้านตอนดึกและไปเรียนในวันรุ่งขึ้น”

บันทึกสนามของนักวิจัยเล่าว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนใกล้เคียงเมืองที่ศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงกลางวันคนที่เรียนก็ไปเรียนคนที่ทำงานก็ทำงาน คนที่ไม่มีงานทำก็จะอยู่บ้านเฉย ๆ ต้นสาย ๆ ถึงบ่าย ดูหนังฟังเพลง แล้วไปเล่น สล็อต ตอนเย็นหลังจากเลิกงานและเลิกเรียน ก็จะไปรวมตัวกันที่สนามตะกร้อหน้าวัด โดยบางคนก็ไปเล่นตะกร้อแต่บางคนก็ไปนั่งคุยกันเฉย ๆ ในขณะที่บางคนใช้เป็นที่ในการนัดหมายเพื่อซื้อและขายยาเสพติด แต่จะไม่มีการใช้ยาเสพติดในบริเวณดังกล่าว หลังจากที่เลิกเล่นตะกร้อแล้วกลุ่มอื่นที่ไม่ค่อยสนิทกันหรืออยู่ หรือไม่ค่อยได้ไปพบปะนั่งคุย หรือดื่มสุราก็จะแยกย้ายกลับบ้านของตัวเอง ในขณะที่กลุ่มเด็กและเยาวชนอีกหมู่บ้านหนึ่งจะไปรวมตัวกันต่อที่สะพานในหมู่บ้านซึ่งเป็นจุดนัดพบนั่งคุยกัน โดยที่บางคนจะกลับเข้าบ้านเพื่ออาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าก่อน และเมื่อมานั่งคุยกันก็จะนั่งสูบบุหรี่หรือกินขนมของขบเคี้ยวต่าง ๆ ไปด้วย นั่งคุยกันไปในเรื่องที่มีความหลากหลายตามความสนใจและสถานการณ์ บางวันหากมีเงินก็จะซื้อเบียร์มานั่งดื่มกันมากกว่าซื้อสุราเพราะไม่ต้องใช้แก้วและไม่ต้องมีโชดา หรือน้ำแข็ง แต่จะใช้การยกขวดเวียนกันในกลุ่ม ซึ่งจะเป็นเหมือนจุดนัดหมายที่รู้กันว่า หากจะมาหาใครหรือจะนัดกันไปไหนต้องมาหาที่สะพานแห่งนี้ รวมถึงเรื่องชวนกันไปเที่ยว บางกลุ่ม ซึ่งไม่ได้ไปกันทั้งหมด บางคนก็ไม่ไปเนื่องจากว่าไม่มีเงิน บางครั้งก็จะชวนกันไปเที่ยวตามร้านแถวบ้าน รวมทั้งร้าน โอเคด้วย และมักจะจบด้วยการนั่งดื่มที่ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ยางเน็ง เนื่องจากเป็นร้านที่เปิดขาย 24 ชั่วโมง และเป็นร้านเดียวที่เปิดขายในช่วงดึก หลังเวลาเที่ยงคืน และบางคนก็ใช้เป็นที่นัดหมายในการซื้อขายยาเสพติด แต่จะไม่มีการเสพในบริเวณดังกล่าว จนกระทั่งถึงเวลาไม่เกินเที่ยงคืน ก็จะแยกย้ายกันทำภารกิจของตนเองในวันใหม่ หากวันหยุดหรือโอกาสพิเศษ เช่นวันเกิด หรือปีใหม่ จะมีการฉลองกัน

บางครั้งมีการรวมเงินไม่เกินคนละ 100 บาท ในการซื้อเครื่องดื่ม และทำหมูกระทะทานกันที่นี่ โดยนาน ๆ ครั้งถึงจะรวมกันไปเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ครั้งหนึ่ง โดยเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีความเชื่อมโยงกับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ในเขต ตำบล เพราะส่วนมากจะรู้จักกัน ซึ่งไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่า ชุมชนนี้จะไม่ถูกกับชุมชนอื่นอย่างไร แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม และบุคคลมากกว่า

จากข้อมูลสนาม พบว่า เด็กและเยาวชนที่ไม่เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่จะขอเงินจากทางบ้าน ใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างสบาย ไม่ต้องมีการระดมความคิดชอบ กล่าวคือ จะตื่นนอนในเวลาสาย ๆ หรือบ่ายในกรณีที่นอนดึกหรือบางวันนอนในเวลาสายหรือบ่ายของอีกวันหนึ่ง เมื่อตื่นนอนแล้วก็จะไปที่ร้านเกมส์ ซึ่งเป็นร้านประจำใกล้บ้านเพื่อนคนหนึ่ง โดยจะไปเล่นเกมส์ กันตั้งแต่บ่ายถึงค่ำ ซึ่งนอกจากจะเล่นเกมส์ ในร้านเดียวกันแล้วแต่จุดที่สร้างความสนุกสนานเพิ่มขึ้นคือต่างคนต่างไปเจอเพื่อนในเกมส์ ที่เล่นด้วยกันผ่านตัวละครที่ตนเองสมมุติขึ้นในเกมส์ ทั้งในเรื่องการต่อสู้ การแข่งขัน ในตอนค่ำ จะรวมเงินกันและจับกลุ่มชวนกันนั่งดื่มสุรา แชวสาว และจะเป็นที่รู้จักกันของกลุ่มเด็กและเยาวชนในละแวกใกล้เคียงว่าจุดที่กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้รวมตัวกันจะเป็นอีกจุดหนึ่งในบรรดาหลายร้อยจุดในพื้นที่ ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด (ยาบ้า) โดยจะมีสมาชิกในกลุ่ม อย่างน้อย 3 คน ที่เป็นผู้ขายรายย่อย ซึ่งเมื่อรับเงินและออกไปเอาของให้ลูกค้าแล้วก็จะนำเงินที่ได้จากกำไรไปใช้ในหลายรูปแบบกล่าวคือ ซื้อยามาเสพด้วยกันบ้าง เอามาลงขันในการซื้อสุราบ้าง และบางคนก็เอาเก็บไว้เป็นต้นทุน ซื้อของครั้งใหม่ หลังจากเมื่อรวมกลุ่มดื่มสุราแล้วจะมีการแยกย้ายกันก็ต่อเมื่อสุราหมดหรือเงินหมด แล้วจะแยกย้ายกันกลับบ้านในขณะที่บางคนจะไปต่อโดยจะชวนกันไป 2 – 3 คน โดยจะไปเที่ยวที่ในเมืองซึ่งบางครั้งก็มีการทะเลาะวิวาททั้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม แต่หากไปกันน้อยจะหลีกเลี่ยงการมีเรื่องและทะเลาะวิวาท และตอนกลับจะแวะดื่มเบียร์ต่อ หรือบางครั้งก็จะมานั่งดื่มต่อที่ร้านของเพื่อนในกลุ่มจนกระทั่งเช้าหรือสายของอีกวันหนึ่งก่อนที่จะแยกย้ายกันไปนอนตามบ้านของตนเอง

ในชุมชนภาคกลางเขตเมือง พบว่า การใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละวันในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีสถานะเป็นนักเรียนจะมาโรงเรียนแต่เช้า บางส่วนไม่ได้เข้าไปในบริเวณโรงเรียนแต่ไปบ้านเพื่อนนั่งคุยกันจนโรงเรียนเข้าแถวเรียบร้อยแล้วจึงป็นิ้วเข้าหรือแอบเข้าหลังโรงเรียน ไปแวะสูบบุหรี่ที่ห้องน้ำชาย เข้าชั้นเรียนในคาบเรียนแรกเรียนปกติมีโคดเรียนบ้างไปสูบบุหรี่ดินเตร์ในบริเวณโรงเรียนหรือพากันแอบหนีด้านหลังโรงเรียนเที่ยวห้างสรรพสินค้าซึ่งอยู่ไม่ไกลนักสามารถเดินไปถึงประมาณ 5 นาที ถ้าไม่ไปข้างนอกจะกินข้าวที่โรงอาหารรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ บางครั้งมีเบียร์ซ่อนในเป้แบ่งกันดูด โดยมีเพื่อนเอามาในโรงอาหารของโรงเรียน นั่งคุยกันเป็นกลุ่มมีการไถเงินในโรงอาหารของโรงเรียน โดยใช้กลุ่มที่มีชื่อเสียงในการอ้าง บางครั้งเจ้าตัวไม่รู้แต่มีการแอบอ้างซื้อกัน โดยการไถเงินเพราะถ้าไม่อ้างซื้อแล้ว จะไถเงินไม่ได้หรือจะถูกตอบโต้กลับมา

ถ้าอ้างชื่อคนมีชื่อเสียงก็จะให้ความร่วมมือแต่โดยดี ไม่มีการบอกครูบางครั้งแค้นองหน้ากันก็ควักเงินให้แล้ว เมื่อเลิกเรียนจะรวมกลุ่มกันในการสูบบุหรี่ตามมุมของโรงเรียน กินเบียร์โดยซุกไว้ในเบาะจะอยู่หน้าอาคาร คนที่รู้ไม่กล้าฟ้องครูเพราะกลัวกลุ่มจะรู้ว่ารู้จะมีภัย เด็กและเยาวชนก็ใช้ชีวิตลักษณะนี้ทุกวันหลังโรงเรียนเลิกจะย้ายมาลานวัดเพื่อไถเงินนักเรียนรุ่นน้องและชั้นประถมศึกษาที่เป็นรุ่นน้องอีก โดยหัวหน้าซุ่มจะนั่งอยู่บนรถจักรยานยนต์ ลูกน้องจะเดินไปอ้างว่าหัวหน้าให้มาเก็บเงิน ก็จะไถเงินมาวันละ 700 - 800 บาท แบ่งกันบ้างตามสัดส่วนถ้าไม่ให้จะถูกคันตัว แล้วเอาหมดเลย สิ่งที่ได้รับ คือการเป็นการยอมเป็นลูกน้องที่หัวหน้าจะดูแลความปลอดภัยถ้ามีใครมาข่มขู่หัวหน้าจะไปจัดการให้และได้อ้างว่าเป็นน้องพี่นะ ฝ่ายตรงข้ามจะไม่กล้ายุ่งเพราะมีต้นสังกัด เด็กรุ่นน้องที่ชอบมีเรื่องจะทำตัวเป็นลูกน้องคอยบริการรับใช้ลูกพี่ทุกวัน หลังจากเด็กนักเรียนขึ้นรถกลับบ้านเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ก็จะย้ายตัวเองไปห้างสรรพสินค้าเพื่อร้องเพลงคาราโอเกะ เดินเที่ยวเล่น เล่นสแน็กเกอร์ คิมเบียร์ แสดงความเป็นพวกกันซึ่งจะมีรุ่นพี่นอกโรงเรียนมาสมทบด้วยเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น หลังจากนั้นก็กลับบ้านหรือมาเล่นเกมที่ร้านเกมที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชน ก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้านเพื่อเริ่มต้นวันใหม่ บางสัปดาห์ในวันศุกร์พวกเขาจะไปเที่ยวสถานบันเทิงตอนกลางคืนในตัวเมืองที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนักกับเด็กและเยาวชนรุ่นพี่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

กลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงจะมีการรวมกลุ่มกันในตอนเช้าพูดคุยกับเพื่อนเป็นกลุ่ม มีการลอกการบ้านกันพูดคุยเรื่องแฟน มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มเด็กผู้ชาย เมื่อมีปัญหาจะไม่ดำเนินการต่อสู้กันเองจะอ้าง “เจ้” (ลูกพี่-ผู้เขียน) และแสดงตนว่ามีต้นสังกัดเป็นเจ้ เป็นเด็กและเยาวชนรุ่นพี่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาเป็นคนคุ้มครอง ดูแล พร้อมทั้งจะช่วยเหลือน้องถ้าน้องมีปัญหา แสดงความคุ้มครองอย่างปลอดภัยโดยเจ้จะไถเงินเป็นค่าคุ้มครองทั้งที่ลานวัดและสถานที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม เด็กหญิงจะยินยอมให้เงินเจ้และไปเดินเที่ยวตามที่ต่าง ๆ กับเจ้ บางคนเจ้ชักชวนให้หารายได้พิเศษก็มีความยินยอม ก็จะแบ่งผลประโยชน์กัน มีการรับส่งอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อลูกค้าให้เรียบริ่อย เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือบางส่วนทำงานเมื่อเลิกงานก็จะมารวมกลุ่มเที่ยวเตร่ บางส่วนไม่ได้ทำงานจะมาใช้ชีวิตที่ห้างสรรพสินค้าเพื่อไถเงินเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จะใช้ชีวิตอยู่ที่ห้างสรรพสินค้า โดยมีมุมประจำจนกระทั่งห้างสรรพสินค้าปิดจึงแยกย้ายกลับที่พัก ห้างสรรพสินค้าที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนนี้เป็นสถานที่นัดพบกันระหว่างเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบและนอกระบบการเรียน

เด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ทำการศึกษา หากวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชน สามารถสะท้อน โดยแบ่งได้ดังนี้ คือ กลุ่มเรียนหนังสือ จะมีอายุตั้งแต่ 12-22 ปี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ในหมู่บ้านจะเรียนหนังสือในชุมชนและนอกชุมชน ส่วนใหญ่จะไปกลับทุกวัน เมื่อกลับจากโรงเรียนจะช่วยทำงานบ้านเช่น หุงข้าว ล้างจาน (ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะทำ) เสร็จแล้วจึงไปรวมกลุ่ม

กันเล่นกีฬาเช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล จับกลุ่มคุยกันบ้าง หรือบางครั้งก็จะรวมกลุ่มดื่มสุรา ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะไปช่วยงานพ่อแม่ที่ไร่ หรือนา เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่จะเรียนจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินส่ง บางคนก็เกรงเรียนไม่จบ วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนกลุ่มตอนกลางวันจะทำงาน ทำไร่ ทำนา ถั่วตัด กล้วย กล้วยตาก เช่น หน่อไม้ เห็ด เป็นต้น หรือกระทั่งไปรับจ้างทำงานเป็นรายวัน เช่น รับจ้างตัดหญ้าสวนยาง ไถนา เป็นต้น หลังจากเสร็จสิ้นการทำงานก็รวมกลุ่มดื่มสุรากับผู้ใหญ่ในชุมชนบ้าง ไปเล่นกีฬาบ้าง ส่วนกลางคืนก็อยู่บ้าน จะมีออกไปเที่ยวดื่มสุราบ้านเพื่อนบ้าง บางคนก็จะนอนแต่หัวค่ำเพื่อเก็บแรงไปทำงานพรุ่งนี้ต่อ หรือบางคนก็จะไปอยู่กับสาวในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้าน เป็นต้น และก็มีไปเที่ยวร้านอาหารซึ่งเป็นร้านคาราโอเกะ กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ไปทำงานที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้หลังจากเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็จะไปทำงานที่กรุงเทพมหานครเลย จะมีทั้งไป ๆ มา ๆ และไปอยู่ประจำ ถ้าเป็นผู้ชายจะทำงานเป็น ช่างไฟ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างก่อสร้าง ส่วนผู้หญิงก็จะทำงาน โรงงาน และเสมียนบ้าง ส่วนใหญ่จะส่งเงินมาให้ทางบ้านเป็นประจำบางคนก็จะส่งเป็นรายเดือน หรือนาน ๆ ครั้งก็มีหรือบางรายก็ส่งเงินมาให้พ่อแม่สร้างบ้านใหม่

4.6 การรวมตัวของเด็กและเยาวชน : การสร้างพื้นที่ทางสังคม

กลุ่มเพื่อน มีความสำคัญกับเด็กและเยาวชน และมีอิทธิพลต่อวิถีคิดและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก บทบาทของเพื่อน เป็นทั้งการกล่อมเกลาคำคิด พัฒนาการของความเป็นผู้ใหญ่ และการแสดงตัวตนอัตลักษณ์ของการเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง รวมทั้งความสนุกสนาน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความหมายจากมุมมองของเด็กและเยาวชน มีดังนี้

“เพื่อนหมายถึงคนที่จะมีอะไรที่เหมือน ๆ กัน คุยกันได้ทุกเรื่อง ปรึกษากันได้ ต้องกินต้องเที่ยวด้วยกันแล้วรู้สึกสบายใจ เวลาอยู่ด้วยกันแล้วจะรู้สึกเฉย ๆ แต่เมื่อขาดคนใดคนหนึ่งไปจะรู้สึกขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง”

“เพื่อนไม่ได้มีความหมายแค่นั้นที่อยู่ในวัยเดียวกัน แต่จะรวมถึงอายุต่างกันด้วยก็ได้”

“ถึงแม้จะอายุมากกว่าเพื่อนในกลุ่มและน้องให้ให้ความเคารพแต่ไม่อยากทำตัวเป็นลูกพี่ลูกน้องให้คบกันเหมือนเพื่อนเหมือนพี่มากกว่า”

“เพื่อนจะเข้าใจเรามากกว่า สามารถระบายเรื่องไม่สบายใจได้”

“เพื่อนไปไหนมาไหนกันได้สนิทใจว่าไม่ต้องระแวงว่ามันจะดีเรา”

“ผมอยู่กับกลุ่มเพื่อน กลุ่มพี่มากกว่าอยู่กับพ่อแม่ จนกลายเป็นความเคยชินไปแล้วทำให้เราไม่เหงา”

“เด็กและเยาวชนก็ต้องมีเพื่อน ถ้าไม่มีเพื่อน ไม่มีกลุ่ม ชีวิตมันเหมือนขาดอะไรไปอย่าง”

“ผมเคยมีแฟนแต่ส่วนมากจะติดเพื่อนมากกว่า ทะเลาะกับแฟนเรื่องเพื่อนก็มี เพราะเขาว่าเรามีเวลาให้เพื่อนมากกว่า”

“ผมจะสนิทกับเพื่อนที่บ้านมากกว่าเพื่อนที่โรงเรียน เพราะส่วนมากก็เป็นคนที่รู้จักกันมานานจนสนิทแล้ว บางคนก็เรียนจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 มาด้วยกัน แต่ถ้าไปที่โรงเรียนก็จะมีเพื่อนสนิทในห้อง คนสองคนแค่นั้นเอง”

“เด็กและเยาวชนต้องมีเพื่อนและมีหลายรูปแบบ เพราะมีกลุ่มสนิทหลายกลุ่มทั้งที่อายุน้อยและอายุมากกว่า แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่บ้านไม่ไกลกันมาก รู้จักกันมานานและที่สำคัญคบกันด้วยใจมากกว่าด้วยเงิน เพราะเพื่อนจะคุยกันได้ทุกเรื่องในขณะที่แฟนคุยกันได้บางเรื่อง พ่อแม่คุยกันได้บางเรื่อง และเพื่อนกับแฟนจะมีความสำคัญไม่เหมือนกัน”

“เพื่อนมีความสำคัญมาก เพราะช่วยทำการบ้าน ช่วยติวหนังสือ หรือไปไหนด้วยกันจะได้ไม่เงิน เวลามีปัญหาที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษา เรื่องที่คุยกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเรียน รongลงมาเป็นเรื่องแฟน ละคร ส่วนเรื่องแฟนในกลุ่มเพื่อนไม่ให้ความสำคัญ”

“อยู่กับเพื่อนแล้วมั่นใจ ปรึกษาได้และคลายเหงา”

“เพื่อนเป็นผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเราได้ทุกเมื่อ ทำอะไรคล้ายๆ กัน เช่น ครั้งหนึ่งแอบกินขนมในห้องเรียนครูจับได้และถามว่าใครกินบ้าง เพื่อนในกลุ่มยกมือและทุกคนถูกลงโทษให้ทำความสะอาดห้องด้วยกัน สนุกดี กวาดห้องจัดเก้าอี้ไปก็หัวเราะกันไป โบว์บอกว่าหากเพื่อนคนใดในกลุ่มมีแฟนก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนห่างกันไป”

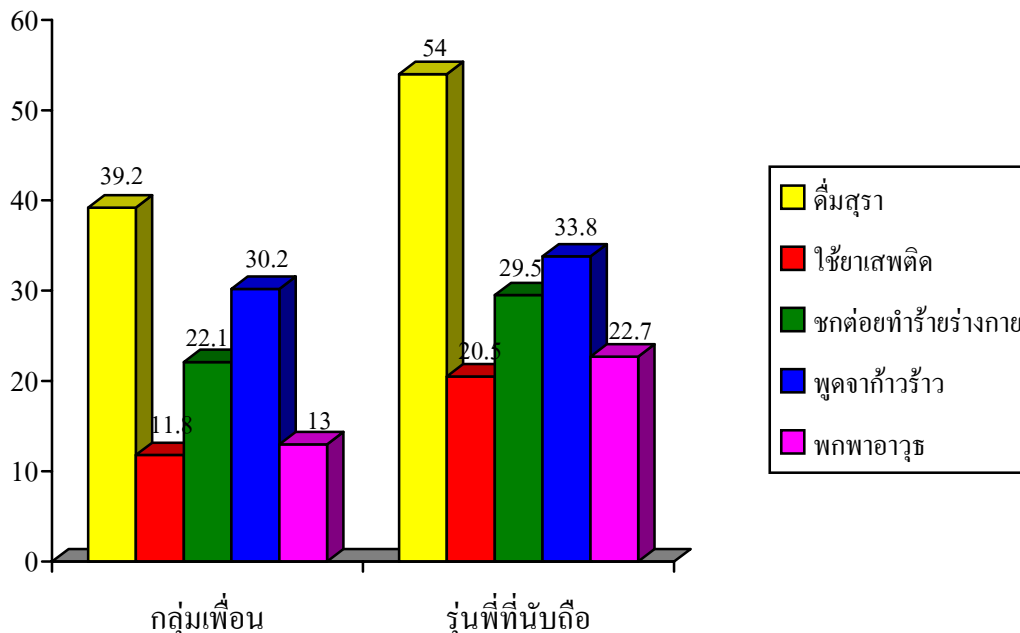
“ไม่ชอบให้เพื่อนมีแฟน รู้สึกว่ามันขาดความเป็นกลุ่มกัน เพราะเคยไปไหนไปด้วยกัน”

ตารางที่ 8 แสดงค่าร้อยละพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่นับถือที่เด็กและเยาวชนคบหา

พฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่เด็กและเยาวชนคบหาอยู่	ลักษณะพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อน(ร้อยละ)	ลักษณะพฤติกรรมเสี่ยงของรุ่นพี่ที่นับถือ(ร้อยละ)
ดื่มสุรา	39.2	54.0
ใช้ยาเสพติด	11.8	20.5
ชกต่อยทำร้ายร่างกาย	22.1	29.5
พุดจก้าวร้าว	30.2	33.8
พกพาอาวุธ	13.0	22.7

แผนภูมิที่ 10 แสดงค่าร้อยละพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่นับถือที่เด็กและเยาวชนคบหา

จากตารางที่ 8 ข้อมูลการสำรวจ เกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน หรือรุ่นพี่ที่เด็กและเยาวชนไปมีความสัมพันธ์ด้วย มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างไร พบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนที่ทำการศึกษารายงานว่า เพื่อนหรือรุ่นพี่ที่นับถือ มีพฤติกรรมการดื่มสุราร้อยละ 39 และ 54 ตามลำดับ มีพฤติกรรมการชกต่อยทำร้ายร้อยละ 22 และ 29 ตามลำดับ ร้อยละ 30 และ 33 มีพฤติกรรมพุดจก้าวร้าว และร้อยละ 13 ของเด็กและเยาวชนในชุมชนที่ศึกษาระบุว่ามีเพื่อนที่พกอาวุธ และมีรุ่นพี่ที่พกอาวุธร้อยละ 22.7

เด็กและเยาวชนมีสังคมของเพื่อนในชุมชนและ ในห้องเรียนเดียวกันรุ่นเดียวกัน เป็นสังคมที่มีการรู้จักกันจากเพื่อน ๆ กลุ่มที่มีผลการเรียนคล้ายกัน นิสัยคล้ายกัน บ้านไปทางเดียวกัน จะเริ่มมีความสัมพันธ์กันในการช่วยเหลือกันและกัน เพื่อนเป็นญาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ลูกของป้า ลูกของน้าเป็นญาติของเพื่อนเริ่มรู้จักกันและใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันบ้าง เช่นเดินทางมาด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน เมื่อมีปัญหาที่ช่วยกันในการแก้ปัญหาตามศักยภาพของเด็ก เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะไว้ใจเพื่อนสนิทในการปรึกษาหารือ ถ้าแก้ไม่ได้ จะไปหาคนที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นเด็กและเยาวชนที่ทุกคนเรียกว่าพี่เป็นผู้แนะนำและแก้ปัญหาให้ การสร้างเครือข่ายจะขยายรวดเร็วมีการยอมรับเป็นน้องเป็นเพื่อนโดยผ่านเพื่อน ซึ่งต่อจากนั้นจะเชื่อมโยงไปถึงพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนที่รู้จักโดยผ่านลูกเป็นผู้แนะนำและนำมาที่บ้าน

การรวมกลุ่มกันของเด็กและเยาวชนนี้ไม่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างปัญหาอย่างที่ผู้ใหญ่หลาย ๆ คนเข้าใจ แต่การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เกิดจากความต้องการพื้นที่ปลดปล่อยความเป็นตัวเองพร้อมกับค้นหาสิ่งที่ขาดหายไป การศึกษาครั้งนี้ได้คำตอบว่าทำไมเด็กและเยาวชนชอบเข้ากลุ่ม ดังนี้

1. ต้องการความคุ้มครองในด้านความปลอดภัย ด้วยการเข้ากลุ่ม กรณีตัวอย่าง “นู” อายุ 16 ปี ปัจจุบันเลิกเรียนแล้ว เพราะสอบตกหลายวิชา สอบซ่อมไม่ไหว นูทำงานรับจ้างบ้างเป็นครั้งคราว หรือรับจ้างจัดโพยห่วยก่อกองได้เงินประมาณวันละ 100-200 บาท นูในสายตาเพื่อน ๆ มักจะเป็นตัวตลกและถูกล้อเป็นประจำ บ้างก็ว่าหน้าเหมือนปลาบู่ เพื่อน ๆ จึงเรียกว่า “นู” นูเคยจีบผู้หญิงในการเล่น msn ใน internet แต่ถูกบอกเลิกเพราะเปิดหน้ากล้อง หรือส่งรูปไปให้ดู ทำให้นูเกิดความน้อยใจ แต่อย่างไรก็ยังมีเพื่อนคอยปลอบใจ และให้กำลังใจเสมอ “ไม่เป็นไรมึงยังมีเพื่อน หญิงไม่สนที่ช่างมัน”

นูเป็นสมาชิกของกลุ่ม แต่มักจะเป็นผู้ตาม เพื่อนให้ไปไหนก็ไป เพื่อนให้ทำอะไรก็ทำ นูมองตัวเองว่าเป็นคนไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง เมื่อได้มาเข้ากลุ่มรู้สึกว่ามีเพื่อนคุ้มครองและปลอดภัยกว่าอยู่คนเดียว “เวลาอยู่กับเพื่อน กล้าพอที่จะทำอะไรมากขึ้น กล้าจีบผู้หญิง โทรศัพท์คุยกับผู้หญิง เช่นเดียวกับ “ค่อม” อายุ 13 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 น่ารักและเรียบร้อย และต้องการความปลอดภัยจากการถูกเพื่อนแกล้ง จึงต้องเข้าร่วมกับกลุ่มเสบของโรงเรียน “ค่อม” เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม การอยู่ในกลุ่มที่มีบารมีและการใช้กำลังตัดสินปัญหาด้วยอารมณ์ตามวิธีการของรุ่นพี่หัวหน้ากลุ่มทั้ง ๆ ที่ “ค่อม” เองยังไม่มีท่าทีหัวรุนแรงหรือชื่นชอบการสร้างบารมีด้วยการใช้กำลังและพลังกลุ่มมากนัก แต่ “ค่อม” ก็รู้สึกสบายใจที่มีผู้คุ้มครองความปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน เพราะ “ค่อม” จะต้องเรียนที่โรงเรียนนี้อีก 2 ปี “ค่อม” สามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งไม่ใช่ส่วนเกินได้อย่างดี

2. ต้องการความสนุกสนาน การได้อยู่กับเพื่อน เป็นความสนุกสนาน ความบันเทิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ได้จากการที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักจะรวมกลุ่มในช่วงเวลาว่างเพื่อร้องเพลง เล่นกีตาร์ร่วมกัน เพื่อจัดความเครียด ความกดดัน และเสียงทะเลาะเบาะแว้งกันจากภายในบ้าน ออกมาปลดปล่อยความเครียด และนั่งสนทนากันกับเพื่อน ๆ หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อเล่นสนุกเกอร์ และการเลี้ยงไก่ชนก็เป็นตัวแทนของกิจกรรมที่ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมารวมตัวกัน กรณี “คอส” อายุ 15 ปี เรียนไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะสอบซ่อมไม่ผ่านและถูกซ้ำชั้นจึงไม่ยอมเรียนต่อ พี่สาวก็มีปัญหาครอบครัว “คอส” เป็นตัวอย่างหนึ่งของเด็กและเยาวชนที่ต้องการค้นหาสิ่งที่ขาดหายไปจากชีวิตด้วยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกคณะกระต๊ว (กระต๊วเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นในงานพิธีต่าง ๆ) “คอส” มีความสามารถในการแสดงมาก เล่นเป็นสื่อที่เป็นตัว

เด่นของคุณะ ทำทางคล่องแคล่ว เอาจริงเอาจัง ด้วยท่าทางลุๆ ไม่เกรงกลัวใคร แต่อัยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้คอสมิเพื่อนมาก “คอส” จะแวะเข้ามากินข้าวที่บ้านและออกไปกับเพื่อน “คอส” ไม่ค่อยอยู่บ้าน แต่สามารถหา “คอส” ได้ที่บ้านของรุ่นพี่คนหนึ่งที่เป็นแกนนำของคุณะกระตัว “คอส” ได้เงินจากการเล่นกระตัวบ้าง พอที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ แต่ก็ไม่มาก ในบางชุมชนเด็กและเยาวชนก็ชวนกันไปเล่นฟุตบอลในช่วงเย็น เช่น บริเวณที่ว่างใต้ทางด่วน สนามในโรงเรียน ที่สาธารณะ บางกลุ่มจะไปตกปลาในบริเวณคลองที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เด็กและเยาวชนที่มาตกปลาเล่าว่า “สบายใจดี ไม่ต้องอยู่ในบ้านที่พ่อแม่ทะเลาะกัน”

3. ต้องการให้เป็นที่ยอมรับ เด็กและเยาวชนไม่น้อยอยากให้คนอื่นยอมรับ การรวมกลุ่มหรือการมีแก๊งค์ เดินไปไหนจะได้ดูเก๋ เท่ๆ เช่น การเข้ากลุ่มเลี้ยงไก่ชนของเด็กและเยาวชน ที่ต้องการให้ชุมชนยอมรับและชื่นชมว่าตนมีความสามารถ แต่กับความคิดของผู้ใหญ่ในชุมชนแล้วมักจะตัดสินเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ว่า เป็นพวกไม่เรียนหนังสือ ไม่เอาถ่าน นอนตื่นสาย จี้เกียจ ขณะที่เด็กและเยาวชนมองว่าการเลี้ยงไก่ชนทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและสามารถมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนในวงการ แม้ว่าคนในชุมชนจะไม่ยอมรับแต่มีคนอื่นนอกชุมชนยอมรับเด็กและเยาวชนก็พอใจ สำหรับกรณีของ “บีม” อายุ 15 ปี เข้าร่วมกลุ่มพลุเบียร์ เพราะอยากให้สาวสนใจ “บีม” ไม่ชอบเรียนหนังสือ เพราะเรียนไม่ค่อยเข้าใจ ครูดูและสั่งงานไม่ทัน รู้สึกเบื่อกับการเรียน แต่ชอบไปโรงเรียนเพราะมีเพื่อนเยอะ ได้ไปสร้างวีรกรรมแห่งความกล้าด้วยกัน โดยการชกต่อย ถ่าโลโก้ทำทายเด็กต่างโรงเรียน ทำให้กลุ่มของตนเองมีอำนาจ และแผ่กระจายไปยังที่อื่น ลดศักดิ์ศรีของโรงเรียนอื่นลง สร้างบารมีให้กับโรงเรียนของตนเอง “บีม” เองเคยมีปัญหาต่อยตีกับนักเรียนต่างโรงเรียนหน้าชุมชนตรงบริเวณร้านเกมส์ และออกไปถ่าโลโก้กับกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน “บีม” เห็นว่ามันเป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนต้องทำ มันเท่ๆ มันเก๋ มันส์ แสดงว่าเป็นเด็กและเยาวชนที่แท้จริง ไม่ใช่ลูกแหง หรือเด็กเรียน ทำให้ตนเองภาคภูมิใจกับการได้ชัยชนะเหนือ โรงเรียนอื่น สบายคู่ต่อสู้ได้อย่างราบคาบ การกระทำเช่นนี้ “บีม” เชื่อว่าทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม

4. ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม อิทธิพลของเพื่อนมีความสำคัญต่อการสร้าง กลัวว่าคนอื่น ๆ จะมองว่านิสัยไม่ดีจึงไม่มีเพื่อนมาคบด้วย บางครั้งก็ต้องจำยอมที่จะต้องทำอะไรตามเพื่อน บางครั้งก็ต้องเล่นละครทั้ง ๆ ที่ในใจไม่ชอบแต่ยากที่จะปฏิเสธ เช่น “แอน” ต้องไปเดินห้างร้องคาราโอเกะ เพราะเพื่อนชวน แต่ในใจอยากจะกลับไปบ้านอ่านหนังสือ เช่นเดียวกับ “ฐิต” เด็กเรียนคืออายุ 15 ปี อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องเรียนที่ “ฐิต” เรียนนี้เป็นห้องที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ ถือว่าเป็นห้องที่นักเรียนเรียนค่อนข้างดี “ฐิต” เป็นเด็กกิจกรรม รับผิดชอบหน้าที่เป็นหัวหน้าห้อง “ฐิต” ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนด้วยการเล่นบาสเกตบอลกับเพื่อนๆ และเป็นนักกีฬาของโรงเรียนด้วย ช่วงวันหยุด “ฐิต” จะหารายได้พิเศษเป็นพนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหารกับเพื่อนสนิทคนหนึ่ง “ฐิต” เล่าว่า “ใน

ห้องเรียนถึงจะเป็นห้องที่เรียนดีแต่ก็มีเพื่อนที่ไม่เรียนและเป็นตัวแวนของห้อง เพื่อนพวกนี้จะเป็นแก๊งค์หลังห้องคือ ชอบนั่งเรียนอยู่ท้ายห้อง และแซวอาจารย์หรือสร้างความป่วนเวลาเรียน “ซู้ท” คิดว่าเพื่อนกลุ่มนี้ก็คิดทำให้ห้องเรียนมีสีสันและไม่น่าเบื่อเวลาเรียน “บางครั้งก็จำเป็นต้องเข้ากลุ่ม เพื่อจะได้มีเพื่อนมากขึ้น ไม่โดดเดี่ยว และทำให้ไม่รู้สึกลัวแยกพวก”

กรณี “เก่ง” อายุ 20 ปี เรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเพื่อนในกลุ่มอยู่ 8 คน ทั้งรุ่นเดียวกันและรุ่นน้อง บอกว่า เพื่อนคือคนที่กินเล่นด้วยกัน ช่วยเติมเต็มชีวิตไม่ให้เหงา แม้ว่าเราจะโต้เถียงกันบ้าง หยอกล้อกันแรงไปหน่อย ก็ยังให้อภัยกันได้ บางครั้งวันนี้โกรธกันพรุ่งนี้ก็กลับมาคุยขณะที่ได้พูดถึงมิว่า “ไอ้มิว่ามันเด็กเรียน ไม่ค่อยได้เจอมัน มันต้องอ่านหนังสือ แต่เรายังคงเป็นเพื่อนกันอยู่” มิวยิ้มและพูดว่า “เพื่อนรู้ใจและเข้าใจ บางครั้งเรียนหนังสือมาแล้วเครียดก็มาหาเพื่อนเพื่อปลดปล่อย เพื่อนคุยได้ทุกเรื่อง ไม่มีกฎเกณฑ์” บู่เห็นด้วยและเสริมว่า “เราสามารถบอกถึงความในใจ ความผิด หรือสิ่งที่น่าอับอายให้เพื่อนฟังได้อย่างไม่อาย” เรื่องที่เด็กและเยาวชนพูดคุยกัน คือเรื่องผู้หญิง หนังสือ การชวนกันไปเที่ยวกลางคืน การหาสาวมานอน หรือทำสาวท้อง ยาเสพติดหรือแม้แต่เรื่องในครอบครัว เช่น พ่อแม่เลิกกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน เป็นต้น แอ้มสามารถเล่าเรื่องครอบครัวให้เพื่อนฟังอย่างไม่อายเลยว่า “เมาม่าอีกแล้วมันเห็นกูก็คบตะ ในใจกูอยากฆ่ามันจริง ๆ” ส่วนใหญ่เพื่อนจะรับฟังปัญหามากกว่าเรื่องที่ดี ๆ สิ่งที่เพื่อนในกลุ่มช่วยได้คือชวนกันไปเที่ยวห้างให้บุหรืสูบ หรือชวนกันไปดูหนังฟังเพลงที่บ้านเพื่อนอีกคน บางคนก็ออกไปจีรรถจักรยานยนต์เล่นไม่ว่าเราจะเสียใจ ตีใจ กลุ้มใจ ภูมิใจ ก็อยากจะทำเพื่อนได้รับรู้

“แบ็งค์” บอกว่าชอบอยู่กับเพื่อนมาก “อยู่กับเพื่อนสนุก สบายใจ เฮฮา หยอกล้อ เกทับกัน ชวนกันไปทำเรื่องเลี้ง ๆ เช่นเดินเล่นข้ามถิ่นหรือไปหาเรื่องคู่อริ เป็นกองหนุนแซวผู้หญิง ทำตัวให้เป็นจุดสนใจหรือให้คนอื่นหมั่นไส้ และการจะเข้าร่วมกลุ่มก็ต้องใจถึง เพื่อนที่อยู่ก่อนใช้ให้ทำอะไรก็ต้องทำ เพื่อแสดงสปิริตว่าจริงใจ”

ลักษณะการรวมตัวของเด็กและเยาวชน จะเริ่มตัวกันในช่วงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะที่ต่าง ๆ ไปจากการรวมตัวตอนเรียนชั้นประถมศึกษา การรวมกลุ่มของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นี้เป็นไปในลักษณะที่มีสมาชิกกลุ่มที่แน่นอนชัดเจนแตกต่างจากการรวมกลุ่มกันของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ความเป็นกลุ่มที่ชัดเจนมีสมาชิกประจำและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนั้นทำให้ความเหนียวแน่นในกลุ่มเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ในช่วงภาคปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นสมาชิกกลุ่มบางคนมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำกลุ่มเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ลักษณะดังกล่าวเช่น เป็นลูกของครูในโรงเรียน เป็นลูกผู้นำชุมชน เป็นลูกคนมีฐานะ เป็นลูกนักเลงโตในชุมชน เป็นคนกล้า ไม่กลัวใครกล้าชกต่อย และหมัดหนัก ฝีมือดี เป็นคนที่สามารถช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มเมื่อเพื่อนในกลุ่มถูกทำร้ายจากเพื่อนต่างกลุ่ม พวกเขาสนใจที่จะใช้

ชีวิตจับกลุ่มคุยกันนอกห้องเรียนบ้าง ชวนกันหนีเรียนไปเล่นเกมส้อมพิวเตอร์บ้าง ซึ่รถจักรยานยนต์ที่ยวบ้าง ไปเล่นสนุกเกอร์บ้าง ไปเดินเล่นที่ห้างสรรพสินค้าบ้างความสนใจในการเรียนน้อยลง การให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตในกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นพวกเขาเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น “มันชวนผมไปคูหนึ่งไปกัน 4 คน มันนั่งกับผู้หญิงมันไม่ได้คูหนึ่งหรือที่นั่งกอดกัน จูบปากกันด้วยส่วนผมทำเสียงประกอบ” ผู้เล่าเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตัวผมเองเล็ก ผมสั้นเกรียน เล่าถึงความสัมพันธ์ของพวกเขา กับนักเรียนหญิง ด้วยสายตาแวววาว นอกเหนือจากการพูดถึงการจีบสาวผ่านการแชตอินเตอร์เน็ต และแลกเปลี่ยนโทรศัพท์กับสาว ๆ จากนั้นก็ติดต่อกันผ่านการ โทรศัพท์คุยกันตอนกลางคืนแรกๆก็จะคุยกันเป็นเวลานาน ๆ ทุกคืนเมื่อเวลาผ่านไปความตื้นตื้น มีชีวิตชีวาที่จางลงและเปลี่ยนความสนใจ เป็นเพื่อนหญิงคนใหม่ เงินค่าโทรศัพท์ได้มาจากการเก็บเงินค่าขนมบ้าง การแอบหยิบเงินของแม่ในยามที่ไปช่วยแม่ขายของบ้าง “ผมหยิบเงินมาเป็นกำไม่ได้นับ แม่เขาก็ไม่คิดว่าเป็นผม เขาคิดว่าพ่อเลี้ยงผมเป็นคนเอาไป สมน้ำหน้ามัน ผมเอาเงินให้ยายด้วยให้ยายไว้ให้ยายเขาก็รู้ว่าผมแอบหยิบเงินแม่มายายก็ไม่ได้ว่าอะไร”

ความเป็นกลุ่มเรา-กลุ่มเขา พวกเขาพวกเขาเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตนี้คือ พวกเขาเริ่มเรียนรู้ว่า เพื่อนคนไหนสังกัดกลุ่มไหน และแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างไรทั้งในระดับเดียวกัน และความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นด้วย การเปรียบเทียบความเหนือกว่าระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นในช่วงนี้และเริ่มชัดเจนในช่วงปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอนต้น ความสนใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนและการใช้ชีวิตทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ความสนใจในการเรียนลดน้อยลง บางคนเริ่มถูกจับจ้องมากขึ้นจากครูใน โรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเขามีประวัติการไม่สนใจเรียน แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบของ โรงเรียนเช่น การหนีเรียน การแต่งกายผิดระเบียบ ตกแต่งร่างกายเช่นเจาะหู ไว้ผมยาว สำหรับกลุ่มที่ไม่สนใจเรียนในห้องเรียนตั้งแต่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแล้วนั้น พวกเขาจะถูกคาดโทษควบคุมและจับจ้องเป็นพิเศษ ในขณะที่พวกเขามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับกลุ่มครูอาจารย์นั้นเขากลับมีความสัมพันธ์ที่สนิทแน่นแฟ้นภายในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น การช่วยเหลือกัน ไปไหนไปกันระหว่างกลุ่มเพื่อน การพูดคุยปรับทุกข์ และการถ่มมรดกในลักษณะเป็นภาพเหมารวมในลักษณะสมาชิกกลุ่มมากกว่าที่จะถูกรับรู้และประเมินรายบุคคลทำให้ความสนใจในการเรียนยิ่งลดน้อยลงเรื่อย ๆ ในช่วงนี้ทำให้เด็กและเยาวชนหลายคนลาออกจากโรงเรียนสิ้นสุดการใช้ชีวิตการศึกษาของตนเอง บางคนก็สามารถ “ทน” และคงสภาพของการเป็นนักเรียนของตนเองไปได้จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ในที่สุดเด็กบางส่วนก็จะไม่สามารถจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ บางส่วนก็เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ต้องการที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้นโดยมีความคิด

ว่าเรียนไม่ไหวบ้าง เรียนจบสูงมาก็ต้องมาทำนาหรือค้าขายซึ่งไม่แตกต่างจากการสิ้นสุดการเรียนและออกมาทำงานเลยในตอนนี้อย่างส่วนยังคงเลือกวิถีของการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายบ้าง อาชีวศึกษาบ้าง วิทยาลัยเทคนิคบ้าง

เด็กและเยาวชนที่สนใจเรียนนั้นจะมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็กๆ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มไม่แน่นแฟ้นนัก จะมีการจับคู่ของเพื่อนสนิทเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2-3 คน การใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในโรงเรียนนั้นเป็นการศึกษาหาความรู้ในห้องเรียน เวลาที่ใช้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีไม่มากนัก เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาความขัดแย้งกับครู พื้นที่ในการทำกิจกรรมทางสังคมนอกห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นที่โล่ง ที่โรงเรียนจัดไว้ให้นักเรียนใช้สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาพักระหว่างคาบเรียน แตกต่างจากเด็กนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีการเรียนที่ไม่ดี ไม่สนใจเรียนจะหนีเรียนมานั่งรวมกลุ่มพูดคุยกับเพื่อนโดยใช้พื้นที่บริเวณพื้นที่ชายขอบติดกำแพงโรงเรียน บริเวณที่รกร้างด้านหลังโรงเรียน ด้านหน้าห้องน้ำ ห้องดนตรีเป็นที่นั่งรวมกลุ่มพื้นที่เหล่านี้ทำให้พวกเขารู้สึกอิสระ ปลอดภัยจากสายตาคนนอก พวกเขาสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ที่พวกเขาสนใจถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ห้ามเช่น นั่งจับมือชกกับคนรัก พลอดรัก สูบบุหรี่ ดื่มเบียร์ ชกต่อสิ่งสอนเด็กรุ่นน้อง หรือเพื่อนที่พวกเขาหมั่นไส้ “ผมไม่เข้าใจครูเขาขอมได้ยังไง มองไปจากทางฝั่งนี้จะเห็นตลอด มองจนไม่กล้ามอง อายแทนมัน กอด จูบ ล้วงกันไม่รู้จักอาย ตอนกลางวันซัดซ้อกันไปเป็นคู่ นั่งโอบนั่งกอดกันบนรถยิ่งกว่าฟัวเมีย โรงเรียนเข้าปด้อยออกมาได้ยังไง ผมบอกตรงๆ ผมไม่อยากจะให้มาอยู่ใกล้ๆ โรงเรียนผม เด็กผมมันเห็นรุ่นพี่มันเป็นอย่างนี้ มันก็จะเอาอย่างกัน ผมก็ไม่เข้าใจนะพวกนี้มันก็ถูกศิษย์ผมทั้งนั้นตอนมันอยู่ชั้นประถมศึกษามันก็น่ารัก ไม่มีที่ท่าว่าจะเป็นอย่างนี้ พอมันข้ามไปเรียน โรงเรียนนั้นมันถึงเป็นแบบนี้” เสียงของครูที่พูดถึงการกระทำของเด็กนักเรียนที่แสดงถึงความหนักใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

นอกจากนั้นการรวมกลุ่มยัง แบ่งตาม กลุ่มสังคม เช่นชุมชนเดียวกัน เพื่อนบ้านเดียวกัน กลุ่มโรงเรียนเดียวกัน กลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนเก่า เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นการรวมกลุ่มตามความสนใจ เช่น กลุ่มชุมชนหนึ่งที่ศึกษา เป็นกลุ่มผู้ชายในตอนเย็นหลังเลิกเรียนหรือวันเสาร์-อาทิตย์ เด็กและเยาวชนจะมาจับกลุ่มคุยกัน สำหรับกิจกรรมที่ทำ ได้แก่ ตั้งวงดื่มสุรา เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ดูหนัง VCD เปิดเครื่องเสียงฟังเพลง เป็นกิจกรรมปกติของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ และจะแยกย้ายกันกลับบ้านในตอนดึกของทุกวัน ที่จังหวัดเชียงใหม่ในชุมชนที่ศึกษาแห่งนี้ วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในบันทึกของนักวิจัยสนามรายงานแบ่งเป็น

1. กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเกี่ยวข้องกับร้านสุราซึ่งเป็นร้านประจำจะเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ เฉพาะที่ และเฉพาะเวลา หลังจากเลิกและปิดร้านไปแต่ละคนจึงไม่มี

สัมพันธ์กันมากจนกว่าจะมาถึงวันใหม่ที่มีการเปิดร้านและนั่งคุย นั่งดื่มสุรากันอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงกลางวันจะต่างคนต่างมีสังคมและภารกิจของตนเอง ความสัมพันธ์ของกลุ่มนี้ มีทั้งความรู้สึกเป็นลูกค้าและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของร้าน ขนาดของกลุ่มจะไม่แน่นอน แต่จะมีลูกค้าที่ไปประจำและรู้จักสนิทกันประมาณ 10 คน

2. กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายของอายุคือตั้งแต่ 15 – 29 ปี เนื่องจากว่าอยู่ชุมชนเดียวกันและใกล้เคียงจึงรู้จักกันเป็นอย่างดี มีการเล่นตะกร้อ เล่นกีฬาด้วยกัน มีการนั่งคุยแลกเปลี่ยน กันทุกวันหรือเกือบความสัมพันธ์ในกลุ่มจะเป็นความสัมพันธ์แบบแนวราบ ในลักษณะของเพื่อนมากกว่าการรวมกลุ่มแบบมีโครงสร้างหรือวัตถุประสงค์แต่ยังมีการเคารพในความเป็นอาวุโสของคนในกลุ่มอยู่ โดยจะเป็นที่น่าสังเกตว่ายิ่งทำกิจกรรมร่วมกันมากเท่าใด เด็กและเยาวชนจะมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษมากขึ้นเท่านั้น เช่น กรณีดังต่อไปนี้

- กลุ่มที่เล่นตะกร้อ ไม่ได้เที่ยวหรือดื่มสุราสูบบุหรี่ ด้วยกันบ่อยครั้ง มีความรู้จักแต่ไม่ถึงขั้นสนิทสนมกับเพื่อนในกลุ่ม
- กลุ่มที่เล่นตะกร้อด้วยกันดื่มสุรา สูบบุหรี่และนั่งคุยกันแต่ไม่ใช่ยาเสพติด
- กลุ่มที่ไม่เล่นตะกร้อและไม่ดื่มสุรา แต่จะนั่งคุยพบปะกัน
- กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ที่นอกจากจะเล่นกีฬา นั่งคุย นั่งดื่มสุรากับเพื่อนแล้ว ยังมีความสนิทสนมกับเพื่อนที่ใช่ยาเสพติดในกลุ่มมากกว่าเพื่อนที่ไม่ได้ใช่ยาเสพติดด้วย

ในพื้นที่ภาคกลาง พบว่าในชุมชนมีการพูดคุยกันในกลุ่มเด็กกลุ่มเล็กๆส่วนใหญ่อายุเกี่ยวกับการเล่นของพวกเขา การชื่นชมเพื่อนที่มีความสามารถในการเล่นบางอย่าง อย่างเช่น “ไอ้หมีมันเก่งวะ มันผลิเตะเบ็ดปิงปอง ขว้างไปเสียงดังสนั่นเลย” ในบางครั้งเรื่องเล่าก็เกี่ยวพันไปถึงคนรุ่นโตกว่า “ไอ้โห วันนั้นนะกูเห็นแป๊ะบ้าลากมีดมา อย่างนี้ (โดยแสดงท่าทางประกอบ) จีรตลากมีดมา ฟันจับจับ อย่างะมึง อย่างะมึงใครซื้อของร้านแม่กู ตาย กูจะฟันไม่เลียงเลย” การเล่าเป็นไปอย่างออกรสออกชาติแสดงท่าทางประกอบ เด็ก ๆ ในกลุ่มสนใจฟังกันและหัวเราะพร้อมกับเริ่มคุยโอ้อวดถึงเหตุการณ์คล้ายคลึงกันที่ตนเองไปประสบมา

สิ่งที่เด็กและเยาวชนพูดคุยกัน ก็เป็นเรื่องที่ประสบพบมาในชีวิตประจำวัน การปรึกษาหารือขอความคิดเห็นจากเพื่อนเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น หรือเรื่องในอดีต เช่น การไปมีเรื่องชกต่อยกัน แสดงให้เห็นถึงความบ้าบิ่น กล้าหาญ บางเรื่องเป็นเรื่องที่ตลกขบขัน เรื่องเด็กและเยาวชนเพศตรงข้ามที่มักจะพูดคุยในวงสุราเป็นประจำ ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน และเติบโตด้วยกันมา ก็จะมีวีรกรรมหรือเรื่องเล่าที่นำมาเล่าซ้ำแล้วซ้ำเล่าเมื่อมีการตั้งวงดื่มสุรากัน เป็นเรื่องในอดีตสมัยที่ยังเด็ก ซึ่งจะสามารถสร้างเสียงหัวเราะและความเฮฮาให้แก่ผู้ที่อยู่ในประสบการณ์นั้น ๆ เมื่อนำเรื่องดังกล่าวมาเล่า

เด็กและเยาวชนในชุมชน อีกหมู่บ้าน หนึ่ง มักจะรวมตัวกันที่หน้าศาลาหน้าวัดเป็นประจำเกือบทุกคืน ทุกวันจะมีรถจักรยานยนต์ประมาณ 6-12 คัน จอดกันหน้าวัดพร้อมกับเด็กและเยาวชน จำนวน 6-12 คนโดยเฉลี่ยอายุตั้งแต่ 13-24 ปี โดยจะมีหลวงพี่ ซึ่งเด็กและเยาวชนค่อนข้างให้ความนับถือ หรืออาจจะเรียกว่าหัวหน้าที่ได้ คอยดูแลและสั่งการถ้าเกิดเรื่อง นอกจากที่ชุมชนหน้าวัดแล้วที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดเรื่องและทะเลาะวิวาทแล้วยังมีอีกสถานที่หนึ่ง ที่อยู่ทางเข้าหมู่บ้านที่ตรงศาลาริมทาง เด็กและเยาวชนชอบไปดื่มสุรา สังสรรค์กัน โดยจะชอบนั่งริมทางและเป็นสถานที่ดักทำร้ายเด็กและเยาวชนอีกหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงและชอบมาหาเรื่อง เพราะเป็นหมู่บ้านในชนบท จึงไม่มีร้านเกมส์ และร้านสุราคาราโอเกะจึงไม่มีปัญหาตรงนี้ นอกจากเข้าไปเที่ยวในอำเภอทองซึ่งระยะทางจะประมาณ 7 กิโลเมตร จากหมู่บ้าน

อีกชุมชนทางภาคเหนือ การรวมตัวของเด็กและเยาวชน ได้มีการแบ่งตาม ลักษณะเชิงชาติพันธุ์ คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นคนเมือง (พื้นราบ) และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ และไทใหญ่) การแบ่งเด็กและเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่มเช่นนี้เป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะความเป็นชาติพันธุ์การเข้ามาอยู่ก่อนและการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ซึ่งมีผลต่อลักษณะการดำเนินในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนซึ่งจะกล่าวต่อไป แต่ในภาพรวมแล้วกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนไม่ได้มีการแบ่งแยกความแตกต่างทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์อย่างชัดเจนเด็ดขาด

ลักษณะของเด็กและเยาวชนในชุมชนนี้เป็นไปในลักษณะแบบสังคมเมือง เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนอยู่ใกล้เมือง และรอบๆชุมชนเป็นสถานที่ตั้งของร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ตร้านค้า และสถานบันเทิงที่เปิดให้บริการและเรียงรายอยู่ตามถนนสายเลียบคลองชลประทานเป็นจำนวนมาก ทำให้เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนส่วนใหญ่หลังจากเลิกเรียนในตอนเย็นมักจะจับกลุ่มขี่รถจักรยานยนต์ออกไปเล่นเกมส์ บริเวณในเมือง หรือในตอนกลางคืนก็จะรวมกลุ่มกันออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จากโรงเรียนในหมู่บ้านแล้วมีโอกาสไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (ส่วนใหญ่จะเป็นสายอาชีพ) ที่โรงเรียนในตัวเมือง ทำให้มีโอกาสเปิดหูเปิดตาและมีกลุ่มเพื่อน ที่สำคัญการได้ออกไปเรียนในตัวเมืองเด็กและเยาวชนแทบทุกคนจะมีรถจักรยานยนต์เป็นของตัวเอง ทำให้สามารถไปไหนมาไหนได้ง่าย จึงยิ่งทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนไม่ค่อยอยู่ติดบ้านแต่จะออกไปหาเพื่อน ไปเที่ยวและกลับบ้านประมาณ 4 ทุ่ม

ในส่วนของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์จะมีชีวิตประจำวันแตกต่างจากเด็กและเยาวชนคนเมือง (พื้นราบ) ทั่วไปคือ เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นชาวลีซอและอาข่าประมาณ 4-5 ครอบครัวที่ทำธุรกิจรับกระเป๋าสานมาลงสี เย็บลายและนำไปขายที่กรุงเทพมหานคร โดย

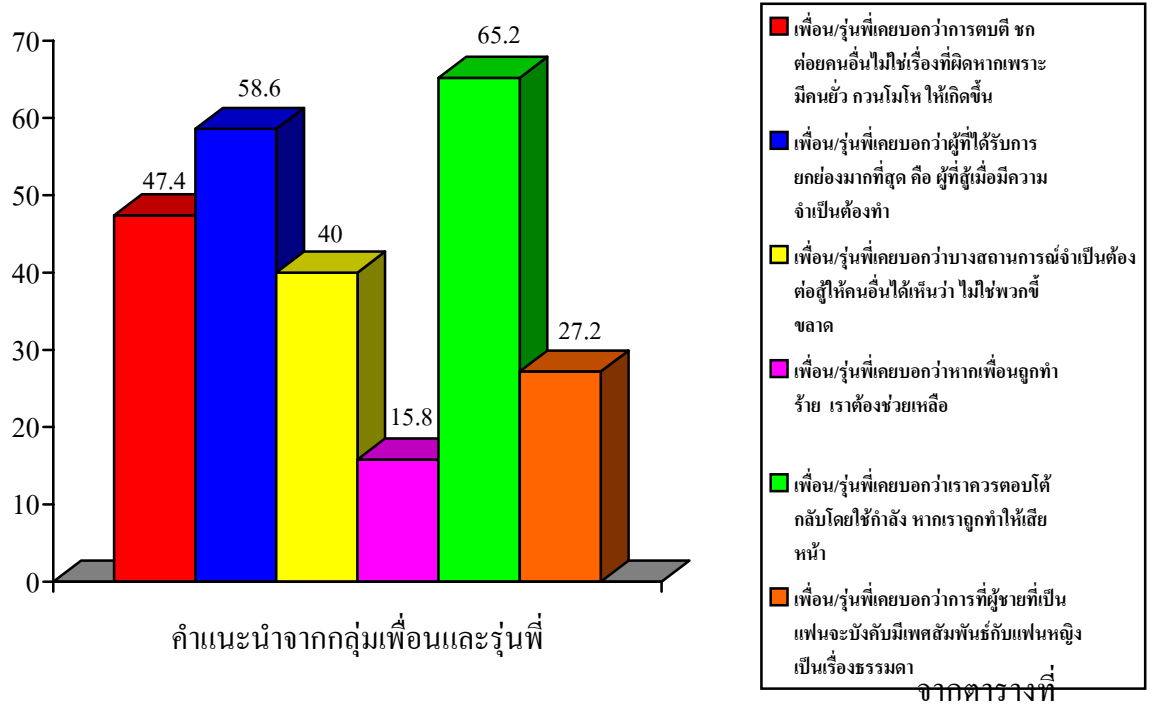
จะมีการจ้างแบบเหมาช่วงคือครอบครัวที่เป็นเจ้าของธุรกิจจะลงทุนอุปกรณ์ให้กับชาวบ้าน (กลุ่มชาติพันธุ์) เช่น จักรเย็บผ้า (เฉพาะบ้านที่ไม่มี) อุปกรณ์การเย็บ ฝ้าย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านไม่ได้ออกไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้านจะรับกระเป๋าสานมาทำที่บ้าน โดยจะได้รับค่าจ้างต่อชิ้น ชิ้นละ 15 บาท บางครั้งผู้ชายที่เป็นสามีก็จะเข้ามาช่วยเย็บด้วยในช่วงที่อยู่บ้าน เวลาอื่นก็จะออกไปรับจ้างหรือออกไปขายลูกชิ้น ปลาหมึก หรือผลไม้ เด็กนักเรียนเด็กและเยาวชนที่หลังจากกลับจากโรงเรียนแล้วจะต้องมาช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน

สำหรับเด็กและเยาวชนไทใหญ่ก็เช่นกัน เด็กและเยาวชนหลังจากที่เลิกเรียนแล้วก็ต้องกลับที่พักซึ่งเป็นที่พักคนงานก่อสร้าง หรือบางแห่งชาวไทใหญ่จะรวมตัวกันเข้าบ้านเพื่อช่วยกันจ่ายค่าเช่า ในช่วงปิดเทอมเด็กและเยาวชนไทใหญ่หลายคนต้องติดตามพ่อแม่ออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างตามสถานที่ก่อสร้างต่าง ๆ นอกจากนี้เด็กไทใหญ่ก็จะรับจ้างตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือตามร้านอาหารในเมือง

ตารางที่ 9 แสดงค่าร้อยละของการแนะนำส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงให้เด็กและเยาวชนของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่

คำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่	เคยแนะนำร้อยละ
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าการคบดี ชกต่อยคนอื่น ไม่ใช่เรื่องที่ดีหากเพราะมีคนขี้วทวน โมโห ให้เกิดขึ้น	47.4
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าคุณที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คือ ผู้ที่สู้เมื่อมีความจำเป็นต้องทำ	58.6
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่างานการณจำเป็นต้องต่อสู้ให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณไม่ใช่พวกขี้ขลาด	40
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าคุณถูกทำร้าย เราต้องช่วยเหลือ	15.8
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าคุณควรตอบโต้กลับโดยใช้กำลัง หากเราถูกทำให้เสียหน้า	65.2
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าการที่ผู้ชายที่เป็นแฟนจะบังคับมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหญิงเป็นเรื่องธรรมดา	27.2

แผนภูมิที่ 11 แสดงค่าร้อยละของการแนะนำส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงให้เด็กและเยาวชนของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่

9 แสดงบทบาทของเพื่อนหรือรุ่นพี่ที่เด็กมีความสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ว่าเคยบอกให้เด็กและเยาวชนตอบโต้โดยใช้กำลังหากถูกทำให้เสียหน้ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมาได้แก่บอกให้เด็กและเยาวชนว่าผู้ที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คือผู้ที่ผู้เมื่อมีความจำเป็นต้องทำ เท่ากับร้อยละ 58.6 และเรื่องที่มีการแนะนำน้อยที่สุดได้แก่คำแนะนำที่ว่าหากเพื่อนถูกทำร้าย เราต้องช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 15.8 เท่านั้น

4.7 วิธีชีวิตเด็กและเยาวชนในโรงเรียน

วิถีชีวิตเด็กและเยาวชนในการเรียนหนังสือ จากการศึกษาพบว่า เด็กนั้นมาจากต่างอำเภอเดินทางมาเรียนในโรงเรียน บ้างก็เดินทางไปกลับโดยรถโดยสารประจำทางสาธารณะ บ้างก็มาเช่าหอพักอยู่ ส่วนหนึ่งมาอาศัยอยู่กับญาติ ความที่โรงเรียนมีเด็กนักเรียนมาเรียนจากหลากหลายอำเภอนี้ทำให้มีการนิยามตัวตนตามถิ่นเดิมของนักเรียนเด็กที่มาเรียนด้วยตามสถานที่ ถิ่นที่อยู่ การนิยามตัวตนตามถิ่นเดิมจะคลายลงเมื่อเด็กและเยาวชนได้ปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กถิ่นอื่นผ่านการ

รวมกลุ่มโดยการนิยามตัวตนจะเปลี่ยนไปโดยนิยามตามชื่อขุ่มบ้างนิยามความเป็นพวกในกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ความแน่นแฟ้นของกลุ่มเด็กนักเรียนนั้น เด็กนักเรียนที่อยู่ในถิ่นพื้นที่วิจัยนี้มีความแน่นแฟ้น มากกว่าอาจเนื่องมาจากโรงเรียนตั้งอยู่ในถิ่นของตนเองซึ่งมีเด็กนักเรียนในถิ่นมากกว่าประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากการใช้เวลาอยู่ร่วมกันมากทั้งในช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนและช่วงเวลาว่างหลังเลิกเรียน

การรวมกลุ่มกันของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนนี้ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนบางกลุ่มมีการกระทำความรุนแรงในลักษณะของการข่มขู่ การรุมทำร้ายร่างกาย การไถเงิน เมื่อถูกข่มขู่และไถเงินนั้นคนที่ข่มจะมีสถานะเป็นเด็กในปกครอง จะไม่โดนรังแกและหากโดนรังแกจากเด็กกลุ่มอื่นก็จะได้รับการปกป้อง ช่วยเหลือ แต่ยังคงต้องหยิบยื่นเงินให้กับ “จาแจ่ว” หรือ “เจี๊” ในสถานะเช่นนี้ผู้รับเงินจะไม่เรียกว่าเป็นการไถเงินแต่จะใช้คำเรียกว่า “ค่าคุ้มครอง”

การทะเลาะวิวาทกันระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เริ่มต้นขึ้นในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นมีรูปแบบ ลักษณะที่แตกต่างจากในกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา รวมถึงระดับของความรุนแรงก็มากขึ้นกว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ความชัดเจนของ “การสร้างชื่อเสียงผ่านการแสดงฝีมือในการทำร้ายคู่ต่อสู้” นั้นกลายเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดและรับรู้กันจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทุกคนยอมรับว่าไม่สามารถที่จะป้องกันแก้ไขได้และดูเหมือนว่า การสร้างชื่อในลักษณะเช่นนี้จะโด่งดังและโดดเด่นกว่าการสร้างชื่อในการความสามารถในการเรียน การมีความประพฤติดีตามกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดขึ้นด้วยซ้ำ

ตัวแจ่วจะมีหลายระดับตั้งแต่ จาแจ่วระดับชั้น จาแจ่วคุมโรงเรียน จาแจ่วของชุมชน อย่างเช่น กลุ่มของหนุ่ม เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกจำนวนมาก สมาชิกกลุ่มเรียนอยู่ตามห้องเรียนต่างๆ การมีสมาชิกจำนวนมากทำให้การทะเลาะวิวาทของกลุ่มนี้กับกลุ่มอื่นเกิดขึ้นบ่อยครั้งโดยมีสาเหตุมาจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มไปมีเรื่องขัดแย้งกับคนนอกกลุ่ม กลุ่มก็จะพากันไป “เอาคืน” การจัดการเอาคืนนี้มีทั้งกับเด็กและเยาวชนในถิ่นและเด็กและเยาวชนต่างถิ่น

การรวมกลุ่มกันในโรงเรียน เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนประทับใจที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็ตั้งชื่อกันเอง และรับรู้กันในกลุ่มของตัวเอง เช่นกรณีเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครนครในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง พบว่าเด็กมีการตั้งกลุ่มยาสูบพลูแบร์ (หมายถึงหมี่พลู) มีสัญลักษณ์เช่นเดียวกับสัญลักษณ์รายการ “แฟนพันธุ์แท้” เป็นกลุ่มโรงเรียนย่านฝั่งธนบุรีที่นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พยายามรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กสูบบุหรี่ เป็นที่รู้จักในแวดวงเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิง ที่สร้างวีรกรรมมากมาย ทั้งในเรื่องการต่อตีวิวาทระหว่างโรงเรียน การล่าโลโก้จากโรงเรียน

อื่นหรือดูแลสมาชิกภายในกลุ่มให้เรียบร้อย ยาสูบเป็นแก๊งค์ที่ถูกตั้งขึ้น โดยประธานเดี่ยว ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่เรียนซ้ำชั้นร่วมกับเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รุ่นนี้เมื่อปีที่แล้ว จากการบอกกล่าวของผู้ที่รู้จัก ประธานเดี่ยวมองว่า “พี่ประธานเดี่ยวแท้จริง ๆ พี่เขาไม่กลัวใคร ดูแลพวกผมได้ ไม่มีใครกล้ารังแกโรงเรียนอื่นยังกลัวเลย” ทำให้ประธานเดี่ยวในสายตาสมาชิกในแก๊งค์ยาสูบเปรียบเสมือนฮีโร่ หัวหน้ากลุ่มต้องสามารถคุ้มครองสมาชิกในสถานะที่เผชิญกับปัญหาได้ เพราะในแต่ละวัน เด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตกเป็นเป้าของกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างโรงเรียนเช่นเดียวกัน หากไปไหนต่างถิ่น ที่ไม่มีพวกพ้องของตนเองก็จะขาดความมั่นใจ หรืออาจถูกเล่นงานจากโรงเรียนคู่อริ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นนักเรียนจึงต้องเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อหาผู้อุปถัมภ์ คุ้มครอง สมาชิกในกลุ่มยาสูบส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชาย เรียนอยู่ในห้องที่ไม่เก่ง จะเป็นสมาชิกอย่างเหนียวแน่น ส่วนห้องที่มีนักเรียนเรียนค่อนข้างดี พอมีให้เห็นอยู่บ้าง เช่น ต่อมเรียนอยู่ห้อง 3/4 ก็เป็นสมาชิกกลุ่มนี้ ในขณะที่ต้นเพื่อนที่เรียนมาจากชั้นประถมศึกษาด้วยกัน เรียนอยู่ห้อง 3/3 ไม่ได้เป็นสมาชิก “เวลาไปไหนนะครับ มีเป็นร้อยพี่ กลุ่มใหญ่มาก โรงเรียนอื่นไม่กล้าทำอะไรเลย” ต่อมพูด ดังนั้นการรวมกลุ่มครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิก โดยมีเป้าหมาย คือ การคุ้มครองความปลอดภัย และยังคงแสดงถึงอำนาจที่เหนือกว่าต่อโรงเรียนอื่น

การเข้าเป็นสมาชิก ทุกคนจะต้องหัดสูบบุหรี่ จึงทำให้เด็ก มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉพาะตั้งแต่ห้อง 3/5 เป็นต้นไป จะ สูบบุหรี่เกือบทุกคน มีบางคนเรียนที่เรียนห้อง 3/1-3/4 มีสูบบ้างแต่ไม่มากนัก หากสมาชิกคนใดถูกรังแก ประธานก็จะออกหน้าไกลเกลี้ยหรือเล่นงานคู่อริ และเพื่อเป็นการขยายบาร์มี ประธานก็จะไปหาเรื่องทำดีกับ โรงเรียนหรือกลุ่มคู่อริโดยการ ไปคัดกรอที่หน้าโรงเรียน หากได้ชัยชนะก็จะถือว่าเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของกลุ่มของตน ปัจจุบันนี้ประธานเดี่ยวได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เนื่องจากประสบปัญหาการขาดเรียนและสอบตกหลายวิชา แต่กลุ่มนี้ก็มีผู้สืบทอดอำนาจ คือ แบงค์รองประธานมาดำรงตำแหน่งประธานรุ่น และตั้งชื่อกลุ่มใหม่ว่าพลูแบร์ มีบีเป็นรองประธาน ภาพลักษณ์ของแบงค์ในสายตาสมาชิกในโรงเรียน มีบุคลิกเป็นคนน่าเกรงขาม ร่างกายสูงใหญ่ ดำขำ บึกบึน น่ากลัว มีพลังกำลังมาก ใจนักเลง เช่นเดียวกับบีก็มีความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ ไม่กลัวใคร กลุ่มพลูแบร์มีกฎว่า กลุ่มคือคนใดจะมาบุกถิ่นโรงเรียนย่านตลาดพลูแห่งนี้ไม่ได้ กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ การเล่นงานคู่อริโดยการต่อยตีและล่าโลโก้โรงเรียนอื่นมาสะสมไว้ถือนั่นคือชัยชนะ

“ตี๋ม” อายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กิจวัตรประจำวันของตี๋ม คือ วันธรรมดาไปเรียนแต่เช้าไม่เคยสาย วันหยุดช่วยแม่ทำงาน ทำขนม หรือซื้อของมาขายแล้วแต่โอกาส จะมีไปซื้อของใช้ที่ห้างสรรพสินค้าบ้าง ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนบ้างตามประสา

“ติม” ผู้หญิงเงียบเฉย ไม่สูงลิบกับใคร มีเพื่อนสนิทที่โรงเรียน 5 - 6 คน ประสบการณ์ของติมในโรงเรียนคือการถูกรุ่นพี่รีดไถเงินหากเจอหน้า ติมต้องพยายามเดินเลี่ยง ระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ติมคิดว่าโรงเรียนคือแหล่งความรู้ แต่ทำไมเธอต้องมาเจอเหตุการณ์แย่ ๆ เธอก่อนข้างเครียด กลัวและวิตกกังวล “ขอ 5 บาทซิ” เป็นคำขอที่นำกล้วจากนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับพวกอีก 3 คน ครั้งแรกติมเล่าว่าตกใจมาก และหยิบเศษเหรียญให้ เพื่อยุติเรื่องเลวร้าย แต่สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับติมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ติมปรึกษาเพื่อน เพื่อนได้แต่บอกว่า “คอยหนี ๆ เอา ก็แล้วกัน” เพื่อนบางคนบอกว่า “ไปบอกครูดีกว่านะ” ติมเลือกใช้ชีวิตแรก แต่ก็ไม่สามารถเล็ดรอดสายตาของกลุ่มรีดไถได้ ติมต้องเตรียมเหรียญบาท เอาไว้ตลอดเวลา “มีครั้งหนึ่งที่ติมปฏิเสธ คนหนึ่งในกลุ่มเอามือมาตบบริเวณก้น หัวสั้นหลุดไปหมดเลย” ติมยังคงอดทนรอเวลาให้เธอจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อออกไปจากโรงเรียนนี้เสียที

“บอส” เด็กชายอายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอีกคนหนึ่งที่ถูกนักเรียนต่างโรงเรียนเดินเข้ามาดึงกระเป๋าเสื้อกิจกรรม แรงดึงทำให้บอสล้มกลิ้งหัวเข้าเลือดออกซิบๆ “เจ็บตัวไม่เท่าไรหรือแต่เจ็บใจนี่ซิ มากกว่า” บอสบอกว่าวันนั้นหากมีเพื่อนอยู่ด้วยคงได้ชกต่อยกันแล้ว และบอสยังคุยต่ออีกว่าเขาจะชวนเพื่อน ๆ กลับไปตามเอาคืนบ้าง

ความรุนแรงในโรงเรียน ก่อตัวขึ้นในหลายรูปแบบ เริ่มจากการล้อเลียน การข่มขู่คุกคาม การใช้กำลังต่อสู้ การใช้วาจาทำให้อับอาย การใช้อาวุธ รวมถึงการล้วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น เด็ก 5-6 คนในวงสนทนากลุ่มยอมรับว่า “ครูนั่นแหละ คือพวกที่ก่อความรุนแรง” “มันชอบเอาไม้มาตีเด็ก” “ชอบด่า กวนตีน” “รู้มั๊ยว่า ผมมารู้จักอาวุธและจับอาวุธครั้งแรกที่โรงเรียนแหละ ผู้เห็นเหตุการณ์เล่าด้วยความสะใจว่า เวลาเห็นเพื่อน ๆ ชกต่อยตีกันแล้วสนุกเร้าใจดี มีการเชียร์ เฮฮา ตัวเขาจะไม่เข้าข้างฝ่ายใด จะดูอยู่ห่าง ๆ พอเห็นครูเดินมาก็วิ่งหนี “เห็นเพื่อนหรือรุ่นพี่ทะเลาะกัน ตีกัน สนุกดีและนำไปเป็นประสบการณ์ได้ เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จะได้รู้วิธี” “ก็กลัวอยู่เหมือนกัน แต่เวลาไปดูจะไปกับเพื่อนไม่กล้าไปคนเดียวหรอก” “ถ้าเห็นเพื่อน ๆ ตีกัน จะเดินเลี้ยวไปทางอื่น” “ขอบคุณผู้หญิงตีกันมากกว่า เร้าใจดี”

“นิน” เด็กชายวัย 15 ปี มองความรุนแรงในโรงเรียนว่า นักเรียนตีกัน ใช้อาวุธ มันเป็นทุกโรงเรียน “ขนาดออกไปหน้าโรงเรียนยังโดนเลย สมัยนี้มันไม่ได้เล่นแค่มิดนะ แต่ใช้ปืน ผมก็กลัวตายที่สุด”

“ในห้องน้ำนะค่ะ มีทั้งถุงยางและเหม็นจะตายยังชอบไปมั่วสุ่ม รวมตัวกัน ดักตบแย่งผู้ชาย” (สา 16 ปี)

“ภู” นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อายุ 14 ปี ชอบเล่นไพ่ยูกิ ภูเล่าสิ่งที่ตนเคยเห็นว่า “เพื่อนของภูสูบบุหรี่ ติมสุรา และพกอาวุธเป็นประจำ ตั้งแต่อายุ 8 ปี” นอกจากนี้ ภูเคยพบเห็นการ

ข่มขืนในโรงเรียนอีกด้วย นั่นพอจะทำให้คาดเดาได้ว่าสิ่งที่ภูได้พบเห็นทำให้ภูมีบุคลิกห้าว ๆ เหมือนเป็นการป้องกันตัวเอง

“ภู” โตมาในครอบครัวใหญ่ มีญาติพี่น้องมาก ภูเป็นลูกคนกลางที่ไม่ต่างอะไรจากพี่น้องญาติของภูถือได้ว่าเป็นอันธพาลเด็กก็ว่าได้ เนื่องจากมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อยครั้ง และคนที่นำเรื่องต่อตีเข้ามาในชุมชน และยังพาเพื่อนมาเสพยาอีกด้วย ภูจึงได้รับรู้เหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ มาตั้งแต่เด็ก

“อิม” เป็นเด็กอีกคนหนึ่งที่ได้รับเหตุการณ์ ที่นักเรียนไล่ฟันกันตามถนน เช่นเดียวกับคนในชุมชนเอามีดไล่ฟันกัน อิมเองก็ยอมรับว่าเขาเคยเมา และใช้ไม้ไล่หวดแฟนเหมือนกัน ขว้างข้าวของใส่แฟนแต่แฟนไม่ต่อสู้

จำนวนครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มครูที่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนนั้นมีจำนวนที่ไม่เพียงพอกับการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียนแห่งนี้ กลุ่มครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสอนด้านวิชาการและการทำกิจกรรมอื่น โดยหลีกเลี่ยงที่จะเกี่ยวข้อง เข้าไปเผชิญหรือแก้ไขปัญหาคาการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียน ครูในโรงเรียนคนหนึ่งระบายความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเด็กที่กระทำความรุนแรงว่า “เราต้องขับรถผ่านทุกวัน มันทำอะไรขึ้นมา ใครก็ช่วยเราไม่ได้ คนที่มันเกรพพ่อแม่มันก็เป็นคนที่นี่ ไปยุ่งกับลูกเขามากเขาไม่พอใจ เขาไม่คิดหรือกว่าเราหวังดีเขาฟังลูกเขามากกว่า พ่อแม่ของเด็กพวกนี้ส่วนใหญ่เข้าข้างลูก”

วัฒนธรรมการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนมีลักษณะมุ่งเน้นที่ผลการเรียน พฤติกรรมและการกระทำทางสังคมต่าง ๆ ของนักเรียนถูกถ่ายทอดในลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างครูที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การที่พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนไม่ถูกสื่อสารอย่างครบถ้วนและไม่สื่อสารในรูปแบบที่เป็นทางการนั้นทำให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมของเด็กนักเรียนขาดความต่อเนื่องและครูไม่มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของการกระทำความรุนแรงของเด็กนักเรียนทั้ง ๆ ที่ในโรงเรียนทั้งระดับประถมและระดับมัธยมศึกษานั้นมีครูจำนวนมากไม่น้อยที่เป็นคนในพื้นที่อีกทั้งกลุ่มเด็กนักเรียนที่กระทำความรุนแรงเองนั้นส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กและเยาวชนในพื้นที่เช่นกัน

“พ่อแม่เขายังห้ามไม่ได้เราจะห้ามได้อย่างไร” เป็นวาทกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ครูติดกับดักของวิธีคิดที่ว่าพ่อแม่มีอำนาจมากกว่าลูก พ่อแม่สามารถควบคุมจัดการการกระทำของลูกได้ ดังนั้นเมื่อลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่แล้วผู้อื่นยอมไม่มีพลังอำนาจที่จะทำให้เด็กผู้กระทำความรุนแรงสามารถลดการกระทำของตนเองลงได้ อีกทั้งยังติดกับดักความคิดเกี่ยวกับการจัดการ ควบคุม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอีกด้วย โดยคิดว่า ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยน แก้ไข พฤติกรรมของเด็ก วิธี

คิดเช่นนี้ทำให้เรามองข้ามอำนาจของการเป็นผู้กระทำของเด็กและเยาวชน หมายความว่าหากเราเชื่อว่าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความรุนแรงนั้น “มีความคิดว่าเขามีทางเลือกอื่น” ที่จะทำให้เขาสามารถได้ในสิ่งที่เขาต้องการ โดยที่เขาไม่ต้องใช้วิธีการกระทำความรุนแรงแล้วนั้นเขาก็จะคิดและหาวิธีการในการกระทำพฤติกรรมที่จะทำให้พวกเขาบรรลุเป้าหมายในชีวิตของพวกเขาเอง

อนึ่ง การอ้างความชอบธรรมในการละเลยที่จะทำความเข้าใจการกระทำความรุนแรงระหว่างเด็กและเยาวชนของครูจำนวนหนึ่ง รวมถึงการที่ครูมีความรู้สึกยอมจำนนต่อการทำความเข้าใจการกระทำของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น โดยอ้างเหตุผลว่าแม้กระทั่งคนใกล้ชิดในครอบครัวยัง “ไม่เอา” พวกเขาแล้วครูจะทำได้อย่างไร แสดงให้เห็นถึงการผลิตซ้ำความรุนแรงในลักษณะของการเบียดขับให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นคนชายขอบมากยิ่งขึ้น ชุมหรือจุดนัดพบซึ่งส่วนใหญ่คือ โต๊ะที่วางอยู่ด้านหน้าร้านขายของชำบ้าง อยู่ในที่ว่างรกร้างซึ่งไม่ห่างจากร้านขายของชำบ้าง กลายเป็น “พื้นที่ของคนพวกเดียวกัน” การใช้เวลาว่างอยู่ด้วยกัน พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมส์ การไปเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การจีบหญิง การแต่งกาย รวมถึงการตกแต่งร่างกาย ลายสัก การเจาะอวัยวะต่าง ๆ ในบริเวณต่าง ๆ ของร่างกายนั้นเป็นไปในลักษณะและรูปแบบเดียวกันจนกลายเป็นอัตลักษณ์กลุ่มเป็นที่รับรู้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่นๆ

ความขัดแย้งกันระหว่างครูในโรงเรียนทั้งในระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้นเป็นบริบททางสังคมอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการสื่อสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเด็กวัฒนธรรมการทำงานแบบงานใครงานมัน ต่างคนต่างทำขาดความร่วมมือทำให้บรรยากาศของการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสถานศึกษามีน้อย เด็กนักเรียนรับรู้ได้ถึงการแข่งขันแบ่งพรรคแบ่งพวกในกลุ่มครู รวมไปถึงชาวบ้านในชุมชน เมื่อมีการแบ่งแยกพวกเรา พวกเขาการวิพากษ์วิจารณ์พวกตรงข้ามจึงเกิดขึ้นอยู่เนื่อง ๆ อย่างเช่น การวิจารณ์ของครูกลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษนักเรียนของครูอีกพวกหนึ่ง

อย่างเช่นกรณีเด็กนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คนหนึ่งเป็นลูกของอาจารย์ในโรงเรียนลูกนักเรียนชั้นมัธยมปลายรวมตบจากเด็กนักเรียนหญิงรุ่นพี่ 9 คนจนหน้าบวมอาจารย์ผู้เป็นแม่โกรธและนำเรื่องดังกล่าวแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับตัวเด็กนักเรียนกลุ่มดังกล่าวไปนั้น อาจารย์อีกท่านหนึ่งในโรงเรียนเดียวกันได้ใช้ตำแหน่งอาจารย์ประกันตัวเด็กนักเรียนเหล่านั้นออกมาและให้เหตุผลว่า “เขายัง是孩子ไม่น่าทำถึงขั้นนี้”

ความขัดแย้งระหว่างครูในโรงเรียนแห่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมต่าง ๆ ของกลุ่มครูที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียนทั้งในลักษณะของการกระทำในลักษณะของการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน การใช้จ่ายค่าทอเสียดสี การรุมทำร้าย เป็นต้น เมื่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความรุนแรงเป็นนักเรียน

ที่ก่อเหตุบ่อยครั้งมาตรการที่ครูใช้ในการจัดการคือการเรียกผู้ปกครองมาให้แสดงความจำนงในการลาออกโดยให้เหตุผลว่าจะไปศึกษาต่อที่อื่น

กรณีของ “ศักดิ์” นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศักดิ์สูบบุหรี่เป็นประจำ มีพฤติกรรมเถินเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน มีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนนักเรียนเป็นประจำ เพื่อนนักเรียนและครูพบเห็นศักดิ์สูบบุหรี่ในโรงเรียนบ่อยครั้ง อาจารย์ฝ่ายปกครองลงโทษศักดิ์ด้วยรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคว่ำ การคาดโทษ การเขียนดี ในที่สุดครูเชิญผู้ปกครองมาพบและแจ้งว่าโรงเรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของศักดิ์ได้แล้ว ยายของศักดิ์เล่าว่า “ครูเขาบอกว่าโรงเรียนไม่ไหวแล้ว” ครูขอให้ผู้ปกครองเขียนใบลาออกไว้และบอกว่าภาคเรียนที่ 2 ให้ศักดิ์ย้ายไปเรียนที่อื่น ขณะที่ในช่วงปลายภาคการศึกษาที่ 1 นี้มีโครงการบวชฌรณวายในหลวง

ศักดิ์เป็นหนึ่งในเด็กนักเรียนที่อาสาเข้าร่วมโครงการบวชฌรณวายในหลวง เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้ส่วนหนึ่งเป็นไปด้วยความสมัครใจ ส่วนหนึ่งเป็นไปด้วยความหวังว่า จะได้รับการยกเว้นการพิจารณาโทษที่ตนเองถูกภาคทัณฑ์ไว้จากอาจารย์ฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะในเด็กกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะถูกให้ผู้ปกครองมาแจ้งความจำนงลาออกไปศึกษาต่อที่โรงเรียนอื่น

เมื่อเปิดภาคเรียน ศักดิ์ได้รับแจ้งจากโรงเรียนว่า เขาพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของโรงเรียน ศักดิ์พูดคุยร้องกับผู้วิจัยให้ช่วยเขาได้เรียนต่อสอดคล้องกับที่ยายของเขาพูดว่า “ศักดิ์มันอยากเรียนแต่เขาไม่ให้มันเรียนแล้ว เขาบอกว่าไม่ไหวแล้ว หนูช่วยมันหน่อยเถอะช่วยให้มันได้เรียน ยิ่งไม่มีที่เรียนมันก็ยิ่งแยเข้าไปใหญ่เลย มันก็สงสารมันมันอยากเรียน ศักดิ์ไปสมัครเรียนที่โรงเรียนอีกแห่งหนึ่งในตำบลซึ่งอยู่ติดกันแต่ครูที่โรงเรียนนี้ไม่รับเขาเข้าเรียน โดยให้เหตุผลว่าหลักสูตรของโรงเรียนทั้งสองแห่งแตกต่างกัน

ญาติของศักดิ์พยายามหาวิธีการให้ศักดิ์ชายได้เข้าเรียนในที่สุด ตาของศักดิ์ไปขอให้กำนันที่เป็นกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนแห่งนี้เพื่อขอให้ให้โอกาสศักดิ์ได้เข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ในที่สุดโรงเรียนรับศักดิ์เข้าเรียนและยื่นเงื่อนไขว่า หากศักดิ์มีพฤติกรรมที่ไม่ดีกำนันต้องเป็นผู้ที่จัดการให้ศักดิ์พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน

การลงโทษนักเรียนโดยการให้ผู้ปกครองลงนามสมัครใจให้ไปศึกษาต่อที่อื่นนั้นเป็นวิธีการที่ครูยอมรับว่าจำเป็นต้องใช้เนื่องจากไม่สามารถจัดการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนเหล่านี้ได้แล้ว เด็กนักเรียนคนหนึ่งที่อยู่ในระหว่างถูกภาคทัณฑ์พูดถึงกรณีของศักดิ์ว่า “มันก็สมควรแล้ว ครูเขาให้โอกาสมันหลายครั้งแล้ว” เด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถหาที่เรียนต่อได้ และเด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งยุติการเรียนของตนเอง เวลาว่างของพวกเขาขึ้นมาขึ้นกว่าเขาใช้เวลามากที่มีมากขึ้นนี้เข้ามาเที่ยวเล่นในโรงเรียนบ้าง บางครั้งก็ยังมาทะเลาะวิวาทกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน เด็กนักเรียนที่รอโดยสารรถประจำทางด้านหน้าโรงเรียน ใช้ชีวิตอยู่ตามร้านเกมส์

ห้างสรรพสินค้าในบริเวณที่เป็นแหล่งชุมนุมของเด็กและเยาวชนเช่น บริเวณลานเบียร์ โต๊ะสนุก ตู้เกมส์ ตู้คาราโอเกะ เป็นต้น ในช่วงหัวค่ำเรื่อยไปจนถึงกลางดึกพวกเขาจะชุมนุมกันอยู่ที่ซุ้มข้าง โต๊ะหินหน้าร้านขายของชำ นั่งดื่มสุรา สูบบุหรี่ พูดคุยกันบ้าง ชี้อวดเล่น สลับกับเล่นเกม

เด็กนักเรียนที่พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน รวมถึงเด็กนักเรียนที่ถูกภาคทัณฑ์นี้ส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน พ่อติดยาเสพติด พ่อถูกจองจำในเรือนจำเนื่องจากจำหน่ายยาเสพติด พ่อแม่เล่นการพนัน แต่ในส่วนหนึ่งก็เป็นลูกหลานของครู ผู้นำชุมชน

การกระทำความรุนแรงระหว่างเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีความอ่อนไหวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก โอกาสเกิดความขัดแย้งใน กระบวนการสอบสวน และการไม่ยอมรับผลการพิจารณามีสูง ครูที่ทำหน้าที่จะต้องมีศิลปะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสูงมากและต้องมีความอดทน อดกลั้นด้วย

ปรากฏการณ์การกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นบ่อยๆในกลุ่มเด็กนักเรียนกลุ่มเดิมๆและกลุ่มที่เป็นพวกๆกันนั้นสร้างความอึดหนาระอาใจของผู้เป็นครูไม่น้อย ความเบื่อหน่าย อึดหนาระอาใจ ประกอบกับจำนวนครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของนักเรียนมีจำนวนน้อยนี้ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กนักเรียนเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

เด็กนักเรียนส่วนหนึ่งเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ไขความรุนแรงระหว่างกลุ่มของพวกเขาด้วยตนเอง อย่างเช่น การนำปืนของผู้ปกครองมาโรงเรียนเพื่อขู่คู่อริ การใช้ระเบิดปิงปองเป็นอาวุธในการล้างแค้นเพื่อน การนำตัวเองเข้าไปอยู่ในสมาชิกของซุ่ม เป็นลูกน้องขาแจ่ว เป็นลูกน้องของเจ้ เพื่อให้ตนเอง “มีพวก” เป็นวิธีการหนึ่งที่เขาใช้เป็นเกราะป้องกันตัวจากการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนและในชุมชนแห่งนี้

ระบบการศึกษา เป็นอีกปัจจัยเอื้ออย่างหนึ่งของปัญหาเด็กและเยาวชน โดยสะท้อนจากมุมมองหนึ่งของประธานชุมชนว่า “ครูสนใจแต่เด็กเก่ง มีการเลือกปฏิบัติ เช่น เด็กเก่งจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ แต่เด็กอ่อนหรือเด็กกลุ่มด้อยจะถูกคัดอยู่อีกห้องหนึ่ง ครูไม่จริงจังกับการสอน ไม่เหมือนสมัยก่อนที่เด็กจะกลัวครูมากเพราะครูดุและตี รวมถึงบังคับเคียวเขี้ยว แต่ครูสมัยนี้ไม่จริงจังกับการสอน ทำให้เด็กสมัยก่อนเรียนเข้าใจและตั้งใจมากกว่า” การเรียนในระบบโรงเรียนจึงเต็มไปด้วยการแข่งขัน การให้คุณค่าผ่านระบบการศึกษาที่เน้นวุฒิบัตร ดังคำกล่าวของชาวบ้านที่ศึกษาครั้งนี้ที่ว่า “คนที่จบปริญญาตรีจะได้รับการยกย่องและมีเกียรติกว่าคนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ข้าราชการมีเกียรติกว่าชาวบ้าน” กลไกต่าง ๆ ในระบบโรงเรียนถูกจัดขึ้น และมีเป้าหมายเพื่อคุณภาพทางการศึกษาเป็นหลัก จนบางครั้งขาดแนวทางการจัดการกับเด็กที่ไม่สามารถเข้าสู่กรอบมาตรฐานของโรงเรียน การศึกษานี้ พบว่าเด็กที่อยู่ท้ายห้อง หรือหางแถวของชั้น ได้พัฒนาโลกชีวิต

ของตนเองในระบบโรงเรียน เช่นการรวมกลุ่มแก๊งค์ในโรงเรียน ถูกพัฒนาและมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างตัวตนใน การเข้าร่วมกลุ่มของนักเรียน ได้ไปสร้างวีรกรรมแห่งความกล้าด้วยกัน โดยการชกต่อย การรวมกลุ่มเพื่อแสดงตัวตนอัตตลักษณ์ ความเก่งในอีกรูปแบบหนึ่งตามมุมมองของพวกเขาผ่านการ ล่าโลโก้ ดังตัวอย่างกรณีศึกษาต่อไปนี้

บันทึกห้องเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 4

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ห้องนี้ มีจำนวน 28 คน มีจำนวนเด็กชาย 18 คน ผู้หญิง 10 คน อาจารย์ประจำชั้น 2 คน แยกกันโฮมรูมชาย 1 ห้อง หญิง 1 ห้อง เด็กชายจะใช้ห้องแฉะแนว ส่วนผู้หญิงจะใช้ห้องเรียนด้านบนเป็นที่โฮมรูม ความคิดเห็นของอาจารย์ประจำชั้นมองว่าเด็กห้องนี้ขี้เกียจ ไม่ค่อยขยันเรียน ไม่ค่อยรักกัน ส่วนความรุนแรงที่พบคือ เล่นกันโดยใช้วิธีรุนแรง หรือทำให้ข้าวของเสียหาย เพราะเคยพบกรณีทำประตูห้องแฉะแนวเสียหาย เด็กบางคนมีพฤติกรรมชอบความรุนแรงเป็นพิเศษ ชอบใช้วิธีรุนแรง แกล้งเพื่อน หรือเล่นกับเพื่อนแรงมากในช่วงพักกลางวันของแต่ละวัน เด็กผู้ชายส่วนใหญ่จะมานั่งเล่นกันที่ห้องแฉะแนวโดยอาจารย์ที่ปรึกษาอนุญาตให้ใช้ทีวีได้ ส่วนใหญ่เด็กกลุ่มนี้จะดูรายการเพลง หรือดูสารคดีสัตว์ บางครั้งอาจนำ VCD เข้ามาดูด้วยซึ่งส่วนใหญ่จะพบมิวสิควิดีโอเพลงของไทยและต่างประเทศ

“รัส” เด็กหัวโจกประจำห้องและเป็นทีกล่าวขานจนอาจารย์ที่ปรึกษาจับตาเป็นพิเศษ เพราะชอบใช้ความรุนแรง วิธีการของรัสที่จะแกล้งเพื่อนคือ นำกระดาษแข็งมาพันให้หนาแล้วทำเป็นท่อนคล้ายกระบองไล่ตีศีรษะเพื่อน หรือบางทีก็ตบหัวเพื่อน โดยเฉพาะเวลาที่ใครขัดใจ หรือไม่ทำตามคำสั่ง หากเป็นเพื่อนที่อ่อนแอกว่ารัสจะเล่นงานเป็นพิเศษโดยการจู่ หรือตบหัวไปพร้อม ๆ กัน “มึงจะไปคิดหรือเปล่า” “กูอยากกินน้ำวะ” บอยจะเป็นเป้าหมายแรกที่รัสชอบแกล้งเพราะแบงค์คล้ายกระบอง รัสถูกลงโทษจากครูบ้างเนื่องจากปฏิบัติงานไม่เสร็จ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรม แต่รัสเองก็เชื่อฟังครูมากพอสมควร รัสเคยทำความผิดหลายครั้ง เช่น หนีเรียนจนสารวัตรนักเรียนแจ้งผ่านมายังโรงเรียน พกพาอาวุธมีดเข้ามาในสถานศึกษา เคยไปทะเลาะชกต่อยกับเด็กต่าง โรงเรียน และชอบแกล้งเพื่อนในห้องที่อ่อนแอ

อาจารย์ที่ปรึกษาเล่าให้ฟังว่า “รัสเองมีปัญหาทางบ้านเพราะพ่อมีเมียใหม่และรัสไม่ชอบเลยต่อต้านที่สำคัญพ่อเป็นคนลงโทษหนักใช้กำลังรุนแรงลงโทษลูก จึงทำให้รัสเก็บกดและมาใช้อิทธิพลกับเพื่อน ๆ ในห้อง ถึงแม้ว่ารัสจะตัวเล็กแต่ก็ไม่เคยกลัวใครเลย”

นักเรียนห้อง 3/4 มีหลายกลุ่มด้วยกันตามความสนใจ เอ บี สนใจด้านดนตรีจึงใช้ชีวิตกับเสียงเพลงและฝึกหัดเล่นดนตรี ออ รัส บี ชอบเล่นแบบรุนแรง กลุ่มอื่น ๆ ก็จะนั่งฟังเพลงทำงานที่ค้างส่งร่วมกัน หรือลอกการบ้านที่ยังไม่เสร็จ จึงทำให้มีกิจกรรมหลากหลาย แต่ความสัมพันธ์

สนมระหว่างกลุ่มมีน้อยมาก เพราะบางกลุ่มแทบไม่ข้องเกี่ยวกับเลยและแยกหญิงชายออกจากกัน อย่างชัดเจน โดยผู้หญิงจะอยู่บริเวณห้องชั้นบนและจับกลุ่มพูดคุยกันในช่วงพักกลางวัน การเรียนของห้องนี้ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ในช่วงเวลาพักเที่ยง นักเรียนห้อง 3/4 จะนิยมรายการเพลงของโทรทัศน์ช่องหนึ่ง ซึ่งเป็นรายการของค่ายเพลงยักษ์ใหญ่ (GMM) เพลงที่จัดให้ฟังในรายการก็มีหลากหลายแนว สลับกับการดูรายการแข่งขันด้านการร้องเพลงอีกช่องหนึ่ง พวกเขาต่างมีความสุขและร้องตามเนื้อเพลงที่ขึ้นหน้าจอทีวี ศิลปินที่ชื่นชอบคือ วงแรดโทรสเปค บอดีแอสลม ลิงคิงพาร์ค โดยชอบดนตรีที่รุนแรง มีจังหวะปลดปล่อยอารมณ์ได้ดี เด็กหลายคนจะจับกลุ่มพูดคุยกันถึงเนื้อร้องและดนตรี พวกเขาเชื่อว่าดนตรีคือ ส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทำให้สะท้อนถึงความเป็นตัวตนได้ดี ฟังแล้วผ่อนคลายความตึงเครียด

แม้ว่าอาจารย์ประจำจะอนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 4 เข้ามาใช้ห้องแนะแนวในช่วงพักกลางวันได้ แต่ช่วงที่อาจารย์ออกไปรับประทานอาหารด้านนอกก็จะมีกลุ่มเด็กชั้นมัธยมศึกษาห้อง 3/7 กับมัธยมศึกษาห้อง 3/8 เข้ามาร่วมฟังเพลงด้วย เด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลงความเห็นว่าเป็นห้องที่ “มีปัญหา” ที่สุดชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาทต่างโรงเรียน โคดเรียนบ่อย สุบบุหรี่ยัด เป็นอันตราย และเรียนแย่มากที่สุด 2 ห้องนี้มีเด็กผู้ชายเป็นกลุ่มหลักและเป็นกลุ่มใหญ่ มีเบงค์เป็นประธานรุ่นซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเพื่อน ๆ เป็นที่รู้จักของเพื่อน ๆ เกือบทุกชั้น ช่วงพักกลางวันชอบเล่นกันรุนแรง เช่น ชกต่อย ผลักอก ถีบกัน จนเป็นที่ชินตาของผู้คนที่ผ่านไปผ่านมา ที่สำคัญชอบมานั่งฟังเพลงร่วมกับห้อง 3/4 และมีความสนิทสนมกับรัส ต้อ โต แต่สำหรับบางคนก็ไม่ค่อยรู้จักอย่าง บี และคนอื่น ๆ ก็ไม่ค่อยสนิทสนมมากนัก เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่และรู้สึกที่คนอื่นมองตนเองไม่ดีเป็นพวกสร้างปัญหา ก่อความเดือดร้อน ไม่สนใจเรียน สิ่งหนึ่งที่กลุ่มนี้สนใจคือ การจับเด็กผู้หญิง และการมีแฟน รวมไปถึงการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน เพราะเด็กกลุ่มนี้จะมานั่งแลกเปลี่ยนความรู้กัน หรือพูดคุยกันเรื่องผู้หญิง ในสายตาของอาจารย์จึงเป็นห้องที่รังทำยและมีปัญหามากที่สุดในระดับชั้นทุกด้าน

ยาสูบ กลุ่มทรงพลังที่สุดซึ่งเป็นที่รู้จักในแวดวงเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิง ที่สร้างวีรกรรมมากมายทั้งในเรื่องการต๋อยตีวิวาทระหว่างโรงเรียน การล่าโลโก้โรงเรียน หรือดูแลสมาชิกภายในกลุ่มให้เรียบร้อย ยาสูบเป็นแก๊งค์ที่ถูกตั้งขึ้นโดยประธาน โต ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่เรียนซ้ำชั้นร่วมกับเด็ก มัธยมศึกษาปีที่ 3 รุ่นนี้เมื่อปีที่แล้วจากการบอกกล่าวของผู้ที่รู้จัก ประธานเตี้ยมองว่า “ที่ประธานโต เก๋าจริง ๆ ที่เขาไม่กลัวใคร ดูแลพวกผมได้ ไม่มีใครกล้ารังแก โรงเรียนอื่นยังกลัวเลย” ทำให้ประธานโต ในสายตาสมาชิกในแก๊งค์ยาสูบเปรียบเสมือนฮีโร่ผู้มีความสามารถคุ้มครองสมาชิกในสถานะที่เผชิญกับปัญหาได้ เพราะในแต่ละวันเด็ก มัธยมศึกษาตอนต้น ตกเป็นเป้าของ

กลุ่มเด็กและเยาวชนต่างโรงเรียนเช่นเดียวกัน หากไปไหนต่างถิ่นที่ไม่มีพวกพ้องของตนเองก็จะขาดความมั่นใจ หรืออาจถูกเล่นงานจากโรงเรียนคู่อริอย่างโรงเรียนต่าง ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียง ดังนั้นจึงเข้าหากลุ่มแบบระบบอุปถัมภ์เพื่อที่จะได้รับการคุ้มครอง สมาชิกในกลุ่มยาสูบส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชาย โดยเฉพาะห้องท้าย ๆ จะเป็นสมาชิกอย่างเหนียวแน่น ส่วนห้องต้น ๆ ก็พอมิให้เห็นอยู่บ้าง ต่เองก็เป็นสมาชิกกลุ่มนี้ในขณะที่ต้นไม่ได้เป็น “เวลาไปไหนนะครั้นมีเป็นร้อยฟีกกลุ่มใหญ่มากโรงเรียนอื่นไม่กล้าทำอะไรเลย” ต่พูด ดังนั้นการรวมกลุ่มครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับปัจเจก คุ้มครองความปลอดภัย และยังแผ่อิทธิพลให้โรงเรียนอื่น กล่าวถึง ว่าเป็นแก๊งค์ก็มีอิทธิพลสูงในบริเวณตลาดพลู

การเข้าเป็นสมาชิกทุกคนจะต้องหัดสูบบุหรี่จึงทำให้เด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉพาะห้องด้านท้ายสูบบุหรี่เกือบทุกคน ส่วนห้องในช่วงต้นก็มีสูบบ้างแต่ไม่มากนัก หากสมาชิกคนใดถูกรังแกประชานก็จะออกหน้าใกล้เคียง หรือเล่นงานคู่อริ และเพื่อเป็นการขยายบารมีประชานก็จะทำดีกับโรงเรียน หรือกลุ่มคู่อริโดยการไปตัดกรอที่หน้าโรงเรียน หากได้ชัยชนะก็ถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งการครอบงำ มีอิทธิพลเหนือคู่อริได้

ณ ปัจจุบันนี้ประชานโตได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เนื่องจากประสบปัญหาการขาดเรียนและสอบตกหลายวิชา จึงทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และได้ผลักตัวเองออกนอกระบบการศึกษาไป

แม้ว่าประชานโต จะออกไปจากโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่ผู้ที่สืบทอดต่อมาก็คือ แบนค์รองประชานรุ่นครั้งนั้นก็ได้อ้าวตนเองมาเป็นประชานรุ่นและตั้งชื่อกลุ่มใหม่ว่า พลูแบร์ มีสัญลักษณ์เหมือนกับรายการแฟนพันธุ์แท้ ส่วนบีเป็นรองประชานรุ่น ภาพลักษณ์ของบีในสายตาสมาชิกเป็นคนน่าเกรงขาม ร่างกายสูงใหญ่ ดำขำ บึกบึน น่ากลัว มีพลังกำลังมาก ใจนักเลงเช่นเดียวกับบีที่มีความเค็ดเค็ดยว กล้าหาญ ไม่กลัวใคร

กฎเกณฑ์ของกลุ่มคือ ใครจะมานุกถึนโรงเรียนไม่ได้ซึ่งหมายถึงเด็กมัธยมต้น โรงเรียนอื่นที่ผ่านมาย่านใกล้เคียง เพราะนั่นหมายถึงจะต้องเล่นงานโดยการต้อยตีและล่าโลโก้โรงเรียนอื่นมาสะสมไว้เป็นชัยชนะ

4.8 ความรุนแรง : ความหมายในชุมชน

4.8.1 ความรุนแรงเป็นการสร้างและปกป้องศักดิ์ศรี

ศักดิ์ศรี ยังคงเป็นอุดมการณ์ที่อยู่คู่ความเป็นชาย เด็กที่ก้าวเข้าสู่เยาวชน วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการแสดงตัวตนอัตลักษณ์ของความเป็นชาย ย่อมเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

หลายกรณี เด็กและเยาวชนแสดงความเห็นว่า ใช้ความรุนแรงเพราะถูกอัตตลักษณ์ความเป็นชาย อันได้แก่ศักดิ์ศรี ถูกดูหมิ่น ได้แก่ การถูกแย่งผู้หญิงของตน การถูกค่าว่าอย่างรุนแรง เป็นต้น

เช่น กรณีของ เบียร์ จากการศึกษา เบียร์เล่าให้ฟังว่า เคยผ่านเรื่องดีเรื่องต่อยมามากจนนับครั้งไม่ถ้วน เช่นในกรณีที่ฝ่าย “เบียร์” เป็นฝ่ายหาเรื่องก่อนและลงมือก่อน “เบียร์” จะให้เหตุผลว่า “ใส่ก่อนได้เปรียบ” หรือคนที่ตีก่อนในช่วงที่ฝ่ายตรงข้ามยังไม่ทันระวังตัวจะได้เปรียบมากกว่า ซึ่งสาเหตุที่ตีกันมีทั้งเรื่องของการหมั่นไส้ การไม่ถูกกันมาก่อนรวมถึงความเมาแล้วมองคนอื่นเป็นศัตรู รวมถึงการทำทายกันระหว่างกลุ่ม เช่น ชีรธลาคเกียรติ์เสียงดัง การตะโกนด่าพ่อด่าแม่กัน และการหึงสาวหรือแม่แต่การช่วยเพื่อนที่มีเรื่องโดยไม่สนใจว่าเพื่อนฝ่ายเราจะถูกหรือผิดก็ต้องช่วยก่อน”

4.8.2 การใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือของการสร้างการยอมรับในกลุ่ม

การใช้ชีวิตในลักษณะของการรวมกลุ่ม การมีเครือข่ายทางสังคม ทำให้การกระทำความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะทำร้ายร่างกายในรูปแบบของการใช้อาวุธ หรือการไม่ใช้อาวุธเป็นวิถีทางส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือกันระหว่าง “พวก”

การช่วยเหลือเขาในครั้งนี้นี้ทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่ได้เป็นฝ่ายถูกกระทำมาก่อนและในบางครั้งการไปช่วยพวกกันทำร้ายร่างกายคู่อรินั้นเป็นไปโดยไม่รู้ด้วยซ้ำว่าความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากอะไร ใครเป็นฝ่ายผิดใครถูก “พวกกันช่วยก่อน มีอะไรว่ากันทีหลัง” หรือ “เราช่วยเขาโอกาสหน้าเขาก็ช่วยเรา” เป็นวาทกรรมที่กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาของเด็กและเยาวชนในวิถีของการใช้ความรุนแรง

เขาเรียนรู้ว่าหากพลาดทำอะไรไปถ้ามีเพื่อนฝูง มีต้นสังกัด มีคนคุ้มครองจะไม่ถูกรังแก การไปช่วยพวกกรุมทำร้ายผู้อื่นเปรียบเสมือนเป็นการตบแรงกันไว้ก่อน โอกาสหน้าเราอาจจะไปมีเรื่องกับใครพวกก็จะช่วยเรา “เอาคืน”

4.8.3 ความรุนแรงเป็นภาพสะท้อนการเป็นผู้นำ

การใช้อาวุธ เป็นภาพสะท้อนในการแสดงถึงการใช้ความรุนแรงในชุมชน เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งเชื่อว่า คนที่มีอาวุธก็จะได้เปรียบ “เวลาไปไหนผมก็จะพกมีดไปด้วย ไม่ได้เอาไปตีรันฟันแทงใครหรอกแต่มีไว้มันอุ่นใจดี ต้องกันไว้ก่อนเพื่อมีคนมาหาเรื่อง”

ในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นมีการสื่อสารกันว่า เด็กพวกไหน กลุ่มไหนที่สมาชิกมีการพกพาและใช้อาวุธ การทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น พวกอื่นรับรู้ว่าตนเองมีอาวุธนั้นไม่ใช่สิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกที่พวกเขากระทำในสิ่งที่ผิดหรือไม่เหมาะสม หากแต่ทำให้พวกเขา

รู้สึกว่าการอำนาจของเขามีมากขึ้น อาวุธที่พวกเขาพกพามาแสดงต่อเด็กและเยาวชนคนอื่นๆ นั้นทำให้เขารู้สึกว่าตนเองเป็นผู้นำ มีความมั่นใจ ทุกคนต้องกลัวเกรงเขา ถึงแม้ว่าเขาจะไม่ได้ใช้มันเลยก็ตาม

เรื่องเล่าของกรณีศึกษาในภาคกลาง เล่าว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่งในชุมชนรวมกระทืบกันเด็กและเยาวชนต่างถิ่นคู่อริโดยมีคนโตใช้ปืนจ่อมายังศีรษะของคนถูกรุมไม่ให้ขัดขืนการรวมกระทืบนี้ทำให้เด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำความรุนแรงกรามหัก กลายเป็นเรื่องเล่าที่กลุ่มผู้เล่าซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอายุราว 15 – 17 ปีรู้สึกภาคภูมิใจถึงความสนใจในความสามารถในการจัดการต่อเด็กต่างถิ่นได้อย่างสาสม เรื่องดังกล่าวยังถูกถ่ายทอดว่า “มัน โคนชะงอมไม่กล้าแจ้งความด้วย ถ้ามันแจ้งมัน โคนหนักแน่ ไม่รู้ชะแล้วว่าจะเล่นกับใคร” เรื่องเล่าบางเรื่องถูกถ่ายทอดผ่านกลุ่มเด็กหลายกลุ่ม ผู้เล่ามีการต่อเติมเนื้อหาสาระของเรื่องเล่าดังกล่าวแตกต่างไปจากเรื่องเดิมแต่ว่าทกรรมที่นำมาเล่า นั้นล้วนแสดงถึงความหมายของการกระทำความรุนแรงว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึง อำนาจ เกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีที่ผูกติดกับอัตลักษณ์กลุ่มของพวกเขา

เด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคนหนึ่งเล่าว่าเขาหนีปืนสั้นของพ่อมาโรงเรียน หลังจากมีความขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อนคู่อริที่เรียนอยู่ใน โรงเรียนมัธยมแห่งเดียวกัน เขาเล่าว่า “วันนั้นมัน โขคคิมันไม่มาเรียน”

การพกพาอาวุธปืนพบไม่บ่อยนักส่วนมากแล้วเป็นการบอกเล่าเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองมีอาวุธปืนและบางโอกาสเป็นการพกมา “โชว์” มากกว่าที่จะเป็นการพกมาเพื่อเจตนามุ่งมั่นที่จะใช้ทำร้ายคู่อริ นอกเหนือจากอาวุธปืนแล้วสิ่งที่เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้นิยมใช้และพกพา คือ มีดคัตเตอร์ซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิง มีดสปาต้าเป็นสิ่งที่หาซื้อได้ง่ายตามตลาดนัดในชุมชนและพกพาไปในโรงเรียนเพื่อโอ้อวดกันในกลุ่มเพื่อนและสื่อสารต่อกลุ่มคู่อริ นอกจากนี้ยังเป็นที่นิยมในการพกพาเมื่อขี่รถไปต่างถิ่น สนับมือเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้บ้างแต่ไม่เป็นที่นิยมและไม่ถูกนำมาใช้ในการโอ้อวดเช่นอาวุธชนิดอื่น

ชาวบ้านมองว่าการใช้อาวุธและการทำร้ายกันระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้เป็นการกระทำระหว่างกันในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เกรง ไม่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านหรือเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ถ้าไม่ยุ่งเกี่ยวกับพวกเขาก็ไม่มีปัญหาเด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่ได้ทำร้ายคนอื่น นอกเหนือพวกที่เกี่ยวข้องกับพวกเขาเท่านั้น ชาวบ้านจะใช้วิธีการห้ามปรามลูกหลานไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวข้องกับเด็กเหล่านี้ “พวกที่มันเกกด้วยกันมันก็มีเรื่องกันเองเราแก้ไขอะไรไม่ได้หรอกก็ได้แต่บอกคนของเราอย่าไปยุ่งกับพวกมัน”

4.8.4 ความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดา

ความหมายนี้พบได้ทั่วไปในชุมชนหลายแห่งทั่วทุกภาค โดยที่ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน เป็นภาพสะท้อนอันหนึ่งของการแสดงออกซึ่งพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ด้านชีวภาพ เด็กและเยาวชนหมายถึง คนเถื่อนร้อน มุทะลุ ความรุนแรงจึงกลายเป็นธรรมดา เพราะเมื่อพ้นวัยนี้ไปแล้ว ก็จะหายไป โดยผู้ใหญ่ก็มักไปผูกโยงกับประสบการณ์เดิมของตน ความรุนแรงจึงถูกให้ความหมายว่า เป็นของคู่กันกับเยาวชน ความรุนแรงถูกใช้ในการแก้ปัญหาตามอารมณ์ที่ร้อนของเยาวชน โดยระดับความรุนแรงจะลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น และความเป็นวัยรุ่นจะเกือบสิ้นสุดลงเมื่อมีครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “มันเป็นไปตามวัยครับ พอโตขึ้นมีลูกมีเมียก็จะคิดได้และห่างหายจากเพื่อนไปเอง ตอนวัยรุ่นมันไม่มีอะไรทำ อยู่บ้านก็ไม่สนุกเลยไปกับเพื่อนดีกว่า ยิ่งอยู่กับเยอะยิ่งสนุก เหมือนเป็นกลุ่มเป็นก้อนใครมาหาเรื่องก็ช่วยกันตี...ง เลข...”

ระดับความรุนแรง อาจมีความหมายไปถึงเรื่องการให้ความหมายว่าธรรมดาหรือไม่ธรรมดาหรือไม่ เช่น ผู้ใหญ่มองว่า การกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชน คือการทำร้ายให้บาดเจ็บ ถ้าไม่บาดเจ็บ ก็เป็นเรื่องธรรมดาของวัยนี้

การให้ความหมายความรุนแรง ยังเกี่ยวข้องไปในเรื่อง การทำลายระบบความสัมพันธ์หรือไม่ เช่นกรณีภาคใต้ ผู้ใหญ่กล่าวว่า ถ้า การกระทำความรุนแรงแล้วไม่โกรธกัน ไม่เป็นศัตรูกัน โดยไม่ถือว่าเป็นความรุนแรง เป็นต้น

4.8.5 ความรุนแรงเป็นสัญลักษณ์ใน “การเล่น”

ครอบครัวเองเป็นสถาบันหนึ่งที่บ่มเพาะความรุนแรงให้แก่เด็ก เช่นกรณีของเล่น ที่พ่อแม่ซื้อให้จากการสังเกตในการจับจ่ายซื้อของในตลาดนัดและร้านค้าในตำบลที่ศึกษา โดยเฉพาะร้านของเล่น พ่อแม่ที่พาลูกซึ่งอยู่ในวัยเด็กมักจะซื้อของเล่นตามความต้องการของเด็กโดยไม่มีการเลือกสรรและผู้ใหญ่เองก็เป็นฝ่ายยึดเหนี่ยวความเคยชินต่อการให้ความรุนแรงให้แก่เด็ก เช่น การซื้อปืน ทั้งปืนยาวหรือปืนสั้น หรือมีดดาบที่เลียนแบบของตัวละครการ์ตูนขวัญใจของเด็ก ๆ เพราะผู้ใหญ่มองว่า การเป็นผู้ชายต้องเล่นมีดเล่นปืน ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นตุ๊ดหรือเกย์ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิดรวมถึงในวัยที่โตขึ้นทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักวิจัยสนาม ได้ทำการสังเกตที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในตัวอำเภอที่ศึกษา พบว่าเด็กพกปืนแก๊ปหรือปืนของเล่นที่มีเสียงดังคล้ายประทัด เล่นไล่ยิงกัน โดยที่ครูใช้การเตือนมากกว่าการลงโทษ ซึ่งผู้ใหญ่เองก็ละเลยถึงจุดเหล่านี้ที่ในเวลาเด็กเล่นของเล่น เช่นการยกปืนเล็งไปจุดใดจุดหนึ่ง เด็กย่อมเกิดการจินตนาการ เช่นต้องเล็งให้ถูกหรือยิงให้ตาย ซึ่งเป็นการบ่มเพาะความรุนแรงในสมองของเด็ก หรือแม้แต่เกมส์ที่เด็กเล่นในบ้านหรือตามร้านแต่ละเกมส์ เช่นเกมส์ “วินนิง” หรือ “คาบาล” จะมีความรุนแรงที่แตกต่าง

กัน และส่งเสริมให้เด็กมีความเคยชินกับการแข่งขัน บางเกมส์ต้องฆ่าศัตรูให้ได้มากที่สุดถึงจะได้คะแนน และบางครั้งต้องเลือกอาวุธที่มีประสิทธิภาพจึงจะทำคะแนนได้ดี ซึ่งพ่อและแม่หรือคนในครอบครัวเอง ที่ปล่อยให้ลูกเล่นเกมอยู่กับบ้าน โดยที่มองว่าดีกว่าที่ให้ลูกออกไปเที่ยวเล่นนอกบ้าน หรือไปเที่ยวกับเพื่อนอาจจะกลายเป็นการยิ่งบ่มเพาะให้เด็กออกไปสู่สังคมของเด็กเอง เช่นกรณีของหนึ่ง อายุ 14 ปี ที่บอกว่า “ผมเล่นเพราะมันสนุก มันทำตายได้คะแนนเยอะ ๆ ก็ยังไม่อยากเลิก พอได้คะแนนเยอะก็เลื่อนขั้นขึ้นแล้วก็มีของตอบแทน เป็นอาวุธ เป็นเงิน เล่นเกมส์ก็เหมือนกับแข่งกับตัวเอง ทำให้รู้เทคนิคการต่อสู้ต่างหาก” หรือกรณีของเอ็มอายุ 19 ปีบอกว่า “เล่นเกมเพราะว่ามันว่าง ไม่มีอะไรทำ เช่นเกมส์ War craft เพราะมีการวางแผนการรบ เล่นกับพีที่รู้จักกันหลาย ๆ คน อยู่คนละฝ่ายต้องยึดที่มั่นของอีกฝ่ายให้ได้ ตอนเล่นก็ทำให้เพลินเหมือนเราเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ เล่นแล้วผมก็เอา level ที่ไปขายให้กับคนในร้านหรือคนรู้จักกัน มีทั้งแบบที่เอาเงินให้เลยกับ โอนเงินเป็นค่าโทรศัพท์ได้ครั้งละ 200 -300 บาท แต่เสียค่าเล่นเกมแค่ 40 – 50 บาท”

นอกจากนั้น หลายชุมชนที่ศึกษาในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความนิยมเล่น “ตีไก่ชน” โดย เด็กและเยาวชน จะชอบไปเลี้ยงดูให้น้ำ ในขณะที่เดียวกันก็เล่นตีไก่ ที่สะท้อนการเห็นการใช้ความรุนแรงระหว่างสัตว์ เป็นความสนุก เช่นเดียวกับภาคเหนือ ที่มีการละเล่น “ตีด้วง” ที่นำเอาแมลงด้วงมาป้อน ให้กัดกันเอง สร้างความสนุกสนานให้กับเด็กและเยาวชน ในชีวิตประจำวัน ความรุนแรงจึงปรากฏและแฝงฝังอยู่ในวิถีคิดของเด็กและเยาวชนให้เป็นเรื่องธรรมดา ไปจนถึงมีความสนุกได้ด้วย

4.9 การจัดการปัญหาความรุนแรงเด็กและเยาวชนในชุมชน

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเด็กและเยาวชน เช่นการจี้รถเสียดัง การจับกลุ่มมั่วสุม การใช้หรือขายยาเสพติด หรือการชิงทรัพย์ในตอนกลางคืน ซึ่งเป็นปัญหาในระดับกลุ่ม ชุมชนเองทราบดีว่าคือปัญหาที่ต้องแก้ไข สามารถวิเคราะห์ได้ถึงสาเหตุและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้แนวทางแก้ไขหรือการจัดการปัญหาถูกผลักระไปให้คนที่ทำหน้าที่ในการปกครองคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและคนที่จะดำเนินคดีตามกฎหมายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงนัยยะการพึ่งพาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ สมาชิกชุมชน อาจใช้การเตือนหรือการห้าม ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มเด็กและเยาวชนก็ไม่เชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ว่า “ถ้าผู้ใหญ่ไปใช้อำนาจเข้าไปควบคุมสั่งการเด็กก็จะมีวิธีการตอบโต้หลายอย่าง เช่น บางคนก็ฟังแต่ไม่ทำตาม บางคนก็ยิ่งว่าเหมือนยิ่งยุ บางคนก็เอะอะโวยวายสวนกลับในทันที เช่นหากผู้ใหญ่เข้าไปจับกุม ๆ เด็กและเยาวชนจะไม่ชอบ เช่นเด็กจะบอกว่า พ่อแม่ยังไม่ว่าอะไร แล้วนี่เป็นใครมาสั่งสอน เป็นต้น”

ระบบการจัดการในชุมชน ที่ทำให้เรื่องความรุนแรงเป็นเรื่องดำรงอยู่ จากการศึกษาครั้งนี้พบปรากฏการณ์นี้อย่างชัดเจน ดังที่ผู้นำชุมชนคนหนึ่ง กล่าวว่า “เด็กบางคนก็ได้ใจพอทำผิดถูกจับผู้ปกครองก็ประกันตัว เสียค่าปรับให้ เช่นถ้าทำร้ายร่างกายก็เสียค่าปรับแค่ 200 – 300 บาท แต่บางคนก็เสียเงินให้ตำรวจต่างหากเพราะกลัวลูกมีประวัติ” โดยส่วนมากจะไม่ใช้แนวทางที่ตนถูกเลี้ยงมาในสมัยก่อนคือ “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ถึงแม้ว่าจะไม่มีการตีก็จะไม่มีการแนะนำหรือชี้ทางที่เหมาะสมแต่จะใช้การห้ามในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยก่อนตั้งแต่อดีตในรุ่นปู่ย่าตายายจนถึงพ่อแม่ในรุ่นปัจจุบันถูกเลี้ยงมาแบบปล่อยตามสบาย เนื่องจากไม่มีสื่อ ไม่มีสิ่งเร้า รวมถึงความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเหมือนสมัยนี้ รวมถึงค่านิยมของชุมชนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดการดื่มสุรา สูบบุหรี่ไม่ได้เป็นสิ่งที่ผิดแต่ตรงข้ามกับเป็นสัญลักษณ์ของความมีหน้ามีตา เช่นบ้านไหนหากมีงานบุญก็ต้องเลี้ยงสุราเบียร์ หากบ้านไหนไม่เลี้ยงมักจะถูกชาวบ้านนินทา หรือแม้แต่งงานศพ ก็ยังต้องมีเลี้ยงสุราเบียร์หลังจากที่ศพไปสุสานแล้วเป็นต้น ชุมชน ซึ่งหลงพ่อในชุมชนที่ศึกษาได้กล่าวว่า “เด็ก ๆ สมัยนี้จะไม่ค่อยเข้าวัดเข้าวาช่วยเหลือทำบุญ ไม่ค่อยช่วยกิจกรรมส่วนรวมงานสาธารณะ วันพระแทบจะไม่มีเด็กหรือเยาวชนเข้าวัดเพราะต้องไปโรงเรียน คนวัยทำงานก็รีบไปทำงาน การเลี้ยงลูกก็ใช้การเลี้ยงแบบหลังผู้เย็นคือรีบไปทำงานแล้วก็เอาเงินทิ้งไว้ให้ ลูก ๆ ก็เจอแต่เงินไม่เจอพ่อเจอแม่ ซึ่งอาจจะกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมองว่าการเข้าวัดการทำบุญเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ เป็นเรื่องของคนที่ไม่มีการะ”

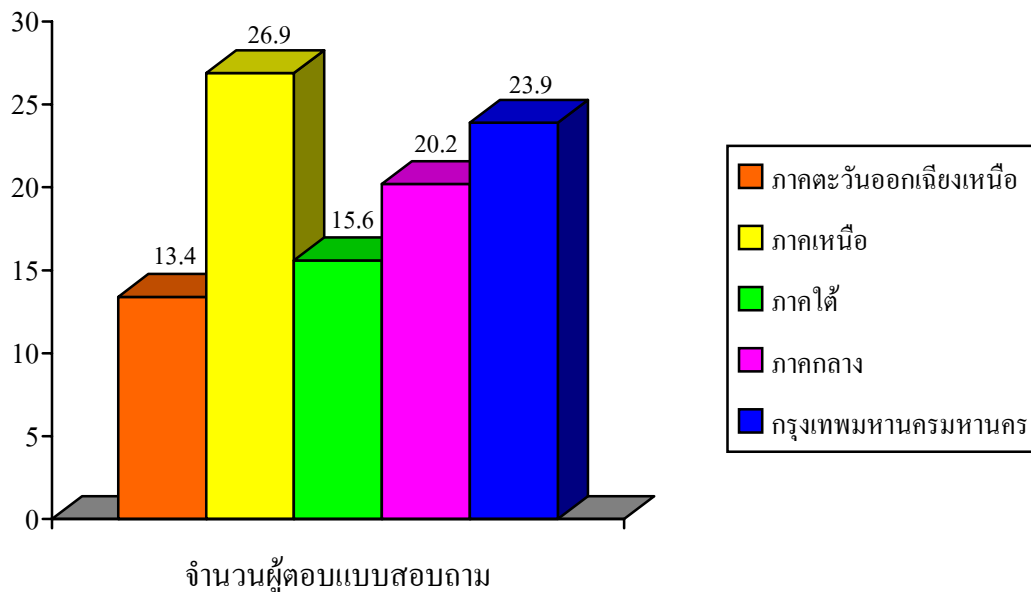
สำหรับเด็กและเยาวชน การจัดการปัญหาความรุนแรงกับคู่ขัดแย้ง มี 2 ทาง คือ การสู้กลับ และการปรึกษาลูกพี่ ในการเป็นผู้เคลียร์ ผู้ที่มีความสามารถในการ เคลียร์ได้ คือผู้มีอำนาจ บารมี หรือผู้ที่อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อถือ โดยจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ไม่ให้มีการแก้แค้น อย่างไรก็ตาม การที่จะเลือกวิธีการใด พบว่าเด็กและเยาวชนจะมีการประเมินความสามารถของตนเอง ถ้ากลุ่ม หรือตน มีความได้เปรียบ พวกเขาที่จะสู้กลับ โดยการดักทำร้าย แต่เมื่อประเมินแล้ว เสียเปรียบ ก็จะเลือกใช้การไปหาผู้มีอำนาจ คือรุ่นพี่ เพื่อทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย

4.10 สถานการณ์ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ตารางที่ 10 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค

ภาค	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	388	13.4
ภาคเหนือ	778	26.9
ภาคใต้	453	15.6
ภาคกลาง	585	20.2
กรุงเทพมหานคร	693	23.9

แผนภูมิที่ 12 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค

จากตารางที่ 10 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 2,897 ราย ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 8 จังหวัด ซึ่ง ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา แพร่ กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี ฉะเชิงเทรา และ กรุงเทพมหานคร โดยพบว่า ตัวอย่างในภาคเหนือมีร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ กรุงเทพมหานครมีตัวอย่างร้อยละ 23.9 ภาคกลางมีตัวอย่างร้อยละ 20.2 ภาคใต้มีตัวอย่าง ร้อยละ 15.6 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีตัวอย่างร้อยละ 13.4

ตารางที่ 11 แสดงลักษณะของตัวแปรภูมิหลัง

ตัวแปร	คำตอบ	จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม	ร้อยละ	ส่วน		
				เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ต่ำสุด	สูงสุด
เพศ	ชาย	1,722	60.9%			
	หญิง	1,107	39.1%			
อายุ			15.66	1.83	12	20.00
รายได้ต่อเดือน			140	1134.76	0	30000
จำนวนพี่น้อง			2.42	1.47	0	15
สถานภาพสมรสของ ผู้ปกครอง	พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	2,162	74.6%			
	หย่า	376	13%			
	หม้าย	194	6.7%			
	แต่งงานใหม่	78	2.7%			
	มีพ่อหรือแม่คนเดียว	20	0.7%			
ศาสนาของบิดามารดา (ประกอบกิจกรรมทาง ศาสนาหรือไม่?)	ไม่เคย	30	1.0%			
	นานๆ ครั้ง	1,129	39.5%			
	บ่อยครั้ง	1,159	40.5%			
รายได้ของครอบครัว	เป็นประจำ	542	18.9%			
	น้อยกว่า 6000	850	30.1%			
	6001 ถึง 10000	947	33.6%			
	10001 ถึง 20000	526	18.6%			
	20001 ถึง 30000	243	8.6%			
ระดับการศึกษาของ บิดา	มากกว่า 30000	255	9.0%			
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	1,389	53.1%			
	มัธยมศึกษา/ปวช.	809	30.9%			
	อนุปริญญา/ปวส.	167	6.4%			
	ปริญญาตรี	196	7.5%			
ระดับการศึกษาของ มารดา	สูงกว่าปริญญาตรี	57	2.25%			
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	1,662	61.7%			
	มัธยมศึกษา/ปวช.	666	24.7%			
	อนุปริญญา/ปวส.	133	4.9%			
	ปริญญาตรี	190	7.1%			
	สูงกว่าปริญญาตรี	42	1.6%			

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมากเป็นเพศหญิง ดังที่คาดการณ์เอาไว้เนื่องด้วยอัตราการต้องออกจากโรงเรียนของเพศชายมีแนวโน้มสูงกว่าเพศหญิง กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 15 ปี 6 เดือน โดยระดับผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.44 และจากข้อมูลในด้านการทำงานหารายได้ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าโดยส่วนมากไม่ได้ทำงานคิดเป็นร้อยละ 94.8 % ในส่วนของรายได้และจำนวนพี่น้องของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 140 บาทและมีจำนวนพี่น้องประมาณ 3 คนและพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่า 53% ไม่ค่อยได้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาโดยมีความถี่เพียงนาน ๆ ครั้ง ในส่วนบิดามารดาของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาบ่อยครั้งคิดเป็น 40.5% และนาน ๆ ครั้งคิดเป็น 39.5% เป็นส่วนใหญ่

โดยบิดามารดาของผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 74.6 แต่งงานแล้ว มีรายได้โดยส่วนมากอยู่ในช่วงน้อยกว่า 6,000 และช่วงระหว่าง 6,001-10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 30.1 และ 33.6 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมากพบว่าอยู่ในชั้นระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 53.1 และ 61.79 ตามลำดับ

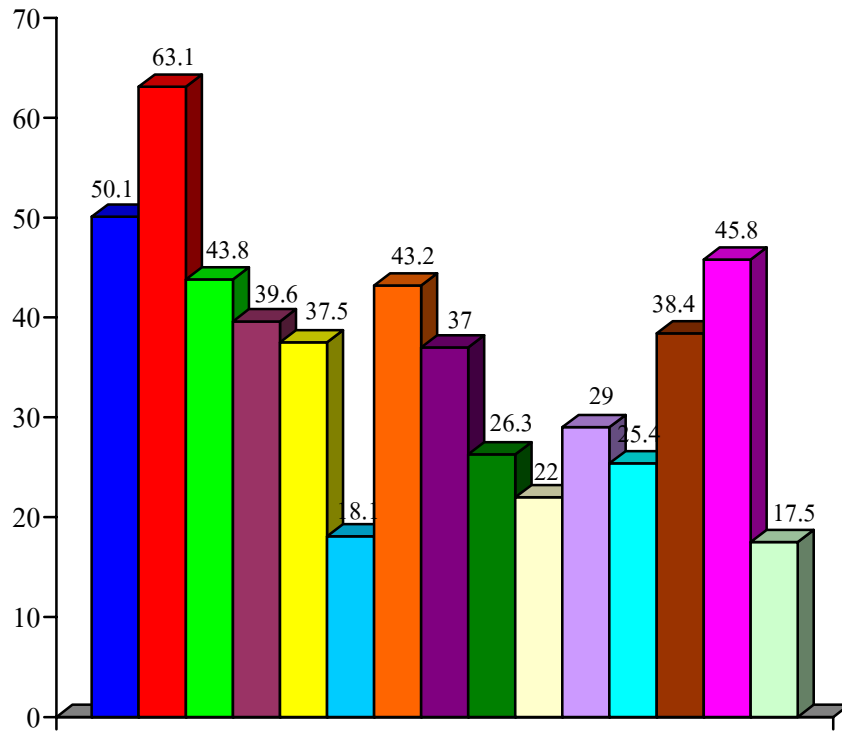
4.10.1 รูปแบบและขนาดความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ต้องการทราบถึงสถานการณ์ด้านการใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องเด็กและเยาวชน โดยมีการให้ความสำคัญต่อสถานการณ์การตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชน การที่เด็กและเยาวชนได้พบเห็นการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ และการกระทำความรุนแรงโดยตัวของเด็กและเยาวชนเอง โดยพบว่า

ตารางที่ 12 แสดงค่าร้อยละของเด็กและเยาวชนได้ “เคยพบเห็น” การกระทำความรุนแรง
ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	ร้อยละ
เห็นเด็กและเยาวชนตี ต่อย ตบระหว่างบุคคล (ตัวต่อตัว) ในชุมชน	50.1
เห็นเด็กและเยาวชนตี ต่อย ตบ ตัวต่อตัวในโรงเรียน/รอบๆ โรงเรียน	63.1
เห็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกันในชุมชน	43.8
เห็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน	39.6
เห็นการริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อนนักเรียน	37.5
เห็นเด็ก/เยาวชนริดไถสิ่งของ/เงินในชุมชน/หมู่บ้าน	18.1
เห็นเด็ก/เยาวชนข่มขู่เพื่อนนักเรียนในโรงเรียน	43.2
เห็นเด็ก/เยาวชนนำอาวุธเข้ามาในโรงเรียน	37.0
เห็นเยาวชนพกปืน	26.3
เห็นครูทำร้ายร่างกายนักเรียน	22.0
เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศในชุมชน	29.0
เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศในโรงเรียน	25.4
เห็นเด็ก/เยาวชนบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทกันในชุมชน/ หมู่บ้าน	38.4
เห็นการบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทกันในโรงเรียน	45.8
เห็นการเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกันของเด็ก/เยาวชน	17.5

แผนภูมิที่ 13 แสดงค่าร้อยละของเด็กและเยาวชน ได้ “เคยพบเห็น” การกระทำความรุนแรง ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

สถานการณ์ความรุนแรง

■ เห็นเด็กและเยาวชนตี ต่อย ตบระหว่างบุคคล (ตัวต่อตัว) ในชุมชน	■ เห็นเด็กและเยาวชนตี ต่อย ตบ ตัวต่อตัว ในโรงเรียน/รอบๆ โรงเรียน
■ เห็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทะเลาะวิวาท ชกพวกตีกัน ในชุมชน	■ เห็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทะเลาะวิวาท ชกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน
■ เห็นการริด'ไอสิ่งของ/เงินจากเพื่อนนักเรียน	■ เห็นเด็ก/เยาวชนริด'ไอสิ่งของ/เงินในชุมชน/หมู่บ้าน
■ เห็นเด็ก/เยาวชนข่มขู่เพื่อนนักเรียนในโรงเรียน	■ เห็นเด็ก/เยาวชนนำอาวุธเข้ามาในโรงเรียน
■ เห็นเยาวชนพกปืน	■ เห็นครูทำร้ายร่างกายนักเรียน
■ เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศในชุมชน	■ เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศในโรงเรียน
■ เห็นเด็ก/เยาวชนบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทกัน ในชุมชน/หมู่บ้าน	■ เห็นการบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทกัน ในโรงเรียน
■ เห็นการเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกันของเด็ก/เยาวชน	

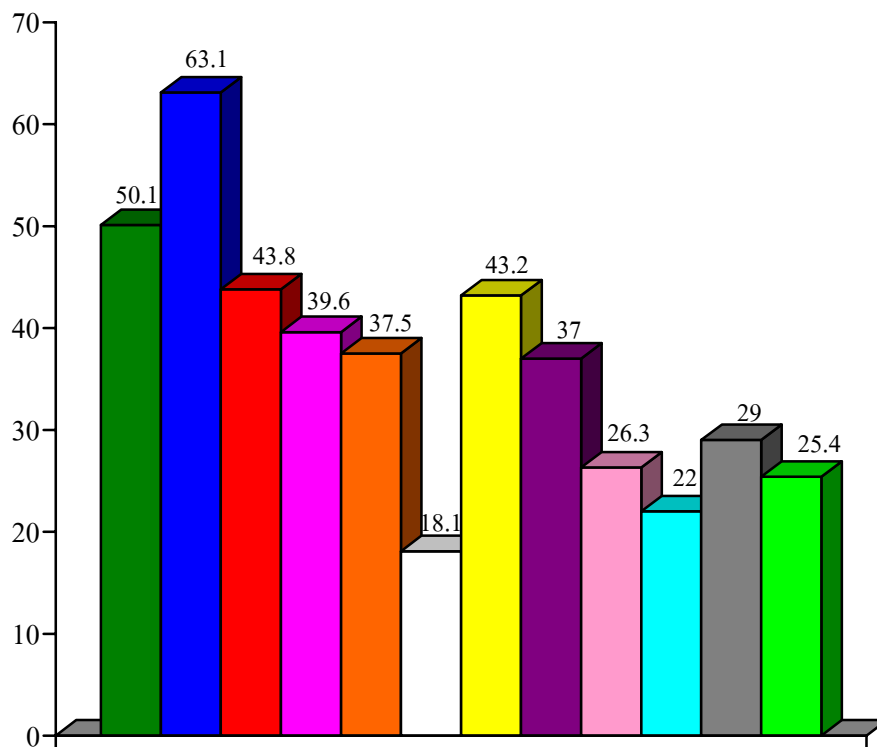
จากตารางที่ 12 พบว่าในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้เห็นถึงรูปแบบการใช้ความรุนแรงประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะการที่เด็กและเยาวชน ตี ต่อย ตบตัวต่อตัว ทั้งในชุมชน และรอบ ๆ โรงเรียน โดยเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าเคยพบเห็นมากที่สุด (50.1 และ 63.1 ตามลำดับ) ส่วนการเห็นการเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกันเด็กและเยาวชนตอบว่าเคยเห็นเพียง 17.5 แต่หากพิจารณาเป็นจำนวนคนแล้วพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม 1,105 ราย มีเด็กที่ตอบว่าเคยเห็นการทะเลาะเบาะแว้งจนถึงขั้นเสียชีวิตจำนวน 193 รายเลยทีเดียว (17.5%) เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนเมื่อนำข้อมูลในส่วนนี้มาจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม โดยแบ่งเป็น 1) ความรุนแรงที่กระทำต่อกัน อันได้แก่ เห็นเด็กและเยาวชนตีกัน ทะเลาะวิวาท ริดไถสิ่งของ ข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย เห็นการบาดเจ็บ และเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาท พบว่าเด็กและเยาวชนเคยเห็นความรุนแรงที่กระทำต่อกันนี้ประมาณร้อยละ 38.1 2) ความรุนแรงที่กระทำต่อทรัพย์สินสาธารณะ อันได้แก่ เห็นเด็กและเยาวชนทำลายทรัพย์สินของชุมชน ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ขโมยสิ่งของในชุมชน และขโมยสิ่งของจากเพื่อนในโรงเรียน พบว่าเด็กและเยาวชนเคยเห็นความรุนแรงที่กระทำต่อทรัพย์สินสาธารณะประมาณร้อยละ 30.5 3) ความรุนแรงทางเพศ อันได้แก่ เห็นการลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศในชุมชน และในโรงเรียนประมาณร้อยละ 27.2 4) ความรุนแรงประเภทอื่น ๆ อันได้แก่ เห็นเยาวชนพกปืน เห็นเด็กและเยาวชนนำอาวุธเข้ามาในโรงเรียน เห็นเด็กและเยาวชนใช้ยาเสพติดในชุมชน และโรงเรียน ประมาณร้อยละ 32.5

ตารางที่ 13 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด-สูงสุดของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

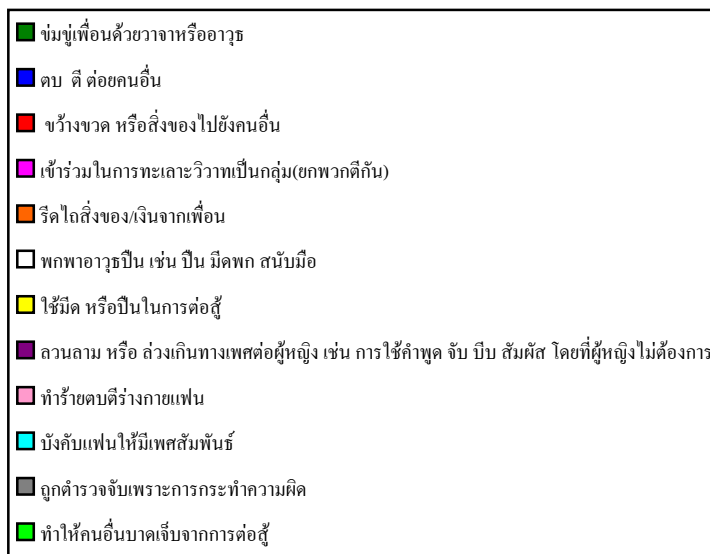
สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	เคยกระทำร้อยละ (N)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด-สูงสุด
ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ	18.1 (200)	2.59	4.03	1-40
ตบ ตี ต่อยคนอื่น	30.4 (336)	2.83	3.63	1-40
ขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น	21.4 (237)	2.73	3.49	1-32
เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน)	22.4 (248)	2.65	3.68	1-40
ริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อน	12.4 (137)	3.51	5.63	1-40
พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สนับมือ	14.8 (163)	3.30	4.43	1-40
ใช้มีด หรือปืนในการต่อสู้	8.7 (96)	3.12	3.47	1-20
ลวนลาม หรือ ถ่วงเกินทางเพศต่อผู้หญิง เช่น การใช้คำพูด จับ บีบสัมผัส โดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ	8.8 (97)	3.51	6.99	1-40
ทำร้ายตบตีร่างกายแฟน	8.1 (89)	2.85	2.92	1-15
บังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์	4.5 (50)	2.80	2.71	1-14
ถูกตำรวจจับเพราะการกระทำความผิด	10.1 (112)	2.09	2.52	1-20
ทำให้คนอื่นบาดเจ็บจากการต่อสู้	15.3 (169)	2.75	4.00	1-40

แผนภูมิที่ 14 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด-สูงสุดของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

สถานการณ์ความรุนแรง

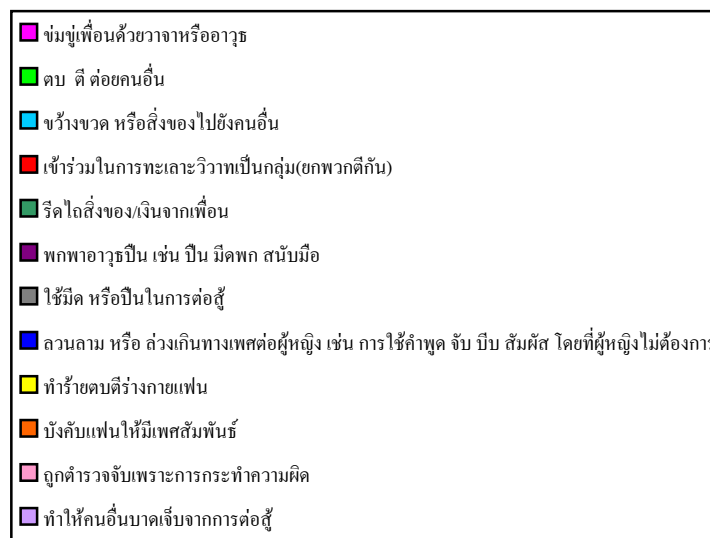
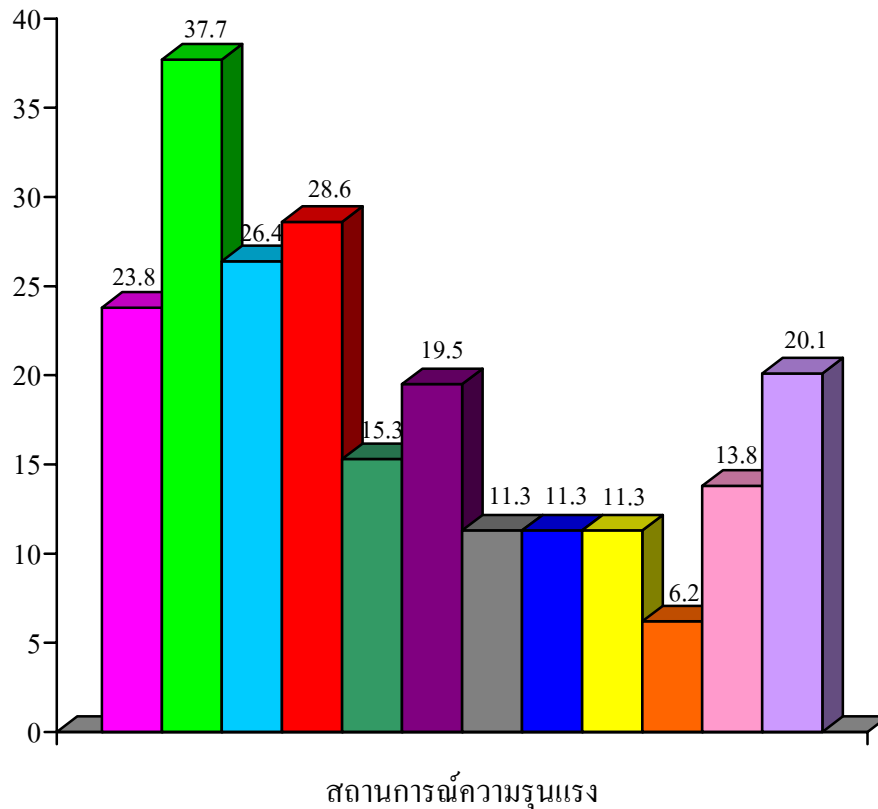

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ข้อมูลว่าตนเคยกระทำ ความรุนแรงภายในระยะเวลา 3 เดือนมานี้ โดยการตบ ตี ต่อยคนอื่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.4 หรือ 336 ราย โดยเฉลี่ยแล้วเด็กและเยาวชนแต่ละคนกระทำ ความรุนแรงโดยการ ตบ ตี ต่อยคนอื่น เกือบ 3 ครั้งในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งในกลุ่มผู้ที่ตอบว่าได้ใช้ความรุนแรงโดยการ ตบ ตี ต่อยคนอื่นนี้ได้เคยกระทำมาแล้วมากที่สุดถึง 40 ครั้ง รองลงมาได้แก่การเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน) คิดเป็นร้อยละ 22.4 หรือ 248 ราย โดยใน 248 รายนี้เฉลี่ยได้ใช้ความรุนแรงคนละประมาณ 2.65 ครั้งหรือประมาณ 2 ครั้ง โดยคนที่กระทำ ความรุนแรงมากที่สุดเคยกระทำ ความรุนแรงมาแล้ว 40 ครั้งเช่นเดียวกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนตอบว่าตนเคย บังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์น้อยที่สุด หรือคิดเป็น 4.5 เปอร์เซ็นต์ (50 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,105 คน) โดยที่เด็กและเยาวชน 50 คนที่ตอบว่าตนเคยบังคับให้แฟนมีเพศสัมพันธ์กับตนนั้นเฉลี่ยแล้วแต่ละคนเคยบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ประมาณ 3 ครั้ง (2.80) ซึ่งจำนวนครั้งสูงสุดของการบังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์กับตนเท่ากับ 14 ครั้งภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

ตารางที่ 14 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุดของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	เคยกระทำ ร้อยละ(N)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า ต่ำสุด- สูงสุด
ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ	23.8 (263)	1.26	9.65	1-300
ตบ ตี ต่อยคนอื่น	37.7 (417)	2.00	8.86	1-250
ขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น	26.4 (294)	1.08	3.60	1-50
เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน)	28.6 (316)	1.81	22.36	1-78
ริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อน	15.3 (169)	0.84	4.65	1-90
พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สนับมือ	19.5 (216)	1.25	11.56	1-360
ใช้มีด หรือปืนในการต่อสู้	11.3 (125)	0.55	3.52	1-90
ถวนลาม หรือ ถ่วงเกินทางเพศต่อ ผู้หญิง เช่น การใช้คำพูด จับ บีบ สัมผัส โดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ	11.3 (125)	0.94	11.99	1-365
ทำร้ายตบตีร่างกายแฟน	11.3 (125)	0.46	2.01	1-23
บังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์	6.2 (68)	0.29	1.99	1-50
ถูกตำรวจจับเพราะการกระทำความผิด	13.8 (152)	0.40	1.75	1-30
ทำให้อีกคนบาดเจ็บจากการต่อสู้	20.1 (222)	0.81	3.08	1-50

แผนภูมิที่ 15 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุดของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

จากตารางที่ 14 ซึ่งแสดงถึงการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานการณ์ต่างๆภายในระยะเวลา 1 ปี พบว่า เด็กและเยาวชนเคยกระทำความรุนแรงในสถานการณ์เหล่านี้มากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ ตบ ตี ต่อยผู้อื่น ประมาณร้อยละ 38 หรือ 417 รายจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,105 ราย ที่เคยตบ ตี ต่อยผู้อื่น เฉลี่ยแล้วใน 417 รายนี้ได้เคยตบ ตี ต่อยผู้อื่นภายใน 1 ปีประมาณ 2 ครั้ง โดยคนที่เคยตบตี ต่อยคนอื่นมากที่สุดกระทำมาแล้ว 300 ครั้งภายใน 1 ปี รองลงมาได้แก่ เคยเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทยกพวกตีกันคิดเป็นร้อยละ 28.6 หรือ 316 ราย ซึ่ง 316 รายนี้เคยยกพวกตีกันมาแล้วโดยเฉลี่ยเกือบ 2 ครั้งภายในระยะเวลา 1 ปี โดยคนที่เคยยกพวกตีกันใน 1 ปีที่ผ่านมามากที่สุดเคยทำมาแล้ว 250 ครั้ง ส่วนเด็กและเยาวชนที่เคยขว้างขวด หรือสิ่งของทำร้ายผู้อื่นถือว่ามากเป็นลำดับ 3 โดยคิดเป็นร้อยละ 26.4 หรือ 294 ราย ซึ่งใน 294 รายนี้ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาเคยกระทำอย่างนี้มาแล้วโดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้ง ซึ่งคนที่เคยขว้างขวดหรือสิ่งของไปยังผู้อื่นมากที่สุดตอบว่าตนเคยทำมาแล้ว 50 ครั้งใน 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนการกระทำความรุนแรงโดยการบังคับให้แฟนมีเพศสัมพันธ์กับตนถือว่ามีคนตอบว่าเคยกระทำน้อยที่สุดคิดเป็น 6.2 เปอร์เซ็นต์หรือเพียง 68 รายจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,105 ราย ส่วนการที่เด็กและเยาวชนพกพาอาวุธปืน หรืออาวุธอื่น ๆ เช่น มีดพก และสับมือ ถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนจะตอบว่าเคยพกพาสิ่งเหล่านี้เพียง 19.5 เปอร์เซ็นต์ หรือ 216 รายจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,105 ราย แต่ก็พบว่าใน 216 รายนี้ต่างก็เคยพกพาอาวุธโดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้งภายใน 1 ปี โดยพบอีกว่าคนที่ตอบว่าเคยพกพาอาวุธสูงสุดคือเกือบทุกวันเลยทีเดียว (360 วัน)

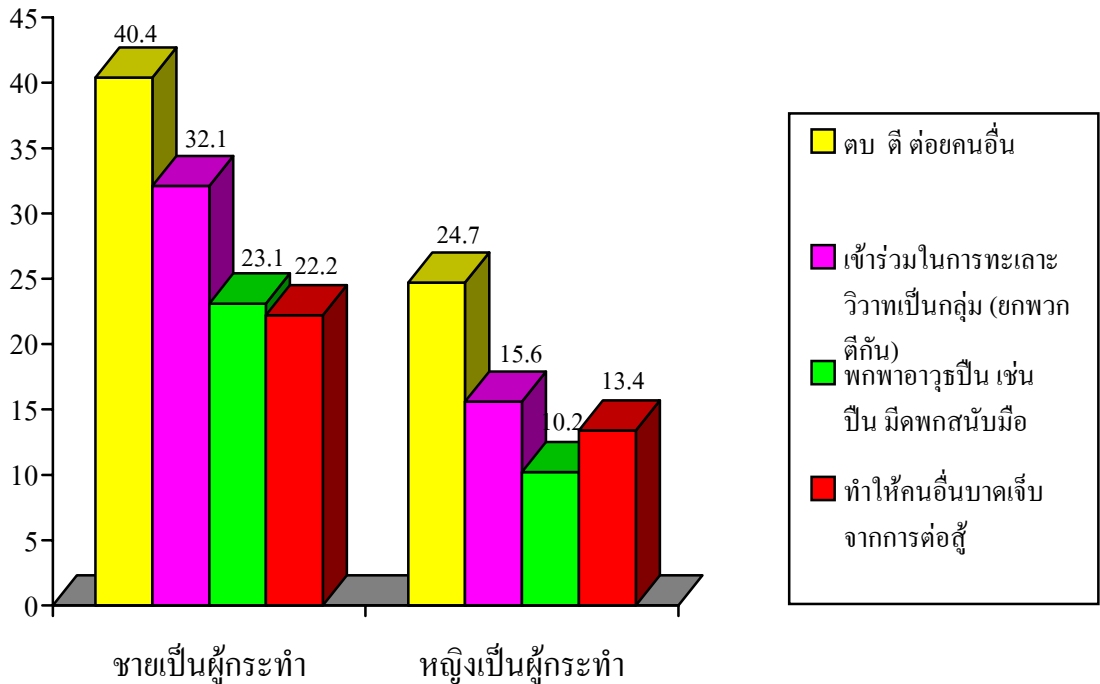
ตารางที่ 15 แสดงค่าร้อยละของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน

“เคยกระทำความรุนแรง” จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	ร้อยละของชายเป็นผู้กระทำ (N=616)	ร้อยละของหญิงเป็นผู้กระทำ (N=489)
ตบ ตี ต่อยคนอื่น	40.4	24.7
เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็น กลุ่ม (ยกพวกตีกัน)	32.1	15.6
พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สับมือ	23.1	10.2
ทำให้คนอื่นบาดเจ็บจากการต่อสู้	22.2	13.4

แผนภูมิที่ 16 แสดงค่าร้อยละของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน

“เคยกระทำความรุนแรง” จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)

จากตารางที่ 15 เมื่อนำผลการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนโดยนำสถานการณ์ที่มีการใช้ความรุนแรงสูงสุดมาพิจารณาพบว่าเพศชายใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างชัดเจนโดยที่เด็กและเยาวชนชายใช้กำลังตี ต่อยคนอื่น การทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บและ การพกพาอาวุธปืนมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง 2 เท่า ส่วนการยกพวกตีกันพบว่าเด็กและเยาวชนชายมีการเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่มมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิงมากกว่า 3 เท่าเลยทีเดียว โดยพบว่าเพศชายเป็นผู้ใช้ความรุนแรงมากที่สุดในสถานการณ์ตี ต่อยคนอื่น คิดเป็นร้อยละ 40.4 เช่นเดียวกับเพศหญิงซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมาสำหรับเพศชายได้แก่การใช้ความรุนแรงโดยการเข้าร่วมทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน) คิดเป็นร้อยละ 32.1 เช่นเดียวกับเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุดของความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยถูกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือน และ 1 ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์ที่ถูกกระทำความรุนแรง	เคยถูกระทำ (ร้อยละ)		ค่าเฉลี่ย		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ค่าต่ำสุด-สูงสุด	
	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี
หยุดเรียนเพราะกลัวการถูกทำร้าย	50 (4.5%)	52 (4.7%)	1.66	2.63	1.04	2.31	1-5	1-10
นอนไม่หลับเพราะกลัวการถูกทำร้าย	50 (4.5%)	54 (4.9%)	1.52	22.0 9	1.03	2.21	1-6	1-12
ถูกข่มขู่ด้วยวาจาหรืออาวุธจากเยาวชน	106 (9.6%)	128 (11.6%)	2.04	3.26	3.08	5.14	1-30	1-50
ถูกตบ ตี ชกต่อจากเยาวชนในชุมชน/หมู่บ้าน	92 (8.3%)	110 (10%)	2.02	2.57	1.90	2.96	1-12	1-20
ถูกตบ ตี ชกต่อจากเยาวชนในโรงเรียน	128 (11.6%)	140 (12.7%)	2.32	3.44	2.20	4.63	1-11	1-33
ถูกซ้อมจากกลุ่มเยาวชน	59 (5.3%)	68 (6.2%)	3.02	3.47	4.42	5.84	1-30	1-40
ถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (การยกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม)	107 (9.7%)	141 (12.8%)	2.32	2.94	2.75	4.30	1-20	1-30
ถูกรีดไถสิ่งของหรือเงิน	92 (8.3%)	93 (8.4%)	2.40	3.45	2.41	3.89	1-15	1-20
ถูกลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศ	44 (4.0%)	57 (5.2%)	2.68	3.46	3.04	3.71	1-17	1-18
ถูกแฟนทำร้าย ตบตีร่างกาย	57 (5.2%)	66 (6%)	2.84	8.23	4.59	37.9 9	1-30	1-300
ถูกแฟนบังคับให้มีเพศสัมพันธ์	39 (3.5%)	48 (4.3%)	3.44	6.94	3.75	11.1 9	1-20	1-60
ถูกคนในครอบครัวทำร้ายร่างกาย	83 (7.5%)	100 (9%)	3.10	4.15	3.71	7.17	1-20	1-60
ถูกครูในโรงเรียนทำร้ายร่างกาย	73 (6.6%)	84 (7.6%)	2.47	4.51	3.01	7.75	1-20	1-56

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สถานการณ์ที่ถูกกระทำ ความรุนแรง	เคยถูกกระทำ (ร้อยละ)		ค่าเฉลี่ย		ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน		ค่าต่ำสุด- สูงสุด	
	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี
	ได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท	163	205	2.56	3.80	3.67	6.82	1-30
เล็กน้อยเช่น ฟกช้ำ	(14.8%)	(18.6%)						
ได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท	58	65	2.09	2.58	1.79	2.86	1-10	1-14
จนต้องไปหาหมอ	(5.2%)	(5.9%)						
ได้รับบาดเจ็บจากการถูกคนใน	52	59	3.09	3.66	3.59	5.02	1-20	1-25
ครอบครัว หรือ ครูทำร้าย	(4.7%)	(5.3%)						

จากตารางที่ 16 พบว่าโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในชุมชนเคยมีประสบการณ์ถูกกระทำ ความรุนแรงในอัตราส่วนที่ไม่มากนัก โดยในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนเคยถูกกระทำ ความรุนแรงในแต่ละสถานการณ์ตั้งแต่ร้อยละ 3.5 ถึง ร้อยละ 14.8 ส่วนในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าเคยถูกกระทำ ความรุนแรงในแต่ละสถานการณ์ตั้งแต่ร้อยละ 4.3 ถึงร้อยละ 18.6 โดยที่กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าตนเคยถูกกระทำ ความรุนแรงมากที่สุดได้แก่ร้อยละ 14.8 (ในช่วง 3 เดือน) หรือ 163 คน จากทั้งหมด 1,105 คน กล่าวว่าคุณได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำ ซึ่งในจำนวน 163 คนนี้ให้ข้อมูลว่าในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาโดยเฉลี่ยตนเคยถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยมาประมาณ 2 ครั้ง และมีบางคนที่เคยได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยจากการทะเลาะวิวาทมากที่สุดถึง 30 ครั้ง รองลงมาได้แก่ การถูกตบตี ชกต่อย จากเด็กและเยาวชนในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 11.6 หรือ 128 คน โดยเด็กและเยาวชน 128 คนนี้ให้ข้อมูลว่าโดยเฉลี่ยตนจะถูกตบ ตี ชกต่อยจากเด็กและเยาวชนในโรงเรียนประมาณ 3 ครั้ง ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งมีบางคนในจำนวน 128 คนนี้เคยถูกตบ ตี ชกต่อยจากเด็กและเยาวชนในโรงเรียนมากที่สุดถึง 11 ครั้งในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา และพบอีกด้วยว่าเด็กและเยาวชนถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่มหรือการยกพวกตีกันในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 9.7 หรือ 107 คน โดยผู้ที่เคยถูกทำร้าย 107 คนนี้โดยเฉลี่ยเคยถูกทำร้ายมาแล้ว 2 ครั้ง โดยมีบางคนที่เคยถูกทำร้ายจากการยกพวกตีกันมากที่สุดถึง 20 ครั้งเลยทีเดียว

สำหรับข้อมูลการถูกกระทำ ความรุนแรงในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา พบว่าข้อมูลมีความใกล้เคียงกับอัตราการถูกกระทำ ความรุนแรงในรอบ 3 เดือน โดยที่เด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าตนเคยถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18.6 หรือ 205

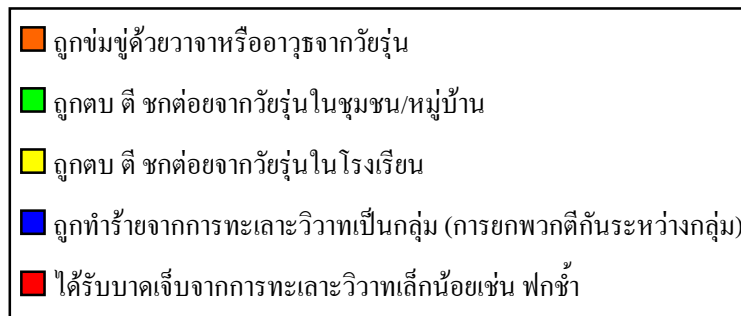
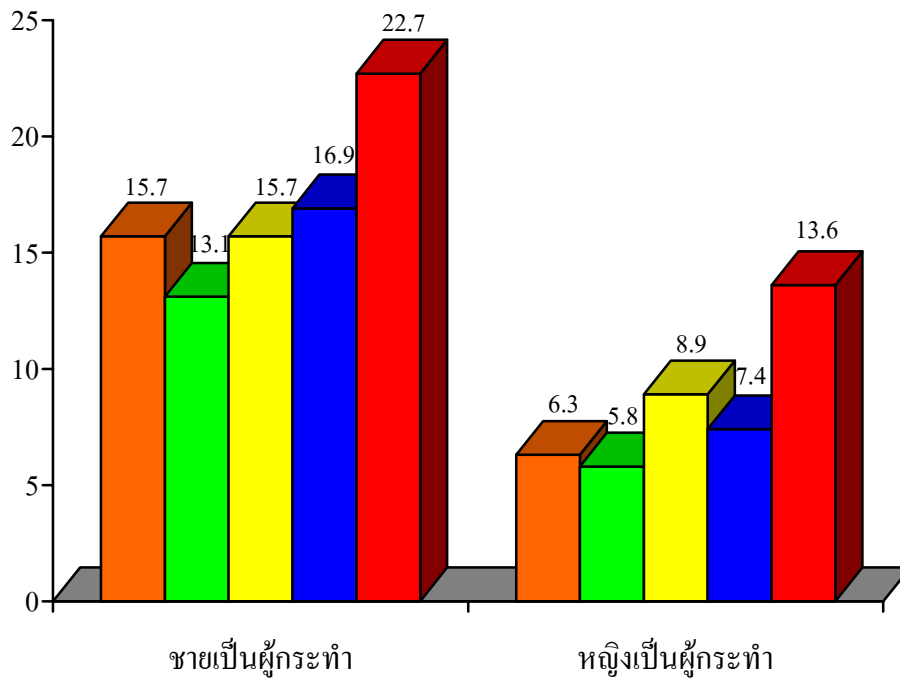
คน โดยเด็กและเยาวชนจำนวน 205 คนนี้ให้ข้อมูลว่าโดยเฉลี่ยแล้วตนเคยถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อยนี้ประมาณ เกือบ 4 ครั้งในรอบ 1 ปี โดยมีคนที่ถูกทำร้ายในสถานการณ์นี้มากที่สุดถึง 70 ครั้ง รองลงมาได้แก่การถูกทำร้ายจากการขกพวกตีกันระหว่างกลุ่มประมาณร้อยละ 12.8 หรือ 141 คน โดยเฉลี่ยเคยถูกทำร้ายมาคนละประมาณ 3 ครั้ง โดยจำนวนครั้งที่เคยถูกทำร้ายจากการขกพวกตีกันมากที่สุด คือ 30 ครั้งในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และอันดับต่อมาได้แก่การถูกทำร้ายจากการถูก ดบ ตี ชกต่อยโดยเด็กและเยาวชนในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 12.7 หรือ 140 คน โดยเฉลี่ยใน 140 คนนี้เคยถูกทำร้ายมาแล้วประมาณคนละ 3 ครั้ง ซึ่งพบว่าการถูกทำร้ายมากที่สุดในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาถึง 33 ครั้ง

ตารางที่ 17 ค่าร้อยละของการถูกกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนจำแนกตามเพศ
(ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)

สถานการณ์การถูกกระทำความรุนแรง	ร้อยละของชายเป็นผู้ถูกระทำ	ร้อยละของหญิงเป็นผู้ถูกระทำ
ถูกข่มขู่ด้วยวาจาหรืออาวุธจากวัยรุ่น	15.7	6.3
ถูกดบ ตี ชกต่อยจากวัยรุ่นในชุมชน/หมู่บ้าน	13.1	5.8
ถูกดบ ตี ชกต่อยจากวัยรุ่นในโรงเรียน	15.7	8.9
ถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (การขกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม)	16.9	7.4
ได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำ	22.7	13.6

ข้อมูลจากตารางที่ 17 พบว่าชายตกเป็นเหยื่อถูกระทำจนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำมากที่สุด เช่นเดียวกับเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 22.7 และ 13.6 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่การถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (การขกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม) คิดเป็นร้อยละ 16.9 ส่วนเพศหญิงได้แก่การถูกดบตี ชกต่อยจากวัยรุ่นในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 8.9

แผนภูมิที่ 17 ค่าร้อยละของการถูกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนจำแนกตามเพศ
(ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)

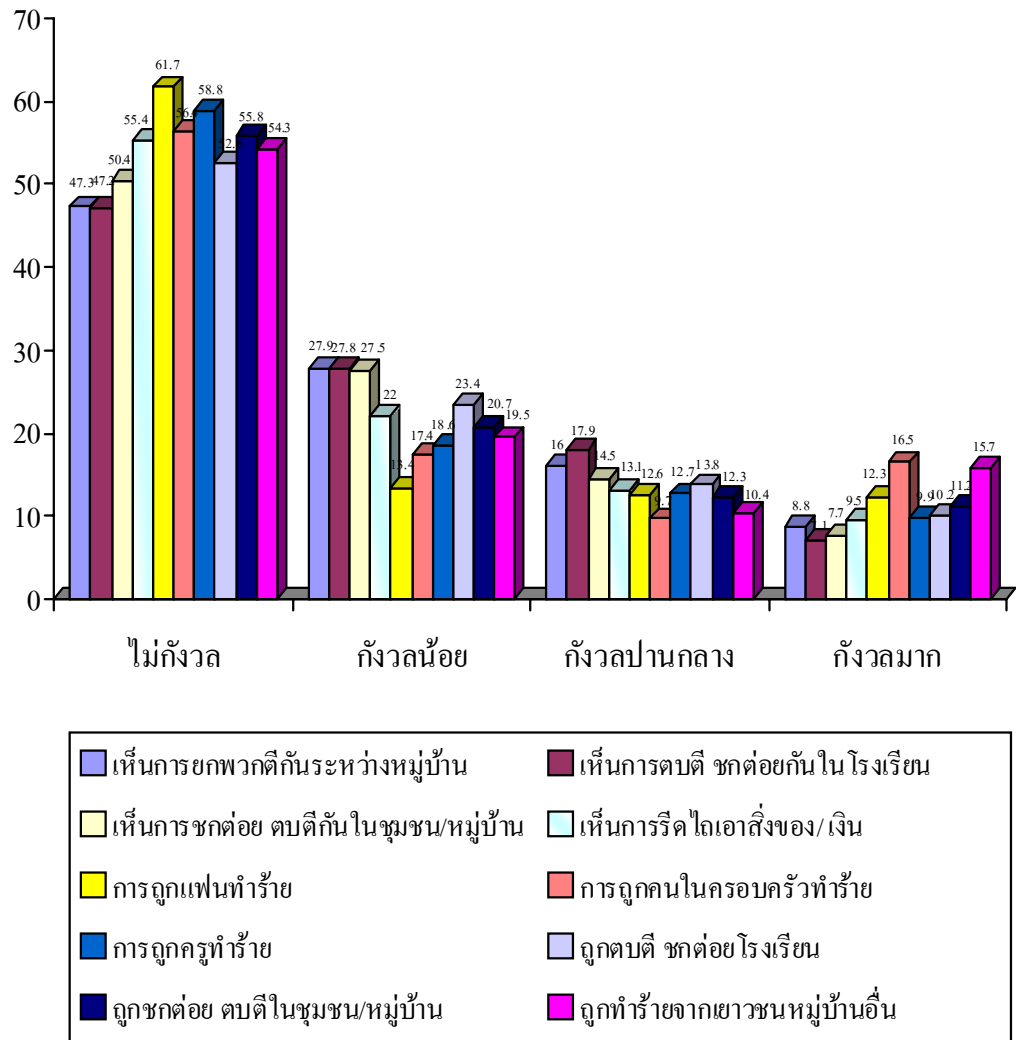
4.10.2 ผลกระทบจากการความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

นอกจากผลกระทบที่การศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบในรูปของข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถสะท้อนถึงขอบเขตผลกระทบจากความรุนแรง ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่าเด็กและเยาวชนโดยทั่วไปได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงในระดับไหน มากน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนหนึ่งของการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจที่ความรู้สึกวิตกกังวลที่เกิดขึ้น และรูปแบบการจัดการกับปัญหาของเด็กและเยาวชนเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์รุนแรงเหล่านี้

ตารางที่ 18 แสดงความถี่ ร้อยละของความวิตกกังวลของเด็กและเยาวชนเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรง

เหตุการณ์ความรุนแรง	ระดับความวิตกกังวล			
	ไม่กังวลเลย N(%)	กังวลน้อย N(%)	กังวลปานกลาง N(%)	กังวลมาก N(%)
เห็นการยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน	468 (47.3)	276 (27.9)	158 (16.0)	87 (8.8)
เห็นการตบตี ชกต่อยกันในโรงเรียน	467 (47.2)	275 (27.8)	175 (17.9)	70 (7.1)
เห็นการชกต่อย ตบตีกันในชุมชน/ หมู่บ้าน	497 (50.4)	271 (27.5)	143 (14.5)	76 (7.7)
เห็นการริดไถเอาสิ่งของ/ เงิน	544 (55.4)	216 (22.0)	129 (13.1)	93 (9.5)
การถูกแฟนทำร้าย	595 (61.7)	129 (13.4)	121 (12.6)	119 (12.3)
การถูกคนในครอบครัวทำร้าย	547 (56.4)	169 (17.4)	94 (9.7)	160 (16.5)
การถูกครูทำร้าย	571 (58.8)	181 (18.6)	123 (12.7)	96 (9.9)
ถูกตบตี ชกต่อยโรงเรียน	514 (52.6)	229 (23.4)	135 (13.8)	100 (10.2)
ถูกชกต่อย ตบตีในชุมชน/หมู่บ้าน	546 (55.8)	203 (20.7)	120 (12.3)	110 (11.2)
ถูกทำร้ายจากเยาวชนหมู่บ้านอื่น	532 (54.3)	191 (19.5)	102 (10.4)	154 (15.7)

แผนภูมิที่ 18 แสดงความถี่ ร้อยละของความวิตกกังวลของเด็กและเยาวชนเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรง

จากตารางที่ 18 พบว่าในสถานการณ์รุนแรงต่าง ๆ เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างระบุว่า ประมาณครึ่งหนึ่งไม่รู้สึกรู้สึกวิตกกังวลแต่อย่างใด ยกเว้นเหตุการณ์การยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้านและในโรงเรียนที่เด็กและเยาวชนแสดงความวิตกกังวลมากกว่าไม่วิตกกังวลเพียงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเหตุการณ์ที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกวิตกกังวลมากที่สุดได้แก่เหตุการณ์ที่ตนถูกคนในครอบครัวทำร้าย รองลงมาได้แก่การถูกทำร้ายจากเยาวชนหมู่บ้านอื่น ตามมาด้วยการที่เด็กและเยาวชนถูกแฟนทำร้าย เมื่อจำแนกตามเพศแล้วพบว่า เพศชายและหญิงรู้สึกวิตกกังวลในเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนักโดยเพศชายมีความวิตกกังวลมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ซึ่ง

เหตุการณ์ที่ทำให้เพศชายวิตกกังวลมากที่สุดได้แก่ เมื่อเห็นการขกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน ส่วนเพศหญิงได้แก่ การถูกแฟนทำร้าย

ตารางที่ 19 แสดงบุคคลและจำนวนร้อยละที่เด็กและเยาวชนเคยปรึกษาเพื่อให้มาช่วยแก้ไขปัญหา
จำแนกตามสถานการณ์มากที่สุด 3 อันดับแรก

เหตุการณ์ความรุนแรง	ร้อยละบุคคลที่เลือก ไปปรึกษาเพื่อใหช่วย แก้ปัญหา อันดับ 1	ร้อยละบุคคลที่เลือก ไปปรึกษาเพื่อใหช่วย แก้ปัญหา อันดับ 2	ร้อยละบุคคลที่เลือก ไปปรึกษาเพื่อใหช่วย แก้ปัญหา อันดับ 3
	การขกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน	เพื่อน (34.8)	รุ่นพี่ (24.2)
การตบตี ชกต่อยกันในโรงเรียน	เพื่อน (44.6)	ครู (20.7)	รุ่นพี่ (15.6)
การ ตบตีชกต่อย กันในชุมชน	เพื่อน (29.7)	รุ่นพี่ (22.5)	ผู้ใหญ่บ้าน (15.5)
การริดไถเอาสิ่งของ/เงิน	เพื่อน (29.9)	รุ่นพี่ (15.6)	แม่ (9.8)
ถูกชกต่อย ตบ ตี ในโรงเรียน	เพื่อน (39.5)	ครู (17.4)	รุ่นพี่ (14.2)
ถูกชกต่อย ตบ ตี ในชุมชน	เพื่อน (28)	รุ่นพี่ (19.9)	ผู้ใหญ่บ้าน (13.1)
การถูกแฟนทำร้าย	เพื่อน (37.3)	รุ่นพี่ (12.1)	แม่ (9.6)
การถูกคนในครอบครัวทำร้าย	เพื่อน (26.4)	รุ่นพี่ (10.8)	ญาติ (12.6)
การถูกครูทำร้าย	เพื่อน (24.3)	แม่ (17.9)	รุ่นพี่ (12.2)
ถูกทำร้ายจากเยาวชนจากหมู่บ้านอื่น	เพื่อน (27.8)	รุ่นพี่ (22.3)	แม่ (10)

จากตารางที่ 19 แสดงบุคคลที่เมื่อเด็กและเยาวชนเกิดปัญหาความรุนแรง บุคคลที่เด็กและเยาวชนเคยขอคำปรึกษาจากแบบสอบถามบุคคลที่ให้เด็กและเยาวชนเลือกประกอบด้วย เพื่อน รุ่นพี่ แม่ พ่อ พี่น้อง ญาติ ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ และพระ โดยจากตารางที่พอสรุปได้ว่าเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ บุคคลที่เด็กและเยาวชนเคยเลือกขอคำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาอันดับแรกในทุกกรณีของการเกิดปัญหาความรุนแรงได้แก่เพื่อน รองลงมาเป็นรุ่นพี่ โดยครูจะถูกเลือกเป็นลำดับสองเมื่อสถานการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียน และปรึกษา ผู้ใหญ่บ้านเมื่อเกิดความรุนแรงในชุมชน ส่วนแม่ เป็นบุคคลที่เด็กและเยาวชนจะขอคำปรึกษาเมื่อความรุนแรงเกิดขึ้นโดยครู ถูกแฟนทำร้าย การถูกริดไถ และถูกทำร้ายจากเด็กและเยาวชนหมู่บ้านอื่น

4.10.3 ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

จากการวิเคราะห์โดยใช้ Manova หากพิจารณาตัวแปรการใช้ความรุนแรงปัจจัย 1 ด้วยภาคและเพศแล้วพบว่า เพศชายในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และภาคใต้มีการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับความรุนแรงปัจจัย 2 และ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคแล้วพบว่าภาคเหนือมีการใช้ความรุนแรงเฉลี่ยสูงกว่าทุกภาคทั้งในปัจจัยความรุนแรงปัจจัย 1, 2 และ 3 โดยที่ในปัจจัยความรุนแรง 2 ภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยการใช้ความรุนแรงมากกว่าภาคกลาง กรุงเทพมหานครมหานครและภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อตัวแปรเพศเป็นตัวแปรพิจารณาความแตกต่างของการใช้ความรุนแรงพบว่าเพศชายมีการใช้ความรุนแรงโดยเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง (ดูตารางที่ 20)

ในแผนภูมิที่ 1-5 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้ Structural Model โดยแปรต้นที่ทำการศึกษาและนำมาวิเคราะห์ได้แก่ ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรครอบครัว ตัวแปรความสัมพันธ์กับเพื่อน ตัวแปรประสบการณ์การถูกระทำความรุนแรง และตัวแปรประสบการณ์การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง โดยตัวแปรตามเมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปร (Factor Analysis) พบว่า ตัวแปรตามที่ว่าด้วยพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน มี 3 องค์ประกอบ (Factor) ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ได้แก่ การตบตีต่อๆ ทำร้ายร่างกาย องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ การขกพวกตีกัน การขว้างขวด และการทำร้ายจนบาดเจ็บ องค์ประกอบที่ 3 คือการข่มขู่

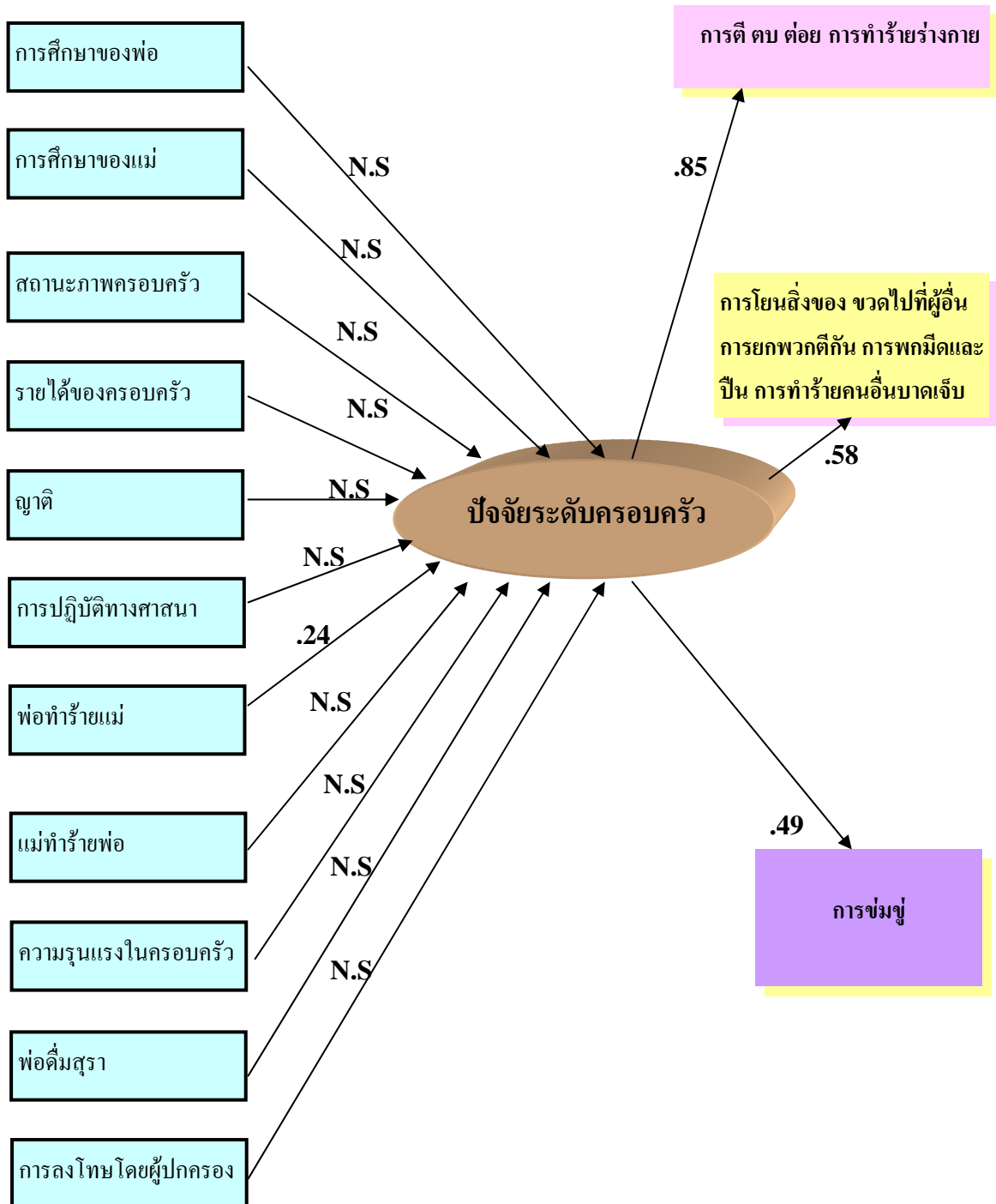
ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 พิจารณาจากภาค และเพศ

ตัวแปร	เหนือ (1)		อีสาน (2)		กลาง (3)		กรุงเทพมหานคร (4)		ใต้ (5)		ภาค					เพศ	
	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	เหนือ (1)	อีสาน (2)	กลาง (3)	กทชั้นมัธยมศึกษาปีที่ (4)	ใต้ (5)	ชาย (1)	หญิง (0)
Factor1*																	
Mean	5.68*	1.82	3.96*	2.21	3.19*	2.25	2.36*	1.85	2.79*	1.47	3.29	2.96	2.61	2.36	1.92	3.69	1.90
S.D.	30.05	8.37	18.37	11.95	15.30	10.14	7.57	8.01	8.45	4.81	19.74	15.06	12.04	7.57	6.30	18.95	8.75
Factor2*																	1 > 0
Mean	6.64*	1.53	3.73*	1.53	2.27*	1.01	1.67*	1.15	2.42*	.77	3.48*	2.63	1.50	1.67	1.32		
S.D.	34.29	6.91	19.53	6.91	9.35	5.09	5.76	5.04	11.24	2.65	21.95	14.21	7.08	5.76	6.91		
Factor3*																	1 > 0
Mean*	.75*	.72	.86*	.33	.67*	.44	.54*	.20	.53*	.28	.73	.56	.53	.54	.37		
S.D.	2.33	6.60	4.61	1.87	2.48	2.59	2.44	1.03	1.97	1.18	5.38	3.33	2.34	2.44	1.50		
																	1 > 4
																	1 > 0

* P<.006.

จากตารางที่ 20 ในการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบ 5×2 MANOVA ถูกนำมาใช้เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างภาคและเพศที่มีต่อปัจจัยการใช้ความรุนแรงซึ่งแบ่งเป็น 3 ปัจจัยดังกล่าวมาข้างต้น จากการทดสอบพบว่า overall effect มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกล่าวคือ มีความแตกต่างกันระหว่างภาคและเพศเมื่อพิจารณาในเรื่องปัจจัยความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย (Wilks' Lambda =.994, F(3,2817)=48.96, p<.005, η^2 =.006) เมื่อพิจารณารายภาคแล้วพบว่าในแต่ละภาคมีการใช้ความรุนแรงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Wilks' Lambda =.993, F(12,7453)=1.73, p<.054, η^2 =.002) เช่นเดียวกับตัวแปรเพศซึ่งพบว่าแต่ละเพศมีการใช้ความรุนแรงที่แตกต่างกัน (Wilks' Lambda =.994, F(3,2817)=6.04, p<.005, η^2 =.006)

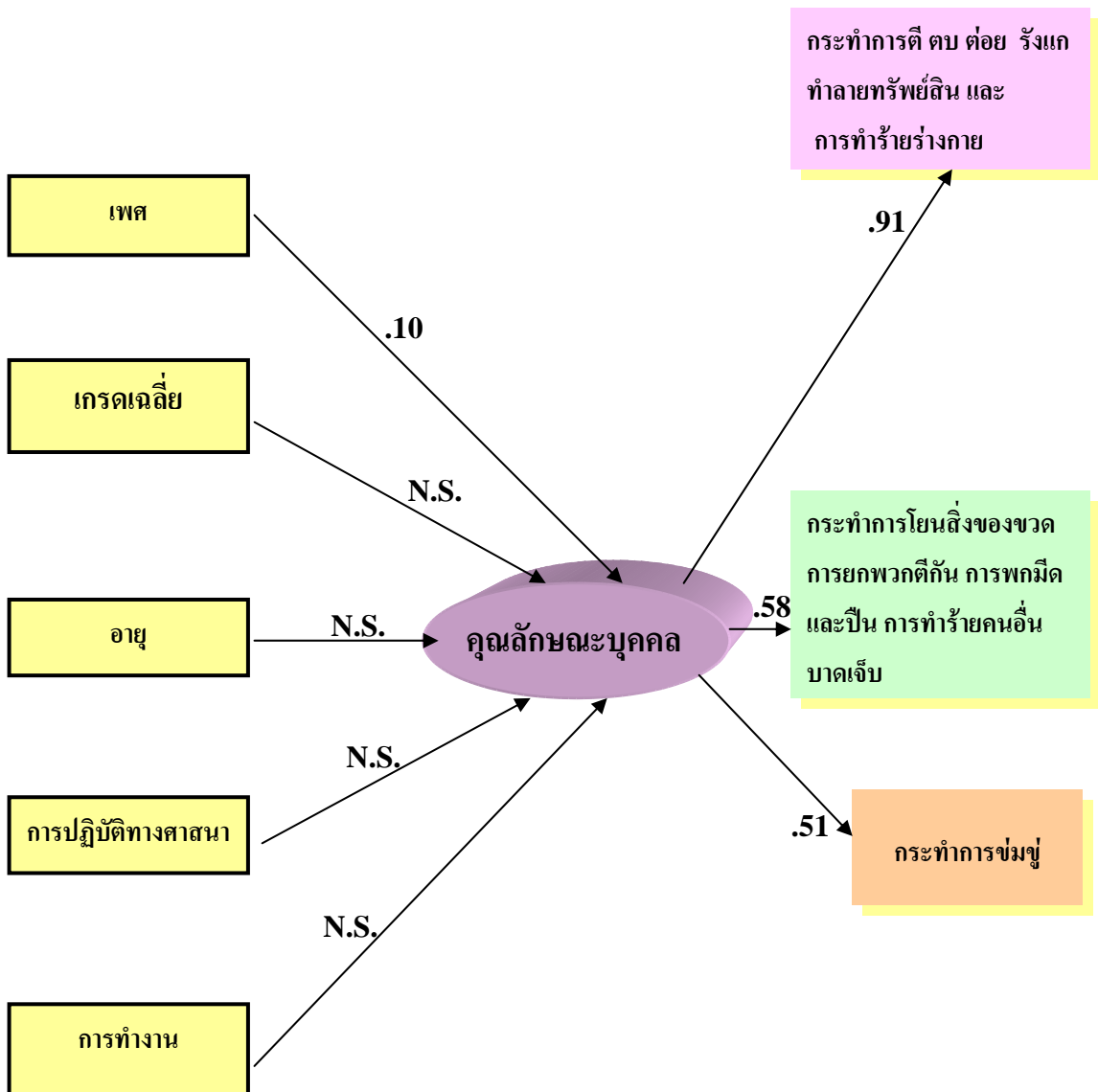
แผนภาพ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

N.S= NOT SIGNIFICANT

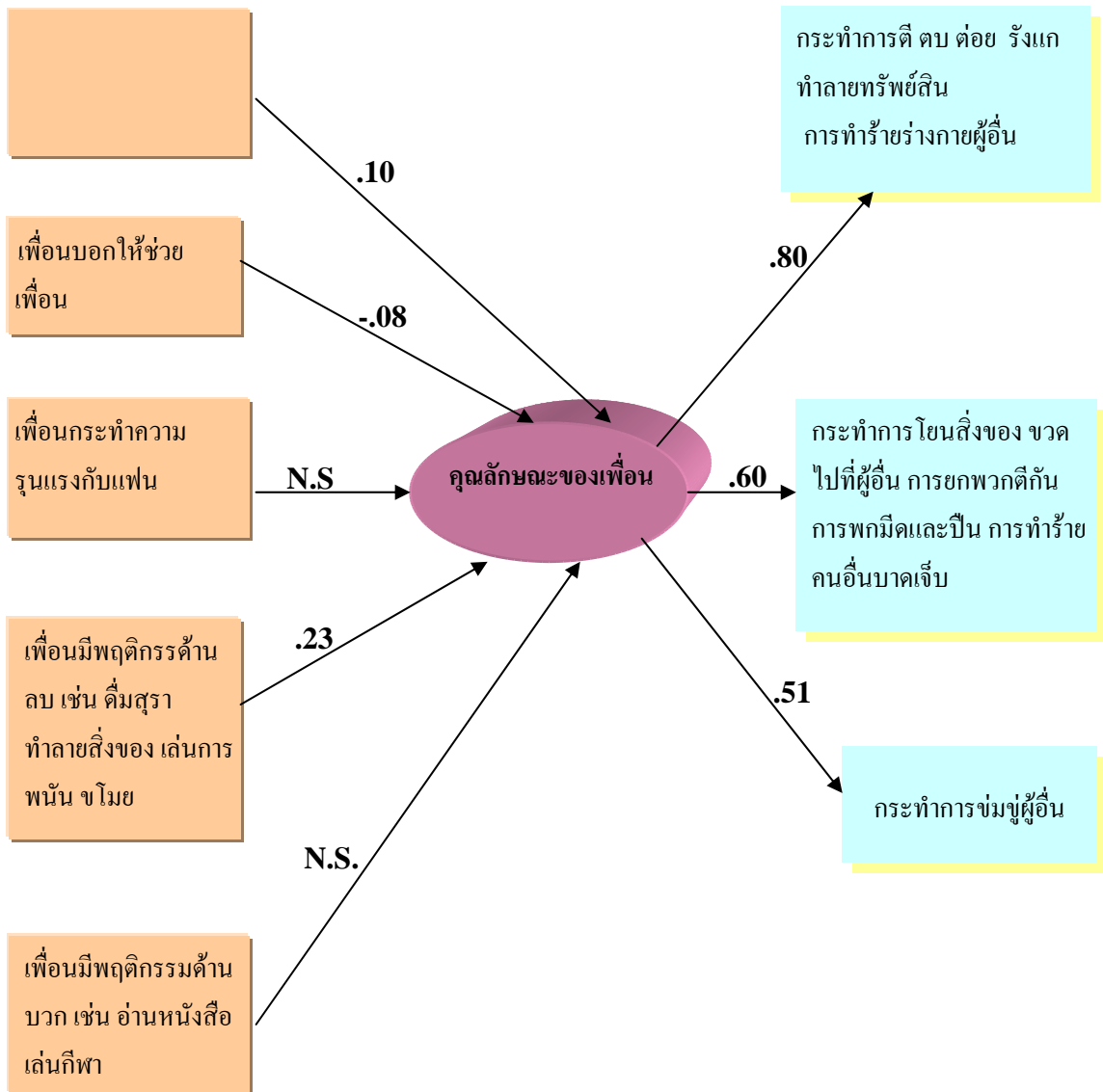
แผนภาพ 2 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

N.S= NOT SIGNIFICANT

จากแผนภาพ 2 พบว่าปัจจัยด้านเพศ กล่าวคือ เพศชายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงส่วนตัวแปรอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตามการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย

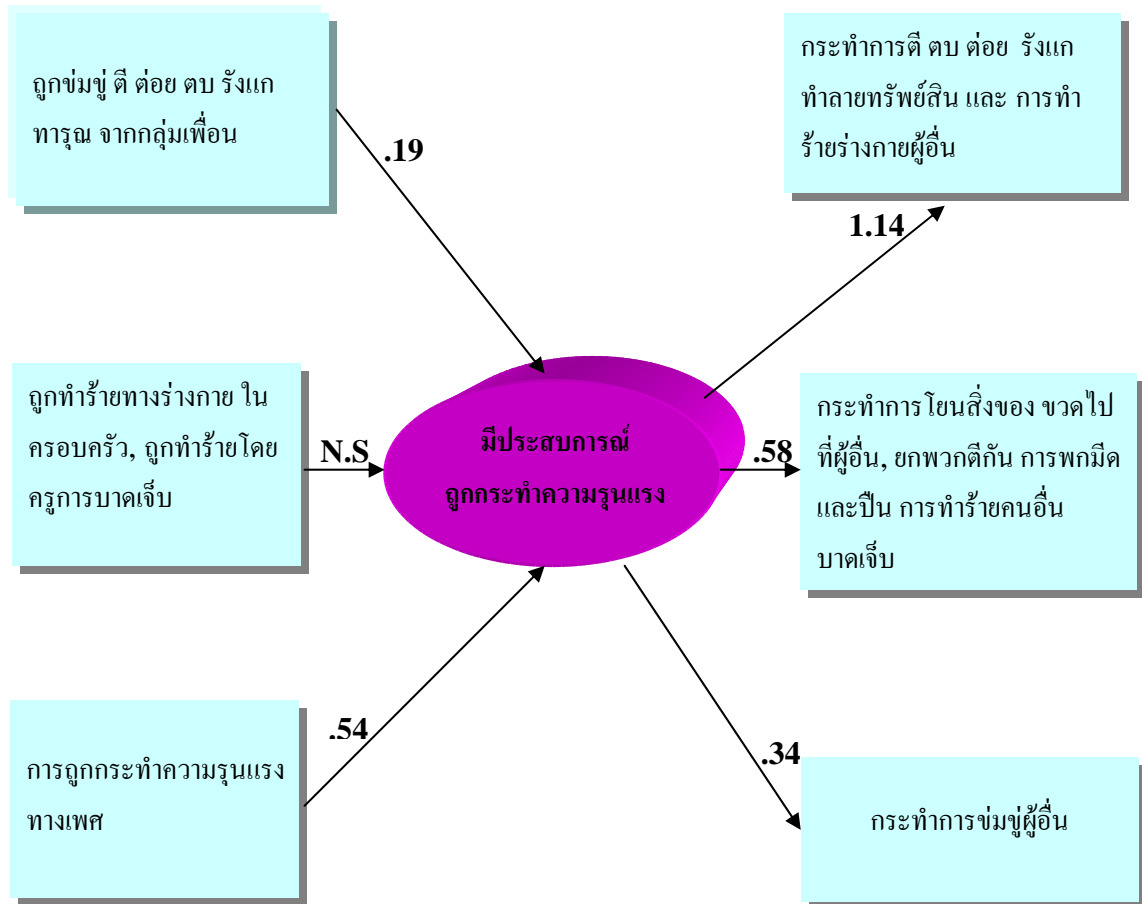
แผนภาพ 3 ตัวแปรต้นลักษณะของเพื่อนที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา

N.S= NOT SIGNIFICANT

จากแผนภาพ 3 พบว่าตัวแปรเกี่ยวกับคำแนะนำของเพื่อนซึ่งสนับสนุนการใช้ความรุนแรงและพฤติกรรมทางลบของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัยของเด็กและเยาวชน

แผนภาพ 4 ตัวแปรการตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชนในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาและการใช้ความรุนแรง

N.S= NOT SIGNIFICANT

จากแผนภาพ 4 พบว่าการตกเป็นเหยื่อ กล่าวคือ การถูกข่มขู่ ติ ด้อย ตบ โดยกลุ่มเด็กและเยาวชน การถูกรังแก และการทำร้ายร่างกายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปีจ้อยของเด็กและเยาวชนในช่วงต่อมา และจากแผนภาพ 14 ยังพบว่าถ้าเด็กและเยาวชนถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ มากขึ้น ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย

แผนภาพ 5 ตัวแปรการพบเห็นการใช้ความรุนแรงในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาและความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงในภายหลัง

จากแผนภาพ 5 พบว่าการได้พบเห็นเด็กและเยาวชนพกพามิดและป็น การใช้ความรุนแรงของครุ การล่วงละเมิดทางเพศ การบาดเจ็บจากการต่อสู้ และการพบเห็นการถูกรังแกในโรงเรียน/ชุมชน การทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน การขโมยสิ่งของในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในภายหลัง กล่าวคือ การที่เด็กและเยาวชนได้พบเห็นเหตุการณ์นี้มากเท่าไร ยิ่งมีโอกาสที่เด็กและเยาวชนจะกระทำความรุนแรงในทั้ง 3 ปีจ้ยมมากขึ้นตามไปด้วย

จากการวิเคราะห์ เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติพร้อมกัน พบว่าตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปีจ้ยมมากที่สุดได้แก่ การเป็นเหยื่อ (Victimization) โดยที่

ประกอบไปด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร ซึ่งได้แก่ตัวแปรย่อย คือ การที่เด็กและเยาวชนถูกข่มขู่ด้วยคำพูดหรืออาวุธ การถูกตี ถูกชก หรือถูกตบ การถูกรุมทำร้าย การถูกรังแก และการถูกทำร้ายโดยคู่รัก ตามมาด้วยตัวแปรย่อยการถูกทำร้ายโดยครอบครัวและครู การถูกทำร้ายและอย่างรุนแรงในการทะเลาะวิวาท ตัวแปรย่อยสุดท้ายคือการถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ตามลำดับ ซึ่งการตกเป็นเหยื่อในรูปแบบนี้ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในภายหลัง

ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัยในลำดับต่อมาได้แก่การได้พบเห็นการใช้ความรุนแรง (Witnessing Violence) โดยการได้พบเห็นความรุนแรงนั้นได้แก่ การพบเห็นเด็กและเยาวชนพกพาอาวุธ การทำร้ายนักเรียน การล่อลวงละเมิดทางเพศ การรุมทำร้าย และเด็กและเยาวชนบาดเจ็บจากการชกต่อย รวมทั้งการได้พบเห็นเด็กและเยาวชนทำร้ายทรัพย์สินสาธารณะ ขโมยสิ่งของ ใช้ยาเสพติดในโรงเรียนและในชุมชน และการข่มขู่ รวมถึงการได้พบเห็นเด็กและเยาวชนต่อ ย ตบ การรุมทำร้ายในชุมชน สุดท้ายคือการได้พบเห็นการรังแกในโรงเรียน/ชุมชน และการทำร้ายทรัพย์สินของโรงเรียน

ตัวแปรต่อมาที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัยได้แก่การใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งกิจกรรมที่ทำกับเพื่อนได้แก่ การสังสรรค์ การเล่นเกม การใช้เวลาเสพติด การชกต่อย และการดูวิดีโอลามก ตัวแปรย่อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรง กล่าวคือ ยิ่งทำกิจกรรมเหล่านี้กับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ก็อาจมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรย่อยการสังสรรค์กับเพื่อนในห้างสรรพสินค้า การร้องคาราโอเกะร่วมกับเพื่อน การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ตัวแปรในกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งถ้ากระทำการกิจกรรมเหล่านี้ร่วมกับเพื่อนมากก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงลดลง ส่วนตัวแปรการเล่นกีฬาร่วมกับเพื่อน การดูโทรทัศน์ และการเที่ยวเตร่สุดโต่งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรง และสุดท้ายการทำการบ้านร่วมกับเพื่อนและการทำกิจกรรมสาธารณะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง

ตัวแปรสุดท้ายที่มีความสัมพันธ์และมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนอีกประการคือ ความรุนแรงในโรงเรียนและในชุมชน ซึ่งตัวแปรนี้ประกอบด้วย การใช้ความรุนแรงของครูต่อนักเรียน การใช้ความรุนแรงของครูต่อผู้ตอบแบบสอบถาม การใช้ความรุนแรงของผู้ใหญ่ต่อผู้ใหญ่ในชุมชน และการใช้ความรุนแรงของผู้ใหญ่ต่อเด็กในชุมชน

ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับครอบครัว (Family) และตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic)จากการวิเคราะห์โดยใช้ Structural Equation Model พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ ต่อตัวแปรตามหรือการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาสถานการณ์ปัญหา ความหมายและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนและปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน โดยเน้นให้ความสำคัญที่ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน เพื่อได้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายและปฏิบัติการในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

วิธีการศึกษาเป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในชุมชน 30 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับอำเภอใน 30 อำเภอที่ศึกษา ใน 8 จังหวัด จาก 4 ภาค และกรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการศึกษาชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชนชุมชนละ 20 ราย ตัวอย่างในการสำรวจในชุมชนรวม 1,105 ราย และตัวอย่างในการสำรวจในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับอำเภอที่เป็นตัวอย่างการศึกษา รวม 30 แห่ง รวมจำนวน 2,897 ราย

5.1 อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบและขนาดความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมีหลายรูปแบบทั้งการเป็นผู้สังเกต ผู้กระทำและผู้กระทำ พฤติกรรมความรุนแรงความรุนแรงแฝงฝังอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน จนกลายเป็นสิ่งธรรมดา โดยความรุนแรงเกิดขึ้นในทุกมิติของการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน ทั้งการเห็นความรุนแรงในบ้าน ถูกกระทำความรุนแรงในบ้าน เห็นหรือถูกกระทำความรุนแรงระหว่างเส้นทางจากบ้านไปโรงเรียน หน้าโรงเรียน รอบๆ โรงเรียน ในโรงเรียน ในกลุ่มเพื่อน ป้ายรถเมล์ งานวัด งานบุญ จนสิ่งเหล่านี้ ถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งธรรมดาสามัญ

การศึกษานี้ พบรูปแบบความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ตั้งแต่การใช้วาจาข่มขู่ ริดไถ การมีพฤติกรรมรังแก แกล้งผู้อื่น การตบตี ต่อย เตะ ทำร้ายร่างกายทั้งระหว่างบุคคล และภายในกลุ่ม การลวนลามและการกระทำความรุนแรงทางเพศ สถานที่ของการกระทำความรุนแรง มีทั้งภายในชุมชน ระหว่างชุมชน และภายในโรงเรียน

ขนาดของปัญหาความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความรุนแรง การศึกษานี้พบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ 30.4 ยอมรับว่าเคยตบ ตีต่อคนอื่นในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 22.4 ยอมรับว่าได้เข้าร่วมในทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม ร้อยละ 21.4 เคยขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น ร้อยละ 18 เคยข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ ร้อยละ 15 ทำให้คนอื่นได้รับการบาดเจ็บจากการต่อสู้ ร้อยละ 14 เคยพกพาอาวุธปืน ร้อยละ 12 เคยริคไถเพื่อน เพื่อเอาเงินหรือสิ่งของ ร้อยละ 4.5 เคยบังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์ ขณะที่ ประสพการณ์การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ศึกษา พบในอัตราที่สูงกว่า พบว่าร้อยละ 63 เด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่างเห็นการคบตีต่อระหว่างบุคคลในโรงเรียน และรอบๆ โรงเรียนในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 50 เห็นเด็กและเยาวชนชกต่อยกันระหว่างบุคคลในชุมชน ร้อยละ 43 เห็นเด็กและเยาวชนชกต่อยกัน ร้อยละ 43 เห็นการริคไถ ทั้งนี้ พบว่า เด็กและเยาวชนเห็นความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ในโรงเรียน สูงกว่าการเห็นเหตุการณ์ในชุมชน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า เด็กและเยาวชนใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนมากกว่าในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม โรงเรียน ก็เป็นสถานที่ที่เด็กเผชิญปัญหาความรุนแรง และบ่มเพาะความรุนแรงผ่านการเห็นเหตุการณ์อยู่ทุกวัน

การศึกษานี้ยังพบอีกว่า พฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบทั้งเพศชายและเพศหญิง โดย พบว่าเพศชายมีพฤติกรรมความรุนแรงสูงกว่าเพศหญิง 1-2 เท่า ปัจจัยที่กำหนดการกระทำความรุนแรงของผู้หญิงคือการ การมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมด้านลบ และการมีประสพการณ์ความรุนแรงในบ้าน และในโรงเรียน

2. ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรง พบว่าตัวแปรเพศชายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ ตัวแปรในระดับครอบครัว พบว่าการมีประสพการณ์การเห็นพ่อทำร้ายแม่ เป็นตัวแปรที่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน พบว่า การที่เพื่อนบอกและแนะนำให้ใช้ความรุนแรง และการมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีกิจกรรมทางลบ หรือต่อต้านสังคม เช่น ดื่มสุรา เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท เป็นตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $p < .05$ ส่วนตัวแปรที่ตกเป็นเหยื่อหรือผู้ถูกระทำในด้านการถูกชกต่อย ตบตี และการถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมาเช่นกัน เช่นเดียวกับการมีประสพการณ์การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรงในด้าน เห็นการพกมีด พกปืน เห็นครูกระทำความรุนแรง เห็นการถูกลวนลามทางเพศ เห็นการบาดเจ็บจากการชกต่อยกัน และเห็นการรังแก เป็นอันตรายในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมาด้วย และเมื่อนำเอา ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล ครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อน การมีประสพการณ์การถูกระทำ

ความรุนแรง และการเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง โดยใช้มากที่สุดได้แก่ การเป็นเหยื่อ (Victimization) และการพบเห็นการใช้ความรุนแรง (Witnessing Violence) และกิจกรรมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งกิจกรรมที่ทำกับเพื่อนได้แก่ การสังสรรค์ การเล่นเกม การใช้เวลาส่วนตัว และการดูวิดีโอลามก ตัวแปรย่อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรง กล่าวคือ ยิ่งทำกิจกรรมเหล่านี้กับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ก็อาจมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรย่อยการสังสรรค์กับเพื่อนในห้างสรรพสินค้า การร้องคาราโอเกะร่วมกับเพื่อน การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ตัวแปรในกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งถ้ากระทำกิจกรรมเหล่านี้ร่วมกับเพื่อนมากก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงลดลง

3. การจัดการและการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พบว่าเมื่อเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้น เด็กและเยาวชนบอกและปรึกษาเพื่อนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ รุ่นพี่พบมากเป็นอันดับสอง ทั้งนี้เมื่อสถานการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียน เด็กและเยาวชน จะปรึกษาครู และปรึกษาผู้ใหญ่บ้านเมื่อเกิดความรุนแรงในชุมชน ส่วนแม่ เป็นบุคคลที่เด็กและเยาวชนจะขอคำปรึกษาเมื่อความรุนแรงเกิดขึ้น โดยครู ถูกแฟนทำร้าย การถูกรีดไถ และถูกทำร้ายจากเด็กและเยาวชนหมู่บ้านอื่น

ระบบการจัดการภายในชุมชน เช่น ระบบการ “เคลียร์” คือให้ผู้ที่มิอำนาจ หรือ รุ่นพี่ มาพูดคุย จัดการหรือประนีประนอม หรือมาเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ย ทำให้ปัญหาถูกจัดการ เก็บงำ ซ่อนทับ ให้เป็นเรื่องอยู่กับชุมชน ซ้ำแล้วซ้ำอีก เพราะมีกลไกที่ทรงพลังในการจัดการกับปัญหา คือการใช้อำนาจ แก้ปัญหาในเรื่องที่ใช้อำนาจอีกต่อหนึ่ง ระบบอำนาจจึงเป็นเรื่องที่ดำรงอยู่และผลิตซ้ำในชุมชน วัฒนธรรมเชิงอำนาจ จึงกลายเป็นเครื่องมือหลักในการจัดการปัญหาความรุนแรง และเป็นวัฒนธรรมที่เด็กรู้จักและเลือกใช้เนื่องจากทรงอิทธิพลมากที่สุด

4. ความหมายของความรุนแรงในชุมชน นิยามความหมายของความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในชุมชน นั้นถูกรับรู้ว่าเป็นเพียงการเห็นได้ด้วยสายตา เห็นผลลัพธ์ในทางลบของกระทำ และผูกโยงกับพัฒนาการเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ในชุมชนรับรู้的孩子และเยาวชนเป็นวัยแห่งความร้อนแรง เลือดร้อน เมื่อพ้นวัยนี้ไป หรือเป็นผู้ใหญ่ หรือมีครอบครัว แล้วปัญหาเรื่องนี้จะหายไป ความรุนแรงจะเป็นปัญหา หรือเรียกว่ารุนแรง เมื่อ เกิดการบาดเจ็บ เลือดตกยางออก หรือเป็นศัตรูกัน หากกลับมาคืนดีกัน หรือ ไม่เจ็บ ก็จะมีแนวโน้มว่าไม่เป็นปัญหา ความเข้าใจเหล่านี้ ได้หล่อเลี้ยงจินตนาการของคนในชุมชนว่าความรุนแรงของเด็กและเยาวชน “ไม่ใช่ปัญหา” หากได้มีการคลี่คลาย และจัดการได้ในชุมชน การนิยามความหมายของความรุนแรงในเด็กและเยาวชน นั้น ถูกทำให้เป็นเพียงการเห็น เพียงสายตา โดยผูกโยงกับพัฒนาการเด็กและเยาวชน การเห็นผลลัพธ์ในทางลบของกระทำ โดยนัยนี้ สังคมจึงมีแนวโน้มยอมรับ และยอมทนต่อปรากฏการณ์ความ

รุนแรงในเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น เพราะความรุนแรงเกิดขึ้นและหายไปได้เมื่อโตขึ้น เป็นการกระทำที่มีผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำที่เกิดผลกระทบที่ชัดเจน ดังนั้นขนาดของปัญหาความรุนแรงตามการรับรู้ของคนในสังคม จึงถูกลดส่วน ไม่เห็นความรุนแรงที่อยู่ในชีวิตประจำวัน และละเลยความรุนแรงที่เกิดผลทางจิตใจ ความกลัว และความไม่มั่นคงในสังคม

โดยนัยนี้ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึงถูกทำให้เห็นเป็นเรื่องธรรมดา (Normalization) สังคมจึงมีแนวโน้มยอมรับ และยอมรับต่อปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้น เพราะความรุนแรงเกิดขึ้นและหายไปได้เมื่อโตขึ้น เป็นการกระทำที่มีผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำที่เกิดผลกระทบที่ชัดเจน ดังนั้นขนาดของปัญหาความรุนแรงตามการรับรู้ของคนในสังคม จึงถูกลดส่วน ไม่เห็นความรุนแรงที่อยู่ในชีวิตประจำวัน และละเลยความรุนแรงที่เกิดผลทางจิตใจ ความกลัว และความไม่มั่นคงในสังคม

นอกจากนั้นความรุนแรงถูกให้ความหมาย โดยการ จัดกลุ่ม แบ่งแยก ให้เป็นเรื่องเฉพาะกลุ่ม โดยใช้กรอบมาตรฐานทางสังคมที่เคร่งครัดตามความคาดหวังของสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ความรุนแรงจึงถูกมองว่าเป็นเรื่องของเด็กและเยาวชน เฉพาะกลุ่ม เช่นกลุ่มที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่เข้าเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว เกเร ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึง ถูกสร้างอย่างอคติ และถูกจัดการอย่างอคติ โดยมีแนวโน้มที่จะเบียดขับให้อยู่ในกลุ่มดังกล่าว และจัดการโดยยึดกรอบมาตรฐานตามกระแสหลักของสังคม ความรุนแรงจึงถูกจัดการโดยยึดหลัก “การเปลี่ยน” ซึ่งใช้แนวคิดของผู้ใหญ่ และใช้มาตรฐานของเราเข้าไปจัดการ ในขณะที่หากไม่สามารถแก้ไขได้ ก็มีแนวโน้ม ในการใช้วิธี “การปล่อย” ให้ปัญหาเกิดขึ้นกับกลุ่มคนเหล่านี้

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มีความหมายมากกว่า เรื่อง พฤติกรรมส่วนบุคคล แต่เป็นเรื่องความรุนแรงโดยรวมของสังคมวัฒนธรรมที่กระทำต่อเด็กและเยาวชน ความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นวงจร (Violence is Cyclical) ดังนั้นการแก้ปัญหาความรุนแรง ต้องเน้นเรื่องการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในชุมชน และ ความรุนแรงในโรงเรียน หรือลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน

5. ความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

5.1 ภาพตัวแทนของเด็ก และเยาวชน ในสังคม ภายใต้อุดมการณ์ของการสร้างสถาบันครอบครัว เด็กเป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์ ความสำเร็จของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ได้กำหนดกรอบมาตรฐาน คุณค่า ความคิดความงามของเด็กและเยาวชน โดยให้ขึ้นอยู่กับบทบาทและความคาดหวังของสังคม โดยนัยนี้ เด็กจึงมีพื้นที่ยืนอยู่สองขั้วเท่านั้น คือ เด็กดี คือเด็กที่อยู่ในกรอบมาตรฐาน และเด็กไม่ดีคือเด็กที่เบี่ยงเบนไปจากที่สังคม การศึกษานี้พบได้อย่างชัดเจนว่า ผู้ใหญ่ และเด็กในทุกภาคทุกชุมชนที่ศึกษารับรู้ภาพที่ตรงกันว่าเด็กดี จึงหมายถึง เด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ทำให้พ่อแม่ลำบากใจ

ตั้งใจเรียน ไม่หาเรื่องมาให้ครอบครัวพ่อแม่เดือดร้อน ช่วยพ่อแม่ทำงาน ไม่มั่วสุม ไม่คบเพื่อนไม่ดี ไม่คบแฟนระหว่างเรียน ในขณะที่ เด็กไม่ดี พบว่าหมายถึง เด็กที่หาแต่เรื่องมาให้พ่อแม่ ดึงเงินเสียทอง ทำให้พ่อแม่ปวดหัว ให้ไปเรียนไม่เรียน โดดเรียน เรียนไม่จบ เด็กที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ พวกเกเร เป็นอันธพาล เที้ยว สูบบุหรี่ ทำให้พ่อแม่ลำบากใจ ดื่มสุรา ทะเลาะวิวาท ดึงกัน ก่อความเดือดร้อน มีเรื่องราวชกต่อยกัน ชอบจับกลุ่มดื่มสุรา เสี่ยงดังอะอะไววาย เป็นที่น่ารำคาญของบ้านใกล้เรือนเคียง มั่วสุม เสพยา คบเพื่อนไม่ดี ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เมาสุรา ชอบขับรถออกจากบ้าน เวลาคุณค่าสั่งสอน อะไรไม่ค่อยฟัง เดินหนี เป็นต้น

การประทับตราโดยให้คุณค่าผ่านกรอบมาตรฐานทางสังคมที่เคร่งครัดแบบคู่ขั้วตรงข้ามเช่นนี้ ได้เบียดขับ เด็กที่มีแนวโน้มที่มีปัญหาไปอยู่ชายขอบของชุมชน ของโรงเรียน เด็กเหล่านี้ จึงมีแนวโน้มที่จะจมปลักอยู่กับบริบททางสังคมที่ เข้าสู่วงจรของปัญหาความรุนแรงที่มากขึ้น “ผมทำอะไร ผู้ใหญ่ก็มองผมผิด ผมไม่เคยดี โทษผมก่อน” “พวกผมชอบอยู่หลังห้อง ทำอะไรก็ได้ ครูไม่ค่อยสนใจพวกผมเท่าไร” ในขณะที่พบว่าเด็กเหล่านี้ ได้รับคุณค่า การมีตัวตนอัตตลักษณ์ในกลุ่มเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนในลักษณะเดียวกัน การศึกษานี้พบว่า การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเชิงลบส่งผลอย่างมีนัยสำคัญกับการมีพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว : สันคลอน เปราะบาง

แม้ครอบครัวจะเป็นสถาบันแห่งความหวังของสังคมในการพัฒนามนุษย์ แต่ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมที่ผ่านมาก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์และความเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก ภาพของครอบครัวที่ปรากฏสะท้อนถึงความอ่อนแรงลงทั้งขนาดและคุณภาพ เวลาส่วนใหญ่จากช่วงเวลาหลังเลิกเรียน จนถึงช่วงหัวค่ำเมื่อพ่อแม่กลับมาจากที่ทำงาน เด็กใช้เวลาเกือบ 4-5 ชั่วโมง ในการอยู่กับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาพบว่าช่วงเวลาเหล่านี้ มีความสำคัญเพราะเป็นช่วงเวลาที่เด็กเรียนรู้ กระบวนการทางสังคมที่จะแสดงอัตตลักษณ์ความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง ความนึกคิด ทักษะชีวิต และการตัดสินใจต่าง ๆ เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ที่ได้รับจากเพื่อน หรือรุ่นพี่ เป็นหลัก

แม้หลายครอบครัวจะตระหนักถึงปัญหา แต่ความอ่อนแรงของระบบครอบครัวทำให้ไม่มีความสามารถช่วยตนเองได้ แต่ได้ผลลึกลับไปที่กลไกรอบ ๆ เช่น ร้านเกมส์ “ลูกไปอยู่ร้านเกมส์ ยังดีกว่าไปที่อื่น ยังรู้ว่าอยู่ที่ไหน” ลูกอายุ 2-3 ขวบนั่งเล่นไฟจับยี่กีกับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกัน แม่นั่งชายของอยู่ใกล้ ๆ ก็บอกว่าให้ “ให้นั่งเล่นแถว ๆ นี้แหละจะได้อยู่ในสายตา”

ปัญหาของการการกระทำความรุนแรงต่อเด็กในครอบครัว พบในการศึกษานี้อย่างน่าตกใจ เด็กจากกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจในโรงเรียนพบว่า เด็กร้อยละ 15 ระบุว่าถูกตี ถูกทำร้ายอย่างไม่มีการเหตุผลจากพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัว และพบว่าร้อยละ 14 ถูกตีหรือถูกทำร้ายจนได้รับ

บาดเจ็บในครอบครัว การวิเคราะห์ทางสถิติพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง การลงโทษอย่างรุนแรงกับเด็กในครอบครัวกับการเป็นผู้กระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในเวลาต่อมา

ความรุนแรงเป็นพลวัตจาก “ผู้ถูกกระทำ เป็นผู้กระทำ” จาก “ความกลัว ผู้ความเป็นผู้กล้า” การศึกษาชี้ชัดถึงปรากฏการณ์นี้ เด็กที่ถูกทำร้ายในบ้าน จะมีแนวโน้มของการเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น เด็กและเยาวชนต้องการการปกป้อง ต้องการอยู่ในสังกัดของรุ่นพี่ เพราะรู้สึกปลอดภัย การเข้าร่วมกลุ่ม พวกเขาแสดงถึงพลังอันไม่มีขีดจำกัดของพวกเขา ข้อมูลจากการกลุ่ม แก๊งค์ในภาคเหนือ ฉายภาพเช่นนี้ได้ชัดเจน ในภาคกลาง เด็กรุ่นเล็ก คอยเป็นลูกน้อง วิ่งซื่อน้ำแข็ง เข้าพวกกับกลุ่มรุ่นพี่ เพราะรู้สึกได้ถึงความปลอดภัย ถึงอำนาจที่พวกเขาได้รับจากการเข้ากลุ่ม เมื่อกลุ่มไปมีเรื่องกับ “คู่อริ” การจัดหาอาวุธ มีด หรือปืน จึงถูกใช้เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือของการเตรียมไว้เพื่อการป้องกันตัว

5.3 ระบบโรงเรียน : คุณภาพทางการศึกษากับนักเรียนหลังห้อง

ระบบการศึกษา มีแนวโน้มผลิตคนเพื่อตอบสนองทุน การเน้นเป้าหมายของคุณภาพการศึกษา ปริมาณ และการเพิ่มขึ้นของตึกและห้องเรียน เป็นภาพสะท้อนความสำเร็จของสถาบัน กระบวนการ กลไกต่าง ๆ ในระบบโรงเรียนถูกจัดขึ้นเพื่อ และมีเป้าหมายเพื่อคุณภาพทางการศึกษาเป็นหลัก จนบางครั้งขาดแนวทางการจัดการกับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าสู่กรอบมาตรฐานของโรงเรียน การศึกษานี้ พบว่าเด็กที่อยู่ท้ายห้อง หรือหางแถวของชั้น ได้พัฒนาโลกชีวิตของตนเองในระบบโรงเรียนอย่างน่าประหลาด เช่นการรวมกลุ่มแก๊งค์ใน โรงเรียน ถูกพัฒนาและมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างตัวตนใน การเข้าร่วมกลุ่มของนักเรียน ได้ไปสร้างวีรกรรมแห่งความเก๋ด้วยกัน โดยการชกต่อย ล่าโลโก้ทำทายเด็กต่างโรงเรียน ทำให้กลุ่มของตนเองมีอำนาจ และแผ่กระจายไปยังที่อื่น ลดศักดิ์ศรีของโรงเรียนอื่นลง สร้างบารมีให้กับโรงเรียนของตนเอง ตนเองเคยมีปัญหาค่อยดีกับนักเรียนต่างโรงเรียนหน้าชุมชน และออกไปล่าโลโก้กับกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน ตนเห็นว่ามันเป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนต้องทำ มันเท่ มันเก๋ มันส์ แสดงว่าเป็นเด็กและเยาวชนที่แท้จริงไม่ใช่ลูกแหง หรือเด็กเรียน ทำให้ตนเองภาคภูมิใจกับการได้ชัยชนะเหนือโรงเรียนอื่น สบายคู่ต่อสู้ได้อย่างราบคาบ การกระทำเช่นนี้เชื่อว่าทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม”

จำนวนครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มครูที่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนนั้นมีจำนวนที่ไม่เพียงพอกับการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กในโรงเรียนแห่งนี้ ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสอนด้านวิชาการและการทำกิจกรรมอื่น โดยหลีกเลี่ยงที่จะเกี่ยวข้อง เข้าไปเผชิญหรือแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียน ครูในโรงเรียนคนหนึ่งระบายความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเด็กที่

กระทำความรุนแรงว่า “เราต้องขับรถผ่านทุกวัน มันทำอะไรขึ้นมา ใครก็ช่วยเราไม่ได้ คนที่มันเกพ่อ แม่มันก็เป็นคนที่นี่ ไปอยู่กับลูกเขามากเขาไม่พอใจ เขาไม่คิดหรือว่าเราหวังดีเขาฟังลูกเขามากกว่า พ่อแม่ของเด็กพวกนี้ส่วนใหญ่เข้าข้างลูก”

วัฒนธรรมการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนมีลักษณะมุ่งเน้นที่ผลการเรียน พฤติกรรมและการกระทำทางสังคมต่าง ๆ ของนักเรียนถูกถ่ายทอดในลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างครูที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การที่พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนไม่ถูกสื่อสารอย่างครบถ้วนและไม่สื่อสารในรูปแบบที่เป็นทางการนั้นทำให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมของเด็กนักเรียนขาดความต่อเนื่องและครูไม่มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของการกระทำความรุนแรงของเด็กนักเรียนทั้ง ๆ ที่ในโรงเรียนทั้งระดับประถมและระดับมัธยมนั้นมีครูจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนในพื้นที่อีกทั้งกลุ่มเด็กนักเรียนที่กระทำความรุนแรงเองนั้นส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กและเยาวชนในพื้นที่เช่นกัน

“พ่อแม่เขายังห้ามไม่ได้เราจะห้ามได้อย่างไร” เป็นวาทกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ครูติดกับดักของวิถีคิดที่ว่าพ่อแม่มีอำนาจมากกว่าลูก ควบคุมจัดการการกระทำของลูกได้ ดังนั้นเมื่อลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่แล้วผู้อื่นย่อมไม่มีพลังอำนาจที่จะทำให้เด็กผู้กระทำความรุนแรงสามารถลดการกระทำของตนเองลงได้ อีกทั้งยังติดกับดักความคิดเกี่ยวกับการจัดการ ควบคุม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอีกด้วย อนึ่ง การอ้างความชอบธรรมในการละเลยที่จะทำความเข้าใจการกระทำความรุนแรงระหว่างเด็กและเยาวชนของครูจำนวนหนึ่ง รวมถึงการที่ครูมีความรู้สึกยอมจำนนต่อการทำความเข้าใจการกระทำของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น โดยอ้างเหตุผลว่าแม้กระทั่งคนใกล้ชิดในครอบครัวยัง “ไม่เอา” พวกเขาแล้วครูจะทำได้อย่างไรแสดงให้เห็นถึงการผลิตซ้ำความรุนแรงในลักษณะของการเบียดขับให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นคนชายขอบมากยิ่งขึ้น ชุมหรือจุดนัดพบซึ่งส่วนใหญ่คือโต๊ะที่วางอยู่ด้านหน้าร้านขายของชำบ้าง อยู่ในที่ว่างรกร้างซึ่งไม่ห่างจากร้านขายของชำบ้างกลายเป็น “พื้นที่ของคนพวกเดียวกัน” การใช้เวลาว่างอยู่ด้วยกัน พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมส์ การไปเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การจีบหญิง การแต่งกาย รวมถึงการตกแต่งร่างกาย ลายสัก การเจาะอวัยวะต่าง ๆ ในบริเวณต่างๆของร่างกายนั้น เป็นไปในลักษณะและรูปแบบเดียวกันจนกลายเป็นอัตลักษณ์กลุ่มเป็นที่รับรู้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ

5.4 ชุมชนเสี่ยงต่อความรุนแรง

ชุมชนในขณะนี้ได้ถูกทำให้เป็นเพียงพื้นที่ของการเพิ่มผลิตทางเศรษฐกิจ แวดล้อมไปด้วยบริบททางสังคมมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตทางตัวเงิน หากแต่เป็นพื้นที่ที่สุ่มเสี่ยงต่อเด็กทั้ง การพนัน สุรา ยาเสพติด และแหล่งบันเทิง สิ่งเหล่านี้สร้างผลผลิตให้ชุมชน ชุมชนในปัจจุบัน

เป็นแหล่งแข่งชิงอำนาจทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง และการต่อสู้เพื่อให้ดำรงอยู่ เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีอำนาจน้อยที่สุดในชุมชน จึงถูกละเลย และถูกวางไว้ท้ายสุดของการพัฒนาในชุมชนงบประมาณในการพัฒนาชุมชน ถูกใช้ในการพัฒนาชุมชน มากกว่านำไปทำกิจกรรมเพื่อเด็ก หรือจัดหาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

การศึกษาครั้งนี้ พบอีกว่า ทูตทางสังคมอันได้แก่ ความผูกพัน การมีสถาบันทางศาสนาและการเมืองท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการของเด็กและเยาวชน การมีความเข้มแข็งมีระบบการจัดการที่ดี ผ่านเครือข่ายการทำงานของภาคสังคมที่ยังพยายามยึดโยง จัดการสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกในชุมชน พบว่าปัญหาความรุนแรงมาบางลง สังคมที่มีพื้นที่ทางสังคมในทางบวกสำหรับเด็กและเยาวชน การมีโครงสร้างและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกาะเกี่ยวกัน การมีกลไกทางสังคม ระบบโรงเรียน ครอบครัวที่เฝ้าระวัง สอดส่องวิถีชีวิตทางสังคมของเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด สามารถป้องกันและบรรเทาปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่ได้ผล

6. ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม : แนวคิดที่บ่มเพาะ ผลิตซ้ำความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ดำรงอยู่ มิได้ด้วยเหตุปัจจัยระดับปัจเจกแต่หากเป็นระบบ โครงสร้างและ ความคิด ความเชื่อของสังคมไทย ที่คอยค้ำจุนทำให้สังคมยอมรับให้ความรุนแรงนั้นดำรงอยู่ ความรุนแรงมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ทั้งต่อบุคคล และต่อกลุ่มสังคม ในมุมมองของเด็กและเยาวชน ความรุนแรงแสดงถึง อัตลักษณ์ของความเป็นชาย ความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้นำ และการได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคม ความรุนแรงมีความหมายเชิงบวกในความคิดของเด็กและเยาวชน เพราะหมายถึง อำนาจ อิทธิพล พรรคพวก ความรุนแรงบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของความเป็นผู้นำ การมีความสามารถเหนือคนอื่น งานวิจัยนี้ชี้ชัดว่าเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่วงจรของความรุนแรง เห็นว่าเป็น การพกอาวุธ การมีอาวุธ คือความพิเศษ การมีอำนาจเหนือคนอื่น ๆ ความรุนแรงจึงเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจของเด็กและเยาวชน การเข้ากลุ่ม แสดงถึงอำนาจและอัตลักษณ์

สัญลักษณ์ของความรุนแรงถูกบ่มเพาะในตัวเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ ทั้งการเล่นที่ส่งเสริมความรุนแรงระหว่างกันและกัน เช่น การตีไก่ การตีด้วง ของเล่นสำหรับเด็กและเยาวชน การเล่นของเด็กในชุมชนและโรงเรียน ซึ่งเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และไม่ได้ถูกจัดการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเด็กไปสู่การเคารพ การเห็นถึงความหมายในตัวตนและคุณค่าของกันและกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ ระดับนโยบาย

5.2.1 ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดกรอบและโครงสร้างการทำงานด้านเด็กและเยาวชนไว้ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงเป็นหลัก ควรนำประเด็นปัญหาความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งในฐานะที่มีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ เป็นวาระแห่งชาติเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดความรุนแรงเพื่อเด็กและเยาวชน โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น จัดทำรายงานการเฝ้าระวังปัญหาสังคม ที่สัมพันธ์กับปัญหาความรุนแรง และจัดทำแผนงานโครงการลดความรุนแรงในพื้นที่ โดยสนับสนุนทั้งในด้านองค์ความรู้งบประมาณ และเครื่องมือในการติดตาม สนับสนุนการทำงานในระดับพื้นที่ และติดตามความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5.2.2 นโยบายส่งเสริมการพัฒนาเด็กเชิงบวกหรือ Positive Youth Development เพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน หลักการก็คือ แทนที่จะพุ่งเป้าไปที่การแก้ปัญหาพฤติกรรมเชิงลบ ซึ่งใช้เวลานาน เสียค่าใช้จ่ายมากและได้ผลค่อนข้างน้อยก็หันกลับมาพัฒนาศักยภาพของวัยรุ่นและเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวกแทน โดยการสนับสนุนและสร้างโปรแกรมหรือกิจกรรมทางเลือกให้เด็กมีพื้นที่แสดงอัตลักษณ์และคุณค่าของตนเองอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้ในความคิดเชิงบวกที่ค้นหาและเข้าถึงคุณค่าของเด็กและเยาวชน

5.2.3 นโยบายด้านการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กและเยาวชน ควรสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ให้คุณค่าความสำเร็จที่เปิดทางเลือกให้เด็กได้แสดงความสามารถที่นอกเหนือจากความสามารถทางการศึกษาเป็นหลัก เป็นการมองเห็นคุณค่ากับความสามารถอื่น ๆ ของเด็กและเยาวชนด้วย

5.2.4 นโยบายคุ้มครอง ควบคุมพื้นที่เสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน เช่นนโยบายการควบคุมเรื่องอาวุธปืน บ่อนการพนัน, ร้านเหล้า, ร้านเกมส์, เกมส์ และ Internet ที่เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย โดยการผลักดันการพัฒนากฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวด ในขณะที่เดียวกันส่งเสริมให้เด็กและเยาวชน ทำหน้าที่ในการแจ้ง เรียกร้อง สิทธิของการมีชีวิตอยู่ในสังคมที่ปลอดภัยด้วย

5.2.5 ผลักดันการเรียนรู้เรื่องความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในสถาบันต่าง ๆ ทั้งการศึกษา ศาสนา ภาคนอกชนและชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

5.3.1 กลไกสภาเด็กและเยาวชน

1. ควรมีกฎกติกา และกระบวนการที่มุ่งให้ได้ตัวแทนเด็กและเยาวชนที่หลากหลาย กลุ่มเพื่อเข้ามาเป็นตัวแทนในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน หรือ มีปัญหาเรื่องการเข้าเรียน หรือเด็กในครอบครัวเปราะบาง
2. สนับสนุนให้สภาเยาวชนมีเวทีสาธารณะ เพื่อถกแถลง วิเคราะห์ กำหนดทิศทางในท้องถิ่นในการสร้างสังคมปลอดภัยสำหรับเด็ก และเยาวชน และกระตุ้นส่งเสริมในการร่วมการจัดการปัญหาโดยเด็กและเยาวชน
3. บุคลากรที่ทำงานกับเด็กและเยาวชน ควรทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยง และสนับสนุน โครงการ กิจกรรมที่มาจากกรณีริเริ่ม และการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

5.3.2 กลไกการระดับชุมชนและการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. สนับสนุนแผนกิจกรรมส่วนท้องถิ่นที่มุ่งดำเนินงานเพื่อลดปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยเน้นการจัดการโดยใช้ทุนทางสังคม อันได้แก่ ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการแก้ไขปัญหา และจัดให้มีการจัดการเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เรียนรู้กันและกัน
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ควรนำเอาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ต้องปลอดภัยให้ปรากฏในแผนชุมชน และกำหนดให้มีโครงการกลไกการจัดการที่เป็นรูปธรรมในการลดปัญหาความรุนแรงในเยาวชนระดับพื้นที่ โดยใช้งบประมาณท้องถิ่น และใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินผลลัพธ์ซึ่งจะเกิดผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและสังคมโดยรวม
3. พัฒนาระบบเฝ้าระวังในระดับชุมชน เพื่อสร้างสัญญาณเตือนภัยที่ให้แก่คนในชุมชนตระหนักในปัญหา และรับรู้ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นการพิจารณาตัวชี้วัดการประเมินความรุนแรงในชุมชน เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การตายและบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทของผู้ใหญ่ การแพร่หลายของปืนและอาวุธ แหล่งอบายมุข และปริมาณการดื่มสุราของคนในชุมชน ร้านเกมส์ เป็นต้น
4. ขยายพันธมิตร์ในการทำงานด้านการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเยาวชน โดยกระตุ้นและส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในมิติสุขภาพและการพัฒนาต่าง ๆ ให้มาสนใจในประเด็นปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนด้วย โดยการริเริ่มในการมี

ทุนสนับสนุน การค้นหาตัวอย่างเด่นของการดำเนินงาน เพื่อเป็นแรงจูงใจ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน

5.3.3 ครอบครัวยุคใหม่

1. ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง กับเด็ก และเยาวชน รวมทั้งการมีคู่มือการประเมินความเสี่ยงของการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ และกลไกการเฝ้าสอดส่อง และการสื่อสารกับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด

2. ควรมีการพัฒนาครอบครัวโดยการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อพลิกฟื้นความผูกพัน ความเป็นเครือญาติพี่น้อง การดึงเอาภูมิปัญญาของชุมชนในการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันและกัน และบทบาทและการสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เพิ่มพื้นที่สาธารณะทุกรูปแบบ เช่น พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางสังคม และแม้แต่พื้นที่สื่อเพื่อการมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ แก่เด็กและเยาวชน เพื่อสร้างความเข้าใจในการเคารพ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ระหว่างกัน

5.3.4 ระบบโรงเรียน

1. ปฏิรูปกระบวนการจัดการภายในระบบ โรงเรียน เพื่อให้เกิดการจัดการในการมีกิจกรรมต่าง ๆ หลังเลิกเรียน อันจะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการริเริ่มสร้างสรรค์ การให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในทางบวก สร้างสรรค์ การเป็นพี่เลี้ยงของเด็กโตกับเด็กเล็ก เพื่อสร้างตัวแบบที่ดีระหว่างกัน

2. รื้อสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ โดยการเผยแพร่ กระตุ้นให้สาธารณชนที่มีเข้าใจ ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนว่า ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่เป็นปัญหาความรุนแรงทางสังคมและวัฒนธรรม ลดละเลิกการประณามเชิงปัจเจกและกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ก่อปัญหาความรุนแรง แต่มุ่งเน้นการวิพากษ์ ตรวจสอบ ระบบสังคม อันได้แก่ กลไกภายในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน นั้น ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

5.4 ข้อเสนอด้านการศึกษาวิจัยต่อไป

5.4.1 ควรมีการศึกษาทั่วโลกและระบบการจัดการทางสังคมในระดับพื้นที่ที่หลากหลายตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้ได้ตัวแบบในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในพื้นที่

5.4.2 ควรมีการโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการเพื่อให้ได้ตัวแบบการทำงานเชิงบูรณาการแบบมีส่วนร่วมทั้งภาคประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยใช้ภูมิปัญญา และศักยภาพของชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

5.4.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับความรุนแรงในกลุ่มแก๊งค์ ความรุนแรงที่ผู้หญิงเป็นผู้กระทำ เพื่อให้ทราบกระบวนการการเข้าสู่เส้นทางความรุนแรง และปัจจัยกำหนดพฤติกรรมความรุนแรง

การวิจัยนี้ ใช้การศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณประกอบกัน การศึกษาเชิงคุณภาพเป็นการสะท้อนให้เห็นบริบทและประสบการณ์ของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง และงานวิจัยเชิงปริมาณนำมาใช้เพื่อแสดงขนาด และความสัมพันธ์ และปัจจัยที่กำหนด ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยทั้งสองแบบนำมาใช้ประกอบกันและกันเพื่อตอบคำถามหลักของการศึกษาวิจัย

การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้เพียงเพื่อเป็นแนวความคิดกว้าง ๆ ที่ทำหน้าที่นำทางให้นักวิจัยแสวงหาความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนเท่านั้น ไม่ได้มุ่งที่จะพิสูจน์แนวคิดทฤษฎี นอกจากนั้นการศึกษาเชิงคุณภาพไม่ได้เน้นการเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง แต่เน้นการแสวงหาความจริงตามปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีอยู่ เพื่อตอบคำถามกับโจทย์ที่กำหนดไว้ โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี้คือพฤติกรรมความรุนแรง นั้น เกิดเพราะตัวมนุษย์ (สมาชิกของสังคม) มีการให้ความรู้ให้ความหมาย และแสดงพฤติกรรม ตามที่ถือว่าเหมาะสมกับบริบท (Context) ที่ตนอาศัยอยู่ ณ เวลานั้น ๆ เพราะเหตุนี้ จึงถือว่าข้อเท็จจริงทางสังคม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรม (Socially and Culturally Constructed) โดยนัยนี้ ผู้ที่รู้ความจริงมากที่สุดคือผู้ที่เป็สมาชิกของสังคมนั้น ดังนั้น การที่เราจะเข้าถึงข้อมูลมากที่สุด ก็คือต้องเข้าไปอยู่อย่างมีส่วนร่วมในสังคมนั้น ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานพอสมควร นานพอที่จะเข้าใจบริบทของพฤติกรรมทางสังคมต่าง ๆ (ในที่นี้ คือเรื่องพฤติกรรมความรุนแรง) และนานพอที่จะสร้างความสนิทสนมไว้วางใจจากกลุ่มผู้ที่ถูกศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลอย่างแท้จริง การศึกษาวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นระยะเวลา 3 เดือน เพื่อทำความเข้าใจ และวิเคราะห์บริบท และวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับความ

รุนแรง (Contextual Analysis) โดยเน้นให้ความสำคัญกับบริบทของวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

โครงการนี้ มุ่งเน้นการใช้กรอบความคิดในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยใช้การวิจัยแนว ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Research) การวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา เป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับความหมาย ซึ่งมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจประสบการณ์ในชีวิต ตามความเข้าใจของผู้ซึ่งประสบมันมาด้วยตนเอง (Cohen, 2000) ดังนั้นความจริงความรู้เกี่ยวกับความรุนแรง ไม่ได้มีธรรมชาติเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) แต่ถือว่าความจริงความรู้นั้นเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) และขึ้นอยู่กับบริบทหรือแหล่งที่มาของการเกิด ทั้งนี้แม้ว่าประสบการณ์ชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล จะเป็นวัตถุดิบสำคัญในการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยา แต่จุดหมายสำคัญของการวิจัยนั้น มิได้หยุดอยู่ที่ตัวประสบการณ์ชีวิต หากมุ่งที่การทำความเข้าใจว่า ปัจเจกบุคคลสร้างประสบการณ์มาอย่างไร และการกระทำ (พฤติกรรม) ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มีความหมายต่อผู้กระทำอย่างไร โดยนัยนี้ ปรากฏการณ์วิทยาถือว่า ถ้าเราอยากเข้าใจว่า ทำไมคนจึงมีพฤติกรรมความรุนแรง เราจำเป็นต้องเข้าใจว่าเขาให้ความหมายต่อความรุนแรง การใช้ความรุนแรง และไม่ใช้ความรุนแรงอย่างไร ให้ความหมายต่อการกระทำของตัวเอง ดังนั้นความหมายจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการวิจัย การวิเคราะห์แนวปรากฏการณ์วิทยาคือการตีความ (Interpretation) เพื่อค้นหาความหมายหรือคำอธิบายของสิ่งที่ถูกศึกษาจากทัศนะของผู้กระทำ (Rice and Ezzy, 1999) โดยมุ่งวิเคราะห์ว่าประสบการณ์หรือการกระทำนั้น มีความหมายสำหรับผู้ที่ประสบมันอย่างไร มันถูกทำให้กลายเป็นสิ่งธรรมดา (Typication) ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

บรรณานุกรม

- กตัญญูลี ณรงค์ธำ. (2543). **ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมาย ในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน ในเขตภาคใต้ของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กนกวรรณ ศรีทุมมา. (2546). **การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเยาวชนในศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชาย บ้านเมตตา สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กลุ่มพัฒนาระบบงาน. (มปป.). **แนวทางการสนทนา ประเด็น มาตรการแก้ไขปัญหา นักเรียน – นักเลง. นนทบุรี : สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม**. (เอกสารอัดสำเนา).
- กอบโชค จวงศ์. (2541). **การทำร้ายผู้อื่นของวัยรุ่นภาคใต้. ที่ประชุมวิชาการกรมสุขภาพจิต ครั้งที่ 4 กันยายน 2541**.
- เกษวรงค์ ฉิมะแสน. (2542). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจฯ กลาง**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกเมศ กาบแก้ว. (2541). **เจตคติของนักเรียนนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมที่ก่อการทะเลาะวิวาทที่มีผลต่อสภาพภายในสถานศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (อุตสาหกรรมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขัตติยา รัตนดิลก. (2539). **ลักษณะทางสังคมจิตใจของเยาวชนผู้กระทำผิดซ้ำ ณ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน : ศึกษากรณีบ้านกรูณาและบ้านปราณี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาคลินิก) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กักดา ขำคม. (2540). **รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตามการรับรู้ของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายและไม่กระทำผิดกฎหมายในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คัคณัมพร พูลสวัสดิ์. (2544). **ปัจจัยทางสังคมและความสัมพันธ์ในครอบครัวกับการทำความผิดของเยาวชนชาย : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กบ้านกรูณา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จันทนา เทศวัดนา. (2546). **ภาวะซึมเศร้าของเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. เอกสารการประชุมวิชาการนานาชาติ ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร, สิงหาคม 2546.
- จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ. (2543). **ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา: ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2529). **ค่านิยมที่เป็นเครื่องชี้แนวโน้มการต่อต้านสังคมของเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญวิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฉลอง สุขจันทร์, พ.ต.ท. (2542). **การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีคดีปล้นทรัพย์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชไมพร ทวีศรี, รังสรรค์ วรวงค์ และชยันต์วัชร ปทุมานนท์. (2542). **ลักษณะทางสังคมที่นำไปสู่ความรุนแรงและการกระทำผิดในวัยรุ่นและเยาวชน**. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย 7(2): 101-2.
- โชติ ไทยยิ่ง. (2528). **การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญวิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐวดี ณ มโนรม. (2534). **ปัจจัยทางด้านครอบครัวที่เป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมแปรปรวนในเด็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีหน่วยจิตเวชเด็ก**. ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงตา ไกรภัสสรพงษ์. (2545). **ความผิดปกติทางจิตเวชของผู้ต้องขัง : การศึกษาในเรือนจำเขตกรุงเทพมหานครและเรือนจำกลางบางขวาง**. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย 10(2), 77-88.
- เดือนใจ ชาลี. (2539). **การศึกษามาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิวา วงศ์ธนา. (2538). **เงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร**. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต (สังคมวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธำรง ทักษานัญชดี และคณะ. (2532). การศึกษาสาเหตุและปัญหาสุขภาพจิตของผู้กระทำผิดคดี
ข่มขืน-ฆ่า. เอกสารการวิจัยโรงพยาบาลนิติจิตเวช กรมสุขภาพจิต กระทรวง
สาธารณสุข.
- ธีรพล ยุกตะเสวี, พ.ต.ต. (2540). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนชาย : ศึกษาเฉพาะกรณีคดี
อุกฉกรรจ์ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นรินทร์ ท้ายเมือง, ร.ต.อ. (2546). ปัจจัยด้านสื่อสารมวลชน ที่มีผลต่อการทำความผิดทางเพศ
ของเด็กและเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญวิทยาและงานยุติธรรม)
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นเรศ สุริยกาญจน์, ประวิณ สิ้นเศรษฐกุล, อุษา จารุสวัสดิ์, และศิริรัตน์ เจริญวงศ์. (2532).
คุณลักษณะและบุคลิกภาพ CPI ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและ
เยาวชน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารกรมการแพทย์ 14, (5): 347-351.
- นวลจันทร์ ทักษนชัยกุล. (2534). บทบาทบิดามารดาของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย. สถาบันวิจัย
และพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นวลตา อาภาศัพท์กุล. (2544). ปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในภาคใต้ตอนล่าง.
เอกสารประกอบการประชุมวิชาการกรมสุขภาพจิต ครั้งที่ 7 กันยายน 2544.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. มติชนรายสัปดาห์ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ปีที่ 26 ฉบับที่ 1350.
- นิพนธ์ เจริญจำนงค์. (2545). การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี.
วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญวิทยาและงานยุติธรรม)
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญศิริ จนศิริกุล. (2546). กรณีศึกษาเรื่องการประเมิณผู้กระทำผิดและผลกระทบต่อผู้สูญเสีย
เหตุการณ์นักเรียนยิงกันตาย วันที่ 6 มิถุนายน 2546 อำเภอปากพนัง จังหวัด
นครศรีธรรมราช. เอกสารการประชุมวิชาการนานาชาติ ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร.
สิงหาคม 2546.
- บุศรินทร์ คล่องพยาบาล. (2545). ความรุนแรงในครอบครัว : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการถูกทำ
ร้ายของภรรยาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
(สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เบญจวรรณ สามสาดี และคณะ (2540). บุคลิกภาพและภูมิหลังของครอบครัว.

- ปณิตา นิตยาพร. (2543). ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหา
รุนแรงและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชาย.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประถมศิลป์ พันธุ์เจียน. (2546). สาเหตุการกระทำผิดและการหลบหนีของเด็กและเยาวชนในสถาน
พินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสน-
ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประพันธ์ศักดิ์ ประสานสุข, ร.ต.ท. (2542). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนคดีข่มขืนกระทำ
ชำเรา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภาพรรณ สนามทอง. (2539). ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ต้องขังที่กระทำความผิด
เกี่ยวกับเพศ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ประภาพรรณ สนามทอง. (2539). ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ต้องขังที่กระทำความผิด
เกี่ยวกับเพศ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปราชนูญ บุญยวงศิริโรจน์ และคณะ. (2547). ความซุกของโรคทางจิตในประเทศไทย : การสำเร็จ
ระดับชาติ. เอกสารการสัมมนาาระบาดวิทยาแห่งชาติ ครั้งที่ 17 กรุงเทพมหานคร 2547.
- ปรารมภ์ นุชถาวร. (2532). การปรับตัวของนักเรียนต่อสภาพการเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปริญญา จันท์สุริยา. (2538). การศึกษาสาเหตุการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ชีวีตรังกาย และเพศ
ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัว
กลาง. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม)
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัทมา ศิริเวช, สมบูรณ์ อินทรกำเนิด, อาภา กฤตยานวัช, เพ็ญศรี ไชย, เนาวรัตน์ อุบลสถิตย์,
รักษิณา กลับรินทร์ และคณะ. (2541). สภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ทำ
ผิดกฎหมาย. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 43(3): 217-25.
- พ่องพรรณ แว่ววิเศษ. (2534). ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

- พรรณิ ศิริรัตน์ประยูร. (2537). **อ้อมโอบกอดและมีความคาดหวังที่มีต่อครอบครัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มก่อนพ้นโทษ**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรศิริ มูลดิษฐ์. (2541). **ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม/ระดับความรุนแรงของการข่มขืนกระทำชำเราเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาเดือน เกลิมจาน. (2543). **การเปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อปัจจัยควบคุมภายใน – ภายในอกระหว่างเยาวชนผู้กระทำผิดชายกับเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการปรึกษา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พราหม ศรีपालวิทย์. (2545). **การเรียนรู้การปรับทัศนคติและพฤติกรรมในเด็กกลุ่มเสี่ยงกระทำผิดซ้ำกรณีศึกษา : เด็กและเยาวชนบ้านสายใจ**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัฒนา เฟือกอ่ำ, พ.ต.ต. (2542). **ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนหญิงในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิทักษ์พงษ์ น้อยพิทักษ์. (2543). **การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิชญ พลบุตร, ร.ต.อ. (2545). **ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินของเด็กและเยาวชนชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีววิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พุดิเดช บุญกระพือ. (2542). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญของผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่ม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาสังคมวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัตราวดี สังข์เทพ, ร.ต.อ. (2542). **การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีทำร้ายร่างกาย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณีวรรณ ดอนจันทร์. (2539). **ภูมิหลัง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มธุริน คำวงศ์ปิ่น. (2547). **โรคทางจิตเวชในเยาวชนกลุ่ม NDR จังหวัดเชียงใหม่**. เอกสารการประชุม
วิชาการสุขภาพจิตนานาชาติ กรุงเทพมหานคร สิงหาคม 2547.
- มนตรี พงษ์ทัตศิริกุล. (2537). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดทางอาญาของเยาวชนในจังหวัด
เชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต(การเมืองและการปกครอง),
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัชনী อุดชาชน. (2540). **สภาวะจิตสังคมของเด็กชายที่กระทำผิดกฎหมาย**. วิทยานิพนธ์วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐกมล บรรหาร. (2534). **การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ระหว่างวัยรุ่นชายที่มีความก้าวร้าวกับวัยรุ่น
ชายปกติที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรชาติ แสนคำ, ร.ต.อ. (2543). **ลักษณะทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในเขตจังหวัด
สมุทรปราการ**. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ.
- วรพร อินทบุหรั่น. (2534). **การศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย**.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรัชชัญญ์ บำรุงราษฎร์, ร.ต.อ. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
ของเด็กและเยาวชนหญิง ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญาวิทยาและ
งานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรางคณา ธรรมะ. (2544). **ปัจจัยที่มีผลต่อความรุนแรงในครอบครัวของเด็กและเยาวชน ในสถาน
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร
มหาบัณฑิต (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัชรพันธ์ ประดิษฐ์พงษ์. (2544). **การศึกษาการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียนใน
เขตพื้นที่ที่กองกำกับการตำรวจนครบาล 7**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. (2545). **ประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่
ได้รับความรุนแรงในครอบครัว**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- วาสุเทพ ทองเจิม. (2540). **มูลเหตุจูงใจในการทำความผิดของเด็กและเยาวชนชาย : ศึกษาเฉพาะ
สถานแรกรับ (บ้านเมตตา) สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง**. สารนิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิจิตร ระวังศ์ และสุรพล ปธานวนิช. (2523). พฤติกรรมการรับข่าวสารกับความรุนแรงทางสังคม. เอกสารการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตร ระวังศ์ และสุรพล ปธานวนิช. (2523). พฤติกรรมการรับข่าวสารกับความรุนแรงทางสังคม. เอกสารการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วินิรณี ทศนะเทพ. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิสิทธิ์ คลังสิน. (2539). การศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ศรีศักดิ์ ไทยอารี. (2546). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและพัฒนาเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ เยาวชนและชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศิริโรจน์ โชติกสถิตย์. (2542). การศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะครอบครัว การปฏิบัติตามบทบาทที่ศาสนากำหนด การรับรู้ การปฏิบัติในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี และความรุนแรงในครอบครัวต่อสตรี : กรณีศึกษาในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่สมรสแล้วที่นับถือศาสนาพุทธ กับ ศาสนาอิสลามในจังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม. (2549). คุณภาพทางสังคม : วิเคราะห์จากพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ ระบบการเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ข่าวย้อนหลังเกี่ยวกับความรุนแรงในเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.
- สมชาย อินโต. (2536). ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการก่ออาชญากรรมทางเพศ ประเภทข่มขืนกระทำชำเรา. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมหมาย กาญจนานา. (2531). การวิเคราะห์สาเหตุของความรุนแรงของการกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายของเยาวชน. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สมัย ศิริทองถาวร. (2541). ปัญหาพฤติกรรมทางสังคม เชนันปัญญาของเด็กและเยาวชนสถานแรก
รับในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนภาคเหนือ. ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ภาคเหนือ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สถิติการจับกุมเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี 2541 –
2545. กรุงเทพมหานคร : กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนแห่งชาติ สำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา. (2547). รายงานการศึกษาสาเหตุการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของ
นักเรียนอาชีวศึกษา: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สำนักวิจัยและ
พัฒนาการอาชีวศึกษา.
- สุจิตรา เหลืองวัฒนนันท์. (2543). ตัวการที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของการข่มขืน
กระทำซ้ำของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย, ร.ต.อ. (2543). การปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่มีผลต่อการ
ทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาบัณฑิต (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดใจ สุขะและคณะ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการปัญหาและ
พัฒนาเยาวชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชน กรณีศึกษาการจัดการ
ปัญหาความรุนแรงในกลุ่มนักเรียนอาชีวะ : พื้นที่กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร :
สภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี.
- สุนันทา กาญจนพงศ์. (2540). การศึกษาเปรียบเทียบ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัว และ
กลุ่มเพื่อน ระหว่างเยาวชนชายที่ได้และไม่ได้กระทำผิด จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพรรณิ แสงรักษา. (2547). ความผิดปกติทางจิตเวชและปัจจัยทางจิตสังคมของผู้ถูกกล่าวหาคดีฆ่า
ผู้อื่นที่ถูกส่งมาตรวจวินิจฉัยทางนิติจิตเวช. เอกสารการประชุมวิชาการสุขภาพจิต
นานาชาติ กรุงเทพมหานคร. สิงหาคม 2547.
- สุภาพันธุ์ รื่นสำราญ. (2525). การศึกษาปัญหานักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนนา มุนินโท. (2539). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดทางเพศของเด็กและเยาวชน ในจังหวัด
สงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-

วิโรฒ.

- สุรินทร์ ปรีดาสุริยชัย. (2543). การปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์, อติศักดิ์ ผลิตพลการพิมพ์, และรวีวรรณ รุ่งไพรวลัย. (2547). ปัญหาสุขภาพวัยรุ่นใน กทม. : พฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยง. วารสารกุมารเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี ภัทรพิศาล. (2545). การก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อความรุนแรงของเยาวชนกับพฤติกรรมการดูโทรทัศน์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- เสรี ภัทรพิศาล. (2546). อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะพฤติกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยเทคนิค ในเขตพื้นที่สถาบันการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร 1-2 สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แสวง ทวีคุณ. (2538). การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อดิเทพ เดชคง. (2544). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศกรณีข่มขืนกระทำชำเรา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนงรัตน์ เหล่าเขตรกิจ. (2543). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการกับปัญหาในเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. วารสารจิตวิทยาคลินิก 31(2) : 26-35.
- อมรวิษฐ์ นาครทรรพ. (2544). โครงการวิจัย เรื่อง การติดตามสถานะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- อัญชลี กิจงานุวัฒน์. (2528). **สาเหตุปัญหาและแนวทางการป้องกันการก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมภาพร ตรังคสมบัติ และวชิระ ลาภบุญทรัพย์. (2536). **ความผิดปกติทางจิตในวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมาย**. รายงานผลการวิจัยทุนรัชดาภิเษกสมโภช คณะแพทยศาสตร์ ประจำปี 2535 คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมภาพร ตรังคสมบัติ, อัมพล สุอำพัน, ชัยยันตร์ สุขบาล, สวณะ พบสุข, และพวงค์ศรี ชันธิกุล. (2541). **พฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น : ความชุกและปัจจัยทางจิต – สังคมที่เกี่ยวข้อง**. รายงานผลการวิจัยทุนองค์การอนามัยโลกภายใต้แผนงาน HEALTH PROTECTION AND PROMOTION. คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อูรพี โอสถานนท์. (2533). **ปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เอกรินทร์ อธิวิวัฒน์. (2544). **สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะจังหวัดระยอง ชลบุรี และจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญาวิทยา และงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โอฬาร เข็มประภาส. (2541). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน**. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Agnew R. (1990). **The origins of delinquent events: an examination of offenders accounts**. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 27: 267-294.
- Agnew, Robert. (2001). **Building on the Foundation of General Strain Theory: Specifying The Types of strain Most Likely to Lead to Crime and Delinquency**. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 38 (4) : 319-61.
- Ahmed, E. (2001). **Shame Management: Regulating Bullying**. In E. Ahmed, N. Harris, J. Braithwaite, and V. Braithwaite (Eds.), *Shame Management Through Reintegration* (pp. 211–314). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Ahmed, E., Braithwaite, V. (2004). **‘What, Me Ashamed?’: Shame Management and School Bullying**. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 41(3).
- Akers, R. L. (1985). **Deviant Behavior: A Social Learning Approach**. 3rd ed. Belmont Ca: Wadsworth.

- Allen, D. J., Oleson, T. (1999). **Shame and internalized homophobia in gay men.** Journal of Homosexuality, 37, 33–43.
- American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. (1997). **Practice parameters for the Assessment and treatment of children and adolescents with conduct disorder.** J Am Acad Child Adolescent Psychiatry 36(suppl): 122S-139S.
- American Academy of Pediatrics, American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, American Psychological Association, American Medical Association. (2000). **Joint Statement on Impact of Entertainment Violence on Children.** Washington, DC: Congressional Public Health Summit.
- American Psychiatric Association (1994). **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder.** Fourth Edition. Washington, Dc: Author.
- American Psychiatric Association. (2000). **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th ed., Text Revision).** Washington, DC: Author.
- Anderson CA, Berkowitz L, Donnerstein E, Huesmann LR, Johnson JD, Linz D, et al. (2003). **The Influence of media violence on youth.** Psychological Science in the Public Interest 4(3): December.
- Anderson CA, Dill KE. (2000). **Video games and aggressive thoughts, feelings, and behavior in the laboratory and in life.** Journal of Personality and Social Psychology 78(4): 772-790.
- Anderson, E. (1994). **The Code of The Streets.** Atlantic Monthly, 273:81–94.
- Ang, P. Rebecca, Yusof, Noradlin. (2005). The Relationship Between Aggression, Narcissism, and Self-Esteem in Asian Children and Adolescents.
- Archer, J. (2000). **Sex differences in aggression between heterosexual partner: A meta analytic review.** Psychological Bulletin, 126(5), 651-680.
- Arias E, Anderson RN, Kung HC, Murphy SL, Kochanek KD. (2003). **Deaths: Final data for 2001.** National Vital Statistics Report, 52(3). Hyattville, MD: National Center for Health Statistics. DHHS Publication NO. (PHS) 2003-1120.
- Arseneault L, Moffitt TE, Caspi A, Taylor PJ, Silva PA. (2000). **Mental disorders and violence in a total birth cohort: results from the Dunedin Study.** Archives of General Psychiatry 57: 979-986.

- Ash P, Kellerman AL, Fuqua-Whitley D, John A. (1996). **Gun acquisition and use by juvenile offenders**. JAMA 275: 1754-1758.
- Ayres RL. (1998). **Crime and violence as development issues in Latin America and the Caribbean**. Washington, DC: World Bank.
- Barkley RA. (1997). **Defiant children: a clinician's manual for assessment and parent training**. New York: The Guilford Press.
- Barnett WS. (1993). **Does Head Start fade out? Educational Week**. Available at <http://www.edweek.org>.
- Baumeister, R. F., Smart, L., Boden, J. M. (1996). **Relation of Threatened Egotism to Violence and Aggression: The Dark Side of High Self-Esteem**. Psychological Review, 103, 5-33.
- Becker, Howard. (1963). **Outsiders**. Studies in the Sociology of Deviance. Free Press, NY.
- Bedford, O., Hwang, K. (2003). **Guilt and Shame in Chinese Culture: A Cross-Cultural Framework From The Perspective of Morality and Identity**. Journal for the Theory of Social Behavior, 33, 127-144.
- Bell C. Gamm S, Vallas P, Jackson P. (2001). **Strategies for the prevention of youth violence in Chicago public schools**. In: Shafii S eds. School Violence: Contributing Factors, Management and Prevention. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Benedict, R. (1946). **The Chrysanthemum and The Sword; Patterns of Japanese Culture**. Boston: Houghton Mifflin.
- Bessant, J., Watts, R. (1995). **Young People and Violence: A Focus On Schools (A Report of A Pilot Study)**. In S. J. Egger and D. Chappell (Eds.), Australian Violence: Contemporary Perspectives (pp. 105-122). Canberra: Australian Institute of Criminology.
- Boyd. M.J, Michael Hagan, Cho M.E. (2000). **Characteristic of Adolescent Sex Offenders: A Review of The Research**. Journal of Aggression and Violent Behavior, 5(2): 137-146.
- Braithwaite, V., Ahmed, E., Morrison, B., Reinhart, M. (2003). **Researching The Prospects For Restorative Justice Practice In Schools: The 'Life At School Survey' 1996-9**. In L. Walgrave (Ed.), Repositioning the restorative justice: Restorative justice, criminal justice and social context. Devon, UK: Willan Publishing.

- Brennan PA, Mednick BR, Mednick SA. (1993). **Parental psychopathology, congenital factors, and violence.** In: Hodgins Sed. *Mental Disorder and Crime*. Thousand Oaks, CA: Sage, pp 244-261.
- Brownmiller, S. (1975). **Against Our Will: Men, Women and Rape.** New York: Simon and Schuster.
- Burt, M.R. (1983). **Justifying Personal Violence: A Comparison of Rapists and The General Public.** *Victimology: An International Journal*, 8, 131-150.
- Bushman, Brad J., Bonacci, Angelica M., Dijk, Mirjam van, Baumeister, Roy F. (2003). **Narcissism, Sexual Refusal, and Aggression: Testing a Narcissistic Reactance Model of Sexual Coercion.** *Journal of Personality and Social Psychology*, 84 (5), 1027–1040
- Chan LS, Kipke MD, Schneir A, Iverson E, Warf C, Limbo MA, Shekelle P. (2004). **Preventing violence and related health-risking social behaviors in adolescents.** Evidence Report/Technology Assessment Number 107.
- Cohen, A. K. (1955). **Delinquent Boys: The Culture of The Gang.** New York: Free Press.
- Commission for the Prevention of Youth Violence. (2000). **Youth and Violence: Medicine Nursing, and Public Health: Connecting the Dots to Prevent Violence.** American Medical Association Available at www.ama-assn.org/violence.
- Department of Juvenile Observation and Protection. (2005). **The annual cases reports in 2005 of Juvenile Cases (Online).** The Office of Juvenile System Development. Available: www.djop.moj.go.th.
- Drug Policy Information Clearinghouse. (2000). **Drug-Related Crime.** NCJ 181056. Washington DC: Office of National Drug Control Policy. Available at <http://www.whitehousedrugpolicy.gov>.
- Egley A. (2002). **National Youth Gang Survey Trends from 1996 to 2000.** OJJDP Fact Sheet. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Juvenile and Delinquency Prevention.
- Elliot DS, Menard S. (1996). **Delinquent friends and delinquent behavior: temporal and developmental patterns, In: Hawkins JD, ed.** *Delinquency and Crime: Current Theories.* Cambridge: Cambridge University Press, pp 28-67.

- Elliott DS. (1994). **Serious violent offenders: Onset, developmental course, and termination.** The American Society of Criminology 1993 presidential address. *Criminology* 32:1-21.
- Espelage DL, Cauffman E, Broidy L, Piquero AR, Mazerolle P, Steiner H. (2003). **A Cluster-analytic Investigation MMPI profiles of serious male and female juvenile offenders.** *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 42(7): 770-776.
- Farrington DP, Loeber R, Van Kammen WB. (1990). **Long-term criminal outcomes of hyperactivity-impulsivity-attention deficit and conduct problems in childhood.** In Robin LN & Rutter M, eds. *Straight and Devious Pathways from Childhood to Adulthood.* Cambridge: Cambridge University Press, pp.62-81.
- Farrington DP. (1993). **Motivations for conduct disorder and delinquency.** *Development and Psychopathology* 5: 225-241.
- Farrington DP. (1998). **Predictors, causes, and correlates of male youth violence.** In: Tonry M, Moore MH, eds. *Youth Violence.* Chicago, IL: University of Chicago Press, pp 421-475.
- Farrington DP. (2001). **Predicting adult official and self-reported violence.** In: Pinard GF, Pagani L, eds. *Clinical Assessment of Dangerousness: Empirical Contributions.* Cambridge: Cambridge University Press, 66-88.
- Fiebert, M.S., Gonzalez, D.M. (1997). **College women who initiate assaults on their male partners and the reasons offered for such behavior.** *Psychological Reports*, 80, 583-590.
- Fight Crime: Invest in Kids. (2004). **Youth violence prevention plan. Fight Crime: Invest in Kids, Washington, D.C., available at www.fightcrime.org**
- Fitzpatrick KM. (1997). **Aggression and environmental risk among low-income African-American youth.** *Journal of Adolescent Health* 21: 172-178.
- Garces E, Thomas D & Currie J. (2002). **Longer-term effects of Head Start.** *American Economic Review* 92(4):999-1012.
- Gelles. (1999). **Family violence in family violence 2 nd edition: Prevention and Treatment.** Robert L. Hampton (ed.) Sage, p 1-30

- Gold, Martin, Mann, David. (1972). **Delinquency as Defense**. American Journal of Orthopsychiatry, 42, 463-79.
- Goldstein, D., Rosenbaum, A. (1985). **An Evaluation of The Self-Esteem of Maritally Violent Men**. Family Relations, 34, 425-428.
- Gondolf, E. W. (1985). **Men Who Batter**. Holmes Beach, FL: Learning Publications.
- Gottfredson GD, Gottfredson DC, Czeh ER, Cantor D, Crosse SB, Hantman I. (2000). **National study of delinquency prevention in schools : Summary**. Ellicott City,MD: Goffredson Associates, Also available at:<http://www.gotgredson.com/national.htm>.
- Greenfeld L, Henneberg M. (2000). **Alcohol, crime and the criminal justice system**. In: Alcohol Crime: Research and Practice for Prevention. Washington, DC: Center for Substance Abuse Prevention, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, US Department of Health & Human Services.
- Group for the Advancement of Psychiatry, Committee on Preventive Psychiatry. (1999). **Violent behavior in children and youth: preventive intervention from a psychiatric perspective**. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 38: 235-241.
- Hakusho K. (2000). **White paper on education, school violence, bullying larceny and some other statistics on education by sugita S**. The Ministry of Education, Science and Technology, Available at <http://www.aba.ne.jp/~sugita/56e.htm>.
- Hawley T. (2000). **Safe start: how early experiences can help reduce violence**. Chicago: The Ounce of Prevention Fund.
- Henggeler SW, Clingempeel WG, Brondino MJ, Pickrel SG. (2002). **Four-year follow-up of multisystemic therapy with substance-abusing and substance-dependent juvenile offenders**. J AM Acad Child Adolesc Psychiatry 41(7): 868-874.
- Henry B, Caspi A, Moffitt TE, Silva PA. (1996). **Temperamental and familial predictors of violent and nonviolent criminal convictions: age 3 to age 18**. Developmental Psychology 32: 614-623.
- Herrenkohl TL, Maguin E, Hill KG, Hawkins JD, Abbott RD, Catalano RF. (2000). **Developmental risk factors for youths violence**. Journal of Adolescent Health 26: 176-186.

- Heyman, R.E., Slep, A. M. S. (2001). **Risk factors for family violence: Introduction to the special series.** *Aggression and Violent Behavior*, 6, 115-119.
- Hindelang, Michael J. (1970). **The Commitment of Delinquents to Their Misdeed: Do Delinquents Drift ?.** *Social Problems*, 17:502-9.
- Hindelang, Michael J. (1974). **Moral Evaluations of Illegal Behavior.** *Social Problems*, 21:370-85.
- Hirschi, Travis. (1969). **Causes of Delinquency.** Berkeley : University of California.
- Hollinger, Richard C. (1991). **Neutralizing in the Workplace: An Empirical Analysis of Property Theft and Production Deviance.** *Deviant Behavior*, 12:169-202.
- Horn D. (2000). **Bruised inside: what our children say about youth violence, what causes it, and what we need to do about it.** Washington, DC: National Association of Attorneys General.
- Hudson, S. M., Ward, T., Marshall, W. L. (1992). **The Abstinence Violation Effect In Sex Offenders: A Reformulation.** *Behavior Research and Therapy*, 30, 435-441.
- Huizinga D, Jakob-Chien C. (1998). **The contemporaneous co-occurrence of serious and violent juvenile offending and other problem behaviors.** In R. Loeber & D.P. Farrington, eds., *Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions.* Thousand Oaks, CA: Sage, pp 47-67.
- Huizinga D, Loeber R, Thornberry TP. (1995). **Recent findings from a program of research on the causes and correlates of delinquency.** Washington, Dc: United States Department of Justice.
- Illinois Criminal Justice Information Authority. (2000). **Combating gang violence in Chicago's Little Village neighborhood.** *On Good Authority* 4(2), August.
- Jankowski, M. S. (1991). **Islands in the Street: Gangs and American Urban Society.** Berkeley: University of California Press.
- Kandel E, Mednick SA. (1991). **Perinatal complications predict violent offending.** *Criminology*, 29: 519-529.

- Kempainen L, Jokelainen J, Isohanni M, Jarvelin M-R, Rasanen P. (2002). **Predictors of female criminality: findings from the Northern Finland 1966 birth cohort.** J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 41(7): 854-859.
- Kestenbaum CJ. (2000). How shall we treat the children in the 21th century? J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 39(1):1-10.
- Lipsey M.W, Derzon JH. (1998). **Predictors of violent or serious delinquency in adolescence and early adulthood: a synthesis of longitudinal research.** In Loeber R, Farrington DP, eds. Serious and Violent Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions. Thousand Oaks, CA: Sage, pp 88-105.
- Loeber R, Wung P, Keenan K, Giroux B, Stouthamer-Loeber M, Van Kammen WB, et al. (1993). **Developmental pathways in disruptive child behavior.** Development and Psychopathology 5:103-133.
- Los Angeles County Safe Streets Bureau. (2002). **Report on the State of Los Angeles Street Gangs.** Los Angeles County Interagency Gang Task Force, 1999-2000.
- Lynch JP. (2002). **Trends in Juvenile violent offending: an analysis of victim survey data.** Juvenile Justice Bulletin Oct 2002. U.S. Department of Justices, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- Macintyre D, Yooseung K. (2005). **Too cruel for school.** Time Magazine, May 2, p.33.
- Malinosky-Rummell R, Hansen DJ. (1993). **Long-term consequences of childhood physical abuse.** Psychological Bulletin 114:68-79.
- Mann Rienhart P, Borowsky I, Stolz A, Latts E, Cart C, Brindis C. (1998). **Youth violence: lessons from the experts.** Washington, DC: Maternal and Child Health Bureau, Health Resources and Services Administration, Public Health Services, US Department of Health and Human Services.
- Mason WA, Kosterman R, Hawkins JD, Herrenkohl TI, Lengua LJ, Mccauley E. (2004). **Predicting depression, social phobia, and violence in early adulthood from childhood behavior problems.** J AM Acad Child Adolesc Psychiatry 43(3): 307-315.
- McCabe KM, Lansing AE, Garland A, Hough R. (2002). **Gender differences in psychopathology, functional impairment, and familial risk factors among adjudicated delinquents.** J AM Acad Child Adolesc Psychiatry 41(7): 860-867.

- McDonald L, Billingham S, Conrad T et al. (1997). **Families and Schools Together (FAST)**.
Families in Society 78:40-155.
- Meloy JR, Hempel AG, Mohandie K, Shiva AA, Gray BT. (2001). **Offender and offense characteristics of a nonrandom sample of adolescent mass murderers**. J Am Child Adolesc Psychiatry 40(6):716-728.
- Moffitt, T.E., Caspi, A., Rutter, M., Silva, P.A. (2001). **Sex differences in antisocial behavior**.
Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Molgaard VD, Spoth, R. (2002). **The Strengthening Families Program. Iowa State University Institute for Social and Behavioral Research**. Available at:
www.exnet.iastate.edu/pages/families/strength.html.
- Morris RE, Harrison EA, Knox GW, Tromanhauser E, MarQuis DK, Watts LL. (1995). **Health risk behavioral survey from 39 juvenile correctional facilities in the United States**.
J Adolesc Health 17: 334-344.
- Myers WC, Burton PRS, Sanders PD, Donat KM, Cheney J, Fitzpatrick TM, et al. (2000). **Project Back-on-Track at 1 Year: A delinquency treatment program for early-career juvenile offenders**. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 39(9):1127-1134.
- Myers WC, Scott K, Burgess AW, Burgess AG. (1995). **Psychopathology, biopsychosocial factors, crime characteristics, and classification of 25 homicidal youths**. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 34: 1483-1489.
- National Youth Violence Prevention Resource Center. (2001). **Substance Abuse**. Available at
<http://www.safeyouth.org>.
- NHSDA Report. (2002). **Youth violence and substance use: 2001 update**. National Household Survey on Drug Abuse. Office of Applied Studies, Substance Abuse and Mental Health Services Administration. Available at:
<http://www.DrugAbuseStatics.samhsa.gov>.
- O'Donnell L, Stueve A, Doval AS et al. (1999). **Violence prevention and young adolescents' participation in community youth service**. Journal of Adolescent Health 24(1): 28-37.

- Olweus D, Limber S, Mihalic S. (1998). **Bullying prevention program. Boulder, CO, University of Colorado, Center for the Study and Prevention of Violence.** (Blueprints for Violence Prevention Series, Book9).
- Penn JV, Esposito CL, Schaeffer LE, Fritz GK, Spirito A. (2003). **Suicide attempts and self-mutilative behavior in a juvenile correctional facility.** J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 42(7): 762-768.
- Pynoos R. (1999). **The legacy of violence and the restoration of our school communities.** Plenary address, National Education Association Annual Meeting, July, 1999.
- Reynolds AJ, Temple JA, Robertson DL, Mann EA. (2001). **Long-term effects of an early childhood intervention on educational achievement and juvenile arrest: A 15-year follow-up of low-income children in public schools.** JAMA 285 (18): 2339-2346.
- Riverside Unifies School District. (2001). Healthy People, Healthy Places, Available at: <http://www.rusd.k12.caus/ourcurriculum/hp-hp/default/htm>.
- Ruchkin VV, Schwab-Stone M, Kuposov R, Vermeiren R, Steiner H. (2002). **Violence exposure posttraumatic stress, and personality in juvenile delinquents.** J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 41(3): 322-328.
- Sanders MR, Markie-Dadds C, Turner KMT. (2003). **Theoretical, scientific and clinical foundations of the triple p-positive parenting program: a population approach to the promotion of parenting competence.** Research and practice monograph No.1.
- Satterfield JH, Schell A. (1997). **A prospective study of hyperactive boys with conduct problems and normal boys: adolescent and adult criminality.** J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 36(12): 726-735.
- Schwab-Stone M, Chen C, Greenberger E, Silver D, Lightman L, Voyce C. (1999). **No safe haven II: The effects of violence exposure on urban youth.** J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 38(4): 359-367.
- Schweinhart LJ, Barnes HV, Weikart DP. (1993). **Significant benefits: the High/Scope Perry preschool project study through age 27.** Ypsilanti, MI: High/Scope.
- Seguin J, Pihl RO, Harden PW, Tremblay RE, Boulerice B. (1995). **Cognitive and neuropsychological characteristics of physically aggressive boys.** Journal of Abnormal Psychology 104: 614-624.

- Sheley J, Wright J. (1998). **High school youths, weapons, and violence: a national survey. Research in Brief.** Washington, DC: National Institute of Justice; US Department of Justice.
- Shrier DK. (1999). **Prevention of Youth violence: an overview and recommendations.** AACAP News/September-October: 186-188.
- Smith C, Thornberry TP. (1995). **The relationship between childhood maltreatment and adolescent involvement in delinquency.** Criminology 33: 451-481.
- Stattin H, Magnusson D. (1989). **The role of early aggressive behavior in the frequency, seriousness, and types of later crime.** Journal of Consulting and Clinical Psychology 57: 710-718.
- Stouthamer-Loeber M, Thomas C. (1992). **Caretakers seeking help for boys with disruptive and delinquent behavior.** Comprehensive Mental Health Care 2: 159-178.
- Straus, M.A. (2005). **Women's violence toward men is a serious social problem, In D.R. Loseke, R.J. Gelles, & M.M. Cavanaugh (Eds.), Current controversies on family violence (2nd ed., pp. 55-77).** Newbury Park, CA: Sage.
- Thornberry TP, Huizinga D, Loeber R. (1995). **The prevention of serious delinquency and violence: implications from the program of research on causes and correlates of delinquency.** In: Howell JC, Krisberg B, Hawkins JD, Wilson J, eds. Sourcebook on Serious, Violent and Chronic Juvenile Offenders, Thousand Oaks, CA: Sage, pp 213-237.
- UNESCAP. (2003). **Conflict Negotiation Skills for Youth.** Bangkok, Thailand: United Nation Publication.
- US Surgeon General. (2001). **Youth Violence: a Report of the Surgeon General.** Washington, DC: United States Department of Health & Human Services.
- Virkkunen M et al. (1996). **A prospective follow-up study of alcoholic violent offenders and fire setters.** Arch Gen Psychiatry 53: 523-529.
- Vreugdenhil C, Doreleijers TAH, Vermeiren R, Wouters LFJM, Brink WVD. (2004). **Psychiatric disorders in a representative sample of incarcerated boys in the Netherlands. J Am Acad Child Adolescent Psychiatry 43(1): 97-104.**

- Wadsworth MEJ. (1978). **Delinquency, pulse rates, and early emotional deprivation**. British Journal of Criminology 16: 245-256.
- Wasserman GA, Jensen PS, Ko SJ, Cocozza J, Trupin E, Angold A, et al. (2003). **Mental health assessment in juvenile justice: report on the consensus conference**. J Am Acad Adolesc Psychiatry 42(7): 752-761.
- WHO. (2002). **World Report on Violence and Health**. Geneva: World Health Organization.
- Wintemute G. (2000). **Guns and gun violence**. In a. Blumstein & J. Wallman, eds. The Crime Drop in America. Cambridge: Cambridge University Press, pp 45-96.
- Wolfgang M. (1996). **Delinquency in China: study of a birth cohort (a summary of a presentation)**. National Institute of Justice Research Preview. Washington, DC: United States Department of Justice.
- Zill N, Resnick G, Kim K, et al. (2003). **Head Start FACES 2000: A whole-child perspective on program performance**. Washington DC: US Department of Health Service, Administration for Children and Families, Child Outcomes Research and Evaluation & Head Start Bureau.

เป้าหมายความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา ชำนาญสุข
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

เบ้าหลอมความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณิตดา ชำนาญสุข²
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกริ่นนำ : วิธีคิดกับปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนไทย

วิทยาศาสตร์สมัยใหม่เป็นองค์ความรู้ที่เริ่มพัฒนาขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 และเริ่มลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในต้นศตวรรษที่ 18 องค์ความรู้ชนิดนี้ได้กลายเป็นแม่แบบขององค์ความรู้หลายแขนงที่มุ่งเน้นการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางการแพทย์ เทคโนโลยี วิศวกรรม หรือแม้กระทั่งการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาก่อให้เกิดคุณประโยชน์มากมายหลายประการในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดโทษมหันต์ต่อการดำรงชีวิต ดังเช่นมลภาวะที่เป็นพิษ อุบัติเหตุ การใช้อาวุธที่มีความรุนแรงทำลายล้างกันนั้นเป็นตัวอย่างหนึ่งของด้านมืดของความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทำให้คนส่วนหนึ่งในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลงและเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต

เราไม่สามารถปฏิเสธคุณูปการของ ความเจริญ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและความทันสมัยของระบบข้อมูลข่าวสารที่แผ่ซ่านอยู่ในสังคมปัจจุบันได้ แต่คนในสังคมก็ควรที่จะตระหนักว่า ในอีกด้านหนึ่งของความเจริญและการพัฒนานั้นมีการหล่อหลอมวิธีคิด การดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อการกระทำรุนแรงของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตในสังคมเทคโนโลยีอย่างไม่รู้เท่าทันโทษภัยของความเจริญเหล่านั้น กลุ่มคนชายขอบทั้งหลายนับได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่ยืนอยู่บนเส้นแบ่งบางๆระหว่างคุณและโทษของการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เด็กและเยาวชนก็คือกลุ่มคนชายขอบกลุ่มหนึ่ง

ริมแม่น้ำในชุมชน ราว 23.00 น. ทุ่มของคืนวันหนึ่ง ฉันนั่งอยู่ท่ามกลางเยาวชนชายอายุราว 15 ปี 4 คน เด็กหนุ่มคนหนึ่งเอ่ยถามฉันขึ้นมาว่า “พียู่กับวัยรุ่นมานานแล้ว ไหนพี่บอกดิว่าวัยรุ่นอยากได้อะไร” ฉันพยายามที่จะตอบคำถามจนแล้วจนรอดฉันก็ตอบไม่ถูก ไม่ว่าจะเป็

¹ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สดอานันต์ ที่กรุณาอ่านและให้คำแนะนำในการปรับปรุงงานเขียนชิ้นนี้

² งานเขียนฉบับนี้เขียนขึ้นจากผลการศึกษาวิจัยภาคสนามของฉันและผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามอีก 6 คน

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักผู้ใช้ชีวิตอยู่ในโลกของความรุนแรงและทำให้ฉันเข้าใจความหมายและคุณค่าของความรุนแรงมากขึ้น

“ความรัก” “ความอบอุ่น” “ความเข้าใจ” หรือแม้กระทั่ง “เงิน” ในที่สุดเขาก็เฉลยให้ฉันฟังว่า **สิ่งที่วัยรุ่นอยากได้คือ “โทรศัพท์มือถือ” “รถมอเตอร์ไซด์” และ “ปิ่น”**

คำตอบของเขาเป็นจุดเริ่มต้นความสนใจของฉัน “พวกเขาคิดอย่างไรถึงอยากได้สิ่งเหล่านี้ ทำไมพวกเขาถึงอยากได้สิ่งเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อพวกเขาอย่างไร” ฉันสนใจที่จะค้นหา “วิธีคิด” ของพวกเขาเหล่านั้นมากกว่าที่จะหาคำตอบว่ามีเด็กกี่คนที่ต้องการสิ่งเหล่านี้ เด็กที่ต้องการสิ่งเหล่านี้เป็นเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสังคมหรือไม่ หรือ พฤติกรรมรุนแรงที่พวกเขากระทำมีอะไรบ้าง

เด็กและเยาวชนมองว่า “โทรศัพท์มือถือ” “รถมอเตอร์ไซด์” และ “ปิ่น” คือสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวแทนความหมายอะไร อาทิเช่นสัญลักษณ์ของความเจริญ สัญลักษณ์ของความรุนแรง สัญลักษณ์ของความเป็นชาย สัญลักษณ์ของความไม่มั่นคงปลอดภัย เป็นต้น การที่เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้ให้ความหมายและคุณค่าต่อสัญลักษณ์เหล่านั้น สะท้อนให้เราเห็นสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตหรือโลกของพวกเขาอย่างไร

การอธิบายปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงอาจทำให้เราเข้าใจภาพความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนกระทำต่อกัน แต่ความเข้าใจแจ่มชัดและมองเห็นเหตุที่มาที่ไปของปรากฏการณ์เหล่านั้น ยังไม่ได้ถูกคลี่คลายและเปิดเผย ดังนั้น การเปิดเผยสิ่งที่ซ่อนอยู่หรือถูกปิดบังอำพรางเบื้องหลังปรากฏการณ์การกระทำรุนแรงจึงควรเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจระบบสัญลักษณ์ วิธีคิดและการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆเหล่านั้นในบริบทของการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนซึ่งจะทำให้รากเหง้าของปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยถูกเปิดเผยและทำความเข้าใจอย่างถึงรากถึงโคนและแจ่มชัดมากขึ้นกว่าการได้คำตอบโดยการเพ่งโทษลงที่ตัวเด็ก โดยคิดเพียงว่าเขาเป็นผู้กระทำการที่สมควรได้รับการลงโทษ

22.00 น. ในคืนวันหนึ่งหน้าห้องเช่าเล็ก ๆ ในชุมชนของฉัน เด็กสาวอายุ 18 ปี เนื้อตัวไม่สะอาด กลิ่นเหม็น กลิ่นผมของเธอทำให้ฉันมองเธอด้วยสายตาตำหนิ “ไหนบอกว่าจะเลิกเล่นแล้วไง³” ฉันพูดขึ้นหลังจากได้ยินเสียงเคาะประตูและเปิดประตูไปพบเธอ ภาพที่ปรากฏทำให้ฉันรู้ทันทีว่าเธอยังวนเวียนอยู่กับการเสพยาเสพติด เธอไม่ได้ตอบกับฉันและ “ไถเงิน” ฉัน 50 บาท เธอบอกฉันว่าเธอจะเอาไปจ่ายค่าเกมส์ให้สามีของเธอซึ่งเป็นเด็กหนุ่มอายุราว 20 ปี เคยผ่านประสบการณ์ถูกจำคุก และใช้ชีวิตวนเวียนอยู่กับการกระทำรุนแรง การค้ายาเสพติด การเสพยาเสพติด การค้าประเวณี เธอบอกฉันว่าสามีของเธอกำลังนั่งเล่นเกมอยู่ที่ร้านเกมส์ที่หน้าซอยเล็ก ๆ แห่งหนึ่งซึ่ง

³ เด็กสาวบอกกับฉันว่าเธอจะเลิกเสพยาเสพติดหลังจากเธอคลอดลูก สามีเธอเป็นเด็กและเยาวชนวัยใกล้เคียงกันมีประสบการณ์ถูกจำคุกข้อหาพยายามฆ่า ปัจจุบันเสพยาเสพติด จำหน่ายยาเสพติดรายย่อย และกระทำรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนและผู้คนในสังคมเป็นช่วงๆ

เป็นย่านที่เด็กและเยาวชนที่มีวิถีชีวิตที่เสี่ยงนิยมมารวมกลุ่มกันใช้เวลาว่างที่มีอย่างมากมายในชุมชนแห่งนี้

“เพื่ออยากให้มันเล่นยาอีกหรือ นี่มันก็ดีขึ้นมากแล้วนะ มันเล่นเกมส บ้าเกมส มันจะได้ไม่เล่นยา” พวกเขาที่มีวิถีคิดว่าการจะเลิกเสพยาเสพติดได้นั้นต้องทำอะไรทำ และสิ่งหนึ่งที่พวกเขานิยมทำกันเพื่อไม่ให้มีเวลาว่างไปคิดเรื่องยาเสพติดคือ บ้าเกมส ดื่มเหล้า มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง หันมาสนใจแข่งรถ แข่งรถ และ เล่นการพนันเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากการเสพยาเสพติด

ในขณะที่รัฐให้ความหมายร้านเกมส์ว่าเป็นสถานที่ที่สร้างปัญหาให้กับเยาวชน ส่งเสริมให้เยาวชนประพฤติตนในทางที่ไม่ดี และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเยาวชนนั้น ร้านเกมส์กลับกลายเป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองของเยาวชนส่วนหนึ่งในชุมชนให้คุณค่าว่ามีประโยชน์และแบ่งเบาภาระของพวกเขาในการดูแลเยาวชน

ฉันเห็นป่าของเด็กหนุ่มวัย 13 ปี จีรณมอเตอร์ไซค์พาหลานชายไปทิ้งไว้ที่ร้านเกมส์และไปรับกลับตอนหัวค่ำหลังจากเธอขายของและทำงานบ้านเสร็จแล้ว ฉันเห็นเยาวชนชายอายุราว 17 ปี นั่งดื่มสุรากับบริเวณโต๊ะนั่งด้านหน้าร้านขายของชำในชุมชนในวงเหล้านั้นมีตำรวจชุมชนและอาสาสมัครนั่งดื่มอยู่ด้วยเป็นประจำหลังจากพวกเขาเล่นฟุตบอลกันเสร็จ ฉันเห็นเด็กทะเลาะวิวาทตบตีกันหน้าโรงเรียน ลานวัด ถนนสาธารณะ ถนนหน้าห้างสรรพสินค้า ภายในห้างสรรพสินค้า ฉันเห็นเด็กสาวอายุราว 17 ปีตั้งท้องในขณะที่ยังใช้ชีวิตเที่ยวเตร่กลางคืน เที่ยวสถานบันเทิง ตบตีกัน ใช้วาจารุนแรงก้าวร้าวเด็กและเยาวชนเรียกเธอว่า “เจ๊” ฉันตั้งคำถามว่าปรากฏการณ์เหล่านี้ดำรงอยู่ได้อย่างไร? บริบททางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

ถึงแม้ว่าพื้นที่ชีวิตนั้นเป็นสิทธิที่คนแต่ละคนสามารถที่จะเลือกและกระทำในสิ่งที่อยากทำและยินดีที่จะรับผิดชอบตัวเอง แต่กับคนบางกลุ่ม บางวัยนั้น พื้นที่ชีวิตและพื้นที่ทางสังคมของพวกเขามีอาณาเขตที่เพียงพอและเอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่มีความมั่นคงปลอดภัยหรือไม่อย่างไร

ถ้าหากว่าเด็กและเยาวชนไทยได้รับการแบ่งแยก กคชึ เบียดขับออกจนไม่มีพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ทางสังคมเต็มศักยภาพแล้วนั้น การกระทำโต้ตอบของพวกเขาคือกระบวนการทางสังคมที่กระทำต่อพวกเขาเป็นอย่างไร การใช้ความรุนแรงเป็นวิถีทางหนึ่งในการตอบโต้ต่อภาวะเช่นนั้นของพวกเขาหรือไม่อย่างไร

พื้นที่กับวิธีหาความจริง?

เคลียร์พื้นที่

ฉันได้รับคำชวนจาก ดร.เพ็ญจันทร์ เซอร์เรอร์ ให้ทำวิจัยเรื่อง มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ดร.เพ็ญจันทร์บอกกับฉันว่า ฉันคือหัวหน้าทีมภาคกลางมีหน้าที่ในการบริหารจัดการผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม 6 คน ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามจะต้องใช้ชีวิตโดยลำพังอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นชุมชนในภาคกลาง ทำการศึกษาวิถีชีวิตผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในฐานะของผู้ถูกระทำรุนแรง ผู้กระทำรุนแรง และผู้สังเกตความรุนแรง

ความสุขจากการได้เรียนรู้และการได้รับประสบการณ์อย่างมากมายหลากหลายเมื่อครั้งที่ฉันพยายามที่จะทำตัวเป็น “คนใน” โดยการมองโลกอย่างที่เด็กและเยาวชนมองเพื่อทำความเข้าใจการกระทำทางสังคมของพวกเขา ทำให้ฉันเลือกที่จะทำการศึกษาโดยการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในชุมชนชนบทที่เมืองแห่งหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายโลกของเด็กและเยาวชนผู้มีวิถีการขี่รถมอเตอร์ไซด์ในลีลาที่นักวิชาการเรียกว่า “เสี่ยง” ในงานวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก⁴ ของฉันนั้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ฉันตอบรับคำเชิญชวนของ ดร.เพ็ญจันทร์ในตอนนั้น

งานวิจัยชิ้นนี้ทำให้ฉันเข้าใจความซับซ้อนในกลุ่มเด็กและเยาวชน เข้าใจการกระทำทางสังคมของพวกเขาที่พวกเขาใหญ่โตไม่ยอมรับ ไม่นิยม และต้องการปราบปรามควบคุม มากขึ้นกว่าช่วงเวลาก่อนหน้าที่ฉันจะก้าวเข้าสู่โลกของเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประกอบกับความต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้การทำงานวิจัยในด้านนี้ทำให้ฉันตัดสินใจรับทำงานวิจัยชิ้นนี้โดยไม่ได้ไตร่ตรองรายละเอียดของการทำงานในโครงการฯ นี้เท่าใดนัก

ฉันมารู้สึกว่าคุณเองตัดสินใจเร็วไปเนื่องจากเงื่อนไขของงานชิ้นนี้ 2 ประการ เงื่อนไขประการแรกคือ การกำหนดเวลาในการทำงานที่มีลักษณะตายตัว ยืดหยุ่นน้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการใช้เวลาอยู่ในภาคสนามที่ให้ใช้เวลาเพียง 90 วัน และเงื่อนไขประการที่สองคือการที่ฉันไม่ใช่ผู้ที่ทำหน้าที่ในการรู้สึก รับรู้ สังเกตและมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตกับเด็กและเยาวชนทั้งหมด หากแต่ผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมในโลกของเด็กและเยาวชนผู้ถูกระทำรุนแรงคือผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม อีกทั้งตัวฉันเองก็ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้วิถีคิด วิธีการทำงานภาคสนามและการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชนวัยรุ่นของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามทั้ง 6 คนที่เป็นผู้ร่วมทีมของฉันมาก่อนหน้านี้อยู่เลย

⁴ PANATDA CHUMNANSOOK, 2007. SPEED, VIOLENCE AND SEX: MARGINALITY, IDENTITY AND ROAD TRAFFIC INJURIES AMONG YOUNG MOTORCYCLISTS. (Ph.D.Thesis in Medical and Health Social Sciences). MAHIDOL UNIVERSITY.

นิสัยใจคอ รสนิยมในการทำงาน วิธีคิด วิธีการมองโลกของนักวิจัยมีความเกี่ยวข้องกับวิธีการหาความรู้และตัวองค์ความรู้ที่ได้ ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ศึกษาวิจัยยังรู้สึกแบ่งแยกแตกต่างจากเด็กและเยาวชนผู้ที่อยู่ในโลกของความรุนแรงโดยให้ความหมายและคุณค่าต่อพวกเขาว่าเป็นพวกอื่นที่น่ากลัว ชอบทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ การกระทำหรือความรู้สึกเพ่งโทษ ความรังเกียจของผู้วิจัยที่มีต่อพวกเขาย่อมนำมาซึ่งความรู้สึกรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากผู้วิจัยที่ยอมรับ เข้าใจ และรู้สึกร่วม

การที่นักวิจัยจะเปิดใจตนเองให้น้อมใจยอมรับในสิ่งที่ผู้คนในสังคมส่วนใหญ่มองด้วยสายตาตำหนิ เพ่งโทษและให้ความหมายว่า “เบี่ยงเบนจากปกติ” นั้นไม่ใช่เรื่องง่ายๆหรือใช้เวลาสั้นๆ หากแต่เป็นสิ่งที่นักวิจัยภาคสนามจะต้องสังสม ปรับเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความรู้ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลหลัก ตัวฉันและผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามอีก6คนที่ร่วมสร้างองค์ความรู้ในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนไทยภาคกลาง

ตัวตนของนักวิจัย การให้ความหมายและคุณค่าเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมของเด็กและเยาวชนมีผลต่อการเข้าถึงและเข้าใจความจริงของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นด้วย บ่อยครั้งที่ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามในที่วิจัยของฉันทอดอຍ พวกเขาหวาดกังวล กลัว และไม่มั่นใจในการทำงานภาคสนามของตนเอง ความรู้สึกกลัว รู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตและความปลอดภัยเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ ในขณะที่ถูกฉันทกระตุ่นให้สนใจวิถีชีวิตที่เสี่ยงของเด็กๆเหล่านั้น

“เราจะทำความเข้าใจการกระทำที่เสี่ยงจากเด็กกลุ่มเสี่ยง แต่เราเลือกคุยกับเด็กเรียบร้อยเลือกไปในที่ที่เราคิดว่าปลอดภัย พอดกเย็นก็กลับเข้าห้องพัก แล้วเราจะเข้าใจโลกความเสี่ยง ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนได้อย่างไร” ข้อความข้างต้นเป็นคำพูดส่วนหนึ่งของฉันที่พยายามจะโน้มน้าวผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามทั้ง 6 คนให้ก้าวเข้าไปสู่โลกและวิถีของการกระทำรุนแรงในบริบทของกลุ่มคน เวลา และสถานที่ (Social Space and Time) เพื่อสร้างคำอธิบายการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนและตอบโจทย์ของงานวิจัยชิ้นนี้

แต่ดูเหมือนว่าคำพูดดังกล่าวไม่มีพลังอำนาจพอในการลดทอนความกลัว ความรู้สึกไม่ปลอดภัยลงได้เท่าไรหรอก หญิงสาวหนึ่งในทีมผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามของฉันเธอมีลูกสาวอายุ4ขวบ กล่าวกับฉันว่า “ถ้าแฟนหนูเขามาเห็นหนูนั่งคุยอยู่กับไอ้พวกนี้เขาไม่ให้หนูทำงานนี้หรอก” ความรู้สึกในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไปในกลุ่มนักวิจัยซึ่งมีผลทำให้ฉันเลือกที่จะศึกษาโดยใช้วิธีการที่มี “ระยะห่าง” ที่พวกเขา รู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในการทำงาน ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ในวงการวิชาการที่ผ่านมาจึงยังไม่สามารถทำให้เราเข้าใจโลกแห่งความรุนแรงของเด็กและเยาวชนได้อย่างชัดเจนมากนัก ทางแก้ไขหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ผลักดันออกมาจาก

การศึกษาค้นคว้าที่ปราศจากความเข้าใจและการมองโลกอย่างที่พวกเขาเอง พวกเขาเป็นนั่นย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่อาจจะไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องหรืออาจเป็นสิ่งที่ไปผลิตสร้างให้ปัญหาที่ดำรงอยู่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น หรือ ไปกำหนด นิยามความหมายปรากฏการณ์บางอย่างว่าเป็นปัญหาในขณะที่ปรากฏการณ์นั้นอาจเป็นเพียงปรากฏการณ์ธรรมดาที่ไม่ใช่ปัญหาต้องแก้ไข เป็นไปได้หรือไม่ว่า การศึกษาและข้อสรุปในการวิจัยต่าง ๆ นั้นก็เป็นความรุนแรงอย่างหนึ่งที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยด้วย?

ทีมงานทำงานของเราเป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะของการ “เริ่มต้น” เรียนรู้นิสัยใจคอ วิธีการคิด วิธีมองโลก และวิธีการทำงานซึ่งกันและกัน การเริ่มต้นเรียนรู้กันนี้ทำไปพร้อมกับการเร่งรีบที่จะทำความเข้าใจบริบทของวิถีชีวิตวัยรุ่นในชุมชนเพื่อตอบคำถามการวิจัย การที่พวกเราใช้เวลาที่น้อยมากในการหาคำอธิบายปรากฏการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อนสร้างความกดดันให้กับผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามและตัวฉันไม่น้อย

งานวิจัยเกี่ยวกับโลกของวัยรุ่นที่ผ่านมาของฉันนั้นฉันใช้เวลาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่นาน 3 ปีโดยที่หกเดือนแรกเป็นการสร้างความสัมพันธ์และการสร้างความคุ้นเคย การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนทำให้ฉันเรียนรู้ว่าบริบทชีวิตที่เต็มไปด้วย “ความไม่แน่นอน” ของกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พวกเขามี “เหลี่ยม” และตรวจสอบ “คนนอก” ก่อนที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ใดๆกับใคร ความไวเนื้อเชื่อใจไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ แต่ต้องใช้กระบวนการตรวจสอบและพิสูจน์จนกระทั่งคนนอกนั้นถูกประเมินว่า “ผ่าน” นั้นแหละประตูของเกราะกำบังชั้นแรกจึงจะค่อย ๆ แฉมเปิด อย่างไรก็ตามฉันไม่สามารถถอยหนีจากงานชิ้นนี้ได้ในเวลาเช่นนี้ ฉันเริ่มขบคิด ทบทวนโจทย์ที่ได้รับมาและสรุปในเบื้องต้นว่า คำถามสำคัญที่ฉันและนักวิจัยภาคสนามจะต้องหาคำอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจคือ **ทำไมจึงเกิดปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น และการกระทำรุนแรงที่แผ่ซ่านอยู่ในบริบททางสังคมวัฒนธรรมของพวกเขาเหล่านั้นดำรงอยู่ได้อย่างไร**

ความเชื่อพื้นฐานของฉันเกี่ยวกับ “การตีความ” ทำให้การเขียนงานวิจัยของฉันในส่วนนี้สร้างความรู้สึกอึดอัดหรือเหลือใจแก่ฉันไม่น้อย ถึงแม้ว่าในที่สุดฉันได้ตัดสินใจทำ “งาน” เกินหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากการเป็นผู้บริหารจัดการทีม กลายเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยก็ตาม แต่ฉันก็ไม่ได้เก็บข้อมูลทั้งหมดด้วยตัวของตนเอง

ลักษณะการได้มาซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้ นอกเหนือจากการที่ฉันเป็นผู้ตีความในปรากฏการณ์ที่ฉันเห็น รู้สึกและมีส่วนร่วมแล้วนั้น ฉันยังมีผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามร่วมทีมที่เข้ามาร่วมตีความสิ่งที่พวกเขาเห็น ได้ยิน เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอีก 6 คน นั้นหมายความว่าสิ่งที่ฉันกำลังจะ “เล่า” ต่อไปนี้ ฉันได้ประกอบสร้างมันขึ้นมาจากผู้คนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วม

3 เดือน อีกทั้งฉันยังได้ประกอบสร้างมันขึ้นมาจากสิ่งที่ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามได้สร้างขึ้นมาอีกทีหนึ่งด้วย ซึ่งพวกเขาก็ได้ประกอบสร้างขึ้นมาจากผู้คนที่พวกเขาเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมโดยผู้คนที่เขาเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมนั้นก็ได้ประกอบสร้างเรื่องราว เรื่องเล่าต่างๆมาอีกต่อหนึ่งผ่านการมีความสัมพันธ์กับผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม 3 เดือน

ฉันต้องการที่จะอธิบาย “สิ่งที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น” ฉันแอบหวังว่างานวิจัยชิ้นเล็กๆนี้จะทำให้ผู้คนที่เกี่ยวข้อง พิจารณาการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนจากปรากฏการณ์ที่คนทั่วไปคุ้นชินตั้งแต่ระดับปกติในชีวิตประจำวัน⁵ ไปจนกระทั่งถึงการกระทำรุนแรงที่มีการวางแผน มีการใช้วิธีคิดอย่างแบบยล⁶ ในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้น ให้ก้าวพ้นไปจากการดำเนิน เฟงโทษแต่เพียงมิติเดียว แต่เป็นการสร้างพื้นที่ของความเข้าใจเหตุปัจจัยที่มันเข้าไปในการกระทำของพวกเขาเหล่านั้น ในส่วนนี้อาจทำให้อคติหรือการดำเนินนั้นเป็นไปควบคู่กับความเมตตาและกรุณาต่อเด็กและเยาวชนเหล่านั้นด้วย เนื่องจากมองเห็นที่มาและความสมเหตุสมผลบางประการที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยมากมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำรุนแรงของพวกเขาเหล่านั้น และด้วยการพิจารณาว่ามีเหตุปัจจัยที่ลี้ลับ ไหล ถาโถมเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำรุนแรงจะทำให้เราหลุดพ้นกับดักความคิดที่ว่ากระทำรุนแรงของเยาวชนเป็นเรื่องของพฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล เป็นเรื่องเฉพาะตัวส่วนบุคคลแต่มองทะลุกรอบกับดักความคิดดังกล่าวไปถึงวัฒนธรรมและบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้ามาเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกระทำรุนแรงต่างๆ

การพิจารณาการกระทำรุนแรงของพวกเขาอย่างรอบด้าน โดยเข้าใจถึงเหตุที่มาของการกระทำเหล่านั้นให้พ้นไปจากวาทกรรมที่เป็นกระแสหลักของสังคมเช่น “เป็นเพราะครอบครัวขาดความอบอุ่น” หรือ “มันเป็นธรรมชาติไอ้พวกวัยรุ่นมันก็หัวอย่างนี้ ผมก็เคยเป็น พอมันอายุมากขึ้นมีเมียมันก็หายเอง” อาจทำให้เราได้วิธีคิดใหม่ๆเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ลึกซึ้ง ชัดเจน ดังนั้นความมุ่งหมายหลักของฉันสำหรับการทำงานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างความเข้าใจความซับซ้อนและที่มาของพฤติกรรมความรุนแรงเหล่านั้นของวัยรุ่นมากกว่าที่จะไปเฟงโทษหรือกำหนดแนวทางในการควบคุม จัดการ และนี่คือที่มาของการที่ฉันจำเป็นต้องใช้ชื่อบุคคลและชื่อสถานที่สมมติเพื่อรักษาจริยบรรณของนักวิจัย การเคารพต่อสิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลักตามวิถีของการทำงานวิจัย

⁵ อย่างเช่น การใช้คำคำทอ เสียดสีเยาะเย้ย

⁶ อย่างเช่น การที่เด็กและเยาวชนเชิญชวนให้เด็กหญิงอายุ 12 ปีมาร่วมค้าประเวณี หรือการส่งเด็กสาวเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนเพื่อขอรับความช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากความขุ่นยากในการดำเนินคดีภายหลังจากการ “อุ้มรุม” การอุ้มรุม หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนพากัน ไปนำตัวคู่อริมายังสถานที่อีกที่หนึ่งและรุมทำร้ายร่างกายผู้ที่ถูกนำตัวมานั้น

ถึงแม้ว่าฉันจะอยากได้ความเฉพาะเจาะจงที่ซับซ้อน (Complex Specificity) และการคำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ (Circumstantiality) ตามหลักที่สำคัญของการหาความรู้และคำอธิบายในแนวทางนี้ แต่ด้วยการสร้างข้อค้นพบบนพื้นฐานของการเก็บข้อมูลภาคสนามเพียง 3 เดือนและการเขียนงานในระยะเวลาสั้น ๆ เช่นนี้เป็นสถานการณ์ที่ทำให้ฉันรู้สึกอิหฺลลือในการตีความทั้งจากประสบการณ์การเก็บข้อมูลของฉันและการตีความผ่านคำบอกเล่าจากงานบันทึกภาคสนามของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามที่มีประสบการณ์ไม่มากนัก

ฉันเริ่มต้นจากความพยายามที่จะ “มอง” การกระทำรุนแรงที่ฉันเห็นหรือได้รับฟังมาในลักษณะของสัญลักษณ์อย่างหนึ่งและมองหาคำอธิบายความหมายของการกระทำนั้นนั้นหมายความว่าหากฉันไม่ได้นำตัวเองเข้าไปอยู่ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนไม่ได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์และสถานการณ์ของความรุนแรงในกลุ่มพวกเขาเหล่านั้นฉันก็จะไม่รู้สึกละไม่เข้าใจ และไม่สามารถอธิบายการกระทำรุนแรงในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มของพวกเขาได้เลย

ในระหว่างที่ฉันใช้ชีวิตอยู่ในภาคสนามนั้น นอกเหนือจากการที่ฉันได้มีโอกาสพบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงความก้าวร้าว การผูกใจเจ็บ การอาฆาตในกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านั้นแล้ว ฉันยังถูกนิทา ใช้งานจาเสียดสี ลวนลาม เยาะเย้ย ถากถาง ฉันถูกโกง ถูกโกงเงิน บางครั้งฉันก็ขอมงาน ในขณะทีบางคร้้งฉันได้ตอบโต้การ โกงด้วยการหาพวกที่มีอำนาจกว่าไปตอบโต้กดดันพวกเขาอีกทีหนึ่ง ตัวอย่างของการกระทำของฉันทันนั้นเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในภาคสนามของฉันทันในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ประสบการณ์ความรุนแรงค่อย ๆ แฝงเข้ามาและซึมซับเข้าสู่ความรู้สึกของฉันทัน นอกเหนือจากการที่ฉันทันทำตัวเป็นผู้สังเกตการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน ฉันทันถูกรกระทำรุนแรงจากพวกเขาและผู้คนในสังคมของพวกเขาแล้วนั้น ฉันทันยังรู้สึกว่ตนเองได้กระทำรุนแรงต่อผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามผู้ร่วมงานของฉันทัน ในขณะที่เดียวกันผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามของฉันทันก็กระทำรุนแรงต่อฉันทันด้วย แม้ในขณะที่ฉันทันกำลังเขียนงานวิจัยฉบับนี้ ฉันทันก็ยังรู้สึกว่ฉันทันอยู่ในภาวะของผู้ถูกรกระทำรุนแรงและเป็นผู้กระทำรุนแรงด้วยเช่นกัน หมายความว่าฉันทันเริ่มรู้สึกว่ ความรุนแรงมีลักษณะความเป็นพลวัตรที่มีความซับซ้อน ลื่นไหล แลกเปลี่ยน เคลื่อนย้ายและตอบโต้ระหว่างกันของกลุ่มบุคคลทั้งหลายอยู่อย่างต่อเนื่อง เรื่องราวผ่านเรื่องเล่าต่าง ๆ เกี่ยวกับความรุนแรงซ้อนทับปรับเปลี่ยน แปรรูปรอยู่ตลอดเวลาในสังคมของกลุ่มเด็กและเยาวชน

การเลือกพื้นที่ในการศึกษาวิจัยเป็นไปโดยการปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมจังหวัด ตัวฉันทันและผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม ทีมของเราพิจารณาข้อมูลจากฐานข้อมูลการสำรวจของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เราพูดคุยกันเกี่ยวกับข้อจำกัดของการใช้ฐานข้อมูลดังกล่าว รวมถึงข้อมูลจากประสบการณ์การ

ทำงานในพื้นที่ของเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมจังหวัด เป้าหมายที่ทีมของเราต้องการคือ ความหลากหลายเชิงบริบททั้งในลักษณะของบริบทความเป็นชนบท บริบทของความเป็นเมือง บริบทของชุมชนที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน บริบทของชุมชนที่กำลังมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้เราพยายามที่จะทำการคัดเลือกพื้นที่ทั้งพื้นที่ที่มีปัญหาความรุนแรงและพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาความรุนแรง โดยการตรวจสอบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัด

ทีมของเราวางแผนกันว่าเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญทั้งในฐานะของผู้มีประสบการณ์ความรุนแรง ผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ และผู้เห็นเหตุการณ์ ความรุนแรง ทั้งชายและหญิง เด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนั้นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งคือ พ่อแม่ คนในครอบครัว ผู้นำชุมชน ครู หรือแม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาสาสมัครต่าง ๆ ที่ทำงานอยู่ในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มหลังนี้จะทำให้อธิบายบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่หล่อเลี้ยงหรือยับยั้งการกระทำรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนมีความชัดเจนมากขึ้น

ทีมของเราใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการที่นักวิจัยนำตัวเองเข้าไปมีประสบการณ์ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพวกเขาเหล่านั้น ผ่านการเขียนบันทึกภาคสนาม ความรู้ที่ได้ในการนำมาใช้ในการประกอบสร้างคำอธิบายทำโดย การสังเกต การพูดคุย การเข้าไปมีส่วนร่วมปฏิบัติสัมพันธ์ในกิจกรรมบางอย่างร่วมกันกับเด็กและเยาวชน การใช้ชีวิตอยู่ในวิถีทางสังคมของเด็กและเยาวชนทำให้ผู้วิจัยเข้าใจปรากฏการณ์การกระทำรุนแรงในกลุ่มพวกเขาได้ ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดจากระยะเวลาที่มีเพียง 90 วันก็ตาม นอกเหนือจากการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อเก็บความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ จากพวกเขาเหล่านั้นโดยตรงแล้ว การค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชุมชน โดยเฉพาะ อย่างเช่นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม การบริหารจัดการชุมชน นั้นจะถูกนำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ดีความรวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามต่างๆ ในการสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งนี้มุ่งเน้นการใช้กรอบแนวคิดปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) จากการศึกษาประสบการณ์ การกระทำและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนเหล่านั้นในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรง

การตีความความรู้ที่ได้และการตอบคำถามการวิจัยถูกกระทำผ่านการมองปรากฏการณ์ในระดับลึก (Thick Description) โดยนั้นพยายามที่จะตีความหมายว่าปรากฏการณ์ความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นถูกผลิต รับรู้ และตีความอย่างไรผ่านการจำแนก แยกแยะเพื่อจัดประเภทปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Category) ที่เกิดขึ้นในชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของเด็กและ

เยาวชน ซึ่งการที่จะกระทำเช่นนั้นได้ฉันจำเป็นต้องเข้าใจข้อมูลที่เป็นภูมิหลังจำนวนมากพอและนี่ก็เป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่งในการทำงานชิ้นนี้

สิ่งที่ฉันได้เล่ามาในส่วนนี้เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่า การสร้างคำอธิบายในงานชิ้นนี้นั้นถูกประกอบสร้างด้วยบริบทของวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงในลักษณะเช่นนี้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านได้ตีความทำความเข้าใจงานเขียนของฉันผ่านบริบทดังกล่าวด้วย

ฉันและผู้วิจัยภาคสนามใช้เวลา 3 เดือนอยู่กับเด็กและเยาวชน ในห้วงเวลานี้ฉันได้เรียนรู้ภาษาของเด็กและเยาวชน คำพูดบางคำดูเหมือนว่าเป็นคำพูดธรรมดาใช้กันทั่วไปไปกลับกลายเป็นภาษาที่ฉันจะต้องปรับใจ ปรับความรู้ คุณค่าบางอย่างที่เคยคุ้นเคยมาให้สามารถเข้าใจนัยยะของภาษาเหล่านั้นได้บ้าง

นักธุรกิจเจ้าของหอพัก ร้านเกมส์คนหนึ่งในชุมชนเล่าให้ฉันฟังถึงประสบการณ์การฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่างๆเมื่อคราวที่เขาเข้ามาอยู่ในชุมชนแห่งนี้ใหม่ๆ โดยถามฉันว่ารู้จักคำพูดที่ว่า “มังกรพลัดถิ่นหรือจะสู้งูดินเจ้าที่” หรือไม่ ในขณะที่ลูกน้องของเขาซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เพิ่งพ้นโทษจากเรือนจำ มีรอยสักและรอยแผลเต็มตัวขยายความให้ฉันฟังว่า “พี่มาอยู่ที่นี้พี่ก็ต้องรู้จักเจ้าที่ ต้องเข้าเฝ้า” คำว่าเจ้าที่ในที่นี้พวกเขาหมายถึงคนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจ ได้รับความเชื่อฟังจากคนในชุมชน ซึ่งภาษาและนัยยะเช่นนี้ถูกนำไปใช้ในกลุ่มคนอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย วิธีคิดของการฝากเนื้อฝากตัวกับเจ้าที่เพื่อให้เจ้าที่คุ้มครองดูแลนั้นทำได้หลายวิธี อาทิเช่น เอาตัวเข้าไปทำตัวรับใช้ใกล้ชิดเป็นลูกน้อง คอยเดินตาม คอยซื้อของให้นั่งคุย นั่งดื่มเหล้าเป็นเพื่อน หรือการซื้อของฝากติดไม้ติดมือไปเยี่ยมเยียนเพื่อแสดงความคารวะขอรับการอุปถัมภ์ดูแล ฝากเนื้อฝากตัวไว้ในสังกัด หากไปมีปัญหามีเรื่องเดือดร้อนก็จะมีหวังว่าเจ้าที่หรือลูกพี่จะดูแลช่วยเหลือ โดยคิดว่า ลูกพี่เป็นคนกว้างขวาง มีคนรู้จักมาก มีคนเกรงใจ มีอำนาจ บารมี การทำตัวเข้าไปสวามิภักดิ์ต่อเจ้าที่ในลักษณะนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ดัดแปลงในกลุ่มเด็กและเยาวชนจนเกิดวัฒนธรรมการตั้งขุม มีการปกครองตามอาวุโส การดูแลช่วยเหลือกันภายในขุมของเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้

บารมีของผู้นำขุมจะเกิดขึ้นได้เมื่อบารมีนั้นแผ่ไปถึงสมาชิกขุมจนเป็นที่กล่าวขานถึงระหว่างเด็กและเยาวชนขุมอื่น ๆ ดังนั้น การช่วยเหลือปกป้องสมาชิกขุมเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างขุมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งนี้เพื่อรักษาสถานะของขุมและบารมีของผู้นำขุมด้วย

ฉันใช้ชีวิตบางช่วงเวลาอยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชนในชุมชน พยายามทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คุณค่าและความหมายเกี่ยวกับความรุนแรงของพวกเขา ดังเรื่องราวของคำเด็กหนุ่มที่เติบโตในครอบครัวที่มีฐานะ ด้วยความที่เป็นคนเก่าแก่ของจังหวัดและมีฐานะด้วยอีกประการหนึ่งนั้นทำให้พ่อและแม่ของคำรู้จักข้าราชการ พ่อค้า

นักธุรกิจ และนักการเมืองมากมายในจังหวัด คำเล่าถึงคืนหนึ่งในงานประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีของจังหวัดและเป็นช่วงเวลาของการแก้ไขและการประกาศศักดาความเป็นซุ่มของเหล่าเด็กและเยาวชนว่า

“คืนนั้น พวกผมคิดอย่างเดียวว่าจะเอาคืนให้ได้ และพวกผมก็มาเดินเร้าๆกันตรงกลางหน้าเวที คืนนั้นพวกเรามั่นใจมากเพราะเป็นวันที่พวกเราเจอกันมาก จนกระทั่งมีเรื่องในงาน พวกผมก็เลยเคี้ยวกระป๋องเบียร์ใส่มัน แล้วพวกมันก็ให้คำหยาบ⁷ กับพวกผม พวกผมเลยบอกว่าเดี๋ยวเจอกันนอกงาน คืนนั้นก่อนออกงานเพื่อนผม โคนจับไป 5 คนเรื่องมีอาวุธอยู่ในตัว พวกผมจนอาสาสมัครมากที่มันจับพวกเพื่อน ๆ ผมขึ้นบนรถลูกกรงพวกผมเลยบอกว่า เดี่ยวจะโทรฯให้พ่อแม่มาประกันตัว ก็ได้ประกันตัวปึ่บในคืนนั้นเลย”

น้ำเสียงและการเล่าของคำแสดงให้เห็นความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันในกลุ่มเพื่อน ความภูมิใจในกลุ่มคนและบารมีในการมีคนโตช่วยเหลือในการต่อต้านการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐทำให้พวกเขาารู้สึกว่าอำนาจนั้นแผ่มาถึงกลุ่มของตนเอง ทำให้กลุ่มคู่มือพลัง นำเกรงขาม สมาชิกกลุ่มเกิดความภูมิใจที่จะนิยามตนเองตามอัตลักษณ์ของกลุ่ม เมื่อรู้สึกว่าการซุ่มของตนมีอำนาจมากความกล้าที่จะกระทำรุนแรงและตอบโต้ต่อกลุ่มอื่นก็เพิ่มมากขึ้นด้วย

คำเคยถูกจับในข้อหาเล่นการพนันน้ำเต้า ปู ปลา ที่หน้าบ้าน ชาวบ้านบอกว่า “มันจะไม่เล่นได้ยังไง ก็แม่มันเล่นทุกวัน บ้านมันตั้งบ่อน เนี่ยลูกมันยังคืนนะ เล่นแค่น้ำเต้าปูปลา” วันที่แม่ของคำไปติดต่อเพื่อขอประกันตัวที่สถานพินิจนั้นแม่บ่นว่า “ทำไมยุ่งยากหยั่งงี้ นี่ก็ โคนจับเหมือนกันไปติดต่อประกันแบบเดียว นี่อะไรก็ไม่รู้ เรื่องมาก” หลังจากนั้นไม่นาน “ผู้ใหญ่” คนหนึ่งก็โทรศัพท์เข้ามาถามเรื่องราวเกี่ยวกับคดีของคำ พร้อมกับขอให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือด้วยโดยรับรองว่า “เด็กมันเป็นเด็กดี มันไม่มีอะไรหรอก คดีก็คดีเล็กน้อยไม่ใช่หรือแค่เล่นน้ำเต้าปูปลาเอง”

ในระหว่างที่พวกเราใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนนั้น ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามทั้ง 6 คนในทีมของฉันทันจำเป็นต้องเก็บข้อมูลภายใต้สภาพแวดล้อมที่พวกเขาไม่คุ้นชิน ปัญหาที่พวกเขาเผชิญเริ่มต้นจากปัญหาที่นักวิจัยภาคสนามแทบทุกคนต้องเผชิญเช่น ปัญหาที่เกี่ยวกับการกินอยู่หลับนอน ความเหงา การไร้ความสงบ ไร้ความเป็นส่วนตัว ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามรู้สึกวิตกกังวลต่อความรุนแรงที่พวกเขาอาจได้รับ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีความต้องการที่จะทำงานให้ได้ตามที่ทีมงานได้ตั้งความหวังไว้เพียงไร แต่เมื่อพวกเขาเข้าไปสู่พื้นที่ชุมชนแล้วนั้นพวกเขาเริ่มเรียนรู้ที่จะปรับตัว และเลือกที่จะเก็บข้อมูลที่ทำให้พวกเขาไม่เกิดอันตรายมากนัก หลีกเลี่ยงการเก็บข้อมูลในเวลาที่เสี่ยงต่ออันตราย หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่ที่ดูเหมือน ไม่ปลอดภัย และกลุ่มคนที่เขาคิดว่าอาจทำอันตรายต่อพวกเขา

⁷ คำหยาบที่เด็กและเยาวชนถือว่าเป็นสิ่งที่ขอมไม่ได้คือ การใช้คำเรียกอวัยวะเพศชายซึ่งส่วนใหญ่เป็นเหตุที่มาของการใช้ความรุนแรงของพวกเขา

การกระทำเช่นนี้สร้างความปลอดภัยให้กับนักวิจัยในขณะเดียวกันทำให้ระดับของความรู้ที่ได้อิงแอบอยู่กับบริบททางสังคม การรวมกลุ่ม และการใช้ชีวิตของกลุ่มคนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยได้เลือกที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

การวางตัวและการใช้ชีวิตของผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามในช่วงเดือนแรกนั้นเป็นไปอย่างกล้า ๆ กลัว ๆ และความวิตกกังวลเริ่มเพิ่มมากขึ้นเมื่อพวกเขาเริ่มทบทวนว่าพวกเขาได้ความรู้ไม่มากนักในการศึกษาชุมชนในช่วงเวลาที่ผ่านไป ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามบางคนรู้สึกแปลกแยกแตกต่างจากเด็กและเยาวชน เขาไม่สามารถเข้าถึงและพูดคุยกับเด็กและเยาวชนได้อย่างสนิทใจเมื่อเวลาผ่านไปเขาพบเยาวชนคนหนึ่งที่สามารถเข้ากันได้ เยาวชนคนนี้เป็นสื่อกลางในการพาเขาไปรู้จักเพื่อนคนอื่นๆ และทำให้ความแตกต่างแปลกแยกระหว่างตัวเขากับเยาวชนในชุมชนผ่อนคลายลง

บริบทที่แตกต่างกับวิถีการดำเนินชีวิต: เบ้าหลอมที่ไม่ได้เลือก (ไม่ได้)?

ชุมชนเล็ก ๆ 6 ชุมชนจาก 2 จังหวัดในภาคกลางเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้ เด็กชายและเด็กหญิงอายุสิบสองถึงยี่สิบห้าปีใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ โดยมี 3 ชุมชนที่อยู่ในจังหวัดที่ไม่ใช่เขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวงและเป็นพื้นที่นอกเขตอำเภอเมือง ในขณะที่อีก 3 ชุมชนอยู่ในจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง ทั้ง 6 ชุมชนนั้นมีลักษณะทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนที่แตกต่างกันไป จะมีส่วนที่เหมือนกันอยู่บ้างก็คือ สภาพพื้นที่ของชุมชนส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในลักษณะของการที่ผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมบนภาวะเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการทำเกษตรกรรม อีกทั้งลักษณะชุมชนมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโดยเคลื่อนสู่สภาพความเป็นชุมชนเกษตรกรรมกึ่งเมือง ความแตกต่างของทั้ง 6 ชุมชนเป็นไปในลักษณะของการแผ่กระจายความเจริญและความเข้มข้นของ “ความเป็นเมือง” และ “ความทันสมัย” เข้าสู่ชุมชนแต่ละแห่งในระดับที่ไม่เท่ากัน

เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ที่ถูกเล่าขาน สืบทอดมาแตกต่างกันคำบอกเล่าเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์ชุมชนและประวัติของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนเป็นบริบทที่มีความสำคัญในการก่อร่างวิถีคิดและวิถีการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนเหล่านั้นด้วยส่วนหนึ่ง “ไปไหนไม่อยากจะบอกว่าเป็นคนบางบอนเขาจะหาว่าเราทำของ” อีกส่วนหนึ่งมีผลต่อการเข้าถึงความรู้ของผู้วิจัยด้วย อย่างเช่นการที่ชุมชนถูกรับรู้จากคนโดยทั่วไปในสังคมถึงความเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดสูง มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงทางการเมือง หรือแม้กระทั่งภูมิหลังที่มาของผู้นำชุมชนก็เป็นบริบทสำคัญที่เกี่ยวกับการ

⁸ ของ หมายถึง ยาเสพติด

กระทำรุนแรงในสังคมนั้นผู้คนในชุมชนจะทำการตรวจสอบ จับจ้อง ระวังคนแปลกหน้าที่เข้าไปในชุมชนค่อนข้างสูง

ผู้ช่วยนักวิจัยคนหนึ่งในที่มของฉันทเล่าว่าเวลาประมาณสองทุ่มเขาจ้รถอยู่ในชุมชน เด็กและเยาวชนรุ่นโตนั่งจับกลุ่มดื่มเหล้ากันอยู่เมื่อเขาจ้รถผ่านเด็กกลุ่มนั้นได้เรียกให้เขามานั่งด้วย “เขาเรียกผมไปถามว่า อยากรู้อะไรถามมา ถามมาตรงนี้จะตอบให้... ในกระเป๋ามีอะไร แอบอัดเทปไว้รีเปลา แต่ก่อนนี้มีสายตำรวจปลอมเป็นลิเกเข้ามาแต่โดนฆ่าตายไปแล้ว...” ต่อมาผู้ช่วยนักวิจัยได้รับคำแนะนำจากผู้นำชุมชนว่าให้หลีกเลี่ยงที่จะศึกษาข้อมูลจากคนกลุ่มนี้ โดยให้เหตุผลว่าอายุของคนกลุ่มนี้เกินจากอายุที่กำหนดไว้ในงานวิจัยคือไม่เกิน 25 ปี?

ความเข้มข้นของความเป็นเมือง ปริมาณและรูปแบบของแหล่งบันเทิง สถานบริการ หรือแม้กระทั่งความสว่างของแสงไฟในยามค่ำคืนที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชนนั้น ทำให้วิถีชีวิตและการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันด้วย ผู้นำชุมชนแห่งหนึ่งพูดว่า “ชุมชนเราไม่มีเด็กและเยาวชนติกันหรือก จะติกันได้ไง ก็มีดมามันก็ไม่มีอะไรแล้ว ร้านอาหารก็ไม่มี สถานบันเทิงก็ไม่มี โต๊ะสนุกก็ไม่มี มันจะติกันเฉพาะเวลาที่มิงานวัด หรือบางที่มันก็ไปตีกับคู่อริมันในเมืองนั่นแหละ” คำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ามีใช้ว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้จะไม่กระทำรุนแรง เพียงแต่พวกเขาไม่กระทำรุนแรงในพื้นที่ชุมชนหากแต่ไปกระทำรุนแรงในพื้นที่ชุมชนเมือง นั่นแสดงให้เห็นว่า ความเป็นเมืองมีความเกี่ยวข้องกับวิถีการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

วิถีชีวิตของเยาวชนรุ่นพี่ เป็นบริบททางสังคมที่มีส่วนในการสร้างวัฒนธรรมและหล่อหลอมปรับเปลี่ยนก่อร่างความคิดของเด็กและเยาวชนรุ่นหลังต่อมา “ก็ไม่รู้เนาะว่าบาดหมางกันเรื่องอะไร เรารู้แต่ว่าเด็กบางไม้ไม่ถูกกับซุ่มมะกอก มันไม่ถูกกันมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว เห็นหน้าพอรู้ว่า เป็นเด็กซุ่มมะกอกมันขึ้น⁹” ความรู้เริ่มแรกในส่วนนี้ทำให้ฉันทต้องพูดคุยกับคนรุ่นใหญ่เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นต่อรุ่นที่เรียบง่าย เชื่อมโยงมายังวิถีปัจจุบันของเด็กและเยาวชนด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลักเริ่มขยายกลุ่มออกจากเด็กและเยาวชนอายุ 12-25 ปี ไปสู่นักชกที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนทั้งหลายเหล่านั้นอย่างเช่น พ่อแม่ของพวกเขา ผู้ใหญ่ในชุมชน พ่อค้า แม่ค้า เจ้าของร้านขายของชำ ตำรวจ และ ผู้นำชุมชน

อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดดังที่ฉันทได้เล่ามาตั้งแต่เริ่มต้นเกี่ยวกับประสบการณ์ และความมุ่งมั่นที่ต้องการศึกษาความรู้ความจริง รวมไปถึงนิสัย บุคลิกของผู้วิจัยที่แตกต่างกันนั้นทำให้ความลึกซึ้งของข้อมูลในแต่ละพื้นที่ชุมชนมีแตกต่างกันด้วยนั่นเป็นที่มาที่แสดงให้เห็นภาพของข้อค้นพบบางประการที่ดูเหมือนจะได้มาจากข้อมูลที่ลึกซึ้งในระดับที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน

⁹ คำว่า “มันขึ้น” หมายถึง รู้สึกโมโห หมั่นเขี้ยว จนเกิดความรู้สึกอยากเข้าไปทำร้ายร่างกายคนคนนั้น

ชุมชนมะกอกและชุมชนบางไม้ เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเดียวกัน เป็นชุมชนในเขตอำเภอเมือง พื้นที่ของชุมชนมีเขตติดต่ออยู่กับเขตเทศบาลเมือง ความใกล้ชิดตัวเมืองทำให้พื้นที่นี้มีการกระจายของความเป็นเมืองและความทันสมัยมายังชุมชนอย่างชัดเจน ดูได้จากการมีห้างสรรพสินค้า 3 ชั้นซึ่งมีโรงภาพยนตร์และแหล่งบันเทิงภายในห้างสรรพสินค้าซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนัก มีสถานบันเทิงหลายแห่งในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นร้านคาราโอเกะ¹⁰ ร้านอาหาร สวนอาหาร ร้านค้าสะดวกซื้อที่เปิดตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ตลาดสดขนาดใหญ่ที่มีชาวบ้านจากต่างอำเภอ ต่างตำบลมาจับจ่ายซื้อของ ชุมชนอยู่ไม่ห่างจากถนนใหญ่ มีร้านทอง ร้านขายยา อพาร์ทเมนต์ ห้องเช่าต่าง ๆ ที่สนนราคาที่แตกต่างกันไปตั้งแต่ 1,500 บาท จนถึง 2,500 บาท ในชุมชนนี้มีโรงเรียนทั้งระดับมัธยมและโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ร้านเกมส์หลายร้าน ร้านเสริมสวยจำนวนมาก เป็นต้น ทั้งสองชุมชนนี้มีการผสมผสานระหว่างคนต่างถิ่นต่างชุมชนมาอยู่ร่วมกับคนถิ่นเดิมผู้นำชุมชนเป็นคนในถิ่นเดิม ผู้นำชุมชนพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับเด็กและเยาวชนที่ถูกนิยามว่าเก่าว่า “ผมเคยเฒ่าก่อน ไอ้พวกนี้มันเห็นผมมันหลบหมด ไม่กล้ากับผม” ผู้นำชุมชนคนเดียวกันนี้เล่าว่า เขาเป็นคนธรรมดาๆไม่สนใจนาย ไม่ชอบเสนอหน้า ไปไหนเขาจะอยู่แต่ด้านหลังไม่ชอบออกงานแล้วต้องแต่งตัวเป็นทางการ เขาชอบอยู่ติดดินกับชาวบ้านมากกว่า “ผมมันลูกทุ่ง ไปงานศพก็อยู่จนเลิกนั่นแหละ แต่ผมไม่ไปนั่งข้างหน้านะ ผมนั่งอยู่ข้างหลังนั่งกับชาวบ้าน ” เขาใช้เวลาส่วนใหญ่นั่งอยู่ที่ศาลาบริเวณด้านหน้าบ้านลูกบ้านเวลามีปัญหาที่จะมาหาที่นี่ไม่ไปที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ฉันนั่งอยู่ที่ศาลาและได้รับน้ำดื่มเป็น โอเลี้ยงทุกครั้งซึ่งทำกันจนเป็นประเพณีที่นี้จะมีน้ำโอเลี้ยง น้ำชาไว้บริการแขกหรือชาวบ้านที่แวะเวียนเข้ามา ที่ศาลาแห่งนี้จะมีสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู ตำรวจ และชาวบ้านเขาประจำนั่งอยู่และมีชาวบ้านแวะเวียนไปพูดคุยด้วยบรรยากาศแบบเป็นกันเอง ผู้นำชุมชนทำธุรกิจเกี่ยวกับการจำหน่ายเสื้อกีฬา กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ผู้นำชุมชนและชาวบ้านในตำบลนี้ภาคภูมิใจ สนามกีฬาฟุตบอลเป็นสถานที่ที่ทุกคนภูมิใจและในตอนเย็นจะมีการซ้อมและแข่งขันอยู่เป็นประจำ ผู้นำชุมชนจะเข้าไปร่วมทำกิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลนี้บางคนก็ร่วมแข่ง บางคนก็ทำหน้าที่เป็น โฆษกโดยมีรูปแบบการพากย์กีฬาที่สนุกสนานและเปิดเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันสลับการพากย์ด้วยเช่นเดียวกันกับโต๊ะ

¹⁰ สถานที่ค้าประเวณี ตั้งอยู่ริมทางของถนนใหญ่กว้าง 4 เลนส์และเป็นเส้นทางผ่านของรถจำนวนมากที่สามารถเดินทางไปยังต่างอำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ สถานที่ค้าประเวณีในรูปแบบที่เรียกว่าคาราโอเกะนี้ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นร้านชั้นเดียวประดับด้วยดวงไฟเล็ก ๆ หลากสี เป็นที่รับรู้กันของชาวบ้านว่า ร้านคาราโอเกะนี้เป็นสถานที่ให้บริการทางเพศราคาถูก “พวกรถบรรทุกกับพวกเลี้ยงกุ้งมันเที่ยว”

ปึงปองบนห้างสรรพสินค้าที่เป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชน “ผมชอบหนีเรียนก็มาตีปึงปองที่นี้ แอร์เย็นดีไปฟังเพลงไป เราก็อยู่กันที่นี้ทุกวันแหละ ดีไปโยกไปตามเพลง”

“สังเกตคุณะ ที่นี้มันไม่ค่อยยกกันนะ ไอ้พวกเกมนักก็ไม่มาอยู่กับเรามันก็จะอยู่ของมัน เราก็ไม่ไปอยู่กับมัน พ่อแม่มันยังเอามันไม่อยู่เลยแล้วเราจะเอามันอยู่ได้ยังไง” ผู้นำชุมชนพูดคุยกับฉันถึงความสัมพันธ์ระหว่างเขากับเด็กและเยาวชนในชุมชน โดยคำว่าของเขานั้นเขาหมายถึงเรื่องการเสพและขายยาเสพติดของเด็กและเยาวชน เขาไม่ได้คิดว่าการทะเลาะวิวาทเป็นเรื่องของความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่ฉันจะต้องสนใจมาทำวิจัย

ชุมชนมะกอกและชุมชนบางไม้มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในสภาพของการกระจุกตัวของความเจริญและความทันสมัยโดยชุมชนบางไม้ที่ตั้งอยู่ในส่วนด้านหน้าเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับเขตเทศบาลเมือง พื้นที่นี้มีความเด่นชัดในเรื่องของการพาณิชย์ ตลาดสดขนาดใหญ่ ด้านหน้าตลาดมีร้านเกมส์ โต๊ะสนุกซึ่งตั้งอยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนัก มีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ โรงแรม 3 ดาว ถนนขนาดใหญ่สี่เลนส์ตัดผ่านด้านหน้าชุมชน หมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ที่ปลูกสร้างบ้านเดี่ยว เทวี่เฮาส์ และอาคารพาณิชย์อยู่ไม่ห่างจากถนนมากนัก ภายในหมู่บ้านมีร้านเกมส์หลายร้าน

ถนนเส้นเล็กขนาด 2 เลนส์พอให้รถยนต์วิ่งสวนกันได้ทอดเข้าสู่ส่วนในของชุมชน สองข้างทางขนานด้วย บ้านเช่า ห้องแถว การจราจรในบริเวณนี้ในช่วงเช้าและช่วงเย็นเป็นไปอย่างสับสนไร้ระเบียบ ภาพของตำรวจจราจรหนึ่งซึ่งเป็นคนในชุมชนยื่นตะโกนว่ากล่าวผู้ขับจี้รถที่มักจอดรถกีดขวางทางจราจรจนทำให้พื้นผิวถนนที่คับแคบอยู่แล้วดูแคบลงไปอีกเป็นภาพที่ฉันเห็นจนคุ้นชิน “มันเป็นหยิ่งจี้ บอกว่าจอดไม่ได้ จอดไม่ได้ ไม่สนใจ เห็นแก่ตัว นึกจะจอดก็จอด แล้วหายไปไหนเนี่ยะ บอกหลายครั้งหลายหนไม่รู้จักฟัง” ตำรวจจราจรตะโกนบ่นด้วยเสียงดัง ท่าทางหงุดหงิดหงุ่นง่าน เดินไปเดินมาในขณะที่ผู้คนรอบข้างรวมทั้งฉันด้วยมองดูด้วยความรู้สึกขบขันในความหงุดหงิดอารมณ์เสียของเจ้าหน้าที่ตำรวจนายนั้น แม่ค้าแถวนั้นพูดคุยกับฉันว่า “คนที่นี้มันเป็นหยิ่งจี้แหละ มันนึกจะจอดมันก็จอดไม่สนใจใคร ไอ้ที่นี้มันก็โวยวาย โวยวายทุกวัน ก็หยิ่งจี้ละ”

ลักษณะของความเจริญและความทันสมัยเริ่มคลายความเข้มข้นลงตามถนนที่ทอดสู่ด้านในของชุมชนลึกขึ้น ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนมะกอก สภาพของชุมชนมะกอกเป็นส่วนหมาก บ่อกึ่งร้างกระจายอยู่เป็นหย่อม ๆ ในชุมชน การปลูกสร้างบ้านเรือนมีลักษณะที่ยังคงความเป็นชนบทในรูปแบบของบ้านไม้ขนาดไม่ใหญ่ มีห้องเช่าในลักษณะห้องแถวชั้นเดียวราคาถูกระบายอยู่เป็นหย่อมๆ ชุมไม้ไผ่ตั้งอยู่ในซอยเล็ก ๆ ที่หากไม่ใช่คนในชุมชนและไม่สังเกตก็จะไม่รู้ว่าในที่นี้มีชุมไม้ไผ่ นอกจากชุมไม้ไผ่แล้ว ในชุมชนแห่งนี้มีการรวมกลุ่มกันเล่นการพนัน การขายหวยจับยี่กีแม่ของเด็กสาวคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยครั้งนี้เล่าให้ฉันฟังว่า “เราชอบไปงานศพ

ไปขอหอย” ลักษณะของการขอหอยในงานศพนั้นทำเหมือนกับการเลี้ยงเซียมซีพอได้เลขมาก็ซื้อกันในงาน และไม่นานหอยก็ออก “วันนั้นนะถูกกันบานเลย กลุ่มหนึ่งถูกหอย อีกกลุ่มหนึ่งโดนจับไฟลองคิดดูสิมันทุเรศมัยจับแม่กระทั่งในวัด ไอ้ตำรวจเห็นนี่อะ ชอบด้นัก เก่งด้นัก จับหอย จับไฟ ที่โจรมันไม่จับ”

วัดประจำชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนประถมและโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ บริเวณลานวัดส่วนหนึ่งถูกตัดแปลงเป็นลานกีฬาฟุตบอลในตอนเย็น ไปจนถึงราวสี่ห้าทุ่มนั้นจะมีผู้นำชุมชนส่วนหนึ่ง ชาวบ้านและเด็กและเยาวชนมาชมการแข่งขันฟุตบอลที่นี่ ด้านข้างของสนามจะมีชาวบ้านนำของใส่รถเข็นมาขาย คนคูนั่งบนอัศจรรย์ มีการใช้เครื่องเสียงในการพากษ์การแข่งขัน ในลานวัดแห่งนี้ตอนเย็นจะมีผู้คนพลุกพล่านทั้งผู้ชายของ รถรับส่งนักเรียนรูปแบบต่าง ๆ นักเรียนจำนวนหนึ่งจะมาใช้เวลาว่างก่อนกลับบ้านที่ลานวัดแห่งนี้ ถนนที่ทอดยาวลัดเลาะชุมชนไปเรื่อย ๆ จนสิ้นสุดปลายทางที่ถนนกว้างสี่เลนส์ที่โอบล้อมรอบชุมชนด้านนอกอยู่บริเวณชายถนนแห่งนี้จะเรียงรายไปด้วยร้านอาหารโอเคหลายร้านที่มีการให้บริการทางเพศแอบแฝงในรูปแบบการสนนราคาที่ไม่สูงนักอยู่ติด ๆ กันเป็นหย่อม ๆ ตอนกลางคืนจะเปิดไฟที่ตกแต่งหน้าร้านเป็นไฟดวงเล็ก ๆ หลายดวงหลากหลายสี “พอไอ้หนึ่งมันคุมคาราโอเกะ วันนั้นนะเขาพาเด็กคาราโอเกะที่มาใหม่ไปทำผมนะ พอเด็กคาราโอเกะออกมา เขาบอกอย่างงี้ไม่ได้แล้ว สาวญี่ปุ่น อวออิมหยังงี้เข้าบ้านเลยเข้าบ้านก่อนไม่ต้องทำงานแล้ววันนี้” แจ็คเด็กชายร่างเล็กอายุ 13 ปีเล่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างพ่อเพื่อนกับสาวคาโอเกะให้ฉันฟังด้วยสายตาแวววาว “วันนั้นนะ หนูเห็นตาชัยพ่อไอ้หนึ่งโอบสาวคาราโอเกะบนห้างไอ้โ...”

ชีวิตผู้คนในชุมชนบ้านมะกอกนี้มีความหลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าขายของ กลุ่มคนนั่งตั้งวงกินเหล้า คนแต่งชุดโรงงานเดินทั่วไปอยู่ในชุมชนโดยเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงหัวค่ำ แรงงานต่างด้าวมีประปรายในชุมชนส่วนใหญ่มาทำงานเป็นลูกจ้างในร้านค้าบั้ง ร้านอาหารบั้ง ร้านเสริมสวยบั้ง ทำงานในสวนบั้ง คนวัยหนุ่มใหญ่อายุราว 25 ปี ขึ้นไปมีลายสักยันต์เต็มตัวส่วนหนึ่งได้รับการบอกเล่าว่าเป็นคนพ้นจากการต้องโทษและถูกจำคุกมา มีคนสติไม่ดีที่ยังอยู่ในวัยหนุ่มเดินให้เห็นอยู่ในชุมชนราว 10 คน

“แถวนี้แต่ก่อนที่จะปราบปรามยาเสพติดนะ เป็นดงเลย ทำของกัน ทั้งเสฟทั้งขาย มีมาตั้งนานแล้วตั้งแต่ผงขาวจนมาถึงยาบ้าแหละ ไอ้พวกที่สติไม่ดีที่เดิน ๆ อยู่หะก็เป็นผลมาจากเสฟยาทั้งนั้นแหละ” คำบอกเล่าส่วนหนึ่งทำให้ฉันเริ่มเข้าใจว่าประวัติศาสตร์ของชุมชนมีความเกี่ยวโยงมาถึงวิถีของเด็กและเยาวชน รุ่นลูก รุ่นหลานของพวกเขาอย่างไร

บ้านบางกุ่มในชุมชนบางบอน เป็นชุมชนที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนมะกอกและชุมชนบางไม้มากนักและมีพื้นที่ติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองเช่นกัน ความแตกต่างกันของชุมชนบางบอนกับชุมชน

มะกอกและบางไม้คือ ในเขตพื้นที่ของชุมชนบางบอนนี้ไม่มีสถานบันเทิง มีร้านอาหารโอเคเพียงสองร้าน มีโต๊ะสนุกในชุมชนแต่ไม่มากนัก มีร้านเกมส์เล็ก ๆ อยู่เพียงร้านเดียว พื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมบ่อกุ้ง บ่อปลา ลักษณะของการปลูกสร้างบ้านเรือนถ้าเป็นคนพื้นถิ่นจะมีที่และปลูกบ้านเองทำให้บ้านแต่ละหลังตั้งอยู่ห่าง ๆ กันกันด้วยพื้นที่สวนบ้าง บ่อกุ้ง บ่อปลาบ้าง แต่ในบางส่วนของชุมชนก็มีลักษณะของกลายเป็นเมืองโดยชาวบ้านขายที่ให้กับนักลงทุนจากต่างถิ่นที่เข้ามาปลูกบ้านจัดสรรขาย เริ่มมีคนจากต่างถิ่นเข้ามาซื้อบ้านจัดสรรอยู่ในชุมชนบ้าง มาเช่าอยู่บ้าง ภาพของความแตกต่างแบ่งแยกระหว่างคนพื้นถิ่นเดิมกับคนต่างถิ่นเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น ประกอบกับการตัดถนนกว้างแปกเลนส์ยิ่งทำให้ชุมชนสองฟากถนนดูเสมือนว่าเป็นคนละชุมชนกัน ฉันทิรธมเตอร์ไช้สำรวจชุมชน โดยรอบ สิ่งที่ฉันพบเห็นสะดุดตา คือ ป้ายบอกขายที่ดิน และการปลูกสิ่งก่อสร้าง อย่างเช่น ร้านค้า บริษัท โรงแรมขนาดเล็ก ร้านขายของเก่ามีสภาพที่แสดงให้เห็นว่า ในชุมชนแห่งนี้เริ่มมีการพัฒนาการลงทุนทางอุตสาหกรรมแทนที่สภาพเกษตรกรรมของชุมชนดั้งเดิม

เจ้าของร้านขายของชำแห่งหนึ่งในชุมชนเล่าว่า “ที่นี่เด็กไม่ตีกัน มันไปเที่ยวที่อื่นมันก็เลยไปตีกันที่อื่น ที่นี่ไม่มีที่ให้มันเที่ยว อย่างมากนะมันก็มาแต่งรถ บรึ้น ๆ เครื่องรถอยู่แถวนี้ นั่งจับกลุ่มคุยกันที่ร้านนี้ บางวันก็กินเหล้า กินเบียร์ แต่ไม่มีตีกัน แต่งรถ ร่อนรถอย่างเดียว”

เด็กและเยาวชนที่มีรสนิยมในการเที่ยวกลางคืนนั้นพวกเขาจะฉีทมอเตอร์ไช้ค์ออกจากชุมชนมุ่งตรงสู่ถนนเส้นหนึ่งในตัวอำเภอซึ่งเป็นถนนที่มีสถานบันเทิงหลากหลายรูปแบบเรียงรายอยู่ตลอดสองข้างทางของถนนเส้นนั้น โดยพวกเขาจะใช้เวลาฉีทมอเตอร์ไช้ค์เข้าสู่ตัวเมืองไปถึงจุดดังกล่าวประมาณ 15 นาที ถนนแปกเลนส์ขนาดใหญ่ตัดผ่านชุมชนทำให้ตำบลถูกแยกออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน สภาพพื้นที่ทางกายภาพของตำบลส่วนใหญ่ยังคงลักษณะสังคมเกษตรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในขณะที่บางพื้นที่เริ่มมีลักษณะของการลงทุนในการสร้างห้องเช่าที่มีราคาราวสองพันบาท การสร้างบ้านจัดสรร โรงแรมขนาดเล็กที่มีชั้นเดียวแต่หลายห้องพักเริ่มเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลบางบอนนี้ยังคงเป็นคนถิ่นเดิม มีเพียง บ้านบางกุ้ง เท่านั้นที่มีคนต่างถิ่นจำนวนมากมาเช่าห้องพัก เช่าบ้าน หรือซื้อบ้านจัดสรรอยู่เป็นหย่อม ๆ โดยคนต่างถิ่นเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนที่มียากเช่าอยู่ในอำเภอที่อยู่ติดกับตำบลแห่งนี้ มีบางส่วนที่เป็นแรงงานจากถิ่นไกลมาเช่าห้องเพื่อทำงาน และมีบางส่วนที่เป็นแรงงานต่างชาติเช่น กัมพูชา ลาว เป็นต้น

บ้านบางกุ้งซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยในชุมชนบางบอนนี้มีความเป็นชุมชนชนบทใกล้เคียงเมืองเริ่มมีการขยายตัวของความเจริญด้านวัตถุเข้าสู่ชุมชน มีการย้ายเข้ามาของคนต่างถิ่นสู่ชุมชนในรูปแบบของการเข้ามาซื้อบ้านในหมู่บ้านจัดสรรซึ่งมีจำนวน 3 หมู่บ้าน มาเช่าห้องเช่า บ้านบางกุ้งอยู่ใกล้กับ

วัดแหลม ติดกับวัดเป็น โรงเรียนประถมชื่อ โรงเรียนวัดแหลมแต่ไม่เป็นที่นิยมของชาวบ้านใน
ละแวกนี้ ชาวบ้านนิยมที่จะให้ลูกหลานไปเรียน โรงเรียนเทศบาลซึ่งอยู่ห่างออกไปจากชุมชนไม่ไกล
มากนัก ถ้าเป็นลูกของคนมีฐานะก็จะเข้าไปเรียนในตัวอำเภอ เรียนโรงเรียนประจำจังหวัด หรือ
โรงเรียนเอกชน เด็ก ๆ ในบ้านบางกึ่งจะมารวมกลุ่มกันเล่นสนุกที่โต๊ะสนุกในชุมชนซึ่งมีอยู่ 2 แห่ง
บ้างก็รวมกลุ่มกันที่ลานหน้าบ้านเด็กและเยาวชนละแวกหนึ่งซึ่งเป็นพื้นที่ว่าง และอยู่ใกล้โต๊ะสนุก
ใกล้ร้านขายของชำ หวยจับยี่กีเป็นที่นิยมของชาวบ้านในละแวกนี้โดยมีคนเดินหวยเป็นเด็กและ
เยาวชนบ้าง หลึง-ชายวัยกลางคนบ้าง ชาวบ้านบางส่วนจับกลุ่มเล่นการพนันกันตามบ่อกึ่งบ้าง บ้าน
คนในชุมชนบ้างแต่ไม่มีใครพูดถึงเรื่องเหล่านี้มากนัก

บ้านบางกึ่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบอนซึ่งได้รับ
ความชื่นชมจากภาคส่วนราชการและองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆว่ามีระบบระเบียบในการ
บริหารจัดการ ผู้นำชุมชนถูกกล่าวขานจากคนส่วนใหญ่ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวบ้านต่างๆ
ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวที่ดี มีการศึกษาสูง เป็นตระกูลที่ทำการเกษตรมาเป็น
ระยะเวลายาวนานเป็นคนดั้งเดิมในชุมชนที่มีฐานะดี “ผมอยากให้คนบางบอนที่ไปรำเรียนมา กลับ
บ้าน มาสร้างความเจริญให้บ้านเรา กลับมาดูแลบ้านเราโดยเฉพาะคนที่มียุมากแล้วควรกลับมา
ช่วยลูกหลาน ช่วยกันพัฒนาบ้านเรา ถ้าคนบ้านเรายังทิ้งบ้าน บ้านเราจะพัฒนาได้อย่างไร” ผู้นำ
ชุมชนซึ่งเป็นคนที่ชาวบางบอนนับถือกล่าวกับฉันถึงการพัฒนาชุมชน นอกเหนือจากการทำหน้าที่
ในฐานะของผู้นำชุมชนแล้วนั้น ผู้นำตำบลบางบอนยังมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการมหาวิทยาลัย
ประจำจังหวัด มีสายสัมพันธ์เป็นเครือข่ายกับข้าราชการในด้านการศึกษา เป็นผู้ที่ปลูกฝัง ชัดเกล้าให้
ลูกชายทำงานพัฒนาเยาวชน โดยการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นในชุมชน ปัจจุบันลูกชายของผู้นำชุมชน
กำลังศึกษาปริญญาเอก ณ ต่างประเทศ

ทัศนคติของชาวบ้านและผู้นำชุมชนอื่นที่มีต่อผู้นำชุมชนบางบอนนั้นไม่ได้มีความเป็น
เอกภาพหากแต่มีบางส่วนเห็นแย้งว่าการที่ผู้นำชุมชนบางบอนเป็นคนที่มีพื้นฐานดังกล่าวทำให้
ความคิด การใช้คำพูด การวางตัวและการบริหารจัดการเป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการ ขาดความ
เป็นกันเอง ทำให้ชาวบ้านบางส่วนรู้สึกเห็นห่างไม่ใกล้ชิด คิดตามไม่ทัน “องค์การบริหารส่วน
ตำบลบางบอนเขาแต่งตัวดีแต่เขาเข้ากับชาวบ้านไม่ได้หรือทำไมเหมือนพวกผม พวกผมสนิทนะ
ชาวบ้านนะ ไปถึงผมให้กินเหล้ามาก่อนเลย ผมอยู่ติดชาวบ้านนั่งกินกับชาวบ้าน ไม่ชอบเสนอ
หน้ากับนาย แต่งตัวหล่อ นำเสนองานดีผมทำไม่เป็นหรือ” หรือ “บางบอนเขาบ้านใครบ้านมันจะ
หาเขาต้องไปที่ อบต. แต่ที่นี้พบได้ 24 ชั่วโมงพวกเรานั่งรวมกันที่นี้” ผู้นำชุมชนบางบอนเองเคย
ปรารภกับฉันว่า “การทำงานที่ยากที่สุดก็คือการทำงานด้านสังคมนี้แหละ ชาวบ้านส่วนหนึ่งเขาไม่

เข้าใจ เขายังติดอยู่กับการพัฒนาวัตถุ ถนนหนทาง เราไม่ทำก็ไม่ได้ กลุ่มที่สร้างความเข้าใจยากและไม่ค่อยให้ความร่วมมือก็คือพวกครู อาจารย์ ปรับเปลี่ยนยาก ต้องอดทนใช้หลาย ๆ วิธี”

ในชุมชนบางบอนนี้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนด้วย ประธานกลุ่มเยาวชนเป็นเด็กสาวอายุราว 18 ปี พูดยังเยาวชนบางบอนว่า “เราไม่มีเด็กเก เราไม่ว่าใครเก ทุกคนเป็นคนดีหมด เราให้ทุกคนมาทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกัน” สามทุ่มของคืนวันหนึ่งฉันไปที่บ้านของผู้นำเยาวชน บ้านของเธอเป็นร้านขายของชำ เรานั่งคุยกันสักพัก เด็กและเยาวชนชายทยอยกันขี่รถมอเตอร์ไซค์มาจอดหน้าร้าน รถมอเตอร์ไซค์ของพวกเขามีลักษณะเฉพาะแลเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผ่านการตกแต่งในลักษณะที่เด็กและเยาวชนเรียกว่า “แต่งแรง” และ “แต่งสวย” มาทั้งนั้น “นี่ไง พวกนี้ไงถ้าอยากรู้เรื่องความรุนแรงต้องถามพวกนี้” เด็กสาวแนะนำให้ฉันรู้จักเด็กหนุ่มเหล่านั้น เราคุ้นกันได้อย่างรวดเร็ว เรื่องเล่าต่างๆ ฟรุ้งฟรุ “เด็กบางบอนไม่ค่อยแรงนะพี่ ไม่ค่อยตีกัน ไม่ค่อยหาเรื่องหรือก จะมียี่เรื่องเล็กๆ พวกลักขโมยก็เป็นเด็กต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามา มีเรื่องยาบ้า ส่วนมากจะเป็นเรื่องชิงรถ แข่งรถ ถ้าตีกันจะเป็นแบบว่าไปรวมกับพวกอื่น ๆ ที่รู้จักกันนอกชุมชนแล้วไปตีกันที่อื่น ที่ในเมืองบ้าง ที่ห้างฯ... บ้าง ไม่แรง ไม่แรง เด็กบ้านเรา ไม่แรง”

ผู้นำชุมชนเล่าว่าในอดีตที่ผ่านมามีลักษณะเหมือนกับชุมชนอื่น ๆ เด็กและเยาวชนมีลักษณะแบ่งพรรคแบ่งพวกกันตามหมู่บ้าน ไม่มีความสามัคคี ไม่คิดว่าเป็นคนตำบลเดียวกัน บ่อยครั้งที่เด็กตำบลเดียวกันแต่ต่างหมู่บ้านกันตีกันเอง เด็กและเยาวชนติดยาเสพติดจำนวนมาก และขาดความรับผิดชอบต่อชุมชนเนื่องจากไม่มีสำนึกของความเป็นเด็กบางบอน ในช่วงนั้นลูกของผู้นำชุมชนก็เป็นวัยรุ่นก็เลยคิดกันว่าน่าจะตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นมาเป็นตัวเชื่อมระหว่างเด็กและเยาวชนหมู่บ้านต่างๆ ในชุมชนและพยายามที่จะเปลี่ยนความคิดของชาวบ้านเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในชุมชนและวิธีการเลี้ยงลูก “ชาวบ้านเขาชอบคิดว่า เขาไม่อยากให้ลูกเขามายุ่งเกี่ยวกับพวกเด็กเกเร เราก็พยายามที่จะบอกเขาว่ามันทำไม่ได้หรือที่จะไม่ยุ่งหนะ เราจะให้ลูกเราอยู่กับสิ่งดี ๆ เจอแต่ดี ชาวมันเป็นไปไม่ได้นะ เราควรสอนให้เขาอยู่ได้ดี ๆ ในทุก ๆ สถานการณ์มากกว่า ถ้าเราดึงเด็กและเยาวชนที่เก ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับเราได้ ชุมชนของเรา ก็จะน่าอยู่มากขึ้น” เป้าหมายหลักของการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนของผู้นำชุมชนนี้คือการปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักทำงานร่วมกันเพื่อชุมชนและสร้างความรู้สึกร่วมกัน “พวกเดียวกัน”

ชุมชนห้วย

สภาพพื้นที่ตำบลห้วยเป็นชุมชนเกษตรกรรมมีโรงงานเกษตรอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางริมแม่น้ำแม่กลอง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอท่าใหม่ พื้นที่ในตำบลห้วยมีทั้งหมด 7 หมู่บ้านสี่ชุมชน คือ ชุมชนห้วย วังปลาหม่อม และสัก ชุมชนแรกคือพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 1-4 ชื่อ ชุมชนห้วย ฝั่งของหมู่ 1 พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่อยู่อีกฝั่งถนนไปตำบลแสนต่อพื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตค้าขายที่

อยู่อาศัย มีโรงเรียนเอกชนสอนระดับประถมอยู่หนึ่งแห่ง มีพื้นที่ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด นาข้าวอยู่กลางชุมชน ส่วนอีกฝั่งถนนริมแม่น้ำแม่กลองเป็นพื้นที่บางส่วนของหมู่ 3 และหมู่ 4 พื้นที่บริเวณนี้เป็นเขตที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำการค้าอยู่สามจุด คือ บริเวณตึกแถวสร้างใหม่ ใกล้กับสำนักงานเทศบาล ร้านค้าในชุมชนที่ชาวบ้านเรียกว่าตลาดบนบริเวณสี่แยกนางวงศ์ และตลาดล่างบริเวณริมแม่น้ำใกล้กับสถานีอนามัยประจำตำบล นอกจากนี้พื้นที่การค้าแล้ว ยังเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการภายในตำบลด้วย เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย สำนักงานเทศบาล ประชาชนชาวคอกหญ้าเขตริมแม่น้ำแม่กลองส่วนนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนไทย และคนไทยจีนอาศัยอยู่ร่วมกัน

ชุมชนหาวมีพื้นที่ของหมู่ 2 และหมู่ 3 บางส่วนอยู่ในเขตเกษตรกรรมด้วย พื้นที่บริเวณนี้อยู่ในอีกฟากของฝั่งคลองชลประทานแนวเดียวกับชุมชนดอน และชุมชนสัก มีป่าอ้อยแทรกล้อมอยู่รอบพื้นที่ กลุ่มหมู่บ้านตั้งอยู่ติดถนน พื้นที่บริเวณหมู่ 2 มีโรงงานไฟแช็ค โรงงานปุ๋ย อู่รถสิบล้อ และลานดิน ทราย ในการทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของนายกเทศมนตรีคนปัจจุบันของคอกหญ้า ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมอญ ส่วนบริเวณชุมชนดอน ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่บางส่วนของหมู่ 4 และหมู่ 5 แยกออกไปอยู่นอกคลองชลประทานมีไร่อ้อย และผืนนาล้อมอยู่ ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนดอนเป็นกลุ่มชาวมอญ

ส่วนชุมชนที่สามคือชุมชนบริเวณ หมู่ 5 และหมู่ 7 ในเขตริมแม่น้ำแม่กลองเรียกว่าชุมชนวังปลาหมอ พื้นที่ของสองหมู่บ้านนี้อยู่ติดกัน เพราะว่าหมู่ 5 มีจำนวนประชากรจำนวนมาก ต่อมาได้มีการแยกหมู่บ้านเพิ่มอีกหนึ่งหมู่บ้านคือหมู่ 7 พื้นที่ในเขตนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปไม้อัดขนาดใหญ่อยู่หนึ่งแห่ง มีโรงงานทอผ้าอยู่หนึ่งแห่ง ปะปนกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน และไร่อ้อย กับไร่ข้าวโพดแฉ้ และสวนผัก ประชากรในเขตชุมชนวังปลาหมอนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวมอญ

ชุมชนที่สี่ คือ ชุมชนของหมู่ 6 มีชื่อว่าชุมชนสัก ชาวบ้านเป็นกลุ่มชาวมอญ ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมไร่อ้อย ทำนา กลุ่มวัยรุ่นในชุมชนมีประมาณ 30 กว่าคน เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีอยู่ปริมาณมากกว่ากลุ่มที่เรียนหนังสือในสัดส่วนประมาณ 20 ต่อ 10 คน เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือมักทำอาชีพรับจ้างทาสี รับจ้างงานก่อสร้าง พื้นที่ของชุมชนสักอยู่แยกออกไปอีกด้านในทิศตรงข้ามกับชุมชนดอน ผู้คนในชุมชนสักมีความใกล้ชิดทางเครือญาติมากกว่าหมู่บ้านอื่น หวามีตระกูลใหญ่เพียงสี่ตระกูล การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านกระจุกตัวรวมกันอยู่ในเขตเกษตรกรรมอยู่โดดออกไปแยกห่างจากหมู่บ้านอื่นมีถนนสายทำใหม่-หนองตากยา และถนนเลียบบคลองชลประทานกันอยู่ คนในหมู่บ้านสักค่อนข้างมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก เวลามีปัญหาความขัดแย้งกันระหว่างเด็กและเยาวชนต่างหมู่บ้านเกิดขึ้นคนในหมู่บ้านจะรับรู้ร่วมกัน และสอนให้เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านช่วยเหลือกัน เพราะส่วนใหญ่คือญาติพี่น้องกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะเฉพาะของ

ชุมชนสักที่ต่างจากชุมชนอื่น คนในหมู่บ้านอื่นมักมองว่าหมู่บ้านสักเป็นหมู่บ้านนักเลง ถ้าเด็กในหมู่บ้านมีปัญหาทะเลาะวิวาทกับใครนอกหมู่บ้านเด็กทั้งหมู่บ้านจะรวมตัวช่วยเหลือกัน และมีผู้ใหญ่ในหมู่บ้านคอยให้การสนับสนุน

กลุ่มคนในตำบลห้วยที่มีฐานะปานกลางมักนิยมส่งลูกหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนในตัวเมือง ส่วนคนที่มีฐานะไม่ดีนักมักส่งลูกเรียนที่โรงเรียนวัดห้วย โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดสอนระดับประถมถึงชั้นมัธยมต้นในชุมชน แต่บางคนที่มีฐานะระดับกลางอาจให้ลูกหลานเรียนโรงเรียนในชุมชนเพราะเดินทางสะดวก และเชื่อว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนในตัวเมืองเป็นเด็กเก๋ (เกเร) จึงไม่ส่งลูกไปเรียน เพราะได้ยืนยันว่านักเรียนในโรงเรียนนี้มีการทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำทั้งในโรงเรียนและบริเวณหน้าโรงเรียน

พื้นที่วิจัยในชุมชนห้วยนี้ตั้งอยู่ไม่ห่างจากตัวอำเภอท่าใหม่ ที่อำเภอนี้มีโรงเรียนมัธยม มีสถานที่ราชการ และร้านค้าตั้งอยู่หลายแห่ง อาทิเช่น ตัวอำเภอ สถานีตำรวจ โรงพยาบาลบริษัทเทศบาลตำบลท่าใหม่ ร้านค้าขนาดใหญ่ที่สุดของท่าใหม่ คือ ห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัสสาขาย่อยริมถนนด้านซ้ายมือ ในวันพฤหัสบดีประจำสัปดาห์บริเวณหน้าโลตัสจะมีการจัดตลาดนัดคลองถม มีเด็กและเยาวชนและชาวบ้านเข้ามาซื้อของมากมาย เด็กและเยาวชนชายหญิงมักจะมากันเป็นกลุ่มเดินตามร้านขายเสื้อผ้า ร้านซีดี ร้านเครื่องหนัง เข็มขัด รองเท้า ต่างหู ร้านเจาะต่างหู ร้านรับสัก เพ้นท์เล็บ ห้างสรรพสินค้าขนาดเล็กชื่อช้อปปิงมอลล์ ภายในช้อปปิงมอลล์มีตู้เกมส์ คาราโอเกะ ร้านกาแฟ ร้านอาหาร ส่วนร้านค้าขนาดเล็ก ๆ เป็นตึกแถวบริเวณสามแยกไฟแดงท่าใหม่แยกไปห้วย มีร้านขายของชำ อุปกรณ์สำนักงาน ร้านถ่ายรูป ร้านข้าวสาร เซเว่นอีเลฟเว่น ร้านขายอาหาร ร้านขายยา และร้านเกมส์

สถานที่ หรือ แหล่งรวมที่เด็กและเยาวชนในชุมชนห้วยมักเดินทางไปยังชุมชนใกล้เคียงที่อาจเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรงของเยาวชน ได้แก่ สถานที่รับสักลายบนผิวหนัง (Tattoo) โต๊ะพนันบอล ตลาดคลองถม เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเล่าให้ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามฟังว่าในเขตท่าใหม่มีบ่อนการพนัน แต่ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามไม่เคยพบเห็นด้วยตัวเองว่าสถานที่ดังกล่าวตั้งอยู่ที่ใด

ตำบลห้วยเป็นพื้นที่อยู่ระหว่างกลางระหว่างตัวเมืองขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ มีความสะดวกสบายในการเดินทางหลายเส้นทาง และตัวของเด็กและเยาวชนในพื้นที่เองได้เดินทางไปยังพื้นที่ภายนอกข้างต้นอยู่ตลอดเวลาด้วยจุดประสงค์หลากหลายบางคนเดินทางไปนอกชุมชนเพื่อศึกษาต่อ เช่น เข้าศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ศึกษาต่อระดับอนุปริญญาในวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยการอาชีพ บางคนเดินทางออกนอกชุมชนไปกับกลุ่มเพื่อนเพื่อขับรถเที่ยวหลังเลิกเรียน และไปเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนตามร้านอาหาร ดิสโก้เธค แหล่งท่องเที่ยวตามร้านอาหาร

หรือ คิสโก้เชกนั้นมักอยู่ในตัวเมืองใหญ่ประจำจังหวัด ซึ่งอยู่ไกลออกไปจากชุมชนประมาณเกือบสี่สิบกิโลเมตร กลุ่มเด็กและเยาวชนไม่ได้เดินทางไปบ่อยนักมักไปเมื่อมีโอกาสำคัญ เช่น มีวัยรุ่นในกลุ่มเอารถยนต์มารับพากันไป โดยส่วนใหญ่แล้วเด็กและเยาวชนหายมักจะรวมตัวกันอยู่ในชุมชน การเดินทางไปยังภายนอกชุมชนปกติมักเป็นสถานที่ใกล้ ๆ เด็กและเยาวชนที่ออกมาจากชุมชนมักเดินทางด้วยรถมอเตอร์ไซด์เป็นกลุ่ม เพื่อขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยว หาสถานที่กินอาหารยามค่ำกินพูดคุยระหว่างกลุ่มเพื่อน การเดินทางออกนอกชุมชนของเด็กและเยาวชนบางครั้งเมื่อไปพบกับกลุ่มวัยรุ่นเจ้าถิ่น หรือต่างถิ่น อาจมีปัญหากระทบกระทั่งกัน เช่น การมองหน้าไม่พอใจ เมมาเหล่าแล้วแสดงกิริยาให้อีกฝ่ายหมั่นไส้ ยกพวกตะลุมบอนถกกันบ้าง

สภาพพื้นที่ภายในของชุมชนห้วยบริเวณริมแม่น้ำแม่กลองส่วนใหญ่เป็นเขตที่อยู่อาศัยของผู้คน มีย่านการค้าของชุมชนอยู่สี่จุด มีโรงงานทำโครงหลังคาเหล็กขนาดเล็กอยู่หนึ่งแห่ง ที่เหลือคืออู่จอร์รถบัสล้อของบรรดากลุ่มคนที่ทำอาชีพรับเหมาก่อสร้าง มีปั้มน้ำมันเอสโซ่อยู่หนึ่งปั้มภายในชุมชน และด้านหน้าชุมชนริมถนนใหญ่อีกหนึ่งปั้ม พื้นที่ในห้วยมีที่ปล่อยวางอยู่สามจุด จุดละประมาณ 2 ไร่ ถึง 5 ไร่ มีบริเวณทำเกษตรกรรมอยู่สองแห่งคือบริเวณริมลำคลองชลประทานติดกับฝั่งหมู่สองมีการทำไร่ข้าวโพดแะอยู่ประมาณสักเกือบ 10 ไร่ และริมคลองชลประทานติดกับฝั่งของพื้นที่หมู่ 4 หลังโรงเรียนวัดห้วยมีการทำสวนผัก และไร่อ้อย จุดที่สามอยู่ที่ท้ายชุมชนในซอยหลังสถานีอนามัยประจำตำบลลงไปมีพื้นที่เลี้ยงวัวเนื้ออยู่ติดกับที่อยู่อาศัยของชาวบ้านในซอยหลังสถานีอนามัย และมีพื้นที่ทำไร่อ้อย ไร่ข้าวโพดแะ ปลูกผัก เช่น คีปรี ชะอม พริก ยาวลงไปถึงเขตของโรงงานเย็บผ้า และที่พังกองไม้ขนาดใหญ่ของโรงงานเมโทรเพื่อแปรรูปไม้ท่อนให้เป็นไม้อัดในเขตของหมู่ 5 พื้นที่บริเวณนี้มีบ้านของชาวบ้านตั้งอยู่กระจายตัวกันตามริมถนนมีพื้นที่เกษตรกันเป็นช่วง ๆ ภายในชุมชนห้วยมีสถานที่ถือเป็นจุดรวมตัวของประชาชนคือ โรงเรียน วัด และสถานีอนามัยตั้งอยู่ในส่วนท้ายชุมชน

การตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านในชุมชนห้วยมีสี่แบบ แบบแรกอยู่กระจายทั่วชุมชนได้ตั้งแต่เขตถนนใหญ่ลงมาถึงวัดเป็นเขตที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับดี เช่น พวกที่ทำอาชีพรับเหมาก่อสร้าง พ่อค้า ไร่ค้าอ้อย ข้าราชการครู ข้าราชการทหาร บ้านอยู่อาศัยของคนกลุ่มนี้ส่วนมากมีขนาดใหญ่ มีพื้นที่บริเวณภายในมีรั้วปูนล้อมรอบอยู่ แบบที่สองคือกลุ่มของบ้านแบบทาวเฮาส์อยู่ติดกัน และบางจุดเปิดทำการค้าอยู่ชั้นล่างเช่นตามจุดทำการค้าสี่จุดในชุมชน จุดแรกตั้งอยู่บริเวณริมถนนใหญ่หน้าหมู่บ้าน มีทั้งแบบที่เป็นตึกใหญ่ค้าขาย และตึกแถวเล็กค้าขายปะปนกับการเช่าเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย จุดที่สองเป็นตึกแถวใหญ่เพิ่งสร้างเสร็จบางส่วนยังไม่สำเร็จ เจ้าของที่ดินสร้างตึกแถวติดถนนซอยกลางเข้าหมู่บ้าน เพื่อเปิดเป็นร้านค้าให้เช่าประมาณ 7 ห้อง จุดที่สามคือตึกแถวการค้าบริเวณถนนซอยกลางสี่แยกนางวงศ์เชื่อมระหว่างพื้นที่เขตชุมชนนี้กับ

พื้นที่หมู่ 2 ที่อยู่ถัดไปอีกฝากหนึ่งของคลองชลประทาน ตั้งแต่สี่แยกนางวงศ์เลียบยาวลงมาจนถึงหน้าโรงเรียนวัดคอกหญ้าเป็นพื้นที่ทำการค้าขายของชุมชน มีร้านขายอาหารสดตอนเช้า ร้านขายอาหารแห้งสองร้าน ร้านทำผม ร้านซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ จุดที่สี่บริเวณริมแม่น้ำชอยวงเวียนหอ นาฬิกาที่เชื่อมระหว่างชุมชนหวายกับชุมชนดอน และชุมชนวังปลาหม่อมหม่อเข้าหากันได้ ห้องแถวบริเวณนี้มีทั้งห้องแถวไม้สองชั้นบางห้องยังเปิดค้าขายอยู่ เช่น ขายอาหาร ขายยา แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ค้าขายกลายเป็นที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัยในแบบที่สามเป็นบ้านชั้นเดียวขนาดเล็กบางหลังสร้างด้วยปูน บางหลังสร้างด้วยไม้ ส่วนใหญ่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ จุดด้านหลังปั๊มเอสโซ่ ริมถนนบริเวณสี่แยกนางวงศ์ด้านที่เชื่อมกับชุมชนหมู่สอง บริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง และจุดบริเวณใกล้กับกองขยะของเทศบาล กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบ้านลักษณะนี้กับห้องแถวขนาดเล็กมักเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพทำงานรับจ้าง เช่น ลูกจ้างกวาดขยะของเทศบาล คนงานทำความสะอาดในโรงพยาบาล ลูกจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมในและนอกชุมชน ทำงานรับจ้างก่อสร้าง รับจ้างตามสวนผักของเค้าแก่ รายได้ของคนกลุ่มนี้ไม่ค่อยแน่นอนขึ้นอยู่กับช่วงการทำงานส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนไม่เกินวันละ 200 บาท คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้มีที่ดินเป็นของตัวเองมักเช่าบ้านอยู่หรือมีเฉพาะบ้านที่อยู่อาศัยเท่านั้นที่เป็นของตนเอง คนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งเป็นคนหวายมีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชน ส่วนหนึ่งย้ายมาจากที่อื่นเพื่อมาทำงานรับจ้างในชุมชนให้กับกลุ่มเค้าแก่เจ้าของธุรกิจใหญ่ของหวายแล้วมาแต่งงานอยู่กับคนหวาย แบบที่สี่คือเขตที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่มีอาชีพทำเกษตรเป็นกลุ่มคนส่วนน้อยที่สุดในชุมชนมีเพียงมีถึงสิบหลังคาเรือนเท่านั้นที่ยังคงมีพื้นที่ทำเกษตรภายในชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านไม้สองชั้นบ้าง ชั้นเดียวบ้างไม่มีการทำนาภายในชุมชน มีการทำสวนผัก ไร่ข้าวโพด และไร่อ้อยบนที่ดินของชาวบ้านกลุ่มนี้

ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการเมืองในชุมชน

พื้นฐานการประกอบอาชีพของคนในชุมชนหวายแบ่งตามฐานของการประกอบอาชีพได้สี่รูปแบบ

รูปแบบแรก คือ กลุ่มของคนรวยอยู่ในกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน พวกนี้เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนมากทั้งในและนอกชุมชน อาชีพของคนกลุ่มนี้ได้แก่การทำการค้าทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม เช่น การปลูกไร่อ้อย และเป็นหัวหน้าไคว้ค้าอ้อยเพื่อส่งโรงงานน้ำตาลในพื้นที่แถบอำเภอท่าใหม่ และท่าเรือ รับเหมาประมูลงานก่อสร้าง รับเจาะบ่อบาดาล บริษัทขนส่งสินค้า และเปิดปั๊มน้ำมันในชุมชน คนกลุ่มนี้มีบางคนเข้ามามีบทบาทด้านการเมืองท้องถิ่นของชุมชนหลายตำแหน่ง อาทิเช่น เข้ามาลงสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในหวายนายกเทศบาลคนปัจจุบันมาจากตระกูลในกลุ่มคนจีนมีเครือข่ายคลั่งเล่นการเมืองท้องถิ่นหลายคน เมื่อถามถึงบุคคลที่มีความร่ำรวยมากที่สุดในชุมชนคนส่วนใหญ่มองว่านายกเทศบาลคนปัจจุบัน

คือบุคคลที่ร่ำรวยที่สุด หัวหน้าสถานีอนามัยคอกหญ้าประเมินให้ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามฟังว่า นายกฯจะมีทรัพย์สินระดับพันล้านบาท เพราะทรัพย์สินที่ดินของเขาเองมีอยู่หลายร้อยไร่ทั้งใน และนอกคอกหญ้า ยังได้เข้าทำงานในตำแหน่งนายกเทศบาลและมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างด้วยยอม นำมาสู่การเพื่อสถานะทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวอย่างมาก เพราะการรับประมุลงานไม่ได้อยู่ เพียงแค่การรับประมุลงานในเขตตำบลห้วยเท่านั้น ยังมีเขตตำบลใกล้เคียง และในจังหวัดต่าง ๆ ด้วย

รูปแบบที่สองคือกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับราชการ ซึ่งส่วนใหญ่รับราชการเป็นครู

รูปแบบที่สาม คือ การทำอาชีพค้าขาย มีทั้งตั้งร้านค้าขายในชุมชน และค้าขายตามตลาดนัด ในห้วยมีตลาดนัดทุกวันอังคาร และวันอาทิตย์ บริเวณลานวัดติดริมแม่น้ำแม่กลอง ตลาดนัดในวันอาทิตย์มีปริมาณร้านค้าที่เข้ามาขายสินค้ามากกว่าวันอังคาร สินค้าที่นำมาขายในชุมชน ได้แก่ เสื้อผ้า อาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่เป็นสินค้าจำพวกอาหาร

ส่วนรูปแบบสุดท้าย คือ กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาในระดับต่ำมีรายได้ค่อนข้างต่ำ รูปแบบสุดท้ายถือเป็นรูปแบบที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดกว่าคนกลุ่มอื่นๆในชุมชน คือ การทำสวนผัก ไร่ข้าวโพดแะ และเลี้ยงสัตว์

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนห้วย

สังคมในชุมชนห้วยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงมาจากชุมชนเกษตรกรรมในอดีตเข้ามาสู่ลักษณะสังคมแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท สภาพภายในชุมชนมีทั้งจุดของที่อยู่อาศัย ร้านค้า และมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นล้อมอยู่ และยังมีการทำเกษตรกรรมภายในชุมชนบ้างเล็กน้อย แต่พื้นที่รอบนอกมีแหล่งเกษตรล้อมอยู่ ขณะที่อีกด้านของชุมชนอยู่ติดกับเขตตัวเมืองของอีกอำเภอ สามารถเดินทางติดต่อไปยังตัวเมืองใกล้เคียงได้ง่าย ทิวทัศน์ของความเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบททั้งจากความหลากหลายของกลุ่มคนต่างระดับต่างฐานะในชุมชน หลากหลายอาชีพ ทำให้ภาพของความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีการช่วยเหลือด้านแรงงานการเกื้อกูลกันของคนในชุมชนกันแบบอดีตไม่ค่อยปรากฏออกมาให้เห็นชัดเจน ความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่บนฐานของเครือญาติ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเครือญาติยังคงมีอยู่ แต่การช่วยเหลือกันของคนในชุมชนปัจจุบันเป็นแบบการจ้างแรงงาน การช่วยเหลือด้านแรงงานของภาคเกษตรกรรมแบบลงแขกไม่มีปรากฏให้เห็นเนื่องจากรูปแบบการเพาะปลูกเปลี่ยนไปไม่ใช่การปลูกข้าวเพื่อยังชีพ แต่เป็นการปลูกพืชไร่เพื่อขาย แรงงานที่เข้ามาในไร่ฮ้อยไร่ข้าวโพด และสวนผักในปัจจุบันคือแรงงานรับจ้าง เช่น รับจ้างปลูกฮ้อย ไล่ปุ๋ย ตัดฮ้อย ปลูกข้าวโพด ตัดข้าวโพด แพักข้าวโพดบรรจุถุง เหตุผลของเปลี่ยนความสัมพันธ์จากการช่วยเหลือลงแขกมาเป็นการจ้างแรงงานน่าจะมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่ทุกคนในชุมชนต่างต้องอาศัยเงินทองในการอยู่รอด

ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเพราะมีการใช้เทคโนโลยีใหม่มาช่วยทุ่นแรงในการเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยวที่ไม่ต้องอาศัยแรงงานคนปริมาณมากเช่นเดิม ได้แก่ การมีรถไถดินสำหรับเตรียมดินทำนา รถเกี่ยวข้าว รถเกี่ยวอ้อย รถหนีบอ้อย เข้ามาช่วย เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้ไม่มีใครอยากทำอาชีพเกษตรส่วนใหญ่พวกเขานิยมเข้าไปทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะไม่ต้องทำงานหนักและได้ค่าตอบแทนแน่นอน อีกเหตุผลหนึ่งคือที่ดินทำเกษตรกรรมมีอยู่เพียงเล็กน้อยในชุมชน

ชุมชนรางหวายน้อย

ชื่อบ้านรางหวายน้อยตั้งตามสภาพภูมิประเทศและทรัพยากรที่มีในชุมชน กล่าวคือ สมัยก่อนพื้นที่นี้เคยมีร่องน้ำที่ชาวบ้านเรียกกันว่าราง ในรางนั้นจะมีน้ำและมีต้นหวายขึ้นริมน้ำนั้น ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “รางหวาย” สภาพภูมิประเทศในบริเวณนี้เป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาหินอยู่บริเวณใกล้เคียง 2-3 ลูก พื้นที่ราบนี้เหมาะแก่การเพาะปลูกชาวบ้านจึงเป็นที่นาและไร่เป็นส่วนใหญ่ ชาวบ้านในพื้นที่นี้จึงประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่เดิมชาวบ้านจะทำนาปีอาศัยน้ำฝนในการทำนา ปีไหนฝนดีก็จะได้ผลผลิตดี ปีไหนฝนไม่ดีข้าวก็จะไม่งามเท่าไร ถ้าปีไหนฝนตกชุกเกินไปน้ำก็จะท่วมขัง จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในชุมชนทราบว่าแต่เดิมพื้นที่เหล่านี้เป็นที่ทุรกันดารมาก่อน เป็นพื้นที่แห้งแล้งไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน มีแต่หนองน้ำ หรือรางน้ำที่มีน้ำขังอยู่ แหล่งที่สำคัญคือรางหวาย การใช้น้ำก็จะนำมาจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติเหล่านี้ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้ในชุมชน ชาวบ้านต้องไปหาน้ำมาใช้ในครัวเรือน การประกอบอาชีพในสมัยก่อนมีการทำนาปี ทำไร่ คนทำไร่แต่ก่อนทำไร่ข้าวฟ่าง ข้าวโพด หลังจากนั้นเริ่มนิยมทำไร่อ้อยและไร่มัน แต่ก่อนชาวบ้านอยู่อย่างยากลำบากการทำนาต้องรอน้ำฝนอย่างเดียว ต้องเลี้ยงควงถ้าฝนแล้งก็แล้ง ถ้าฝนมากน้ำก็ท่วม ผู้คนบางส่วนต้องไปทำงานที่อื่น

การใช้ชีวิตของคนสมัยก่อนจะอยู่ตามห่อมบ้านต่าง ๆ ซึ่งในรางหวายน้อยจะมีห่อมบ้านต่าง ๆ ที่เรียกกันจนถึงปัจจุบัน เช่น คอนมะตูม, ดงตาล, กลางลำ, ชายลำ, ท้ายวัด ซึ่งแต่ก่อนอยู่กันเป็นห่อม ๆ ต่อมาก็ขยายกันมากขึ้นห่อมบ้านต่าง ๆ จึงเชื่อมต่อถึงกันหมดรวมกันเป็นหมู่บ้าน เดียวคือรางหวายน้อย ซึ่งคนในชุมชนจะเป็นเครือญาติเดียวกัน ซึ่งมีทั้งที่เป็นพี่น้องแท้ ๆ ลูกพี่ลูกน้อง และเป็นดองกัน คือลูกหลานของแต่ละฝ่ายแต่งงานกันก็เป็นญาติกัน สมัยที่มีการพัฒนาก็จะมีถนนซึ่งถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้านเป็นถนนเชื่อมไปที่อำเภออื่นๆ แต่เดิมเป็นทางเกวียน พัฒนามาเป็นถนนดินลูกรัง และเป็นคอนกรีตเช่นปัจจุบัน ส่วนเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่จะมีการพึ่งพาอาศัยกันได้ แต่ก่อนชาวบ้านจะช่วยกันทำงาน ทำนา ทำไร่ เอาแรงกัน การทำนาหน้าฝนดินบริเวณนี้น้ำจะท่วมขังนาน ในนาข้าวมักเป็นหนองน้ำต้องลุยน้ำเกี่ยวข้าว บางทีน้ำก็ท่วมหมู่บ้านบางปีต้องพายเรือกลางถนน มีน้ำขังในนาจะมีปลาอาหารการกินสามารถหาปู ปลา และเก็บผักตามท้องไร่ท้องนาได้ การพัฒนาระบบสาธารณสุขปโภคมีการพัฒนาในสมัยต่าง ๆ อย่างเรื่องน้ำกินน้ำใช้ มีการขุดบ่อ ขุดสระ

น้ำ ซึ่งไม่เพียงพอและปัจจุบันมีประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เป็นน้ำบาดาล เมื่อมีการพัฒนาก็มีไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน มีคลองชลประทานผ่าน มีคลองทิ้ง มีการจัดรูปที่ดินมีน้ำในการทำการเกษตรเพียงพอมากขึ้นสามารถทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง น้ำที่เคยท่วมขังที่นาที่ไหลลงคลองทิ้งไป พวกปลาที่หาได้ในนาข้าวก็หายไปด้วย และชาวบ้านมาทำนาหว่านกันทำนาได้ปีละสองสามครั้งทำให้คนมีฐานะดีขึ้น แต่ต่างคนต่างต้องทำของตัวเองการเอาแรงกันก็ไม่ทำกันแล้ว ปัจจุบันพื้นที่รอบ ๆ ชุมชนรวงหวานน้อย จึงมีแต่ทุ่งนาที่มีการจัดรูป มีคลองชลประทานผ่าน มีการทำนาข้าว ไร่อ้อย และบ่อกึ่ง สำหรับที่ดอนที่ไม่สามารถใช้น้ำจากคลองส่งน้ำได้ อย่างเช่นพื้นที่เชิงเขา จะมีการทำไร่มันสำปะหลัง และสวนยูคาลิปตัส ในการพัฒนาเรื่องการขุดคลองเริ่มมาในสมัยกำนันลิ้มฟ้า ปันสุวรรณ ซึ่งปัจจุบันแก่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในช่วงเวลาที่เป็นกำนัน 10 กว่าปีนี้ได้ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น ขอลงน ขอไฟฟ้า ขอระบบชลประทาน จากคำบอกเล่าของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การพัฒนาท้องถิ่นนี้จะอาศัยการพัฒนาจากจังหวัดสุพรรณบุรี ในสมัยนายกบริหารทางนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยเข้าทางนายกบริหาร กำนันจึงดึงงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นนี้ได้เยอะ แต่เดิมการทำคลองชลประทานของชุมชนเอาน้ำจากเขต จ.สุพรรณบุรี ต่อมาได้รับงบประมาณจากนายกบริหารจึงทำโครงการเพิ่ม โดยกำนันทำหน้าที่เจรจาขอพื้นที่จากชาวบ้านเพื่อขุดคลองผ่าน ชาวบ้านก็ยินดีให้โดยเอาน้ำจากเขื่อนท่าม่วงเข้ามาในชุมชน จากนั้นก็ทำการจัดรูปที่ดิน คือการจัดรูปที่นาให้มีคลองส่งน้ำย่อย ๆ เข้ามาในที่นา การทำถนนเข้าแปลงนา โดยการทำนี้จะเอาความสมัครใจของชาวบ้านใครอยากจัดก็จัด ใครไม่อยากทำไม่ยอมให้ที่ก็ไม่ได้มีการบังคับ มีการขอที่จากชาวบ้านในการทำคลองส่งจากชาวบ้าน และทำคลองทิ้ง คลองทิ้งคือคลองทิ้งน้ำที่เหลือจากการทำการเกษตร คลองทิ้งที่ผ่านแปลงเกษตรของคนในชุมชนย่านนี้จะไหลไปทาง อีกอำเภอหนึ่งในจังหวัดอื่น ลงสู่แม่น้ำท่าจีน ปัจจุบันนี้ในชุมชนได้มีการปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ 3 สมัยแล้ว

หมู่บ้านรวงหวานแต่เดิมเป็นหมู่บ้านใหญ่ เป็นหมู่บ้าน 2 หมู่เดี๋ยวต่อมาแบ่งหมู่บ้านออกเป็นหมู่บ้าน 10 และแบ่งต่อเป็นหมู่บ้าน 16 และหมู่บ้าน 20 ตามลำดับเพื่อเป็นการกระจายงบประมาณในการพัฒนาต่าง ๆ เพราะหมู่บ้านใหญ่ มีประชากรเพิ่มขึ้น จำนวนหลังคาเรือนเพิ่มมากขึ้น ถ้าไม่แบ่งหมู่บ้านมีงบประมาณอะไรเข้ามา ชาวบ้านก็จะได้รับการจัดสรรไม่ทั่วถึง อย่างเรื่องกองทุนหมู่บ้านถ้ายังเป็นหมู่บ้านใหญ่จะแบ่งกันกันไปใช้ได้ไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ การจัดบริการต่าง ๆ ชาวบ้านจะไม่ได้รับผลอย่างเต็มที่และการปกครองจะได้ง่ายขึ้นกระจายกันไปจึงต้องแยกหมู่บ้าน ถึงแม้ทางการปกครองตามระบบการปกครองของพื้นที่ทางปกครอง แต่พื้นที่ทางสังคมชาวบ้านก็ยังอยู่ร่วมกันถือว่าเป็นหมู่บ้านเดียวกันคือบ้านรวงหวาน

ในบริเวณชุมชนใกล้เคียงนี้มีแหล่งโบราณสถานอยู่หลายที่ เช่น บ้านเขา บ้านวัง จะมีโบสถ์เก่า ๆ สระน้ำ โดยชาวบ้านสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนทราบว่าเดิมมีโบราณสถานหลายที่อยู่ตามละแวกนี้ แต่จากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวบ้าน จึงมีการทำลายสิ่งก่อสร้างเหล่านั้นด้วยการทุบทิ้งใช้รถไถคันทิ้งเพื่อใช้ที่เหล่านั้นเป็นที่ทำการเกษตร และเคยมีการขุดพบซากของใช้ในสมัยโบราณ เช่น ถ้วย ชาม ดาบ หอก โดยชาวบ้านจะเชื่อว่าแต่ก่อนเป็นทางผ่านของกองทัพพม่าที่เข้ามาคืออยุธยาด้วย ว่ากันว่าชุมชนบ้านวังกลุ่มนี้อาจจะเป็นชุมชนที่มีความรุ่งเรืองอยู่ในสมัยพระเจ้าอู่ทอง เพราะที่นี้อยู่ติดกับอำเภออู่ทองด้วย โดยมีหลักฐานหลงเหลือคือ โบสถ์ร้างที่อยู่ตามชายทุ่งหนึ่งแห่ง โบสถ์เก่าที่อยู่ในวัดวังกลุ่ม ซึ่งปัจจุบันมีการสร้างโบสถ์ใหม่ครอบโบสถ์หลังเก่า และมีพระปรางที่บ้านเขารักษ์ซึ่งมีการบูรณปฏิสังขรณ์ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อยู่

ลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจ

ประชากรของชุมชนราวหวน้อยที่ทำการศึกษารวเรื่องครัวเรือนและประชากรจะศึกษาเฉพาะหมู่ที่ 2 ซึ่งได้ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร หมู่ 2 มีจำนวนประชากรทั้งหมด 501 คน ชาย 240 คน หญิง 261 คน โดยมีคนที่มีอายุระหว่าง 12-24 ปี จำนวน 105 คน เป็นชาย 51 คน หญิง 54 คน มีเลขที่บ้านอยู่ 131 ครัวเรือน มีบางครัวเรือนไม่มีบ้านตั้งอยู่ในชุมชนแต่ไปตั้งบ้านอยู่ในทุ่งนาและบ่อ กุ้งแทนซึ่งจะอยู่ภายนอกบริเวณชุมชน

การใช้ภาษาของคนในชุมชนจะเป็นภาษาไทยที่มีสำเนียงเฉพาะถิ่นที่เรียกว่าสำเนียง “เหนือ” แต่ชาวชุมชนมักจะออกเสียงว่า “เนอ” และภาษากลางที่ใช้ในชุมชนนี้จะเรียกว่าสำเนียง “เขื่อง” มีคำพูดที่เป็นศัพท์เฉพาะถิ่นหลายคำ เช่น คำว่า “กะลูก” ซึ่งแปลว่า หลุม บ่อ ที่อยู่ตามพื้นดิน หรือพื้นถนน ชุมชนนี้ยังมีสภาพชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรมอยู่ การประกอบอาชีพของผู้คนในชุมชน โดยส่วนใหญ่แล้วคนในชุมชนนี้จะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก มีการทำการเกษตรกรรมได้แก่ ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้มีอาชีพรับจ้างทำงานทั้งในและนอกชุมชน ค้าขาย และรับราชการหรือพนักงานของรัฐ

การทำนา คนในชุมชนส่วนใหญ่ทำนาและมีที่นาเป็นของตัวเอง มีบางส่วนที่เช่าที่นาเพื่อนบ้านทำ การทำนาก็จะเป็นนาปลั่งที่ใช้น้ำจากคลองชลประทานที่ไหลผ่านทุ่งนาในชุมชน คนในชุมชนสามารถทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง (หน้า) ปัจจุบันนี้จะมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการทำนาทั้งหมด ใช้รถไถในการไถ การดีดินเตรียมหว่าน ถึงหน้าเก็บเกี่ยวก็ใช้รถเกี่ยวซึ่งในชุมชนจะมีหลายเจ้ารับจ้างไถ และเก็บเกี่ยว การทำนาปลั่งจะทำเพื่อขายโดยเฉพาะมีการใช้สารเคมีทั้งหมด คนที่ทำนาจะซื้อข้าวกินเนื่องจากข้าวที่ทำจะเป็นข้าวแข็งไว้สำหรับขาย ส่วนข้าวที่บริโภคในชุมชนจะเป็นข้าวอ่อน ข้าวหอมมะลิซึ่งมีบางเจ้าที่ทำนาไว้กิน โดยนาที่ทำไว้กินจะทำในนาที่ใช้น้ำฝน เป็นนา

ปี จากการบอกเล่าของชาวนาทราบว่าการทำนามีต้นทุนสูงเนื่องจากต้องใช้ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืชและ
 วัชพืชมาก ขั้นตอนการทำต้องอาศัยเครื่องจักรก็ต้องจ้างเขาทำ เช่นจ้างรถไถ รถเกี่ยว และราคาข้าว
 ในตลาดก็ไม่ดี การทำนานั้นจะขายผลผลิตได้ทั้งหมดทั้งข้าวและฟางข้าว ฟางข้าวจะมีคนมารับซื้อ
 ไปอัดเป็นก้อนทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าไปขาย ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ใช้คลุมดินปลูกผัก โดยฟางที่อัดเป็น
 ก้อนแล้วจะขายกันก้อนละ 20 บาท การทำนาของชาวนามีการผูกราคาไว้กับระบบตลาดของ
 ประเทศซึ่งถ้าเศรษฐกิจดีราคาข้าวจะดี ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีราคาข้าวก็ตกชาวนามีเค็ดรอนตาม การทำ
 นาต้องใช้ทุนสูงคนที่ไม่มีทุนของตัวเองมักไม่มีโอกาสได้ทำ ถึงทำก็จะไม่คุ้มค่าน้อยบางคนทำไม่
 ไหวปล่อยให้เขาเช่าไป เจ้าตัวหันไปทำอาชีพรับจ้างก็มี

ทำไร่ ในที่ที่ไม่สามารถใช้น้ำจากคลองชลประทานจะทำการปลูกพวกมันสำปะหลังและ
 อ้อยซึ่งระยะเวลาที่จะเก็บเกี่ยวได้ปี บริเวณที่ราบเชิงเขาจะทำไร่มันและไร่อ้อย

ค้าขาย การค้าขายในชุมชนเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีหลายรูปแบบมีทั้งร้านขาย
 ปลีกและขายส่ง การค้าสินค้าการเกษตร การขายของตามตลาดนัด ซึ่งการค้าส่งจะเป็นร้านค้าใหญ่ที่
 ขายปลีกด้วยและมีรถส่งของไปลงตามร้านขายปลีกในชุมชน ซึ่งร้านขายของชำในชุมชนไม่ต้องไป
 ซื้อของจากที่อื่นมาขายจะมีรถจากร้านขายส่งในหมู่บ้านมาส่งของให้ถึงที่มีรถส่งของจากข้างนอกก็
 มีแล้วแต่ว่าร้านค้าจะรับของใคร ในหมู่ 2 จะมีร้านใหญ่อยู่ร้านหนึ่ง มีร้านขายของชำอีก 6 ร้านซึ่งจะ
 ขายของกินของใช้ทั่วไป มีเหล้าเบียร์ขาย มีร้านขายปุ๋ยและสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร มีร้านซ่อมและ
 ขายโทรศัพท์มือถือ 2 ร้าน ร้านนวดแผนไทย 1 ร้าน บั๊มน้ำมัน 2 แห่ง ร้านตัดผมชาย 1 ร้าน ร้านเสริม
 สวย 2 ร้าน ร้านอาหารตามสั่งและก๋วยเตี๋ยว 2 ร้าน ร้านก๋วยเตี๋ยว 2 ร้าน ร้านเกมส์ 2 ร้าน ร้านขาย
 เครื่องใช้ไฟฟ้าร้าน อู่ซ่อมรถยนต์ 2 แห่ง อู่ซ่อมรถแห่งหนึ่งมีการต่อรถสามล้อข้างมอเตอร์ไซค์ด้วย
 ชาวบ้านเรียกว่าซาเล้ง มีร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ 1 แห่ง การขายของอีกแบบคือการขายของตามตลาด
 นัดซึ่งในชุมชนจะมีตลาดนัดตามจุดต่าง ๆ ในละแวกนี้ ในหมู่ 2 จะมีที่บริเวณวัดและบริเวณลาน
 กว้างใกล้ปั๊มน้ำมัน จะหมุนเวียนตามวันและสถานที่ในละแวกนี้ ซึ่งคนในชุมชนจะมาจับจ่ายใช้
 สอยกันตามตลาดนัด มีของขายจำพวก กับข้าว ขนม เนื้อ หมู ไข่ ผลไม้ ผัก ของใช้ต่างๆ ซึ่งจากการ
 สัมผัสกับชุมชนนี้พบว่าชุมชนต้องพึ่งพาระบบตลาดกล่าวคือไม่มีการผลิตด้วยตัวเอง การพึ่งตนเอง
 ในการผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือนแทบจะไม่มีเลย ผักปลาที่จะมาทำอาหารในครัวเรือนต้องซื้อ
 จากตลาดทั้งหมด มีบ้างที่ปลูกสวนครัวแต่ไม่มาก ส่วนการค้าสินค้าทางการเกษตรจะมีการค้ากึ่งคือ
 จะรับซื้อจากบ่อกุ้งของคนในชุมชนไปขายตามตลาดนัดขายส่งซึ่งอยู่ที่อื่น การค้าวัวค้ำแพะจะใช้
 รถรับซื้อวัวหรือแพะจากที่ต่าง ๆ ไปขายกันที่ตลาดนัดที่มีพ่อค้าวัวไปชุมนุมกันพวกโรงเชือดจากที่
 ต่างๆก็จะมารับซื้ออีกทีหนึ่งโดยเขาจะเรียกกันว่า วัววัง หมายถึงการบรรทุกวัวใส่รถวังไปขาย มีการ
 วังรับซื้อของเก่า เก็บของเก่าไปขายก็มีซึ่งมีแหล่งรับซื้ออยู่ในชุมชน และมีการเก็บของป่ามาขายก็มี

เช่น หน่อไม้ เห็ด อึ่ง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับฤดูของมัน ในชุมชนมีร้านขายยาซึ่งเป็นคนกรุงเทพฯ มาเช่าห้องเปิดร้านขายยาอยู่ 1 แห่ง

รับจ้าง อาชีพรับจ้างของคนในชุมชนมีหลายแบบเช่นกัน จะมีการรับจ้างภายในและภายนอกชุมชนซึ่งภายในชุมชนก็จะมีมีการรับจ้างทำงานในไร่ นา จะมีการรับจ้างขับรถไถ รับจ้างขับรถเกี่ยวซึ่งในชุมชนจะมีเจ้าไถแก่ที่มีรถเกี่ยว 2 จ้าว และรถไถอีกหลายจ้าว รับจ้างหว่านข้าว หว่านปุ๋ย พ่นยา เกี่ยวข้าว (ไปกับรถเกี่ยว) ชุคมัน รับจ้างทำงานในสวนยูคาลิป รับจ้างลากุ้ง รับจ้างตัดหญ้า รับเย็บผ้าตามบ้านซึ่งจะเป็นผ้าโหลที่มีเจ้าแก่มาส่งให้เย็บคิดค่าแรงเป็นตัวหรือ โหล จะมีการรวมตัวไปเย็บตามบ้านที่มีจักรเย็บผ้าซึ่งจักรเย็บผ้าก็ต้องผ่อนส่งเขาและทางเจ้าแก่จะมีมอเตอร์มาตลอด การรับจ้างภายในชุมชนจะมีทั้งรายวันและรับเหมา ถ้างานเหมาจะเฉลี่ยแบ่งกัน ถ้ารายวันจะได้วันละ 150 ขึ้น อย่างการเกี่ยวข้าว พ่นยา ไถนาเขาจะคิดค่าจ้างเป็นไร่ ส่วนการรับจ้างภายนอกชุมชนก็จะมีมีการไปรับจ้างในโรงงานแฉกท่าม่วง ท่ามะกา หรือแฉกท่าชุมธานี โดยจะมีรถรับส่งไปที่ทำงาน เป็นพวกโรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานทำไก่ มีการเข้างานเป็นกะเป็นเวลา ในโรงงานมีกฎระเบียบเยอะชาวบ้านไม่ค่อยนิยมไปทำเท่าไร นอกจากนี้ก็มีคนไปทำงานรับจ้างในเมืองและในกรุงเทพฯ ด้วย นอกจากนี้ก็จะมีอาชีพเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง มีชาวบ้านหลายครอบครัวที่มีความสามารถในการก่อสร้าง จะรับเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างตามที่ต่าง ๆ ในละแวกบ้านและในพื้นที่อื่น ๆ

เลี้ยงสัตว์ ในชุมชนจะมีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด ซึ่งที่พบมากจะเป็นวัว แพะ แกะ กุ้ง มีเป็ด หมู ไก่บ้าง การเลี้ยงวัว แพะ แกะ จะไปเลี้ยงตามทุ่งนา บริเวณเชิงเขา และบริเวณคันคลอง การเลี้ยงวัวเลี้ยงแพะจะมีการสร้างคอกให้ตามที่ต่างๆเช่น บริเวณเชิงเขา ชายทุ่ง ช้างบ้านมีการมุ่งหลังคากางมุ้งให้ด้วย ช่วงหน้าฝนจะปล่อยหากินตามทุ่งหญ้า หรือบนเขา ถ้าหน้าแล้งจะให้กินฟางอยู่ในคอกหรือเกี่ยวหญ้ามาให้ คนเลี้ยงวัวก็ต้องซื้อหญ้า ซื้อฟางมาเลี้ยงด้วย ส่วนการขายก็จะเป็นพวกมูลสัตว์ที่ขายได้ การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งจะมีเล้าเปิดที่บ้านตอนเช้าก็จะเอาเป็ดขึ้นรถแล้วไปปล่อยให้หากินในทุ่งนา ตอนเย็นก็เก็บขึ้นรถกลับบ้าน การทำบ่อกุ้งกุ้งที่ชาวบ้านเลี้ยงจะเป็นกุ้งก้ามกรามโดยเขาจะขุดบ่อตามทุ่งนา ต้องทำเครื่องปั้มน้ำให้ ให้อาหาร ต้องไปสร้างบ้านหรือกระท่อมในบ่อกุ้ง เจ้าของต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากต้นทุนการทำบ่อกุ้งจะสูงมากและมีความเสี่ยงสูงซึ่งผู้ที่ทำบ่อกุ้งนี้ก็ต้องมีฐานะพอสมควร ในการขายกุ้งทีหนึ่งกำไรที่ได้ก็มักเป็นหลักแสนเช่นเดียวกัน

รับราชการ มีส่วนหนึ่งที่อาชีพรับราชการซึ่งจะมีทั้ง ครู ตำรวจ ทหาร พยาบาล เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการรับราชการส่วนมากจะเป็นครูซึ่งจะมีตำแหน่งระดับผู้อำนวยการโรงเรียนอยู่หลายคน

ลักษณะบ้านเรือนในชุมชนจะมีผสมผสานกันหลายแบบ มีบ้านไม้ และบ้านปูนทั้งยกพื้น มีและไม่ยกพื้น ทั้งชั้นเดียวและสองชั้นแต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นบ้านที่สร้างด้วยอิฐและปูน การใช้ไม้สร้างบ้านจะเป็นไม้ที่ซื้อมาจากบ้านเก่าที่อื่นมาเนื่องจากในพื้นที่ไม่สามารถหาไม้สร้างบ้านได้แล้ว ไม้ที่มาใช้สร้างบ้านส่วนใหญ่ใช้ไม้มะค่าโมง บ้างก็ใช้ไม้มะม่วง ไม้สร้างบ้านหายากชาวบ้านสมัยนี้ จะหันมาอยู่บ้านที่สร้างด้วยปูนเนื่องจากหาซื้อได้ง่ายและมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า สถาปัตยกรรมที่ก่อสร้างบ้านเรือนจะเป็นแบบชาวบ้านจะสร้างแบบเรียบง่ายให้ใช้อาศัยอยู่ได้ ไม่ค่อยเน้นเรื่องความหรูหราเท่าไรนัก โดยทั่วไปรูปแบบการสร้างบ้านจะอิงกับวัตถุประสงค์การใช้งานเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือทำธุรกิจ อุปกรณ์ตกแต่งบ้านจะเป็นของใช้ที่ใช้ในบ้าน กรอบรูปต่างๆประดับไว้ตามข้างฝาบ้าน มีเฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สอย บริเวณบ้านจะปลูกต้นไม้ เช่น ต้นมะม่วง มะขาม มะกอก และไม้ดอก ไม้ประดับ บริเวณบ้านมักจะมีที่พักผ่อนของคนในบ้าน เช่น แคร่ โต๊ะหินอ่อน เพลญวน ไม้ตามบริเวณใต้ถุนบ้านหรือใต้ร่มไม้หน้าบ้านเพื่อเป็นที่พักผ่อน นั่งคุยกัน และหลบคลายความร้อนในตอนกลางวัน และบางบ้านจะมีปลูกพืชสวนครัว เช่น โหระพา กะเพรา ตะไคร้ ไว้บริเวณบ้าน ในหมู่บ้านห่อมบ้านที่เป็นญาติพี่น้องมักจะไม่มีการบ้าน บ้านจะตั้งอยู่ติดกันไปมาหาสู่กันได้สะดวก บ้านที่มีรั้วส่วนใหญ่มักจะเป็นครอบครัวใหญ่ หรือมีบ้านหลายหลังอยู่ในรั้วเดียวกัน ในบริเวณบ้านชาวบ้านที่นี้จะมีการประกอบพิธีกรรมประจำบ้านซึ่งจะมีทุกบ้านบ้านละ 2 หลังคือศาลพระภูมิกับศาลเจ้าที่ในวันพระและวันสำคัญจะมีการไหว้ศาลพระภูมิ นำดอกไม้ รูป เทียนและของเซ่นไหว้ ขึ้นศาลพระภูมิ

บทบาททางศาสนา

ในชุมชนบ้านรางหวายมีวัดพุทธศาสนาหนึ่งแห่ง คือ วัดรางหวาย คนในชุมชนทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ชาวบ้านอุปถัมภ์ค้ำชูวัดเป็นอย่างดี เห็นได้จากการร่วมกันบริจาคเงินทำบุญสร้างโบสถ์ที่วัด และศาลาในบริเวณวัด ซึ่งบริเวณข้างโบสถ์มีป้ายแสดงรายนามผู้ถวายปัจจัยสร้างโบสถ์จะเป็นรายชื่อของคนในชุมชนทั้งหมด ซึ่งยอดการถวายเงินสร้างโบสถ์ของแต่ละครอบครัวหรือแต่ละคนจะมียอดสูงสุดถึง 20,000 บาท มีจำนวนหลายราย ผู้บริจาคอย่างต่ำจะอยู่ที่ประมาณ 1,000 บาท ชุมชนที่มาร่วมทำบุญที่วัดจะมีหลายหมู่ในบริเวณนี้ ซึ่งบ้านที่เรียกชื่อหมู่บ้านว่าบ้านรางหวาย ในที่นี้ประกอบด้วยบ้านที่แยกหมู่เป็นหมู่บ้านตามการปกครองจะมี หมู่ 2, 16 และหมู่ 20 ซึ่งแต่ละหมู่มีครัวเรือนราว ๆ ร้อยกว่าหลังคาเรือน นอกนั้นมีหมู่ 10 บ้านรางทอง, หมู่ 3 บ้านลาดหมู (มีห่อมบ้านชุกพี บ้านวังไทร รวมอยู่ด้วย), หมู่ 18 บ้านนาทราย ซึ่งหมู่บ้านเหล่านี้จะมีความรู้สึกของตัวเองเป็นชุมชนเดียวกัน จะมาร่วมทำบุญที่วัดรางหวายร่วมกัน และวัดนี้ก็เป็นของคนในชุมชนละแวกนี้ที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ทำบุญตามวันสำคัญต่างๆทางศาสนา เป็นวัดที่คนในชุมชนเอาลูกหลานมาบวชตามประเพณี เป็นที่ประกอบพิธีฌาปนกิจศพเมื่อมีคนในชุมชนเสียชีวิต วัดจึงมีบทบาทต่อเรื่องความเชื่อ ความศรัทธา และการประกอบกิจกรรมทาง

ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งได้แก่ ประเพณีงานบวช, งานแต่ง, ขึ้นบ้านใหม่, งานศพ, และอีกหลาย ๆ งานที่ต้องอาศัยพระสงฆ์ไปประกอบพิธีในงาน โดยพระสงฆ์จะประกอบพิธีสวดมนต์ให้เพื่อความเป็นสิริมงคล มีการเทศนาสั่งสอน ให้ชาวบ้านได้ทำบุญ สร้างความสบายใจให้แก่ผู้ทำบุญ

ชุมชนมีประเพณีการบวชซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญของคนในชุมชน บ้านไหนมีลูกชายจะต้องให้บวชเมื่ออายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ เป็นความเชื่อว่ถ้าลูกชายได้บวชพ่อแม่จะได้รับผลบุญกุศลนั้น เด็กผู้ชายทุกคนจะมีความเชื่อเรื่องนี้อย่างจริงจัง เขาเชื่อว่ในชีวิตลูกผู้ชายต้องบวชและจะมีความเชื่อว่จะต้องบวชก่อนแต่งงานเพื่อทดแทนพระคุณพ่อแม่ สร้างความปลื้มปิติให้แก่พ่อแม่ และถ้าใครมีลูกชายพ่อแม่ต่างก็คาดหวังจะให้ลูกชายได้บวช ได้เห็นชายผ้าเหลืองของลูกชาย ในงานบวชของลูกชายชาวชุมชนจะมีการจัดงานอย่างสมเกียรติ และมีการถือป็นหน้าเป็นตาอย่างหนึ่งของครอบครัวและวงศ์ตระกูลในงานบวชจะมีการบอกงานกันญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านก็จะมาช่วยงานและร่วมงาน ในงานมีกิจกรรมรื่นเริง มีโตะไทย มีเครื่องเสียงมีวงดนตรีมาเล่น ซึ่งวงดนตรีก็จะเป็นของคนในชุมชนกันเองที่จ้างมาเล่นในงาน ตอนเช้าวันต่อมาจะมีกิจกรรมแห่ناقไปที่วัดและร่วมพิธีอุปสมบทต่อไป

นอกจากนี้ยังมีประเพณีสำคัญของชุมชน คือ วันสาตจีน และสาตไทย งานสาตจีนคนในชุมชนที่มีเชื้อสายจีนจะมีพิธีการไหว้เจ้า ไหว้บรรพชนในบ้านและไปทำบุญที่วัดจะเป็นวันรวมญาติคนในครอบครัวจะมีการทำพิธีและรับประทานอาหารร่วมกัน ส่วนวันสาตไทยจะมีการทำบุญที่วัดโดยมีขมนมกระยาสาตไปถวายและมอบให้ญาติผู้ใหญ่และเพื่อนบ้าน แต่ก่อนชาวบ้านจะกว่นกระยาสาตกันเองไปทำบุญที่วัดและมีการแจกจ่ายแลกเปลี่ยนกันตามบ้าน ต่อมาก็จะเป็นการซื้อกระยาสาตสำเร็จรูปจากตลาดนัดมาทำบุญกัน เพื่อความสะดวก กิจกรรมการร่วมกันกว่นกระยาสาตของชาวบ้านจึงหายไป

ในวันปกติจะมีพระสงฆ์ออกมาบิณฑบาตในหมู่บ้านทุกเช้า ในวันพระและวันสำคัญทางศาสนาชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดกันคนที่ไปส่วนใหญ่จะเป็นวัยกลางคนและผู้สูงอายุ วัยอื่นก็จะมีเด็กที่พ่อแม่พาไปด้วย ส่วนวัยรุ่นและวัยทำงานไม่ค่อยไป จะไปก็เมื่อเป็นวันสำคัญมาก ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันเกิด ในวันพระจะมีคนเฒ่าคนแก่ไปปฏิบัติธรรมถือศีลอยู่ที่วัด วัยกลางคนก็มีบ้างและส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้านมากกว่าที่ชอบไปวัด พุดถึงบทบาทของวัดต่อเด็กและเยาวชน จากการสังเกตวัดไม่ค่อยมีบทบาทต่อเด็กและเยาวชนเท่าไรในชีวิตประจำวัน แต่จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรักใคร่ของเด็กและเยาวชนบ้างในเรื่องประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับบาปบุญคุณโทษ ในวันสำคัญจะมีเด็กและเยาวชนไปร่วมทำบุญที่วัดบ้าง ถ้าเป็นวันสำคัญใหญ่ ๆ จะไปกันเยอะไปทำบุญร่วมกับพ่อแม่และเพื่อน ๆ แต่โดยปกติเด็กและเยาวชนหรือแม้แต่คนวัยทำงานจะไม่ค่อยไปวัด แต่ก็มีความเชื่อทางศาสนาอยู่และจะไปวัดในวันเทศกาลสำคัญ ๆ เท่านั้น

วัดกับโรงเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกันในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งในวันพระ ครูจะนำนักเรียนในโรงเรียนไปร่วมทำบุญ ฟังธรรมในตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ และกลับมาหลังเข้าแถวเคารพธงชาติเสร็จ จะสลับกันไปครั้งละหนึ่งชั้นเรียน นักเรียนที่ครูพาไปวัดมักเป็นนักเรียนช่วงประถมตอนปลายและมัธยมต้น วัดกับทางโรงเรียนจะประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนวัดมาก่อนครูจึงมีแนวคิดในการให้เด็กได้ใกล้ชิดกับวัด และทางวัดจะมีกิจกรรมธรรมศึกษาให้นักเรียนชั้นมัธยมเรียนวิชาธรรมศึกษา มีการสอบและให้ประกาศนียบัตรแก่นักเรียนเป็นนักธรรมตรี โท เอก ด้วย ในระหว่างเรียนมีคาบแนะแนวหรือกิจกรรมบางครั้งครูจะส่งนักเรียนไปนั่งฟังเทศน์กับหลวงพ่ที่วัด จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์พบว่ามึนักเรียนที่เข้าร่วม ที่เคยไปเจอเป็นเด็กมัธยมซึ่งมีบางส่วนที่ตั้งใจฟัง และมีบางส่วนที่ไม่สนใจฟัง นั่งคุยและนั่งหลับ พอกลับมาครูกักจะถามว่ารับรู้อะไรมาบ้าง ซึ่งในสพระธรรมหรือไม่ มักจะได้คำตอบว่าไม่รู้เรื่องทีไปเพราะครูสั่งให้ไปประมาณนั้น บางทีนักเรียนทำผิดครูปกครองได้ข่าวว่านักเรียนไปเล่นการพนันก็จะมีกิจกรรมให้นักเรียนห้องนั้นไปฟังเทศน์ที่วัดให้หลวงพ่อบรมสักชั่วโมงหรือสองชั่วโมง การเดินทางไปวัดครูจะให้นักเรียนเดินไปเป็นแถวอย่างเป็นระเบียบและครูจะจับมอเตอร์ไซค์ตามไปดูแลแถวอย่างใกล้ชิด เวลานั้นนักเรียนเดินแตกแถวและเล่นกันในแถว ครูก็จะกำชับให้เดินให้เป็นระเบียบและสำรวมกิริยา

โรงเรียนและองค์กรของรัฐในชุมชน

โรงเรียนในชุมชนรางหวายจะมีหนึ่งแห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลพนมทวน (วัดรางหวาย) ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 บ้านรางหวาย ซึ่งทราบจากคำบอกเล่าของผู้รู้ว้ว่าแต่ก่อนโรงเรียนอยู่ในบริเวณวัด เป็นโรงเรียนวัดรางหวาย ต่อมาย้ายมาตั้งอยู่ในที่ตั้งปัจจุบันโดยได้รับบริจาคที่จากกำนันในหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันกำนันท่านนี้คือนายก องค์กรบริหารส่วนตำบลรางหวาย และทางอำเภอได้งบประมาณสร้างโรงเรียนอนุบาลพนมทวน จึงเห็นว่าโรงเรียนวัดรางหวายมีความพร้อมจึงเองงบประมาณมาลงที่โรงเรียนนี้ จึงเปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากโรงเรียนวัดรางหวายเป็นโรงเรียนอนุบาลพนมทวน (วัดรางหวาย) ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลพนมทวน (วัดรางหวาย) ทำการเปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งมีเด็กจากชุมชนในบริเวณใกล้เคียง (ภายในตำบลรางหวาย) มาเรียนหนังสือ ซึ่งโรงเรียนโรงเรียนนี้มีเขตพื้นที่บริการในหลายชุมชน ได้แก่หมู่ 2, 10, 16 ,20 บ้านรางหวาย, หมู่ 3 บ้านลาดหมู ชุกพี ่วงไทร, หมู่ 14 บ้านวังกุ่ม, หมู่ 18 บ้านนาทราย, หมู่ 21 บ้านหนองแก ซึ่งเด็กหมู่บ้านเหล่านี้จะมาเรียนร่วมกันที่โรงเรียนรางหวายซึ่งจะอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน ระยะไกลสุดจากหมู่บ้านถึงโรงเรียนประมาณ 3 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเด็กนักเรียนจากบ้านหนองจอก และบ้านโคราช มาเรียนด้วย โรงเรียนมีครู 28 คน มีนักเรียนจำนวน 500 คน

ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน และเป็นคนในชุมชน ครูในโรงเรียนจะเป็นที่เคารพของเด็กนักเรียนและคนในชุมชน เนื่องด้วยเป็นครูมานานมีความเป็นกันเองกับนักเรียนทั้งศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบัน โรงเรียนนี้เป็นแหล่งรวมตัวของคนในชุมชนในการเล่นกีฬา โดยเด็กและเยาวชนในชุมชนจะมาเล่นฟุตบอล ตะกร้อ วอลเลย์บอลที่โรงเรียนในตอนเย็นทุกวัน นอกจากนี้จะมีกิจกรรมเล่นดนตรีของวัยรุ่นเป็น โดยโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนเครื่องดนตรีจากองค์การบริหารส่วนตำบล ทางครูจึงมีกิจกรรมให้วัยรุ่นที่สนใจดนตรีมาเล่น มาซ้อมดนตรีที่โรงเรียนในตอนค่ำเพื่อเด็กเข้ามาให้อยู่ในความดูแลของครู มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องสถานการณ์วัยรุ่นในชุมชนกับครู เพื่อพวกเขาจะได้ไม่เติบโตไปทำอย่างอื่น เช่น ขับรถเที่ยว จับกลุ่มกินเหล้า โรงเรียนจะเป็นสถาบันที่มีบทบาทในเรื่องการให้วิชาความรู้ การเสริมสร้างทักษะทางกีฬา ดนตรี การเป็นผู้นำ อบรมสั่งสอน เรื่องคุณธรรมจริยธรรม คุณค่าความประพฤติของนักเรียน และเป็นตัวกลางในการจัดการปัญหาของนักเรียน

สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลรางหวาย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในหมู่ 2 เช่นกัน ทำหน้าที่ในการปกครองชุมชนในตำบล ซึ่งการปกครองในตำบลนี้จะมีรูปแบบการปกครองแบบองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ซึ่งในเขตที่ศึกษานี้เป็นเขตการปกครองโดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีการปกครองและพัฒนา บริหารจัดการในด้านต่างๆซึ่งมีหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 20 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22 และ 23 องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการพัฒนาระบบสาธารณสุขไปทุกตำบลต่าง ๆ ในเขตรับผิดชอบ มีศูนย์บรรเทาสาธารณภัย บริการรถดับเพลิง รถขยะ มี อปพร. ทำหน้าที่ช่วยดูแลความสงบและบรรเทาสาธารณภัย มีศูนย์รับแจ้งเหตุ โดยมี อปพร. เข้าเวรเฝ้าวิฑู และมีสมาชิก อปพร. อยู่ตามชุมชนต่าง ๆ มีวิฑูสื่อสารคอยแจ้งเหตุเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ต้องปฏิบัติงานจะมีการเรียกรวมตัวกันไปช่วยเหลือ เมื่อมีงานเลี้ยงหรืองานอะไรในชุมชนสมาชิก อปพร. จะไปช่วยอำนวยความสะดวกเรื่องจราจรและการรักษาความปลอดภัย มีบริการการแพทย์ฉุกเฉินเวลาชาวบ้านเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุจะมีรถจากองค์การบริหารส่วนตำบล พาไปส่งโรงพยาบาลฟรีตลอด 24 ชั่วโมง แต่อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ยังไม่พร้อม มีการทำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล จะมิงงบประมาณในการจ้างครูสอนเด็กอนุบาลในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล มีการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ มีบริการจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ และองค์การบริหารส่วนตำบล มีกิจกรรมส่งเสริมชุมชนในด้านต่าง ได้แก่ ครอบครัว ผู้สูงอายุมีชมรมผู้สูงอายุ การดูแลแม่และเด็ก การจัดกิจกรรมให้กับเด็กนักเรียนในเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันยาเสพติด โดยจะมีกิจกรรมอบรมอยู่บ่อย ๆ ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

ป้อมตำรวจบ้าน รางหวาย ตั้งอยู่ที่มีตำรวจจากโรงพักในตัวอำเภอมาประจำอยู่ 2 นาย และมีตำรวจอาสาในชุมชนมาช่วย บทบาทของตำรวจจะรักษาความสงบในชุมชน คอยอำนวยความสะดวกในงานต่าง ๆ ของหมู่บ้าน รับแจ้งเหตุและระงับเหตุเมื่อเกิดเหตุด่วนเหตุร้าย ซึ่งมักจะมีเรื่องการทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุรถชนกันในชุมชน ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดในชุมชน นอกจากการระงับเหตุการณ์จะมีการไกล่เกลี่ยปัญหาอย่างการทะเลาะวิวาทจะมีการระงับเหตุปรามกัน การจับกุมการเล่นการพนันในชุมชน เช่น เล่นไพ่ ตีไก่ เล่นสνούเกอร์ แต่ตำรวจที่ประจำอยู่ในชุมชนจะไม่ค่อยจับคนที่จับจะเป็นตำรวจจากโรงพักในตัวอำเภอ ส่วนเรื่องที่เป็นการทำผิดของเด็กรักเรียนในโรงเรียน เช่น การลักขโมย การทะเลาะวิวาทของเด็กนักเรียน ตำรวจจะให้ครูฝ่ายปกครองในโรงเรียนจัดการแทน

สถานีอนามัยบ้านโคราซ ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านโคราซซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนนี้มากนัก ชาวบ้านจะไปใช้บริการทางสุขภาพที่นั่น ซึ่งโคราซกับรางหวายเป็นชุมชนที่ต่อเนื่องกันแต่มีการแบ่งเขตปกครองเป็นต่างหมู่บ้าน และบ้านโคราซจะเป็นเขตเทศบาล ซึ่งในชุมชนจะมีอาสาสมัครหมู่บ้านเป็นผู้ช่วยในการเข้าถึงชาวบ้านในการรณรงค์ให้ความรู้ต่าง ๆ และการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน

ความสัมพันธ์ทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม การเกาะเกี่ยว การพึ่งพาอาศัยกัน

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจะมีความเกี่ยวพันเป็นเครือญาติกัน ในชุมชนนี้มีคนไม่กี่ตระกูลแต่ละตระกูลก็จะแต่งงานกันเองในชุมชนทำให้โยงใยเกี่ยวพันกันเป็นญาติพี่น้องทั้งหมด การตั้งบ้านเรือนคนที่เป็ญาติพี่น้องกันจะตั้งบ้านอยู่ในหอย่อมบ้านเดียวกัน ในหมู่บ้านจะมีการตัดถนนทางเข้าบ้านเป็นซอยคนเป็นญาติกันก็จะอยู่ซอยเดียวกัน โดยชาวบ้านจะเรียกกันว่าหมู่บ้านเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนจะรู้จักกันหมดทุกคน แต่ถ้าต่างหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่ก็ไม่ค่อยรู้จักเด็ก รุ่นหลังเวลาผู้ใหญ่เจอเด็กมักจะถามกันว่าเป็นลูกหลานของใครแล้วก็จะรู้ ในหมู่ที่เป็นญาติพี่น้องกันจะไปมาหาสู่กันเฉพาะบ้านใกล้ ๆ เท่านั้นจะไม่ค่อยไปไกลการใช้ชีวิตมักจะอยู่กันเฉพาะหมู่ของตัวเอง ถ้าไปทำไร่ทำนาเจอเพื่อนบ้านตามทางหรือทำงานด้วยกันเขาจะทักทายกัน ความสนิทสนมกันการคบกันการเข้ากลุ่มของคนในชุมชนจะแบ่งกันเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจหรือกิจกรรมร่วมกัน การทำกิจกรรมก็จะเข้ากิจกรรมของกลุ่มของตัวเองและมีการคบกันตามรุ่น ตามวัย คนวัยต่าง ๆ ก็จะมีกลุ่มมีกิจกรรมของตัวเองร่วมกัน อย่างกลุ่มพ่อบ้านก็จะมีการทำนา รับจ้างร่วมกัน พบปะกันพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องงานกัน กินเหล้าร่วมกัน กลุ่มแม่บ้านจะรู้จักกันทั้งหมดมักจับกลุ่มคุยกันตามบ้าน ตามร้านค้าหลังเลิกงานหรือพักกลางวันโดยจับกลุ่มคุยกันและนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน การคบกันของกลุ่มคนใหญ่จะไปมาหาสู่กันในละแวกบ้าน ส่วนวัยรุ่นจะมีกลุ่มของตัวเองในการทำกิจกรรม เช่น เรียนหนังสือ เล่นกีฬา ขับรถเที่ยว เล่นดนตรี ตีไก่ ดื่ม เป็นต้น ถ้าในช่วงเวลา

ปกติแต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มตัวเอง ถ้ามีงานหรือเทศกาลจะมีการไปร่วมงานรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งช่วงเวลาที่ปกติกลุ่มต่าง ๆ ก็จะแยกย้ายกันทำกิจกรรมของตัวเอง ไม่ก้าวก่ายกันถ้าไม่มีปัญหา อย่างวัยรุ่นพ่อแม่ก็จะให้อิสระในการเข้ากับกลุ่มเพื่อนไปทำกิจกรรมที่กลุ่มตัวเองสนใจ โดยไม่คิดกัน ปล่อยให้ไปอยู่ไปเล่นและเที่ยวกับพวก ผู้ใหญ่ก็ทำงานของผู้ใหญ่ไป จากการแบ่งกลุ่มกันของคนวัยต่าง ๆ ก็จะเกิดช่องว่างบางอย่างขึ้นมาจนคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงที่เป็นญาติกันจะนับญาติกัน ไม่ถูกและไม่รู้ว่าตัวเองเป็นญาติกัน

ชุมชนจะมีประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งแต่เดิมประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้ได้เชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนให้แน่นแฟ้น อย่างการทำไร่ ทำนา ในสมัยก่อนมีการพึ่งพาอาศัยกันใช้แรงงานกัน โดยห้อมบ้านใกล้ ๆ กันจะช่วยกันผลัดกันไปช่วยทำงานในไร่ นา ของกันและกันซึ่งการใช้ชีวิตลักษณะนี้จากการบอกเล่าของชาวชุมชนทราบว่าคนที่อยู่หมู่ละแวกบ้านเดียวกันก็จะพึ่งพาอาศัยกันแต่ในหมู่ตัวเองไม่ค่อยไปยุ่งกับหมู่อื่นสักเท่าไร มีงานอะไรก็มักช่วยกันเอง ถ้ามีงานบวช งานศพในหมู่อื่นถ้าเจ้าภาพไม่มาบอกบุญก็จะไม่ไปหรือจะไปเฉพาญาติพี่น้องของตัวเอง และแต่ละหมู่จะมีลักษณะพฤติกรรม ความคิดที่แตกต่างกัน บางหมู่อยู่แบบกระตือรือร้น บางหมู่อยู่อย่างสบาย ๆ ไม่ทะเยอทะยาน มีคนให้ข้อสังเกตว่าบางหมู่ที่รับราชการก็มักจะมีแต่คนรับราชการในหมู่นั้น บางหมู่มีฐานะดีก็จะดี และมีบางหมู่ที่ฐานะไม่ค่อยดีก็มี

ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนจะเป็นสังคมชาวพุทธ ก็จะมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา มักเกี่ยวกับเรื่องการทำบุญทำทาน จากคำบอกเล่าและที่ได้สัมผัสก็จะมีประเพณีการบวช การแต่งงาน การจัดงานศพ เทศกาลอย่างเช่น วันสาตจีน สาตไทย วันเข้าพรรษา ออกพรรษา กิจกรรมเรื่องงานบวช งานแต่งจะมีคนในชุมชนไปช่วยงานและร่วมงานกัน คนที่ไปช่วยงานเป็นญาติพี่น้องกันไปช่วยจัดสถานที่ ช่วยงานต่าง ๆ ในงาน มีดนตรี เครื่องเสียงเครื่องไฟโดยเขาจะเช่าจากคนในชุมชนมารับงาน ในการเอาเต็นท์มาลงจะมีการจ้างคนในชุมชนที่ทำอาชีพนี้ มีโต๊ะในงานเลี้ยงผู้ที่มาร่วมงานเลี้ยงซึ่งจะได้รับบัตรเชิญหรือได้รับการบอกงานจากเจ้าภาพให้มาร่วมงาน คนที่มาร่วมงานก็จะนำของใส่เงินมาช่วยงานบุญ ซึ่งการช่วยงานนี้ถ้าเป็นงานแต่งเขาจะเรียกกันว่า “การเอาแรง” โดยเจ้าภาพจะต้องจดชื่อผู้มาร่วมงานและร่วมลงขันช่วยงาน เมื่อถึงงานของเขาทางเจ้าภาพก็ต้องไปลงขันให้เขาเช่นเดียวกัน จำนวนที่ลงก็ไม่ควรต่ำกว่าที่เขาเคยให้มา และคนที่ไปร่วมงานไปลงขันช่วยงานเขาก็จะทำบุญของตัวเองไว้เช่นเดียวกันว่าไปช่วยงานใครมาแล้วทำไร่บ้าง ถึงเวลางานตัวเองแล้วจะรู้ว่าใครที่ติดเราอยู่บ้าง จะเอาบุญขึ้นมาเปิดดู เล่ากันว่าบางคนตามทางถึงบ้านเลขก็มี ส่วนเจ้าภาพเองเมื่อมีงานที่ไหนก็มักจะต้องมาเปิดดูบัญชีของตัวเองว่าติดค้างใครหรือเปล่า ส่วนงานศพไม่ต้องมีการบอกงานถ้าคนรู้ก็จะไปร่วมงานเอง ไปร่วมพิธีสวดศพ ในงานศพจะมีกิจกรรม

เล่นการพนัน โดยว่ากันว่าอยู่เป็นเพื่อนเจ้าภาพประมาณนั้น ซึ่งงานของชุมชนเหล่านี้จะมีการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย เป็นการสร้างบรรยากาศในการพบปะกัน

ในงานวันเข้าพรรษาแต่ก่อนจะมีการทำบุญโดยใช้ขนมเงินแต่ละบ้านจะทำขนมเงินเอง บางบ้านทำร่วมกับเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง มีการแจกจ่ายแบ่งกันตามบ้านแลกเปลี่ยนน้ำยากัน และไปทำบุญกันที่วัด ส่วนวันสาจะจะมีกิจกรรมกวนขนมกระยาสาด แจกกันไปมาตามบ้าน มอบให้ ญาติผู้ใหญ่ กิจกรรมเหล่านี้ชาวบ้านเล่าว่าทำให้ได้พบปะสังสรรค์กัน สนุกสนาน เชื่อม ความสัมพันธ์กันในชุมชน แต่ช่วงหลัง ๆ มาชุมชนมีการะงานเยอะขึ้นต้องเอาเวลาไปทำมาหากินจึง ไม่ค่อยทำกันแล้ว เห็นแก่ความสะดวกก็ซื้อตามตลาดนัดที่มีคนทำขาย ซื้อมานิดหน่อยพอไปทำบุญ และกินกันในครอบครัว

ความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชน

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนมีหลายยุคสมัย แต่เดิมชุมชนเป็นสังคม เกษตรกรรมดั้งเดิมทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ต่อมามีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน อย่างการตัดถนนเข้ามาในหมู่บ้านซึ่งเป็นทางผ่านเชื่อมไปยัง ชุมชนอื่น ๆ การขุดคลองชลประทาน การมีไฟฟ้า ประปา ระบบการศึกษา เข้ามาในชุมชนทำให้ สภาพสังคมมีความเจริญขึ้น การผลิตแบบยังชีพเป็นการผลิตเพื่อป้อนเข้าระบบตลาด ตัวอย่างการทำ นานแต่เดิมทราบว่าทำนาปีไว้บริโภคในครัวเรือนมีการใช้แรงงานสัตว์และใช้แรงงานคนในชุมชน ช่วยกันทำ หลังจากมีระบบชลประทานที่ทางก็จะอุดมสมบูรณ์ขึ้นการทำนาได้ผลผลิตดีขึ้นชุมชนจึง หันมาทำนาปีละ 2-3 ครั้งทำเพื่อขาย ทำไร่พืชเศรษฐกิจ ใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนทำให้สภาพ สังคมเปลี่ยนแปลงไปมีกิจกรรมใหม่ ๆ เข้ามาในชุมชน เกิดอาชีพรับจ้างต่าง ๆ ต้องใช้เงินเป็น สื่อกลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นการพึ่งพาอาศัยแรงงานกันก็จะน้อยลง ต่างคนต้องทำงาน เพื่อหาเลี้ยงครอบครัวสร้างฐานะครอบครัวให้ดีขึ้น จนเป็นลักษณะของการแข่งขันกัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ในชุมชนจะมีการใช้เครื่องจักรในการทำการเกษตร มีรถไถ รถบรรทุก รถเกี่ยว ข้าวรับจ้างทำนา มีร้านค้าสินค้าที่ใช้ในการทำการเกษตร คนในชุมชนมีบ้านสวย ๆ มีรถขับทั้งรถเก๋ง รถกระบะ และมอเตอร์ไซค์ ซึ่งรถมอเตอร์ไซค์จะมีกันทุกบ้าน บางบ้านก็มีหลายคัน ใช้อำนวยความสะดวก ในการขนส่ง การเดินทางไปไหนมาไหน การใช้รถในชุมชนกันเยอะจึงมีปั้มน้ำมันในชุมชน ถึง 2 แห่ง มีอู่ซ่อมรถยนต์ 2 แห่งและมอเตอร์ไซค์อีกแห่ง มีการใช้โทรศัพท์บ้าน คนในชุมชนมี การศึกษา มีหน้าที่การงานดี มีฐานะดีก็มีความต้องการใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีการใช้คอมพิวเตอร์ ใช้อินเทอร์เน็ต ปัจจุบันมีการใช้โทรศัพท์มือถือในชุมชนกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก และเยาวชน ซึ่งจะใช้กันเยอะเข้าถึงได้ง่าย ในชุมชนมีร้านขายโทรศัพท์ถึง 2 ร้าน ทั้งรถและมือถือจึง เป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับคนในชุมชน นอกจากนี้การทำงานนอกบ้านการรับค่านิยมต่าง ๆ จาก

ภายนอกเข้ามา เรื่องความสวยความงามก็เป็นอีกอย่างที่เขาไม่ได้ทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่ก็จะมีการใช้บริการเสริมสวยจากร้านเสริมสวยในชุมชนซึ่งมีหลายร้าน ส่วนเรื่องสื่อที่ชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารก็จะมีโทรทัศน์ทุกบ้าน บางบ้านติดยูทูปี้ด้วย มีการรับหนังสือพิมพ์รายวันตามร้านอาหารตามสั่ง มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านทุกหมู่

ประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ความขัดแย้งในชุมชน และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

จากคำบอกเล่าทราบว่าสมัยก่อนในชุมชนเคยมีขโมยที่มัลลั้ว ควาย ของชาวบ้านไปขาย บ้างเป็นคนในชุมชนและนอกชุมชนเป็นคนทำ ชาวบ้านมักเดือดร้อนในเรื่องพวกนี้ มีวัวมีควายชาวบ้านจึงต้องระวังเรื่องการขโมย โดยคนที่มาขโมยควายจะไปขายที่โรงฆ่าสัตว์ถ้าเจ้าของควายไปเจอควายตัวเองโดนขโมยไปขายที่โรงฆ่าสัตว์ก็ต้องเสียเงินไถ่ควายคืน ถ้าไม่มีเงินก็มักจะเสียวัวควายไปเลย โดยส่วนมากเขาบอกว่าถ้าเป็นวัวควายที่โจรขโมยมาทางโรงเชือดจะรีบทำก่อนเลย ซึ่งเขาเห็นว่าโรงเชือดกับพวกขโมยจะร่วมมือกัน ในชุมชนแต่ก่อนชาวบ้านยังใช้ควายในการไถนา ถ้าควายหายชาวบ้านก็จะเดือดร้อนไม่มีควายไถนา ฉะนั้นชาวบ้านจึงต้องระวังไว้และต้องมีอาวุธปืนในการปกป้องทรัพย์สินของตัวเอง ถ้ามีคนมาที่คอกควายตอนกลางคืนมักจะสันนิษฐานว่าเป็นโจรเขาก็จะใช้ปืนยิง

ในสมัยที่มีการพัฒนาช่วงแรกๆมีเหตุการณ์ยิงผู้นำชุมชน คนที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนันจะถูกยิงบ่อยจนไม่มีใครกล้าเป็นกำนัน (ประมาณเกือบ 30 ปีก่อน) เคยเกิดเหตุการณ์ยิงกำนันในหมู่บ้าน บริเวณกลางหมู่บ้าน คุณยายท่านหนึ่งเป็นผู้เห็นเหตุการณ์เล่าให้ฟังว่า วันนั้น กำนันขับรถยนต์ผ่านมา มีคนขี่รถเครื่องขับตามประกบยิง แล้วรถกำนันคนนั้นจึงพุ่งลงข้างทางและรู้ว่ากำนันถูกยิงตาย ยายบอกวันนั้นมีคนมาเกี่ยวข้าวในนาที่อยู่ริมถนน เป็นช่วงพักกินข้าวกลางวัน มีคนมาดูเหตุการณ์กันเยอะ บ้านยายอยู่ริมถนนจึงเห็นเหตุการณ์ทั้งหมดและตำรวจให้ไปให้ปากคำที่โรงพักด้วยแต่ยายไม่ไปเพราะกลัว อีกเหตุการณ์หนึ่งมีการยิงผู้ใหญ่บ้านพร้อมเมียผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ใกล้เคียง ๆ นี้ถูกยิงเสียชีวิตหน้าวัดกลางวันแสด ๆ เช่นกัน คุณยายท่านที่เล่าเรื่องกำนันบอกว่าเป็นญาติของแกวันนั้นแกได้ยินเสียงปืนก็วิ่งไปดูเหตุการณ์ เรื่องนี้มีป่าคนหนึ่งบอกว่าเป็นเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ในการรับเหมาสร้างถนน ขุดคลอง ในตอนนั้น และเมียผู้ใหญ่ก็เป็นคนที่ปากร้ายอาจจะมีคนไม่ชอบเขา อีกเหตุการณ์หนึ่งมีคนที่มีคนมาร่วมงานเผาศพที่วัดแล้วมาซื้อของที่บ้านกำนัน มาเจอคู่อริในร้านค้าแล้วก็ยิงกันตายในบ้านกำนัน

ในสมัยที่มีคลองชลประทานผ่านที่นาของคนในชุมชน มีคนมีความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำ จากคลองมีการทะเลาะกันเรื่องการใช้น้ำ ลุงท่านหนึ่งเล่าเหตุการณ์หนึ่งให้ฟังมีชาวบ้านในชุมชนคนหนึ่งตกลงกันเรื่องการใช้น้ำไม่ได้ ไม่แบ่งกันดี ๆ ต่างคนต่างอยากเอาน้ำเข้านาจึงมีปากเสียงกัน เกิดการทะเลาะวิวาทคนหนึ่งจึงใช้มีดแทงอีกคนเสียชีวิต ลุงเล่าว่าคนที่ยิงเขานี้กว่าคนที่โดนยิงจะชักปืน

จากถ่วงยามมายังเขาจึงใช้มีดแทงก่อน คนที่แทงเขาตายจึงต้องติดคุกและเสียเงินให้แก่ญาติผู้ตาย หลังจากนั้นคนนั้นก็เลิกทำนาเลยมีแต่ลูกหลานของเขาที่ทำกินอยู่ตอนนี้

ความขัดแย้งกันของคนในชุมชนที่เคยมีจะมีเรื่องการทำมาากิน การแบ่งเขตที่ทำกิน มีการ รุกที่กัน เกิดการทะเลาะด่ากัน ผิดใจกัน การจัดการปัญหาเรื่องพวกนี้ชาวบ้านจะนัดกันไปคุยกันที่ บ้านผู้ใหญ่บ้าน โดยผู้ใหญ่จะเป็นคนไกลเกลี้ย ถ้าไม่จบก็จะ ไปกันที่อำเภอให้ทางอำเภอช่วยตัดสิน มีการให้ทำการรังวัดใหม่โดยเขาจะให้คนผิดเป็นคนจ่ายค่ารังวัด โดยคนที่เคยมีความขัดแย้งกันใน เรื่องพวกนี้มักไม่ค่อยจะคุยกันต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยชอบหน้ากัน บ้างก็เลิกคุยกันเลย นอกจากนี้ยังมี เรื่องความขัดแย้งทั่วไป คนที่เป็นญาติพี่น้องกันขัดแย้งกันเรื่องทรัพย์สิน เรื่องที่ดิน จนบางคนจะไม่ คุยกันต่างคนต่างอยู่ห้ามก้าวก้าวกัน เจอกันด่ากัน นินทากันลับหลัง มีเรื่องของข้างบ้านนินทากัน ขัดแย้งกัน พุดจาไม่เข้าหู ด่ากัน ไม่ค่อยคุยกัน

เมื่อช่วง 5-6 ปี ที่ผ่านมาพื้นที่นี้เป็นพื้นที่การแพร่ระบาดของยาเสพติด (ยาบ้า) เป็นแหล่ง ขายส่งทำให้คนในชุมชนส่วนหนึ่งเป็นผู้ค้าและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยมักจะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้ เสพ บางแหล่งบอกว่ามีคนขายครั้งต่อครั้งของคนในชุมชนเลยทีเดียว ในช่วงที่มีการปราบยาบ้าใน สมัยทักษิณเป็นนายกรัฐมนตรืชาวบ้านในชุมชนถูกจับดำเนินคดีเป็นจำนวนหลายราย ปัจจุบันนี้เพิ่ง จะออกจากเรือนจำก็มี ยังอยู่ในเรือนจำก็มี และมีคนในชุมชนที่ถูกฆ่าตัดตอนด้วยคนหนึ่งแต่ถูก กระทำนอกชุมชน ส่วนคนในชุมชนที่ถูกจับจะมีสายตำรวจมาตามบ้านมีสืบดูลาดเลาโดยปลอมตัว มาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พ่อค้าเร่ เลิก คนบ้า เมื่อช่วงที่เขาปราบจะมีตำรวจเข้าค้นบ้านของชาวบ้านที่ มีประวัติการขายบางบ้านเจอของกลางก็ถูกจับกุม คนที่ไม่พบหลักฐานตำรวจก็จะยึดของกลางให้ เนื่องจากมีการสืบรู้ว่าเขาทำจริง จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนทราบว่าช่วงที่มีการแพร่ระบาดนั้น ชาวบ้านที่ทำธุรกิจผิดกฎหมายนี้จะร้ายผิดปกติ มีการใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย การขายยา ดูเป็น เรื่องที่โจ่งแจ้งซึ่งเล่ากันว่ามีเยอะมากจนขึ้นชื่อว่าชุมชนเป็นแหล่งที่มีการค้ายาและทำให้ผู้ที่ไม่ เกี่ยวข้องด้วยมักเดือดร้อนเมื่อไปไหนมาไหนเจอด่านตรวจถ้าบอกว่าเป็นคนบ้านนี้ก็จะ โคนตรวจ เข้มเป็นพิเศษ วัยรุ่นบางกลุ่มจึงมีรายได้จากการวิ่งส่งยา และเสพยาด้วยเนื่องจากหาได้ง่าย เด็กที่ เรียนหนังสือในโรงเรียนที่อื่นจะเอาของไปปล่อยด้วย บางคนจะเป็นทั้งคนขายและคนเสพ และ วัยรุ่นกลุ่มที่ไม่ติดยาหรือขายส่วนมากจะเคยลอง หลังจากมีการปราบปรามทำให้สงบลงชาวบ้านที่ เคยทำธุรกิจนี้ก็หันกลับมาทำไร่ ทำนาตามปกติ ในช่วงการแพร่ระบาดของยานี้ทำให้วัยรุ่นในชุมชน มักจะถูกตำรวจตรวจจึงขึ้นชันการที่วัยรุ่นจะรวมกลุ่มกันมักถูกมองว่ามีการมั่วสุมกัน ซึ่งส่งผลให้ วัยรุ่นไม่ค่อยชอบตำรวจเนื่องจากบางคนเล่าว่าตำรวจชอบวางอำนาจ ชอบข่มเหง ข่มขู่ ชอบหาเรื่อง จับไม่เรื่องยากก็เรื่องรถ บางครั้งยึดยาให้แล้วเรียกเอาเงินจากวัยรุ่นหรือคนในชุมชน วัยรุ่นบางกลุ่มไม่ พอใจจึงใช้ก้อนหิน ขี้วัวปาดใส่ป้อมตำรวจในชุมชน จนกระจกแตก

การใช้อาวุธของคนในชุมชน ที่แสดงถึงคุณค่าของการใช้ความรุนแรง

การใช้อาวุธของคนในชุมชน ทราบว่าคนในชุมชนจะมีปืนเป็นพวกปืนพก ปืนลูกซอง สำหรับไว้ป้องกันทรัพย์สินของตัวเอง เพราะมีการเลี้ยงวัว เลี้ยงแพะ แกะ ทำบ่อกุ้ง ซึ่งต้องป้องกัน เรื่องการลักขโมยการบุกรุกจากผู้ร้าย ถ้าโดนขโมยทรัพย์สินไปจะเกิดความเสียหาย ซึ่งทรัพย์สินที่ต้องป้องกันมักจะเป็นสัตว์เลี้ยง รถยนต์ มอเตอร์ไซค์ รถไฟ เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ซึ่งจากสถานการณ์ในชุมชนทราบข่าวว่าเคยมีของหายบ่อย มีเหตุการณ์คนมาขโมยเครื่องรถไฟถึงในหมู่บ้าน

ประเภทและวิถีชีวิตของวัยรุ่น

การแบ่งกลุ่มจัดกลุ่มวัยรุ่นออกเป็นประเภทน่าจะเป็นเรื่องง่ายแต่กลับเป็นสิ่งที่ทำให้ฉันรู้สึกยุ่งยากใจพอสมควรเนื่องจากเมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่แตกต่างก็จะทำให้การจัดประเภทแตกต่างกันไปด้วย ในที่สุดฉันเลือกที่จะจัดประเภทตามการวิเคราะห์ประเด็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน

การกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นการผลิตซ้ำความรุนแรงในระดับโครงสร้างและการผลิตซ้ำความรุนแรงนั้นได้ก่อร่างวัฒนธรรมความรุนแรงที่สืบทอดต่อเนื่องมารุ่นแล้วรุ่นเล่าจนการกระทำทางสังคมที่นักวิชาการและคนในชนชั้นกลางเรียกว่า “ความรุนแรง” นั้นกลายเป็นเรื่องปกติในวิถีชาวบ้าน ก่อร่างวิถีคิดที่ความรุนแรงเป็นสิ่งที่แก้ไขไม่ได้ หรือ จำเป็นต้องแก้ไขเนื่องจากมันจะหายไปตามวัยที่ผ่านพ้นของคนแต่ละรุ่นเอง จากสถิติของการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถิติคดีของสถานีพิณิจ และ สถิติคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนพบว่าการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นเกิดขึ้นกับกลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยลง โดยเด็ก ๆ เหล่านั้นกระทำรุนแรงมากขึ้นและการกระทำรุนแรงได้แพร่ขยายเข้าสู่กลุ่มเด็กหญิงในฐานะผู้กระทำการมากขึ้นด้วย ปรากฏการณ์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต่างมีมุมมองต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวแตกต่างกันไป “ผู้เสียหายเขามาแจ้งความนะ พอเราจับได้เขามา เขาเห็นว่าเป็นเด็ก เขาก็สงสารไม่เอาเรื่องเราก็ไม่อยากจับแล้ว จับแล้วก็เป็นอย่างนี้ แล้วเดี๋ยวนี้จับเด็กมานะกระบวนกรรมมันยุ่งยากมาก เสร็จแล้วส่วนใหญ่ศาลปล่อยให้คุมประพฤติ เขาก็ไม่ไปคุมหรืออก มันไปรายงานตัวแป๊บเดียวเขาจะรู้ได้ยังไงว่าเวลามันอยู่ในชุมชนมันเป็นอย่างไร” เสียงของเจ้าหน้าที่ตำรวจพูดถึงการทำหน้าที่ในการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายของกลุ่มเด็กและเยาวชน

ครอบครัว : จุดเริ่มต้นของความรุนแรง

“แม่กับญาติ ๆ หนู เขาช่วยกันเลี้ยงท้องหนู ทั้งคัน ทั้งกระต๊อบ หนูปวดไปหมด มันก็ไม่ยอมออก” เด็กสาวอายุราว 19 ปีเล่าให้ฉันฟังถึงห้วงเวลาที่ทุกข์ทรมาน ในครั้งนั้นความลับที่เธอเก็บ

ซ่อนไว้ถูกเปิดเผย เธอมีความสัมพันธ์กับชายหนุ่มซึ่งเป็นสามีของพี่สาวของเธอและอยู่บ้านเดียวกัน เมื่อทุกคนรู้ว่าเธอท้อง พวกเขาพยายามจะให้เธอทำแท้งเพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา การทำทุกวิถีทางเพื่อให้แท้งไม่ว่าจะเป็นการกินยาบางชนิด การเค้นท้อง การกระแทบท้อง “ทำทุกอย่าง มันก็ไม่ยอมออก มันหัวแข็ง”

เด็กและเยาวชนที่กระทำรุนแรงส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่ถูกระทำรุนแรงจากคนในครอบครัวก่อน บางส่วนเป็นกลุ่มที่สังเกตเห็นการกระทำรุนแรงในครอบครัว อย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่างตัวเขากับพ่อเลี้ยง การโดนพ่อตีอย่างรุนแรงเนื่องจากดิดยาเสพติด การด่าทอด้วยถ้อยคำดูถูก เสียดสีและหยาบคาย เด็กบางคนถูกพ่อใช้มีดฟัน ถูกลงตบจนหูไม่ได้ยิน แม่บังคับให้ขายยาบ้าในโรงเรียน ถูกแม่ตีด้วยไม้ขัดหม้อ ถูกผู้ใหญ่ตบหัวเล่น โดยไม่มีเหตุผล เด็กเหล่านี้เติบโตมาอย่างไม่ได้รับการใส่ใจดูแลจากครอบครัวเท่าที่ควร การลงโทษเป็นไปโดยใช้อารมณ์ขาดการอบรมสั่งสอนถึงเหตุที่ไปที่ไปของการกระทำผิดในแต่ละครั้ง การถูกลงโทษไม่ได้ทำให้เด็กเรียนรู้และรู้สึกว่าเขาถูกลงโทษด้วยความรัก ความเมตตาของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับตัวเด็กเป็นไปในลักษณะขอเพียงอย่าให้มันมาสร้างความเดือดร้อน “เอามันไปส่งที่ร้านเกมส์ให้มันอยู่ร้านเกมส์นั่นแหละดีที่สุดแล้วมันจะได้ไม่ทะเลาะกับน้อง ก่อนเอามันไปส่งก็ให้ช่วยตากผ้าก่อน” การที่ลูกหลานไปโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนการลดภาระในการดูแลลูกมากกว่าที่จะตั้งใจให้เขาได้รับการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นคนมีคุณภาพในสังคม “จริง ๆ มันได้โควต้าที่โรงเรียนสมถวิลแต่มันติดเพื่อน เพื่อนมันต้องเรียนโรงเรียนพัฒนาพิทยาคมมันอยากเรียนกับเพื่อนก็เลยตามใจมัน ถ้าไม่ให้มันเรียนกับเพื่อนเดี๋ยวมันก็ไม่เรียน” ฐานะทางครอบครัวของเด็กเหล่านี้ไม่ดี รายได้ไม่พอใช้ชีวิตอย่างสมควรในครอบครัว มีหนี้สิน บางครอบครัวพ่อแม่ติดการพนัน ดื่มสุรา บ้างก็เสพยาเสพติด

“มันเป็นได้แค่นี้ก็คิดแล้วนะ แม่มันวัน ๆ อยู่แต่ในวงไพ่ ชอบใช้ให้มันถือไพ่ให้บ่อย ๆ”

“ผมก็ไม่รู้ว่าทำไมครูเขาถึงจะให้มันออก มันก็เป็นอย่างนี้แหละ ผมก็เป็นอย่างมันเนี่ยแหละ เนี่ยนะผมว่ามันดีกว่าผมอีกนะ จะเอาอะไรหนักหนากับเด็ก ไม่ให้มันเรียนแล้วจะทำยังไง แล้วผมจะทำยังไง” คำพูดของพ่อคนหนึ่งที่ถูกครูเรียกไปบอกว่าจะให้เขาเอาลูกลาออกจากโรงเรียน

“นี่ นี่ มีงูอะไรนี่ กูจะให้กูของดี” เด็กน้อยอายุราว 5 ขวบพูดโอดอวดพวกเราและเดินข่มตัวไปหีบป้องกันงูที่ทำได้ด้วยไม้ไผ่มาอวดพวกเรา พร้อมทั้งทำท่าดูอย่างเชี่ยวชาญ เด็กชายอายุ 12 ปีผู้เป็นพี่เล่าว่าเขาเห็นพ่อซึ่งเป็นชายหนุ่มอายุ 20 ปี ทำให้ดูบ่อย ๆ ฉันทเคยได้ยินเวลาแม่เพื่อนพ่อของเขาตะโกนถามว่าพ่อไปไหน เขาได้ตอบกลับมาว่า “ไปขายยา”

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกไม่มีความสนิทสนมให้หา “เขารู้ว่าลูกเขาเป็นยังไงทำไมเขาจะไม่รู้ ก็รู้ทั้งรู้แต่ใครจะมารู้ลูกมันไม่ได้ ไม่ยอมรับ กลัวเสียหน้า” ครู ชาวบ้านและผู้นำ

ชุมชนพูดเป็นเสียงเดียวกันเมื่อฉันถามว่าเมื่อพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทำไมถึงไม่
แจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กทราบ

“อย่าว่าหยิ่งจ๋านอย่างงี้เลย มีครูอยู่คนนึง คุณมาก นักเรียนก็กลัวกันมาก เป็นครูฝ่ายปกครอง
ด้วยนะ แต่กลับโอ้ลูกชายตัวแสบคนเดียว ทำอะไรมันไม่ได้ มันมีแม่มันให้ท้าย จนพ่อมันต้องปลง
ตัดหางปล่อยัด ลูกตัวเองยังแก้ไขไม่ได้จะไปแก้ไขลูกใครได้ เนี่ยะ หัวอกพ่อแล้วจะให้ทำยังไง”

ผู้นำชุมชนพูดถึงการเลี้ยงลูกของพ่อแม่ที่เปลี่ยนไปจากยุคสมัยที่ผ่านมาว่า “สมัยก่อน
พ่อแม่เลี้ยงแบบลูก สมัยนี้เลี้ยงเป็นแบบพ่อแม่เราเลย”

พื้นที่และเวลาของคนต่างวัยในชุมชนมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในวันธรรมดาที่
ไม่ใช่วันหยุดราชการความพลุกพล่านของผู้คนในชุมชนเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ที่กระจุกอยู่บริเวณตลาดสด
ย่านที่มีการค้าขาย และกระจายอยู่ตามเรือสวนไร่นา บ่อกึ่ง บ่อปลาตามวิถีอาชีพการงาน เด็กและ
เยาวชนที่เรียนหนังสือจะไปโรงเรียน ในขณะที่เด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งจะไปทำงานตาม
โรงงานบ้าง ทำนา ทำสวน บ่อกึ่ง บ่อปลาบ้าง ในขณะที่เด็กและเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้
เรียนหนังสือและไม่ได้ประกอบอาชีพเด็กกลุ่มนี้จะตื่นสายและมักออกมานั่งรวมกลุ่มอยู่ในจุดที่พวก
เขาใช้เป็นแหล่งนัดพบ เช่น ลานบ้านของเพื่อนในกลุ่มบ้าง โต๊ะที่วางอยู่ด้านหน้าร้านขายของชำใน
ชุมชนบ้าง หน้าร้านเกมส์ และโต๊ะสนุกในชุมชนบ้าง

ฉันเริ่มตั้งคำถามว่า ทำไมเด็กรุ่นราวคราวเดียวกันเป็นเพื่อนกันบ้าง เป็นเครือข่ายกันบ้าง
กลุ่มหนึ่งเรียนหนังสือ กลุ่มหนึ่งทำงานและอีกกลุ่มหนึ่งไม่เรียนหนังสือและไม่ทำงานด้วย การเรียน
หนังสือ การทำงาน และการไม่เรียนหนังสือและไม่ทำงานด้วยนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำ
รุนแรงในกลุ่มพวกเขาอย่างไร

ฉันพบคำตอบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำรุนแรงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ
ความสำเร็จในการเรียนและไม่ทำงานด้วย ทำไมเขาจึงไม่เรียนและหากไม่เรียนทำไมจึงไม่ทำงาน
การใช้ชีวิตโดยไม่เรียนและไม่ทำงานเป็นอย่างไร

ปฐมวัยของการใช้ชีวิตในครอบครัวที่แตกต่างกันเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อร่างอัตลักษณ์
ตัวตน พ่อแม่ของเด็กส่วนใหญ่ในพื้นที่วิจัยภาคกลางนี้ทำการเกษตรพวกเขาจึงเติบโตมาบนวิถีชีวิต
แบบเกษตรกร มีเด็กบางส่วนที่พ่อแม่รับราชการ บางส่วนค้าขาย และมีบางส่วนที่ทำงานรับจ้าง
ถึงแม้ว่าบางครอบครัวจะมีฐานะและส่งลูกเรียนใน โรงเรียนที่คนในชุมชนมีค่านิยมว่าเป็น โรงเรียนที่
ดีโดยให้คุณค่าว่าเด็กที่เรียนจบจากโรงเรียนที่ดีจะสามารถไปสอบเข้าเรียนต่อใน โรงเรียนที่ดีได้ส่วน
พ่อแม่ที่มีฐานะที่ไม่ดีนักจะส่งลูกเรียนใน โรงเรียนของรัฐในชุมชนซึ่งอยู่ไม่ห่างจากบ้านมากนัก เด็ก
ทุกคนในชุมชนมีโอกาสได้เข้าเรียนใน โรงเรียนระดับประถมศึกษาจนจบชั้นประถมศึกษา เด็กส่วน
ใหญ่เรียนใน โรงเรียนประถมที่อยู่ในชุมชน มีส่วนน้อยที่เดินทางมาเรียนในตัวอำเภอการใช้ชีวิตโดย

เรียนด้วยกันในชั้นประถมทำให้พวกเขารู้จักกันประกอบกับเป็นเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันบ้าง เป็นเครือญาติกันบ้างทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กในชุมชนค่อย ๆ ก่อร่างฐานความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากขึ้น นอกเหนือจากการทำกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่โรงเรียนตั้งแต่ช่วงเช้าจนกระทั่งถึงช่วงเย็น เรื่อยมาจนหลังเลิกเรียนมีการจัดกลุ่ม การเล่น การพูดคุยกันบริเวณลานวัด ลานกีฬาก่อนที่จะพากันเดินทางกลับบ้านโดยการเดินเป็นกลุ่มๆบ้าง จักรถจักรยานกลับบ้าง บางคนเป็นเด็กที่มาจากต่างพื้นที่จะมีรถประจำมารับเป็นรถสองแถว รถตู้ ในเวลาเย็นไปจนถึงหัวค่ำและวันเสาร์-อาทิตย์ พื้นที่ว่างหน้าบ้าน บ่อน้ำ คลองชลประทาน ลานกีฬาบริเวณโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เด็กนักเรียนโรงเรียนเดียวกันและเป็นเพื่อนบ้านกันชักชวนกันไป “เล่น” บางกลุ่มเล่นประทัด บางกลุ่มเล่นน้ำในคลอง บางกลุ่มตกปลา และบางกลุ่มก็ขี่รถจักรยานแข่งกัน

การพูดคุยกันในเด็กกลุ่มเล็กๆส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเล่นของพวกเขา การชื่นชมเพื่อนที่มีความสามารถในการเล่นบางอย่าง อย่างเช่น “โอ้หมีมันเก่งวะ มันผลิระเบิดปิงปอง ขว้าง ไปเสียงดังสนั่นเลย” ในบางครั้งเรื่องเล่าก็เกี่ยวพันไปถึงคนรุ่นโตกว่า “โอ้โฮ วันนั้นนะกูเห็นเป๊าะบ้ำลากมีดมาหยั่งงี้ หยั่งงี้ จักรถลากมีดมา ฟันฉีบฉีบ อย่างะมึง อย่างะมึงใครซื้อของร้านแม่กู ตาย กูจะฟันไม่เลียงเลย” การเล่าเป็นไปอย่างออกรสออกชาติแสดงท่าทางประกอบ เด็ก ๆ ในกลุ่มสนใจฟังกันและหัวเราะพร้อมกับเริ่มคุยโอ้อวดถึงเหตุการณ์คล้ายคลึงกันที่ตนเองไปประสบมา

โรงเรียน : สถานที่บ่มเพาะภูมิปัญญาหรือพื้นที่ผลิตซ้ำความรุนแรง?

ประสบการณ์ความรุนแรงในช่วงชีวิตวัยประถมศึกษาของพวกเขาส่วนใหญ่เป็นลักษณะของผู้ที่สังเกตเห็นความรุนแรง ประสบการณ์ของการเป็นผู้กระทำความรุนแรงและถูกกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นในช่วงชีวิตที่เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตที่มีความเกี่ยวพันกับความรุนแรงนั้นมีความชัดเจนในช่วงที่พวกเขาเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การย้ายมาเรียนในโรงเรียนมัธยมเป็นพิธีกรรมที่นับได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนผ่านที่ทำให้พวกเขามีความรู้สึกว่าเรา “โต” แล้ว ถึงแม้ว่าเด็ก ม.1 จะเป็นเด็กรุ่นเล็ก ซึ่งมีพี่รุ่นกลางคือเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 , 4 ,5 และพี่รุ่นใหญ่คือพี่ ม.6 และพวกพี่นอกโรงเรียนก็ตามแต่เขาก็ยังรู้สึกว่าเขาโตแล้ว และสักวันหนึ่งฉันจะ “โต” และ “แจ๋ว” เหมือนพี่พวกนั้น

เพื่อน ๆ ในกลุ่มของพวกเขาบางคนเริ่มมีรถมอเตอร์ไซค์ขี่มาเรียนที่โรงเรียนแทนการขี่รถจักรยาน เริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ “ตอนนี้หนูไม่สนใจอะไร สนใจเรื่องความรักอย่างเดียว” ป๊อบเล่าด้วยสายตาแวววาวยิ้มอวย “อะไร” ในความหมายของป๊อบนั้นหมายถึงเรื่องการชกต่อย ยกพวก รุมกัน ในกลุ่มของพวกเขาเกี่ยวกับพวกคู่อริในช่วงนี้เขาสนใจและคลุกอยู่กับกลุ่มเด็กสาวรุ่นพี่ที่มาเช่าหอพักอยู่ในชุมชน เด็กสาวเหล่านี้อยู่ในหอพักราว 5 คน มีชายหนุ่มแฉะเวียนมาหาที่ห้อง บ้างก็มาค้าง

คืน บ้างก็มาอยู่ในตอนกลางวัน “อีหน้อยมัน是孩子ของเจ้แดง” ป๊อบเล่าว่าเด็กสาวชื่อหน้อยซึ่งเป็นเพื่อนของแฟนของเขาที่อยู่ในห้องเดียวกันนั้นมีอาชีพค้าประเวณีในสังกัดของเด็กสาวที่ชื่อแดงที่เด็กและเยาวชนในชุมชนเรียกว่า “เจ้แดง”

ช่วง มัธยมศึกษาปีที่ 1 เทอมปลายนั้น เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเริ่มมีแฟน เริ่มพากันหนีเรียน ชักชวนกันไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก ไปเล่นเกม เล่นปิงปองที่มีเพลงฟังด้วย ไปร้องเพลงคาราโอเกะที่อยู่บนห้างสรรพสินค้า เด็กบางคนไม่ได้ขี่รถมอเตอร์ไซค์ไปโรงเรียนแต่เมื่อกลับถึงบ้านเขาเอารถมอเตอร์ไซค์ของพ่อแม่ออกมาขี่ไปบ้านเพื่อน ไปร้านเกมส์ประมาณ 21.00 น. จึงจะกลับเข้าบ้านมีเด็กมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนหนึ่งที่ใช้ชีวิตอยู่ที่ร้านเกมส์ที่แอบเปิดบริการทั้งวันทั้งคืนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่วิจัยที่เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะของความเป็นเมือง

“ครูให้ทำรายงานค้นจากเน็ต ก็จ้างเขาค้นแล้วก็นั่งเล่นเกมสัรอ” เหตุผลของการมาทำรายงานที่ร้านอินเทอร์เน็ตคู่มือมีคลังอำนาจในการต่อรองให้พ่อแม่ยอมให้พวกเขาการทำรายงานที่ร้านเกมส์ในยามค่ำคืน

การรวมกลุ่มของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้เป็นไปในลักษณะที่มีสมาชิกกลุ่มที่แน่นอนชัดเจนแตกต่างจากการรวมกลุ่มกันของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ความเป็นกลุ่มที่ชัดเจนมีสมาชิกประจำและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนั้นทำให้ความเหนียวแน่นในกลุ่มเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ในช่วงภาคปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นสมาชิกกลุ่มบางคนมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำกลุ่มเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ลักษณะดังกล่าวเช่น เป็นลูกของครู ในโรงเรียน เป็นลูกผู้นำชุมชน เป็นลูกคนมีฐานะ เป็นลูกนักเลงโตในชุมชน เป็นคนกล้า ไม่กลัวใคร กล้าชกต่อย และหมัดหนัก ฝีมือดี เป็นคนที่สามารถช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มเมื่อเพื่อนในกลุ่มถูกทำร้ายจากเพื่อนต่างกลุ่ม พวกเขาสนใจที่จะใช้ชีวิตจับกลุ่มคุยกันนอกห้องเรียนบ้าง ชวนกันหนีเรียนไปเล่นเกมบ้าง ขี่รถมอเตอร์ไซค์เที่ยวบ้าง ไปเล่นสนุกบ้าง ไปเดินเล่นที่ห้างสรรพสินค้าบ้าง ความสนใจในการเรียนน้อยลง การให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตในกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นพวกเขาเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น “มันชวนผมไปดูหนัง ไปกัน 4 คนมันนั่งกับอีกมันไม่ได้ดูหนังหรอนั่งกอดกัน จูบปากกันด้วย ผมก็ทำเสียง....” ผู้เล่าเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตัวผอมเล็ก ผมสั้นเกรียน เล่าถึงความสัมพันธ์ของพวกเขา กับนักเรียนหญิง ด้วยสายตาแวววาว นอกเหนือจากการพูดถึงการจีบสาวผ่านการแชทอินเทอร์เน็ตและแลกเปลี่ยนโทรศัพท์กับสาว ๆ จากนั้นก็ติดต่อกันผ่านการโทรศัพท์คุยกันตอนกลางคืนแรก ๆ ก็ จะคุยกันเป็นเวลานาน ๆ ทุกคืนเมื่อเวลาผ่านไปความตื่นเต้นมีชีวิตชีวาที่จางลงและเปลี่ยนความสนใจเป็นเพื่อนหญิงคนใหม่ เงินค่าโทรศัพท์ที่ได้มาจากเงินค่าขนมที่เก็บเอาไว้บ้าง การแอบหยิบเงิน

ของแม่ในยามที่ไปช่วยแม่ขายของบ้าง “ผมหยิบเงินมาเป็นกำไม่ได้นับ แม่เขาก็ไม่คิดว่าเป็นผม เขาคิดว่า พ่อเลี้ยงผมเป็นคนเอาไป สมน้ำหน้ามัน ผมเอาเงินให้ยายด้วยให้ยายไว้ใช้ยายเขาก็รู้ว่าผมแอบหยิบเงินแม่มา...เขาไม่ได้ว่าอะไร

“พวก”

ความเป็นกลุ่มเรา-กลุ่มเขา พวกเราพวกเขาเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงมัธยมปีที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตนี้คือ พวกเขาเริ่มเรียนรู้ว่า เพื่อนคนไหนสังกัดกลุ่มไหน และแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างไรทั้งในระดับเดียวกัน และความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นด้วย การเปรียบเทียบความเหนือกว่าระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นในช่วงนี้และเริ่มชัดเจนในช่วงปลายมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอนต้น ความสนใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนและการใช้ชีวิตทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ความสนใจในการเรียนลดน้อยลง บางคนเริ่มถูกจับจ้องมากขึ้นจากครูในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเขามีประวัติการ ไม่สนใจเรียน แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียนเช่น การหนีเรียน การแต่งกายผิดระเบียบ ตกแต่งร่างกายเช่นเจาะหู ไว้ผมยาว สำหรับกลุ่มที่ไม่สนใจเรียนในห้องเรียนตั้งแต่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแล้วนั้น พวกเขาจะถูกคาดโทษควบคุมและจับจ้องเป็นพิเศษ ในขณะที่พวกเขามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับกลุ่มครูอาจารย์ นั้นเขากลับมีความสัมพันธ์ที่สนิทแน่นแฟ้นภายในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น การช่วยเหลือกัน ไปไหนไปกันระหว่างกลุ่มเพื่อน การพูดคุยปรับทุกข์ และถูกมองในลักษณะเป็นภาพเหมารวมในลักษณะสมาชิกกลุ่มมากกว่าที่จะถูกรับรู้และประเมินรายบุคคลทำให้ความสนใจในการเรียนยิ่งลดน้อยลงเรื่อย ๆ ในช่วงนี้ “ไอ้พวก มัธยมศึกษาปีที่ 1 มันแสบทั้งห้อง ห้องทำมันหยิ่งนี้ทุกปี พ่อแม่เขายังไม่สนใจ จะให้เราทำยังไง เออะอะ อะไรก็ครู ทุกอย่างครูหมด ครูก็ทำได้แค่นี้แหละ”

เด็กและเยาวชนหลายคนลาออกจากโรงเรียนสิ้นสุดการใช้ชีวิตการศึกษาของตนเอง บางคนก็สามารถ “ทน” และคงสภาพของการเป็นนักเรียนของตนเองไปได้จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ในที่สุดเด็กบางส่วนก็จะไม่สามารถจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้บางส่วนก็เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ต้องการที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้น โดยมีความคิดว่าเรียนไม่ไหวบ้าง เรียนจบสูงมาก็ต้องมาทำนาหรือค้าขายซึ่งไม่แตกต่างจากการสิ้นสุดการเรียนและออกมาทำงานเลยในตอนี้ มีบางส่วนยังคงเลือวิถีของการศึกษาต่อในระดับมัธยมตอนปลายบ้าง อาชีวะบ้าง ช่างเทคนิคบ้าง

“มันบอกว่า มันอยากเรียนแต่ครูเขาก็ไม่ยอมให้เรียน เขาบอกว่ามันเก เอาไม่ไหวแล้ว เขาให้มาลาออก มันก็พูดแต่ว่า มันอยากเรียน ฉันทก็ไม่รู้ว่าจะทำยังไง เอามันไปสมัครที่โรงเรียนวัดบ่อ เขาก็ไม่รับ เขาบอกว่าเขารับเด็กต่อจากโรงเรียนนี้มาเยอะแล้ว เขารับไม่ไหวแล้ว แล้วมันก็ไม่มีการเรียน จะให้มันทำอย่างไร”

เด็กและเยาวชนที่สนใจเรียนนั้นจะมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มไม่แน่นแฟ้นนัก จะมีการจับคู่ของเพื่อนสนิทเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2-3 คน การใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในโรงเรียนนั้นเป็นการศึกษาหาความรู้ในห้องเรียน เวลาที่ใช้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีไม่มากนัก เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาความขัดแย้งกับครู พื้นที่ในการทำกิจกรรมทางสังคมนอกห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นที่โล่ง ที่โรงเรียนจัดไว้ให้นักเรียนใช้สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาพักระหว่างคาบเรียน แตกต่างจากเด็กนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีการเรียนที่ไม่ดี ไม่สนใจเรียนจะหนีเรียนมานั่งรวมกลุ่มพูดคุยกับเพื่อน โดยใช้พื้นที่บริเวณพื้นที่ชายขอบติดกำแพงโรงเรียน บริเวณที่กร้างด้านหลังโรงเรียน พื้นที่ด้านหน้าห้องน้ำ ในห้องดนตรีเป็นที่นั่งรวมกลุ่มพื้นที่เหล่านี้ทำให้พวกเขารู้สึกอิสระ ปลอดภัยจากสายตาคนนอก พวกเขาสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่พวกเขาสนใจและอยากทำถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ห้ามปรามเช่น นั่งจับมือชบกับคนรัก พลอดรัก สูบบุหรี่ ดื่มเบียร์ ชกต่อยสั่งสอนเด็กรุ่นน้อง หรือเพื่อนที่พวกเขาหมั่นไส้

“ผมไม่เข้าใจครูเขาขอมได้ยังไง มองไปจากทางฝั่งนี้จะเห็นตลอด มองจนไม่กล้ามองอายแทนมัน กอด จูบ ล้วงกัน ไม่รู้จักอาย ตอนกลางวันซัดซ้อนกัน ไปเป็นคู่เป็นคู่ นั่งโอบนั่งกอดกัน บนรถยิ่งกว่าผิวเมีย โรงเรียนเขาปล่อยออกมาได้ยังไง ผมบอกตรง ๆ ผมไม่ยอมให้มาอยู่ใกล้ๆ โรงเรียนผม เด็กผมมันเห็นรุ่นพี่มันเป็นอย่างเนี่ยะ มันก็จะเอาอย่างกัน ผมก็ไม่เข้าใจนะพวกนี้มันก็ถูกศิษย์ผมทั้งนั้นตอนมันอยู่ประถมมันก็น่ารัก ไม่มีที่ท่าว่าจะเป็นอย่างนี้ทำไมพอมันข้ามไปเรียนโรงเรียนนั้นมันถึงเป็นแบบนี้” เสียงของครูที่พูดถึงการกระทำของเด็กนักเรียนแสดงถึงความหนักใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายของเด็กนักเรียนมัธยม

การทะเลาะวิวาทมิได้มีลักษณะของการขัดแย้งกันระหว่างบุคคลเท่านั้นแต่เป็นลักษณะของการรวมกลุ่ม ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มซึ่งอาจมีสาเหตุของความขัดแย้งมาจากคนเพียงสองคนแต่เมื่อมาตามพวก พวกก็จะช่วยเหลือกันอีกทีหนึ่ง “ช่วยมันไว้พอเรามีเรื่องมันก็จะช่วยเรา” “เด็กบ้านเดียวกันก็ต้องช่วยกันไว้ก่อนจะผิดจะถูกพูดที่หลัง”

การทะเลาะวิวาทกันไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มเด็กผู้ชายแต่กลับกลายเป็นในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงมีการทะเลาะวิวาทกันเป็นจำนวนมาก “เดี๋ยวนี้เด็กผู้หญิงมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3 มันตบแย่งผู้ชายกัน กูชอบแล้วมึงมาชอบซ้อน แล้วไอ้ผู้ชายที่มันตบแย่งกันเนี่ยะก็ไม่ใช่หล่อละ” ผู้นำชุมชนพูดถึงนักเรียนหญิงในชุมชน การตบกันของนักเรียนหญิงในชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำ การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในโรงเรียน บริเวณด้านหน้าโรงเรียน ลานวัดหน้าโรงเรียน กลางตลาด กลุ่มนักเรียนหญิงที่ตบกันนั้นมีทั้งกลุ่มที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และกลุ่มที่เรียนอยู่ต่างโรงเรียนและมารอดักตบหน้าโรงเรียน

“เวลาเราเดินตรวจโรงเรียน เราจะเห็นแต่เด็กดีๆเดินขวักไขว่ เดินเข้ามาหาเรา ไม่มีเด็กไม่ดีเพราะเด็กไม่ดีเขาจะหลบ หลบไปอยู่ที่แอบๆ ที่ลับๆตาคนเขาไม่ออกมา เราก็ไม่รู้จักเขา เราก็รู้จักแต่เด็กดีๆแล้วจะบอกว่าเราลำเอียงได้ไง” ครูคนหนึ่งพูดกับฉันในขณะที่พาฉันเยี่ยมชมโรงเรียน

เด็กนักเรียนที่กระทำรุนแรง ชกต่อยกับเพื่อน ไล่เงิน สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ดมกาวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่สนใจเรียน เป็นกลุ่มที่ครูทำโทษหลายต่อหลายครั้ง อย่างเช่นการคุ ค่าไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียน หน้าเสาธง หรือในโรงอาหาร ครูบางคนยังใช้วิธีการตีอยู่ การให้นั่งหน้าเสาธงตากแดดนาน ๆ การไล่ไม่ให้เข้าเรียน การไม่ให้มาโรงเรียนในวันที่จะมีคนมาตรวจโรงเรียน การเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อแจ้งให้ทราบและปรับปรุงแก้ไข การทำทัณฑ์บน และการบังคับทางอ้อมโดยสายตาและท่าทีว่าให้อินยอมลาออกไปเรียนที่อื่น “ใครจะไม่ยอมเซ็น ก็เขาทำท่าที่เหมือนเขาไม่อยากจะดูเราเป็นอย่างนั้น เป็นใครใครก็ต้องให้ออก อยู่ไม่ได้หรือเรื่องอื่นเอาไว้ที่หลัง” ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่ถูกบังคับทางอ้อมให้ลาออกเล่าถึงความรู้สึกในวันที่ไปเซ็นยินยอมลาออกในวันที่เดานี้แม่ก็ยังไม่รู้ว่าจะให้ลูกเรียนที่ไหน โรงเรียนรัฐบาลก็ไม่ยอมรับ “เขาบอกว่ารับไม่ไหวแล้วโรงเรียนนี้ทำอย่างนี้หลายคนแล้ว”

ชุมชน : เบ้าหลอมวัฒนธรรมและตัวตนของคนชายขอบที่ให้คุณค่ากับการใช้ความรุนแรง

ร้านเกมส์ โต๊ะสนุ่กที่พวกเขาหนีโรงเรียนมาเล่นกันนั้นอยู่ไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก ในช่วงแรกของการหนีเรียนนั้นพวกเขาจะไม่เอากระเป๋าออกจากโรงเรียนเมื่อถึงเวลาเลิกเรียนพวกเขาจึงจะกลับไปเอาสัมภาระต่าง ๆ กลับบ้านและออกมาหาเพื่อนใหม่อีกครั้งในจุดที่กลุ่มนิยมนั่งกันเช่น หน้าบ้านเพื่อน ริมคลอง หน้าร้านเกมส์ หน้าร้านค้าขายของชำที่ผู้ชายมีความสนิทสนมกับพวกเขาเป็นอย่างดี

เด็กกลุ่มที่เลิกเรียนในช่วงมัธยมศึกษาและไม่มียานพาหนะใช้เวลาว่างที่พวกเขามีมากกว่าเด็กกลุ่มอื่นนั่งคุย แต่งรถ และเล่นการพนัน บางกลุ่มเล่นพนันน้ำเต้าปูปลา บางกลุ่มเล่นไพ่ บางกลุ่มพนันเกมส์ บางกลุ่มพนันฟุตบอล เล่นกีตาร์ โทรศัพท์คุยกับสาว

ช่วงเย็นหลังจากโรงเรียนเลิกกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ชายในชุมชนทั้งกลุ่มยังเรียนอยู่ กลุ่มที่พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน และกลุ่มที่ทำงานแล้วจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันตามกลุ่มเพื่อนสนิทการแบ่งกลุ่มไม่ได้แบ่งแยกกลุ่มเด็กเรียนหรือไม่เรียนแต่เป็น “กลุ่มที่มีรสนิยมในการใช้ชีวิตเหมือนกันและเข้ากันได้”

ชีวิตวัยรุ่นในตอนเย็น ๆ จึงดูมีการเคลื่อนไหว พวกเขาจะขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยวโฉบไปมาระหว่างบ้านเพื่อนในชุมชน นั่งแต่งรถมอเตอร์ไซด์ในกลุ่มเพื่อน ขับรถแข่งกันประลองความเร็ว

บนถนนภายในชุมชน ถนนเลียบริมคลองชลประทาน จับกลุ่มกันเล่นเกมที่ร้านเกมส์ในหมู่บ้าน ทั้งเล่นเพื่อความสนุกอย่างเดียวและเล่นพนันเอาเงินกัน การเล่นพนันนี้ทำให้เพื่อนกลายเป็น เจ้าหนี้และลูกหนี้ เด็กและเยาวชนเป็นหนี้พนันในจำนวนเงินหลักพัน การจับกลุ่มเล่นฟุตบอลและ ฟุตซอลเป็นวิธีส่วนหนึ่งที่เป็นที่นิยมของเด็กและเยาวชนชายในทุกพื้นที่ในชุมชน

ดูเหมือนว่าพื้นที่สาธารณะในชุมชนหลังหกโมงเย็นจะเป็นพื้นที่ของเด็กและเยาวชนชาย เวลาตั้งแต่ 6 โมงเย็น ไปจนถึงกลางดึกนั้นจะมีกลุ่มเด็กและเยาวชนชายบางกลุ่มนั่งจับกลุ่มกันตั้งวง ดื่มเหล้า ในวงเหล้าเป็นการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนหลากหลายทั้งคนที่เรียนหนังสือ คนที่ ทำงานแล้ว คนที่ไม่เรียนหนังสือและไม่ทำงาน นอกจากนั้นก็ยังเป็นการรวมกลุ่มกันของคนต่างรุ่น “เล่นบอลเสร็จก็มานั่งล้อมวงกินเหล้า แข่งชนะก็กิน แข่งแพ้ก็กิน ซ้อมก็กิน” การดื่มสุรา สูบบุหรี่ใน เด็กและเยาวชนรุ่น โศดูเหมือนเป็นเรื่องปกติถึงแม้ว่าเด็กรุ่นน้องที่นั่งอยู่ด้วยจะทำหน้าที่คอยวิ่งซื้อ ของให้เด็กรุ่นโต “วันนั้นพี่เขาให้ไปซื้อบุหรี่หนูซื้อมา2ตัวแบ่งให้พี่เขาตัวนึงไม่รู้เป็นไงวันนั้นมัน อยากรสูบบหรี่ให้พี่เขาแล้วก็บอกว่าสูบบหรี่ ยังไง เขาก็บอกว่าสูดเข้าไปแล้วก็ปล่อยออกมาหายใจ ก็ลอง ทำดูก็ได้เลยสูดมาตั้งแต่นั้น ช่วงแรกจะสูดเฉพาะเวลาที่นั่งในกลุ่มพี่ ๆ เขาสูดวันละตัวสองตัว ต่อมาก็สูดบ่อยขึ้น หนูสูบบุหรี่ก่อนแล้วถึงจะกินเหล้า” หนูเด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่า ถึงประสบการณ์การสูบบุหรี่การดื่มสุราและการนั่งรวมกลุ่มกับรุ่นพี่ให้ฉันทึ่ง

การรวมกลุ่มของเด็กผู้หญิงในชุมชนในช่วงเวลาเย็นเป็นการรวมกลุ่มเฉพาะเพื่อนสนิท 2-3 คนนั่งคุยกัน โทรศัพท์ เปิดเพลงจากโทรศัพท์ฟัง คุยกันเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน เรื่อง แฟนและแยกย้ายกันกลับบ้านในช่วงค่ำ ในพื้นที่วิจัยที่มีความเป็นเมือง มีสถานบริการ และอยู่ใกล้ กับสถานบันเทิงในเขตเมืองนั้นมีความแตกต่างอย่างชัดเจนในการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนหญิง บางกลุ่มในชุมชนที่ใช้ชีวิตในช่วงเวลาค่ำคืนด้วย และมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเด็กและเยาวชนชายที่ ใช้ชีวิตยามค่ำคืนเช่นเดียวกัน เธอเหล่านั้นดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ที่ฉาบฉวย บ้าง ใช้ชีวิตเยี่ยงสามีภรรยาแต่เปลี่ยนคู่บ่อยบ้าง บางคนมีประวัติการทำแท้ง ผู้นำกลุ่มมีสรรพนามที่ ทุกคนเรียกขานว่า “เจ้”

หอพัก เป็นพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มเด็กหญิง ที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจาก ความหมายเดิมที่ผู้ปกครองให้ความหมายว่าเป็นสถานที่พักที่ให้ลูกหลานได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวระหว่างมาเรียนหนังสือในตัวเมืองนั้นได้แปรสภาพเป็นแหล่งรวมตัวกันระหว่างกลุ่มเพื่อน เพศเดียวกันและต่างเพศ ภาพของเด็กและเยาวชนหญิงชายนอนกันระเกะระกะเต็มห้องแคบ ๆ ที่ไม่ สะอาด แต่งกายไม่มีมิดชิด มีขวดสุรา ขวดเบียร์ ขวดโซดาวางอยู่ตามมุมมอง กลิ่นบุหรี่คละคลุ้งไปทั่ว ห้อง มีหลอดไฟเด็กและเยาวชนนิยมใช้บรรจุยาบ้าวางอยู่ในบนพื้น สภาพดังกล่าวเป็นบรรยากาศที่ ฉันทเห็นเป็นประจำที่หอพักในชุมชนแห่งนี้ พวกเขาจะนอนกันอยู่เต็มห้องในเวลากลางวัน พอตกเย็น

ก็แต่งตัว และทยอยกันจี้รถออกไป บ้างก็มานั่งเล่นเกมที่ร้านเกมส์ด้านหน้าหอพัก หญิงคนหนึ่งเข้าหอพักเดียวกันบ่นกับฉันว่า “มันมานอนกันแปดเก้าคน คิดดูสิมันนอนเข้าไปได้ยังไง วิ่งรถกันทั้งคืน คนอื่นเขาจะหลับจะนอนมันก็ไม่สนใจ พ่อแม่มันรู้รีเปล่านะ ว่าส่งลูกมามันมาว่าสูม มันไม่ได้มาเรียนนะ ไม่เห็นมันไปโรงเรียนเลย เห็นมันใส่ชุดนักเรียนตอนเช้า พอสาย ๆ มันก็มาคลุกกันที่ห้องนอนกันพอเย็นมันก็ออกหากิน”

ความรุนแรง : ความหมายของวัยรุ่นและชุมชน

ความคลุมเครือและความสับสนในการนิยามความรุนแรงในงานชิ้นนี้นั้นเกิดขึ้นตั้งแต่การประชุมที่คณะวิจัยในช่วงระยะแรกๆของการทำงาน เมื่อเวลาผ่านไปจวบจนกระทั่งฉันได้เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน การมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตบางส่วนกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่วิจัยทำให้ฉันเริ่มรู้สึกถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยยังไม่สามารถตีความนิยามความหมายของการกระทำรุนแรงเหล่านั้นได้ การเฝ้าสังเกตอย่างละเอียดถี่ถ้วนต่อสิ่งต่างๆที่เป็นบริบทแวดล้อมของการกระทำรุนแรงแต่ละแบบแผนถูกนำมาร้อยเรียง ขบคิด ทบทวนไม่ว่าจะเป็น ภาพของการกระทำ ภาษาที่พวกเขาใช้ กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง สถานที่ของการกระทำ ความรู้สึกของพวกเขา การกระทำโต้ตอบของพวกเขา เสียงของคนอื่น ๆ ที่กล่าวขานเกี่ยวกับเรื่องราวดังกล่าว และเรื่องเล่าของพวกเขาเกี่ยวกับการกระทำที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาที่ผ่านมา

“มันมองหน้า เห็นแล้วมันใส่ ก็จัดให้” ดูเหมือนว่าถ้อยคำดังกล่าวจะแสดงให้เห็นว่าการกระทำของพวกเขานั้นไม่มีเหตุไม่มีผลไม่มีความหมายใด ๆ แต่ลักษณะเช่นนี้ก็กลับกลายเป็นคำกล่าวอ้างที่ถูกนำมาแสดงเป็นเหตุผลในการกระทำของพวกเขา

ความรุนแรงหมายถึงอะไร และการกระทำในลักษณะใดที่เรียกว่าเป็นการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชน การให้ความหมายเช่นนั้นสะท้อนนัยยะอย่างไร การนิยามการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสายตาของคนนอกเป็นอย่างไร

1. การใช้ความรุนแรงเป็นการสร้างและปกป้องศักดิ์ศรี

เด็กและเยาวชนที่ใช้ชีวิตอยู่ในวิถีของความรุนแรงนั้นจะสร้างอัตตลักษณ์ของตนเองผูกโยงกับการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ “พี่ต้นเขาหมัดหนักเป็นตัวเปิด” “พี่โมทย์เขาแจ่วใครก็สู้เขาไม่ได้” “ไอ้ไคมันแรงนะ ขนาดตามันดำมัน มันสอยซะหลับเลย” การกระทำรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ก่อร่างอัตตลักษณ์ตัวตนจนกระทั่งหากมีใครมาแสดงท่าทีในลักษณะของความแข็งขืน การต่อต้านซึ่งพวกเขามักจะตีความหมายจากการใช้สายตาในการมอง ร่วมกับภาษาท่าทางเมื่อพวกเขาให้ความหมายว่า การมองเช่นนี้ การใช้ภาษาเช่นนี้เป็นการลบหลู่ การหมิ่น พวกเขาจะกระทำการ “เปิดก่อน” ด้วยความเชื่อที่ว่าเปิดก่อนได้เปรียบ โดยเฉพาะหากประเมินสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ

แล้วเห็นว่าเขาหรือพวกเขาอยู่ในภาวะได้เปรียบเช่น ถิ่นของเขา พวกเขาจะมีพวกมากกว่า กลุ่มคู่อริมีฝีมือที่น่าจะสู้ไม่ได้ หรือเขามีอาวุธ การกระทำรุนแรงต่อผู้ที่มาทำให้เขารู้สึกว่ามีภัยคุกคาม ศัตรู ทำลาย สามารถเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย “มีปืนเหมือนมีพวกเป็นร้อย” “แย่งแฟนถือว่าหายาศักดิ์ศรีต้องสั่งสอน” “มันมาหาเรื่องเราก่อนต้องจัดการ” “มันมาจิบแฟนเราต้องสั่งสอน” “มันปากไม่ดีชอบฟ้องครูต้องสั่งสอน”

2. การใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือการช่วยเหลือกันระหว่าง “พวก”

การใช้ชีวิตในลักษณะของการรวมกลุ่ม การมีเครือข่ายทางสังคม ทำให้การกระทำรุนแรงไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะทำร้ายร่างกายในรูปแบบของการใช้อาวุธ หรือการไม่ใช้อาวุธเป็นวิถีทางส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือกันระหว่าง “พวก”

การช่วยเหลือเขาในครั้งนี้นี้ทั้งๆที่ตนเองไม่ได้เป็นฝ่ายถูกกระทำมาก่อนและในบางครั้งการไปช่วยพวกกันทำร้ายร่างกายคู่อรินั้นเป็นไปโดยไม่รู้ด้วยซ้ำว่าความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากอะไร ใครเป็นฝ่ายผิดใครถูก “พวกกันช่วยก่อน มีอะไรว่ากันทีหลัง” หรือ “เราช่วยเขาโอกาสหน้าเขาก็ช่วยเรา” เป็นวาทกรรมที่กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาของเด็กและเยาวชนในวิถีของการใช้ความรุนแรง

พวกเขาเรียนรู้ว่าหากพลาดทำอะไรไปถ้ามีเพื่อนฝูง มีต้นสังกัด มีคนคุ้มครองจะไม่ถูกรังแก การไปช่วยพวกทำร้ายผู้อื่นเปรียบเสมือนเป็นการตบแรงกันไว้ก่อน โอกาสหน้าเราอาจจะไปมีเรื่องกับใครพวกก็จะช่วยเรา “เอาคืน”

3. ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการหาเงินที่นำภาคภูมิใจ

เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งให้คุณค่าเรื่องของการมีเงิน ชื่นชอบคนมีเงิน การกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเป็นไปเนื่องจากต้องการมีเงินในการจับจ่ายใช้สอย ต้องการนำไปใช้สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นวิธีในการหาเงินของวัยรุ่นปรากฏในการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขโมยเงินของผู้ปกครอง การขโมยเงินเพื่อน การไถ การพูดจาโน้มน้ำวให้เด็กหญิงค้าประเวณี การส่งเด็ก (การค้าประเวณีทั้งในลักษณะโดยความยินยอมและการพูดจาข่มขู่) การเล่นเกมพนันในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการพนันเกมส์ การพนันฟุตบอล การขายหวยจับยี่กี การพนันน้ำเต้าปูปลา การขายยาเสพติด เป็นต้น

“พอมันรู้ว่า เรามีเงินมันไม่ดูถูกเรา” การมีเงินของวัยรุ่นนั้นทำให้พวกเขาสามารถปิดบังอำพรางความไม่เหมาะสม ความรังเกียจเคียดจันได้ผ่านการมีรสนิยมในการดื่มเหล้า การเที่ยวสถานบันเทิง การแต่งกายโดยใช้เสื้อผ้าแฟชั่น การใช้โทรศัพท์มือถือถือราคาแพง วิถีชีวิตดังกล่าวและการกล่าวขานถึงความเก๋า ความแจ๋วและการมีเครือข่ายมาก การมีคนรู้จักช่วยเหลือเยอะเมื่อมีเรื่องที่ต้อง

ถูกดำเนินคดีทำให้พวกเขาไม่ให้ความสำคัญกับค่านิยม หรือบรรทัดฐานของสังคมที่ให้คุณค่าต่อการใช้ชีวิตที่เหมาะสมในการได้เงินมา

หากพวกเขามีเหลื่อมหรือยุทธวิธีในการหลบหลีกในการกระทำของเขาและทำให้พวกเขาไม่ต้องได้รับการลงโทษทางกฎหมายได้จะยิ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่เขาอีกทางหนึ่งด้วย

“หนูส่งเด็ก เด็กได้ 1,500 หนูได้ 500 วัน ๆ หนูให้มันรับงาน 3 ครั้งหนูก็ได้แล้ว 1500 สบาย ๆ แกรมซ้าลูกค้าก็เป็นเครือข่ายหนูอีก หนูเคยอุ้มรุมโดนตำรวจจับหนูโทรให้ลูกค้าหนูช่วย เขาโทรศัพทไปบอกพวกเขาที่เป็นตำรวจกรีกเดียว หนูแก่ถูกปรับแถมซ้าหนูผ่อนมันด้วยตัวมัน โดนหนูตบจนจมูกบิ๊ว ตำรวจช่วยพุดจนมันยอม หนูบอกลูกค้าว่าถ้าช่วยหนูหนูจะหาเด็กสด ๆ ใหม่ ๆ เอ๊ะ ๆ ให้” เขาวจนเล่าให้ฉันฟังถึงประสบการณ์การหาเงินของเขาโดยการใช้ความรุนแรง ลูกค้าที่เธอกล่าวถึงคือนักการเมืองท้องถิ่น ฉันตรวจสอบข้อมูลเรื่องราวที่เธอเล่าจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและพบว่าเรื่องที่เล่าเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง และการกระทำของเธอในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นเสมอ ๆ เธอเป็นคนที่มิชื่อเสียงในเรื่องการเป็นมือตบ การค้าประเวณีเด็ก และการใช้ความรุนแรงที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องของความสัมพันธ์ทางเพศ ลูกค้าของเธอมียุทธวิธีหลายอาชีพ “ไอ้ยออย่าให้พุดเลย มีหมดแหละ สจ. อบต. นายพัน คนใหญ่คนโต โห้จะบอกให้ครูยังมีเลยพี่”

แม้ว่าในบางครั้ง เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวิถีวงวนของความรุนแรงนี้ต้อง “เกม” โดยการถูกตำรวจจับนั้น การผ่านการถูกจับกลับกลายเป็นวิถีอีกทางหนึ่งในการสร้างตัวตนให้แลดู “เก๋า” “แจ๋ว” ขึ้นดังเรื่องเล่าของเด็กชายอายุ 15 คนหนึ่งที่บอกกับฉันว่าเขาจะพยายามกลับตัวเป็นคนดีและขอให้ฉันเป็นกำลังใจให้เขา

“ตำรวจจับหน้าผมว่า ไอ้เหี้ยนี่อย่าให้กูเจอหน้าอีกนะ ถ้ามีงไม่เลิกทำตัวอย่างนี้อีก ครั้งแรกที่ผมโดนจับ ผมคิดว่ามันเท่ห้ ออกมาผมจะได้คุมคนอื่น ผมโดนจับหลายข้อหา มาก โดนจับไปขังหลายที่ สมุทรปราการ ระยอง อุดร ถ้ากระบอก แต่ผมโดนจับขังไม่นานบางทีก็ 5 วัน 6 วันมากที่สุด 3 เดือน”

4. การใช้ความรุนแรงเป็นหนทางที่จะทำให้เด็กไม่ตีกลับตัว

“ผมรักพี่ เพราะพี่เข้าใจผม คนใกล้ชิดคิดผมเขายังไม่เข้าใจผมเลย”

ในโรงเรียนเมื่อเด็กนักเรียนกระทำผิดกฎ ระเบียบ ขอบังคับ ไม่ตั้งใจเรียน ครูจะทำโทษเพื่อให้เด็กนักเรียนยุติการกระทำดังกล่าว แต่การลงโทษของครูส่วนหนึ่งมีลักษณะของการกระทำรุนแรง การกระทำรุนแรงของครูต่อนักเรียนเป็นไปทั้งในลักษณะของการกระทำรุนแรงทางร่างกาย และการกระทำรุนแรงทางจิตใจหากนิยามความหมายของความรุนแรงว่า เป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลรู้สึกละอาย เสียหน้า เสียเกียรติยศศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจในตนเอง

ลักษณะของการกระทำรุนแรงทางร่างกายเช่น การหยิกและบิดบริเวณหัวนมของนักเรียนชายจนเขียวช้ำเนื่องจากไม่ได้นำเงินค่าลูกเสือจำนวน3บาทมาชำระในวันนั้น การตีที่ขาจนเขียวช้ำ การตบหัวเด็กนักเรียน การให้นักเรียนนั่งกลางแดดร้อน ๆ หน้าเสาธงเป็นเวลานาน เป็นต้น ส่วนลักษณะการกระทำรุนแรงทางจิตใจเช่น การใช้วาจาตำหนิรุนแรง ใช้ภาษาที่หยาบคาย การถ่ายรูปนักเรียนหญิง-ชายที่นั่งคุยกันและนำไปประจาน การด่าว่าเสียดสีในเรื่องทางเพศ การไม่อนุญาตให้นักเรียนที่กระทำผิดเข้าเรียนในห้องเรียน

ครูให้เหตุผลว่าการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อต้องการนักเรียนกลับตัวเป็นคนดีบ้าง รู้สึกเบื่อหน่ายกับการกระทำผิดซ้ำซากของนักเรียนกลุ่มนี้จึงต้องใช้วิธีการที่รุนแรงบ้าง ในขณะที่ครูใช้วิธีการดังกล่าวเด็กนักเรียนเหล่านี้ก็ไม่ยุติการกระทำที่ครูห้ามปราม พวกเขากลับรวมกลุ่มกันเหนียวแน่นมากขึ้น และสุดท้ายมาตรการที่ครูใช้ก็คือการลงโทษ

“พวกเขาไม่เข้าใจพวกผม ไม่เข้าใจวัยรุ่น” คำพูดที่ฉันมักได้ยินบ่อยๆเมื่อเด็กและเยาวชนที่ถูกครูและชาวบ้านนิยามตัวตนของพวกเขาว่าเด็กเก “ผมอยากให้มีพี่ไปสอนพวกผมที่โรงเรียน?” ประโยคดังกล่าวเกิดขึ้นเพียงเพราะฉันชอบนั่งฟังพวกเขาเล่าเรื่องโน้นเรื่องนี้ให้ฉันฟัง ฉันตั้งใจฟังอย่างสนใจ ซักถามเขา บางครั้งฉันก็อดไม่ได้ที่จะแอบสะท้อนให้เขาคิดว่าสิ่งที่เขาทำไปมันส่งผลอย่างไรกับตัวเขาเพียงแต่ภาษาที่ฉันใช้เป็นภาษาของเด็กและเยาวชนไม่ใช่ภาษาของผู้ใหญ่ผู้เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

5. การกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องธรรมดาของลูกผู้ชาย

พ่อแม่และคนในชุมชนบางคนให้ความหมายของการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนในรูปแบบของการยกพวกตีกันว่า เป็นการกระทำตามวัยในสมัยก่อนที่พวกเขาเป็นเด็กและเยาวชนก็เป็นเช่นนี้เมื่อเวลาผ่านไปโตขึ้นก็จะคิดได้และกลับตัวกลับใจเอง เป็นเรื่องธรรมดา พ่อแม่มีหน้าที่คอยประคับประคองให้พวกเขาพ้นช่วงอายุ 19 ปีก็จะดีขึ้น

พ่อคนหนึ่งเล่าชีวิตวัยหนุ่มของตัวเองให้ลูกชายอายุ11ปีฟัง ในขณะที่เขาและลูกชายกำลังนั่งเซ่รถมอเตอร์ไซค์คันโปรดของลูกชายของเขาที่เขาเพิ่งถอยออกมาให้ลูกชายได้ไม่นาน

“ตอนสมัยพ่อเป็นวัยรุ่นนะ พ่อเป็นตัวจี๋เลย รถพ่อแรงที่สุดแหละ ไปไหนมีแต่คนมอง พ่อแต่งเองไม่ไปทำที่ร้าน เพื่อนพ่อขาโจ้ทั้งนั้นแหละ บางคนยังอยู่ในคุกอยู่เลย บางคนคิดแล้วออกมาแล้ว พ่ออยู่กับนักการเมือง ขับรถให้เขา ไปไหนเราก็กไปด้วย เลयरู้จักคนเยอะ รู้จักคนเยอะมันดี ใครทำอะไรไม่ได้ เรามีพวกเยอะ”

ขั้นตอนสู่ความรุนแรงและแบบแผนพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น

ผู้เล่าและผู้ถูกเล่า : พลวัตของการผลิตซ้ำความรุนแรง

ฉันเริ่มต้นเขียนส่วนนี้จากการคิดถึงภาวะของการกระทำรุนแรงของเด็กและเยาวชนกลุ่มแจ้วเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาฉันมองเห็นความหลากหลายของสภาพครอบครัวของพวกเขาเหล่านั้น ฉันไม่กล้าที่จะสรุปว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่กระทำรุนแรงซึ่งในความเป็นจริงนั้นในขณะที่เขาเป็นผู้กระทำรุนแรงเขาก็ถูกกระทำรุนแรงด้วย เด็กและเยาวชนผู้นิยมความรุนแรงส่วนใหญ่เกิดและเติบโตมาจากครอบครัวที่มีการกระทำรุนแรงในครอบครัว อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลที่ฉันมีเวลาในการเก็บข้อมูลน้อยกว่าที่จะค้นหาข้อมูลในรายละเอียดของการกระทำระหว่างกันในครอบครัวของพวกเขาเหล่านั้น

ดังนั้น ในส่วนนี้ฉันจึงสามารถเล่าได้เพียงว่า องค์กรต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนได้เข้าไปใช้ชีวิตเกี่ยวข้องอยู่นั้นมีพลวัตของการกระทำรุนแรงอย่างไร ทั้งในส่วนของพื้นที่ครอบครัว โรงเรียน พื้นที่สาธารณะที่พวกเขาใช้ในการกระทำกิจกรรมทางสังคมยามว่าง และ ร้านค้าบางประเภทเช่น ร้านขายของชำในชุมชน ร้านเกมส์ ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามกรณีศึกษาชีวิตและการกระทำทางสังคมของเด็กและเยาวชนที่ฉันจะนำเสนอในรายงานวิจัยนี้อาจจะเป็นตัวอย่างของบริบทการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง การผลิตซ้ำความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับพวกเขาได้ชัดเจนมากขึ้น

การกระทำรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนนั้นมีแบบแผนและระดับของความรุนแรงที่หลากหลาย บางการกระทำเป็นไปในลักษณะธรรมดาสามัญไล่เรียงไปจนถึงลักษณะของการกระทำรุนแรงที่ซับซ้อนเต็มไปดด้วยเหลี่ยมคมและชั้นเชิง

การกระทำรุนแรงในลักษณะธรรมดาสามัญนั้นเป็นการกระทำในลักษณะปัจเจกมากกว่าเป็นการกระทำแบบรวมกลุ่ม มีเหตุของความขัดแย้งที่ทำให้เกิดความไม่พอใจซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน อย่างเช่นการทะเลาะวิวาทชกต่อยของเด็กนักเรียนไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าไม่มีการหาทางหนีทีไล่เมื่อกระทำการไปแล้ว การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่เนือง ๆ จนดูเหมือนปกติธรรมดาเมื่อเวลาผ่านไปไม่นานนักความเจ็บคลายลงความโกรธแค้นพุ่งเคืองก็จางหายกลับมาเล่นหัว คบกันเช่นเดิม

“ผมอยู่ปากแพร่ง แต่กลุ่มเพื่อนผมอยู่วัดศ ตอน มัธยมศึกษาปีที่ 1 เราเคยต่อยกัน ผมก็ไม่อยากต่อยแต่เหตุการณ์มันบีบ พวกเพื่อนยุให้ต่อย ผมก็เลยต่อย ต่อมาเราสนิทกัน เขาบอกผมว่า “ลูกผู้ชายทุกคนเหมือนหมาล่าเนื้อ ถ้าจนตรอกต้องสู้ ถ้าเรามีปืนเราต้องยิงก่อน ถ้าเราไม่มีปืนเราก็ต้องถูกยิง” ฉันไม่คิดว่าเด็กชายอายุ 14 ปีจะมีความคิดเช่นนี้ เขาเล่าว่าเขาลองมาหมดแล้วไม่ว่าจะเป็น กาว กัญชา ยาบ้า บุหรี่เป็นสิ่งที่ดูง่ายมาก “เกิดมาทั้งทีต้องเอาให้คุ้ม...ถ้าอยากแจ้วต้องกล้าที่จะ

แลก” เด็กเหล่านี้เรียนรู้ที่จะซื้อหาอาวุธและใช้อาวุธเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็น มีดสปาต้า ปืน เรียนรู้ที่จะ ซี่รถมอเตอร์ไซค์ของตนเองอย่างแรง ๆ และเร็วเพื่อประโยชน์ในการหลบหนีคู่อริและเจ้าหน้าที่ ตำรวจ และเรียนรู้ที่จะสร้างเครือข่ายเพื่อความ ได้เปรียบในการมีพวกมาก และที่สำคัญพวกเขา เรียนรู้กฎหมายและบทลงโทษทางกฎหมายที่พวกเขาอาจต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง “ผมไม่พก 11 เพราะ 11 เป็นอาวุธสงครามโทรมันหนัก”

ระดับการกระทำรุนแรงในลักษณะที่เป็นการกระทำของปัจเจกนั้นส่วนหนึ่งมีลักษณะที่ สะท้อนให้เห็นถึง ภาวะที่ไม่ปกติที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การทะเลาะวิวาทเด็กนักเรียนหญิงทั้งใน โรงเรียน ถนนสาธารณะด้านหน้าโรงเรียน หรือแม้กระทั่งลานวัดหน้าโรงเรียน ด้วยวิธีการตบ กระจกหมตบอย่างรุนแรง โดยคู่กรณีนั้นบ้างก็เป็นนักเรียนหญิงด้วยกัน บ้างก็เป็นเด็กและเยาวชน หญิงที่ไม่ได้เรียนแล้วกับเด็กนักเรียนหญิง การที่เด็กและเยาวชนหญิงใช้หมวกกันน็อคฟาดคู่อริ หญิงของตนเองในขณะที่คู่อริไม่ทันระวังตัวจนกระเด็นตกลงมาจากมอเตอร์ไซค์ การลักขโมย เงิน การใช้ไม้ตีหัวเพื่อนจนหัวแตก การดมกาว การเสพยาบ้าและการดื่มเบียร์ในโรงเรียนของเด็ก นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น

เมื่อมีการรวมกลุ่ม กลุ่มเรากลุ่มเขา แบ่งพวก ความขัดแย้งและการไม่พอใจของปัจเจกถูก นำมาเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับอัตลักษณ์กลุ่ม การต่อสู้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ความโกรธแค้นถูกเก็บ ฝังไว้ยาวนานขึ้น รอวันล้างแค้นซึ่งทวีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น กลไกของการช่วยเหลือระหว่าง มิตรในกลุ่มได้ถูกนำมาใช้ในการกระทำรุนแรง และการจัดการกับความรุนแรง บริบทดังกล่าว ก่อเกิด รุนใหญ่ ตัวแฉ้ว เจ้ ซึ่งได้รับการยอมรับในชื่อเสียงของความแรง การยอมรับและการกล่าว ขานถึงดังกล่าวสร้างเสริมอำนาจและก่อเกิดความเกรงกลัวในกลุ่มรุ่นกลาง รุ่นเล็ก โดยในแต่ละรุ่น จะมี “ตัวแฉ้ว” ที่เคยสร้างประวัติไว้ไม่ว่าจะเป็นประวัติของการมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อย แรง หรือมี ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับรุ่นใหญ่ การได้เป็นน้องหรือเด็กสร้างของตัวแฉ้วนี้นับว่าเป็นหน้าเป็นตา และมีชื่อเสียงไม่น้อย ลักษณะของการกระทำรุนแรงในบริบทเช่นนี้ อย่างเช่น การลือคแซนเพื่อให้ เพื่อนรุมดักรอทำร้ายเพื่อนต่างห้อง ไล่อเงิน ตบเรียกค่าคุ้มครอง การยกพวกไล่ตีกันบน ห้างสรรพสินค้า การรุมตีวัยรุ่นต่างถิ่น โดยมีคนโตเอาปืนจ่อหัว การค้าประเวณีเด็ก (เด็กส่งเด็ก) การ รุมตี รุมกระต๊อบเพื่อนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันจนได้รับบาดเจ็บสาหัส (สมองบวม) เป็นต้น

ฉันในฐานะของ “เหยื่อ”

การที่ฉันใช้ชีวิตร่วมกับพวกเขาในพื้นที่โรงเรียน พื้นที่สาธารณะในชุมชน บริเวณบ้าน ของพวกเขา ได้พูดคุยกับกลุ่มเพื่อน ชาวบ้าน พ่อแม่ญาติพี่น้อง ครู นักการภารโรงเกี่ยวกับการใช้ ชีวิตและการกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มและระหว่างกลุ่มของพวกเขานั้นฉันพบว่า

พวกเขาตกอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ถูกระทำรุนแรงด้วยเช่นกัน การถูกระทำรุนแรงนั้น ไม่ได้เกิดเฉพาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยกันเองเช่น ถูกผู้ชายจับนม-ก้น ถูกไถเงินรายวัน แต่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนในครอบครัว โรงเรียน นักธุรกิจในชุมชน และข้อกฎหมายบางประการ

- **ครอบครัวรังแกกัน** พวกเขาถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัวด้วยวิธีการลงโทษที่รุนแรงอย่างเช่น ถูกพ่อใช้มีดไล่ฟัน ถูกลุงตบจนหูไม่ได้ยิน แม่บังคับให้อายาบำไปขายในโรงเรียน ถูกพ่อเลี้ยงตีอย่างแรง

เย็นวันหนึ่งฉันนั่งอยู่ที่ร้านกาแฟริมทาง มองไปยังฝั่งตรงข้าม ฉันเห็นหญิงกลางคนคนหนึ่งเดินไปบอกกับคนข้างบ้านว่า ลูกของเขาโยนหินใส่รถเก๋งคันใหม่ที่เธอจอดไว้หน้าบ้าน ลั่นเสียงบอกเล่า หญิงผู้เป็นแม่เดินเข้าไปหาลูกชายวัย 3 ขวบ เธอคว้าด้วยเสียงอันหนึ่งและมีท่าทางโมโหเหมือนคนคุมอารมณ์ไม่อยู่ ตีด้วยไม้ที่หีบฉวยได้แถวนั้น ตีดำไป สักพักมีรถมอเตอร์ไซค์วิ่งออกมา เธอผลักเด็กน้อยผู้เป็นลูกเข้าไปยังรถมอเตอร์ไซค์ซึ่งเบรครถอย่างแรง “มันเครียด มันพาลเพ็งโดนตัวทิ้งไป แล้วพอข้างบ้านมาต่อว่ามันก็เลยประชด” ชายวัยกลางคนที่ยืนอยู่ข้าง ๆ ฉันพูดถึงเหตุผลที่หญิงสาวผู้เป็นแม่ตีลูกอย่างไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ในขณะที่ทุกคนยินดีโดยไม่มีใครเข้าไปห้ามปรามการกระทำดังกล่าว

“ยังไง หนูก็ว่าหนูโชคดีนะ ลูกบ้านโน้นแม่เขาตีลูกเหมือนหมาเลย” เด็กชายอายุ 11 ขวบ บอกฉันในวันหนึ่งที่ฉันถามว่าเขารู้สึกอย่างไรเมื่อแม่ชอบดูเขา

- **ครูรังแกกัน** พวกเขาไม่ได้รับความสนใจจากครูส่วนหนึ่งในโรงเรียน การลงโทษอย่างรุนแรงบางครั้งเกินกว่าเหตุของการกระทำผิด หรือบางครั้งการลงโทษนั้นเป็นไปอย่างลอย ๆ โดยเด็กและเยาวชนไม่ได้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของตนเองเช่น การหยิกและบิดหัวนมจนเจ็บปวดเนื่องจากไม่ได้นำเงิน 3 บาท มาจ่ายค่าลูกเสือ ครูไม่ให้เข้าห้องเรียนปล่อยให้เดินเล่นในโรงเรียนทั้งวันเนื่องจากไม่สนใจเรียน ถูกครูตี 12 ทีจนก้นเขียวช้ำ ถูกครูตำประจานว่าเลว ใช้คำด่าว่าที่รุนแรง หยาบคาย ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ขู่ว่าจะไล่และกดดันให้ผู้ปกครองขอลาออกจากโรงเรียน หลายคนหาที่เรียนไม่ได้ กลายเป็นเด็กที่เรียนไม่จบในชั้นมัธยมต้นเขาจะมีเวลาว่างมากและใช้ชีวิตในบริบทของการกระทำรุนแรงทางสังคมมากขึ้น เริ่มคบรุ่นใหญ่ มีระดับของการกระทำรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น ลักขโมย และใช้ยาเสพติด

วันหนึ่งฉันบอกกับแม่ของเด็กชายคนหนึ่งอายุ 11 ปีว่า ถ้าไม่ยอมให้ลูกเกรงใจให้ลองฝึกให้ลูกเป็นคนที่รักการอ่านหนังสือ แม่บังคับให้เด็กน้อยคนนี้อ่านหนังสือ เขาเข้าไปในห้องสักพักเดินออกมาและบอกแม่ว่าเขาอ่านหนังสือเสร็จแล้ว ฉันแปลกใจและถามว่าทำไมถึงอ่านเร็วนัก

“อ่านเสร็จแล้วจริง ๆ จะท่องให้ดู หนึ่ง เอ สอง อี สาม เอฟ...” ครูสาวที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมในชุมชนแห่งนี้รับจ้างสอนพิเศษนอกเวลา ครอบครัวของเด็กคนนี้ส่งลูกชายของเขา

ไปเรียนพิเศษ “ไปเรียนดีกว่าให้มันว่าง เราไม่มีเวลาสอนลูก” ครูบอกเขาว่าให้ห้องการบ้านนี้ซึ่งจะออกเป็นข้อสอบในวันรุ่งขึ้น เรื่องที่ฉันเล่ามานี้อยู่ในปริวิตถลของการนิยามความหมายว่าเป็นการกระทำรุนแรงได้หรือไม่?

ผู้สังเกตความรุนแรง

การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องราวที่น่าตื่นเต้นที่แต่ละคนไปพบมาในกลุ่มเป็นไปอย่างสนุกสนานและสร้างความสนใจให้แก่กลุ่มไม่น้อย เรื่องราวการกระทำรุนแรงต่าง ๆ ถูกหยิบยกมาเป็นหัวข้อสนทนา อาทิเช่น การลากมิดดาบยาวเป็นเมตรไล่ฟันกันคู่อริ การใช้ปืนไล่ยิง การรุมกระที่บวินมอเตอร์ไซค์ การขว้างขวดเบียร์ใส่กัน เพื่อนชายไปจิกหัวนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปลายตบ แม่ค้าประจานลูก พ่อข่มขืนลูกตนเองจนท้อง ครูด่านักเรียนระบุชื่อนามสกุลออกไม่ค์ ยกพวกกระที่บกัน แทะกันด้วยเหล็กชุดซาร์ป ยิงปืนใส่กันในร้านอาหาร ทะเลาะกันในซุ้มไก่ชกต่อยกันเนื่องจากแพ้น้ำ การดักกรอทำร้ายเพื่อนต่าง โรงเรียน เด็กและเยาวชนตีกันหน้าร้านขายของชำ หน้าร้านเกมส์ การจู่โจมขึ้นรถมอเตอร์ไซค์ไปตบที่อื่น เป็นต้น การเล่าเรื่องราวที่ตนเองไปรู้ไปเห็นมา ถ่ายทอดอยู่อย่างต่อเนื่องในชุมชนจนรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดา สนุกสนานและน่าตื่นเต้น

การสนทนากันเป็นประจำในเรื่องเหล่านี้ทำให้ภาษาที่พวกเขาใช้ และวิถีการกระทำรุนแรงในกลุ่มของพวกเขาในแต่ละเรื่องนั้นมีแบบแผนลักษณะเฉพาะเป็นอัตลักษณ์กลุ่ม และอัตตลักษณ์เฉพาะบุคคล “มึงกล้าโยกกูหรือมึงรู้มึงมึงพุดอยู่กับใคร” “พี่กู้งเค้าแจ้วแรงสุดแล้วแถวนี่ไม่มีกล้ายุ่งกับเขา” “แป๊ะบ้ามันไม่สนใจอะไรหรอกมันพินอย่างเดียวใคร ๆ ไม่กล้ากับไอ้เนิวเพราะมันเป็นลูกแป๊ะบ้า” “ไอ้ไคมัน ไม่อยู่แล้วแม่มันพาหนีไปอยู่กรุงเทพฯมันสอยตามันที่เดียวหลับเลย”

ความรุนแรงบนเส้นทางชีวิตวัยรุ่นที่แตกต่าง

การที่นักวิจัยจะสามารถอธิบาย วิชิตคิดและการให้ความหมายผ่านระบบการให้คุณค่าของผู้ให้ข้อมูลหลักได้นั้น นักวิจัยภาคสนามมีความจำเป็นต้องเข้ากับเด็กและเยาวชนผู้กระทำรุนแรงได้ดี ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ระบบเครือข่ายทางสังคมของพวกเขา ทั้งเครือข่ายกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่/รุ่นน้อง กลุ่มครู กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มผู้นำชุมชน นับได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ

ปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชนภาคกลางอย่างเช่นการขโมยของ (ลักทรัพย์) เพื่อน ครู เพื่อนบ้าน รังแกเพื่อน แกล้งเพื่อน ไถเงิน ชิงรถ บิดรถใส่คนที่ไม่พอใจ รุมทำร้ายร่างกาย การเสพหรือขายยาเสพติด การพกพาอาวุธปืนหรือมีดไปรุมทำร้าย การได้รับความรังเกียจเฉียดจันจากครู เพื่อนนักเรียน หรือคนในชุมชน การใช้วาจาเหยียดหยาม แบ่งแยกกลุ่ม เป็นต้น

จากเรื่องเล่าในส่วนที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมของเด็กและเยาวชนมีระดับของความรุนแรง วิธีการที่ใช้ความรุนแรง และเงื่อนไขเชิงบริบทของการใช้ความรุนแรงมีความแตกต่างกันออกไป ในส่วนนี้ฉันจะอธิบายถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการกระทำรุนแรง

บริบทสังคมกับความรุนแรง

1. สภาพครอบครัวที่อ่อนแอบนวิถีชีวิตแบบทุนนิยม

เด็กที่กระทำรุนแรงเติบโตขึ้นในสภาพครอบครัวที่มีความไม่พร้อม พ่อแม่มีวิถีคิดในการเลี้ยงดูลูกโดยมุ่งเน้นการหาเลี้ยงชีวิตได้มากกว่าที่จะพัฒนาจิตใจ อำนวยในการต่อรองของพ่อแม่ที่มีต่อการร้องขอในเรื่องต่างๆของลูกน้อย ค่านิยมในการเลี้ยงดูลูกโดยเปรียบเทียบความสำเร็จทางการศึกษากับคุณค่าและหน้าตา พ่อแม่ไม่พร้อมในการมีลูกเช่น ขาดความรับผิดชอบ ค้ายาเสพติด ดิดการพนัน ทำให้การเลี้ยงดูเป็นไปในลักษณะละเลย ขาดความใส่ใจ เด็กเติบโตขึ้นโดยมีอัตตลักษณ์ในลักษณะก้าวร้าวทั้งในลักษณะของภาษาท่าทาง คำพูด และการมองโลกแบบไม่ไว้วางใจ ใช้เวลาอยู่กับสังคมกลุ่มเพื่อน รวมกลุ่มนอกรบ้าน

2. อุดมการณ์การศึกษาแบบทุนนิยม

การที่ครูอาจารย์สนใจแต่คนเก่ง นักเรียนที่เรียนดี ให้คุณค่าแก่เด็กที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่ดี ชื่นชมคนที่สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนทั้งเรื่องการเรียนรู้และกิจกรรม โดยพุ่งเป้าหมายไปที่การพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงทำให้ละเลย หรือมองข้ามเด็กชายขอบที่ครู อาจารย์จะต้องใช้เวลาและกลยุทธอย่างมากในการพัฒนาพวกเขาเหล่านั้นเพื่อปรับเปลี่ยนอัตตลักษณ์ วิถีคิดให้เป็นคนที่มีคุณค่าในสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม

การที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือครู อาจารย์ผูกติดความสำเร็จของการทำงานอยู่ที่ระบบการทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงผ่านวิธีการที่มีนักเรียนไปสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อได้มากกว่าสถาบันอื่น การมีนักกีฬาที่ชนะเลิศในการแข่งขันระดับชาติ เป็นต้น จะทำให้เด็กนักเรียนที่ส่วนหนึ่งถูกระทำรุนแรงมาจากครอบครัวแล้วนั้นกลายเป็นเด็กชายขอบในบริบทของโรงเรียน และพัฒนาการกระทำรุนแรงที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น กลายเป็นคนชายขอบของสังคมต่อไป

3. ผู้นำชุมชนนิยมคะแนนเสียงมากกว่าความตั้งใจในการพัฒนาสังคมและเยาวชน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชน ครู และผู้ปกครองมีช่องว่างในการพัฒนาและส่งเสริมเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในสังคม ผู้นำชุมชนยังไม่สามารถทำให้ชาวบ้าน ครูอาจารย์เห็นคุณค่าในการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเยาวชนและสังคม แต่ยังคงเน้นที่การพัฒนาวัตถุ บทบาทของผู้นำชุมชนจึงเป็นเพียงนายประกันเมื่อเด็กและเยาวชนในชุมชนกระทำรุนแรงและถูกจับดำเนินคดี

4. ความอ่อนแอขององค์การภาครัฐกับการใช้กฎหมายไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์

การใช้กระบวนการใกล้เคียงในการกระทำผิดของเยาวชนนั้นหากกระบวนการติดตามความประพฤติขาดประสิทธิภาพทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการกระทำรุนแรงในกลุ่มเยาวชนเพิ่มมากขึ้น กฎหมายบางประการเอื้อต่อการให้ผู้ใหญ่ใช้เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี กระทำความผิดและชานชินกับการกระทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายเช่น กระบวนการค้าแผ่นซีดีเถื่อน การค้าและเสพยาเสพติด หรือแม้กระทั่งการฆ่าล้างแค้นคู่อริ เป็นต้น

หลังจากที่กานต์ถูกยิงด้วยปืนลูกซองเด็กหนุ่มวัย 16 ปี นอนอยู่โรงพยาบาลฉันไปเยี่ยมเขาและพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น เขารู้ว่าคนที่ยิงเขาเป็นใคร “ผมไม่ยอมหรือก ไอ้เขียดพวกผมมันก็บอกว่ามันจะเอาคืนให้ผม ผมให้มันหาปืนแล้ว ผมจะยิงมันแล้วไปมอบตัวเลย ผมไม่กลัวหรือผมอายุไม่ถึง 18 มันมายิงผมถึงบ้าน ผมไม่ยอม” เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่ฉันพูดคุยใช้ชีวิตร่วมอยู่ด้วยในวิถีของการใช้ความรุนแรงนั้นพวกเขามีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายพอสมควร โดยเฉพาะกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวันของเขา “พี่ ไม่ต้องเป็นห่วงนะ มันถูกจับคดีเสพ เดี่ยวพวกเราจะหาเงินหมื่นนึงมาประกันตัวมัน ตำรวจต้องทำคดีมันส่งศาลเราไปประกันที่ศาลแล้วศาลก็จะเรียกไปตัดสินคดีเสพ ตัดสินคุมประพฤติ พอถึงเวลาก็แค่ไปรายงานตัว พี่ไม่ต้องห่วง” คำพูดของเด็กชายอายุ 18 ปีปลอบใจฉัน เงินหนึ่งหมื่นพวกเขาหาได้จาก เจ๊ สาวประเภทสองที่พวกเขามีความสัมพันธ์ทางเพศด้วย

บริบทวัฒนธรรมกับความรุนแรง

1. การนิยมความรุนแรงในสังคมเด็กและเยาวชนมีลักษณะของการจัดองค์กรที่น่าสนใจคือ ประการแรกคือ ความเป็นผู้นำ เด็กและเยาวชนจะแสดงตนให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนอื่นอยู่เสมอว่าเขาเป็นคนแรงและเป็นผู้นำอย่างแท้จริง “ความแฉ้ว” แสดงผ่านการกระทำรุนแรง ประการที่สองคือ ผู้นำทุกคนจะต้องมีบริวารมากพอสมควร ประการที่สาม ผู้นำจะต้องมีผู้มีอิทธิพลและมีบารมีที่เหนือกว่ากลุ่มอื่นสามารถให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือคนในซุ่มได้ ปืนคืออาวุธที่ทำให้ความเป็นผู้นำคูมีพลังอำนาจยิ่งขึ้น ในกลุ่มของพวกเขา เหลี่ยมคมและความแรงที่แสดงให้ผู้อื่นเห็นประจักษ์นอกจากจะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองแล้วยังลดอันตรายสำหรับตัวเขาและบริวาร

2. วิธีคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีที่ผูกโยงอยู่กับเสน่ห์ต่อเพศตรงข้าม ความรุนแรงที่มาพร้อมกับค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก โดยมีคนรักหลายคนในเวลาเดียวกัน เป็นบริบทที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น พวกเขารู้สึกเสียหน้า เสียศักดิ์ โกรธแค้นและยอมไม่ได้หากรู้ว่าคนรักมีความสัมพันธ์กับชายอื่น หรือ หญิงอื่น หรือแม้กระทั่งมีคนอื่นมาแสดงท่าทีสนใจคนรักของตนเอง

อย่างเปิดเผยและเป็นสิ่งที่สังเกตได้นั้นก็เป็นท่าทีที่สร้างความไม่พอใจอย่างมากและนำมาซึ่งการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหากลุ่มของพวกเขา

การใช้สัญลักษณ์บางอย่างที่ดูให้ความหมายว่าเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีเช่น การโห้ นึกกลาง หรือการใช้คำพูดแสดงอวัยวะเพศชายนั้นถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ข่มไม่ได้ เสียศักดิ์ศรี และบ่อยครั้งเป็นชนวนเหตุของการกระทำรุนแรงระหว่างพวกเขา

“วันนั้นนั่งอยู่ที่ร้านก๋วยเตี๋ยวลิบกว่าคน มีพวกมาจากไหนไม่รู้ 2 คนขี่รถมาแล้วก็ส่ง นึกกลางให้ ตอนแรกก็ว่าจะไม่ทำอะไรมันนะ แต่มันยังย้อนกลับมาทำเหมือนเดิมแล้วพูดที่ว่ามึงแน่ ป่าว ก็เลยสนองซะ ทำไปแล้วก็สงสารมันเหมือนกันมันขึ้นมอเตอร์ไซค์แล้วยังร่วงลงมาอีกเลย แต่ มาคิดว่ามันมาหาเรื่องเรา เข้ามาหยามเราก่อน”

3. วัฒนธรรมนับถือนักเลง การสืบทอดวิถีคิดและวิธีการสร้างตัวตนในลักษณะของการ ใช้ความรุนแรงผ่านการสร้างอำนาจและการรวมกลุ่มนั้นเป็นสิ่งที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คนที่พวกเขา มีอำนาจมากจะได้รับความเกรงใจและการยอมรับ “เดี๋ยวนี้ไปไหน ไปไหนมีแต่คนรู้จัก” เด็กหนุ่มข าแจ้วในชุมชนพูดกับฉันอย่างภาคภูมิใจถึงการเป็นที่รู้จักของตนเอง การใช้คำพูดเสียดแทง เข้ม หยาบคาย รุนแรง การเป็นตัวเปิด การทำร้ายร่างกายคู่อริในลักษณะที่หนักและรุนแรงกลายเป็น คุณลักษณะที่นำมาซึ่งอำนาจและเป็นเส้นทางนำไปสู่ความแจ้ว

4. วัฒนธรรมอุปถัมภ์ ระบบอาวุโส ระบบการเคลียร์ผ่านการชดใช้เงิน และการสร้างบุญคุณเพื่อขอความช่วยเหลือในภายหลังกลายเป็นระบบที่แผ่ซ่านเข้ามาในวิถีชีวิตวัยรุ่น อย่างเช่น เรื่องการไถเงิน-ส่งส่วยนั้นเปรียบเสมือนมายาคติของการผลิตซ้ำการความรุนแรงในกลุ่มของพวกเขาเหล่านั้น “ไถกันทุกวันเป็นเรื่องปกติ เวลาไถก็ไปกันเป็นกลุ่มจะมีการแบ่งว่า เด็กคนนี้เป็นเด็ก ประจำของใคร ไปฟ้องครูก็โดน แค่นี้ก็ไม่มีใครกล้าแล้ว เราไถหนะเราก็โดนไถเหมือนกันนะ เราก็ ให้อือเป็นเรื่องปกติ” เด็กหนุ่มร่างผอม ที่ใบหูด้านซ้ายเขาจะเปิดหูและใส่หลอดคาแฟขนาดใหญ่ไว้ เล่าเรื่องการไถเงินในโรงเรียนให้ฉันฟังอย่างสนุกสนาน นั่นคือเสียงของเด็กผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไถ ในขณะที่เด็กที่เป็นผู้ถูกไถส่วนหนึ่งคาดหวังว่าการยอมอยู่ภายใต้การไถเงินนั้นจะทำให้เขามีพวก มีที่ และรอดพ้นจากการข่มเหง รังแกของคนอื่น “มันมาตบหัวผม ผมก็คำมั่นว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอน มัน ก็คำผมกลับว่าเป็นควยอะไร พ่อแม่มีตายนะ ผมก็ไปหิบบไม้กวาดหลังห้องมาตีหน้ามันแล้วก็คำ มั่นว่า ผู้หญิงขายตัวมึงไปเอาที่มึงมาเลขนะ ไอ้สัตว์อย่ามาปากดีเดี๋ยวมึงก็โดนทรอก และหนูก็ให้ พวกพี่เบญตักตบตอนเย็น พวกพี่เบญมาตบมันแล้วก็บอกว่าใครทำนองกูไอ้สัตว์” เด็กและเยาวชนที่ ใช้ชีวิตอยู่ในบริบทของการยอมถูกไถเงินนี้มักถูกนิยามจากคนอื่นว่า “อ่อน ไม่กล้า” การถูกรังแกจาก คนรอบข้างทำให้เขามีความคิดว่า การมีพวกจะทำให้เขารอดพ้นจากการรังแกได้อีกทั้งการที่มีพี่เป็น ขาแจ้ว เป็นเจ้ ดูเหมือนว่าจะทำให้เขาหลุดจากภาวะ “อ่อนได้” ดังนั้นภาวะการถูกไถเงินจึงดู

เหมือนว่าจะกลายเป็นความชอบธรรมของการแลกเปลี่ยนและสมยอม จากการจ่าย 5 บาท กลายเป็น 20 บาท บางครั้ง 200 บาท และหลาย ๆ ครั้งที่โทรศัพท์มือถือของเขาถูก “ขโมย” ไปจําว่ากว่าจะได้คืนมาหลายวันและบางครั้งเขาต้องหาเงิน ไปไถ่มาเอง

บทสรุปจากเสียงของเด็กเกร

ในส่วนนี้ฉันจะนำเสนอเสียงของเด็กส่วนหนึ่งที่ครูและผู้ใหญ่ในสังคมนิยามพวกเขาว่าเป็นเด็กเกร เหลือขอ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกและความต้องการส่วนหนึ่งของพวกเขา

“พี่คือคนที่เข้าใจวัยรุ่นได้ดีที่สุด เข้าใจเด็กและเข้าใจผมด้วย แม้นกโกสัจยังไม่เข้าใจผมเลย ผมชอบพี่ตรงนี้ พี่แน่นมาก”

“พี่น่ารักจัง เป็นคนที่เข้าใจคนเลวอย่างพวกผมด้วย”

“พี่เป็นคนดีและน่ารัก ขอมรับฟังปัญหาชีวิตของพวกผมได้และเข้าใจในตัววัยรุ่น พวกผมได้”

“ผมชอบพี่ ตรงที่พี่เข้าใจพวกผม”

“พี่เป็นคนสวยและใจดี ผมตั้งใจว่าผมจะเป็นคนดีและไม่เกียจคร้าน ผมคิดว่าผมเป็นเด็กนิสัยไม่ดี แต่ผมอยากให้พี่มาสอนอีก ผมจะเลิกลักขโมยที่โรงเรียนตลอดไปและเป็นคนดีของสังคมจะเป็นผู้นำของสังคม จะช่วยเหลือสังคมเพื่อไม่ให้มีการเสพยาเสพติดในสังคม ผมสัญญาว่าจะเป็นคนดีและพาสังคมเรานั้นให้เป็นคนดีให้จงได้ ผมจะไม่เสพสิ่งเสพติดเช่น บุหรี่ ยาบ้า กัญชา และกระท่อม ถ้าผมเสพผมจะไม่ชวนเพื่อนเสพด้วย ผมจะเสพคนเดียวโดยไม่มีเพื่อนมาเกี่ยวข้องโดยเด็ดขาด การเที่ยวของผมผมชอบไปเล่นเกมส่ในตลาด ถึงผมจะเที่ยวผมก็รู้ตัวเองว่า เวลาไหนควรเที่ยว เวลาไหนไม่เที่ยว และสิ่งหนึ่งที่ผมอยากจะทำกับพี่ว่า พี่สอนได้ดีมาก พี่สวยและอารมณ์ดีตลอดเวลา มีอารมณ์ขันมาก และประโยคสุดท้ายที่ผมจะบอก ผมจะไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ ผมจะกตัญญูรู้คุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูผมมาตั้งแต่เล็กจนโต” จดหมายฉบับนี้เขียนจากความรู้สึกของเด็กชายอายุ 14 ปี ครูบอกว่าเขาเป็นคนเจียม เรียนอ่อนและขโมยอุปกรณ์ไฟฟ้าในโรงเรียน พ่อแม่ของเขาไม่มีเงินจ่ายค่าเสียหายให้กับโรงเรียนและของชดใช้ค่าเสียหายด้วยการมาทำงานกับนักเรียนที่โรงเรียนครึ่งวัน “ผมจะพยายามครับ ขอให้พี่เป็นกำลังใจให้ผมด้วยนะครับ”

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงใน
เด็กและเยาวชน กรณีศึกษา 6 ชุมชน ในกรุงเทพมหานคร

โดย

รศ.ดร.มัลลิกา มัติโก

ผศ.เสาวคนธ์ พิระพันธ์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

กรณีศึกษา 6 ชุมชน ในกรุงเทพมหานคร

มัลลิกา มัติโก และเสาวคนธ์ พิระพันธ์

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะ

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

1. ความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงที่เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้าน เช่น เป็นศูนย์กลางแห่งนวัตกรรม เป็นตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ และอุตสาหกรรมทางเทคโนโลยี เป็นแหล่งการเรียนรู้ แหล่งการผลิตและกระจายสินค้าและบริการ มีการคมนาคมและสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ และการสื่อสาร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้กรุงเทพมหานคร มีบทบาทในฐานะเมืองที่ดึงดูดคนให้เข้ามาดำเนินวิถีชีวิตแบบทันสมัย ที่ต่างก็มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยและการแลกเปลี่ยนเชิงคุณค่าแตกต่างกัน นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครยังเป็นพื้นที่ที่รวมความหลากหลายและความขัดแย้งทางโครงสร้างและวัฒนธรรมไว้ด้วยกัน

การหลั่งไหลของผู้คนจากภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่แออัดและที่ดินราคาแพง ทำให้ผู้มาใหม่ต้องหาที่อยู่ราคาถูกเพื่อพักพิงและอยู่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร ด้วยความต้องการที่พักอาศัยราคาถูก ทำให้เกิดธุรกิจบ้านเช่าในชุมชนต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพฯ ประมาณ 1,800 ชุมชน (สมพงษ์ จิตระดับ, 2550 : 60) การกระจายตัวของชุมชนพบเห็นได้ทุกระลอกขยาย บริเวณริมทางรถไฟ หรือที่รกร้างที่ไปมาหาสู่ง่าย การคมนาคมสะดวก

ชุมชนจำนวนมากมีแหล่งต่างมีเรื่องเล่าทางวัฒนธรรม การยึดเหนี่ยวผูกพันทางสังคม ทั้งทางเครือญาติ และศาสนา ร้อยรัดอารมณ์ความผูกพัน ความใกล้ชิด ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติของคนในชุมชนสืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นเวลานานนับศตวรรษ ซึ่งการรวมตัวเป็นความกลุ่มก้อนที่เหนียวแน่นนี้ มีมาก่อนการจัดตั้งเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการตามกฎระเบียบการจัดตั้งชุมชนของสภากรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2526 และคำว่าชุมชนก็เริ่มนำมาใช้พร้อมกับการเกิด “กรมการพัฒนาชุมชน” ภายหลังปี 2515 (สุริชัย หวันแก้ว, 2547: 3)

ความเสี่ยงของชุมชนจากผลกระทบของความเจริญทางเทคโนโลยีเพื่อความทันสมัย การเคลื่อนตัวทางประชากรเพื่อหารายได้และการอยู่อาศัยอย่างแออัดในชุมชน การเผชิญกับ

ความสัมพันธ์ของกลุ่มอำนาจในชุมชน ความไม่เข้าใจกันระหว่างประธานชุมชนกับสมาชิกในชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนที่แตกต่างกันนั้น คือ ความเสี่ยงที่เอื้อให้เกิดความรุนแรงที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน

คำตอบจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ในสังคมส่วนใหญ่ มักยอมรับกันว่าปัจจัยเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สื่อ และเพื่อน เป็นตัวกำหนดรูปแบบความรุนแรงที่แตกต่างกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้ง ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มักนำเสนอในรูปแบบทฤษฎี งานเขียนหรืองานวิจัยมากขึ้น แต่ผลผลิตทางการศึกษาเหล่านั้น เป็นเพียงการผลิตซ้ำเหตุปัจจัยเชิงโครงสร้างที่กำหนดความรุนแรงมากกว่าการศึกษาที่เน้นเสียงของเด็กและเยาวชน

ดังนั้นการศึกษาเชิงลึกครั้งนี้ นับว่าเป็นงานวิจัยอีกเรื่องหนึ่ง ที่จะช่วยถอดรหัสชีวิตในโลกของเด็กและเยาวชน ที่พวกเขาอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความเป็นเมือง จำนวน 6 ชุมชน ซึ่งพวกเขามีโอกาสเสี่ยงต่อความรุนแรงทั้งในเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม ซึ่งผลจากการวิจัยอาจช่วยให้สาธารณชน โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเด็กและเยาวชนมากขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องความรุนแรงในชุมชน
2. เพื่อศึกษาความหมายวัยรุ่น และความหมายความรุนแรงในวิถีคิดของเด็กและเยาวชนในชุมชน
3. เพื่อศึกษาโลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนที่เสี่ยงต่อความรุนแรง

3. ระเบียบวิธีวิจัย

พื้นที่ชุมชนในกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ตัวอย่างที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์การเลือกพื้นที่จากฐานข้อมูลการสำรวจของศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2549 แบ่งพื้นที่ตามระดับการเตือนภัย เฝ้าระวังและปกติ จากนั้นได้ประสานงานกับผู้อำนวยการ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการกรุงเทพมหานครเขต 2 และเขต 4 ในการเลือกชุมชน โดยกำหนดเงื่อนไขเรื่องความหลากหลายทางกายภาพของพื้นที่ มี

ปัญหาความรุนแรง ความร่วมมือของประชาชนชุมชน ความปลอดภัย และการมีบ้านเช่าสำหรับผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อการทำงานในพื้นที่ จำนวน 6 ชุมชน ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนเขตและชุมชนศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

เขต	กรุงเทพชั้นใน (ปกติ)	ต่อเมืองตะวันตก (เดือนกัย)	ชานเมืองตะวันตก (เดือนกัย)
ชุมชน	ชินบาน (ชื่อสมมุติ) คารา (ชื่อสมมุติ) คอกไม้ (ชื่อสมมุติ)	หลังสวน (ชื่อสมมุติ) รินน้ำ (ชื่อสมมุติ)	บึงบอน (ชื่อสมมุติ)
รวม	3	2	1

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี เก็บข้อมูลด้วยจากสัมภาษณ์เชิงลึกเด็กและเยาวชนชุมชนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน การศึกษาชุมชนใช้วิธีชาติพันธุ์วิทยา (Ethnomethodology) โดยศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในชุมชนที่เสี่ยงต่อความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน เก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม -15 ตุลาคม 2550 เป็นเวลา 3 เดือน

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แนวคำถาม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมคือการติดตามเด็กและเยาวชนในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเด็กและเยาวชนจำนวน 15-20 คน สัมภาษณ์ประธานและคณะกรรมการชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง คนทั่วไปในชุมชน การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน ชุมชนละ 7 คน รวมทั้งสิ้น 42 คน และการสนทนากลุ่มชาวบ้านชุมชนละ 7 คน รวมทั้งสิ้น 42 คน ในประเด็นเกี่ยวกับความหมายวัยรุ่น ความหมายความรุนแรงและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนกับโลกชีวิตของเด็กและเยาวชน
2. ความหมายวัยรุ่นและวัยรุ่นกับเพื่อน
3. ความหมายความรุนแรงและรูปแบบความรุนแรง
4. ปัจจัยทางโครงสร้างและวัฒนธรรมที่เสี่ยงต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
5. สรุปและอภิปรายผล

4. ผลการศึกษา

ส่วนที่หนึ่ง โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมชุมชนกับโลกชีวิตของเด็กและเยาวชน

ก. ชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน

การเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของชุมชนในระดับความรุนแรงปกติ

ชุมชนดอกไม้

ชุมชนดอกไม้ ตั้งอยู่บนที่ดินพระราชทานในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ให้แก่ข้าราชการบริพารตระกูล “โกมลแดง” มีเชื้อสายอิสลามอพยพมาจากปัตตานี ปัจจุบันหลงเหลือทายาทเพียงครอบครัวเดียวรุ่นขยายทอดของประธานชุมชน ต่อมาช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนบางส่วนขายที่ดินแล้วอพยพไปอยู่ย่านหนองจอก เมื่อสงครามสงบประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ โยกย้ายกลับมาอยู่ในชุมชนเดิมที่ยังไม่มีโฉนด ปัจจุบันที่ดินดังกล่าวเป็นของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

วิถีชีวิตของชาวชุมชนดอกไม้ในอดีต อยู่อย่างเรียบง่ายสมานฉันท์ มีการสัญจรทั้งทางน้ำและทางรถไฟ ชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นประมาณปี 2497 จากการเติบโตทางประชากร การอพยพย้ายถิ่น มีการก่อสร้างบ้านเรือนของคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ กลุ่มที่ย้ายเข้ามาในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมจากอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขตสะพานสูง เขตบางกะปิ บางครอบครัวย้ายมาจากคลอง 14 จังหวัดนครนายก ส่วนคนไทยพุทธได้ทยอยย้ายเข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปัจจุบันชาวไทยอิสลามอยู่ในชุมชนนี้ร้อยละ 70

วิกฤตชุมชนที่เติบโตท่ามกลางความเจริญเริ่มต้นอีกครั้ง ประมาณปี พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา ความเจริญทางวัตถุแผ่ขยายเข้ามาโอบรอบชุมชนดอกไม้ คือ ธุรกิจบันเทิงต่าง ๆ ได้แก่ โรงภาพยนตร์ โรงสเก็ต บริษัทภาพยนตร์ ภัตตาคารและอาบอบนวด ห้างอาหารและตลาดสด ทำให้คนในชุมชนดอกไม้กลายเป็นแรงงานให้กับความเจริญที่เรียกกันว่าความทันสมัย การเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่ความทันสมัยเป็นสิ่งชั่วร้าย ดังเช่นกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ (2539: 47-48) นำเสนอเรื่องสั้นผ่านงานเขียน มีใจความว่า “ถนนสายเล็ก ๆ เป็นพื้นที่ซึ่งความเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้น และแยกความคิดของคนในสังคมออกเป็นสองฝั่งฟาก ระหว่างฟากดีงามและฟากความชั่วร้ายอัปลักษณ์ ที่เราไม่อาจเข้าใจได้ จนดูเหมือนเป็นดินแดนของปีศาจที่ลึกลับและยากแก่การเข้าถึง” ซึ่งถนนที่กนกพงศ์กล่าวถึงคือ ถนนที่ขนานไปกับชุมชนดอกไม้ ที่ดึงดูดพร้อมกับหล่อหลอมความเป็นนักบริโภคนิยมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้

ต่อมา ชุมชนได้เกิดอภิลักขณ์ครั้งใหญ่ใน ปี 2533 ทำให้บ้านเรือนถูกเผาผลาญเกือบหมด ประชาชนจำนวน 197 ครอบครัวไม่มีที่อยู่อาศัย สำนักงานเขตและการรถไฟแห่งประเทศไทย

อนุญาตให้ใช้ที่ดินของการรถไฟพักอาศัยได้ชั่วคราว จากเหตุการณ์นี้เองทำให้ชุมชนดอกไม้เติบโตอย่างรวดเร็วยากต่อการควบคุม จนสำนักงานเขต เจ้าของที่ดิน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และมูลนิธิอับดุลอนูสรณ์ ต้องทำข้อตกลงร่วมกันในการขอเช่าที่ดินปลูกบ้านอยู่อาศัยโดยมีการจัดสรรพื้นที่ให้ครอบครัวละ 6 ตารางวา สำหรับคนที่ไม่มียุทธสิทธิ์ปลูกสร้างบ้านในที่ดินซึ่งมีเจ้าของจับจอง ก็ต้องปลูกบ้านตรงที่ว่างตลอดแนวทางรถไฟ ต่อมามีการสำรวจจำนวนครัวเรือนในขณะนั้นเพื่อขอบ้านเลขที่และขอจัดตั้งเป็นชุมชน โดยตัวแทนชุมชน จำนวน 7 คน ยื่นคำร้องกับสำนักงานเขตราชเทวี และตั้งขึ้นเป็นชุมชนดอกไม้อย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535

วิกฤตชุมชนเกิดขึ้นอีกครั้ง เมื่อชาวบ้านจากชุมชนอื่นถูกไล่ที่ และขออนุญาตจากผู้นำอาวุโสในชุมชนเพื่อมาปลูกบ้านอยู่อาศัย พร้อมกับชักชวนญาติพี่น้องเข้ามาปลูกบ้านอยู่อาศัยอีกหลายครอบครัว ซึ่งกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่นี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและมีฐานะยากจนสภาพบ้านที่ปลูกสร้างจึงไม่ค่อยมีระเบียบปลูกสร้างจากสังกะสีและเศษวัสดุก่อสร้าง หลายครอบครัวเมื่อปลูกบ้านเสร็จก็ขายสิทธิในราคาถูกและย้ายไปปลูกบ้านใหม่ไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะมีชาวบ้านในชุมชนจำนวนหนึ่งจะซื้อบ้านแล้วทำธุรกิจให้เช่าบ้านและขายน้ำไฟซึ่งเป็นรายได้ที่ดีมากบ้านที่อยู่อาศัยในชุมชนจึงถูกแปลงสภาพเป็นบ้านเช่าเป็นจำนวนมากตลอดแนวทางรถไฟจนไม่มีพื้นที่ว่างเหลืออีก กลุ่มคนที่เคยมีบ้านเป็นของตนเองได้ขายสิทธิ์และเปลี่ยนสถานภาพจากเจ้าของมาเป็นผู้เช่าแทนก็มี นอกจากนี้จะมีกลุ่มคนที่อพยพมาจากจังหวัดในภาคอีสานมาเช่าบ้านอยู่เป็นจำนวนมากโดยมาประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ ค้าขายอาหารประเภทรถเข็นและหาบเร่แผงลอย เช่น ขายถั่วต้ม ข้าวโพดต้ม ลูกชิ้นปิ้ง ไก่ย่าง ส้มตำ ซาไก่หมัก ขนมไทย ฯลฯ ทำให้ชุมชนดอกไม้กลายเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชาติพันธุ์และความแตกต่างทางชนชั้น พลวัตความ สัมพันธ์ทางสังคมแปรเปลี่ยนจากความสมานฉันท์มาเป็นพลวัตแห่งความขัดแย้ง แบ่งเป็นพวกเราพวกเขา และมีความไม่ไว้ใจกัน

ปัจจุบันชุมชนดอกไม้ นอกจากเป็นพื้นที่ทางกายภาพท่ามกลางความศิวิไลซ์แล้วชุมชนจะต้องมีบทบาทในฐานะตัวแทนผู้กระทำ (Agency) เพื่อให้ชุมชนอยู่รอด ดังนั้นประธานจึงต้องทำงานหนักเพื่อให้ชุมชนและตัวเองเป็นที่ยอมรับต่อผู้มาเยี่ยมชม โดยแสดงออกอย่างกระตือรือร้น ความมีน้ำใจ ความเต็มใจ และความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนและครอบครัว ดำเนินการโดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักบริการสวัสดิการสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นโครงการที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการแก้ไขปัญหาผ่านกิจกรรมกลุ่มและการออมทรัพย์ฯ โดยในปีงบประมาณ 2550 ได้ดำเนินงานขยายผลตามโครงการสายใยรักแห่งครอบครัว เพื่อส่งเสริม

กลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นให้มีความเข้มแข็ง และสามารถจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการพึ่ง ตนเอง ตลอดจนส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนโดยการพัฒนาผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนให้มีจิตอาสาในการทำงานเพื่อสังคม พร้อมทั้งขยายเครือข่ายด้านการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมภาคประชาชนให้กว้างขวาง ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการทำงาน นอกจากนี้ได้จัดทำโครงการจิตอาสาพัฒนาสังคมขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้มีส่วนสนับสนุนหรือใช้ความรู้ ความสามารถในการทำงานเพื่อสังคมและเรียนรู้ร่วมกับชุมชนโดยใช้เวลาว่างนอกเวลางาน

ความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ปรชชานชุมชนให้ความเห็นว่าชุมชนได้ประโยชน์ และช่วยลดความรุนแรงในเด็กและเยาวชน และมองว่ากิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชนมีความสำคัญเพราะเด็กต้องเติบโตอย่างมีคุณภาพ เช่น มีการระดมทุนจากชุมชนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน มีกองทุนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครจากภาคธุรกิจเอกชนจัดโครงการครูอาสาสอนหนังสือเด็กในวันหยุด และโครงการรับงานมาทำที่บ้านเพื่อสร้างรายได้เสริมแก่สมาชิกชุมชน เป็นต้น

ชุมชนดอกไม้ในวันนี้ มีสถานภาพความเป็นชุมชนเมืองสมัยใหม่เท่าเทียมกับชุมชนอื่น ๆ ภายใต้การช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ อาจแตกต่างกันก็เพียงสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แออัด คับแคบเท่านั้น ที่ลดทอนสถานภาพของชุมชนให้คนภายนอกมองว่าเป็นชุมชนที่สร้างวัฒนธรรมความเสี่ยงต่อความรุนแรงให้กับเด็กและเยาวชน ทั้ง ๆ ที่เป็นชุมชนที่จัดอยู่ในระดับความรุนแรงปกติ

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนดอกไม้

การดำรงอยู่ของชุมชนดอกไม้ มีการเติบโตท่ามกลางความเจริญทางวัตถุมากกว่าความเจริญทางจิตใจ คือปรากฏการณ์ที่เรียกว่าความเฉื่อยทางวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นชุมชนที่ถูกโอบล้อมด้วยทางด่วน สถานีรถไฟฟ้า และอินเตอร์เน็ตคาเฟ่ ขณะที่วิถีชีวิตของคนในชุมชนกลับดำรงอยู่อย่างแข่งขัน เร่งรีบ เพื่อปากท้องของตนเอง ทำให้ชุมชนมีสภาพเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนในเวลาว่าง และเป็นพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพขายของประเภทรถเข็น เช่น ข้าวโพดคั่ว กล้วย ปลาย่าง ส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว โดยอาหารที่ผลิตขึ้นในชุมชนจะนำไปขายให้แก่คนนอกชุมชน และกลับมาในช่วงเวลาเย็น วิถีชีวิตประจำวันเพื่อการหารายได้ ทำให้ชุมชนขาดความมีส่วนร่วมในการดูแลสภาพแวดล้อม ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทิ้งปัญหาให้ชุมชนแก้ปัญหา การแก้ปัญหาโดยกลุ่มผู้นำตามลำพัง ทำให้ชุมชนดอกไม้ถูกมองว่าเป็นชุมชนแออัดที่อันตราย ยากที่จะเยียวยา เป็นที่รวมของ

บุคคลที่มีตำหนิ เช่น คนยากจน คนติดยา อาชญากรรม เด็กถูกทอดทิ้งจากครอบครัว ขาดการศึกษา เด็กเล็กถูกใช้ทำงาน เช่น ขายดอกจำปีหรือขอทาน

ถึงแม้ว่ามีครอบครัวมากกว่า 30 ครอบครัว ที่ได้รับการสงเคราะห์จากสำนักบริการสังคม แต่ความคิดเห็นของนักสังคมสงเคราะห์คนหนึ่ง มองว่า เป็นการช่วยเหลือสงเคราะห์ซ้ำซาก ซึ่งการสงเคราะห์ด้วยการให้เงินแก่ครอบครัวเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ลดน้อยลงได้ การพัฒนาคนต้องสร้างศักยภาพศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ในการช่วยเหลือตนเอง เข้าใจปัญหาของตนเอง ร่วมมือและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีครอบครัวมากกว่าร้อยละ 70 ที่มีฐานะความเป็นอยู่ดี นับถือศาสนาอิสลามและเป็นกลุ่มคนดั้งเดิม ที่พยายามให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่มาอยู่ใหม่ ขณะที่ครอบครัวยากจนเหล่านั้นต่างให้ความร่วมมือน้อยมาก

ตัวอย่างโลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนดอกไม้ ที่เผชิญกับความรุนแรงอันเกิดจากอาชีพขายพวงมาลัย สะท้อนจากเรื่องเล่าของแดง ดังต่อไปนี้

แดงอายุ 22 ปี เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาศัยอยู่กับย่าตั้งแต่เล็ก เนื่องจากบิดานำมาฝากให้เลี้ยงดูแล้วยังทอดทิ้งไม่รับผิดชอบ แแดงมีสุขภาพไม่แข็งแรงป่วยเป็นโรคหัวใจรั่วรูปร่างผอมบาง กิริยาสุภาพเรียบร้อยประกอบอาชีพ ขายมาลัยบริเวณสี่แยกไฟแดงเพื่อหารายได้เพื่อตนเองและให้ย่าใช้จ่ายมาตั้งแต่เด็ก แแดงต้องเลิกขายมาลัยเมื่อ 4 ปีที่แล้ว เพราะแดงถูกวัยรุ่นซุ่มมอเตอร์ไซด์จู่ไปข่มขืนขณะกำลังขายมาลัย ทำให้ตั้งครรภ์นอกสมรสโดยที่ย่าไม่ทราบเรื่องในช่วง 3 เดือนก่อนคลอด แแดงเก็บตัวอยู่แต่ในห้องจนถึงวันคลอดโดยที่คนในครอบครัวไม่สงสัย เพราะคิดว่าแดงคงป่วยจากโรคหัวใจ สภาพจิตใจของแดงหลังคลอดบุตรย่าแย่มาก แต่ได้รับกำลังใจจากผู้นำชุมชนและเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องซึ่งปรึกษาหารือกันและยินดีที่จะเลี้ยงดูเด็กที่เกิดใหม่ต่อไป โดยขอการสงเคราะห์นมผงและค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ปัจจุบันแดงประกอบอาชีพรับจ้างญาติขายอาหารมีรายได้เลี้ยงดูบุตรและย่า และมีชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างคนทั่วไป มีบุตรเป็นกำลังใจในการต่อสู้ชีวิต

นอกจากนี้ ความรุนแรงยังเกิดขึ้นจากความยากจนของครอบครัวของน้ำตาล ซึ่งเป็นสาว อายุ 17 ปี เป็นบุตรคนที่ 3 แม่เดียวกันกับพี่ชาย 2 คน อายุ 22 ปี และ 20 ปี และมีน้องต่างบิดาอีก 3 คน เป็นหญิง 1 คน อายุ 14 ปี เป็นชาย 2 คน อายุ 9 ปี และ 5 ปี ตามลำดับ พี่ชายแท้ ๆ ทั้งสองของน้ำตาล เคยมีประวัติต้องโทษจำคุกในคดียาเสพติด พี่ชายคนโตพ้นโทษและมีครอบครัวแล้ว ส่วนพี่ชายคนที่ 2 ยังอยู่ในเรือนจำ น้ำตาลเรียนไม่จบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากมีปัญหาความประพฤติ หนีเรียน คมกาว และมั่วสุมกับกลุ่มวัยรุ่น เช่น แก๊งค์มอเตอร์ไซด์เที่ยวกลางคืน เพื่อนบ้านบางคนให้ข้อมูลว่า น้ำตาลมีพฤติกรรมขายบริการทางเพศด้วย และมารดาไม่เคยเลี้ยงดูน้ำตาลเลย

ตั้งแต่ น้ำตาล ลืมตา โลก มารดาแยกทางกับบิดาโดยทอดทิ้ง น้ำตาล ให้อยู่ในความดูแลของยายซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันมาโดยตลอด ในอดีตมารดาของ น้ำตาล ก็มีปัญหาคครอบครัวและมีปัญหาความประพฤติเช่นกัน คือเรียนไม่จบชั้นประถม ดิดกาว มีสามีหลายคน ไม่รับผิดชอบครอบครัว ซึ่งบุตร 3 คนแรกมารดาไม่ได้เลี้ยงดูด้วยตนเอง บริเวณต้นแขวนซ้ายมีรอยแผลเป็นจากการใช้มีดโกนกรีดเต็มต้นแขวน มารดาของ น้ำตาล เพิ่งเลิกดื่มกาวเมื่อตั้งครรภ์บุตรคนที่ 6 แต่ยังคงดื่มเบียร์และเหล้าเป็นครั้งคราว ส่วนบิดาเลี้ยงของ น้ำตาล เคยติดกาวอย่างรุนแรง ปัจจุบันดื่มกาวบ้างเป็นครั้งคราวแต่ดื่มเบียร์ทุกวัน มารดาร์กและหึงหวงสามีคนปัจจุบันมาก ขณะเดียวกัน พ่อเลี้ยงก็ไม่ชอบ น้ำตาล เช่นกัน ทำให้มารดาไม่เคยเหลียวแลหรือแสดงความห่วงใย น้ำตาลเลย ในความทรงจำของ น้ำตาล จากการพูดคุย น้ำตาล ไม่เคยมีภาพของความรักความอบอุ่นของครอบครัวเลย เพราะถึงแม้มารดาจะมีสามีใหม่และมีบุตรด้วยกันถึง 3 คน แต่ก็ทะเลาะตบตีกันเกือบทุกวัน หลายครั้งการทะเลาะกันของทั้งสองก็ลามเข้ามาถึง น้ำตาล ด้วย น้ำตาล เล่าเรื่องของตนด้วยน้ำตาว่า “รู้สึกเสียใจที่แม่ไม่รัก ไม่สนใจ อย่างว่าแต่ไม่ช่วยเหลือนะ หน้าเขายังแทบไม่อยากจะมองเลย” ปัจจุบัน น้ำตาล กำลังตั้งครรถ์นอกสมรสได้ 6 เดือนเศษโดยไม่ทราบว่าใครเป็นพ่อของเด็ก น้ำตาล เล่าว่าเมื่อ 4 เดือนที่ผ่านมา ตนยังมีเรื่องทะเลาะกับเด็กและเยาวชนหญิงนอกชุมชนและถูกรุม 3 ต่อจนได้รับบาดเจ็บ นอกจากนี้ น้ำตาล ยังเคยมีเรื่องทะเลาะคำทอถึงขั้นเกือบตบตีกับวัยรุ่นหญิงในชุมชนเดียวกันหลายครั้ง จากสาเหตุจากการพูดจาแตกตั้นกันในเรื่องผู้ชายและความประพฤติ “ยาย” คนเดียวที่ น้ำตาล รักและผูกพัน ยายเลี้ยงดู น้ำตาล มาตั้งแต่เกิด ยายรักและตามใจ น้ำตาล มากแต่ก็ไม่สามารถชดเชยความรักที่ขาดหายไปของมารดาและบิดาได้ น้ำตาล เติบโตท่ามกลางปัญหาครอบครัว การแก่งแย่งแข่งขัน ภาษายหยาบคายและการทะเลาะวิวาท นี่คือการคุ้นเคยหรือเรื่องปกติที่ธรรมดาที่ปรากฏอยู่ล้อมรอบตัว ในวัยเด็ก น้ำตาล เคยไปขอกานกับยายและชายดอกจำปีบนท้องถนนเพื่อหารายได้และแบ่งให้ยายใช้จ่าย เมื่อน้ำตาล เริ่มหนีเรียนและเที่ยวกลางคืนก็เลิกขายดอกจำปีแต่ก็มีเงินมาแบ่งให้ยายใช้จ่ายได้เสมอ

วันนี้ น้ำตาล ตั้งครรถ์และใกล้คลอด เธอยังคิดไม่ออกว่าจะจัดการกับชีวิตของตนเอง และทำอะไรกับบุตรที่กำลังจะเกิดในอนาคต แต่เธอก็ยืนยันว่าจะเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง จะไม่ทอดทิ้งบุตรเช่นเดียวกับที่มารดาทำกับตนเหมือนไม่ใช่คน

กิ๊กเป็นเด็กในชุมชนดอกไม้ อีกคนหนึ่ง เติบโตมาจากครอบครัวลูกมากเช่นเดียวกับ น้ำตาล กิ๊กเล่าถึงทางออกของชีวิตของตนเองด้วยการหนีออกจากบ้านว่า เธอเป็นพี่คนโตมีน้องชายร่วมบิดามารดาอีก 3 คน อายุ 14, 12 และ 9 ปี น้องทั้ง 3 คน กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 4 ตามลำดับ ส่วนกิ๊ก เรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก็หนีออกจากบ้านเสียก่อน ในช่วงที่เรียนระดับประถมศึกษาศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการเรียนของกิ๊ก

อยู่ในระดับดีมากคือ ได้เกรด 4 เกือบทุกวิชา กิกเป็นเด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลือครอบครัวหา รายได้ด้วยการขายดอกจําปีบนท้องถนน เนื่องจากครอบครัวมีหนี้สินจำนวนมาก บิดาไม่ได้ ประกอบอาชีพแน่นอน มารดาประกอบอาชีพขายอาหารและของชำ มีรายได้ไม่เพียงพอรายจ่าย พ่อ ดิดเบียร์โดยแอบดื่มจากสินค้าของแม่ที่ขายอยู่ในร้าน แม่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพียงผู้ เดียวทำให้มีภาวะความเครียดสูงปวดหัวบ่อยต้องรับการรักษาทางจิตเวชที่โรงพยาบาลรามาริบัติ กิกเล่าชีวิตภายในบ้านว่า แม่มักอารมณ์เสียค่าพ่อ มีปากเสียงกันเสมอ บางครั้งแม่ก็ตบตีลงไม้ลงมือ กับพ่อ การเรียนของกิกตกลงเรื่อย ๆ เริ่มคบหากับเพื่อนวัยรุ่นหญิงรุ่นพี่ในกลุ่มขายดอกจําปี ชวน หนีเที่ยวด้วยกัน ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยชอบเด็กรุ่นพี่คนนี้เพราะติดกาไม่เรียนหนังสือและ เป็นเด็กใจแตกในสายตาของผู้ใหญ่ เมื่อคบเพื่อนที่มีประสบการณ์ชีวิตที่โชกโชน ทำให้กิกเริ่มดื้อ หนีเรียน ไม่ยอมขายดอกจําปีเพราะอายเนื่องจากโตเป็นสาวแล้ว เมื่อแม่ไม่พอใจหรือโกรธจะไม่ ยอมรับฟังคำอธิบายหรือเหตุผลใด ๆ จะค่าด้วยถ้อยคำที่หยาบคายและรุนแรงรวมถึงการตบตีทำร้าย ร่างกายกิกด้วย ทำให้กิกตัดสินใจหนีออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับเพื่อนที่ชุมชนอื่น ซึ่งการหนีออก จากบ้านในครั้งแรกพ่อแม่พยายามติดตามหาและกิกก็ยอมกลับมาอยู่บ้านและเรียนต่อ แต่ก็ต้องทน กับสภาพความสัมพันธ์กับครอบครัวที่แตกร้าง ค่าและทำโทษด้วยความรุนแรงของแม่เหมือนเดิม กิกจึงหนีออกจากบ้านอีกครั้งเมื่อต้นปี พ.ศ. 2548 โดยทราบเบาะแสจากตำรวจว่าพกกิดินเร็วร้อน ตามกองขยะในสภาพมอมแมม ซึ่งในครั้งนี้บิดาต้องไปปรับกิกจากสถานีตำรวจ เนื่องจากกิกถูกจับ ในข้อหาขโมยโทรศัพท์มือถือ และเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่วนเวียนกลับมาเช่นเดิม สุดท้ายกิกตัดสินใจออกจากบ้านอีกครั้งโดยไม่ยอมกลับมาอยู่ที่บ้านอีก ข่าวคราวล่าสุดที่ครอบครัว รับทราบคือกิก มีสามีแล้วและมีบุตร 1 คน

ในบางครั้ง ความรุนแรงอาจเกิดขึ้นได้จากการใช้ภาษาในลักษณะอุปมาอุปมัย หรือ การตั้งฉายาให้กับครอบครัวที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากคนทั่ว ๆ ดังตัวอย่างครอบครัวของนิต ซึ่งเธอ มีอายุเพียง 25 ปี แต่มีบุตร 4 คน อายุ 11, 8, 3 และ 1 ปีเศษ ตามลำดับ เนื่องจากทั้งเธอและสามี ติดกา บุตรคนโตจึงส่งไปอยู่กับย่าเด็ก บุตรคนที่ 2 ยายช่วยดูแล โดยนิตไม่ได้ส่งเสียค่าใช้จ่าย เลี้ยงดูบุตรเลย สำหรับลูก 2 คนที่เหลือเธอดูแลเอง รายได้หลักของครอบครัวมาจากการที่นิตอุ้มบุตร คนเล็กไปขอตานตามย่านชุมชนมุสลิม และบริเวณหน้าโรงแรมแถวถนนเพชรบุรี ต่อมาญาติของ นิตมองเห็นช่องทางหาเงินเลขขออาสาดูแลบุตรคนที่สามอายุ 3 ขวบ โดยพาเด็กไปขอตานด้วย เช่นเดียวกันในช่วงเย็นก็พาเด็กมาส่งพร้อมให้เงินจำนวน 100 บาท ซึ่งนิตบอกว่าเป็น “ค่าเช่า บุตร” นอกจากนี้ทั้งคู่มิรายได้จากการรับจ้างทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชุมชน เช่น ล้างจาน เข็นถ่าน เป็นต้น หลายครั้งที่นิตถูกสามีใช้ความรุนแรงทั้งวาจาและการทำร้ายร่างกาย สาเหตุจากสามีขอเงิน แล้วนิตไม่ให้ ซึ่งในสายตาของคนในชุมชน มองว่าคนทั้งสองไม่ได้ก่อความเดือดร้อนให้ใคร แต่ก

ยากที่จะเยียวยาแก้ไขให้กลับคืนมาเป็นปกติ “คงต้องปล่อยให้มันเป็นไปตามยถากรรม” บางคนให้ฉายาว่า “ผีเน่ากับโลงศพ” แต่เวรกรรมที่ยังไม่สิ้นสุด เนื่องจากนิกกำลังตั้งครุภัณฑ์บุตรคนที่ 5 ซึ่งในครั้งนี้นี้ทั้งสองรับปากเป็นมั่นเหมาะว่าจะยอมทำหมัน แต่ในคราวที่คลอดบุตรคนที่ 4 นิดได้เคยรับปากว่าจะยอมทำหมันโดยสามีเซ็นชื่อให้ความยินยอมกับทางโรงพยาบาลแล้ว แต่ในความเป็นจริง พบว่านิกพาบุตรหนีออกจากโรงพยาบาลโดยไม่ได้ทำหมัน โดยอ้างว่ากลัวการทำหมัน แต่ในความเป็นจริง คือ ผลทางการแพทย์รายงานว่านิกและลูกมีสารเสพติดอยู่ในกระแสเลือดและสั่งห้ามไม่ให้นิกให้นมบุตร

ในทางตรงข้าม มีครอบครัวอีกหลายครอบครัวที่พยายามกวดขันลูกให้อยู่ในกรอบบรรทัดฐานทางสังคม เช่น เป็นเด็กต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ต้องเรียนหนังสือ จะไปไหนมาไหนต้องขออนุญาต หากทำผิดก็ต้องถูกลงโทษ บางครอบครัวที่มีลูกที่ไม่เกรบอกว่าเป็นความโชคดี หรือพระเจ้าประทานพร เช่น ชีวิตของเกศและแก้วเพื่อนของน้ำตาลปัจจุบันกำลังเรียนหนังสืออยู่ชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แม้ว่าจะได้เกรดไม่ค่อยดี แต่ก็ไม่ว่าอะไร บางครั้งโคดเรียนแม่จะตีแต่พวกเธอก็เข้าใจและไม่ถือโกรธ

ชุมชนดารา

ชุมชนดาราเป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม ร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด ชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่บนพื้นที่พระราชทาน ในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นเดียวกับชุมชนดอกไม้ มีการสืบทอดและซื้อขายที่ดินระหว่าง 2 ตระกูล ปัจจุบันที่ดินในชุมชนแห่งนี้มีราคาแพงถึงตารางวาละ 4 แสนบาท จึงทำให้ที่ดินบางส่วนถูกขายให้กับกลุ่มธุรกิจสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างอพาร์ทเมนต์ คอนโด อาคารชุด พลาซ่า และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ เช่น รถไฟฟ้า

สิ่งก่อสร้างที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วง 10 ปี โอบล้อมชุมชนดาราจนแทบมองไม่เห็นเลยว่ามีชุมชนขนาด 200 ครัวเรือนดำรงอยู่ และบางส่วนของชุมชนอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีเพื่อรื้อถอน บางส่วนถูกเวนคืนในอัตราหลังละ 90,000 บาท การผันเปลี่ยนจากเจ้าของที่ดินเดิมขายให้กับบริษัท รถแท็กซี่ กระทบต่อประชากรที่มีสัญญาเช่าต้องถูกเพิกถอนสัญญาและถูกเวนคืนที่พักอาศัย จำเป็นต้องหาที่อยู่ใหม่ พบว่าบางครอบครัวก็ย้ายออกไปบุกรุกในพื้นที่ชุมชนดอกไม้ ชุมชนใกล้เคียง และที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยต่อไป

การประกอบอาชีพของคนในชุมชน จะใช้พื้นที่ถนนและริมทางรถไฟเพื่อค้าขาย มีตั้งแต่ร้านขายของชำ รถเข็นขายผลไม้ รถเข็นขายหมูปิ้ง แผงลอยขายหวานเย็น ชุ้มซักกรี๊ด เล้าไก่ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ร้านขายอาหารตามสั่ง ร้านวิดีโอเกมส์ เป็นต้น นอกจากนี้ชาวชุมชนบางครอบครัวมี

อาชีพร้อยละ 50 ช่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และบางส่วนมีอาชีพรับราชการ ทำงานเอกชน เลี้ยงไก่ชน เทรนเนอร์ม้าแข่ง มอเตอร์ไซค์รับจ้าง และแท็กซี่รับจ้าง เป็นต้น

ประชากรในชุมชนแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (1) เจ้าของที่ดิน คือ ผู้ที่ครอบครองที่ดินดั้งเดิม เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้านายชั้นสูง ปัจจุบันที่ดินส่วนใหญ่ขายให้กับกลุ่มบริษัทอสังหาริมทรัพย์ (2) ชาวไทยมุสลิม เป็นประชากรส่วนใหญ่ที่อพยพมาจากชุมชนบ้านครัว มีวิถีชีวิตที่เคร่งครัดตามหลักศาสนา (3) ชาวไทยพุทธ ประมาณร้อยละ 40 มีอาชีพค้าขาย มีการศึกษาระดับประถมศึกษา บางครอบครัวคัมหมะล้า สุบบุหรี (4) ผู้อพยพมาจากต่างจังหวัด เข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อรับจ้าง เป็นแรงงานทำงานแบบหาเช้ากินค่ำ ในอดีตชุมชนดารา เคยเป็นที่พักอาศัยยอดนิยมของนักศึกษาที่ต้องการบ้านเช่าราคาถูก และการเดินทางสะดวก

ชุมชนดารา ตั้งอยู่ใจกลางเมืองหลวง มีทางเดินเข้าออกชุมชนได้สะดวกถึง 7 ทาง ความกว้างของทางเดิน 0.80-1.20 เมตร ภายในชุมชนมีปัญหาเรื่องการระบายน้ำ มีน้ำขังเป็นบริเวณกว้าง การตั้งบ้านเรือนแออัด และประชาชนยังมีการบุกรุกที่ดินทั้งของเอกชนและหน่วยงานราชการจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในชุมชนยังมีกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น มีบ่อนการพนัน จำนวน 6 แห่ง ประกอบไปด้วย ไพ่ ไฮโล หวยใต้ดิน พนันบอล ไก่ชน เป็นต้น

ด้านการบริหารชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ตามระเบียบชุมชนทั่วไป ประกอบด้วยประธาน รองประธานและกรรมการ 5 คน บทบาทของประธานชุมชน เป็นเพียงอำนาจหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Authority) ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา เற்றுญิกของชุมชนได้รับคะแนนเสียงมากที่สุด แต่ได้โอนถ่ายคะแนนเสียงทั้งหมดให้กับประธานที่ได้คะแนนรองลงมา ด้วยเหตุผลเพราะความอาวุโส

การศึกษาของเด็กและเยาวชนในชุมชน แม้ว่าจะได้เรียนฟรีตามระเบียบการศึกษาขั้นบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งโรงเรียนของรัฐในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่รายล้อมไม่ห่างจากชุมชน แต่พบว่าเด็กส่วนหนึ่งไม่เรียนหนังสือ โดยให้เหตุผลว่าเรียนไม่รู้เรื่อง ครูทำโทษ เพื่อนแกล้ง นำเบื้อ เป็นต้น นอกจากนี้ชุมชนดารา ยังได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พื้นที่ดินแดง ทำหน้าที่ในการประสานงาน สำนักงานเขตราชเทวี ทำหน้าที่ในการดูแลด้านสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล เข้ามาตั้งศูนย์สุขภาพชุมชน สภากาชาดไทย ทำหน้าที่ในการดำเนินศูนย์ส่งเสริมความรู้เรื่องโรคเอดส์ สถานีตำรวจนครบาล พญาไท จัดตั้งศูนย์ตำรวจชุมชน ส่วนหน่วยงานภาคเอกชน ยังไม่มีการเข้ามาดูแลอย่างใกล้ชิด มีเพียงอยู่แท็กซี่ในชุมชนที่ให้ความช่วยเหลือในด้านเยาวชน เช่น การสนับสนุนของรางวัลในงานวันเด็ก เป็นต้น

ความเป็นอยู่ในด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชน ที่ประกอบอาชีพหาเช้ากินค่ำ การใช้แรงงานเพื่อแลกกับค่าจ้าง เช่น การจ้างซักผ้า หรือรับจ้างขุดท่อ เป็นต้น จากการมีรายได้ไม่แน่นอน และความจำเป็นที่ต้องการเงินก้อน ทำให้เกิดการตั้งกลุ่มแชร์ หรือการกู้ยืมนอกระบบ มีการนำทรัพย์สินไปจำนำอยู่บ่อยครั้ง ในบางครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงอันเนื่องมาจากการไม่คืนเงินตามสัญญา

ความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งในลักษณะอื่น มิให้เห็นอยู่เป็นประจำคือการฟ้องขับไล่ผู้บุกรุกที่ดิน การรับเงินค่าเวนคืนแล้วไม่ยอมย้าย ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นประเด็นทางกฎหมายที่ใช้เวลาในเรื่องคดีความเป็นเวลานานทำให้ผู้บุกรุกคือแหว่งและอาศัยอยู่ต่อไป ซึ่งในอนาคตพื้นที่ชุมชนดาราจะถูกตัดออกไปอีกร้อยละ 30 เพื่อเป็นพื้นที่ทางธุรกิจ อย่างไรก็ตาม การบุกรุกที่ดินยังคงเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก เพราะตราบไคที่ยังมีพื้นที่ว่างเปล่าของส่วนราชการ ตรานั้นครอบครัวยากจนในชุมชนยอมเข้าไปยึดครองอย่างง่ายดายและรวดเร็ว สำหรับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในชุมชนส่วนใหญ่ เกิดขึ้นจากความบาดหมาง ความไม่พอใจกัน จนกลายเป็นอคติ ไม่มองหน้ากัน ตัวอย่างของปัญหาที่สังเกตเห็น คือปัญหาความขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการชุดเก่าและชุดใหม่ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะพวกใครพวกมัน

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนดารา

ครอบครัวของเด็กและเยาวชนในชุมชนดาราส่วนใหญ่มีความผูกพันกันทางศาสนาเป็นพลังทางสังคมยึดเหนี่ยวกันด้วยพิธีกรรมและหลักคำสอน ความเป็นกลุ่มเดียวกันอย่างเหนียวแน่น ทำให้เด็กและเยาวชนอยู่ในสายตาของผู้นำ และบิดามารดาในครอบครัวอื่นๆ ซึ่งเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามต้องศึกษาภาษาในคัมภีร์อัลกุระอานที่มีสยิด ที่มีการจัดแบ่งช่วงชั้นการสอนเป็น 6 ระดับ คือ ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับประถม เด็กจะอ่านออกเขียนได้ การเรียนร่วมกันทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนมีความใกล้ชิดสนิทสนม และมีความเป็นพวกเดียวกันค่อนข้างสูง บิดามารดารู้จักกัน และช่วยกันดูแลให้เด็กอยู่ในสายตา อย่างไรก็ตาม ศาสนาก็ไม่สามารถปกป้องความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนได้ทั้งหมด ดังเช่น เรื่องเล่าของอาคม เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว คือ “...ก่อนที่พ่อกับแม่จะเลิกกัน พ่อเริ่มทะเลาะแล้วตบตีแม่รุนแรงมากขึ้น และเมื่อพ่อตบตีแม่ไม่ได้ บางครั้งพ่อก็จะใช้ความรุนแรงกับลูกแทน และส่วนใหญ่จะเป็นผม เพราะผมมักเข้าขวางเวลาพ่อจะตบตีแม่ ผมเคยถูกพ่อจับหัวโขกกับพื้น เจ็บมาก แต่ครั้งสุดท้ายที่ผมจำได้ว่าพ่อกับแม่ทะเลาะกันรุนแรงที่สุด เนื่องจากแม่ขโมยเงินพ่อไปเล่นไพ่ เมื่อแม่กลับมาถึงบ้าน พ่อไม่พูดอะไรมากนอกจากการตบตีทำร้ายแม่เช่นเคย ตอนนั้นแม่เพิ่งตั้งท้องน้องคนสุดท้าย ผมเข้าไปช่วยแม่ แต่ก็โดนพ่อเตะตี น้องสาวร้องไห้ ห้ามไม่ให้พ่อทำ พ่อเป็นคนอารมณ์รุนแรงมาก ไม่มีใครห้ามพ่อได้

พ่อตบตีแม่จนบาดเจ็บมีเลือดไหล แม่สู้พ่อไม่ได้เลยเพราะพ่อตัวโตกว่ามาก ผมเข้าไปช่วยแม่ก็โดนพ่อตีด้วย...”

ตรงข้ามกับเฮง เด็กเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แม่มีอาชีพขายของ เช่น ลูกชิ้นปิ้ง ข้าวเหนียว และขนมอื่นๆ ในชุมชน เมื่อเฮงย้ายไปเรียนในโรงเรียนใหม่ ชีวิตของเฮงเปลี่ยนไป โดยไปเข้ากลุ่มเพื่อนที่ไม่เรียนหนังสือ จนต้องติด ร. หลายวิชา เฮงเล่าว่าเขามีเพื่อนมากขึ้นมากกว่าสมัยเรียนชั้นประถม เฮงมีทั้งเพื่อนผู้หญิงเพื่อนผู้ชาย เวลาไปไหนด้วยกันก็มักไปเป็นกลุ่ม เฮงสนุกสนาน ในโรงเรียนมีกลุ่มหลายกลุ่ม บางครั้งก็ทำทายกันหรือนัดกันไปตีกันบริเวณใกล้ห้องน้ำ บางทีก็แอบไปสูบบุหรี่ ขณะที่แอนเรียนปวช. พาณิชยการ เธอเป็นเด็กเรียน แต่ชอบเที่ยวเตร่หลังเลิกเรียน บางวันไปเดินห้าง บางวันไปร้องคาราโอเกะ แอนบอกว่าไม่อยากกลับบ้าน เพราะพ่อชอบกินเหล้า ทุกครั้งที่พ่อเมา มักดุด่าทุบตีเธอ ส่วนอาร์ทพี่ชายของแอน ไม่เรียนหนังสือ มีอาชีพเลี้ยงไก่ชนอยู่ในชุมชน อาร์ทชอบเลี้ยงไก่ชนมากเพราะได้ติดตามลูกพี่ไปบ่อนพนันตีไก่ ทำให้อาร์ทได้รู้จักคนต่างถิ่นที่พาไก่มาบ่อน อาร์ทมองอนาคตว่าจะต้องมีไก่เป็นของตัวเองและเข้าร่วมในการพนันต่อไป

แม้ว่าความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือข่าย ยังปรากฏให้เห็นชัดเจนและการมีศาสนาเป็นพลังยึดเหนี่ยวกลุ่มคนให้อยู่ร่วมกัน แต่ความรุนแรงในครอบครัวยังคงดำรงอยู่ ปัจจุบันชุมชนดาราบางส่วนได้ถูกรื้อถอนออกไป เพื่อเป็นพื้นที่ทางธุรกิจ อีกทั้งยังมีคนบางกลุ่มเข้ามาอยู่ในชุมชนด้วยการบุกรุกพื้นที่ริมทางรถไฟ พร้อมกับกำหนดอาณาเขตความเป็นเจ้าของพื้นที่ เพื่อรอให้พวกของตนย้ายเข้ามาอยู่หรือสร้างห้องเล็ก ๆ เพื่อให้เช่าในราคาเดือนละ 1,000-1,500 บาท ไม่รวมค่าน้ำและไฟฟ้า หรือเปิดเป็นแหล่งการพนันต่าง ๆ เช่น ไพ่ ไฮโล ร้านเกมส์ เป็นต้น นอกจากนี้คนในชุมชนที่มีอาชีพและกิจกรรมที่ชอบเหมือนกันได้มารวมกลุ่มสังสรรค์พูดคุย เช่น กลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้าง กลุ่มรถเข็นขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ กลุ่มเลี้ยงไก่ชน กลุ่มการพนัน เช่น ชนไก่ พนันม้าแข่ง การรับแทงบอล เป็นต้น การที่เด็กและเยาวชนมีชีวิตที่ใกล้ชิดกับกิจกรรมการพนัน หรือเรียกว่าเป็นสิ่งปกติที่เด็กสามารถเข้าถึงได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ การเลียนแบบพฤติกรรมบุคคลรอบข้างทำให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้ว่าสิ่งที่ดำรงอยู่ในชุมชน คือทางเลือกหนึ่งของเด็กและเยาวชนที่ต้องการเลี้ยงต่อความรุนแรงที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง

ชุมชนขึ้นบาน

ตั้งอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ขนาดพื้นที่ 15 ไร่ จำนวน 145 ครัวเรือนเริ่มมีการตั้งบ้านเรือนเมื่อ 90 ปีมาแล้ว (พ.ศ. 2460) ในช่วงแรกมีบ้านอยู่ 4 หลังคาเรือน และเริ่มหนาแน่นมากขึ้น บางส่วนของชุมชนมีสภาพเป็นชุมชนแออัด ประชากรที่อาศัยอยู่ใน

ชุมชนขึ้นบานคือผู้อพยพเข้ามาทำงานและพักอาศัยของผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 70 ส่วนอีกร้อยละ 30 เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม

ประชาชนในชุมชนมีรายได้มาจากการรับจ้างร้อยละ 90 มีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 4,000 ถึง 6,000 บาท มีเพียงร้อยละ 10 มีอาชีพค้าขายของเด็ก ๆ น้อย ๆ และรับจ้างทั่วไป เช่น ขับรถแท็กซี่ พนักงานส่งของ เป็นต้น

หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนคือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ แก่ทางชุมชน ตามโครงการกิจกรรมที่กำหนดจากแผนงาน ส่วนสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ให้การสนับสนุนในเรื่องทุนการศึกษา ถึงดับเพลิง และเงินงบประมาณในกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น การจัดโครงการเศรษฐกิจพอเพียง โครงการชุมชนพึ่งตนเอง และที่เห็นได้ชัดเจนคือ การก่อสร้างศูนย์เผยแพร่ความรู้การอนุรักษ์พลังงาน (ห้องสมุด) เพื่อใช้เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และเป็นห้องประชุม

โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เข้ามาจัดตั้งศูนย์สุขภาพประจำชุมชนขึ้น เพื่อให้การรักษาพยาบาลในเบื้องต้น ศูนย์นารีรักษ์ ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว นอกจากนี้ชุมชนขึ้นบาน ยังเป็นพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติการณ์ของนักศึกษาปริญญาโท คณะพยาบาลศาสตร์ ของโรงพยาบาลรามาริบัติ และได้รับเงินสนับสนุนจากสภากรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตพื้นที่ราชเทวี ส่วนมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ให้ความช่วยเหลือในด้านการตรวจสุขภาพของคนในชุมชนและบริการด้านยาสามัญประจำบ้าน สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ให้ความช่วยเหลือเป็นครั้งคราวพิจารณาตามโครงการที่เสนอไป บ้านราชวิถี ให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุนการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชน มูลนิธิปิณดา ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องของสิทธิเด็กและสตรี โดยการจัดอบรมและประชุมเสวนาต่าง ๆ สำนักงานกองทุนสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ให้การสนับสนุนในเรื่องของเงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสุขภาพ และการทางพิเศษแห่งประเทศไทยร่วมกับมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ สนับสนุนพื้นที่การสร้างสวนหย่อม

นอกจากนี้ชุมชนยังได้จัดกิจกรรม ชมรมเด็กไทยปลอดภัย ร่วมกับเครือข่ายละ 1 จังหวัดทั่วประเทศ ดำเนินกิจกรรมรณรงค์ความปลอดภัยในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมเป็นเครือข่ายราชเทวีด้านภัยยาเสพติด ภาคประชาชน และร่วมเป็นเครือข่ายแขวงทุ่งพญาไท ชุมชนแข็งแรง เพื่อรณรงค์ในเรื่องของสุขภาพให้ห่างไกลจากโรคภัยต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่า ชุมชนขึ้นบานมีหน่วยงานเข้ามาให้ความช่วยเหลือมากมาย อาจเป็นเพราะทำเลที่ตั้งในการเข้าออกชุมชนสะดวก เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับหน่วยงานของรัฐหลายแห่งที่สามารถใช้พื้นที่ชุมชนแห่งนี้เพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกงาน เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัย และสิ่งสำคัญที่สุดคือ

บุคลิกภาพของผู้นำชุมชนมีอริยาสัคดี พุดเก่ง มีเครือข่ายและทำงานร่วมกับชุมชนอื่นๆ ตลอดจนมีความสามารถในการประสานงานและติดต่อกับหน่วยงานราชการ

ในด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างจะมีลักษณะที่เป็นปัจเจกชนชัดเจน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ เนื่องจากประชาชนไม่ใช่คนในพื้นที่ดั้งเดิม และต้องทำมาหากิน หาเช้ากินค่ำ ส่วนประชาชนดั้งเดิมยังคงมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีการให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเฉพาะกลุ่มของตน หากเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือการพึ่งพาอาศัยกันจะเป็นในลักษณะของการช่วยงานบุญต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแต่งงาน และงานศพ เป็นต้น

ในด้านสาธารณูปโภคภายในชุมชน มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ ตู้กดน้ำหยอดเหรียญ เครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ไม่มีร้านเกมส์คอมพิวเตอร์และโต๊ะสนุกเกอร์ ทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนออกไปเที่ยวตามอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ตลาดราชวัตร ซอยศาสนา และนอกจากนี้เด็กและเยาวชนนิยมใช้โทรศัพท์มือถือและการแต่งกายตามแฟชั่น

ในเรื่องความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน ถ่ายทอดจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชนอายุ 68 ปี เล่าว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2510 – 2534 ชุมชนขึ้นบานค่อนข้างมีชื่อในเรื่องของนักเลง การพนัน ทำให้มีความขัดแย้ง ทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยครั้ง เช่น การกินเหล้าแล้วเขม่นจนใช้อาวุธมีดไล่ฟันกันบริเวณหน้าชุมชน จนถูกฝ่ายตรงข้ามใช้อาวุธปืนยิง ส่วนเด็กและเยาวชน (สมัยนั้น) มีเรื่องกับทหารแล้วพกพดักกันในชุมชน การแก้ปัญหาความรุนแรงใช้วิธีการเอาถ่านหินและการใช้กำลัง แต่ในปัจจุบันความขัดแย้งหรือความรุนแรงไม่มีแล้ว เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากการก่อสร้างทางด่วน ทำให้พื้นที่ถูกตัดออกไปบางส่วน ผู้คนส่วนหนึ่งต้องแยกย้ายอพยพออกไป

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนขึ้นบาน

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนขึ้นบาน ไม่แตกต่างจากชุมชนดอกไม้และชุมชนคารา เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้ล้วนมีความเสี่ยงต่อความรุนแรงเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างของมาย อายุ 17 ปี รูปร่างผอมสูงกว่าเด็กคนอื่นในกลุ่ม อาศัยอยู่ในครอบครัวฐานะรายได้ค่อนข้างต่ำ มายอยู่กับปู่ อา และน้องสาว (อายุ 11 ปี) มายเรียนไม่จบชั้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาย กล่าวถึงความรุนแรง คือ การทะเลาะวิวาท ซึ่งอาจเกิดจากการเขม่นกัน แย่งผู้หญิง หรือบางครั้งเกิดจากการมองกันด้วยหางตาแบบหัวจรดเท้า ตัวอย่างที่มายเล่าให้ฟังคือในช่วงที่เรียนหนังสืออยู่ย่านพญาไท โรงเรียนของตนมักมีเรื่องกันประจำกับคู่อริที่โรงเรียนย่านถนนศรีอยุธยา เขาจะพกไม้แบดไปโรงเรียน โดยใคร ๆ คิดว่าเขาเล่นกีฬา แต่จริง ๆ แล้วเขาใช้มันเพื่อเป็นอาวุธ บางครั้งเคยพกมีดผ้าแดงโมไว้ใ้ในกระเป๋าแต่ไม่ได้ใช้ เคยพกปืนปากกาด้วย เขาจะเอาอาวุธดังกล่าวฝากเพื่อนผู้หญิงไว้

เพื่อไม่ให้อาจารย์เฟ่งเล็ง การแสดงความรุนแรงในอดีตเช่นระหว่างเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เคยกระที่บเด็กนักเรียนในโรงอาหารของโรงเรียน จนต้องส่งโรงพยาบาล ปู่ลุงโทษเขาอย่างหนัก เขาเล่าว่าเคยมีเรื่องกับวัยรุ่นนอกชุมชนด้วย ต้องวิ่งหนีจากการถูกไล่ยิง เมื่อถามว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเป็นปัญหาด้านความรุนแรงหรือไม่ ภายตอบว่า “ไม่คิดว่าเป็นปัญหา เพราะการมีเรื่องของเด็กผู้ชายมันเป็นไปตามวัย ถ้าเราไม่สู้ เราก็โดนทำ”

ขณะนี้ชายไม่มีเงินใช้ (ปู่ไม่ให้แล้ว) เขาได้เงินจากแม่เดือนละ 400-500 บาท (บางครั้งก็ไม่ถึง) เขาจึงรับเป็นเด็กคูโปรง (คู่ต้นทางให้กลุ่มที่เล่นการพนัน) โดยได้ค่าจ้างประมาณ 400-600 บาท / คืน

ตรงข้ามกับแอน เด็กชั้นมัธยมปีที่ 3 อายุ 15 ปี เป็นสมาชิกกลุ่มที่เป็นอิทธิพลในโรงเรียนที่รุ่มน่องย่าเกรง ในกลุ่มมีสมาชิก 12 คน แอนชอบแต่งตัว เธอตัดผมสั้นและติดกิ๊บลายน่ารักไม่ซ้ำกันทุกวัน แอนมีแฟนและมีเพศสัมพันธ์กันแล้ว เธอสนิทกับเพื่อนผู้ชายพอ ๆ กับเพื่อนผู้หญิง แอนมักแอบออกไปเที่ยวกับแฟนตอนกลางคืน แต่บอกแม่ว่าไปกับเพื่อน กลุ่มของแอนสร้างวีรกรรมบ่อยครั้ง ทั้งตบ ทั้งกระที่บ ทั้งชวน และสุดท้ายคือกรีดเพื่อนด้วยคัทเตอร์ แอนมักมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับคนอื่นบ่อยครั้ง และชนะการสู้แทบทุกครั้ง เด็ก ๆ ในโรงเรียนจึงยำเกรงและเคารพกลุ่มนี้อย่างมาก เรื่องที่ตบตีกันบ่อยหนีไม่พ้นเรื่อง รู้สึกหมั่นไส้ ไม่ชอบหน้า และเรื่องผู้ชายผู้หญิงที่เข้ามายุ่งกับแฟนหรือผู้ชายที่ตัวเองชอบ แอนจะเข้าไปจัดการด้วยการตบจนหน้าใจแล้วจึงบอกว่ามาตบด้วยเรื่องอะไร น้อยครั้งที่แอนจะเป็นฝ่ายแพ้ เพราะแอน มีพวกมาก จนนักเรียนในโรงเรียนเดียวกันรู้สึกดีศัพท์ความร้ายกาจของกลุ่มนี้ ไม่มีใครอยากยุ่งและไม่กล้ามีเรื่องด้วย มีรุ่นน้องที่กระด้างกระเดื่องก็จะถูกจัดการให้เห็นถึงพลังของกลุ่มนี้

ส่วนณอายุ 13 ปี เรียนชั้นประถมปีที่ 6 เข้ามาอยู่ในชุมชนได้ 6 ปี อาศัยอยู่ในห้องเช่าขนาด 3x3 ตารางเมตร เธอไม่ชอบป้าเพราะป้าชอบใช้ความรุนแรงทางภาษา เช่น “อย่าแสดให้มาก” การที่ป้าพูดว่าเธอเช่นนี้อาจเป็นเพราะณาชอบไปเที่ยวกับเพื่อนชาย ณาจะเอาเสื้อผ้าไปเปลี่ยนเมื่อโคดเรียน เพื่อไปร้องคาราโอเกะ ณาให้ความเห็นว่าวัยรุ่นไม่ชอบให้ใครมาเซ้าซี เบื่อที่แม่กับป้าชอบบ่นและใช้ให้ทำงานบ้าน เธอมีประสบการณ์เรื่องความรุนแรงว่า เธอได้มีส่วนในการตบตีกับรุ่นพี่มัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากมาแย่งแฟนของเพื่อนในกลุ่มของเธอ

โลกชีวิตของวัยรุ่นในชุมชนกรุงเทพมหานครชั้นใน ที่ข้อมูลระบุว่ามิระดับความรุนแรงปกตินั้น อาจไม่ได้ลงลึกในระดับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยการศึกษาเข้าถึงครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ซึ่งเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวเหล่านี้ คงหนีไม่พ้นการใช้ภาษาคำทอ การถูกลงโทษของพ่อแม่ที่ใช้อารมณ์มากกว่าการเข้าใจในตัวเด็ก เด็กบางคนถูกระทำ ความรุนแรงจากการกระทำแบบประชดประชันของผู้ได้ชื่อว่าเป็นพ่อเป็นแม่ ความรุนแรงใน

ครอบครัวเกิดขึ้นเป็นกิจวัตร ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่มองว่าเป็นเรื่องปกติของครอบครัวที่
ยากจน ไม่มีรายได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ชุมชนไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

ข. ชุมชนในพื้นที่กรุงเทพฯ ชานเมืองตะวันตก

การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของชุมชนในระดับความรุนแรงเตือนภัย

ชุมชนบึงบอน

ชุมชนบึงบอน เป็นชุมชนขนาดเล็กพื้นที่ 15 ไร่ จัดตั้งเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการ
เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2540 เกิดเป็นชุมชนขึ้นโดยเจ้าของที่ดินชักชวนบ้านเรือนในละแวกนั้นรวบรวม
เพื่อให้ได้จำนวนครัวเรือนที่สามารถตั้งเป็นชุมชนได้ มีบ้านเรือนทั้งหมด 102 หลังคาเรือน
ประกอบด้วย 152 ครอบครัว มีประชากรทั้งหมด 570 คน เป็นชาย 298 คน เป็นหญิง 278 คน
(สำรวจเมื่อเดือนกันยายน 2547) มีร้านขายของเบ็ดเตล็ด (ร้านชำ) จำนวน 5 ร้าน ร้านอาหารตามสั่ง
2 ร้าน ร้านขายส้มตำ 2 ร้าน มีอุ้งช่อมรดก 2 แห่ง มีห้องสมุดชุมชน 1 แห่ง ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือ
ระหว่างประธานชุมชนที่เป็นเจ้าของที่ดินกับเขตบางบอน ลานกีฬาชุมชน 1 แห่ง เดิมชุมชนเคยมี
สนามเด็กเล่นและสวนหย่อมของชุมชน แต่เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเขตบางบอนหมดสัญญาเช่ากับ
เจ้าของที่ดิน สถานที่ทั้งสองจึงยกเลิกไป และในปี 2550 นี้ห้องสมุดและลานกีฬาจะหมดสัญญาเช่า
เช่นกัน หากเจ้าของที่ดินยังเห็นถึงประโยชน์ต่อส่วนรวม คงจะต่อสัญญาเช่า

สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีลักษณะเด่น คือ พื้นที่เต็มไปด้วยอาคารห้องเช่า 14
อาคาร อาคารห้องเช่าเป็นอาคารปูน 2-4 ชั้น มีห้องเช่าทั้งหมด 245 ห้อง ห้องเช่าร้อยละ 90 เป็น
ของตระกูลเจ้าของที่ดินและญาติพี่น้อง ส่วนบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ก่อนที่จะมีอาคารห้องเช่า จะปลูกเรียง
กันเป็นตามถนนคอนกรีต แบ่งเป็นสัดส่วนไม่ยุ่งเกี่ยวกัน นอกจากนี้ยังมีบ้านเรือนที่มีสภาพ
แตกต่างอย่างสุดขั้วอีก 15 ครอบครัว อยู่ด้านหลังป่าบอน เป็นบ้านเรือนที่สร้างกันเองแต่เสียค่าเช่า
ที่ดิน บ้านเรือนทั้งหมดตั้งอยู่ในบริเวณน้ำขังส่งกลิ่นเหม็น บริเวณโดยรอบเต็มไปด้วยขยะ ลักษณะ
บ้านเป็นบ้านไม้ ไม่มีรั้ว มีถนนปูนขนาดกว้าง 1 เมตร ใช้เป็นทั้งเป็นทางเดิน ทางรถจักรยาน และ
มอเตอร์ไซด์ ระหว่างบ้านกับถนนปูนเชื่อมเข้าบ้านด้วยสะพานไม้ ขณะที่ถนนภายในชุมชนเป็น
ถนนคอนกรีตกว้าง 6 เมตร มีเส้นทางเข้าออกชุมชน 2 เส้นทาง

เนื่องจากชุมชนบึงบอนเดิมเป็นที่อยู่อาศัยและที่นาของครอบครัวประธานชุมชนคน
ปัจจุบัน พื้นที่แห่งนี้สืบทอดมา 3 ช่วงอายุคน จากทวด ปู่ จนถึงครอบครัวประธานชุมชน สามี
ประธานชุมชนซึ่งเป็นลูกชายคนหนึ่งของเจ้าของที่ดิน เล่าว่า เมื่อพ่อเสียชีวิต ที่ดินก็ถูกแบ่งให้กับ
ลูกหลาน ในสมัยเมื่อ 50 ปีก่อนถือว่าเป็นย่านของคนฐานะยากจนเพราะทำนาได้เพียงปีละครั้ง
ต่อมาในช่วงปี 2514-15 มีถนนสายหลักตัดผ่านทำให้การคมนาคม การขนส่งผลผลิตการเกษตร
สะดวกขึ้น ส่งผลทำให้ฐานะเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวดีขึ้นด้วย ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา

ทำไร่ และปลูกผักสวนทั้งผักคะน้า ผักกาด กวางตุ้ง และผักบุ้ง รวมถึงสวนมะลิ และสวนมะพร้าว ด้วย ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะประกอบอาชีพทำสวนเพื่อการค้ามากกว่าอาชีพอื่น และเมื่อมีการตัดถนน กำนันแมน (ผู้ริเริ่มทำถนนสายนี้) ทำให้เจ้าของที่ดินใกล้เคียง จัดสรรที่ดินแบ่งขายให้แก่คนต่างถิ่น ที่สนใจ บางส่วนสร้างเป็นอาคารห้องเช่า ทำให้มีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่มากขึ้น ต่อมาปี 2520 ชุมชน บึงบอนสร้างถนนในชุมชน ทำให้ที่ดินในบริเวณที่ถนนตัดผ่านมีราคาสูงขึ้น คนในละแวกนั้นหรือผู้ที่กำลังหาที่อยู่อาศัยเข้ามาซื้อที่ดินจัดสรรแบ่งขาย โดยผู้ที่เข้ามาอยู่ในซอยบึงบอนกลุ่มแรกเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ อาชีพค้าขาย และพนักงานไปรษณีย์ ปลูกบ้านเรือนเป็นสัดส่วนและเรียงกันเป็นแถวดูเป็นระเบียบ

ในปี 2527-2530 ครอบครัวประชาชนชุมชนเริ่มประกอบธุรกิจอาคารห้องเช่า ผู้เช่าส่วนใหญ่เป็นคนที่เข้ามาทำงานโรงงาน และธุรกิจส่วนตัว เช่น ค้าขาย เย็บกางเกงยีนส์ อยู่ซ่อมรถ หาบเร่ แผงลอย รถเข็นขายผลไม้ต่างๆ ผู้เช่าประมาณร้อยละ 90 เป็นคนอีสานที่เข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาหางานทำ หรือค้าขาย และทำงานโรงงานใกล้บริเวณชุมชน ต่อมาสภาพพื้นที่เริ่มแออัด เนื่องจากประชาชนจากที่อื่นเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทางศาสนาเป็นอย่างดี และทำให้วันสำคัญทางศาสนาเป็นวันร่วมน้ำใจของคนในชุมชน แต่วิถีชีวิตของผู้คนยังคงห่างไกลจากหลักศีล 5 มากนัก เพราะคนในชุมชนมีกิจกรรมด้านอบายมุขหลายอย่างทั้ง เล่นการพนัน ใ้ไฟป่า ไฟตอง พนันมวย พนันบอล ชนไก่ และห่วยใต้ดิน หลายคนยังดื่มเหล้า เบียร์ ยาตองกันอยู่ทุกวัน

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนบึงบอน

แม้ว่าโครงสร้างทางกายภาพของชุมชนจะไม่อัดแน่นเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนในเขตกรุงเทพฯ ชั้นในก็ตาม แต่โลกชีวิตของเขาก็ไม่แตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในชุมชนอื่น ๆ

เจน เด็กชายวัย 12 ปี เป็นลูกคนเดียวอยู่กับพ่อแม่ พ่อทำงานทั้งวัน ขยันขันแข็ง แม่เป็นนักดื่มตัวยง และเป็นคนรับแทงห่วย เจนคิดเกมออนไลน์มาก ช่วงปิดเทอมจะเล่นเกือบทั้งวัน ตั้งแต่ 9.00 น. ถึง 18.00 น. มีผักกินข้าวบ้างแต่ไม่นาน พักประมาณ 1-2 ชั่วโมงก็กลับมาเล่นอีก

เจนเป็นเด็กเฉื่อยชา ทำอะไรตามใจตนเอง แต่เจนจะกลัวแม่ เพราะเวลาแม่โกรธจะแสดงความโมโหและลงไม้ลงมือ เจนจึงไม่ชอบให้แม่โกรธแม่ของเจนดื่มเหล้าบ่อย เกือบจะทุกวัน เจนชินกับอาการเมาของแม่ เพราะในแต่ละครั้งที่ดื่มแม่จะดื่มหนักจนเมามาวย แต่ในความรู้สึกเล็กๆ แล้วเจนไม่ยอมให้แม่ดื่ม เพราะเจนรู้ว่าเหล้าเป็นสิ่งไม่ดี และพ่อของเจนก็ไม่ดื่มเหล้า นอกจากดื่มเหล้าหนักแล้ว แม่ของเจนยังสูบบุหรี่จัดอีกด้วย วันไหนที่ไม่มีงานแม่จะสูบบุหรี่มากเป็นพิเศษ

นวมเป็นพี่คนโต อายุ 17 ปี เรียนปวช.ปีสุดท้าย สนุกสนมกับรุ่นพี่ในชุมชน นวมมักร่วมวงสังสรรค์กับเพื่อนและรุ่นพี่บ่อยๆ ส่วนใหญ่จะตั้งวงดื่มที่บ้าน ไม่ได้ออกไปเที่ยวข้างนอก จากคำบอกเล่าของผู้เป็นแม่บอกว่า “ตอนเด็ก ๆ นวมเรียนดี แต่พอขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก็เรียนแย่งเพราะติดเพื่อน ไม่ค่อยยอมเรียน เกรดลด แต่ก็จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาได้ เรียนต่อ ปวช.ก็เป็นที่หักเหของชีวิตเพราะเค้าเลือกเอง มีญาติ ๆ ทำงานอยู่กรมอุทการเรือ หวังว่าจะฝากเข้าเรียนช่างนายเรือก็ไม่ยอมเรียน ถ้าเรียนโรงเรียนของทหาร เรียน 2 ปีก็ได้เข้าทำงาน ปานนี้ก็มีเงินเดือนแล้ว แต่เค้าไม่ชอบเพราะเค้าชอบเครื่องยนต์มากกว่า ก็เลือกเรียนช่างยนต์จะออกมาเป็นช่างซ่อมรถแบบพ่อนวมเคยสูบบุหรี่ในช่วงปีที่แล้ว (กำลังเรียนปวช. ปี 2) นวมแอบสูบบุหรี่กับเพื่อนรุ่นเดียวกันที่อยู่บ้านตรงข้าม จนกระทั่งแม่จับได้และบอกพ่อให้ช่วยตัดเตือนลูก พ่อเตือนสตินวมว่าพ่อเองยังไม่สูบลေးสูบไปไม่มีอะไรดีขึ้น หลังจากนั้นนวมก็เลิกในโอกาสวันแม่ นวมมีความคิดว่า “สูบแล้วหน้าไม่ใส ทำให้ไม่หล่อ” นวมเป็นเด็กหนุ่มหน้าตาดีที่ห้วงหล่อ หรือเป็นเพราะนวมอาจจะมึนแล้ว เคยได้ยินนวมเปรย ๆ ว่า ที่เลิกบุหรี่ก็เพราะแฟนไม่ใช่เพราะแม่

นวมมีนิสัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ขยันและตั้งใจทำงาน นวมพูดจาสุภาพ ท่าทางอ่อนโยน แต่นวมเคยยกพวกตีกันกับโรงเรียนอื่น เพราะช่วยเพื่อนห้องเดียวกัน โรงเรียนอื่นมาทำและค่าเพื่อนของนวมก่อนจึงมีเรื่องกัน แต่พ่อแม่ไม่รู้เรื่องนี้ นวมอยู่ในโรงเรียนที่มีเด็กผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ทำให้เห็นการทะเลาะวิวาทบ่อยครั้ง และสิ่งที่นวมเห็นว่าเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน คือ การข่มขืนเพื่อนผู้หญิงในโรงเรียน ถึงแม้ว่านวมคิดว่าการมีอะไรกับแฟนไม่ได้เป็นสิ่งผิดก็ตาม

ขณะที่บลูน้องชายวัย 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/11 บลูเป็นเด็กเรียนดีเพราะอยู่ห้องอันดับดีของโรงเรียน บลูมีบุคลิกตุงตุงเหมือนผู้หญิง ปากจัด ติดแม่ มีกิจกรรมยามว่างกับแจ่งเพื่อนรุ่นเดียวกันคือ เล่นเกมคอมพิวเตอร์ บลูมักโดนเด็ก ๆ ในชุมชนล้อว่า “ตุ๊ด” หรือ “กระเทยเฒ่า” ถึงแม้ว่าบลูจะมีกิริยาตุงตุง แต่บลูยังมีกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนผู้ชาย เช่น จักรยาน เล่นเกมสคอมพิวเตอร์ แม้ว่านวมและบลู เป็นเด็กเรียนดี แต่พ่อแม่มักมีปากเสียงกันเสมอ ลูกทั้งสองรับรู้เหตุการณ์เหล่านั้น เพราะได้ยินพ่อกับแม่ทะเลาะกัน และเห็นพ่อทำร้ายแม่เป็นบางครั้ง บางทีพ่อแม่กลับมาทะเลาะกับแม่ ทำให้บลูเกลียดคนมา และไม่ชอบผู้ชายที่ใช้กำลังแบบไม่มีเหตุผล

เมื่อได้มีโอกาสพูดคุยกับนวมและบลู จึงทราบว่าพ่อแม่ทะเลาะกันเพราะเรื่องผู้หญิง แม่มักบ่นว่าถ้าข้อนเวลาได้จะไม่แต่งงาน ชีวิตโสดหรืออยู่คนเดียวคงสบายกว่า ถ้าไม่มีครอบครัวคงสบายกว่านี้ อาจจะได้ดีมีงานดี ๆ ทำไปแล้วพอมึงาน มีเงินก็มีเพื่อนมาก ไม่มีเหงา

บลูเคยถูกพ่อตำหนิเรื่องกลับบ้านค่ำ ทั้ง ๆ ที่บลูขอแม่ไปทำงานบ้านเพื่อน แม่มีความกังวลว่าพ่อตำบลูแรง ๆ จะทำให้บลูไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะตอนนี้บลูเรียนดีมาก แต่พ่อกลับกระทำรุนแรงกับบลู ทำให้บลูรู้สึกพ่อไม่ภูมิใจในตัวบลู และอาจหลงผิดได้

ปุ่น เด็กสาวจากครอบครัวมีฐานะดีของชุมชน แม่เป็นเจ้าแม่เงินกู้ ส่วนพ่อเป็นเจ้าของบ่อนการพนันในละแวกนั้น ปุ่น อายุ 22 ปี เรียนไม่จบปวช. ทำให้พ่อไม่พอใจจนมีปากเสียงกันและไล่ปุ่นออกจากบ้าน ปุ่นต้องไปอยู่กับยายที่ห้องเช่า แต่กลางคืนปุ่นจะแอบกลับมาอนที่บ้าน ปุ่นมีท่าทางมั่นใจในตัวเอง พูดจาจะฉาน ไม่มีหางเสียง เป็นคนขี้สงสาร รักเพื่อน เอาแต่ใจตัวเอง ปุ่นเป็นที่รู้จักของเด็ก ๆ ในละแวกบ้าน เพราะเป็นคนมีอัธยาศัยดี

หลานสาวคนหนึ่ง เล่าถึงพฤติกรรมของปุ่นที่มักนำทรัพย์สิน เช่น สร้อยคอ นาฬิกา โทรศัพท์มือถือ ที่แม่ซื้อให้ไปขายนำเงินมาใช้จ่ายซื้อเสื้อผ้า เลี้ยงเพื่อนและแฟน พฤติกรรมนี้สามารถยืนยันได้จากคำบ่นของผู้เป็นแม่ว่า “ไม่อยากซื้ออะไรให้มัน นี่มันได้มากกว่าคนอื่นเลยนะ มีอะไรก็เอาไปขายกินหมด” “มึงจะเอาอะไรอีก มีอะไรขายแดกแม่งหมด” ผู้ที่มีศักดิ์เป็นหลานยังเล่าอีกว่า ปุ่นยังสูบบุหรี่ “แม่มันไม่รู้หรือว่าลูกแบบสูบบุหรี่” ปุ่นเองก็คงไม่อยากให้แม่รู้ว่าสูบบุหรี่ ปุ่นเคยคิดแฟนจนแอบไปอยู่ด้วยกัน หายจากบ้านไป 3 วัน ผู้ที่มีศักดิ์เป็นหลานของตระกูลนี้ เล่าด้วยความเห็นส่วนตัวว่า “ใครจะเอามันจริง นิสัยก็เหี้ย ตัวก็อ้วน ไม่ทำอะไรซักอย่าง ขี้เกียจก็ขี้เกียจ มีแต่คนคบมันเพราะเงินทั้งนั้น ลองมันไม่มีสิ จะมีใครเอา เห็นคบก็คนๆ ก็เลิกหมด ทิ้งมันหมด ผู้ชายที่ไหนจะไม่เอา ปู้ฟรี เงินฟรี สารพัด” ยายของปุ่นเองก็บ่นถึงความขี้เกียจของหลานสาวอยู่บ่อยๆ ยายบอกว่าหลานไม่ยอมทำอะไรเลย ชอบเอาจานข้าวที่กินแล้วมาซุกไว้ ไม่กวาดยังไม่เคยจับเลย สำหรับความคิดของปุ่น ที่มีต่อเรื่องใช้เงินเลี้ยงเพื่อนนั้น ปุ่นกล่าวว่า “อยู่บ้านแม่ค่าทุกวัน เห็นหน้าเป็นค่าต้องหนีหน้าพ่อเพราะพ่อไล่ ปุ่นจึงไม่มีใคร มีแต่เพื่อนที่ช่วยทำให้ชีวิตสนุกไปวันๆ จึงต้องเอาใจเพื่อน” ปุ่นมีน้องสาวอีกคนหนึ่งชื่อปู้ อายุ 11 ปีเรียนอยู่ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเอกชน ปู้เองมีนิสัยโวยวาย เอาแต่ใจตัวเอง ขี้น้อยใจ โมโหร้าย พูดไม่มีหางเสียง ปูชอบมานั่งเฝ้าอยู่กับแม่ในขณะที่แม่อยู่ใน วงเบียร์ บางครั้งถูกตอบกลับด้วยประโยคที่ไม่น่าฟัง “ไปไกล ๆ ดินไป” หรือเวลาที่พี่น้องสองคนทะเลาะกันจนเสียงดังออกมานอกบ้าน ผู้เป็นแม่แสดงความรำคาญต้องเข้าไปด่า “มึงสองคนนี่อะไรกันเนี่ย มึงนี่ก็เหี้ยน้องอยู่ได้ จัญไรชิบหาย นี่ก็โวยวายไปได้พี่เค้าไม่ได้ทำอะไรซักหน่อย แม่งน่ารำคาญ โวยวายเสียงดังไม่อายชาวบ้านเค้ารีไร” หรือใช้คำพูดว่า “อึเหี้ย แม่งเกิดมาทำไมวะ เหี้ยเอ๊ย กูไม่น่าให้มึงเกิดมาเลย มึงอะไรกันนักหนาเนี่ยสะ กูรำคาญแล้วนะ พอเลย ๆ”

ความเสี่ยงต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชน มักพบใน โครงสร้างครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อแม่สูบบุหรี่ดื่มสุรา เล่นการพนัน ปัจจัยดังกล่าว คือ ความเป็นจริงที่พบเห็นได้บ่อย ๆ ในชุมชน แม้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนหนึ่งจะเป็นชนชั้นกลาง ก็พบว่าเด็กยังมีความเสี่ยงต่อความรุนแรงในครอบครัวที่มีฐานะดีได้เช่นเดียวกัน

ก. ชุมชนในพื้นที่กรุงเทพฯ ต่อเมืองตะวันตก

ชุมชนริมน้ำ

ชุมชนริมน้ำ เป็นชุมชนขนาดเล็กเพียง 80 ครัวเรือน ขนาดพื้นที่ 3,000 ตารางเมตร เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่ด้านหนึ่งติดคลองอีกด้านหนึ่งติดหมู่บ้านหลายร้อยล้านกับสวนผลไม้ บ้านเรือนจึงตั้งขนานไปกับแนวคลอง ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนสายหลัก ทำให้เกิดตลาดทางบกขึ้นที่ย่านดาวคะนอง ส่งผลให้การค้าขายผลไม้ของชุมชนริมน้ำ ชะงักลงไปเป็นอันมาก อีกทั้งในปี 2523 เกิดน้ำท่วมใหญ่และมีการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานทำให้สวนลื่นจีและสวนลำไย ได้รับความเสียหาย ไม่มีผลผลิต ชาวบ้านบางรายขายสวนให้กับนายทุน บางรายยกที่ดินให้วัด หลังจากนั้นได้เกิดโรงงานขนาดเล็ก บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ ตึกแถว อาคารพาณิชย์ โอปอล์มรอบชุมชน ปัจจุบันชุมชนริมน้ำเป็นที่ดินของวัดที่มีสิทธิในการถือครอง ขึ้นกับกรมการศาสนา และมีการส่งตัวแทนมาเก็บค่าเช่าที่ดินเรื่อยมาจนทุกวันนี้

ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนริมน้ำ เป็นแบบเครือญาติ คือ พวกที่ตั้งถิ่นฐานอยู่เดิม เป็นชาวมาริมน้ำมาโดยกำเนิด กับพวกที่เป็นแรงงานอพยพย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด และชวนกันมาอยู่แบบปากต่อปาก ชาวชุมชนมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ รู้จักกันหมด เพราะบ้านเรือนอยู่ติดๆกัน ค่อนข้างแออัด ภายในชุมชนมีทางเดินคอนกรีตขนาดกว้าง 1 เมตร เพียงเส้นเดียวที่ใช้ทั้งเดิน นั่งเล่น จักรยาน และขับมอเตอร์ไซด์ เมื่อทุกคนต้องใช้ทางเส้นเดียว ทำให้เห็นหน้าเห็นตากันเคยและรู้จักว่าใครเป็นใคร มีการทักทาย ถามไถ่ “ไปไหนมา” “กินข้าวหรือยัง” พูดคุยกันเองเหมือนเป็นญาติสนิท ดังนั้นหากมีเรื่องราวต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชน ทุกคนจะทราบพร้อมๆ กัน คนในชุมชนริมน้ำนอกจากจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบเครือญาติแล้ว คนในชุมชนยังนับถือความอาวุโส คือ เด็ก ๆ เวลาเจอผู้ใหญ่ก็มักจะทักทายและเรียกขานกันตามลำดับเครือญาติโดยประเมินจากอายุของบิดามารดา เช่น ลุง ป้า น้า พี่ เป็นต้น รวมทั้งเมื่อถึงวันพระผู้ใหญ่ก็จะพากันไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้คนในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันในวันเทศกาลต่างๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันปีใหม่จะมีการจัดงานเฉลิมฉลองกันทุกปี จนกลายเป็นประเพณี ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนกลุ่มผู้บริหารงาน การทำกิจกรรมร่วมกันดังกล่าวก็เลือนหายไป จะหลงเหลือแต่เพียงการเกาะเกี่ยวและพึ่งพาอาศัยกันจากกิจกรรมการเล่นการพนัน ที่ยึดโยงให้คนในชุมชนมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี รู้สึกว่าได้สนุกร่วมกัน มีได้มีเสีย หรือมีการเอื้อเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างคนเล่น คนเดิน โปย และเจ้ามืออีกด้วย

อาชีพของคนในชุมชนริมน้ำ บางครอบครัวค้าขายในชุมชน มีร้านค้า 5 ร้าน เป็นร้านส้มตำไก่ย่าง 1 ร้าน ร้านขายของชำ 2 ร้าน ร้านขายก๋วยเตี๋ยว 1 ร้าน และร้านอาหารตามสั่งอีก 1 ร้าน ในวันเสาร์อาทิตย์จะมีร้านโจ๊กและส้มตำเพิ่มอีก 1 ร้าน แต่ละร้านจะมีลูกค้าประจำแตกต่างกันไป

ส่วนประชากรวัยแรงงาน และวัยรุ่นที่ไม่เรียนหนังสือ มีอาชีพรับจ้างในโรงงานต่าง ๆ และบริษัทใน
 ละแวกใกล้เคียง บางครอบครัวมีรถเข็นขายน้ำเต้าหู้ จะออกไปตอนเช้า ส่วนรถเข็นขายเกี้ยวจะขาย
 ตอนกลางคืน รถเข็นขายขนมรังผึ้งขายตอนสี่โมงเช้าจนถึงเย็น ๆ ส่วนรถเข็นขายโรตีสายดำเป็น
 พวกแขกบังอินเดีย ออกไปขายตอนหลังหกโมงเย็น บางวันในช่วงเที่ยง ๆ ก็จะมีรถสามล้อขาย
 ไอศกรีมเข้ามาในชุมชน นอกจากนี้ บางครอบครัวมีวิหารรายได้ประจำวันด้วยการเล่นการพนัน เช่น
 ไพ่หลายประเภท ที่มีเดิมพันเป็นหลักร้อยจนถึงหลักพัน การพนันอีกชนิดหนึ่งที่เล่นกันมาตั้งแต่รุ่น
 แม่จนถึงรุ่นลูกเป็นเวลามากกว่า 20 ปี เรียกว่าจับยี่กรี หรือหอยกล่อง จะออกเลขทุก 30 นาที ขณะที่
 คนในชุมชนทุกคนนับถือศาสนาพุทธ ทุก ๆ วัน จะมีพระ 1 รูปมาบิณฑบาตในชุมชน ซึ่งแต่เดิม
 ท่านก็เคยเป็นคนในชุมชนนี้มาก่อน ท่านเป็นที่เคารพของคนในชุมชนอย่างมาก

ความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชุมชน หากเป็นสมัยก่อนชุมชนริมน้ำมี
 ทางเข้าชุมชนไปด้วยอิฐแผ่น รถมอเตอร์ไซค์วิ่งผ่านไม่ได้ ใช้เพียงเรือสัญจรไปมา ไม่มีไฟฟ้า ไม่มี
 น้ำประปา ความเจริญทางวัตถุ น้ำและไฟฟ้า ปรากฏให้เห็นเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาเอง ส่วนถนนเข้า
 ชุมชนสร้างในปี 2542 การมีถนนเล็ก ๆ ทำให้คนในชุมชนซื้อมอเตอร์ไซค์และจักรยานขับขี่แทน
 การเดิน และในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา บางครอบครัวซื้อคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ลูกหลานของ
 ตนได้เล่นเกมและค้นคว้าความรู้ ส่วนเรื่องโทรศัพท์มือถือพบว่าวัยรุ่นใช้กันไม่มากนัก เนื่องจาก
 ในชุมชนมีโทรศัพท์สาธารณะจำนวน 2 ตู้

สภาพแวดล้อมภายในของชุมชน นอกจากจะมีขยะตามพื้นดินและในคลองแล้ว ความ
 เน่าเหม็นจากน้ำที่ขังอยู่ตามแนวท้องร่องสวนก็ส่งกลิ่นโชยมาตามลม ซึ่งชาวบ้านก็ไม่ใส่ใจและใช้
 ชีวิตอยู่กับกลิ่นเหม็นมันจนเป็นวิถีชีวิตปกติด้วยความเคยชิน สำหรับสภาพของบ้านเรือน เป็นบ้าน
 ไม้หลังคามุงสังกะสีที่ติดกันเป็นฟีด ฝาผนังบ้านแต่ละหลังส่วนใหญ่เป็นไม้อัด หรือไม้ก็เป็น
 สังกะสีติดกับวงกบที่ทำจากไม้ บ้านส่วนใหญ่ทรุดโทรม ขณะที่ฝั่งตรงข้ามเป็นบ้านมณฑนาที่มี
 กำแพงสูงกว่าสามเมตรกันเสียงด้วยเหล็กสูงป้องกันไม่ให้คนปีนข้ามไป นอกจากนี้ในชุมชนยังมี
 บ้านหลังใหญ่อีก 4 หลัง แต่ละหลังมีพื้นที่ 2-3 ไร่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสภาพบ้านจะเก่าบางหลัง
 ใกล้เคียง แต่ทุกบ้านก็มีเครื่องใช้ไฟฟ้าครบครันทั้งตู้เย็น โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีซีดี เครื่องเสียง เต้าแก๊ส
 เป็นต้น ชาวบ้านบอกว่าซื้อโดยวิธีผ่อนส่งผู้ขายเป็นแขก (บัง) ส่วนการกำจัดของเสียไม่ว่าน้ำทิ้งและ
 อูจจาระ แต่ละบ้านจะต่อท่อระบายลงคลอง เหตุผลคือไม่มีรถดูดส้วมเข้ามาให้บริการ จะมีปัญหา
 การระบายของเสียในช่วงที่น้ำขึ้นสูง สำหรับการจัดการขยะ ในชุมชน มีถังขยะวางไว้ห่างเป็น
 ระยะ ๆ ตามแนวถนน ชาวบ้านต้องจ่ายเงินค่าเก็บขยะทุก ๆ 3 เดือน ซึ่งชาวบ้านยินดีและพอใจ

วิถีชีวิตในโครงสร้างวัฒนธรรมเครือญาติ ที่มีความสัมพันธ์แบบกลไก ได้สร้างความเป็น
 ปึกแผ่นให้กับชุมชนแห่งนี้มาเป็นเวลามากกว่า 100 ปี แม้ว่าจะประกาศความเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการ

ทางการเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาที่ตาม ความผูกพันอันยาวนานจากรุ่นทวดถึงรุ่นหลานทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ ประกอบกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ชุมชน ยังมีพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ เช่น มีต้นไม้ มีคลองขนาดใหญ่ติดชุมชน ช่วยให้ชุมชนริมน้ำมีความร่มรื่น หากน้ำขึ้นเต็มฝั่งความเน่าเหม็นจะหายไป อย่างไรก็ตาม บรรยากาศที่ร่มรื่นในชุมชนก็ไม่ช่วยให้การทะเลาะ ค่ำทอในครอบครัวลดลง ซึ่งคนในชุมชนทราบเป็นอย่างดีว่ามีบ้านใดบ้าง เพราะเวลาที่ทะเลาะกันจะค่ำทอ กันเสียงดังได้ยินกันทั่วชุมชน บางครั้งจะใช้มีดฟันกันหรือให้การขว้างปาข้าวของใส่กัน รวมทั้งการลงไม้ลงมือด้วยการเตะ ต่อย ดบ เป็นต้น ซึ่งความคิดเห็นของชุมชนมักสอดคล้องกัน คือ ไม่ควรไปยุ่ง “ตีกันเดี๋ยวก็ตีกัน”

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนริมน้ำ

ความร่มรื่นจากต้นไม้กับความร่มเย็นจากกระแสน้ำ ไม่ได้ช่วยยับยั้งการติดยาของแมนเมื่อเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชีวิตวัยเด็กแมนเล่าว่าพ่อแม่รักใคร่และเอาใจใส่แมนเป็นอย่างดี ต่อมาแม่ตายเมื่อแมนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พ่อแต่งงานใหม่ ชีวิตแมนเหมือนคนแปลกหน้าในครอบครัว พ่อไม่พูดไม่จาสนใจแต่แม่ใหม่และน้องใหม่ เมื่อรู้สึกว่ามีใครสนใจแมนจึงเที่ยวกับเพื่อนในชุมชนที่เติบโตมาด้วยกัน กลับบ้านก็เก็บตัวอยู่แต่ในห้อง ในห้องแมนมีเครื่องเล่นซีดีที่ดูหนังฟังเพลงได้ ทำให้เพื่อนที่มีปัญหาครอบครัวเช่นเดียวกันซื้อหนังประเภทอาร์และเอกซ์มาดูกันในห้องแมน จากเพื่อนหนึ่งคนเพิ่มเป็นสองสามสี่ บางครั้งก็ส่งเสียงดัง ทำให้พ่อ คุด่า แมนจึงต้องออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน การเรียนก็แย่ลง แมนเห็นเพื่อนในโรงเรียนสูบกัญกัน “ผมอยากลอง ขอลองเองเลย ไม่เคยมีใครชักจูง” เมื่อแมนติดยา พ่อของแมนก็พาไปบำบัดถึง 2 ครั้ง ขณะนี้แมนเลิกยาแล้วแต่สูบบุหรี่และกินเบียร์เป็นบางครั้ง บางวันแมนก็ออกมาตกปลาที่สะพานสูง ส่วนใหญ่เป็นปลาช่อน เอาไปขายที่ตลาดหรือในชุมชน มีรายได้พอที่จะซื้อบุหรี่ ซื้อซีดีหนังและเพลงได้ แมนเป็นคนเงียบไม่ชอบสูงลิงกับใคร เล่าว่าที่ต้องสูบกัญกินเบียร์ เพื่อต้องการให้ออนหลับจะได้ลืมเรื่องที่ไม่อยากจำ

เดชอายุ 20 ปี เป็นเพื่อนของแมนที่โตมาในชุมชน เดชไม่ได้เรียนหนังสือมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เริ่มหัดสูบกัญชา สูบบุหรี่ หลังออกจากโรงเรียน เพื่อนที่ช่วยคลายความทุกข์ของเดชคือบุหรี่ และพัฒนามาเป็นยาบ้า การเสพยาบ้าต้องใช้เงินซื้อในราคาสูง แม้ว่าจะพอหาซื้อได้ในชุมชน เดชจึงต้องรับจ้างทำงานทุกประเภท เมื่อคนในชุมชนเรียกใช้ เช่น แบกของ ขุดดิน เป็นลูกมือแรงงานก่อสร้าง เป็นต้น วันหยุดเดชออกมาตกปลากับแมน บางครั้งได้เงินน้อยก็ขอเงินแม่ หรือลักขโมยของในบ้านไปขาย ด้วยรูปร่างที่ซูบผอม หน้าตามองออกกว่าเป็นคนติดยา เดชบอกว่าสายตา

ของคนในชุมชน เดชคือ ผู้กระทำผิด “คนในชุมชนมองผมเป็นคนเลว ไม่ว่าจะทำอะไรในชุมชนหาย ต้องโทษผม บางครั้งก็ขู่ว่าจะให้ตำรวจมาจับทั้ง ๆ ที่ผมไม่ได้ทำ ผมผิวยังดำในสายตาพวกเขา”

หมีว อายุ 24 ปี เรียนบัญชี ปี 4 พ่อกับแม่ของหมีวแยกทางกัน สาเหตุมาจากพ่อจี๋เมาและผลาญเงินทองจนทำให้ฐานะครอบครัวยากจน เนื่องจากหมีวเป็นคนหน้าตาดี หุ่นดี ตอนสมัยที่เด็กกว่านี้มีคนมาจีบเยอะมาก จนแม่ต้องขอร้องให้หมีวอย่าเพิ่งคบใครเพราะฐานะทางบ้านยากจน แม่ต้องการให้หมีวทำงานหาเงินมาช่วยส่งน้องเรียน ความยากจนไม่ได้ทำให้หมีวท้อแท้และไม่เป็นความเสียดที่จะเกิดความรุนแรงใด ๆ แต่กลับเป็นพลังใจให้หมีวจินตนาการไปไกลกว่าการหาเงินส่งน้องเรียน หมีวยังหวังว่า เธอต้องเก็บเงินซ่อมแซมบ้านของแม่และช่วยดูแลพ่อที่ย้ายออกไปอยู่อีกหลังอย่างตั้งใจ

แตกต่างจากเรดาร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อายุ 16 ปี ชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาทและตบตี ในโรงเรียนบ่อยครั้งเรดาร์เป็นหนึ่งในสมาชิกขลุ่ย ที่มีอิทธิพลในโรงเรียน เพื่อนและเธอมีเรื่องตบตีบ่อยๆ เพราะไม่พอใจเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ จากเหตุผลที่ดูว่าจะไร้เหตุผล เช่น ไม่ชอบหน้า ไม่ถูกชะตา หรือเกิดจากความหมั่นไส้ อิจฉาที่อีกฝ่ายได้ดีกว่า บางทีถูกทำจึงต้องแสดงศักดิ์ศรีหรือเรียกว่า “ความแค้นกว่า” ของกลุ่มตัวเองออกมา เรดาร์รู้สึกเฉยๆ กับการตบตี บางทีก็ต้องสู้เพื่อความอยู่รอดของตนเอง ถ้าไม่สู้ก็แพ้และถูกรังแกอยู่ร่ำไป

เมื่อเกิดเรื่องทะเลาะวิวาท ครูแนะแนวมักจะเชิญผู้ปกครองไปพบ เรดาร์จะบอกแม่ตามจริง ถ้าแม่อารมณ์ดีจะไม่ได้ว่ากล่าวอะไรมากนัก ถ้าแม่อารมณ์ไม่ดีจะคำด้วยคำรุนแรง แต่ก็ยอมไปคุยกับครูที่โรงเรียนให้ บางทีแม่ก็เบื่อบรรยากาศพฤติกรรมของเรดาร์ที่นำเรื่องมาให้หนักใจอยู่บ่อย ๆ

เรดาร์มีแฟนแล้วและมีเพศสัมพันธ์กับแฟน โดยที่แม่ไม่รู้ เธอยอมมีอะไรกับแฟนด้วยความเต็มใจ เพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องผิด เพราะเพื่อน ๆ ของเธอก็มีอะไรกับแฟนแล้วเกือบทุกคน แต่ถ้าแม่รู้คงรับไม่ได้เพราะเธออายุน้อย

เนื่องจากพ่อแม่ดื่มเหล้าทุกวัน ทำให้เธอต้องรับภาระดูแลบ้านและดูแลหลานลูกของพี่สาว แม่เรดาร์จะสนิทกับแม่มาก ไปไหนมักจะไปด้วยกัน แต่เรดาร์ต้องเบื่อบ้านกับความเม้าของพ่อกับแม่ เมื่อเวลาที่ทั้งสองคนเมา ก็ทะเลาะกัน ทำให้บ้านไม่น่าอยู่ และแม่เองก็คาดหวังกับเรดาร์มาก แม่เคยบอกว่าหากเธอเรียนจบจะได้งานทำที่ดี เพื่อช่วยค่าใช้จ่ายในบ้าน มันเป็นความกดดันที่เรดาร์อึดอัด เพราะแม่ไม่ได้มีปัจจัยอะไรที่ช่วยส่งเสริมให้เธอเป็นอย่างที่แม่คาดหวังไว้ เมื่อแม่มีเงินแม่จะซื้อเหล้า เล่นไพ่ การรับผิดชอบงานบ้านเพียงล้าง ทำให้อึดและไม่อยากไปโรงเรียน เรดาร์ได้แต่คิดอยู่ในใจว่าเธออยากเกิดมาในครอบครัวอื่นที่พ่อแม่ไม่ดื่มเหล้าหรือเล่นการพนัน

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนริมน้ำ เป็นเรื่องเล่าชีวิตจริงที่เกิดจากความรุนแรงเชิงโครงสร้างของครอบครัว ที่มีความบกพร่องทางการสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิก

ไม่ทำงานตามบทบาทหน้าที่ ความอ่อนแอทางสติปัญญาของพ่อแม่ซึ่งหมายถึงหางเสือเรือที่ไร้การควบคุมจนไม่สามารถนำพาเด็กและเยาวชนไปถึงฝั่งตามที่คาดหวังไว้ได้ จนพวกเขาเหล่านั้นต้องหาทางออกด้วยตนเองด้วยการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนที่มีปัญหาคล้าย ๆ กัน จากการโคตรเรียน การเที่ยวเตร่ การสูบบุหรี่ ภัยสุขภาพ ยาบ้า ถึงการมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวคือการแสดงออกจากความรุนแรงที่สะสมฝังแน่นในความคิดของเด็ก ก่อตัวขึ้นในครอบครัวที่มีความบกพร่องในการเลี้ยงดู โดยอ้างจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ จนกลายเป็นปัญหาสังคมที่ทุกฝ่ายยอมรับว่าเป็นความจริงมานานกว่าหนึ่งศตวรรษ

ชุมชนหลังสวน

ชุมชนหลังสวน เป็นชุมชนแห่งการสืบทอดตำแหน่งจากรุ่นพ่อสู่รุ่นลูก การเกิดขึ้นของชุมชนหลังสวน เริ่มจากการจัดสรรที่ดินเพื่อแบ่งเช่าให้เป็นที่อยู่ปลูกอาศัย จนกระทั่งปี 2504 ประชาชนกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยอยู่ มาจากวัดเลียบย่านพาหุรัด ในปี 2528 ประธานชุมชนใช้เงินส่วนตัวตัดถนนเข้าชุมชน จากนั้นชุมชนก็ขยายตัวใหญ่ขึ้นอย่างรวดเร็ว มีแรงงานอพยพย้ายถิ่นทั้งในภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ เข้ามาเช่าและซื้อที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยให้ใกล้เคียงแหล่งทำกินในพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อเมืองตะวันตก

ปัจจุบันหลังสวนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 31 ซอย ถนนภายในชุมชนค่อนข้างคับแคบรถสวนกันได้ค่อนข้างยากลำบาก มีอาคารพาณิชย์สูง 4 ชั้น เรียงรายจนมาถึงทางโค้งเข้าชุมชน และยาวต่อเนื่องไปจนถึงด้านท้ายตลาด ภายในชุมชนมีตลาด ร้านสนุกเกอร์ และร้านค้าประมาณ 20 ร้าน ส่วนใหญ่จะขายกับข้าวอาหารถุง ของสด ผักสด หมู ไก่ และของใช้เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้หน้าบริเวณร้านสนุกเกอร์จะมีร้านขายอาหารอีสาน ไก่ย่าง อาหารตามสั่ง เพื่อให้บริการกับลูกค้าที่มาเล่นสนุกเกอร์ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนสามารถจับจ่ายสิ่งของได้สะดวก โดยเฉพาะช่วงเวลา 16.30 น. ถึง 21.30 น. เพราะคนในชุมชนกลับจากทำงาน เด็กและเยาวชนกลับจากโรงเรียน แม่บ้านออกมาจ่ายกับข้าว ขณะที่วัยรุ่น 5-6 คน ยืนรอเพื่อนอยู่บริเวณร้านสนุกเกอร์ สังเกตได้จากมอเตอร์ไซค์ที่จอดอยู่ด้านหน้าจะมีอยู่ไม่ต่ำกว่า 15-20 คันต่อวัน

บ้านเรือนในชุมชนจะอยู่กันอย่างหนาแน่น ตลอดซอยจะมีบ้านเรือนมากกว่า 600 หลังคาเรือน บริเวณซอย 6 จะเป็นอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนจีน และเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ขายกรรมสิทธิ์ ส่วนฝั่งตรงข้ามเป็นบ้านไม้หรือกิ่งตึกกิ่งไม้ 1-2 ชั้น ขนาดพื้นที่ 15-20 ตารางวา ปลูกสร้างอยู่รายล้อมชุมชน มีรั้วกันเป็นสัดส่วน สำหรับบ้านประธานชุมชนตั้งอยู่ท้ายซอย เป็นบ้านไม้สองชั้นหลังใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่

การคมนาคมในชุมชนแม้ว่าจะสัญจรค่อนข้างลำบาก แต่หากผ่านภายในชุมชนนี้จะสามารถติดต่อกับถนนหลักได้รวดเร็ว คนในชุมชนนิยมนั่งรถสองแถวขนาดใหญ่ และรถเม็ตสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนสองฟากถนนเป็นอาคาร 2 ชั้น สลับกับบ้านอยู่อาศัย มีธนาคาร ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเช่าวิดีโอ ร้านทำผมขนาดใหญ่ และร้านเบเกอรี่ นอกจากนี้มีโรงเรียนเอกชนเปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เด็กในชุมชนนิยมเข้าศึกษาต่อมากพอสมควร มีร้านเช่าการ์ตูนที่มีนักเรียน กลุ่มวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย แวะเวียนเข้าไปเช่าอ่าน โดยเฉพาะช่วงเย็นจะมีเด็กเข้าไปเช่ากันมาก และไม่ห่างจากชุมชนมากนักจะมีตลาดขนาดใหญ่

ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนเงินมีอาชีพค้าขาย และประกอบกิจการส่วนตัว รวมถึงพนักงานบริษัท ร้านเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีพนักงาน 10 คน ร้านเย็บรองเท้า กระเป๋า ร้านขายอาหารตามสั่ง คนเงินจะมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จากกลางซอยไปถึงท้ายซอยคนในชุมชนส่วนใหญ่จะทำงานโรงงาน พนักงานบริษัทเอกชน มีรับราชการบ้างเป็นส่วนน้อย ส่วนวัยรุ่นบางคนนิยมทำงานในโรงงานเย็บผ้า ขวดนม กระจกแดง รองเท้าสลิปหรีญ หรือเป็นพนักงานร้านสะดวกซื้อ ช่วงกลางซอยมีช่างทำหัวโขน บางบ้านนำอาหารและเครื่องคั้นมาวางขาย เช่น ทอดมัน ก๋วยทอด ขนมขบเคี้ยว น้ำอัดลม เป็นต้น

ระบบการบริหารของประธานชุมชนมีลักษณะการให้ความช่วยเหลือแบบครอบครัว ประธานชุมชนมีรายได้จากบ้านเช่า และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ดำรงตำแหน่งทั้งรองประธานและประธานชุมชนในปัจจุบัน หากรวมเวลาที่ตระกูลนี้บริหารชุมชนนับรวมได้ 50 ปีการทำงานด้วยใจรักชุมชนในชื่อตระกูลของตน ทำให้ประธานชุมชนมีฐานะเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนอย่างแท้จริง

กิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ประกอบด้วยอาสาสมัครสาธารณสุข มีหน้าที่ควบคุมโรคระบาดในชุมชน เผยแพร่ให้ความรู้และบรรเทาโรคภัยไข้เจ็บในระดับพื้นฐาน หน้าที่หลักคือควบคุมยุงลายในแต่ละครัวเรือน โดยให้ความรู้ ควบคุมแหล่งกำเนิดโดยการนำทรายอะเบตเข้าไปโรยในภาชนะที่มีน้ำขัง หรือกำจัดแหล่งที่มีน้ำขัง รวมถึงเฝ้าระวังการขยายตัวของยุงลาย เฝ้าระวังโรคไข้เลือดออก ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายให้ความรู้เรื่องยุงลายและการป้องกัน นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่จ่ายยาขึ้นพื้นฐานที่ศูนย์สุขภาพในชุมชน เช่น ยาแก้ปวด ลดไข้ ยาแก้แพ้ ยาทาแก้คัน รวมถึงแจกถุงยางอนามัยและให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น สำหรับผู้ที่ได้รับอุบัติเหตุ หรือได้รับบาดเจ็บที่ไม่รุนแรงนัก เช่น ตะปูตำ สังกะสีบาด หรือแผลถลอกจากการหกล้ม ซึ่งศูนย์สุขภาพทำงานร่วมกับศูนย์สาธารณสุขที่ 29

ชุมชนหลังสวน ยังได้รับการสนับสนุนจากสถาบันของรัฐ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ โดยชุมชนนี้มีผู้สูงอายุที่ถูกบุตรหลานทอดทิ้ง จำนวน 24 ราย ที่

ต้องช่วยเหลือค่าครองชีพรายละ 1,500 – 2,000 บาท ต่อเดือน ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละราย มีการแจกข้าวสารยังชีพ 2-3 ถุง เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ และจัดกิจกรรมให้เด็กในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เช่น เครือข่ายเยาวชนจิต ซึ่งมีหน้าที่คอยสร้างเครือข่าย เผยแพร่ความรู้ และทำกิจกรรมในภาคเยาวชน เช่น กิจกรรม รณรงค์การป้องกันโรคเอดส์โดยใช้ถุงยางอนามัย มีการเผยแพร่เรื่องการป้องกันยาเสพติดในชุมชน โดยกลุ่มนี้มีแกนนำเครือข่าย 15 คน นอกจากนี้ยังมีชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นสถานที่พบปะในช่วงเช้า มีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในชุมชน มีลานกีฬา เต็นแอโรบิคในช่วงเย็น มีผู้เข้าร่วมวันละ 20-30 คน

สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน เป็นองค์กรที่ก่อตั้งมาประมาณ 20 ปี ตั้งขึ้นในยุคการบริหารงานของประธานชุมชนคนที่สอง ปัจจุบันมีเด็กในศูนย์ 70 คน กิจกรรมในศูนย์มุ่งเน้นให้เด็กสามารถอ่านและพูดภาษาไทยได้ และยังส่งเสริมให้เด็กวาดภาพระบายสี เล่นเกมส์ ฝึกการใช้มือ และกล้ามเนื้อ หรือเล่นเครื่องเล่นเพื่อฝึกทักษะสมองและเป็นการออกกำลังกาย ครูที่เลี้ยงจะคอยดูแลอย่างใกล้ชิด และให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเองขั้นพื้นฐาน เช่น การจับช้อน การดื่มน้ำ แปรงฟัน และยังสอนให้รู้จักการเข้าสังคมกับเด็กคนอื่นๆ เช่น เล่นเกมส์ด้วยกัน นั่งฟังนิทาน หรือเล่นของเล่นด้วยกัน และที่สำคัญคือการส่งเสริมด้านโภชนาการให้เด็กได้รับสารอาหารครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ และ ดื่มนม โดยเก็บเงินจากผู้ปกครองวันละ 15 บาท

กิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการขยะแลกไข่ของ กทม. เพื่อให้คนในชุมชนรู้จักการแยกขยะและสามารถนำสิ่งที่ไม่ใช้มาแลกสิ่งของซึ่งมีมูลค่า หรือโครงการเลิกเหล้า เลิกบุหรี่ เข้าพรรษา โดยละเว้นจากอบายมุขในช่วงการเข้าพรรษา เพื่อเป็นกุศลและสร้างบุญให้กับผู้ปฏิบัติ

โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมชุมชน เติบโตไปพร้อมกับความเจริญของเมือง เช่น ธุรกิจห้องเช่าและอาคารพาณิชย์ การปกครองของประธานเป็นความสัมพันธ์แบบอำนาจบารมี และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานของรัฐและเอกชน แม้ว่าชุมชนจะมีพื้นที่ขนาดใหญ่แต่ประธานชุมชนก็อุทิศตนเพื่อชุมชนมาโดยตลอด

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชนหลังสวน

เต้า หนูมวัย 17 ปี อาศัยอยู่กับลุง พ่อแม่แยกทางกัน เป็นหัวหน้ากลุ่ม DTS (เด็กท้ายสวน) ที่มีสโลแกนว่า “ไม่หาเรื่องใคร แต่ปกป้องพวกพ้อง” เต้ามีอาชีพเสริมคือเล่นอยู่ในวงกะตั่วชีวิตวันว่างชอบเล่นแคมฟร็อกฮากี้ คูนู้ด พุดคุยกับเพื่อนทางอากาศ เต้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม DTS กลุ่มมีหน้าที่ช่วยเหลือเคลียร์ปัญหาให้สมาชิกกับกลุ่มอื่นที่มีข้อพิพาทกัน เต้าเป็นเด็กโคร่งในกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่าเพื่อน ๆ ในกลุ่ม แต่ทำหน้าที่แนะนำเพื่อนในกลุ่ม เต้าเชื่อว่าการใช้กำลังในการตัดสิน

ปัญหา แสดงถึงศักดิ์ศรีลูกผู้ชาย เป็นกฎเกณฑ์ที่ยอมรับกันในกลุ่ม การใช้กำลังสามารถยุติปัญหาได้ และกลุ่มอื่นก็ใช้กติกาเช่นเดียวกัน เต่ายอมรับว่าการใช้ความรุนแรงด้วยการชกต่อย เป็นวิธีแก้ไข ปัญหาทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหมั่นไส้ (การใช้สายตาจ้องไม่กระพริบ มองจนเหลือยวหลัง) พุดจา ไม่เข้าหู เช่น ลูกไม่มีพ่อแม่ ไอ้ควาย ไม่ใช่ลูกผู้ชาย ไม่สู้ก็ไปนุ่งกระโปรง หรือในกรณีเรื่องผู้หญิง เวลาเต่าเดินไปไหนมาไหนในชุมชนมักเดินกันเป็นกลุ่มใหญ่อย่างน้อยที่สุด 5 คน ทำให้คนในชุมชนเรียกเขาว่า “เป็นหัวโจก”

โบ หนุ่มวัย 24 ปี เป็นลูกคนที่ 3 จากพี่น้องทั้งหมด 7 คน แม่ของโบแต่งงานใหม่แต่ก็ยังช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเล็กน้อย โบเรียนจบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำงานรับจ้างทั่วไป แต่เป็นที่รู้กันว่าเขาขยาบ้าในชุมชน แต่ก่อนโบเป็นคนดีคนหนึ่ง ในชุมชน เพียงแต่มีนิสัยเจ้าชู้ โบมีหญิงมาติดพันด้วยหลายคน แต่ตอนนี้อยู่กับน้องอ้อ น้องอ้อทำงานห้างเป็นคนขายเสื้อผ้า แม่ก็รวมมีตั้งค์เยอะทำให้โบได้อานิสงค์พลอยสบายไปด้วย แต่หลังจากที่โบขยาบ้า ซึ่งแม่ของโบก็ไม่ได้ว่าอะไร แต่สุดท้ายก็กลับมาติดเสียเอง ทำให้โบนิสัยเปลี่ยนไปชอบเกเรระรานไปทั่ว มีเรื่องบ่นคำให้ได้ยินจากคนในชุมชนเสมอ ๆ ทั้งเด็ก คนหนุ่มสาวและคนแก่ต่างพากันส่ายหน้าไปตาม ๆ กัน

กิจวัตรประจำวันของโบคือ ตอนกลางวันนอน ตอนบ่ายไปส่งเมียที่เดอะมอลล์พอดกเย็นก็ไปขับรถซึ่งหากก็พอค่ำก็ไปรับเมียกลับมากินข้าวพร้อม ๆ กัน โบกับเพื่อนชอบพาสาว ๆ มามีเซ็กส์กันบริเวณสวนร้าง มีกันบ่อยมากจนชาวบ้านรู้สิกราคาญ มีคดีที่แม่ของเด็กแจ้งความจับโบในข้อหาพรากผู้เยาว์อีกด้วย นอกจากนี้โบยังเคยติดคุกมาแล้ว 2-3 ครั้ง เพราะตำรวจพบยาเสพติดในตัวของเขา ซึ่งเขามักพูดว่าตำรวจเป็นฝ่ายยึดเหยียดเอง โบไม่ชอบคนในชุมชนเพราะชอบพุดมาก โบบอกว่าในนั้นมีแต่คนต่อแผล

ประสบการณ์ความรุนแรงของโบ คือ ชอบก่อเรื่อง เป็นตัวแทนนักเรียนรุ่นน้องยกพวกตีกันกับเด็กต่างโรงเรียน ทะเลาะกับยายแก่ๆ ในชุมชน คำลู่ คำเด็ก เกะกะไปทั่ว โบชอบขับรถไปโฉบโชว์สาว ๆ บริเวณหน้าโรงเรียนผู้หญิง บอกว่าคลายเครียด สนุก ดึกว่าอดอยู่แต่ในห้อง ส่วนเรื่องมีแฟนหลายคนนั้น โบบอกว่าพวกผู้หญิงเขาขอมเอง เขาอยากให้มีคนไปส่ง อยากสบายนั่งรถกินลม โบเข้าใจเหตุผลข้อนี้ก็เลยมีหญิงมาติดหลายคนเท่านั้นเอง

โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนใน 6 ชุมชน มีแนวโน้มเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างในครอบครัว อันเกิดจากความสัมพันธ์ที่ไม่เข้าใจกันระหว่างเด็กกับพ่อแม่ พ่อแม่ผลิตสร้างเด็กออกมาเป็นแรงงาน เลี้ยงดูเด็กไปตามอารมณ์และใช้ความรุนแรงผ่านภาษาและการกระทำ ซึ่งเด็กและเยาวชนตีความการกระทำนั้นว่าพ่อแม่ไม่รัก ทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังกับแม่หรือพ่อเพียงคนเดียว เด็กรับรู้ถึงความไม่เป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กจากครอบครัวอื่น ๆ และตามมาด้วยคำถามว่าทำไมพวกเขาต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนี้

ส่วนที่สอง ความหมายวัยรุ่น และวัยรุ่นกับเพื่อน

งานศึกษาเรื่องวัยรุ่นส่วนใหญ่ นิยามความหมายวัยรุ่นในมุมมองทางจิตวิทยาสังคมและทางการแพทย์ เช่น เป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง เด็กต้องการการยอมรับจากกลุ่มเด็กมักจะเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ เป็นช่วงวัยของความสับสนระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเด็กกำลังพยายามหาเอกลักษณ์ของตนเองจากการแต่งกาย การเจาะ การสักร่างกาย การสร้างภาษาเพื่อการสื่อสารในกลุ่มของตน ขณะที่ความหมายทางการแพทย์ อธิบายวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีระร่างกายและฮอร์โมน

นักวิชาการทางสังคมแนวคิดโครงสร้างหน้าที่ เชื่อว่าครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแรก ที่ปั้นแต่งความคิดและค่านิยมให้เด็กสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัว จึงเป็นกลไกทางสังคมที่สำคัญในการวางรากฐานความคิดและการกระทำให้กับเด็กและเยาวชน ด้วยการแบ่งคุณลักษณะของการกระทำของเด็กและเยาวชนออกเป็นคู่ตรงข้ามระหว่างเด็กดีกับเด็กไม่ดี และพยายามอธิบายว่าเด็กดี คือ เด็กเรียน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เชื่อฟัง ส่วนเด็กไม่ดี คือ เด็กไม่เรียน ไม่ทำงาน ดุด่า อยู่เป็นแก๊ง ซึ่งการประทับตราความหมายดีและไม่ดีนั้น ล้วนเป็นผลพวงที่เกิดจากความไร้บรรทัดฐานในการเลี้ยงดูอบรมเด็กของครอบครัว กล่าวคือ พ่อแม่มีหน้าที่ผลิตสมาชิกให้สังคมแต่กลับไม่ได้เป็นผู้อบรมขัดเกลา เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป เช่น พ่อแม่ทะเลาะกัน มีการใช้กำลังทำร้ายร่างกายกัน พ่อแม่แยกทางกัน ลูกอยู่กับย่ายายหรือปู่ตา การทิ้งเด็กอย่างไม่ใยดี และการอ้างว่าไม่มีเวลา เป็นต้น

จากต้นตอของแหล่งผลิตที่พิกลพิการ (ไม่สมบูรณ์) ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งกลายสภาพเป็นบุคคลที่มีตำหนิในสายตาของคนในและคนนอก ซึ่งผลจากการสนทนากลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ใน 6 ชุมชน ได้สะท้อนความหมายวัยรุ่นในภาพรวมจากความคิดของแต่ละคนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ในการให้ความหมายวัยรุ่น ผู้ร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่จะยกตัวอย่างจากลูกหลานของตนเพราะมีประสบการณ์โดยตรง และมักเปรียบเทียบกับตัวเองในอดีตที่เคยเป็นวัยรุ่น ขณะที่บางคนจะให้ความหมายไปตามความถูกต้องของบรรทัดฐานทางสังคมที่รับรู้กันทั่วไป

ผู้ใหญ่ให้ความหมายวัยรุ่นอย่างไร

1. ความหมายวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับ “ร้อน”

คำว่า “ร้อน” ได้แก่ ใจร้อน ร้อนแรง เลือดร้อน เตือดร้อน การให้ความหมายวัยรุ่นใจร้อน ผู้สนทนากลุ่มอธิบายว่า ใจร้อนคือการไม่ฟังใคร อยากได้อะไรก็ต้องได้ทันที ชอบเถียง ขอลเงินแล้วไม่ได้หรือคว้าก็เหวี่ยงหันหลังแกล้งออกไปจากบ้าน หรือวิดมอเตอร์ไซค์ออกไป ส่วนร้อนแรง หมายถึง วัยรุ่นผู้หญิงที่มีการแต่งตัวที่ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด ใส่เสื้อผ้าสั้นๆ รัดๆ ชอบชายตามอง

เพศตรงข้าม เดินสายกัน ต่างจากคำว่าเลื้อยครีอน จะหมายถึงเด็กผู้ชาย ที่โกรธง่าย มุทะลุ โมโห เช่น พอทราบว่าเป็นลูกทำร้ายก็ถือมีดถือไม้ออกไปทันที ชอบขว้างปาสิ่งของ พ่อแม่ดูเดินหนีเข้าห้อง ปิดประตูกระแทกเสียงดัง ใช้คำหยาบคายต่อพ่อแม่ ขณะที่คำว่าเลื้อยครีอน เป็นผลพวงที่ตามมาจากการกระทำในความหมายใจร้อนและเลื้อยครีอน เช่น ออกไปชกต่อย ทุบทุตี กินเหล้า พกมีดไปโรงเรียน ทำให้พ่อแม่ต้องไปโรงพัก ไปพบครูผู้ปกครอง หรือต้องให้ประธานชุมชนไปไกล่เกลี่ย นำความเลื้อยครีอนมาให้

2. ความหมายวัยรุ่นที่เชื่อมโยงอัตลักษณ์ร่างกาย

วัยรุ่นเป็นวัยที่ห่วงเรื่องความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อัตลักษณ์หมายถึงการบอกว่าเราเป็นใคร คนอื่นจะยอมรับตัวตนของเราโดยผ่านอัตลักษณ์ ซึ่งการแสดงออกของอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลนั้น มักเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ซึ่งสังคมสร้างความหมายเชื่อมโยงกับร่างกายทางกายภาพ ดังปรากฏให้เห็นได้จากมุมมองของผู้ใหญ่ ดังนี้

“มันทำตัวเป็นหัวโจกของกลุ่ม ตัวมันใหญ่ มีลูกน้องเดินตามกันเป็นกลุ่มหลายคน”

“มันไม่มีสัมมาคารวะ เดินผ่านผู้ใหญ่แล้วเชิดหน้า คิดว่าตัวเองไม่ต้องฟังใคร”

“คิดว่าตัวเองมีลูกน้องเยอะ ใครพูดก็ไม่ฟัง มันหยิ่งยะโสจริง ๆ”

“คิดว่าแน่ โตแล้ว กับพ่อแม่มันยังไม่พูดจาด้วย”

“ไอ้หนั่งมันติดยาแน่ ๆ เลย ดูซิมันผอมโกรก เสื้อผ้าเหม็นสาป”

“เจ้าไก่ มันตัวใหญ่ มันต้องเป็นหัวโจก”

“ชอบโชว์ส่วนสัด ทั้งโป๊ทั้งเปิด มันจึงท้อง”

“มันแต่งตัวแต่งหน้าไปโรงเรียนหรือไปโรงเรอ”

“พ่อแม่ห้ามก็ไม่ฟัง แอบไปสักไปเจาะ ไม่รู้ว่ามันสวยตรงไหน”

การให้ความหมายอัตลักษณ์ร่างกายของวัยรุ่นของผู้ใหญ่ สืบถึงพื้นฐานค่านิยมทางสังคมที่เป็นแก่นแกนทางความคิดแบบโครงสร้างหน้าที่ ที่ครอบงำความคิดว่าหากผู้ใดเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม ผู้นั้นคือผู้กระทำผิด

3. ความหมายวัยรุ่นที่เชื่อมโยงกับค่านิยมดีเลว

เป็นความรู้สึกแบบอัตวิสัยของผู้ใหญ่แต่ละคน ที่ยังคงยึดตามกรอบค่านิยมทางสังคม และนำมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเด็กออกเป็น 2 ด้าน คือดีและเลว ในลักษณะคู่ตรงข้ามที่ถูกกำหนดไว้แล้ว โดยบุคคลเป็นเพียงตัวละครที่กระทำไปตามชั่วใดชั่วหนึ่งของความหมายที่สังคมสร้างขึ้นว่าดีกับเลว พร้อมกับการใช้กลไกว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมควบคุมการกระทำของ

บุคคล ซึ่งผลการศึกษา พบว่า หากเป็นเรื่องความดีพ่อแม่จะรับหน้าด้วยความภาคภูมิใจ แต่หากเป็นความเลวพ่อแม่มักป้ายความผิดให้คนอื่น (โดยเฉพาะเพื่อน) อยู่ร่ำไป

“ดูไฉนเนซี พ่อแม่แยกกัน อามันเลี้ยดี ขยันช่วยทำงานบ้าน เรียนหนังสือก็ดี แต่ทำไมไฉยัง มันอยู่กับพ่อแม่ มันยังติดยาเลย”

“ดีเลวมันอยู่ที่เด็ก พอไปโรงเรียนก็ไปเจอเพื่อน ตามเพื่อน เชื้อเพื่อน เพื่อนชวนหนีเรียนสูบบุหรี่”

“สี่ละครนั้นแหละตัวดี มันกรอกหูอยู่ทุกวัน ทำไมเด็กมันจะไม่เลียนแบบล่ะ”

“พี่มีลูกสามคน เลี้ยงลูกก็เหมือน ๆ กัน สองคนตอนเรียนหนังสือก็ไม่มีอะไร แต่ทำไมลูกคนเล็กมันเกร ชอบหนีเรียน วูวามเอาแต่ใจ พี่ว่าจะดีเลวอยู่ที่เพื่อน”

4. ความหมายวัยรุ่นเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์เชิงบทบาทหญิงชาย

เนื่องด้วยกระบวนการอบรมทางสังคมเกี่ยวกับความสัมพันธ์หญิงชาย ยึดหลักการทางชีววิทยามากำหนดบทบาทหญิงชายต้องแตกต่างกัน เช่น ผู้หญิงทำงานในบ้าน เรียบร้อย เชื้อฟัง ขณะที่ผู้ชายทำงานนอกบ้าน ก้าวร้าว เป็นตัวของตัวเอง

“เด็กผู้หญิงไม่เก เลิกเรียนแล้วกลับบ้าน อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ น่าจะเชื้อฟังมากกว่าเด็กผู้ชายนะ ไม่นำเรื่องเดือดร้อนมาให้พ่อแม่”

“เด็กผู้หญิงแม้ว่าจะแต่งตัวนุ่งสั้นเสื้อรัด ๆ แต่มันเป็นเด็กดี ช่วยพ่อแม่ขายของ”

“เด็กผู้หญิงบางคนก็คือเจียบ เก็บกอด เด็กผู้ชายมูทะลุ แสดงออก”

วัยรุ่นในความหมายของเด็กและเยาวชน

ช่วงวัยรุ่น คือ ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเช่น การเปลี่ยนโรงเรียน มีเพื่อนใหม่ สนใจเพศตรงข้าม การรวมเป็นกลุ่มเพื่อการแสดงออก อยากรู้ อยากลอง อยากมีเงิน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นสภาวะบีบคั้นอารมณ์และจิตใจของวัยรุ่น ผลจากการศึกษาในหลายสังคม จึงพบว่า วัยรุ่นมักจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือมีปัญหา เนื่องจากสังคมคาดหวังว่าวัยรุ่นต้องปฏิบัติตัวตามบรรทัดฐานทางสังคม และกลุ่มที่มักจะมีปัญหาคือกลุ่มวัยรุ่นชาย พฤติกรรมที่วัยรุ่นมักจะแสดงออก เช่นการต่อยตีหรือทำร้ายซึ่งกันและกัน หรือตั้งแก๊ง ขณะที่บางสังคมเชื่อว่าความก้าวร้าวของวัยรุ่นชายเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญ กล้าได้กล้าเสีย ซึ่งนำมาสู่การให้ความหมายของวัยรุ่นในมุมมองของเด็กและเยาวชนในชุมชน 6 ชุมชนของกรุงเทพมหานคร จำนวน 42 คน ประมาณร้อยละ 85 ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป็นเด็กและเยาวชนเพศชายมากกว่าเพศหญิง

เด็กและเยาวชนมองวัยรุ่นอย่างไร เป็นคำถามแรกในการสนทนากลุ่ม เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่สับสนสับสนกัน ยิ้มแบบงง ๆ กับคำว่าวัยรุ่น ในใจคงคิดว่าผู้วิจัยอาจลองดู ทำให้ความหมายวัยรุ่นมีเนื้อหาที่มีการนิยามตามบทเรียนที่เรียนในโรงเรียน นั่นคือ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโต ร่างกายเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงมีหน้าอก ผู้ชายเสียงแตก อย่างไรก็ตาม เมื่อการพูดคุยเป็นกันเองมากขึ้น ความหมายวัยรุ่นจึงมีข้อมูลเพียงพอที่สามารถนำมาจัดกลุ่มความหมายที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์ อารมณ์ และกิจกรรม ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 อัตลักษณ์ อารมณ์ กิจกรรมที่ชอบและกิจกรรมที่ไม่ชอบของวัยรุ่นจำแนกตามเพศ

ความหมาย	ชาย	หญิง
อัตลักษณ์	ห้าว เก๋ เท่ สกิดีศรี	สวย ก้ำกั้น แรด ดิง
อารมณ์	วุ่นวาย ใจร้อน ชอบอยู่กับเพื่อนเป็นกลุ่ม อยากมีแฟน	รักสวยรักงาม โมโหง่าย ชอบ เดินกับเพื่อนเป็นคู่ อยากมีแฟน
กิจกรรมที่ชอบ	แทงสนุก ชิงรถ เล่นเกมส์ สูบบุหรี่ จีจ๊กรยาน เล่นไฟยูกิ ไฟป๊อก อ่าน หนังสือการ์ตูน รวมกลุ่มไปแชนผู้หญิง ล่าโลโก้	จีจ๊กรยาน เดินห้าง ร้องคาราโอ เกะ อ่านหนังสือนิยายหรือ การ์ตูน ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง
กิจกรรม/เรื่องที่ไม่ชอบ	เรียนหนังสือ ทำงานบ้าน พ่อแม่บ่นคุณค่า หรือเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น	ทำงานบ้าน พ่อแม่บ่นคุณค่าหรือ เปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น

1. อัตลักษณ์ที่เรียกว่า “ห้าว”

ทาม วัยรุ่นชาย อายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พ่อแม่มีลูกสองคน ทามเป็นคนเล็ก มีนิสัยชอบทำตามใจตัวเอง เป็นคนมั่นใจในตัวเอง ชอบเล่นเกมคอมพิวเตอร์และในโทรศัพท์มือถือ เล่นสนุกเกอร์ และสูบบุหรี่ ชอบดูทีวี แต่ไม่ชอบเล่นกีฬา ไม่อยากไปโรงเรียน เวลาเบื่อหรือเซ็งจะชวนเพื่อนโดดเรียน ทำให้การเรียนติดเกรด 0 มาตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ 1 รวมทั้งหมด 7 วิชา ทามฝันที่จะเรียนต่อโรงเรียนช่างฝีมือ ขณะนี้มีเรื่องทะเลาะกับแฟน เพราะจับได้ว่าแฟนไปมีกิ๊ก

กลุ่มเพื่อนของทามจะเป็นกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันที่โตมาในชุมชน รวมไปถึงเพื่อนในชุมชนใกล้เคียง มีการตั้งชื่อกลุ่มว่า “แก๊งบ๊าบอ” หมายถึงทำสิ่งที่คนปกติไม่ทำ ทามไม่ได้ให้รายละเอียดกับการเข้าแก๊งมากนัก เพียงแต่บอกสั้น ๆ ว่าเป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วม บางอย่าง เช่น ชวนกันไปเดินห้าง หรือไปรวมกับเพื่อนกลุ่มอื่นเพื่อไปติดกับกลุ่มต่างโรงเรียน ทาม

มองวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่กำลังหัว หมายถึงมูทะลุ กล้าทำในสิ่งที่คนอื่นไม่ทำ ไม่กลัวตาย ความหมาย “หัว” สำหรับตามคือ การหัวเรื่องรถมากกว่าเรื่องอื่น คือ การขับรถเร็ว ยิ่งเร็วยิ่งสนุก ขับย้อนศร ซิกแซ็กซอกแซกไปในทางแคบๆ หรือเวลารถติด “ผมเคยถูกตำรวจปรับบ่อย ๆ ก็เรื่องไม่สวมหมวกกันน็อก และไม่มีใบขับขี่ ...มันส์ดีตื่นเต้น ไม่กลัวหрок ยิ่งตำรวจปรับบ่อย ๆ มันหัวและเลียง อันตรายดีพี่ เพื่อนว่าเจ๋ง”

2. อารมณ์อยากมีเพื่อน

ชาย อาศัยอยู่กับยาย เรียนหนังสือไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนของชายมีทั้งในและนอกชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพื่อนรุ่นพี่ ที่ชอบเล่นการพนัน สูบบุหรี่ และเที่ยวกลางคืน ชายมีประสบการณ์การยกพวกตีกันกับโรงเรียนอื่น ยายเล่าว่า “พ่อแม่มันทะเลาะกัน ตอนหลังพ่อแม่ไปมีเมียใหม่ แม่มันก็หัวกระเป๋ากลับจากบ้านไปเลย เด็กเลยกลายเป็นภาระ” ชีวิตชายอยู่ตามลำพังกับยายทุก ๆ เช้าชายออกจากบ้าน ไปอยู่กับเพื่อน กิจกรรมที่ทำคือดมกาว ขณะที่กายอายุ 15 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นอีกคนหนึ่งที่ทำให้ความเห็นเรื่องวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่กำลังเก็บประสบการณ์ทั้งที่ดีและไม่ดี เป็นวัยลองผิดลองถูก ติดเพื่อน ชอบให้คนอื่นสนใจ กายได้เข้าชมรมดนตรีทำให้เขาเป็นที่รู้จักของรุ่นน้อง และมีเพื่อนใหม่อีกหลายคน

3. อารมณ์รักสวยรักงาม

นุชสาวรักสวยรักงามวัย 19 ปี เป็นเด็กเรียนมองวัยรุ่นว่าเป็นวัยชอบเที่ยว มีอิสระ อยากทำอะไรก็ทำ ไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องใดๆ นอกจากเรียนอย่างเดียว ในสมัยที่นุชเรียนระดับปวช. เล่าว่า ชอบอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ทำอะไรเหมือนกัน ความสวยงามต้องมาอันดับหนึ่ง การแต่งชุดนักศึกษา กระโปรงสั้นเสื้อคับ ๆ ผมหยาวแสดผมข้างซ้ายและข้างขวา ชอบเรื่องตื่นเต้น เช่น ตีกันตบกัน ด่ากัน และคาราในดวงใจของนุช คือ อ้อม (พัชราภา ไชยเชื้อ) และพยายามเลียนแบบ ภาษาที่รู้จักกันระหว่างเพื่อน เช่น “อิน” หมายถึง อย่าทำเป็นงงให้มากนัก นุชพูดกับเพื่อน “ไปดง” หมายถึง ไปกินผู้ชายกัน (พูดกันเล่น ๆ เพื่อความเฮฮาไม่จริงจัง) จะพูดเมื่อพบเจอผู้ชายหน้าตาดี ๆ “ไปจิม” หมายถึงเอาแป้งมาผัดหน้าหน่อย นุชบอกว่าวัยรุ่นชอบพูดคำสั้น ๆ เช่น เส (เสแสร้ง) ดิ่ง (สะดิ่ง) เป็นต้น สำหรับอ้อมอายุ 18 ปี เป็นเด็กเรียน มองวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่ต้องให้ผู้ใหญ่คอยดูแล มีอิสระบ้างแต่ต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ วัยรุ่นควรเล่นกีฬา อ่านหนังสือ ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ควรเรียนและไม่คิดเรื่องมีแฟน

นอกจากนี้ กิจกรรมที่ชอบของวัยรุ่นชาย คือ การเล่นเกมสแน็กเกอร์ ชิงรถ เล่นเกมส์ สูบบุหรี่ จักรยาน เล่นไฟฟูเกิ ไฟป๊อก อ่านหนังสือการ์ตูน รวมกลุ่มไปแหวผู้หญิง ถ้าโลโก้ ความอิสระ ขณะที่กิจกรรมที่ชอบของวัยรุ่นหญิง คือ การอ่านหนังสือนิยายหรือการ์ตูน จักรยาน เดินห้างร้องคาราโอเกะ สำหรับกิจกรรมที่วัยรุ่นไม่ชอบระหว่างผู้หญิงและผู้ชายจะเหมือนกัน คือ ทำงานบ้าน

พ่อแม่บ่นคุณค่าหรือการถูกเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น มีเพียงกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนหนังสือที่วัยรุ่นชายไม่ชอบมากกว่าวัยรุ่นหญิง

วัยรุ่นกับเพื่อน

วัยรุ่นทุกคนให้ความสำคัญกับคำว่าเพื่อนมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยเหตุผลในการคบเพื่อน คือ การเลือกเพื่อนที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน มีประสบการณ์ชีวิตในครอบครัวเหมือนกัน หรือการมีเพื่อนเพื่อสนองความพึงพอใจหรือความต้องการทางอารมณ์ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เพื่อนคือผู้ที่เขาไปมาหาสู่กันได้ง่าย ไม่ต้องมีพิธีรีตอง สิ่งเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกใกล้ชิด ใจกว้างใจ ขอมรับกันและกัน ตลอดจนสามารถเปิดเผยความรู้สึกเร้นลับบางอย่างต่อกันได้

ผลการศึกษาได้แบ่งประเภทของเพื่อนออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) เพื่อนในชุมชนที่เติบโตมาด้วยกัน 2) เพื่อนในโรงเรียน และ 3) เพื่อนนอกชุมชน ดังนี้

1. เพื่อนในชุมชนที่เติบโตมาด้วยกัน

เก่งอายุ 20 ปี เรียนไม่จบชั้นมัธยมปีที่ 2 มีเพื่อนสนิทในกลุ่มจำนวน 8 คน ทั้งรุ่นเดียวกัน และรุ่นน้อง ทั้งหมดเติบโตมาในชุมชนด้วยกัน เก่งให้ความหมายเพื่อน คือ คนที่กินเล่นด้วยกัน ช่วยเติมเต็มชีวิตไม่ให้เหงา แม้ว่าเราจะโต้เถียงกันบ้าง หยอกล้อกันแรงไปหน่อย ก็ยังให้อภัยกันได้ บางครั้งวันนี้โกรธกันพรุ่งนี้ก็กลับมาคุย ขณะที่เต้าพูดถึงมิว่า “ไอ้มิว่ามันเด็กเรียน ไม่ค่อยได้เจอมัน มันต้องอ่านหนังสือ แต่เรายังคงเป็นเพื่อนกันอยู่” มิยิ้มและพูดว่า “เพื่อนรู้จักและเข้าใจ บางครั้งเรียนหนังสือมาแล้วเครียดก็มาหาเพื่อนเพื่อปลดปล่อย เพื่อนคุยได้ทุกเรื่อง ไม่มีกฎเกณฑ์” บู่เห็นด้วยและเสริมว่า “เราสามารถบอกถึงความในใจ ความผิด หรือสิ่งที่น่าอับอายให้เพื่อนฟังได้อย่างไม่อาย” เรื่องที่วัยรุ่นพูดคุยกัน คือ เรื่องผู้หญิง หนังสือ การชวนกันไปเที่ยวกลางคืน การหาสาวมานอน หรือทำสาวห้อง ยาเสพติดหรือแม้แต่เรื่องในครอบครัว เช่นพ่อแม่เลิกกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน เป็นต้น แอมสามารถเล่าเรื่องครอบครัวให้เพื่อนฟังอย่างไม่อายเลยว่า “เมามาอีกแล้ว มันเห็นลูกก็ตบเตะ ในใจกูอยากฆ่ามันจริง ๆ” หน้าทีของเพื่อน คือ ผู้รับฟังปัญหามากกว่าการรับฟังเรื่องที่ดี ๆ สิ่งที่เพื่อนในกลุ่มพอจะช่วยได้คือชวนกันไปเดินห้าง ให้นุหรือสูบ หรือชวนกันไปดูหนังฟังเพลงที่บ้าน เพื่อนอีกคน บางคนก็ออกไปขี่มอเตอร์ไซด์เล่น เล่นเกมส์ ไม่ว่าเราจะเสียใจ คิดใจ กลุ้มใจ ภูมิใจ ก็อยากบอกเพื่อนได้รับรู้เป็นคนแรก

แบงค์ชอบอยู่กับเพื่อนมาก “อยู่กับเพื่อนสนุก สบายใจ เฮฮา หยอกล้อ เกทับกัน ชวนกันไปทำเรื่องเสี่ย ๆ เช่นเดินเล่นข้ามถิ่นหรือไปหาเรื่องคู่อริ เป็นกองหนุนแนวผู้หญิง ทำตัวให้เป็นจุด

สนใจหรือให้คนอื่นหมั่นไส้ และการจะเข้าร่วมกลุ่มก็ต้องใจถึง เพื่อนที่อยู่ก่อนใช้ให้ทำอะไรก็ต้องทำ เพื่อแสดงสปิริตว่าจริงใจ”

2. เพื่อนในโรงเรียน

ปลา อายุ 14 ปี เป็นเด็กเรียน มองว่าเพื่อนมีความสำคัญมาก เพราะช่วยกันทำการบ้าน ช่วยติวหนังสือ หรือไปไหนด้วยกันจะได้ไม่เงิน เวลามีปัญหาที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษา เรื่องที่คุยกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเรียน รองลงมาเป็นเรื่องแฟน ละคร ส่วนเรื่องแฟนในกลุ่มเพื่อนไม่ให้ความสำคัญ “อยู่กับเพื่อนแล้วมั่นใจ ปรึกษาได้และคลายเหงา”

ส่วนโบว์อายุ 15 ปี เด็กเรียนอีกคนเล่าว่าเพื่อนเป็นผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเราได้ทุกเมื่อทำอะไรคล้ายๆ กัน เช่น ครั้งหนึ่งแอบกินขนมในห้องเรียนครูจับได้และถามว่าใครกินบ้าง เพื่อนในกลุ่มยกมือและทุกคนถูกลงโทษให้ทำความสะอาดห้องด้วยกัน สนุกดี กวาดห้องจัดเก้าอี้ไปก็หัวเราะกันไป โบว์บอกว่าหากเพื่อนคนใดในกลุ่มมีแฟนก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนห่างกันไป “ไม่ชอบให้เพื่อนมีแฟนหรอก รู้สึกว่ามันขาดความเป็นกลุ่มกัน เคยไปไหนไปด้วยกัน”

การรวมกลุ่มกันในโรงเรียน เป็นสิ่งที่วัยรุ่นประทับใจที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็ตั้งชื่อตัวเอง และรับรู้กันในกลุ่มของตัวเอง เช่น กลุ่มยาสูบพลูแบร์ (หมายถึงหมีพลู) มีสัญลักษณ์เช่นเดียวกับสัญลักษณ์รายการ “แฟนพันธุ์แท้” เป็นกลุ่มโรงเรียนย่านฝั่งธนที่นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พยายามรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กสูบบุหรี่ เป็นที่รู้จักในแวดวงเด็กชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิง ที่สร้างวีรกรรมมากมาย ทั้งในเรื่องการต่อตีวิวาทระหว่างโรงเรียน การล่าโลโก้จากโรงเรียนอื่น รวมทั้งต้องดูแลควบคุมสมาชิกภายในกลุ่มให้อยู่ในอาณาเขต “ยาสูบ” เป็นแก๊งค์ที่ถูกตั้งขึ้น โดยประธานเดี่ยว ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่เรียนซ้ำชั้นร่วมกับเด็ก มัธยมศึกษาปีที่ 3 รุ่นนี้ จากการบอกกล่าวของผู้ที่รู้จักประธานเดี่ยวมองว่า “พี่ประธานเดี่ยวเก่งจริงๆ พี่เค้าไม่กลัวใคร ดูแลพวกผมได้ ไม่มีใครกล้ารังแก โรงเรียนอื่นยังกลัวเลย” ทำให้ประธานเดี่ยวในสายตาสมาชิกในแก๊งยาสูบเปรียบเสมือนฮีโร่ หัวหน้ากลุ่มต้องสามารถคุ้มครองสมาชิกในสภาวะที่เผชิญกับปัญหาได้ เพราะในแต่ละวัน เด็กมัธยมต้น ตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มวัยรุ่นต่างโรงเรียนเช่นเดียวกัน หากไปไหนต่างถิ่น ที่ไม่มีพวกของตนเองก็จะขาดความมั่นใจ หรืออาจถูกล่อกันจากโรงเรียนคู่อริ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นนักเรียนจึงต้องเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อหาผู้อุปถัมภ์ คุ้มครอง สมาชิกในกลุ่มยาสูบส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชาย เรียนอยู่ในห้องที่ไม่เก่ง (ตั้งแต่ห้อง 3/5-3/8) จะเป็นสมาชิกอย่างเหนียวแน่น ส่วนห้องที่มีนักเรียนเรียนค่อนข้างดี (ห้อง 3/1-3/4) พอมีให้เห็นอยู่บ้าง เช่น ด้อมเรียนอยู่ห้อง3/4 ก็เป็นสมาชิกกลุ่มนี้ ในขณะที่ดันเพื่อนที่เรียนมาจากชั้นประถมด้วยกัน เรียนอยู่ห้อง 3/3 ไม่ได้เป็นสมาชิก “เวลาไปไหนนะครับ มีเป็นร้อยกลุ่มใหญ่มาก โรงเรียนอื่นไม่กล้าทำอะไรเลย” ดังนั้นการรวมกลุ่มครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง

ความมั่นคงให้กับสมาชิก โดยมีเป้าหมาย คือ การคุ้มครองความปลอดภัย และยังคงแสดงถึงอำนาจที่เหนือกว่าต่อโรงเรียนอื่น

การเข้าเป็นสมาชิก ทุกคนจะต้องหัดสูบบุหรี่ จึงทำให้เด็กชั้นมัธยมปีที่ 3 โดยเฉพาะตั้งแต่ห้อง 3/5 เป็นต้นไป จะสูบบุหรี่เกือบทุกคน มีนักเรียนบางคนเรียนอยู่ห้อง 3/1 ถึง 3/4 มีสูบบุหรี่บ้างแต่ไม่มากนัก หากสมาชิกคนใดถูกรังแก ประชานก็จะออกหน้าไกล่เกลี่ยหรือเล่นงานคู่อริ และเพื่อเป็นการขยายบาร์มี ประชานก็จะไปหาเรื่องทำดีกับโรงเรียนหรือกลุ่มคู่อริโดยการไปดักรอที่หน้าโรงเรียน หากได้ชัยชนะก็จะถือว่าเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของกลุ่มของตน ปัจจุบันนี้ประชานเดี่ยวได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เนื่องจากประสบปัญหาการขาดเรียนและสอบตกหลายวิชา แต่กลุ่มนี้ก็มีผู้สืบทอดอำนาจ คือ แบนค์รองประชานมาดำรงตำแหน่งประชานรุ่น และตั้งชื่อกลุ่มใหม่ว่าพลูแบร์ ภาพลักษณ์ของแบนค์ในสายตาสมาชิกในโรงเรียน มีบุคลิกเป็นคนน่าเกรงขาม ร่างกายสูงใหญ่ ดำขำ บึกบึน น่ากลัว มีพลังกำลังมาก ใจนักเลง เช่นเดียวกับเบิร์ตรองประชานก็มีความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ ไม่กลัวใคร กลุ่มพลูแบร์มีกฎว่า คนใดจะมาบุกถิ่น โรงเรียนย่านตลาดพลูแห่งนี้ไม่ได้ กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ การเล่นงานคู่อริโดยการต่อยตีและล่าโลโก้โรงเรียนอื่นมาสะสมไว้ นี่คือชัยชนะ

3. เพื่อนนอกชุมชน

ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น DTS เป็นตัวย่อของคำว่าเด็ก / ท้าย / สวน เกิดจากการรวมตัวของเด็กและเยาวชนในชุมชนที่มีบ้านใกล้เคียงกัน มีเสื้อกลุ่มที่สกรีนไว้สองสีคือสีดำและสีแดง ด้านหลังมีรายชื่อกลุ่มประกอบด้วยณัฐ เต่า มิว หรั่ง บู่ ก๊อต และรับสมาชิกใหม่ คือ เบิร์ตและบีม เป็นเพื่อนของเต่าที่อยู่อีกชุมชน โดยมีไนต์เป็นที่ปรึกษาให้กลุ่ม กลุ่มนี้จะไปไหนเป็นกลุ่ม ไปเที่ยวด้วยกัน กินนอน เล่นกระต๊วแทงเสื่อด้วยกัน (กระต๊วเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นในงานพิธีต่าง ๆ) โดยรวมตัวกันที่บ้านเต่า เพื่อพบปะพูดคุยกันในช่วงเย็น

กิจกรรมกลุ่มจะเริ่มเมื่อมีคนมาหาเรื่องก่อน หรือระงับข้อพิพาทให้กับสมาชิกโดยการเรียกไปสะสางเรื่องราวที่บาดหมางกัน หากตกลงกันไม่ได้ก็จะลงมือชกต่อย เพื่อยุติปัญหา กลุ่ม DTS เคยถูกเล่นงาน 2 ครั้งตอนสมัยไปเที่ยวงานวัด แล้วมีกลุ่มวัยรุ่นเข้ามาถามว่า “มองหน้าทำไม” มีอะไรหรือเปล่า หลังจากนั้นก็ถูกตะลุมบอน กลุ่ม DTS ผู้ไม่ได้เพราะกลุ่มที่มาหาเรื่องมีมีด เลยกากันวิ่งหนีสุดลูก ไซค์ดีมีเพียงรอยฟกช้ำดำเขียว อีกครั้งหนึ่งตอนงานลอยกระทงเมื่อปีที่แล้ว ไปเที่ยวกันแล้วสนใจผู้หญิงกลุ่มหนึ่ง แต่มีกลุ่มอื่นสนใจผู้หญิงกลุ่มนี้ด้วย จึงเข้ามาหาเรื่อง พร้อมกับบอกว่า “มึงอย่ามาเสือก กูจองกันแล้ว” ทำให้เกิดการชกต่อยสักพักมีตำรวจเข้ามา ทำให้กลุ่มแยกย้ายกันหลบไปซ่อนตัว

กลุ่มดีทีเอสมีค่ากลอนประจำกลุ่ม

ลืมหามาคุณโลกได้สองปี

เกิด 12 มีนาคมมีบุญ

รวมร้องพี่เพื่อนพ้องได้สองรุ่น

พวกสทนอย่าได้มาหาเรื่องกู

ทำไมเยาวชนชอบเข้ากลุ่ม

การรวมกลุ่มกันของเยาวชนนี้ไม่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างปัญหาอย่างที่ผู้ใหญ่หลายๆ คนเข้าใจ แต่การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนเกิดจากความต้องการหากกลุ่มที่สามารถปลดปล่อยความเครียด ไม่หักหลัง เปิดเผยตัวตนอย่างอิสระ และค้นหาสิ่งที่หายไป การศึกษารุ่นนี้ได้คำตอบว่าทำไมเยาวชนชอบเข้ากลุ่ม ดังนี้

1. ต้องการความคุ้มครองในด้านความปลอดภัย

เหตุผลการเข้ากลุ่มของบู่อายุ 16 ปี ปัจจุบันเลิกเรียนแล้ว เพราะติดศูนย์ติด ร. มาก ซ่อมไม่ไหว บู่ทำงานรับจ้างบ้างเป็นครั้งคราว หรือรับจ้างจคโพงห่วยกล่องได้เงินวันละ 100-200 บาท บู่ในสายตาเพื่อนๆ มักจะเป็นตัวตลกและถูกล้อเป็นประจำ บ้างก็ว่าหน้าเหมือนปลาบู่ เพื่อน ๆ จึงเรียกว่า “บู่” บู่เคยจีบผู้หญิงใน MSN แต่ถูกบอกเลิกเพราะส่งรูปไปให้ดู ทำให้บู่เกิดความน้อยใจ แต่อย่างไรก็ยังมีเพื่อนคอยปลอบใจ และให้กำลังใจเสมอ “ไม่เป็นไรมึงยังมีเพื่อน หญิงไม่สนก็ช่างมัน”

บู่เป็นสมาชิกของกลุ่ม DTS แต่ส่วนใหญ่มักเป็นผู้ตาม เพื่อนให้ไปไหนก็ไป เพื่อนให้ทำอะไรก็ทำ บู่มองตัวเองว่าเป็นคนไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง เมื่อได้มาเข้ากลุ่มรู้สึกเพื่อนคุ้มครองและปลอดภัยกว่าอยู่คนเดียว “เวลาอยู่กับเพื่อน กล้าพอที่จะทำอะไรมากขึ้นกับสิ่งที่ไม่เคยทำ” บู่ต้องอยู่กับตา เพราะพ่อแม่แยกทางกัน บู่ชอบบอกใครๆ ว่า “แม่อยู่ฝรั่งเศส” เพื่อปกปิดปมด้อยของตนเอง

เช่นเดียวกับค่อม อายุ 13 ปี เรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 จากความน่ารักและเรียบร้อย และต้องการความปลอดภัยจากการถูกเพื่อนแกล้ง จึงต้องเข้าร่วมกับกลุ่มแสบของโรงเรียน ค่อมเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม การอยู่ในกลุ่มที่มีบารมีและการใช้กำลังตัดสินปัญหาด้วยอารมณ์ตามวิธีการของรุ่นพี่หัวหน้ากลุ่ม ทั้ง ๆ ที่ค่อมเองยังไม่มีท่าทีเป็นคนหัวรุนแรงหรือชื่นชอบการสร้างบารมีด้วยการใช้กำลังและพลังกลุ่มมากนัก แต่ค่อมก็รู้สึกสบายใจที่มีผู้คุ้มครองความปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน เพราะค่อมจะต้องเรียนที่โรงเรียนนี้อีก 2 ปี ค่อมสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งไม่ใช่ส่วนเกินได้อย่างดี

2. ต้องการค้นหาสิ่งที่หายไปซึ่งไม่มีในบ้าน

สิ่งที่ขาดหายไปของเด็กและเยาวชนคือ ความสนุกสนาน ความบันเทิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับได้จากการที่เยาวชนส่วนใหญ่มักจะรวมกลุ่มในช่วงกลางคืน เพื่อร้องเพลง เล่นกีตาร์ร่วมกัน เพื่อขจัดความเครียด ความกดดันจากเสียงบ่น และเสียงทะเลาะภายในบ้าน การออกมาปล่อยความเครียด การนั่งสนทนากันกับเพื่อน ๆ หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อเล่นสแน็กเกอร์ และการเลี้ยงไก่ชน ทั้งสแน็กเกอร์และการเลี้ยงไก่ชนเป็นกิจกรรมที่เด็กผู้ชายชอบมาก ทำให้เกิดการรวมตัวกัน ดังตัวอย่างของคอส อายุ 15 ปี เรียนไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะสอบซ่อมไม่ผ่านและถูกซ้ำชั้นจึงไม่ยอมเรียนต่อ พี่สาวก็มีปัญหาครอบครัว คอสเป็นตัวอย่างหนึ่งของเยาวชนที่ต้องการค้นหาสิ่งที่หายไปจากชีวิตด้วยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกคณะกรรมการ คอสมีความสามารถในการแสดงมาก เล่นเป็นสื่อที่เป็นตัวเด่นของคณะ ทำทางคล่องแคล่ว เอาจริงเอาจัง ด้วยท่าทางลุย ๆ ไม่เกรงกลัวใคร แต่อัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้คอสมีเพื่อนมาก คอสจะแวะเข้ามากินข้าวที่บ้านและออกไปกับเพื่อน คอสไม่ค่อยอยู่บ้าน แต่สามารถหากอสได้ที่บ้านของรุ่นพี่คนหนึ่งที่เป็นแกนนำของคณะกรรมการ คอสได้เงินจากการเล่นกระดิวบ้าง พอที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ แต่ก็ไม่มากนัก ขณะที่เด็กและเยาวชนในบางชุมชนมีกิจกรรมเล่นฟุตบอลในช่วงเย็น เช่น บริเวณที่ว่างใต้ทางด่วน สนามในโรงเรียน ที่สาธารณะ บางกลุ่มจะไปตกปลาในบริเวณคลองที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เยาวชนที่มาตกปลาเล่าว่า “สบายใจดี ไม่ต้องอยู่ในบ้านฟังพ่อแม่ทะเลาะกัน”

3. ต้องการให้เป็นที่ยอมรับ

วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยอยากให้คนอื่นยอมรับ การรวมกลุ่มหรือการมีแก๊ง เดินไปไหนจะได้อูเก๋ เท่ เช่น การเข้ากลุ่มเลี้ยงไก่ชน ด้วยเหตุผลที่ต้องการให้ชุมชนยอมรับและชื่นชมว่าตนมีความสามารถ แต่กับความคิดของผู้ใหญ่ในชุมชนแล้ว มักจะตัดสินเยาวชนกลุ่มนี้ว่า เป็นพวกไม่เรียนหนังสือ ไม่เอาถ่าน นอนตื่นสาย จี้เกียจ ขณะที่เยาวชนมองว่าการเลี้ยงไก่ชน ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มคนในวงการ แม้ว่าคนในชุมชนจะไม่ยอมรับ แต่มีคนอื่นนอกชุมชนยอมรับเยาวชนก็พอใจ สำหรับ บีม อายุ 15 ปี เข้าร่วมกลุ่มพลูแบร์ เพราะอยากให้สาวสนใจ บีมไม่ชอบเรียนหนังสือ เพราะเรียนไม่ค่อยเข้าใจ ครูดุและสั่งงานไม่ทัน รู้สึกเบื่อกับการเรียน แต่ชอบไปโรงเรียนเพราะมีเพื่อนเยอะ ได้ไปสร้างวีรกรรมแห่งความเก๋ด้วยกัน โดยการชกต่อยล่าโลโก้ วางท่าที่สื่อถึงการท้าทายกับเด็กต่างโรงเรียน ทำให้กลุ่มของตนเองมีอำนาจ และแผ่กระจายไปยังที่อื่น ลดศักดิ์ศรีของโรงเรียนอื่นลง สร้างบารมีให้กับโรงเรียนของตนเอง บีมเองเคยมีปัญหาต่อยตีกับนักเรียนต่างโรงเรียนหน้าชุมชนตรงบริเวณร้านเกมส์ และออกไปล่าโลโก้กับกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน บีมเห็นว่ามันเป็นเรื่องที่ยุ่รุ่นต้องทำ มันเท่ มันเก๋ มันส์ แสดงว่าเป็นวัยรุ่นที่แท้จริง

ไม่ใช่ลูกแห่ง ทำให้ตนเองภาคภูมิใจกับการได้ชัยชนะเหนือโรงเรียนอื่น สบายคู่ต่อสู้ได้อย่างราบคาบ การกระทำเช่นนี้ บีมเชื่อว่าทำให้คุณเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม

4. อยากมีเพื่อน ไม่อยากอยู่โดดเดี่ยว

ความกลัวที่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือความกลัวว่าคนอื่น ๆ จะมองตนเองว่าเป็นเพราะนิสัยไม่ดีจึงไม่มีเพื่อนมาคบด้วย ทำให้เด็กและเยาวชนต้องยอมที่จะทำอะไรตามเพื่อน บางครั้งก็ต้องเสแสร้งเล่นละครทั้ง ๆ ที่ในใจไม่ชอบแต่ยากที่จะปฏิเสธ เช่น แอน ต้องไปเดินห้างร้องคาราโอเกะ เพราะเพื่อนชวน แต่ในใจอยากกลับบ้านอ่านหนังสือ เช่นเดียวกับ ชูท เด็กเรียนคืออายุ 15 ปี อยู่ชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/13 ห้องเรียนที่ชูทเรียนนี้เป็นห้องที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ ถือว่าเป็นห้องที่นักเรียนเรียนค่อนข้างดี ชูทเป็นเด็กกิจกรรม รับผิดชอบที่เป็นหัวหน้าห้อง ชูทใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนด้วยการเล่นบาสกับเพื่อนๆ และเป็นนักกีฬาของโรงเรียนด้วย ช่วงวันหยุดชูทจะหารายได้พิเศษเป็นพนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหารกับเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ชูทเล่าว่า “ในห้องเรียนถึงจะเป็นห้องที่เรียนดี แต่ก็มีเพื่อนที่ไม่เรียนและเป็นตัวแวนของห้อง เพื่อนพวกนี้จะเป็นแก๊งค์หลังห้องคือ ชอบนั่งเรียนอยู่ท้ายห้อง และแซวอาจารย์หรือสร้างความป่วนเวลาเรียน” ชูทคิดว่าการมีเพื่อนกลุ่มนี้อยู่ในห้องทำให้ห้องเรียนมีสีสันและไม่น่าเบื่อเวลาเรียน “บางครั้งก็จำเป็นต้องเข้ากลุ่ม เพื่อจะได้มีเพื่อนมากขึ้น ไม่โดดเดี่ยว และทำให้ไม่รู้สึกลัวว่าแยกพวก”

ส่วนที่สาม ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องความรุนแรงในชุมชน

ความหมายความรุนแรง สะท้อนจากประสบการณ์ของเด็กและเยาวชนจากการสนทนากลุ่มในประเด็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม โดยปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมในที่นี้ เสนอผ่านครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ดังนี้

1. ครอบครัวกับความรุนแรง

การตี การดุด่า ของพ่อแม่โดยไม่มีเหตุผล เด็กและเยาวชนสามารถแยกการกระทำของพ่อแม่ที่มีต่อตนเองได้ว่า เมื่อตนเองทำผิดแล้วถูกพ่อแม่ดุด่าหรือตี เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ เช่น สูบบุหรี่ในบ้าน พาผู้หญิงเข้าบ้าน กลับบ้านเกินเวลาที่กำหนด ส่วนใหญ่พ่อแม่จะดุหรือบ่นมากกว่าการตี ในกรณีการตี พบว่าพ่อแม่จะใช้กับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี เช่น ห้ามไปเล่นเกมแล้วไม่เชื่อฟัง หรือให้ช่วยทำงานบ้านหรือให้ไปซื้อของแล้วนั่งเฉยๆ โทรทัศน์ เป็นต้น หากพ่อแม่ดุด่าหรือตีอันมีสาเหตุมาจากอารมณ์ค้างจากเรื่องอื่น ๆ หรือการประชด เช่น เสียไฟ กินเหล้า ขายของไม่ถ่อยได้ เด็กและเยาวชนมองว่าเป็นความรุนแรง

การบ่มเพาะความรุนแรงจากการใช้อารมณ์ของพ่อแม่ จะซึมซับเข้าสู่ตัวเด็กโดยไม่รู้ตัว เมื่อเด็กถูกกระทำรุนแรงจากพ่อแม่ เด็กมักใช้ความรุนแรงตอบโต้ เช่นพ่อแม่ขว้างจานชามหรือของใช้ใกล้มือ เด็กก็จะใช้สิ่งของนั้นขว้างกลับไป “ผมกับเพื่อนสองสามคนคุยกันหน้าบ้านส่งเสียงเฮฮา แม่ใช้ให้ไปซื้อของ ผมบอกคนเดียว เท่านั้นแหละจานบินมากลางวง ผมก็หยิบจานนั้นขว้างกลับไป” หลายๆ ครั้งที่เด็กเล่าว่า พ่อแม่เริ่มบ่น พวกเขาจะหาทางออกที่ง่ายที่สุด คือการออกนอกบ้าน เข้าห้องปิดประตูเสียงดัง เปิดเพลงเสียงดังเพื่อกลบเสียงบ่น เป็นต้น

บรรยากาศที่ครุกรุ่นด้วยความรุนแรง ไม่ได้จางหายไปด้วยการดูคำหรือการตี การดูคำพร่ำบ่นเป็นประจำทุกวัน ทำให้เด็กคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจความต้องการของเขา การต้องรับรู้ต่ออารมณ์พ่อแม่ที่กล่าวคำหึงหวง หรือโทษว่าเป็นเพราะเพื่อน ขณะที่เด็กเองก็โทษว่าเกิดจากพ่อแม่ การโทษกันไปมาโดยไม่มีใครยอมรับผิด ต่างฝ่ายต่างเห็นปัญหาแต่ไม่มีพ่อแม่คนใดร่วมกันแก้ไขเลย จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจำเจ ทำให้เด็กชินชากับความคิดที่รุนแรง ยิ่งไปกว่านั้น หากสมาชิกในครอบครัว เป็นผู้กระทำการรุนแรง จะยิ่งทำให้เด็กรู้สึกว้า ความรุนแรงนั้น ๆ เป็นเรื่องปกติ

ที่มาของความรุนแรงในครอบครัวอีกประการหนึ่ง คือ พ่อแม่ชอบใช้คำพูดคำหึงหวงเปรียบเปรยกับพี่น้องด้วยกันหรือเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น เช่น ทำไมแหกคอก ทำไมไม่เกร ทำไมไม่เหมือนพี่เหมือนน้องหรือเด็กคนอื่น ๆ ที่เขาดี ๆ ผลจากการสนทนากลุ่มเด็ก สรุปว่า การปฏิบัติของพ่อแม่เป็นที่มาของความรุนแรง เด็กเป็นที่รองรับทั้งอารมณ์และการใช้ภาษาหยาบคาย จนกลายเป็นความเคยชิน

2. โรงเรียนกับความรุนแรง

แนวคิดเชิงโครงสร้างหน้าที่ เชื่อว่า โรงเรียนเป็นแหล่งการผลิตและอบรมบ่มเพาะนิสัยให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในสังคม หากโรงเรียนไม่สามารถทำหน้าที่ควบคุมการกระทำของนักเรียนให้อยู่ในกรอบได้ นักเรียนย่อมมีโอกาสเสี่ยงต่อความรุนแรง ขณะที่แนวคิดความขัดแย้ง มองว่าโรงเรียนเป็นพื้นที่อำนาจในการควบคุมนักเรียน ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์สร้างความแตกต่างแปลกแยกมากกว่าความเท่าเทียมกัน มีการแทรกแซงความเป็นตัวตนหรือลดคุณค่าตัวตนลง นักเรียนคือกลุ่มที่ไม่มีอำนาจในการต่อรอง

คำถามที่เด็กในชุมชนเบื่อมากที่สุด คือ ทำไมไม่ไปโรงเรียน เด็ก 5-6 คนในวงสนทนา กลุ่มยอมรับว่า “ครูนั้นแหละ คือพวกที่ก่อความรุนแรง” “มันชอบเอาไม้มาตีเด็ก” “ชอบด่า กวนตีน” “รู้มั๊ยว่า ผมมารู้จักอาวุธและจับอาวุธครั้งแรกก็ที่โรงเรียนแหละ”

ความรุนแรงในโรงเรียน ก่อตัวขึ้นในหลายรูปแบบ เริ่มจากการล้อเลียน การข่มขู่คุกคาม การใช้กำลังต่อสู้ การใช้วาจาทำให้อับอาย การใช้อาวุธ รวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

รูปแบบความรุนแรงเล่าผ่านการสนทนากลุ่มของเด็กในชุมชน แบ่งออกเป็นเรื่องเล่าจากผู้กระทำ เรื่องเล่าจากผู้ถูกกระทำและเรื่องเล่าจากผู้เห็นเหตุการณ์ ดังนี้

เรื่องเล่าจากผู้กระทำ

เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เพื่อนหรือรุ่นพี่ในโรงเรียนมารังแกตน พวกเขาจึงรวมกลุ่มเป็น ผู้กระทำความรุนแรงเสียเอง รูปแบบความรุนแรงเริ่มจากการแกล้งเด็กนักเรียนที่ตัวเล็กกว่า การขอ เงิน การข่มขู่ ถ้านักเรียนคนใดต่อต้านจะหมายหัวไว้ เพื่อคอยเล่นงานในวันหลัง ด้วยการทำต่อยกัน หลังโรงเรียน โดยต่างฝ่ายต่างพาพวกกันมา แล้วส่งตัวแทนมาสู้กัน ผู้กันจนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบอกว่า พอแล้ว ยอมแล้ว

ผู้กระทำเล่าว่า หากกลุ่มของตนได้รับชัยชนะ จะดีใจ สะใจ หากต้องพ่ายแพ้แล้วจะขอแก้ ตัวใหม่ เพื่อศักดิ์ศรีจนกว่าจะชนะ ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่อะจะชนะ เวลาพวกเขาเดินไปไหนมาไหนใน บริเวณโรงเรียน มีแต่คนคอยเดินเลียง รู้สึกภูมิใจและมีอำนาจทำให้คนเชื่อฟังได้

เรื่องเล่าจากผู้ถูกกระทำ

กลุ่มเด็กที่เป็นผู้ถูกกระทำ เล่าว่าเขาถูกรังแกจากรุ่นพี่ เช่น การล้อเลียน การขอเงิน ทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน ดังนี้

ทำไมต้องเป็นเธอ

ติ่ม อายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่ 2 กิจวัตรประจำวันของติ่ม คือ วันธรรมดาไปเรียน แต่เช้าไม่เคยไปเรียนสาย วันหยุดช่วยแม่ทำงาน ทำขนม หรือซื้อของมาขายแล้วแต่โอกาสหรือไป ซื้อของใช้ที่ห้างสรรพสินค้าบ้าง หรือนัดไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนบางครั้ง

ติ่ม เด็กผู้หญิงเงียบเฉย ไม่สูงสิงกับใคร มีเพื่อนสนิทที่โรงเรียน 5-6 คน ประสบการณ์ ของติ่มในโรงเรียนคือการถูกรุ่นพี่รีดไถเงินหากเจอหน้า ติ่มต้องพยายามเดินเลียง ระวังตัวอยู่ ตลอดเวลา ติ่มคิดว่าโรงเรียนคือแหล่งความรู้ แต่ทำไมเธอต้องมาเจอเหตุการณ์แย่ ๆ เธอค่อนข้าง เครียด กลัวและวิตกกังวล “ขอ 5 บาทซิ” เป็นคำขอที่น่ากลัวจากนักเรียนชายชั้นมัธยมปีที่ 3 กับพวก อีก 3 คน ครั้งแรกติ่มบอกว่าตกใจมาก ขณะเดียวกันก็หยิบเศษเหรียญให้ เพื่อยุติเรื่องเลวร้าย แต่ สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับติ่มซ้ำแล้วซ้ำเล่า ติ่มปรึกษาเพื่อน เพื่อนได้แต่บอกว่า “คอยหนี ๆ เอา ก็แล้วกัน” เพื่อนบางคนบอกว่า “ไปบอกครูดีกว่านะ” ติ่มเลือกใช้ชีวิตแรก แต่ก็ไม่สามารถเล็ดรอด สายตาของกลุ่มรีดไถได้ ติ่มต้องเตรียมเหรียญบาท เอาไว้ตลอดเวลา” มีครั้งหนึ่งที่ติ่มปฏิเสธ คน หนึ่งในกลุ่มเอามือมาตบบริเวณกอกหู “หัวสั้นหูสั้นไปหมดเลย” ติ่มยังคงอดทนรอเวลาให้เธอจบชั้น มัธยมปีที่ 3 เพื่อจะได้หลุดจากวงจรชั่วร้ายนี้เสียที

ตามล่าโลโก้

บอส เด็กชายอายุ 14 ปี เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอีกคนหนึ่งที่ถูกนักเรียนต่างโรงเรียนเดินเข้ามาดิ่งกระเป๋าสื่อกิจกรรม แรงดึงทำให้บอสล้มกลิ้งหัวเข่าเลือดออกซิบๆ “เจ็บตัวไม่เท่าไรหรอกแต่เจ็บใจนี่ซึ่มากกว่า” บอสบอกว่าวันนั้นหากมีเพื่อนอยู่ด้วยคงได้ชกต่อยกันแล้ว และบอสยังคุยต่ออีกว่าเขาจะชวนเพื่อน ๆ กลับไปตามเอาคืนบ้าง

เรื่องเล่าจากผู้เห็นเหตุการณ์

ผู้เห็นเหตุการณ์เล่าด้วยความสะใจว่า เวลาเห็นเพื่อน ๆ ชกต่อยตีกันแล้วสนุกเร้าใจดี มีการเชียร์ เฮฮา ตัวเขาจะไม่เข้าข้างฝ่ายใด จะดูอยู่ห่าง ๆ พอเห็นครูเดินมาก็วิ่งหนี “เห็นเพื่อนหรือรุ่นพี่ทะเลาะกัน ตีกัน สนุกดีและนำไปเป็นประสบการณ์ได้ เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จะรู้วิธี” “ก็กลัวอยู่เหมือนกัน แต่เวลาไปดูจะไปกับเพื่อนไม่กล้าไปคนเดียวหรอก” “ถ้าเห็นเพื่อน ๆ ตีกัน จะเดินเลี้ยวไปทางอื่น” “ขอบคุณผู้หญิงตีกันมากกว่า เร้าใจดี”

“นิน” เด็กชายวัย 15 ปี มองความรุนแรงในโรงเรียนว่า นักเรียนตีกัน ใช้อาวุธ มันเป็นทุกโรงเรียน “ขนาดออกไปหน้าโรงเรียนยังโดนเลย สมัยนี้มันไม่ได้เล่นแค่มัดนะ แต่ใช้ปืน ผมจึงกลัวตายที่สุด”

“ในห้องน้ำนะกะ มีทั้งถุงยางและเข็มจะตายยังชอบไปมั่วสุม รวมตัวกัน ดักตบแย่งผู้ชาย” (สา: อายุ 16 ปี)

ภู นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 อายุ 14 ปี ชอบเล่นไฟยูกิ ภูเล่าสิ่งที่ตนเคยเห็นว่า “เพื่อนรุ่นพี่ของภูมีทั้งสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า และพกอาวุธเป็นประจำ ตั้งแต่อายุ 8 ปี” นอกจากนี้ ภูเคยพบเห็นการข่มขืนในโรงเรียนอีกด้วย นั่นพอจะทำให้คาดเดาได้ว่าสิ่งที่ภูได้พบเห็นทำให้ภูมีบุคลิกหัวๆ เหมือนเป็นการป้องกันตัวเอง

ภูเติบโตมาในครอบครัวที่มีญาติพี่น้องมาก ญาติของภูคนหนึ่งเป็นอันธพาลที่ชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อยครั้ง ชวนเพื่อนต่างถิ่นมารุมต่อยตีกับคู่อริ และยังพาเพื่อนมาเสพยาอีกด้วย ภูจึงได้รับรู้เหตุการณ์รุนแรงต่างๆ มาตั้งแต่เด็ก ขณะที่อิม เห็นเหตุการณ์นักเรียนไล่ฟันกันตามถนน เช่นเดียวกับคนในชุมชนเอามีดไล่ฟันกัน

อาร์ต อายุ 15 ปี เรียนปวช. ปี2 มีความคิดเห็นไม่ต่างจากภูและอิม อาร์ตให้ความหมายวัยรุ่นว่าเป็นวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ มีโลกส่วนตัวของตัวเอง ไม่ชอบให้ใครมาจู้จี้ และให้ความหมายความรุนแรงว่าเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ พุดจก้าวร้าย ทำให้คนอื่นเจ็บใจ เป็นเพราะความเครียดและต้องการระบายออก อาร์ตเล่าถึงประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ที่พ่อแม่ทะเลาะกัน สาเหตุมาจากพ่อดื่มเหล้า แม่เห็นก็ด่า “มึงแตกแต่เหล้า แล้วจะมีแรงทำงานหรือวะ น่าจะ

ช่วยกันทำมาหากิน” และเมื่อครั้งที่อาร์ตกลับไปเที่ยวบ้านที่โคราชในช่วงปิดเทอมอาร์ตก็เจอปู่ตี๋ม เหล้าอีก “ปู่ตี๋มเหล้าเมา โคนย่าไล่ฟัน โคนทีแชน”

3. ชุมชนกับความรุนแรง

ด้วยสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนที่คับแคบแออัด ไม่มีที่วิ่งเล่น เด็กจึงต้องเล่นที่ถนน หรือเล่นบริเวณพื้นที่ทางเข้าบ้าน หรือไม่ก็ไปร้านเกมส์ หรือไปบ้านเพื่อน คนในชุมชนจะบอกปากต่อปากถึงเด็กแต่ละคนว่าคนไหนเป็นเด็กดีเด็กไม่ดี และมีความเชื่อว่าหากเป็นเด็กเกร่ก็เกรไปตลอดชีวิต เด็กคนใดที่ไม่ดีในสายตาของคนในชุมชน ชุมชนมักจะนำมากล่าวขาน หรือยกมาเป็นตัวอย่างในวงสนทนา “เมื่อวันก่อน ของหายที่บ้านป้าวัน สงสัยเจ้าแก่งต้องขโมยไปแน่” “ฉันวางหม้อไว้หน้าบ้าน กลับมาตอนเย็นหายไปแล้ว ไอ้หมูต้องเอาไปขายเพื่อซื้อยา”

คนในชุมชนสามารถบอกได้ว่าเด็กคนใดเป็นอย่างไร ใครมีคดี ใครติดยา ใครไม่เรียนหนังสือ รวมถึงบอกถึงเถือกเถาเหล่ากอ เมื่อชุมชนมีอคติว่าเป็นเด็กไม่ดี และเห็นเด็กคนนั้นเดินผ่านมา คนในชุมชนมักใช้สายตาดูถูก บ้างก็ใช้คำพูดประชามทำให้อับอาย เช่น “ตัวเวร” “ตัวเหม็น” “ตัวจี้เกียด” “มันไม่เคยได้เป็นนางสาวเลย” เป็นต้น

คนในชุมชนมองเด็กและเยาวชนกับความรุนแรง

พิชิตเป็นตำรวจนายหนึ่งอยู่ในชุมชนเล่าว่า คดีจากสถานีตำรวจเกี่ยวกับเยาวชนมีหลายคดี ทั้งข่มขืนผู้เยาว์ พรากรผู้เยาว์ ค้ายาบ้า ชิงทรัพย์ ลักทรัพย์ สำหรับคดีข่มขืนส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุ 13-17 ปี ผู้ปกครองมักไม่ยอมความ โดยมาแจ้งความเอาเรื่อง ทางตำรวจทำได้แค่ประนีประนอมให้ เด็กเดี๋ยวนี้พอคบกันก็มีอะไรกัน บางทีก็เพื่อนกันนี้แหละ เปลี่ยนคู่ไปเรื่อยๆ เป็นเพราะอยากลองก็เลยมีอะไรกัน

คดีที่มากที่สุดจะเป็นเรื่องขायยา เสพยา บางคนเพราะพ่อแม่ขाय ให้เด็กเป็นคนส่งของก็มี แต่จริงๆ ก็เกิดจากติดเกมส์ พอติดเกมส์แล้ว ไม่มีเงินเล่นมีคนชวนไปส่งยาได้เงินดี ก็เอามาเล่นเกมได้ พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลเพราะต้องทำมาหากิน ลูกก็เกรไปอยู่กับเพื่อนก็พากันเสีย “ตอนนี้อะไรตามร้านอินเทอร์เน็ตดี เด็กเยอะ แดมในร้านบางร้านมียาด้วย มั่วสุ่มกันในนั้น ตำรวจก็คอยดูนะ ถ้าเด็กเกินไปแล้วร้านไหนยังมีรถมอเตอร์ไซค์จอดอยู่เยอะก็เข้าไปดู จนเดี๋ยวนี้วัยรุ่นมันรู้ทันก็เอารถไปจอดแอบๆ ร้านไหนทีมๆ ก็สงสัยไว้ก่อนเลย”

คดีลักทรัพย์จะพบในเยาวชนอายุ 20 ปีขึ้นไป สาเหตุมาจากติดยาแล้วไม่มีเงินก็เลยลักทรัพย์ ส่วนใหญ่จะกระชากสร้อย ตอนนี้อย่าผู้หญิงหรือผู้ชายก็โดนหมด เดี่ยวนี้เริ่มทำเป็นแก๊งค์มอเตอร์ไซค์ มันจะขี้กันมาสองคน จนให้ล้มแล้วปลดทรัพย์ไป สังเกตได้เลยคนไหนมีทองใส่เส้น

ใหญ่ ๆ นั้นแหละขายยา เคยจับแก๊งค์นี้ได้ แต่ตอนนี้ได้รับการประกันตัวไปแล้ว พวกนี้พอประกันตัวแล้วก็กลับไปทำอีก บางคนมีคนคอยช่วยเหลือดี แกรมมีพวกมาก เครือข่ายใหญ่ ก็ยังขายกันอยู่ ตัวใหญ่ๆก็ยังมีอยู่ “มีช่วงนี้แหละขายกลับมาเยอะ ตอนทักษิณเป็นนายกไม่ค่อยมี ตอนนี้เป็นบ้านเมืองมีแต่ปัญหา เหมือนสังคมกำลังอ่อนแอ ยาก็กลับมาระบาดอีก ตอนทักษิณอยู่เศรษฐกิจดี ขโมยก็ไม่ค่อยมี”

นายตำรวจท่านนี้วิเคราะห์ว่า ปัญหาต่างๆ เกิดจากเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจดี คนมีกินมีใช้ ก็ไม่จี้ไม่ปล้น ครอบครัวยากจน พ่อแม่มีเวลาให้ลูก คนที่อยู่ในศีลธรรม จะนั่งสมาธิก็ไม่ต้องพะวงว่า คนในบ้านจะไม่ทำอะไรกิน ไม่กังวลเรื่องปากท้อง เศรษฐกิจนี้สำคัญที่สุด การศึกษาก็ช่วยไม่ได้ คนจบมาสูงๆ ไม่มีงานทำก็จบกัน แต่ก็เห็นด้วยนะว่าจบสูงไม่ค่อยตกงาน แต่ถ้างานมันมีพอ เศรษฐกิจดี ทุกคนมีงานทำ ก็ไม่มีปัญหา

“คนบางคนก็ทำผิดด้วยตัวเอง สังคมไม่เกี่ยว มันเป็นที่สันดาน คนมันจะเลว จะโทษใครก็ไม่ได้ พ่อแม่ก็มีให้กิน ฐานะทางบ้านก็ดี พ่อแม่ส่งให้เรียน เด็กมันเลวของมันเอง”

“คดีการพนันไม่ค่อยมีนะ แถวนี่ไม่มีบ่อน ส่วนใหญ่เล่นเป็นวงเล็กๆ ตามบ้านมากกว่า เล่นกันสนุกๆ จะมีที่เกี่ยวข้องก็พวกคู่ตั้นทางให้ผู้ใหญ่เท่านั้น เล่นไพ่นี้จะเป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก ตำรวจเองยังเล่นเลย บางวันเครียดๆ ก็ปิดโรงพักเล่น ตั้งวงไปดื่มไป เพื่อคลายเครียด” (ขณะที่ตอบเรื่องการพนัน มีการหลบสายตา เสียงเบา เหมือนละอายใจ ไม่มั่นใจว่าจะพูดดีหรือไม่พูดดี)

ปัญหาเรื่องทะเลาะวิวาทตามร้านอาหาร โอเคจะมีน้อย แต่ติดกันในครอบครัวมีบ้างสาเหตุจากมีเงินมา ส่วนทะเลาะวิวาทที่โรงเรียนก็มีไม่มากนัก เป็นหน้าที่ของครูใหญ่ที่จะจัดการเอง มักไม่ตำรวจ นอกจากเป็นเรื่องใหญ่โตมากๆ แล้วตำรวจก็เรียกพ่อแม่มาเสียค่าปรับเท่านั้น เหตุที่ทะเลาะวิวาทในโรงเรียน จะเป็นเรื่องหญิงแย่งชาย หนุ่มหวงสาว บางทีจับแล้วก็ถามมันว่า แย่งทำไมมันมีดิอะไรหรือถึงตบแย่งมัน เด็ก ๆ ก็ตอบว่ารู้สึกมันเสียหน้า เสียศักดิ์ศรี เพราะตนยังต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน

ลุงเย็นกำลังนั่งกินเหล้าอยู่ที่โต๊ะประจำในร้านของตัวเอง คุยไปดื่มไปได้ความว่า วัยรุ่นสมัยนี้ต่างจากสมัยก่อน ไม่มีความรับผิดชอบ ทำอะไรไม่มีเหตุผล จะตีกันต่อยกันก็ไม่มีความผิด ต่างจากคนรุ่นลุงจะพูดคุยกันมากกว่าการใช้กำลัง เด็กสมัยนี้มันใช้กำลังเป็นเพราะเกมส์คอมพิวเตอร์ “สมัยก่อนแถวนี่ยังเป็นป่าเป็นนาอยู่เลย เวลาทำงานวัดก็เดินไป จากลับมันดึก ว่างก็แวนนอนตามกองฟาง เขาก็เดินต่อ”

หากต้องมีเรื่องต้องตีกัน สมัยก่อนกับสมัยนี้ต่างกันที่การใช้อาวุธ สมัยก่อนตีกันอย่างหนักที่สุดก็ใช้มีด ส่วนใหญ่ใช้ไม้และไม่ตีกันพร่ำเพรื่อ ส่วนเด็กที่ตีกันจะมีแต่โรงเรียนช่างหรือเทคนิค ติดตามพวกพอเคลียร์ปัญหาได้เป็นอันว่าจบ เด็กสมัยนี้นอกจากเรื่องการตีกันแล้ว ยังมีเรื่องติด

เกมส์ โคคเรียน มิเฟน การเรียนก็เสีย เดี่ยวก็ท้อง ลุงเข็นมีหลานก็สั่งสอนได้บ้าง ถ้าเด็กยังเลือกสิ่งไม่ดีก็ปล่อยให้ไปตามธรรมชาติ เราไปทำอะไรไม่ได้

ลุงเข็นเห็นว่าการเล่นเกมเป็นอันตรายที่ทำให้เด็กต้องหาเงินมาเล่น การหาเงินได้ง่าย ๆ ก็ไปส่งยาได้เงินดีแถมยาให้ลอง แล้วก็คิดยา พอไม่มีเงินซื้อยาที่ลักขโมย บางคนส่งยาได้ตั้งค้ก็เอามาเล่นเกมทั้งวัน การเรียนก็เสียด้วย ลุงเข็นได้เพียงแต่บ่นว่ารัฐไม่มีมาตรการป้องกันการเข้ามาของสิ่งไม่ดี เทคโนโลยีทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่รู้ว่ามีปัญหาทำไมจึงปล่อยให้เข้ามาในชุมชน

ลุงเสนอนั่งดื่มน้ำชาที่ม้าหินหน้าบ้านตามปกติ ลุงเสนอมองวัยรุ่นว่า เด็กมักทำอะไรตามใจตัวเอง ไม่มีเหตุผล ทำอะไรไม่คิด ทำอะไรทำเลย นึกจะตีกันก็ตี พ่อแม่อยากให้เรียนก็ไม่ยอม ไม่คิดถึงอนาคต ไปเที่ยว ไปอยู่กับเพื่อน ไปมีแฟน ที่เป็นเช่นนี้มันเป็นเพราะสื่อ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ เห็นแล้วไปทำตามเขา ทำตามฝรั่ง พ่อแม่ก็ไม่ทันลูก ต่างจากสมัยก่อน วัยรุ่นไม่ทำให้พ่อแม่เดือดร้อน ตีกันเสร็จก็จบ ไม่ยุ่งกันอีกไม่ลอบมาทำข้างหลังเอาตอนเปลอ สมัยก่อนสูกันซึ่งๆ หน้า ไม่มีการทำข้างหลัง

นำอำนวยการ เล่าว่า วัยรุ่นเดี๋ยวนี้หัวรั้น เลือดร้อน ตีกันบ่อย ไม่ค่อยมีเหตุผล แตกต่างจากเมื่อก่อน ตอนสมัยน้ำก็ไม่เบาเหมือนกันนะ มีเรื่องต่อยตีแต่เรื่องไม่ถึงพ่อแม่ จัดการกันเอง เดี่ยวนี้เดือดร้อนไปถึงพ่อแม่ด้วย นี้คู่มือได้เลยมีแต่แผลเป็น ทั้งเย็บทั้งแตก ส่วนใหญ่มีเรื่องเพราะเหล้า เหล้านี้กินเข้าไปแล้วเห็นนิสัยคน นิสัยออกเลย บางคนเงิบๆ พอกินเหล้าเข้าไปอะอะโวยวาย นิสัยจะเห็นกันในวงเหล้าว่าใครเป็นยังไง บางคนกินเข้าไปแล้วพูดมาก อารมณ์ร้าย แต่บางคนตอนไม่เมาดูดู พูดจาเสียงดัง พอเมาจริง ๆ แล้วไม่มีอะไร ใจดีก็มี

นำอำนวยการเล่าถึงเหตุการณ์ที่มีเรื่องที่ร้านเหล้า ว่ามีอยู่คนหนึ่งชอบทำตัวเป็นขาโจ้ประจำร้านนำราคาสูงมาก ชอบเดินไปตามโต๊ะแล้วยกแก้วคนอื่นดื่ม บางทีก็ไถเงิน ทำเป็นดีซึ่กับคนในร้าน “น้ำไปก็ทีก็เจอมันทุกครั้ง น้ำหมั้น ใส่มัน วันที่มีเรื่องก็เพราะมันมาทำร่างที่โต๊ะแล้วยกแก้วน้ำขึ้นจะดื่ม น้ำก็ใส่มันเลย ชัดกันเลย ทั้งขวดเหล้า แก้วอีกก็เอามาฟาดกัน เล่นพวกมันด้วย เพื่อนก็พร้อมใจกันสู้ เพื่อนจะรู้ว่าน้ำเป็นคนโมโหร้ายแล้วก็เอาจริง ฝ่ายขาโจ้ก็เจ็บหนักแล้วก็หายจากร้าน ไปนานเลย คนในร้านก็สบายใจแล้วยกให้น้ำเป็นฮีโร่ด้วย”

ป้าพาให้ความเห็นว่า วัยรุ่นสมัยนี้ไม่มีความเกรงใจ ไม่เคารพผู้ใหญ่ เวลามันทะเลาะกันเราเป็นผู้ใหญ่บังเอิญไปเห็นก็เข้าไปห้ามไปเตือนก็โดนสวนกลับมาว่าป้าเป็นใครมายุ่งเรื่องของผมเรียกง่าย ๆ ว่าอย่าเสือก วัยรุ่นสมัยก่อนนะ ถ้ามีผู้ใหญ่เข้าไปคุย เข้าไปห้าม ไม่ว่าจะป้าใครที่ไหนก็ยังฟัง ยังหยุด เดี่ยวนี้ไม่มีแล้ว เรื่องของใครเรื่องของมัน เดี่ยวนี้ทำอะไรไม่มียับยั้งชั่งใจเลย คิดจะทำอะไรก็ทำเลย

ส่วนพี่ลูกไก่ มองวัยรุ่นว่า เดียวนี้มันเอาแต่ใจ ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่กันแล้ว พุดยากเตือนยาก วัยรุ่นมันซ่าทั้งไปซึ่งรถ รถคว่ำ ถลอกปอกเปิก มันน่าจะเจ็บหนักๆ หน่อย น่าจะแขนหักมันจะได้ เจ็บ แต่ถึงมันจะเจ็บหนักมันก็คงไม่เจ็บง่าย ๆ ถ้าเป็นผู้หญิงจะมีปัญหาเรื่องผู้ชาย อยู่กันเป็นคู่ๆ เดียวนี้มันมีครอบครัวกันไว พอดึกๆ ก็ออกกันไปเป็นคู่ เข้าห้องอยู่เป็นคู่ ทะเลาะกันก็เลิกกัน อยู่กันไม่ยึด เด็กเดี๋ยวนี้มันไม่ฟังใคร ห้ามไม่ฟัง เดียวนี้มีความรุนแรงเยอะ แต่ทุกอย่างก็อยู่ที่เด็กนะ มันจะคิดได้หรือไม่ได้ แม้แต่ป่าดามีอาชีพเย็บผ้าอยู่บริเวณหน้าร้านตัดผม ป้าบอกว่าเจอบ่อยเด็กวิ่งไล่ตีกัน ฟันกัน บางทีนั่งอยู่มันก็มาวิ่งผ่านหน้า เดียวนี้มองหน้ามองตากันไม่ได้นะ มองแล้วตีกันหาเรื่องกัน แต่ก็รู้สึกเฉยๆ เวลาใครตีกัน ก็เรื่องของใครของมัน ชีวิตใครชีวิตมัน แต่เดี๋ยวนี้มันมีเรื่องกันง่าย คนจะตายอยู่ที่ไหนก็ตายได้ ส่วนพี่กานต์เป็นเจ้าหน้าที่สถานรับเลี้ยงเด็ก ของกรมประชาสงเคราะห์ อธิบายว่าวัยรุ่นสมัยนี้ต่างจากสมัยก่อนมาก สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป มีเทคโนโลยีความเจริญมากขึ้น เวลาเลิกเรียนก็แวะเที่ยวห้าง เที่ยวที่อื่นก่อนกลับบ้าน สมัยก่อนเลิกเรียนก็กลับบ้านตรงเวลา เด็กสมัยนี้ไม่มีสัมมาคารวะ ขำหัวผู้ใหญ่ ไม่นอบน้อม เด็กสมัยนี้ ยังไงก็ต้องเคารพเกรงใจผู้ใหญ่ ส่วนปัญหาหาเสพติดในชุมชนที่พี่ดูแลก็มี มีอยู่ในที่ลับตาต้องเข้าไปด้านในหลังวัด วัยรุ่นมั่วยากัน ตอนกลางคืน เสียงดัง อาละวาด หรือก็กคะนอง เด็กที่อยู่แถวนั้นในสิ่งแวดล้อมเดิมๆ ก็กลับไปคิดยาเด็กมันเจอทุกวัน สภาพแวดล้อมทำให้เด็กมั่วสุขุม เช่นเดียวกับพี่ปรานค์ เป็นเภสัชกรที่ร้านยาแห่งหนึ่งใกล้ชุมชน เล่าว่าวัยรุ่นกินเหล้ามาแล้วทะเลาะกัน เหมือนไม่ถูกกันระหว่างวัยรุ่นเจ้าถิ่นกับห้องเช่า แย่งสาวกันก็มี ส่วนใหญ่จะเกิดช่วงห้าทุ่มถึงตีสาม บางทีพินอนไม่ได้เพราะเสียงทะเลาะกันดังมาก ขว้างขวดเสียงดัง เออะโวยวาย แต่ก็ไม่อยากลุกมาดูเพราะเหมือนดูหนังเรื่องเดิมที่ฉายซ้ำ คนแถวนี้เห็นเป็นเรื่องปกติ ไม่กล้าเข้าไปยุ่ง เวลาเกิดเรื่องมักจะเงียบเร็ว คนจะไม่ค่อยออกมา แจ้งตำรวจว่าตำรวจจะมากก็เลิกตีกันไปแล้ว

พี่ปรานค์ยังให้ความคิดเห็นต่ออีกว่า วัยรุ่นอยากแสดงตัวว่า กูแน่ กูใหญ่ ต้องการแสดงอำนาจให้คนอื่นยอมรับ พี่ปรานค์วิเคราะห์ว่าเด็กพวกนี้เกิดจากครอบครัวที่ตามใจ เวลาถูกทะเลาะกับเพื่อนก็ถูกลดส่งเสริมลูกให้เอาเรื่อง ต้องแก้ที่พ่อแม่ สมัยนี้มีลูกกันขณะที่พ่อแม่ยังไม่พร้อม มีก่อนวัยอันควรก็เยอะ ไม่มีเวลาดูแลลูกอีก ทำงานกันทั้งคู่ ก็เลยเกิดเป็นปัญหาสังคม พี่ปรานค์สรุปว่า เด็กสมัยนี้มีสิ่งล่อใจเยอะ แต่ขึ้นอยู่ที่ตัวเด็กว่าจะเข้มแข็งแค่ไหน อยู่ที่ความคิดของเด็ก แต่ก็ขึ้นอยู่กับการครอบครัวด้วย ครอบครัวมีความสำคัญในการสอนและดูแลเด็กให้ไกลจากสิ่งชั่วๆหรืออบายมุข พี่ปรานค์เคยพาเด็กไปเล่นเกมที่ร้านใกล้ๆ บรรยากาศภายในร้านทึม ๆ ส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายอายุ 14-15 ปี ไม่เรียนหนังสือรวมตัวกันเล่นเกมส์ ขณะที่เล่นก็สลับค่าแม่่งมึง ไอ้ห่า ไอ้สัตว์เมื่อเจอกันก็ทักทายกันด้วยคำหยาบคาย ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์

ขณะที่ พี่ปองหลานสาวประธานชุมชน มีท่าทีประหลาดใจเมื่อต้องพูดเรื่องวัยรุ่น พี่ปองถึงกับขึ้นเสียงสูงว่าวัยรุ่นหรือ “กะหรี” วัยรุ่นเดี๋ยวนี้มันง่าย มันมั่วไปหมด แม่เราเลี้ยงเรามาแบบปล่อยให้คิดเอง เราก็คิดได้เองนะ เราก็เคยหើย เคยคุมม้า ยาอี มาก่อน ตอนอายุ 22-23 นี่หើยสุดๆ เหมือนกัน พอโตก็เลิกได้เอง มันอยู่ที่ใจ อย่างญาติของเรา พ่อแม่หวังสูงกับลูกมาก พ่อมันตีกรอบไว้ ลูกเลยหើยหมดทุกคน พ่อมันบังคับมาก ลูกไม่ได้ตั้งใจก็ไล่เตลิดหมด

พี่ปองเล่าถึงตอนเรียนเทคนิคช่างอุตสาหกรรมมักมีเรื่องตลกกันแต่ไม่บ่อย บางทีก็ต้องหลบเวลาขึ้นรถเมล์ต้องดูก่อนว่ามีคู่อริอยู่ในรถหรือเปล่า บางทีก็ต้องกระเบิดมือ กระเบิดขวดไปด้วย

อานตร ทำงานห้องสมุดในชุมชน ให้ความเห็นว่า เด็กเดี๋ยวนี้คือ ชน ขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูนะ พ่อแม่มันปล่อยไม่ดูแล บางคนพ่อแม่ไม่มีเวลา มั่วแต่ทำมาหากิน ขาดการดูแลจากพ่อแม่ เด็กมันไม่สนใจอนาคตกันเลย ไม่อยากไปเรียนก็ไม่เรียน ไม่มีใครบังคับ เด็กก็ไม่มีความรู้เรื่องที่เป็นประโยชน์ ไม่มีกฎระเบียบ พอโตมาไม่รู้หนังสือ ทำมาหากินอะไรก็ได้ มันก็อยู่ในวังวนเดิมๆ จนไม่มีกิน ปัญหาสังคมมันก็เกิด เกิดตั้งแต่พ่อแม่ที่ไม่พร้อมจะมีลูก พอมีลูกแล้วไม่พร้อมจะเลี้ยง ความรู้ก็ไม่มีความ ไม่มีเงินไม่มีพ่อแม่มันโตไม่พอ ลูกมันก็มีปัญหา แล้วพอโตเป็นวัยรุ่นก็วนกลับมาปัญหาเดิมอีก เป็นอยู่อย่างนี้ อีกอย่างคือการให้รู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อป้องกันเด็กไปก่อปัญหา ให้รู้ทางป้องกัน ให้รู้จักอันตรายและรู้ทางหลีกเลี่ยง โรงเรียนจึงเป็นที่สำคัญเหมือนกัน แต่โรงเรียนก็ไม่ทำหน้าที่ ปัญหาสังคมก็ไม่หมดไป ไม่มีใครช่วยกันจริงจัง คนส่วนใหญ่ก็สนใจแต่เรื่องตัวเอง แต่ไม่ได้มองว่าตัวเองต้องอยู่ในสังคม และไม่รู้ว่่าที่ตัวเองเป็นต้นเหตุของปัญหาสังคมบ้างหรือไม่

การให้ความหมายวัยรุ่นของผู้ใหญ่ เป็นการตีความวัยรุ่นตามประสบการณ์ จากจำนวนผู้สนทนากลุ่มร้อยละ 99.0 ให้ความหมายวัยรุ่นในด้านลบ คือ วัยรุ่นสมัยนี้โอสรเสรีเกินขอบเขตประพฤติน่าไม่เหมาะสม แข็งกระด้าง ไม่อยู่ในโอวาท ชอบสร้างปัญหา ชอบหาเรื่อง เกเร เสเพล มั่วสุม สูบบุหรี่ การที่ผู้ใหญ่มองวัยรุ่นในด้านลบ เนื่องจากผู้ใหญ่เปรียบเทียบกับตัวเองเมื่อคราวที่เป็นวัยรุ่นในอดีต และพยายามนำเด็กและเยาวชนปัจจุบันกลับไปสู่ยุคเดียวกับตน การยกตัวอย่างเปรียบเทียบต่างกาลเวลาทำให้ผู้ใหญ่เข้าใจว่าความรุนแรงที่ตนเคยเผชิญมานั้น ไม่รุนแรงเหมือนสมัยนี้ โดยข้อเท็จจริงแล้ว รูปแบบความรุนแรงในอดีตกับปัจจุบันในภาพรวมแล้วแทบจะไม่แตกต่างกัน เพียงแต่ในปัจจุบันการสื่อสารทั้งภาพและเสียงเรื่องความรุนแรงมีความรวดเร็วฉับไว และสร้างภาพความรุนแรงให้ดูน่ากลัวมากกว่าอดีต

ส่วนที่สี่ **โลกชีวิตของเด็กและเยาวชนกับความรุนแรง**

โลกชีวิตเด็กและเยาวชน เป็นชีวิตที่สับสน วุ่นวาย ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง เด็กต้องการให้พ่อแม่มองเห็นว่าเขามีตัวตน มีชีวิต ไม่ใช่มองเขาเป็นวัตถุสิ่งของ ที่หยิบจับเมื่อพอใจ พวกเขาต้องการให้คนในชุมชนยอมรับเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพราะบางครั้งเด็กเองยังไม่แน่ใจในบทบาทของตน เขาต้องการรู้ว่า เขาต้องแสดงบทบาทใดในสังคม เขามีความสำคัญอย่างไรในสังคม หรือเขายังเป็นเด็กอยู่ หรือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คือ การพยายามหาอัตลักษณ์ที่แสดงออกด้วยการแต่งตัว การเจาะตามร่างกาย การใช้คำพูดที่เข้าใจกัน และการอยู่รวมเป็นกลุ่ม เป็นต้น นอกเหนือจากการแสดงอัตลักษณ์เพื่อปกป้องตัวตนของเด็กและเยาวชนแล้ว สิ่งที่เด็กและเยาวชนต้องเผชิญคือความรุนแรงที่เกิดจากโครงสร้างสังคม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในชุมชน ปัญหาครอบครัว และโครงสร้างทางวัฒนธรรมของการอยู่เป็นกลุ่ม ที่ชักนำให้เกิดความรุนแรงขึ้นได้เช่น การยกพวกตีกัน การเขม่นหมั่นไส้ การตบตีเพื่อแย่งแฟน การจับกลุ่มชิงรถมอเตอร์ไซด์ เป็นต้น ความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ความเป็นพวกเดียวกันของกลุ่มเพื่อน ได้กลายมาเป็นสิ่งที่คุกคามชีวิตวัยรุ่น จากเรื่องราวต่าง ๆ ข้างต้น พบคำตอบได้จากเรื่องเล่าของเด็กและเยาวชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร ดังนี้

เด็กเลิกเรียน เพียรเที่ยวเตร่

กู่ เด็กชายวัย 14 ปี เรียนไม่จบชั้นมัธยมปีที่ 2 ครอบครัวมีปัญหาพ่อแม่แยกทางกัน กู่อาศัยอยู่กับตาที่บ้านเช่าในชุมชน กู่จะเที่ยวไปเที่ยวมาระหว่างบ้านตากับบ้านย่า ส่วนใหญ่กู่มักไปอยู่บ้านย่าตลอดวันและกลับมานอนที่บ้านตาในตอนกลางคืน บางทีก็พักที่บ้านย่า ในช่วงกลางวันกู่ก็ชวนเพื่อนที่ไม่เรียนด้วยกันในชุมชนขี่มอเตอร์ไซค์ไปเที่ยวเล่น หรือไปนั่งเล่นดูหนังฟังเพลงที่บ้านเพื่อน บางวันก็ไปตกปลาเอาไปขาย ได้เงินมาก็ไปเดินห้าง ชื้อบุหรี่ยี่ ลักษณะท่าทางของกู่เป็นเด็กค่อนข้างพูดน้อย โดยเฉพาะในสายตาของผู้ที่ยังไม่คุ้นเคย บุคลิกภายนอกของกู่เป็นคนเงียบขรึม ถ้าอยู่กับกลุ่มเพื่อนจะเฮฮา เออะอะโววาย และเป็นแกนนำของกลุ่ม ในสายตาของคุณตาของกู่ มองว่าหลานไม่ได้ทำตัวดีอะไร เขาประพาดิตัวตามปกติของเด็ก จากคำบอกเล่าว่า “ไม่เห็นมันคืออะไร ก็ตามประสาเด็ก”

กู่ไม่ยอมเรียนหนังสือทำให้สอบตกในชั้นมัธยมปีที่ 2 ไม่ได้ไปซ่อมจึงเลิกเรียน กู่มีชีวิตในโรงเรียนเหมือนเด็กทั่วไป ถูกจัดอยู่ในห้องเรียนอ่อน ครุ้มักละเลยเด็กห้องเรียนอ่อน เพราะเบื่อระอากับพฤติกรรมของเด็ก เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจเรียน ขุยและเล่นกันในเวลาเรียนรวมถึงกู่ด้วย นักเรียนในห้องมักรวมหัวกันสร้างวีรกรรมเพื่อแกล้งครูที่ตัวเองไม่ชอบหรือครูที่ไม่ถือสา

กู่ถือเป็นแกนนำกลุ่มเด็กคนหนึ่งในกลุ่ม เพราะเวลาที่กู่จะทำอะไรจะมีคนเห็นดีด้วย กู่จะแกล้งใคร รังแกใครก็ไม่มีใครกล้าทำอะไร แต่กู่เองก็ไม่ได้ใช้ความเกรงใจของเพื่อนในการข่มเพื่อนบ่อยนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการเล่นเชิงหยอกล้อมากกว่า

ให้น้องเรียกว่าแม่

ขุนกับยูอี้เป็นพี่น้องกันอยู่ในครอบครัวที่แตกแยก พ่อมีภรรยาใหม่ แม่เลี้ยงลูก 4 คนด้วยตัวคนเดียว คือ ยูอี้ ขุน และน้องชายอายุ 10 ปี กับน้องสาวอายุ 2 ปี

ยูอี้ เป็นพี่คนโตอายุ 20 ปี เรียนไม่จบปวช. สมัยเรียนไม่ชอบเรียน เบื่อเรียน โดดเรียนบ่อย แต่ไม่ได้เที่ยวเตร่ที่ไหน อยู่บ้านสังสรรค์กับเพื่อนๆ แม่ของยูอี้ก็ไม่ได้ทำอะไร ไม่ได้บังคับลูกในสิ่งที่ไม่อยากทำ ยูอี้เล่าว่า “ตอนเรียนก็เหมือนกัน แต่ไม่ได้ไปเหลวไหลที่ไหน ถ้าโดดเรียนก็จะอยู่บ้านตัวเองหรือบ้านเพื่อน แค่นี้ก็เที่ยวเรียน อยู่บ้านสบายกว่า แม่ก็ไม่ว่าอะไร”

ยูอี้พยายามหางานทำเพื่อช่วยแม่หาเงิน แต่เปลี่ยนงานบ่อยเพราะยังหางานที่ถูกต้องและถนัดไม่ได้ (สันนิษฐานตามคำบอกเล่าของสะใภ้คนหนึ่งที่บ้านนี้และคนในชุมชนว่าอาจเป็นเพราะนิสัยไม่ยอมคน ไม่รับฟังความคิดเห็นคนอื่น จึงทำให้ทำงานไม่ได้นาน ด้วยเหตุไม่ฟังใครนี้ทำให้ยูอี้ทะเลาะและมีเรื่องขัดใจกับสะใภ้ที่อยู่ร่วมบ้านเดียวกันมาแล้ว)

ยูอี้มีสามีแล้ว ทั้งสองยังไม่มีลูกด้วยกันเพราะยังไม่พร้อม และอายุยังน้อย สามีของเธอย้ายมาอยู่ด้วยกัน เนื่องจากทางครอบครัวของสามีไม่ชอบเธอ และสามีเองก็มีเรื่องทะเลาะกับพ่อเรื่องการเรียน ยูอี้ทะเลาะกับสามีอยู่บ่อย ๆ และใช้ถ้อยคำรุนแรงต่อกันเพราะอารมณ์เสียจากการเสียไปบางทีก็ทุบตีกันเพราะเรื่องเล็กน้อย เช่น เกี่ยงกันเลี้ยงน้อง หรือสามีชอบออกไปเที่ยวกับเพื่อน

ยูอี้และสามีสูบบุหรี่ แต่ยูอี้ลดการสูบลงเพราะต้องเลี้ยงน้อง ส่วนสามีจะสูบเมื่อเล่นไพ่ ยูอี้เลี้ยงน้องคนเล็กที่อายุเพียง 2 ขวบตั้งลูกตัวเอง ให้น้องเรียกตนเองว่าแม่ ส่วนแม่แท้ๆ ให้น้องเรียกว่ายาย ตอนนี้เริ่มให้น้องเรียกแม่จริง ๆ ว่า “แม่จ๋า” เพื่อเป็นการบอกน้องโดยนัยว่าใครคือแม่แท้ ๆ ของน้อง แม่มีน้องคนนี้ช่วงที่มีปัญหาเกี่ยวกับพ่อ เพราะพ่อไปมีภรรยาใหม่ซึ่งเป็นคนบ้านใกล้เคียง ทำให้แม่เศร้ามากกับเรื่องนี้ ยูอี้เองก็โกรธพ่อและผู้หญิงคนนั้นมากเพราะเป็นคนที่ยึดกันดี เธอไม่พูดกับคนใหม่ของพ่ออยู่ 2 ปี ยูอี้เล่าว่าเคยโกรธพ่อก่อนมาก คำด้วยคำหยาบรุนแรง (ยูอี้ไม่ได้พูดคำนั้นให้ฟัง) ไม่คิดถึงความเป็นพ่อลูก จนเวลาผ่านไปแล้วจึงคิดได้ว่าเรื่องชีวิตคู่เป็นเรื่องของคน 2 คน เช่นเดียวกับปัญหาที่เธอกำลังประสบเช่นกัน

เด็กชายสุภาพ

ชูท นักเรียนเรียนคืออายุ 15 ปี ชูทเป็นเด็กกิจกรรม รับผิดชอบที่เป็นหัวหน้าห้อง ชูทใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนด้วยการเล่นบาสกับเพื่อน ๆ และเป็นนักกีฬาของโรงเรียนด้วย ช่วงวันหยุดชูทจะหา

รายได้พิเศษเป็นพนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหารกับเพื่อนสนิทคนหนึ่ง ชู้ที่มีอหิวาต์สุขภาพเรียบร้อย อ่อนน้อม แต่ครอบครัวแตกแยกเพราะพ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่ชู้ยังเด็ก ๆ ตอนชู้เล็ก ๆ เคยอยู่บ้านพ่อ ญาติๆของพ่อช่วยกันเลี้ยงชู้ และไม่ยอมให้แม่เข้าไปยุ่งมากนัก แม่ต้องต่อสู้กับญาติทางพ่อพอสมควรกว่าจะมีชีวิตที่สงบสุข (ขณะที่แม่เล่าเรื่องราวและวิธีการอบรมสั่งสอนชู้ จะมีท่าทางปิดบังรายละเอียดบางอย่างที่เกี่ยวกับความขัดแย้งของพ่อกับแม่ ไม่มีการอธิบายและเล่ารายละเอียดใดๆ เกี่ยวกับปัญหาการแยกทาง สรรพนามที่ใช้เรียกพ่อหรือญาติทางพ่อฟังดูเหินห่าง แม่พยายามบอกความน้อยเลี้ยวๆ แต่สื่อให้เข้าใจมากกว่า ตัวอย่างเช่น กว่าจะแม่จะพาลูกมาอยู่ด้วยกันก็เมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมาตัวเอง ตอนแรก ๆ น้องก็ดื้อเหมือนกันนะ กว่าจะสอนให้เป็นแบบนี้ได้ก็ต้องใช้เวลาและอดทน ตอนนีดีขึ้นมา แม่ก็ไม่รู้ว่าทางนั้นเค้าเลี้ยงมาอย่างไร) โศกคดียของชู้ ที่ได้ย้ายมาอยู่กับแม่และยาย แม่ภูมิใจและไว้วางใจในตัวชู้ ชู้ไม่เคยออกนอกกลุ่มนอกรทาง เวลามีปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ชู้จะเล่าให้แม่กับยายฟัง

เด็กโพง

ทูน อายุ 13 ปี เรียนแค่ชั้นป.2 อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ อยู่กับพ่อแม่ที่ห้องเช่าอุปนิสัย เงียบ ค่อนข้างขี้อาย พูดน้อย ช่วยเหลืองานบ้านได้ดี ตกเย็นทูนจะไปเล่นกับภูและเพื่อนๆ แม่ของทูนดื่มสุราค่อนข้างจัด พ่อมีภรรยาใหม่ (จากคำบอกเล่าของปุ่น) ทูนมักถูกล้อเลียนเรื่องอ่านหนังสือไม่ออกอยู่บ่อยครั้ง เช่น “เรียกไอ้ทูนมาอ่านหน่อย” “ไอ้ทูนอ่านหนังสือเก่งนะ” แต่ทูนไม่โกรธและไม่เคยมีการตอบโต้ต่อคำล้อใด ๆ ทูนจึงเป็นคนใจเย็น สุขุม ไม่เอาเรื่องใคร คนในชุมชนมักมองว่าการอ่านหนังสือไม่ออกเป็นจุดอ่อนและเป็นปมด้อยของเด็กและชุมชน ผู้ใหญ่มักปฏิบัติกับทูนแบบดูถูกเหยียดหยาม แต่ทูนเองไม่ได้ใส่ใจกับทำที่นั่น ๆ บางทีทูนก็ไม่เข้าใจการกระทำของคนรอบข้าง นาน ๆ เข้าการล้อเลียนก็กลายเป็นความรุนแรงสำหรับทูน “มันเลวร้ายแค่ไหนกับการอ่านหนังสือไม่ออก”

กิจวัตรประจำวันของทูน ตื่นมาช่วยแม่ซักผ้า ตากผ้า กินข้าว ซื่อของให้แม่ เล่นกับเพื่อน ๆ ทูนไม่มีจักรยานเป็นของตัวเอง จึงต้องเดินตามกลุ่มเพื่อนอยู่เป็นประจำ นาน ๆ ครั้งทูนจึงได้ขี่จักรยานของเพื่อนเล่น ในช่วงกลางวันที่ผู้คนออกไปข้างนอก ทูนชอบยืนอยู่ตรงระเบียงหน้าห้อง มองไปข้างหน้าท่ามกลางแสงแดดจ้า ส่วนในตอนมืดที่เพื่อน ๆ กลับเข้าบ้านแล้ว ทูนก็จะยืนตรงระเบียงอีก (อยากรู้ความคิดของทูนว่าในใจกำลังคิดถึงเรื่องอะไร)

ลูกคนกลาง ต่างสุดขั้ว

มด อายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีบุคลิกเงียบขรึม วางมาดเป็นผู้ใหญ่ ดุดเพื่อน มดมักจะอยู่ไม่ติดบ้าน ชอบออกไปข้างนอกเล่นกับเพื่อน หรือขี่รถจักรยานหรือจักรยานยนต์

เล่นกับเพื่อน กลุ่มของมด คือทูน กู๋ และสมู๊ท รวมทั้งเด็กผู้ชายคนอื่นอีก 3-4 คน ชอบเล่นประทัด โทรศัพท์คุยกับเพื่อน บางครั้งเล่นการพนันที่เป็นเกมส์ตู้ (ตู้สล็อต) ตั้งอยู่ชอยข้างๆ

มดเป็นลูกคนกลางแตกต่างจากพี่น้องคนอื่นๆ เพราะคนอื่นจะชอบอยู่บ้าน เงียบๆ เรียบร้อย มดไม่สนิทกับพี่ชายมากนัก พี่ชายมีโลกส่วนตัวอยู่กับเกมส์คอมพิวเตอร์และทีวีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนน้องชายของมด ชอบทำตามมดและอยากออกไปเล่นข้างนอกกับมดและเพื่อนๆ แต่มดไม่ชอบให้น้องไปด้วย เพราะต้องดูแล รู้สึกรำคาญน้อง

แม่มักบ่นมดอยู่บ่อย ๆ เกี่ยวกับความขี้เกียจไม่ชอบอ่านหนังสือ ชอบเที่ยวเล่นและติดเพื่อน ถึงแม้ว่าแม่จะชอบบ่นมด มดรู้สึกเฉย ๆ เพราะชินแล้ว แต่สิ่งที่มดไม่อยากได้ยินคือ แม่ชอบเปรียบเทียบมดกับคนอื่น ๆ ที่ดีกว่า

คุณแม่อิตไพ

อู เป็นสาวอายุ 21 ปี มีลูก 2 คน คนโตเป็นผู้หญิงอายุ 4 ขวบ คนเล็กเป็นผู้ชายอายุ 1 ขวบ อูเรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากตั้งท้องจึงต้องออกจากโรงเรียน อูจึงย้ายมาอยู่ที่บ้านสามี สามีของเธออายุ 25 ปี อูเล่าว่า “ตอนเรียนก็ไม่ได้เกเรอะไร แต่พอช่วงปิดเทอมได้เจอผู้ชายคนนี้ก็ชอบพอกันแล้วมีอะไรกัน อูถือว่าเป็นผู้หญิงต้องเสียความบริสุทธิ์ครั้งเดียว มีสามีคนเดียวไม่อย่างนั้นก็เหมือนผู้หญิงอย่างว่า (หากิน) แต่พอมีลูกชีวิตก็เปลี่ยน เมื่อก่อนตัวติดกัน ไปไหนไปด้วยกัน เดี่ยวนี้อยากไปไหนด้วยกันก็ไปไม่ได้เพราะต้องดูแลลูก เอาลูกไปด้วยก็ลำบาก สามีไปคนเดียวก็ไม่อยากให้ไป แต่ก็ห้ามไม่ได้ เมื่อก่อนพอสามีกลับบ้านดึกก็โทรตาม หรือไม่ก็ไปตาม เดี่ยวนี้เหนื่อย เลิกตาม จะกลับก็กลับ ไม่กลับก็ไม่ว่า แต่ก็แอบน้อยใจนะ เค้าน่าจะกลับมาช่วยดูแลลูกกลับมาอยู่เป็นเพื่อนเราบ้าง แต่แฟนนี่เดใจไม่ถูก บางวันดีใจหาย บางวันอารมณ์ร้ายทั้งตบทั้งด่า

อูเป็นคนขยันชอบค้าขายมาตั้งแต่เด็ก เพราะคลุกคลีกับการค้ามาตั้งแต่เล็ก ครอบครัวอูค้าขาย พ่อแม่แยกทางกัน พอย้ายมาอยู่กับสามีตอนอายุประมาณ 16 ปี ก็ยังหาช่องทางค้าขายอยู่ จนมีเงินใช้จ่าย ไม่ลำบากนัก ถ้าเทียบกับบ้านหลังอื่นในบริเวณเดียวกัน อูไม่เป็นหนี้ ถึงแม้จะเล่นการพนันบ้างเป็นครั้งคราว อูกล่าวว่า “ส่วนใหญ่จะหาของมาขาย ไปซื้อของลูก ๆ มาขายก็พอมีเงินใช้จ่าย บางทีก็ทอดลูกชิ้น บั๊งบาร์บีคิวขาย อาหารพวกนี้จะทำเยอะ ๆ แล้วขนไปขายที่บ่อนตรงข้างโต๊ะสนุ๊กเพราะขายดี คนที่เล่นไฟคิดลมไม่ได้กินข้าวก็ซื้อกินเพราะกินสะดวก ไปขายที่นั่นหมดเร็ว”

สามีของอูมักดื่มเหล้ากับเพื่อนๆ หลังเลิกงานในตอนเย็น เคยถูกจับคดีมาแล้วจับจนทำให้อูและลูกๆ ต้องตื่นกลางดึกเพื่อไปโรงพักและติดต่อเรื่องคดีที่ศาล เสียเงินค่าปรับ หลังจากที่ถูกจับคดีมาแล้วจับทำให้สามีทำตัวดีขึ้น ไม่ค่อยดื่มเหล้ากับเพื่อน ๆ หรือวันไหนดื่มก็จะไม่กลับบ้าน แต่อูไม่เชื่อว่าสามีจะประพฤติดีได้ตลอดไป เพราะเคยมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นมาแล้ว พอทำผิดก็จะ

สำนึกผิดแล้วกลับไปทำผิดอีก นอกจากเรื่องดื่มเหล้าแล้ว สามียังเข้าสู้อีกด้วย อุเล่าว่า “สามียังไปติดนักร้องคาเฟ่ ทะเลาะกันใหญ่โต ถึงขั้นจะเลิกกัน แต่สงสารลูก” ผู้หญิงที่คาเฟ่เคยมาหาเรื่องถึงที่บ้าน อุก็ไม่ยอมเพราะยังงี้ก็สามียังของตัวเอง ไม่ยอมให้ใครง่าย ๆ เพราะว่ารัก อุเคยคิดว่าถ้าเราหมดรักเค้า เราคงสบายใจ อยู่กับลูกก็มีความสุขดี เวลาเค้าไปไหนก็ไม่ต้องคิดถึง “ตอนนี้ยังตัดขาดสามียังไม่ได้ เรายังรักเค้ามาก”

ชีวิตของอุอยู่ในวงไพ่ทุกวัน เรียกว่า “เล่นไพ่ไปเลี้ยงลูกไป” ขณะเดียวกันเพื่อนร่วมวงก็ช่วยกันเลี้ยงช่วยกันดี เพราะเด็กจะจนมาก ทุกคนในวงไพ่จะดีใจถ้าเด็กกลับบ้าน อุบอกว่า “เล่นไพ่เพื่อผ่อนคลายเป็นทุกข์ที่สามียังมีผู้หญิงอื่น”

เขียนการพนัน

ผู้ อายุ 20 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชีวิตของผู้นี้เรียนอยู่กับวงการพนัน ผู้เล่นการพนันเป็นแทบทุกประเภท ผู้บอกว่า “เล่นไพ่ ไม่โกงไม่สนุกนะ สนุกตอนได้โกงนี่แหละ เสี่ยงว่าเค้าจะจับผิดเราได้มัย ใครจะมีชั้นเชิงในการโกงเก่งกว่ากัน เนียนกว่ากัน แล้วก็ขึ้นอยู่กับโชคด้วยนะ ใครโชคดีโชคร้าย” บ่อนที่ผู้ไปเล่นเป็นประจำคือบ่อนข้างโต๊ะสนุกใกล้ ๆ ชุมชน บ่อนอื่นที่เคยไปเล่น เช่น พระราม 3 บางบอน ตรอกข้าวสาร ผู้ไม่รู้ตัวว่าเล่นไพ่เป็นตั้งแต่เมื่อไหร่ ผู้รู้ว่าเขาโตมาในวงไพ่นั้นพ่อของผู้ และญาติ ๆ เป็นเขียนพนันกันทั้งนั้น

ผู้หาเงินจากการเล่นไพ่ ผู้เคยสมัครเข้าไปเป็นทหารอยู่ในกองพันแถวบางเขน ถึงอยู่ในกองพันแต่ก็ยังไม่พ้นวงการการพนัน ผู้เป็นคนปล่อยเงินกู้ให้กับครูฝึกและร่วมเล่นพนันด้วย ในกองพันมีบ่อนอยู่ในนั้น ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าถูกสั่งขังคุกไม่กี่วัน แล้วก็กลับเข้าสู่วงจรเดิม ๆ

แม่เล่าว่า “ผู้ไม่ได้ทำอะไรหรอก วันๆ อยู่แต่ที่บ่อน เคยสมัครไปเป็นทหาร ไม่รู้มันคิดอะไรของมัน ไปอยู่ที่ค่าย 4 เดือน แล้วพอเค้าปล่อยให้กลับบ้าน มันก็กลับมาอยู่บ้าน 7 เดือน จนทางการปลดประจำการพอดี ใ้มันทำอะไรตามใจ มันบ้า ๆ บอ ๆ”

เกแต่นำรัก

สมุท เป็นเด็กชายอายุ 13 ปี อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สมุทเรียนในห้องที่ถูกจัดว่าเป็นเด็กเรียนอ่อน เจาะหูข้างซ้าย “ครูไม่กล้าว่าหรอก เรียนยังไม่ค่อยได้เรียนเลย เล่นกันซะมากกว่า ไม่มีครูคนไหนกล้ามายุ่งมาก มีแต่ครูภาษาไทยที่กล้าตี ครูแหม่ง โคตรดุเลย แต่ชอบเรียนวิชานี้แหละ แล้วก็ชอบเรียนพลด้วย เป็นนักกีฬาโรงเรียนด้วย” พ่อของสมุทมีภรรยาหลายคน ทำให้สมุทไม่ได้อยู่กับแม่ และพ่อยังดื่มเหล้าทุกวัน เวลาพ่อเมากลับมาจะเสียงอะอะโวยวาย และหาเรื่องคนในบ้าน จนสมุทไม่ชอบคนเมา แม่เลี้ยงของสมุทชอบเปรียบเทียบสมุทกับเด็กคนอื่น ๆ ในชุมชนที่อยู่ในวัย

เดียวกัน ทำให้สมูรู้สึกอึดอัด แต่สมูไม่เคยคิดที่จะแสดงออกว่าจะต้องทะเลาะเบาะแว้งให้ตีเท่าคนอื่นให้ได้ เพราะสมูคิดว่า การไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใครก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีแล้ว แม้สมูจะอยู่กับพ่อและแม่เลี้ยง แต่ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร แม่เลี้ยงเป็นคนคอยดูแลเขาอย่างสม่ำเสมอ พ่อเอาแต่ดื่มเหล้าเมาเกือบทุกวัน ในวันเสาร์-อาทิตย์ของบางสัปดาห์แม่แท้ ๆ ของสมูจะมารับไปเที่ยวหรือพาไปที่บ้าน ชีวิตโดยส่วนใหญ่ของ สมูอยู่กับแม่เลี้ยง แม้ว่าแม่ใหม่จะดูแลสมูเหมือนลูกตัวเอง แต่สมูก็ยังรู้สึกเหมือนคนในครอบครัวไม่สนใจเขาและรู้สึกว่าตัวเขาไม่ใช่นางหนึ่งของบ้านจนไม่อยากอยู่บ้าน

ชีวิตที่โชกโชน

เลย์ อายุ 16 ปี เป็นเด็กต่างจังหวัด เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ 2-3 ปีมาแล้ว เลย์เคยอยู่ในชุมชนแถวคลองเตยและติดยา ญาติจึงไปรับเพื่อพาไปบำบัดติดยา และย้ายมาอยู่ในชุมชนแห่งนี้ เลย์ทำงานเป็นช่างทำหินอยู่กับคนรู้จักของน้ำสาว เลย์จึงสนิทกับน้ำมากกว่าพ่อแม่ พ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่เลย์อายุ 8 ขวบ เลย์จำได้และเห็นภาพที่พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ พ่อทำร้ายร่างกายแม่ เลย์จึงรู้สึกเฉยชากับความเจ็บปวดและการทุบตี

เลย์มักเล่นไพ่กับเด็ก ๆ เวลาว่างจากงาน การเล่นไพ่ “วงเล็ก” นี้ จะไม่ใช้เงินหรืออาจใช้เงินจำนวนน้อยมากในการเล่น เด็ก ๆ จะมีการครูปการ์ตูนที่นำมาใช้แทนเงินในการเล่น การ์ดที่ใช้เล่นนี้ได้มาจากของแถมขนมกรุบกรอบ และมีขายที่โรงเรียน เวลาเล่นเลย์จะใช้กลโกงต่าง ๆ นานาในการเล่น ทั้งเปลี่ยนไพ่ ซ่อนไพ่ แลกไพ่กับคนข้างๆ และใช้วิธีการพูดหลอกล่อน้อง ๆ ว่าตัวเองมี 98 แต้มสูงให้น้อง ๆ กลัวจนไม่กล้าสู้ แล้วเลย์ก็จะได้ไพ่ไป เมื่อน้องที่เล่นด้วยไม่มีไพ่ ก็เกิดการขายไพ่ 10 ใบ ราคา 1 บาท เลย์ชอบออกไปเที่ยวกลางคืนบ่อยครั้ง ถ้ามีคนชวนหรือมีเงินเที่ยว เลย์ชอบเที่ยวผู้หญิง ส่วนใหญ่ผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกันเป็นวัยรุ่นแถวชุมชน เลย์บอกว่าเคยทำให้ผู้หญิงท้องแต่ก็ได้ให้ผู้หญิงไปทำแท้ง

ซุม เป็นเด็กหนุ่มวัย 17 ปี ที่มีชีวิตที่โชกโชนไม่แพ้เลย์ ซุมมีแฟนชื่อเกด เขาเคยถูกตำรวจจับแล้วได้รับการปล่อยตัวเพราะพ่อของเกดซึ่งมีอิทธิพลในละแวกนั้นช่วยไถ่ปล่อย ซุมเองยังไม่รู้เลยว่าพ่อของแฟนเป็นใคร และตั้งข้อสงสัยว่าคงไม่ใช่ตำรวจ ซุมเล่าว่าเกดดูมัวและยังเล็กไม่ได้ เกดเป็นเด็กสาวอายุราว 13-14 ปี คัดผมราดไทร ไฮไลต์ผมสีทอง ใส่กางเกงขาสั้น

หลังจากผ่านไปประมาณ 3 สัปดาห์ ซุมบอกว่าได้เลิกกับเกดแล้ว น่าจะเป็นเรื่องมาก่อนข้างร้ายแรง “อีเกดนี่แสบ ถ้าได้เจอมันอีกนะ ไม่เอาไว้แน่” ซุมกล่าวว่า “ปีหน้านี้แน่ ทำอะไรต้องระวังตัว เพราะ 18 แล้ว โคนจับก็ชวยเลย ตอนนี้อะไรยังดี เค้าจับไปเดี๋ยวก็น้อยเพราะยังเป็นเยาวชน ตอนนี้เริ่มเก็บตัวแล้ว ไม่กล้าออกไปสู่มสู่มหัว เพราะคดีเก่าเยอะ แทงเค้า ยิ่งเค้า ขโมยของ

เสพยาอีก คดีหนัก ๆ ทั้งนั้น” ชุมตระหนักถึงการกระทำผิดที่ผ่านมาของตนเองเป็นอย่างดี รู้ว่าทำไม่ดีแต่ทำไปด้วยความคึกคะนอง สนุกสนาน และความใจร้อน ขาดการยั้งคิด แต่ชุมชนยังไม่คิดว่าจะเลิกพฤติกรรมการใช้กำลัง อาวุธ และความรุนแรง รวมถึงการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และเสพยาได้ เพราะทำมานาน

ชุมเริ่มพัวพันกับบุหรี่และยาเสพติดอย่างจริงจังจริงตอนอยู่ช่วงมัธยม และผันตัวเป็นเอเยนต์ขายยาในโรงเรียน

ตัวอย่างความรุนแรงถูกเปิดเผยถ่ายทอดจากประสบการณ์ชีวิตของเด็กและเยาวชนที่ไร้เดียงสา เป็นความรุนแรงที่ผลิตสร้างขึ้นจากโครงสร้างสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและกลุ่มเพื่อน กล่าวคือ ครอบครัวผลิตความรุนแรงในรูปแบบการใช้วาจา การด่าทอ ภาษาหยาบคาย การเปรียบเทียบกับคนอื่น ซึ่งส่งผลต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว มีสาเหตุจากวงจรชั่วร้ายส่งผลต่อโครงสร้างความสัมพันธ์มีรอยร้าวทำให้พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่ต่างมีครอบครัวใหม่ เด็กอยู่กับญาติ เป็นต้น ส่วนโรงเรียน มักสร้างความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ความเป็นใหญ่ เช่น การชกต่อย ดบตี ใช้อำนาจ ไม้ คัทเตอร์ทำร้ายร่างกาย ริดไถ แย่งโลโก้ สำหรับความรุนแรงจากสภาพแวดล้อมในชุมชน เป็นความรุนแรงที่กระทบต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากอคติของคนในชุมชน ความไม่เข้าใจเด็กและพยายามผลักไสเด็กให้ออกไปจากชุมชน สุดท้ายคือกลุ่มเพื่อน เป็นความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความรุนแรงใน 3 รูปแบบ คือ ร่างกาย ภาษา และจิตใจ มากกว่าความรุนแรงในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ความรุนแรงที่สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนมาจากกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกัน เช่น การล้อเลียน การเป็นลูกไล่ การไม่รับเป็นสมาชิกกลุ่ม กับความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรี ความเป็นใหญ่ และอำนาจที่เหนือกว่า เป็นต้น

วัฒนธรรมชุมชนกำลังสร้างความรุนแรงผ่านภาษา กิริยาท่าทาง ผ่านไปสู่เด็กและเยาวชนในชุมชน ที่ชุมชนเชื่อว่าพวกเขาไม่มีโอกาสกลับตัว การตอกย้ำไปที่ตัวเด็กวันแล้ววันเล่า ทำให้เด็กเรียนรู้ถึงความรุนแรงทุกครั้งที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน เด็กรับรู้ถึงความไม่เป็นธรรม อคติ ของคนในชุมชนที่มีต่อตัวเขา “คนในชุมชนมองผมเหมือนโจร” “ผมสูบบุหรี่ก็หาว่าผมสูบบุหรี่” ความคิดของชุมชนที่ยึดติดอยู่กับความคิดแบบคู่ตรงข้าม หากชุมชนยังปิดกั้นหรือไม่มีคำว่า “ให้อภัย” ความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์น่าจะเพิ่มมากขึ้น และดำรงอยู่ในชุมชนนั้น ๆ จนดูเหมือนว่าอาจจะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ที่จะเข้าไปแก้ไข

ส่วนที่ 5 สรุปและอภิปรายผล

ชุมชนในกรุงเทพมหานคร คือ รูปแบบประชาสังคมที่ปัจเจกชนตกลงที่จะอยู่ด้วยกัน โดยไม่แยกจากรัฐ แต่เป็นการผสมผสานระหว่างอำนาจรัฐในพื้นที่สาธารณะกับกับโลกชีวิตที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2547: 6) การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง กรณีศึกษา 6 ชุมชน ในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องความรุนแรงในชุมชน ศึกษาการให้ความหมายวัยรุ่นและความหมายความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในชุมชน ตลอดจนศึกษาโลกชีวิตวัยรุ่นและรูปแบบความรุนแรงที่มีต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษา เริ่มจากการเลือกพื้นที่ชุมชนในกรุงเทพมหานครจากเกณฑ์ฐานข้อมูลการสำรวจของศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2549 แบ่งพื้นที่ตามระดับการเตือนภัย เฝ้าระวังและปกติ มีการประสานงานกับผู้อำนวยการ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการกรุงเทพมหานครเขต 2 และเขต 4 ในการเลือกพื้นที่ ที่มีเงื่อนไขเรื่องความหลากหลายทางกายภาพของพื้นที่ ปัญหาความรุนแรง ความร่วมมือของประธานชุมชน ความปลอดภัย และการมีบ้านเช่าสำหรับผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ เมื่อสำรวจพื้นที่เบื้องต้นตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้พื้นที่ศึกษา 6 ชุมชนจากเขตกรุงเทพฯชั้นใน (ความรุนแรงระดับปกติ) จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนชั้นบน (ชื่อสมมุติ) ดอกไม้ (ชื่อสมมุติ) ชุมชนดารา (ชื่อสมมุติ) จากเขตกรุงเทพฯต่อเมืองตะวันตก (ความรุนแรงระดับเตือนภัย) ได้แก่ ชุมชนริมน้ำ (ชื่อสมมุติ) ชุมชนหลังสวน(ชื่อสมมุติ) และเขตกรุงเทพฯชานเมืองตะวันตก ได้แก่ ชุมชนบึงบอน (ชื่อสมมุติ)

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-25 ปี ศึกษาด้วยวิธีชาติพันธุ์วิทยา (ethnomethodology) ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม -15 ตุลาคม 2550 เป็นเวลา 3 เดือน

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วมคือการติดตามเด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นเวลา 90 วัน เพื่อสังเกต เข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเด็กและเยาวชนจำนวนชุมชนละ 15 คน สัมภาษณ์ประธานและคณะกรรมการชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง การสนทนากลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวน คน 7 คน ในแต่ละชุมชน รวมทั้งสิ้น 42 คน และการสนทนากลุ่มผู้ใหญ่กลุ่มละ 7 คนใน 6 ชุมชน รวมทั้งสิ้น 42 คน ในประเด็นเกี่ยวกับความหมายวัยรุ่นความหมายความรุนแรงและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในชุมชน

ผลการศึกษา ความหมายวัยรุ่นกับความรุนแรง พบว่า ผู้ใหญ่ให้ความหมายวัยรุ่นเปรียบเทียบกับคำว่าร้อน หัวใจก หยิ่งยะโส ความดี ความเลว เพศ และรูปปลักษณ์ร่างกาย ส่วนกลุ่ม

เด็กและเยาวชนให้ความหมายวัยรุ่นเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ อารมณ์ และกิจกรรม กล่าวคือ ด้านอัตลักษณ์ของวัยรุ่นชาย คือหัว เก้า เทห์ ศักดิ์ศรี ส่วนวัยรุ่นหญิงบ่งบอกถึงความสวย กำกั้น แรค และสะด้าง สำหรับด้านอารมณ์วัยรุ่นชายจะว่าใจร้อน ผู้หญิง วัยรุ่นหญิงจะเน้นอารมณ์สุนทรีย์ รักสวยรักงาม หงุดหงิดโมโหง่าย และทั้งวัยรุ่นชายและหญิงมีอารมณ์หรือความต้องการที่เหมือนกัน คือ อยากมีแฟน และการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กิจกรรมที่ชอบของวัยรุ่นชายเน้นไปทางด้านการพนัน ขณะที่วัยรุ่นหญิงเน้นการเที่ยวห้างร้องคาราโอเกะ ส่วนกิจกรรมที่ไม่ชอบของวัยรุ่นชายและหญิงไม่แตกต่างกัน คือ ไม่ชอบทำงานบ้าน พ่อแม่ดูว่า ดี หรือเปรียบเทียบกับคนอื่น

การให้ความหมายความรุนแรงของเด็กและเยาวชนหญิงและชาย พบว่าไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ความรุนแรงในครอบครัว คือ พ่อแม่ทะเลาะกัน การใช้กำลังทางร่างกาย การใช้ถ้อยคำรุนแรง ความรุนแรงในโรงเรียน คือ การแย่งโต๊ะเก้าอี้ การตีกันระหว่างโรงเรียน การข่มขืน ความรุนแรงในชุมชน คือ การใช้สายตาดูถูกเหยียดหยาม การถูกประณามว่าผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำ การเลียดินเหนียว

ข้อเสนอแนะของเด็กและเยาวชนในชุมชนคือความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ พื้นที่วิ่งเล่นใกล้ ๆ ชุมชน การเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การมีงานทำ อุปกรณ์กีฬา และสิ่งสำคัญยิ่งคือต้องการให้ครอบครัวโรงเรียนและชุมชนให้โอกาส ให้ทางเลือก และให้อภัย สำหรับสิ่งที่ไม่ต้องการคือ พ่อแม่ทะเลาะกัน อคติ การประณามและการเปรียบเปรยจากพ่อแม่และคนในชุมชน

สำหรับปัจจัยโครงสร้างและวัฒนธรรมกับความรุนแรง พบว่า ความรุนแรงถูกเปิดเผยผ่านเรื่องเล่าของเด็กและพ่อแม่ ที่มีผลมาจากโครงสร้างสังคม ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและกลุ่มเพื่อน ล้วนเป็นแหล่งผลิตสร้างเสริมความรุนแรง

5. การอภิปรายผล

1. โลกชีวิตชุมชนในเมืองทันสมัย

นับตั้งแต่ทศวรรษ 2523 การเติบโตของเมืองหลวง ประมาณกันว่ามี การขยายตัวใหญ่กว่าเมืองรองถึง 40 เท่าตัว (สมชาย คุวินทร์พันธุ์, 2545: 114) แนวคิดความทันสมัยมองว่า กระบวนการเป็นเมืองเป็นตัวเร่งให้เกิดการแพร่กระจายความต้องการทางเทคโนโลยีและการจัดการทางสังคมที่มีประสิทธิภาพจากเมืองไปสู่ชนบท ขณะที่แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง เชื่อว่า ความเจริญเติบโตของเมืองนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันและการครอบงำแบบแสวงหาผลประโยชน์ที่เมืองมีต่อเขตอาณานิคม (สมชาย คุวินทร์พันธุ์, 2545 : 119) ซึ่งผลการศึกษาลักษณะทางกายภาพและวิถีชีวิตของคนในชุมชนจาก 6 ชุมชน มีแนวโน้มความเป็นไปได้ในมุมมองเศรษฐศาสตร์การเมืองมากกว่าแนวคิดความทันสมัย เพราะขณะนี้ชุมชนที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางความเจริญกำลังถูกกลืนกลายด้วย

วัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนต้องแบกรับผู้คนที่แปลกหน้าทีอพยพเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนสภาพเป็นรูปแบบของการครอบครองอาณานิคมในประเทศ (internal colonialism) หมายถึงกระบวนการของทุนนิยม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งระหว่างกลุ่มผลประโยชน์กับกลุ่มรากหญ้า กล่าวคือกลุ่มธุรกิจเบียดบังผลประโยชน์และขูดรีดเอาประโยชน์ในเชิงสัญลักษณ์จากชุมชน เช่น ความโลภ อำนาจเงินตรา ผู้มีอำนาจทางการเมือง และการสะสมทุนให้กับพวกพ้องตนเอง

ปัจจุบันอาจเรียกได้ว่าเมืองหลวงได้แปลงสภาพเป็นพื้นที่ทางธุรกิจอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อปัจจัยเชิงโครงสร้างเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ตามมาคือการเกิดความเลื่อมล้ำทางวัฒนธรรม ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนกลายเป็นกลุ่ม “ค้อย” ที่มีชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมแออัด มีกลิ่นเหม็น เสียงและฝุ่นควันจากรถไฟรูดโดยสาร จากความค้อยคุณค่าในความเป็นมนุษย์ ทำให้ชุมชนในสายตาของคนนอกมองว่า หากต้องการอาศัยอยู่ในเมืองหลวง ชีวิตจะต้องถูกควบคุมด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ ท่ามกลางความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่ไร้ความรู้สึก และไม่มีทางเลือกมากนัก

การดำเนินชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนอันเนื่องมาจากการอยู่อาศัยในเมืองทันสมัย ที่ปกคลุมด้วยสิ่งก่อสร้างและเทคโนโลยี ได้กลืนกลายวัฒนธรรมชุมชนแบบประเพณีเป็นชุมชนบริโภคนิยม ซึ่งการเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างแบบบริโภคนิยม ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของชนชั้นแรงงาน คนต่างถิ่น คนถูกไล่ที่ เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเมืองหลวงมากขึ้น ทำให้ไม่หลงเหลือความสัมพันธ์แบบคนคุ้นเคยหรือความเป็นพวกเดียวกัน บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาใหม่ส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทอีสาน ที่นำวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามาผสมผสานกับชีวิตแบบเมืองได้อย่างลงตัว ด้วยการมีชีวิตเรียบง่ายในห้องเช่าขนาด 2 ตารางเมตร ราคา 1,000-1,500 บาท เพื่อประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเขาเหล่านี้ให้เหตุผลว่า มีรายได้ดี การเข้าออกสะดวก การที่คนมาใหม่ใช้ชุมชนเพื่อหารายได้แต่ปราศจากความผูกพันในความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทำให้ชุมชนเมืองกำลังถูกผสมผสานด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย ต่างคนต่างเอาผลประโยชน์จากพื้นที่ และเอาเปรียบผู้อยู่เดิมในพื้นที่ที่พวกเขาพยายามดูแลให้เป็นชุมชนน่าอยู่และปลอดภัยสำหรับลูกหลานของตน

โลกชีวิตชุมชนในเมืองสมัยใหม่ ได้สลายประเพณีความรักความสามัคคี ความเป็นพวกเดียวกัน ต้องแตกย่อยหลากหลายเจ้าของ ที่เปิดให้คนเข้าจับจองอย่างอิสระ โดยชุมชนไม่มีมาตรการการคุ้มครองสิทธิชุมชนให้กับคนที่อยู่ดั้งเดิม ชุมชนในกรุงเทพมหานครทุกวันนี้ การดำรงชีวิตประจำวันเป็นไปเพื่อปากเพื่อท้องในรูปของการบริโภค ร่วมกับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพแบบผิวเผินชั่วครั้งชั่วคราว ทำให้ชุมชนจึงเป็นเพียงทางผ่านของธุรกิจที่มอมเมาประชาชน เช่น ยาเสพติด หวยใต้ดิน หวยก่ล่อง ขณะเดียวกันวิถีชุมชนเองก็เอื้อที่จะเป็นแหล่งการพนันตั้งแต่การจับกลุ่มเล่นไพ่ของเด็กและเยาวชน ไปจนถึงกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ส่งผลให้การอบรมสั่งสอนไม่มีรูปแบบ

ตายตัว เกิดขึ้นแบบอัตโนมัติในวงไฟ หรือในกลุ่มเพื่อนร่วมวงช่วยกันเลี้ยงช่วยกันดีไปตามอารมณ์ ในขณะที่ การไม่มีรูปแบบการอบรมที่ชัดเจน ทำให้ทั้งผู้ใหญ่และเด็กเกิดความสับสน เด็กมีอาการคลุ้มคลั่งร้ายแรงไปกับอารมณ์ของพ่อแม่ กล่าวคือเด็กจะมีสภาพเป็นตุ๊กตาที่ถูกโยยตีเมื่อพ่อแม่หงุดหงิด ขณะเดียวกันเด็กจะถูกโอบกอดเมื่อพ่อแม่อารมณ์ดี

โลกชีวิตชุมชนเมืองที่เข้าถึงความสะดวกสบาย และความเลื่องชื่อการเผชิญกับความรุนแรงได้ง่าย กลายเป็นแหล่งการเรียนรู้ของเด็กและพ่อแม่ และได้เข้ามาทำหน้าที่อบรมสั่งสอนแทนครอบครัวหรือเครือญาติ นอกจากนี้ความสัมพันธ์แบบเพื่อนมีบทบาทสูงในชุมชน เนื่องจากสภาพที่อยู่อาศัยคับแคบ ปัญหาครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันหรือแยกทางกัน เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับญาติที่ไม่ค่อยให้ความสนใจหรือดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องเข้ากลุ่มเพื่อน เพื่อความมั่นคง ปลอดภัยและความสนุกสนาน ด้วยการไปเล่นเกมส์ เทียวเตรดีค และจำเป็นต้องทำกิจกรรมกลุ่มบางอย่าง เช่น การคมนาเว สูดนตรี การชกต่อยไล่ตีกัน เด็กและเยาวชนบางคนต้องอยู่กับวัตถุที่เป็นเพื่อนที่หนึ่งสนิทอย่างเดียวดาย เช่น คุยกับเพื่อนทางอากาศ ดูโทรทัศน์ ดูหนังเช่า ฟังเพลง ชีร์รถจักรยาน รถมอเตอร์ไซด์ เล่นประทัด ทำระเบิดลูกบอล เป็นต้น นี่คือชะตากรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน

2. การครองครองชุมชนแบบอาณานิคมทุนนิยม

ขณะนี้ชุมชนเมืองกำลังเผชิญกับชะตากรรมอันเกิดจากความทันสมัยของเมือง เส้นทางชีวิตของชุมชนในปัจจุบันคือ การดิ้นรนภายใต้ความเลื่องชื่อการล่มสลายของชุมชน ได้แก่ การแย่งชิงพื้นที่จากคนนอกทั้งที่เป็นการย้ายเข้ามาอยู่ของคนจากชุมชนอื่นหรือคนต่างถิ่น กับการขยายเมืองให้เป็นแหล่งธุรกิจระดับโลก การมองพื้นที่ชุมชนด้วยโลกทัศน์แบบเศรษฐกิจก้าวข้ามวิถีคิดและการกระทำของรัฐและเอกชนในการแก้ปัญหาชุมชนในฐานะเป็นแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งมั่วสุมการพนันและยาเสพติด ชุมชนเมืองทุกวันนี้ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่ คือการถูกรอบงาและแปรเปลี่ยนสภาพชุมชนที่มีวิถีชีวิตอิสระไปเป็นอาณานิคมที่ควบคุมโดยรัฐ ได้แก่ ชุมชนเป็นฐานอำนาจของประธานชุมชนหรือเจ้าของที่ดิน และการเป็นจักรกลอำนาจทางการเมือง

สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันคือ ชุมชนเมืองบางแห่งกำลังถูกรื้อถอนเพื่อสร้างอาคารทางธุรกิจ บางชุมชนต้องแบกรับภาระกับครอบครัวใหม่ที่ถูกละทิ้งที่มาจากที่อื่น ทำให้ชุมชนเต็มไปด้วยคนแปลกหน้า ขณะที่ชุมชนบางแห่งก็พยายามแปลงพื้นที่ใช้สอยเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ เช่น ลานกีฬา ที่พักผ่อน สร้างเป็นบ้านเช่าให้คนต่างถิ่นเข้ามาอาศัย การมีรายได้จากค่าเช่าเป็นหลักหมื่นหลักแสน ทำให้ทั้งเจ้าของที่ดินและผู้ทำธุรกิจบ้านเช่าต่างแบ่งปันผลประโยชน์ในพื้นที่ที่เรียกว่า “ชุมชน” มาเพื่อประโยชน์ของกลุ่มของตน ขณะที่ปัญหาพื้นฐานของชุมชนกลับไม่ได้แก้ไข

ได้แก่ ขยะ ความคับแคบแออัด เด็กไม่ได้เรียนหนังสือ การตั้งครรภ์อายุน้อย ยาเสพติด การพนัน กับปัญหาใหม่ที่เป็นความรุนแรงร้ายแรงในระดับชุมชน คือ ความไม่มีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชุมชน ทำให้ชุมชนต้องฝึกหัดวิธีการเขียนโครงการ การทำกิจกรรมตามที่รัฐกำหนด และพยายามให้คนของรัฐรู้จัก

3. ตัวแทนการอบรมขัดเกลาทางสังคม

เด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เดิมโตขึ้นท่ามกลางการถูกแทนที่รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเครือญาติมาเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบการเลียนแบบผ่านสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตของเด็กและเยาวชนกับวัตถุที่แพร่ภาพผ่านเทคโนโลยี เด็กและเยาวชนถูกดูดกลืนไปตามกระแสมวลชน ส่งผลต่อชีวิตของเด็กและเยาวชนมุ่งแต่การแข่งขัน การอยู่อย่างโดดเดี่ยว แปรกแยก และมีความไวใจกันน้อย

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบสังคมสื่อสารมวลชน จะทำหน้าที่แทนที่ความไม่พร้อมของครอบครัวที่มีทุนเดิมคือความยากจน ด้อยโอกาสและนิยมนิยมความรุนแรงในการแก้ปัญหา ส่งผลให้การเลี้ยงดูเด็กออกมาในรูปแบบของความแข็งกระด้าง มองโลกแง่ร้าย ไม่ร่วมมือ และใช้กำลังต่อสู้เพื่ออยู่รอด เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวแตกแยก ขาดแรงยึดเหนี่ยวในการดูแลเด็กให้ประพฤติตนอยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นจริงตามแนวคิดครอบครัวสมานฉันท์ที่เชื่อกันว่าสามารถใช้ความรักเป็นสายใยยึดเหนี่ยวสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวสมานฉันท์อาจเป็นเพียงการจินตนาการของรัฐแบบอุดมการณ์ในโลกอุดมคติ ที่ห่างไกลความจริงสำหรับเด็กและเยาวชนในชุมชนกรุงเทพมหานคร การศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในครั้งนี้ ได้คำตอบว่าครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ผลิตสร้างเสริมความรุนแรงให้กับเด็กและเยาวชนชุมชนจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวเพราะถือว่าเป็นเรื่องของครอบครัวใคร ครอบครัวมันจึงควรแก้ไขกันเอง นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ในการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ เด็กจะตีความว่าเป็นการพร่ำบ่น การขู่ หรือดูว่า นี่คือผลจากปฏิบัติการการสื่อสารในครอบครัวที่ล้มเหลวขณะนี้ เด็กและเยาวชนในชุมชนต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่อความรุนแรงในระดับโครงสร้างของสื่อที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนพ่อแม่ ครูในการอบรมสั่งสอน เด็กและเยาวชนถูกมอมเมาด้วยจักรกลทางเทคโนโลยีที่แผ่มาด้วยความชั่วร้าย และความรุนแรง แม้ว่าทางออกของเด็กและเยาวชนคือเพื่อน แต่เพื่อนก็ตกเป็นจำเลยของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ที่ถูกกล่าวโทษว่าชักนำไปในทางเสียหายมากกว่าสร้างสรรค์ เมื่อโครงสร้างสังคมผลิตความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนเช่นนี้ ดังนั้นใครเล่าจะช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นจากวงจรความรุนแรงไปได้ เพื่อที่สังคมจะได้เห็นความไร้เดียงสา รอยยิ้มที่บริสุทธิ์ และความสดใสอีกสักครั้ง

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของเด็กและเยาวชนในชุมชน คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ พื้นที่วิ่งเล่นในใกล้ ๆ ชุมชน การเข้าศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การมีงานทำ อุปกรณ์กีฬา และสิ่งสำคัญยิ่งคือต้องการให้ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนให้โอกาส ให้ทางเลือก และให้ภัย สำหรับสิ่งที่ไม่ต้องการคือ พ่อแม่ทะเลาะกัน อคติ การประณามและการเปรียบเทียบจากพ่อแม่และคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะของผู้ใหญ่ในชุมชน มีมุมมองว่าปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งตั้งแต่ในบ้าน ใน โรงเรียน และในชุมชน ดังนั้นการแก้ปัญหาเบื้องต้นควรแบ่งหน้าที่กันกล่าวคือ ครอบครัวนอกจากทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนแล้ว พ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีและต้องเชื่อมั่นและไว้วางใจลูกของตน ส่วน โรงเรียนก็มีหน้าที่พื้นฐานเช่นเดียวกับครอบครัว และจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มแก๊งค์ที่รวมตัวให้สร้างประโยชน์ต่อสาธารณะ สำหรับชุมชน ประชาชนชุมชนต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเฝ้าระวังความเสี่ยงต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ชุมชนเห็นว่ารัฐควรนำโครงการกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเข้าในชุมชนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยชุมชนไม่ต้องเสนอขอของบประมาณ

ความคิดเห็นจากงานวิจัย มองว่าการที่จะลดความเสี่ยงต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในชุมชน ทั้ง ๆ ที่ครอบครัวบางครอบครัวยังไม่ตระหนักว่าการเลี้ยงดูของพวกเขาไม่ใช่ความรุนแรง พ่อแม่ยังยกความผิดให้กับเพื่อนที่ชักชวนลูกของตน ไปในทางที่ไม่ดี ชอบรวมกลุ่มกันทำแต่เรื่องเสียหายและความเดือดร้อน นอกจากนี้ยังโทษสื่อที่สร้างภาพความรุนแรงให้ปรากฏให้เห็นทุก ๆ วัน เด็กเกิดการเลียนแบบ ขณะเดียวกันก็มองว่าความรุนแรงเกิดจากรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องละเลยปัญหาและไม่ได้แก้ไขอย่างจริงจัง เช่น รู้ว่ามียาเสพติด มีบ่อนการพนัน ร้านเกมส์เปิดตลอด 24 ชั่วโมง แต่ไม่ได้ทำอะไรเลย

การกล่าวโทษผู้อื่นจนลืมมองตัวเอง รวมถึงการประเมินพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่โน้มเอียงไปในด้านลบมากกว่าด้านบวก ยังเป็นวิธีคิดที่คับแคบเกินไป ดังนั้นชุมชนต้องเปลี่ยนทัศนคติในการมองพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเสียใหม่ ด้วยการมองเด็กเป็นลูกหลานเป็นครอบครัวชุมชน ช่วยกันเป็นหูเป็นตาและดึงพลังจากเด็กและเยาวชนที่อยู่เป็นกลุ่มมาเป็นพลังทางสังคมที่แข็งแกร่ง มีการสื่อสารกันตลอดเวลา และช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างจริงจัง

มีบางชุมชนเริ่มจัดด้านการศึกษาให้กับเยาวชนรุ่นเล็กในชุมชนทั้งที่เรียนและไม่เรียนหนังสือ ให้มาเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันในช่วงบ่ายวันอาทิตย์ มีการพาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่างๆ มีการจัดค่ายอบรมและการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ในชุมชน กิจกรรมดังกล่าวควรจะนำไปเป็นตัวอย่างหรือแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2539). *แผ่นดินอื่น*. กรุงเทพฯ: นาครมีเดีย.
- ปรีชา คูวินทร์พันธุ์. (2545). *สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2550). *กรุงเทพมหานครเมืองสี่ทิวของเด็กและเยาวชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพร สมบูรณ์บุรณะ. (2547). *สถานะของปริณิถยศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร*. เอกสารประกอบการสัมมนา “ทฤษฎีสังคมกับการปฏิรูป สังคมและสุขภาพ” วันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2547). *ชุมชนในสังคมโลก*. เอกสารประกอบการสัมมนา “ทฤษฎีสังคมกับการปฏิรูป สังคมและสุขภาพ” วันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2547). *ทฤษฎีการเมืองชุมชนในสังคมไทย: ชุมชนกับปัญหาการปฏิบัติทางอำนาจและสิทธิ*. เอกสารประกอบการสัมมนา “ทฤษฎีสังคมกับการปฏิรูป สังคมและสุขภาพ” วันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงใน
เด็กและเยาวชน กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

รศ.ดร.กฤตยา แสงเจริญ

ผศ.ปญฺญทรี พ่วงสุวรรณ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รศ.ดร.กฤตยา แสงเจริญ

ผศ.บุญทรี พ่วงสุวรรณ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. ความสำคัญของปัญหา

ความถี่และความรุนแรงของปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนนับวันยิ่งมีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ข่าวยุติธรรมและสื่อมวลชนรายงานเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในโรงเรียน ชุมชน บนถนน ทั้งในรูปแบบการกระทำเดี่ยว และกลุ่ม เช่น การข่มขืนชิงทรัพย์ ฆาตกรรม ลักขโมย ปล้น ทะเลาะวิวาท ในระดับภาค อาจเห็นปัญหา เช่น เด็กและเยาวชนภาคเหนือตั้งแก๊งค์ซามูไร เด็ก และเยาวชนภาคกลางยกพวกตีกันเป็นพันคน บางกลุ่มจุดเด็กสาวไปข่มขืน บางกลุ่มก็ตั้งเป็นแก๊งค์ มอเตอร์ไซด์ หรือเด็กและเยาวชนภาคใต้บางกลุ่มร่วมขบวนการก่อการร้าย เป็นต้น

เช่นเดียวกับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือข่าวยุติธรรมเมื่อกลางเดือนพฤศจิกายน 2550 รายงานเหตุการณ์วัยรุ่นในอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดร้อยเอ็ด “วัยรุ่น 2 คนดับคางเหล็ก วัยรุ่นอายุ 21 ปี และ 14 ปี เสียชีวิตต่อหน้าเพื่อนวงเหล้ากลุ่มใหญ่ เหตุจากตะโกนแซวขณะที่กลุ่มนั่งดื่มอยู่หน้าบ้าน ซึ่งเป็นถนนที่มีวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งขับมอเตอร์ไซด์ผ่านมาหลังจากการชมคอนเสิร์ตในตัวจังหวัด วัยรุ่นกลุ่มนี้ได้ขับผ่านหมู่บ้านไปสักครู่ได้กลับมาพร้อมอาวุธปืน สาดยิงแล้วขับหนีไป”

ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สร้างความตื่นตระหนกและส่งผลสะท้อนให้กับทุกภาคส่วนของสังคม สั่นคลอนความสงบสุข ความมั่นคงของสังคม ขณะเดียวกันก็สะท้อนความล้มเหลวของระบบการศึกษา และระบบครอบครัว ที่ว่าด้วยทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความมั่นคงของสังคมไทย จนอาจกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนยิ่งมากขึ้นเท่าใด ยิ่งสะท้อนความล้มเหลวของค่านิยม ระบบสังคม ชุมชน ความมั่นคง และอนาคตของชาติมากขึ้นเท่านั้น

ความรุนแรง เป็นปรากฏการณ์เชิงวัฒนธรรมของทุกสังคมที่ยอมรับและใช้ความรุนแรงในมิติต่าง ๆ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2549) โดยนัยนี้พฤติกรรมความรุนแรงจึง มีอาจพิจารณาได้ว่าเป็นปัญหาที่ตัวเด็กหรือเยาวชนเฉพาะปัจเจก แต่เป็นเรื่องของบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็กและสร้าง (Social Constructed) ให้เด็กยอมรับกับอุดมการณ์การใช้ความรุนแรงในการแก้ไข

ปัญหา ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องใช้ฐานคติของการมองปัญหาที่ไปไกลกว่าการมองเฉพาะปัจจัยส่วนบุคคล หรือแบบแยกส่วน หรือเพียงจัดกลุ่มว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง ที่มีปัญหาความเบี่ยงเบนในสังคม แต่ต้องมองปัจจัยเชิงโครงสร้างและบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมและสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ที่ส่งผลต่อแนวคิดและของการยอมรับและหนุนนำให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงในการแก้ไข

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรารู้จักดีในนาม “ภาคอีสาน” เป็นภาคที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดของประเทศและมีประชากรมากที่สุด พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย 19 จังหวัด แบ่งเป็นอีสานตอนบน 10 จังหวัดได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มุกดาหาร เลย สกลนคร อุดรธานี หนองบัวลำภู และหนองคาย อีสานตอนล่างมี 9 จังหวัดได้แก่ ร้อยเอ็ด ยโสธร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชัยภูมิและนครราชสีมา นอกจากความกว้างใหญ่ของพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานซึ่งเดิมเป็นอาณาจักรของขอมก่อนที่จะตกเป็นของไทย วัฒนธรรมของอีสานจึงมีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านอาหาร เช่น ส้มตำ ลาบ เครื่องดื่มพื้นบ้าน เช่น เหล้าสาโท คนตรีที่ขึ้นชื่อคือหมอลำ การฟ้อนรำที่นิยมมากคือเซิ้ง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชาวอีสานยึดมั่นตามประเพณีอันมี ฮีต 12 ครอง 14 ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง อากาศค่อนข้างร้อนมากแห้งแล้ง ฤดูหนาว จะมี อากาศหนาวเย็น ส่วนฤดูฝนมีปริมาณฝนมากและมีน้ำท่วมเนื่องจากลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทรายมีคุณภาพต่ำไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกแต่อาชีพของประชากรส่วนใหญ่จะเพาะปลูก ทำนาปลูกข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ข้าวหอมมะลิภาคนี้มีพื้นที่ทำนามากกว่าภาคอื่นแต่ผลผลิตที่ได้ต่ำเพราะการทำนาส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน บางปีน้ำมากจนท่วม บางปีแห้งแล้ง การเลี้ยงสัตว์ที่มีมากคือ วัว ควาย แต่ยังไม่แพร่หลาย การผลิตเกลือสินเธาว์ การอุตสาหกรรมสิ่งทอผ้าพื้นเมือง จากความแห้งแล้งกันดารทำให้รัฐบาลต้องทุ่มเทกำลังมาแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อาทิ

1. โครงการอีสานเขียว หรือ โครงการน้ำพระทัยจากในหลวงแก้ไขปัญหาคาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้
2. โครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้แก้ไขปัญหาคาความสภาพแห้งแล้งบริเวณแหล่งเพาะปลูกและดินขาดความสมบูรณ์ในพื้นที่ 5 จังหวัดของภาคอีสาน
3. โครงการ โขงชีมูลเป็นการผันน้ำจากแม่น้ำโขงสู่มแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล โดยใช้ระบบคลองส่งน้ำมาหล่อเลี้ยงทั้งภาคให้มมีน้ำเพียงพอสำหรับการเกษตร

แต่ความความแห้งแล้งของพื้นที่ก็ยังมิได้หมดไป ทำให้ประชาชนต้องดิ้นรนบุกเบิกหาที่ทำกินใหม่ เสมอ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าสภาพความยากจนของครอบครัวมากขึ้นจนทำให้ประชาชนในวัยแรงงานต้องไปทำงานรับจ้างในที่ต่าง ๆ ซึ่งเรามักพบว่าประชากรชาวอีสานแทรกเข้าไปอยู่ในทุก

ภูมิภาคโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ เป็นส่วนมาก จนถึงการใช้เป็นแรงงานต่างประเทศ จึงพบว่าเกือบทุกครอบครัวจะเหลือเพียงเด็ก วัยรุ่นกับปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ประจำขาดความสมบูรณ์ของครอบครัวและผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเบ้าหลอม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาในเชิงลึกเพื่อสะท้อนปรากฏการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยเชื่อว่าพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนถูกประกอบสร้างขึ้นจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมหรือหล่อหลอมเด็กขึ้นมา ดังนั้นโครงการศึกษาวิถีชีวิต พื้นที่ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างเด็กและสังคม ซึ่งได้แก่ครอบครัว ชุมชน เพื่อน โรงเรียน และสังคมโดยรวมในการประกอบสร้างความรุนแรงในมิติต่างๆ ในขณะเดียวกันงานวิจัยนี้ ยังมีลักษณะเด่นที่เน้นจุดยืนของการมองปัญหาความรุนแรงโดยยึดอัตวิสัย (Subjectivity) ของเยาวชนในฐานะที่เป็นปัจเจก เป็นศูนย์กลางในการสะท้อนประสบการณ์และวิธีการจัดการกับปัญหา โดยเชื่อว่าเยาวชนมิได้มีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำ หรือ ผู้พึ่งพิง (Dependence) ต่อระบบแต่เพียงด้านเดียว แต่เยาวชนยังมีฐานะผู้กระทำ (Agency) และต่อกรกับภาวะวิสัยต่างๆ ที่มากระทบตัวเขา ทั้งในรูปแบบการขูดรีด ข่มขู่หรือสร้างตัวตนอัตตลักษณ์ หรือความหมายใหม่ต่ออำนาจต่าง ๆ ที่มากระทบและก่อรูปเป็นความรุนแรง หรือหลีกเลี่ยงความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ได้ด้วย

2. วัตถุประสงค์การดำเนินงานโครงการ

1. เพื่อการศึกษา ปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การตัดสินใจใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาความหมายและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
4. เพื่อศึกษาแนวทางกลไก และยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

3. วิธีการศึกษาและตัวอย่างที่ศึกษา

การวิจัยนี้ ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพเป็นหลัก เพื่ออธิบายความหมายของความรุนแรงจากมุมมองของเยาวชนเอง รวมทั้งสาเหตุที่มาและบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เน้นการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นหลักและงานวิจัยเชิงปริมาณจะนำประกอบเพื่อแสดงขนาด และปัจจัยที่กำหนด อนึ่ง การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ ใช้กรอบแนวคิดที่

กำหนดไว้เพียงเพื่อเป็นแนวความคิดกว้างๆที่ทำหน้าที่นำทางให้นักวิจัยแสวงหาความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมเยาวชนเท่านั้น ไม่ได้มุ่งที่จะพิสูจน์แนวคิดทฤษฎี โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งในที่นี้คือพฤติกรรมความรุนแรง นั้น เกิดเพราะตัวมนุษย์ (สมาชิกของสังคม) มีการให้ความรู้ให้ ความหมาย และแสดงพฤติกรรม ตามที่ถือว่าเหมาะสมกับบริบท (Context) ที่ตนอาศัยอยู่ ณ เวลานั้น ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานพอสมควร นานพอที่จะเข้าใจบริบทของพฤติกรรมทางสังคมต่างๆ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นระยะเวลา 3 เดือน เพื่อทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ บริบท และวิถีชีวิตของเด็กที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง (Contextual analysis) โดยเน้นให้ความสำคัญ กับบริบทของวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

พื้นที่ตัวอย่าง เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน 6 แห่งใน 2 อำเภอ จาก 2 จังหวัด ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการคัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจง เพื่อตอบคำถามถึงบริบททางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนที่แตกต่างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยใช้ ฐานข้อมูลการสำรวจ ของศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ (2549) ที่แบ่งระดับการเตือนภัยทางสังคมเฉพาะด้านพฤติกรรมเสี่ยงในแต่ละ จังหวัด การศึกษานี้ จะใช้การเลือกพื้นที่โดยการแบ่งเป็นขั้นตอนหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1. กำหนดศึกษาวิจัยโดยเลือกที่ระดับความรุนแรงในระดับเตือนภัยสูงสุด และระดับ ปกติ ในจังหวัดที่มีความรุนแรงในระดับเตือนภัยสูงสุด เลือก 1 อำเภอ/เขต ที่มีระดับการเฝ้าระวัง การเตือนภัยสูงสุด สำหรับจังหวัดในพื้นที่ปกติ เลือกอำเภอที่มีค่าระดับปกติต่ำสุดแบบเจาะจงใน อำเภอที่มีระดับความรุนแรงเตือนภัย และระดับปกติดังกล่าว เลือกอำเภอละ 3 หมู่บ้านแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันที่อาจส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม ความรุนแรงในเด็กและเยาวชนโดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การเลือกหมู่บ้านในแต่ละอำเภอพิจารณา จากหมู่บ้านที่มีปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นโดยพิจารณาเลือกตัวแทนในกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ กลาง และเล็กและกระจายห่างจากตัวอำเภอในทิศทางที่ต่างกันเพื่อให้ได้ตัวอย่างตามพื้นที่ที่หลากหลาย ในการจัดตั้งหมู่บ้านโดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำอำเภอและตำบลในพื้นที่ร่วม ให้ข้อมูลในการตัดสินใจด้วยความเห็นชอบของนักวิชาการและกลุ่มนักวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย/ กลุ่มตัวอย่าง ในชุมชนที่เลือกได้ติดตามเก็บข้อมูลกับครอบครัวที่มีเด็ก และเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10-25 ปีในชุมชน ชุมชนละ 40 ครอบครัว โดยการสุ่มอย่างเป็นระบบ และใช้แบบสำรวจประสบการณ์ความรุนแรง ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนของการเก็บข้อมูลสนทนากับ เด็กอายุระหว่าง 10-25 คนในครัวเรือนนั้น ทุกคน นอกจากนั้นได้ทำการเลือกเด็กและเยาวชนจำนวน หมู่บ้านละ 20 คนในการเก็บข้อมูลเชิงลึก และการสนทนากลุ่มด้วย

กลุ่มตัวอย่างอีกประเภทคือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะให้ข้อมูลสังคมวัฒนธรรมใน ชุมชน ครอบครัว และโรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง ผู้นำชุมชน ครู เครือข่ายเพื่อน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน เป็นต้น

4. เครื่องมือในการศึกษาวิจัย

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยกำหนดให้หมื่นักวิจัยสนามเข้าไปอาศัยอยู่ในแต่ละหมู่บ้านที่จะทำการศึกษานาน 90 วัน เพื่อเฝ้าสังเกต และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) อย่างไม่เป็นทางการกับเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 10- 24 ปี เพื่อทราบวิธีคิด ประสบการณ์ เกี่ยวกับความรุนแรง รวมทั้งบริบทที่แวดล้อมด้วย กับพ่อแม่ ผู้นำชุมชน ครู พระ และเครือข่ายเพื่อนของเด็กและเยาวชน ในฐานะบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทราบลักษณะ โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน ความเข้มแข็งและการเกาะเกี่ยวกันของชุมชน

3. การจัดสนทนากลุ่ม (Group Discussion) วัยรุ่นชายและหญิงและกลุ่มผู้ปกครองอย่างละ 1 กลุ่มต่อหมู่บ้าน เพื่อทราบวิธีคิด และการให้ความหมาย เกี่ยวกับความรุนแรง

4. การสำรวจ (Survey) ประสบการณ์ความรุนแรง และรูปแบบการจัดการปัญหา รวมทั้งปัจจัยที่สำคัญ ได้ทำการสำรวจจะทำภายหลังเมื่อเข้าไปเก็บข้อมูลระยะหนึ่ง เพื่อนำมาพัฒนาเครื่องมือ ตัวแปร เพื่อให้การวัดสอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลจากการบันทึกสนาม การสัมภาษณ์แบบลึก โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Method) คือการอ่านข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายอย่างละเอียด เพื่อเห็นประเด็นสำคัญ รวมทั้งถอดและรวบรวม ถ้อยคำและประโยคสำคัญที่งานวิจัยนี้ต้องการศึกษา นำข้อมูลมาแยกแยะ ให้รหัส และเรียงลำดับเนื้อหาตามคำถามการวิจัย

5. ผลการศึกษา

5.1 บริบทของชุมชน

บริบทและวิถีชุมชนของอีสานในการศึกษาครั้งนี้เริ่มต้นจากการเลือก 3 ชุมชนในอำเภอศีลาจักษ์จังหวัดขอนแก่นเป็นชุมชนเดือนภัยและเฝ้าระวังทางสังคมและการเลือก 3 ชุมชนในอำเภอเนินสง่าจังหวัดชัยภูมิเป็นชุมชนปกติ ซึ่งแต่ละชุมชนมีวิถีชีวิตแตกต่างกันบ้างตามสภาพของพื้นที่

ประกอบกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เป็นแรงขับให้วิถีชุมชนและครอบครัวเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ลักษณะชุมชนที่ศึกษาพบว่า มีหนึ่งชุมชนที่อยู่ติดถนนใหญ่ (ถนนมิตรภาพ) มีลักษณะความเจริญแบบชุมชนเมือง อาชีพประชาชนที่อยู่มีทั้งข้าราชการ ปลุกผัก ทำนา เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย รับจ้างทั่วไป ภายในชุมชนมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีกว่าชุมชนอื่น มีร้านเกมส์ ร้านคาราโอเกะ

ธุรกิจในหมู่บ้าน ประกอบด้วยปั้มน้ำมันเล็ก ร้านเกมส์ ร้านซ่อมรถ ร้านอาหาร โรงสีข้าว ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ลานมัน 1 แห่ง ร้านค้าของชำร้านอาหารจะมีการขายเหล้าหรือร่วมด้วยและซื้อขายสะดวก ฐานะ เศรษฐกิจของชุมชนค่อนข้างดี

ส่วนอีก 5 ชุมชนที่ศึกษานั้นเป็นชุมชนขนาดกลางและค่อนข้างเล็ก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำประจำชุมชนเพื่อใช้ในการเกษตรมีอาชีพหลักคือทำนา ทำไร่-ปลูกอ้อย-ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงวัว ค้าขาย-ขายของตามตลาดนัดแต่อย่างไรก็ตามลักษณะภูมิอากาศค่อนข้างร้อนมาก แห้งแล้ง ฤดูหนาว จะมีอากาศหนาวเย็น ส่วนฤดูฝนมีปริมาณฝนมากและมีน้ำท่วมเนื่องจากลักษณะของดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทรายมีคุณภาพต่ำไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกนักจึงมีอาชีพรองคือ การเลี้ยงไหม ทอผ้า มีอุตสาหกรรมสิ่งทอผ้าพื้นเมือง การเลี้ยงสัตว์ที่มีมากคือโคแต่ยังทำกันไม่แพร่หลาย การผลิตเกลือสินเธาว์ การปลูกผักขาย การรับจ้างทั่วไปทั้งในชุมชนและ นอกชุมชน

อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่ศึกษาได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานในการตั้งหมู่บ้านมานานกว่า 100 ปีขึ้นไป วัฒนธรรมของอีสานที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้านอาหาร คนตรีที่ขึ้นชื่อคือหมอลำ การฟ้อนรำที่นิยมมากคือเซิ้งเป็นเช่นชาวอีสานทั่วไป ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชนยังยึดมั่นตามประเพณีอันมีฮีต 12 คอง 14 เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแม้ว่ามีแนวทางบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปแต่คนส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบชนบท ความเป็นอยู่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แบ่งปันกันดูแลกันให้เห็นเป็นส่วนใหญ่หรือแม่แต่งานบุญ ประเพณีต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ก็ยังนิยมจัดกันเหมือนเคย โดยเฉพาะเมื่อมีเทศกาลต่าง ๆ วัยแรงงานจะกลับเข้าชุมชนพร้อมเงินรายได้ซึ่งมักมาทำบุญ จัดมหรสพ หมอลำ และมีการเลี้ยงฉลองในครอบครัว มีอาหารพิเศษที่มักมาพร้อมเครื่องดื่ม สุรา ใช้จ่ายหมดก็ออกไปรับจ้างใหม่ในหลายครอบครัวไม่มีเงินเก็บ ถึงแม้จะเริ่มมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เป็นแรงขับให้วิถีชุมชนและครอบครัวเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

จากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์และประวัติของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปทั้ง 6 ชุมชนใน 2 จังหวัด

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบชุมชนที่ศึกษาจาก 2 จังหวัด

ชุมชนจังหวัดขอนแก่น	ชุมชนจังหวัดชัยภูมิ
<p>1. บ้านศิลา เป็นชุมชนขนาดใหญ่อยู่ติดถนน มีตรารภาพการคมนาคมสะดวกมีสาธารณูปโภคครบลักษณะพื้นที่ทำให้มีความเจริญด้านธุรกิจชุมชนมาก ลักษณะความเป็นอยู่คล้ายชุมชนเมือง</p> <p>2. บ้านแดงเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากการโยกย้ายที่ทำกินใหม่ อยู่ใกล้ที่ตั้งอำเภอ การคมนาคมติดต่อสะดวกมีธุรกิจชุมชนหลายอย่างมีร้านค้าร้านเกมส์ ลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติ ลักษณะความเป็นอยู่กึ่งเมืองกึ่งชนบทเพราะอยู่ใกล้ศิลามีชาวบ้านไปรับจ้างทำงาน หรือเด็กไปเรียนนอกพื้นที่มาก ส่วนใหญ่ทำนา สวนผัก เลี้ยงสัตว์</p> <p>3. ปลาหมอเป็นชุมชนดั้งเดิมอยู่ห่างจากอำเภอแต่การคมนาคมสะดวก เป็นชุมชนขนาดเล็กแต่ปัจจุบันแออัดขึ้น ธุรกิจการค้ามีไม่มากไม่มีร้านเกมส์ ลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติ ชาวบ้านไปรับจ้างทำงานนอกฤดูทำนา เด็กไปเรียนนอกพื้นที่มากมีแต่ผู้เฒ่าอยู่ดูแลหลาน</p>	<p>1. บ้านฉิม เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีร่องรอยความเจริญในอดีต มีหนองน้ำใหญ่อยู่ใกล้อำเภอ การคมนาคมติดต่อสะดวกมีสาธารณูปโภคครบ มีธุรกิจชุมชนหลายชนิด ลักษณะความเป็นอยู่คล้ายชุมชนเมือง</p> <p>2. บ้านไข่น้ำเป็นชุมชนที่เกิดขึ้นจากการโยกย้ายถิ่น อยู่ใกล้ตำบลกะหาดและถนนใหญ่ การคมนาคมติดต่อสะดวก มีธุรกิจชุมชนขนาดเล็ก ไม่มีร้านเกมส์เนื่องจากอยู่ใกล้เมืองเด็กลงรถเข้าในตัวเมืองชัยภูมิสะดวก ลักษณะความเป็นอยู่ค่อนข้างเป็นชนบทแต่เริ่มมีชาวบ้านไปทำงานต่างถิ่นมากขึ้น</p> <p>3. บ้านงามเป็นชุมชนขนาดเล็กเกิดจากการย้ายถิ่นมารวมตัวกันใหม่อยู่ห่างจากอำเภอแต่การคมนาคมสะดวกธุรกิจการค้ามีไม่มากไม่มีร้านเกมส์ ลักษณะความเป็นอยู่แบบชนบท ทำนา ทำไร่เลี้ยงวัว ทอผ้า อยู่แบบเครือญาติ ชาวบ้านนิยมไปทำงานนอกพื้นที่ หรือทำงานไปต่างประเทศมีผู้เฒ่าอยู่ดูแลหลาน</p>

จากปรากฏการณ์ของแหล่งที่มาแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านสะท้อนให้เห็นการต่อสู้ดิ้นรนกับภัยธรรมชาติคือความแห้งแล้งของผืนดิน การเสาะแสวงหาที่อยู่ที่ทำกิน และการรวมตัวกันเพื่อสร้างชุมชนใหม่ทำให้เห็นว่าคนในชุมชนต้องอดทน ขยันแต่สภาพแวดล้อมไม่อำนวยแต่ในระยะ

หลังนโยบายของประเทศเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากขึ้นมีโครงการพลิกฟื้นผืนดินอีสานที่เรียกว่าโครงการอีสานเขียวขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคต่อมาแต่อย่างไรก็ตามอาชีพด้านเกษตรกรรมก็ยังคงอาศัยธรรมชาติร่วมด้วย นอกจากนั้นการขยายตัวของแหล่งอุตสาหกรรมมีโรงงานไปตั้งในจังหวัดต่างๆเพิ่มขึ้นทำให้ประชากรในชุมชนละทิ้งงานด้านเกษตรกรรม การเพาะปลูกหันมาสนใจรับจ้างในโรงงานขนาดต่างๆเพิ่มขึ้นเพราะรายได้แน่นอนกว่าภาคเกษตรกรรม

จากข้อมูลของ 6 หมู่บ้านใน 2 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแสดงให้เห็นถึงภาพอีสานวันนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยพื้นฐานทำให้ประชาชนไม่ต้องเผชิญกับความลำบากในการดำรงชีวิตมีทางเลือกในการประกอบอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น แต่วิถีชุมชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

5.2 ครอบครัวเบ้าหลอมของเด็กอีสาน

ครอบครัวอีสานมีลักษณะโครงสร้างเชิงอำนาจโดยพบว่าในชนบทให้ความสำคัญเคารพนับถือผู้อาวุโสซึ่งส่วนใหญ่เป็นปู่ย่า ตายาย ส่วนพ่อแม่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นเบ้าหลอมของเด็กอีสานน่าจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์แบบหากไม่มีปัจจัยด้านความแห้งแล้งของพื้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องข้อผลักดันให้เกิดการดิ้นรนของแต่ละครอบครัวในการทำมาหากินต่างถิ่นมากขึ้น ประกอบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ล้วนเป็นแรงขับให้ให้สภาพครอบครัวและสังคมเปลี่ยนแปลงไป

เด็กเป็นประติมากรรมที่ล้ำค่าหากได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่หล่อหลอมด้วยความรักความเข้าใจของครอบครัวซึ่งเป็นเบ้าหลอมที่สำคัญส่งผลให้เด็กมีเจตคติที่ดี เติบโตด้วยอารมณ์ที่มั่นคงมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจผู้อื่นไม่มีความก้าวร้าวรุนแรงคิดเป็นพื้นฐาน หากเบ้าหลอมนั้นบิดเบี้ยวก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมและสัมพันธภาพเชิงลบอาทิการต่อต้านสังคม ชอบใช้ความรุนแรง เพราะอยู่กับความรุนแรงมาตลอด จากการศึกษาเบ้าหลอมของเด็กอีสานใน 6 ชุมชนพบว่า

1. ลักษณะของครอบครัวขยายแต่ขาดการปั้นแต่งที่สมบูรณ์

เด็กส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กับพ่อกับแม่ มีปู่ย่า ตายาย ลุงป้าอยู่ด้วยแต่อย่างไรก็ตามพ่อแม่ส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไปทำนา ไปรับจ้าง ทำให้มีเวลาพบพูดคุยกับลูกมีน้อย การพูดคุยกันในครอบครัว ก็จะเจตตอนช่วงเช้าก่อนที่เด็กจะไปโรงเรียน และช่วงเย็นหลังจากที่เด็กเลิกเรียนแล้วชีวิตของเด็กส่วนมากจะพบกับปู่ย่าหรือตายายมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งปู่ย่าตายายก็จะไม่ค่อยว่ากล่าวตักเตือนหรือเตือนก็ไม่ฟัง ซึ่งช่วงที่จะพูดคุยกันก็จะเป็นช่วงเวลาที่รับประทานอาหารเช้า เรื่องที่พูดคุยกันก็จะเป็นเรื่องทั่วไปโดยการพูดคุยกัน พ่อแม่จะเป็นจะเป็นคนถาม และพูดคุยกับเด็กเป็น

ส่วนใหญ่ เช่น เรื่องการเรียน จะไปเล่นไหน ไปกับใคร เด็กจะไม่ค่อยปรึกษาหารือกับพ่อแม่ เนื่องจากไม่กล้าที่จะพูดวัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีความใกล้ชิดกับ แม่มากกว่าพ่อ เพราะ พ่อต้องออกไปทำงานมากกว่าแม่ บางคนบอก “พ่อน่ากลัว” การพูดคุยกันในครอบครัว จากการสอบถามเวลาที่จะพบพูดคุยมักเป็นเวลารับประทานอาหารเย็นแต่ส่วนใหญ่จะปรึกษาเพื่อน โดยให้เหตุผลว่า “ปรึกษาเพื่อนแล้วเพื่อนจะไม่ตำราเหมือนกับพ่อแม่และเพื่อนก็เข้าใจเรามากกว่าพ่อแม่เพราะเพื่อนอยู่ในวัยเดียวกันกับเรา”

2. ครอบครัวที่ขาดพ่อหรือไร้แม่

จากการศึกษาในชุมชนทั้ง6แห่งพบว่า หลายครอบครัวมีปัญหาโดยที่พ่อแม่หย่าร้างกัน และเด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ซึ่งแต่งงานมีครอบครัวใหม่ หรือ อาศัยอยู่กับตายายเพราะพ่อกับแม่แยกทางกันซึ่งพบได้ในกรณีศึกษาหลายรายและพบว่าเด็กมีปัญหา ติดเพื่อนเกรงเด็กบอกว่า “แม่ไม่เข้าใจ คุณกัน ได้ไม่นานทะเลาะกันทุกครั้ง” บางครอบครัวหลังแยกกันอยู่ส่งลูกให้ยายเลี้ยงพอโตขึ้นแม่รับมาอยู่ด้วยแต่เข้ากันไม่ได้เพราะไม่ได้เลี้ยงตั้งแต่แรกเด็กจึงไม่เชื่อฟัง บางครอบครัวแยกทางกันแม่แต่งงานใหม่ เด็กอยู่กับพ่อ พ่อทำนา กลับมาก็จะเล่นเปตองไม่ค่อยมีเวลาพบหน้ากัน บางครอบครัวที่อยู่กับพ่อจะบอกว่า “พ่อชอบกินเหล้าเมาอาละวาด ทะเลาะกับพ่อบ่อย” บางครอบครัวหลังแยกทางกันแม่แต่งงานใหม่เด็กอยู่กับแม่ พ่อเลี้ยงไปทำงานต่างประเทศร่ำรวยแต่เนื่องจากใช้เงินสุรุ่ยสุร่ายเล่นการพนันเงินที่มีอยู่ก็หมดไปกลายเป็นหนี้เป็นสิน ในบางรายที่แม่แต่งงานใหม่เด็กอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยงซึ่งพบว่าเด็กมีปัญหา กับพ่อเลี้ยงและแม่ไม่สนใจเด็กมักชอบพูด “มันชอบก่อปัญหา” จึงทำให้เด็กมักไปขออาศัยอยู่กับเพื่อนบ้าน บางครอบครัวที่พ่อแม่เลิกกันเด็กต้องอาศัยอยู่กับตา/ยายหรืออา ซึ่งครอบครัวเหล่านี้มีความผูกพันกับตายายมากกว่าพ่อกับแม่ อย่างไรก็ตามการพูดคุยกันในครอบครัว ก็จะเจตตอนช่วงเช้าก่อนที่จะไปโรงเรียน และช่วงเย็นหลังจากที่เด็กเลิกเรียนแล้ว เรื่องที่พูดคุยกันก็จะเป็นเรื่องทั่วไป หรือถ้ามีเรื่องอะไรเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือที่โรงเรียนก็จะเอามาเล่าให้คนในครอบครัวฟัง เด็กส่วนใหญ่จะไม่เล่าไม่ปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวจะไปปรึกษากับเพื่อนมากกว่าและตายายก็มักจะไม่ค่อยถาม

3. ครอบครัวที่ต้องดิ้นรน “มีแต่ก็ไม่มี”

จากการเข้าไปศึกษาในพื้นที่ชุมชนทั้ง6แห่งพบว่าหลายครอบครัวพ่อแม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด เด็กจะอยู่กับ ตา ยาย ซึ่งตากับยายเองก็ต้องทำนาเช่นกันการจะเอาใจใส่ดูแลยิ่งน้อยกว่าพ่อแม่ไม่สามารถตามลูกหลาน เหมือนพ่อ แม่ ไม่มีเวลาติดตามดูแลพฤติกรรมเด็กส่วนมากเขาจะบอกว่า “ไม่ได้พูดคุยอะไรกับลูกหลานมากนัก เพราะไม่ค่อยมีเวลาอยู่ด้วยกันเท่าไร” เนื่องจากต้องทำงานไปไร่ ไปนา ลูกหลานตื่นมาก็ไปโรงเรียน จะเจอกันก็ตอนค่ำ ๆ กลับจากทำงานก็เตรียมหุงหาอาหารกินเสร็จก็จะดูทีวีแล้วก็เข้านอน เพราะเหนื่อยจากการทำงาน ตื่นมาต้องหุงหาอาหารไว้ให้ลูกหลาน

ก่อนจะไปไร่ ไปนา” สำหรับเด็กเอง เขาก็จะคุยกับพ่อแม่ทางโทรศัพท์ ซึ่งไม่ได้คุยกันทุกวัน และบางคนถ้าไม่มีเหตุจำเป็นหรือไม่มีเรื่องอะไรก็จะไม่โทรหาพ่อแม่ สำหรับพ่อแม่ที่ไม่ได้อยู่ดูแลลูกของตนก็จะโทรศัพท์มาถามไถ่กับญาติที่ดูแลลูกและจะโทรศัพท์หาลูกของตนเองด้วย (จากการถามญาติที่ดูแลเด็ก) โดยเฉลี่ยแล้วเขาจะโทรศัพท์มาสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งเป็นประจำ ซึ่งบางครั้งได้คุยกับตัวเด็กด้วย บางครั้งก็ได้คุยเฉพาะกับญาติเท่านั้น นาน ๆ จะกลับมาเยี่ยมลูก ส่วนมากจะเป็นช่วงเทศกาลต่าง ๆ และช่วงปิดเทอมบางคนจะมารับลูกไปอยู่ด้วย พอถึงช่วงใกล้เปิดเทอมก็พามาส่ง

กึ่งเป็นตัวอย่างของวัยรุ่นที่อยู่กับปู่ย่า ซึ่งมักมีปากเสียงกันบ่อย “ไม่อยากจะทะเลาะกับย่าหรือเพราะย่าแก่แล้วบางทีก็ยอม ๆ ไป” สำหรับชีวิตไขกึ่งเช่นกันต้องอยู่กับตายายและน้องชาย เพราะพ่อแม่ไปทำงานที่ภูเก็ต “ผมว่าอิสระอยากทำอะไรก็ทำ กินเหล้า เล่นไฟไม่ต้องแคร์ใคร”

บางครอบครัวพ่อแม่ไปทำงานทิ้งให้เด็กอยู่บ้านคนเดียว พ่อแม่จะกลับมาตอนเย็นวันศุกร์เด็กจะใช้ชีวิตอิสระเรียนบ้าง อดบ้าง กินเหล้า สูบบุหรี่ สำหรับครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ถาวรจะพบอยู่บ้างโดยพ่อแม่ตายต้องอาศัยอยู่กับตายายหรือบางรายอยู่ตามลำพังแต่มีญาติอยู่ในละแวกบ้านใกล้กัน

ทั้งหมดข้างต้นคือสภาพครอบครัวทั้ง 6 ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงจากชีวิตเรียบง่ายอยู่ตามธรรมชาติมาเป็นภาพของชุมชนที่มีหลายครอบครัวเริ่มต้องดิ้นรนออกไปทำงานนอกพื้นที่ จากการทำนา ไร่ทำสวนต้องไปรับจ้างในเขตอุตสาหกรรมมากขึ้น เบ้าหลอมของเด็กๆวัยรุ่นจึงไม่ใช่จากพ่อแม่โดยตรงแต่เริ่มจาก ปู่ย่าตายาย ครอบครัวหาเงินนอกบ้านโดยพ่อแม่ส่งเงินให้ผู้สูงอายุเลี้ยงดูวัยรุ่น พ่อแม่ไม่ได้มีบทบาทโดยตรงต่อการอบรม ขณะเดียวกันช่องว่างระหว่างวัยของลูกหลานกับปู่ย่า ตายาย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันลดน้อยลง โครงสร้างครอบครัวลักษณะนี้จึงไม่มั่นคงต่อไป ผลผลิตจึงส่งผลเมื่อลูกเข้าสู่วัยรุ่นชัดเจนขึ้น ดังแนวคิดทฤษฎีการควบคุมทางวัฒนธรรมที่ว่า การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นผลมาจากตัวเชื่อมระหว่างวัยรุ่นและสังคมอ่อนตัวลงไป หรือแตกหักไป เยาวชนหากมีความผูกพันต่อสังคมหรือผูกพันต่อสถาบันของสังคมมากเพียงใดก็จะสามารถระงับยับยั้งการกระทำผิดได้มากหรือไม่กระทำผิดเท่านั้น ทั้งนี้เชื่อว่า พฤติกรรมการกระทำผิดนั้น เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ทางครอบครัว (Family Interaction) คือถ้าเด็กและเยาวชนขาดการสนับสนุนจากครอบครัวเด็กมีแนวโน้มไปสู่ความเป็นปฏิปักษ์ต่อกฎหมาย (Law Stake in Conformity) จะนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายและการคบหาสมาคมกับผู้ที่มิมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทั้งนี้ค่านิยม ความเชื่อและบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม รวมทั้ง ตัวตนและอัตลักษณ์ ของบุคคล และความเชื่อในความสามารถส่วนบุคคลในการดำรงชีวิต ปรับตัว หรือมีความพึงพอใจในตนเอง จะมีส่งผลต่อการเกิดหรือเป็นปัจจัยป้องกันความรุนแรงของเยาวชนได้ (Soriano, F. I et al, 2004) ทั้งนี้ ครอบครัวขาดความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นอย่างแท้จริงทัศนคติการเลี้ยงดูของพ่อแม่และ

ผู้ใหญ่อื่นในครอบครัวมีความแตกต่างกัน มีการเลี้ยงดูแบบไม่สม่ำเสมอและไม่คงเส้นวา มีการปล่อยปละละเลย การตามใจมาก การลงโทษอย่างรุนแรง และขาดการสอนระเบียบวินัยอย่างจริงจัง (ณัฐวดี ณ มโนรม 2534) นอกจากนี้วัยรุ่นที่มีความรู้สึกผูกพันกับบิดามารดามาก เช่น อาศัยอยู่กับบิดามารดาหรือมีการปรึกษาปัญหากับบิดามารดา จะกระทำความผิดน้อย (โอพาร เอี่ยมประภาส, 2541)

5.3 โลก ชีวิตของวัยรุ่นในชุมชน

ตัวตน อัตลักษณ์ของวัยรุ่น

เด็กเป็นประติมากรรมที่ล้ำค่าหากได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่หล่อหลอมด้วยความรัก ความเข้าใจของครอบครัวซึ่งเป็นเบ้าหลอมที่สำคัญส่งผลให้เด็กมีเจตคติที่ดี เติบโตด้วยอารมณ์ที่มั่นคง มองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจผู้อื่นไม่มีความก้าวร้าวรุนแรงคิดเป็นพื้นฐาน หากเบ้าหลอมนั้นบิดเบียวก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมและสัมพันธภาพเชิงลบอาทิการต่อต้านสังคม ชอบใช้ความรุนแรง เพราะอยู่กับความรุนแรงมาตลอด จากการศึกษาเบ้าหลอมของเด็กอีสานใน 6 ชุมชนพบว่า

การมองตัวตนของตนเอง เสี่ยงสะท้อนจากเด็กและเยาวชนเองต่อมุมมองของตัวเองมีดังนี้

ด้านพัฒนาการ เริ่มรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ คิดว่าตัวเองใหญ่ ชอบทำตัวเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ต้องการเพื่อน ชอบเที่ยวชอบกินเหล้า รวมกลุ่มกันเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ จะเชื่อเพื่อนมากกว่า วัยที่กำลังเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว เป็นวัยที่กำลังคิดในสิ่งแปลก ๆ อยากรู้อยากลองทั้งที่เป็นเรื่องที่ไม่ดี เป็นวัยที่ต้องการความเข้าใจ หรือคนที่เข้าใจในยามที่เขาทุกข์ ความสุข เป็นวัยที่ต้องการความเอาใจใส่มากกว่าผู้ใหญ่ เด็กที่กำลังเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวชอบทำอะไรแปลก ๆ และอยากให้เห็นคนอื่นสนใจ

ด้านพฤติกรรม อยากรู้อยากลอง เป็นวัยที่คึกคะนองไม่มีเหตุผล ต้องแต่งตัวเท่ ๆ กวน ๆ ชอบแต่งตัวเปรี้ยว แต่งตัวตามสมัยไปไหนไปกันเป็นกลุ่ม ชอบทำตัวเด่น ชอบใช้ความรุนแรงไม่กลัวที่จะแสดงออกต้องมีพังก์มีพวก ชอบที่จะเล่นกีฬาออกกำลังกาย ชอบคิด ชอบทำในสิ่งที่แปลก ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นวัยที่มีความคึกคะนอง แต่งตัวให้กวน ๆ เท่ ๆ เป็นวัยที่อยากทำอะไรก็ทำตามความคิด คิดอะไรก็ต้องทำ ชอบเกรง วัยที่คึกคะนองลองทุกอย่างที่เพื่อนพาลอง ทำอะไรไม่สนใจใคร เป็นคนที่เที่ยวไม่ชอบทำงาน ชอบทำอะไรที่เสี่ยง ทำอะไรไม่คิด มุทะลุ คุ้ยค้น ขี้ไว้วายไม่พอใจอะไรก็ใช้กำลังตัดสิน ความกล้า กล้าที่จะลองทำ เช่น กินเหล้า สูบบุหรี่

ด้านอารมณ์ เป็นวัยที่มีอารมณ์ร้อน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายชอบไว้วายต้องการความเข้าใจมากกว่าวัยอื่น ๆ เป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรงและก็เปลี่ยนแปลงง่ายเป็นผู้ที่เอาแต่อารมณ์ตัวเอง

เป็นใหญ่ ชอบใช้คำพูดแรง ๆ อารมณ์ การกระทำก็แรง อดว่าตัวเองเก่ง เก่งกว่าใคร แล้วก็เที่ยวจับกลุ่ม เพราะความคึกคะนอง เป็นวัยที่น้ำกแล้ว เพราะโกรธง่ายคิดจะทำอะไรก็จะทำได้ ตามสมัยอย่างรวดเร็ว เชื่อในความคิดของตัวเองมากกว่าพ่อแม่ แสดงกิริยาโอ้อวดว่าตัวเองนั้นเก่งกว่าคนอื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง คิดอะไรออกมาก็ต้องในสิ่งนั้นในได้ ต้องการความเข้าใจมากกว่าทุกวัย ต้องการความเอาใจใส่เพราะเป็นวัยที่มีความรุนแรง ใจร้อน ว่างามไม่ฟังใคร

ด้านสังคม อยากทำอะไรก็ทำคิดจะทำแล้วต้องได้ทำ ชอบอิสระไม่ชอบการมีกฎเกณฑ์ ไม่ชอบการถูกควบคุม ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ วัยรุ่นชายเริ่มไม่สนใจใครจะสนใจก็แต่เรื่องผู้หญิง เชื่อเพื่อนมากกว่า ไปไหนก็ไปกับเพื่อนไม่ชอบไปไหนคนเดียวชอบเที่ยวไม่อยู่บ้านต้องมีเพื่อนมาก ๆ ต้องแต่งตัวเปรี้ยว ไม่ว่าจะวัยรุ่นผู้ชายหรือผู้หญิง ขับรถวดใคร ๆ เฮฮา กับเพื่อนๆ จับกลุ่มคุยคุ้ยกันเรื่องผู้หญิง ไปเที่ยว ชอบเที่ยว ชอบฟังเพลงที่ใหม่ ๆ ตามสมัย ชอบแต่งตัว ทำทรงผมเท่ ๆ ตามดารา ทำอะไรต่างจากวัยอื่น เข้าบ้านดึกอยู่บ้านไม่คิด เป็นอะไรที่คึกคะนอง ลองได้ทุกอย่าง เพื่อให้รุ่นพี่ รุ่นน้อง นับถือ ว่าเราไม่ใช่ลูกกระจอก

5.4 วัยรุ่นในมุมมองคนในชุมชน ถูกรับรู้ว่าเป็น 2 แบบ ทั้งแบบดี และไม่ดี

แบบดี พวกเขาไม่ไปไหนอยู่บ้านทำงาน ส่วนดีก็พวกอยู่บ้านไม่กินเหล้ามองเป็นแบบธรรมดาเหมือนคนทั่วไป แต่มีอะไรให้ทำเยะเยะ หาเล่น หาเที่ยว มีเพื่อนมาก พวกอยู่บ้านตั้งใจเรียนไม่ไปไหนไม่หาเรื่องเดือดร้อนให้พ่อแม่

แบบไม่ดี ไม่เรียนหนังสือ หาเล่นไปวันๆ กินเหล้า สูบบุหรี่ ไม่เรียนหาเที่ยวเคยไปหาตีกันมาไม่ดีก็พวกหากินเหล้าสูบบุหรี่ และก็มีบ้างบางที่มองว่าเป็นพวกอันธพาล พวกสร้างความเดือดร้อนให้พ่อแม่ หาเที่ยว กินเหล้า สูบบุหรี่

แต่อย่างไรผู้ใหญ่ก็มองว่าเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการ จากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ตามที่ร่างกายเรียกร้อง ผู้ใหญ่จะต้องคอยเป็นเพื่อน เลี้ยงให้เขาได้เจริญตามวัยในเรื่องการเรียนสู่การมีคู่ครอง

กลุ่มผู้ใหญ่วิเคราะห์วัยรุ่น “วัยรุ่นไทย เป็นไปตามยุคสมัย สมัยนี้เที่ยวในคาราโอเกะสมัยก่อนไม่มี เมื่อก่อนอยู่บ้านไม่มีไฟฟ้า เลิกเรียนก็ไปเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ปัจจุบันเลิกเรียนเล่นกีฬาไม่ได้ไปทำงาน สิ่งแวดล้อมเปลี่ยน”

ผู้ใหญ่มอง “วัยรุ่นไทยก็กลั้มากขึ้นทั้งเรื่องทะเลาะวิวาทข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ ฆ่ากันแย่งแฟนกัน ยิ่งกัน เพราะยุคสมัยมันเริ่มเปลี่ยนไป มันต่างกับสมัยก่อนๆ สมัยพ่อแม่ไม่มีหรือ 13-14 รู้จักจีบสาวน่าจะยังอยู่บ้านหาเลี้ยงวัวเลี้ยงควายอยู่เลย ทุกวันนี้เด็กน้อยๆ นะรู้จักหมดทั้งผู้ชายผู้หญิงสาว

กินเหล้าแล้วก็ขี้รดเสียงดังรบกวนชาวบ้านดึก ๆ

ถ้าคนที่เรียนก็ไปเรียน กลับมาบ้านก็มาช่วยพ่อแม่ทำงานนิด ๆ หน่อย ๆ บางคนหนีไปหาเล่นเลย คนที่ไม่เรียนหนังสือเขาก็เล่นอยู่ในหมู่บ้านนี้แหละ”

5.5 วิธีชีวิตวัยรุ่น

ถูกรับรู้ได้จากวิถีชีวิต จันทร์ถึงศุกร์ ไปโรงเรียน เลิกเรียนกลับบ้านดูทีวีบ้าง ไปขี้รดเล่น ไปเล่นกับเพื่อนบางครั้งก็ออกไปนาช่วยงานพ่อที่ช่วยได้ ตอนค่ำ ๆ ออกไปเล่นรอบบ้านไปสู้อุปกรณ์เล่นด้วยกัน โทรไปขอเพลง สามสี่ทุ่มถึงกลับ บางวันก็เพลินจนห้าหกทุ่มค่อยกลับไปนอน “พ่อแม่ตีกัน ทะเลาะกันทำให้ไม่อยากอยู่บ้าน พ่อแม่ด่าอยากออกไปหาเพื่อน” “ใครที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยจะเชื่อฟัง ถ้าพ่อแม่ไม่อยู่ด้วยจะทำอะไรก็ได้ สถานการณ์พาไป” มีคำกล่าวของเด็กว่า “เพื่อนคืออาหารเช้า ครอบครัวยุคคืออาหารเย็น” ความหมายคือเมื่อตื่นขึ้นมาต้องพบหน้าเพื่อนก่อนต้องอยู่กับเพื่อนยามนอนถึงกลับบ้าน

การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของวัยรุ่น เริ่มจากวัยเด็กซึ่งมีพัฒนาการจากแรงกระตุ้นทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนเพศ กระตุ้นให้ร่างกายต้องการการแสดงออก วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรงตามธรรมชาติ เด็กปกติที่อยู่ในครอบครัวสงบสุขจะระบายอารมณ์ออกมาในทางสร้างสรรค์หรือใช้กำลังให้เกิดประโยชน์ แต่เด็กที่อยู่ในครอบครัวยุ่งเหยิงไม่สงบสุขมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ไม่ดีมีแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมจะถูกกระตุ้นให้เกิดความโกรธเรื้อรัง ประกอบกับในสังคมมีตัวอย่างความรุนแรงก้าวร้าวและการทำลายให้เห็นบ่อยเมื่อวัยรุ่นมีภาวะความเครียดเรื้อรังภายในที่ไม่สามารถแสดงออกในทางที่เหมาะสมได้จึงแสดงความก้าวร้าวรุนแรงและหันหาสิ่งเสพติดหรือสุราซึ่งเป็นตัวกระตุ้นความก้าวร้าวยิ่งขึ้นในช่วงอายุนี้เด็กจะเกี่ยวพันกับการทำผิดกฎหมายได้บ่อยและมีพฤติกรรมเสี่ยงต่ออันตรายทั้งตัวเองและผู้อื่น เช่นการขี่จักรยาน ไลดโฟน การร่วมกันทำผิดกฎหมาย การกระทำผิดทางเพศ ตลอดจนข่มขู่ทำร้ายผู้อื่น (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2534) ครอบครัวต้องคอยประคับประคองให้เด็กเดินตามระเบียบกฎเกณฑ์ วัฒนธรรมที่ดีงาม

พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น

จากการศึกษาปัจจัยหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดการทำความผิด พบว่าการถูกเพื่อนชักชวนเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นในสถานพินิจตัดสินใจกระทำความผิดถึงสูงสุดเป็นลำดับแรกร้อยละ 41 รองลงมา คือ การควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ร้อยละ 34 เหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมบังคับ เช่น คับแค้นใจ ขากจน ร้อยละ 11 (ประถมศิลป์ พันธุ์เขียน, 2546) เช่นเดียวกับวัยรุ่นในพื้นที่พบว่าเพื่อนมีอิทธิพลทั้งในแง่ดีและไม่ดี วัยรุ่นไม่ได้คิดไกลถึงผลตามมาจากการรวมกัน เลียนแบบการ

คล้ายเครียดด้วยการดื่มเหล้าสังสรรค์ และมักก่อเหตุอื่นตามมาต่างคนต่างอยู่ ก็ไม่รุนแรงเมื่อเลิกกรากันไป ไม่พบกันก็ไม่มีเรื่อง เป็นตามวิถีชีวิตปกติ “เป็นเรื่องที่เจอคู่อริต่างหมู่บ้านอีกเช่นกัน แต่นี่จะเป็นงานกีฬาประจำปีที่เขาจัดขึ้นทุกปี แต่ในปัจจุบันงานกีฬานี้ได้เลิกจัดแล้วก็เพราะในการจัดงานแต่ละปีต้องมีการทะเลาะวิวาทกันทุกครั้ง “เรื่องก็มีอยู่ว่ามีพี่คนหนึ่งเขาก็ได้นั่งกินเหล้ากับเพื่อนของเขาในงานกีฬาที่เขาที่นั่งกินเหล้ากับเพื่อนเพียงสองคน แล้วตามธรรมดาที่งานกีฬาระดับตำบลก็ต้องมีวัยรุ่นหมู่บ้านอื่นเข้ามาร่วมด้วยแล้ว พี่เขาก็เลยเห็นว่าคู่อริของเขาขับรถผ่านไปพี่เขาก็เลยต้องการที่จะสั่งสอนว่านี่คือถิ่นของเขา พี่เขาก็เลยปรึกษากับเพื่อนว่าต้องจัดการ แล้วพี่เขาก็กับเพื่อนก็ไปหาเรื่องคู่อริโดยที่พี่เขามีกันสองคนแต่คู่อริมีกันมากกว่า แต่ก็ยังเกิดเรื่องความรุนแรง ก็มีการชกต่อยกันและมีการบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย แต่ก็ไม่ถึงกับต้องเข้าโรงพยาบาลแค่บาดเจ็บเล็กน้อยเรื่องที่เกิดขึ้นสำหรับพี่เขากับคู่อรินั้นก็ไม่ได้มีการเอาเรื่องกัน แต่ก็ไปตามธรรมดาคู่อริก็คือคู่อริถึงไม่ได้เอาเรื่อง ไม่มีการแก้ปัญหามาโดยการคุยกันหรือมีการชกใช้คำเสียหาย เรื่องวันนั้นแล้วไปแต่ถ้าเจอกันอีกมันก็เป็นเรื่องอีก และงานกีฬาที่จัดนั้นก็เลยยกเลิกการจัดไปเลย เรื่องนี้เกิดขึ้นประมาณ 2 ปี ตอนนี้พี่ที่เขามีเรื่องในวันนั้นก็ได้แต่งงานมีครอบครัวไปแล้วและก็มีงานทำแล้ว” (ข้อมูลได้จากวัยรุ่น ที่ศึกษา) วัยรุ่นบางส่วนไม่คิดอะไรมาก

พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชน จะมีการกินเหล้า การจี้มอเตอร์ไซด์ การรวมกลุ่มกัน และการมีแฟนที่อยู่หมู่บ้านอื่น ฯลฯ ภาพลักษณ์ของวัยรุ่นเกิดจากตัวเอง ผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อม เพื่อน ครู โรงเรียน ดูเหมือนว่าชีวิตมีอิสระและมีรสชาติ แต่ก็ก่อเกิดหลุมพรางอันตรายจากการปรับตัวไม่เหมาะสมของวัยรุ่นจึงมีโอกาสเกิดปัญหาความรุนแรงตามมา ผู้ใหญ่หลายคนคิดว่าวัยรุ่นจะดีขึ้นเมื่อเป็นผู้ใหญ่ พบว่าพฤติกรรมรุนแรงจะพบบ่อยที่สุดในช่วงอายุ 16 ปี และลดลงอย่างชัดเจนเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (เมื่ออายุ 20 ปี) มีเพียงร้อยละ 20 ของวัยรุ่นที่กระทำผิดกฎหมายรุนแรงมากเท่านั้นที่จะยังคงกระทำผิดต่อไปในช่วงอายุ 20-30 ปี การที่พฤติกรรมรุนแรงหยุดลงนั้นเกี่ยวข้องกับ การมีงานอาชีพที่มั่นคง และการมีความสัมพันธ์ที่มั่นคง เช่น แต่งงาน หรือมีครอบครัวที่เป็นหลักเป็นฐาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่าพฤติกรรมรุนแรงจะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าวัยรุ่นในยุคหลังจะมีพฤติกรรมรุนแรงที่ค่อนข้างนานกว่าวัยรุ่นยุคก่อน ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านพยายามแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนเพื่อประคองให้ผ่านชีวิตช่วงนี้ไปได้ โดยคิดว่าแต่งงานแล้วเด็กจะมีความรับผิดชอบ เปลี่ยนแปลงตนเองได้ ซึ่งไม่เสมอไป

นานาปัญหาในโลกของวัยรุ่นสามารถยืนยันโดยข้อมูลที่สำรวจจากการมองตนเอง เพื่อนสนิทและรุ่นพี่วัยรุ่นให้พฤติกรรมความเสี่ยงที่เห็นในปัจจุบันในชุมชน สูงสุด ได้แก่ การดื่มเหล้ามีเพื่อนสนิทที่ดื่มจำนวน 104 คน (37.0%) รุ่นพี่ที่ดื่มจำนวน 124 คน (44.1%) รองลงมา คือ การชกต่อยมีเพื่อนที่มีพฤติกรรมนี้จำนวน 41 คน (14.6%) รุ่นพี่จำนวน 50 คน (17.8%) และพูดจាក้าวร้าว

เพื่อนจำนวน 52 คน (18.5%) รุ่นพี่ที่สนิทจำนวน 49 คน (17.4%) และการมองตนเอง ว่าดื่มเหล้าทุก วันจำนวน 16 คน (15.7%) ออกเที่ยวกลางคืน จำนวน 12คน (14.3%) และซึ่งรถมอเตอร์ไซด์และ เล่นการพนันทุกวันจำนวนอย่างละ 7 คน (2.5%) และยังมีเสพยาทุกวันจำนวน 2 คน (0.7%) ซึ่ง สามารถสนับสนุนปรากฏการณ์ดังกล่าวได้

นอกจากนั้น โลกของวัยรุ่นยังมีหลากหลายพฤติกรรมเสี่ยงที่น่าศึกษาดังนี้

ปัญหาลูกกับพ่อแม่ (เลี้ยง)

วัยรุ่นทั้งหญิงและชายมีปัญหาได้ง่ายเมื่อครอบครัวไม่สมบูรณ์ ความไม่เข้าใจกัน ระหว่าง เด็กและพ่อแม่หรือผู้ปกครองก่อให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้

“สองอายุ 17 ปี มีปัญหากับพ่อแม่เลี้ยง และแม่ไม่ได้สนใจสองเท่าที่ควรเพราะแม่ก็ต้อง ทำงานเลี้ยงดูลูก จากการพูดคุยกับพี่ ซึ่งในอดีตสองเคยไปขออาศัยอยู่ที่บ้านและรับทำงานทุกอย่าง แลกกับการอาศัยอยู่ ตั้งแต่ ซักผ้า กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างจาน และงานอื่นๆ เช่นช่วยขายของ จากการ สังเกตของสู่วัยมัธยม ได้เห็น สองโดนแม่ว่าทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำอะไรผิด คือเรื่องมีอยู่ว่า มีวัยรุ่นกลุ่ม หนึ่งตีกันที่หน้าหมู่บ้าน สองไม่ได้กลับบ้านแต่ไปเล่นอยู่กับผมที่อนามัย พอสองกลับบ้าน แม่สองเดิน มาตำลูกตัวเอง บอกว่ามันไปก่อปัญหาอีกแล้ว คำให้คนอื่นได้ยินด้วย

วัยรุ่นเป็นวัยที่ซึมซับตัวอย่างที่ดีและไม่ดีของสังคมไว้ได้ชัดเจน ดังเช่น น้องเอ ที่เริ่ม เรียนรู้และกระทำกิจกรรมทุกกิจกรรมที่ไม่เป็นที่ปรารถนาที่ผู้ใหญ่ในสังคมยังคงกระทำเป็นตัวรวม ภาพสะท้อนปัญหาสังคมในชนบทอีสานไว้ชัดเจน

“เอเป็นผู้ชาย อายุ 16 ปี สูง 164 เซนติเมตร หนัก 49 กิโลกรัม ผิวสีเข้ม การแต่งตัวชอบ ใส่กางเกงขาสั้น เสื้อยืด รองเท้าแตะ ชอบเดินเข่งปลายเท้า ตอนนี้อาศัยอยู่กับยาย และน้อง พ่อและ แม่ไปทำงานที่กรุงเทพฯ เป็นลูกคนที่ 1 ของครอบครัว มีน้องสาว 1 คน เอลเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เอกินเหล้าสูบบุหรี่ และมีเล่นการพนัน เช่น โกงเงิน เล่นไพ่ และมีเล่นกีฬาเดมพันในกลุ่มเพื่อน เช่น เล่นเปตอง วอลเลย์บอล ฟุตบอล”

ปกป้องเพื่อน

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องอยู่กับกลุ่มเพื่อน ความรักความผูกพัน ความรู้สึกของคำว่าเพื่อน ทำให้เขาต้องเข้าช่วยเหลือปกป้องเมื่อเพื่อนมีปัญหา

“สู่วัยเป็นผู้ชายวัยรุ่น เป็นเด็กเรียน เคยมีเรื่องชกต่อยเพราะเห็นเพื่อน โดนรุม เลยเข้าไป ช่วยมีคนมาเห็นก็เลยแยกกัน สู้อบอกว่าตอนนั้นไม่เจ็บเท่าไรแต่สภาพเพื่อนเจ็บเยอะเหมือนกัน”

“เมย์เด็กหญิง เป็นคนที่มีลักษณะอ้วน แต่สูง ผิวสองสี ลักษณะการแต่งตัว ชอบใส่เสื้อยืด กางเกงสามส่วน หรือกางเกงวอร์ม พ่อกับแม่ของเมย์เลิกกัน เมย์จึงอาศัยอยู่กับย่าและพ่อ พ่อเมย์มีอาชีพทำนา และรับจ้างทั่วไป เป็นผู้กระทำ 3 ครั้ง คือเรื่องที่หนึ่งโดนทำร้ายที่ตลาดนัดคลองถม แล้วเมย์ก็เข้าไปช่วยหนึ่งดีกับพวกนั้น และเรื่องที่ 2 ช่วยเพื่อนตีคนที่มาแย่งแฟนเพื่อนอยู่ที่โรงเรียน ครั้งที่ 3 ช่วยเพื่อนตีรุ่นพี่ที่มารังแกเพื่อน เพราะว่าเพื่อนไม่เคารพรุ่นพี่ ก็เลยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกันเกิดขึ้น”

ตัวอย่างของสู๊ และเมย์ เป็นตัวอย่างของเด็กและเยาวชนทั่วไปที่ไม่มีปัญหาพฤติกรรม แต่เมื่อเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับเพื่อน ก็สามารถผลักดันให้วัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับความรุนแรงได้

รับผิดชอบเพื่อน

วัยรุ่นแม้จะมีภาพของความเกร แต่เขากลับสามารถเป็นคนที่เพื่อนชื่นชมจากการกระทำที่ปกป้องเพื่อน เป็นผู้นำในการกระทำรุนแรงหลายครั้งและเมื่อถูกจับได้การที่เขาสามารถยื่นรับผิดแต่เพียงผู้เดียว สามารถทำให้ได้ใจเพื่อน กลายเป็นฮีโร่ของเด็กวัยเดียวกันได้

“ใหญ่ นิม เด็กหนุ่มวัย 17 ปี อยู่กับพ่อแม่และตา โดยส่วนใหญ่พ่อแม่จะไปอยู่ที่ไร่นานๆ ครั้งจะกลับมาอนบ้าน ใหญ่ชอบเล่นฟุตบอล และดื่มเหล้า จากเงินที่ได้จากการเล่นฟุตบอลพนันกันร่วมกับเพื่อน ใหญ่จะช่วยงานในไร่เป็นบางครั้ง ช่วยพ่อขับรถไถนารับจ้าง ก่อนไปเที่ยวเล่นกับเพื่อน ใหญ่ชอบขับมอเตอร์ไซด์ไปรวมกับเพื่อนและไปมีเรื่องกับหมู่บ้านอื่นในงานหมอลำหลายครั้ง ใหญ่เคยเล่นไฟหลังห้องเรียนกับเพื่อนทั้งหญิงและชาย ครูจับได้ใหญ่รับสารภาพว่าเป็นคนเริ่ม จึงถูกภาคทัณฑ์ในขณะที่เพื่อนคนอื่นรอดตัวไม่ถูกชดทอด ใหญ่ถูกพ่อตีทำโทษแต่ไม่โกรธ ใหญ่มีเพื่อนร่วมกลุ่มที่เป็นเพื่อนสนิทประมาณ 5 คน และเพื่อนที่เล่นด้วยกันในหมู่บ้านมากกว่า 10 คน เวลาเป็นเรื่องจากวัยรุ่นบ้านอื่นจะรวมตัวช่วยกันเสมอ จนวัยรุ่นบ้านอื่นไม่กล้ามาหาเรื่องในหมู่บ้านนี้

ถูกภาคทัณฑ์จากโรงเรียน

เด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนมีครูคอยสอดส่อง เมื่อเกรหรือมีพฤติกรรมผิดวินัยก็จะถูกภาคทัณฑ์จากโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองจะถูกเชิญไปพบเหตุการณ์เช่นนี้ก็รู้กันทั้งหมู่บ้าน

“ตื้น้อยอายุ 14 ปี บุคลิก กวน ๆ ชอบพูดกวนล้อเล่น กวนเพื่อนผู้หญิง ไปได้กับทุกคน อาศัยอยู่กับยาย พ่อไปทำงานกรุงเทพฯ กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง เกรดเฉลี่ย 2.01 อนาคตคิดว่าจะเรียนให้จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วทำงานตื้น้อยเคยมีเรื่องตี

กันจนครูต้องเชิญผู้ปกครองไปโรงเรียน เขามาล้อเรื่องแฟน ดีน้อยโมโหเลยตีเขาเรื่องถึงครูจึงต้องเชิญผู้ปกครองไปคุยที่โรงเรียน เคยไปปวดใส่กลุ่มวัยรุ่นบ้านอื่นที่เข้ามาทอนบ้านตนอยู่ศาลาหน้าโรงเรียนแล้วหนีกลับเข้าบ้าน”

แต่งเร็วชีวิตแต่งงานมีปัญหา

ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านพยายามแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนเพื่อประคองให้ผ่านชีวิตช่วงนี้ไปได้ โดยคิดว่าแต่งงานแล้วเด็กจะมีความรับผิดชอบ เปลี่ยนแปลงตนเองได้ ซึ่งไม่เสมอไป

“จะเป็นคนรูปร่างออกอ้วน ๆ แต่งตัวสบาย ๆ จูอาศัยอยู่กับ พ่อ (พ่อใหม่) และแม่ทำนา ค้าขาย มีพี่น้อง 2 คน พี่ชื่อนก อายุ 23 ปี จูชอบ เล่นไฟ ทำอาหาร และสิ่งที่ไม่ชอบไม่มี ชอบทำทุกอย่าง จูมีนิสัยชอบใช้เงินเกินตัว เมื่อไม่มีก็ไปยืมคนอื่นมาใช้ก่อน ปัจจุบันมีหนี้ เกือบ 100,000 บาท อดีตครอบครัวของจูรวยเนื่องจากในอดีต แม่กับพ่อที่จูได้เลิกกัน แล้วแม่ไปแต่งงานใหม่ กับพ่อของแหวน พ่อของแหวนเป็นคนรวย ไปต่างประเทศได้เงินปันผล มา 10 ล้านบาท มีที่นาหลายไร่ รถไถรถแม็คโค แต่ปัจจุบัน เงินที่ได้มาหมดไปกับการพนัน การมีครอบครัวมิได้ทำให้คนเปลี่ยนแปลงเสมอไป

5.6 สถานการณ์ รูปแบบ ความรุนแรงของวัยรุ่นในพื้นที่

1. การเมาสุรา เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง การศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่าวัยรุ่นชายจำนวนมากต่อสู้วิวาทกันหลังเมาสุรา (Farrington, 1993) การสำรวจในวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี พบว่าวัยรุ่นที่วิวาทชกต่อย ยกพวกตีกันหรือ ทำร้ายผู้อื่น ให้บาดเจ็บนั้นมีอัตราการใช้สารเสพติดและแอลกอฮอล์สูงถึงร้อยละ 40.4 และ 52.0 ในขณะที่วัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวมีอัตราเพียงร้อยละ 16.5 และ 29.9 ตามลำดับ (NHSDA, 2002) ภาพสะท้อนจากเด็กที่หมู่บ้าน “ที่บ้านหนูมีคนเมาเหล้าเยอะ ได้ยินเสียงคำกัน เสียงกันทุกวัน” ขณะนั้นเป็นเวลา 4 โมงเย็น “พอดีหลานมาจากกรุงเทพ ก็เลยเลี้ยงสังสรรค์กัน” จากการพูดคุยกับวัยรุ่นพบว่าเงินที่นำมาซื้อเหล้ามาจากเงินที่พ่อแม่ให้ไปโรงเรียน เก็บมาลงขันซื้อเหล้าเบียร์ส่วนใหญ่ชอบกินเบียร์อาซาเพราะถูกกว่ายี่ห้ออื่นแต่ถ้ามีเลี้ยงสังสรรค์ของเพื่อนที่กลับจากทำงานต่างจังหวัดก็จะพากันกินเหล้าสี “หงส์แดง แสงโสม” ส่วนเหล้าขาวมีบ้างแต่ส่วนใหญ่จะเป็นพวกผู้ใหญ่ กิจวัตรของวัยรุ่นวัย 24 ปีแต่งงานแล้ว “ตกเย็นก็พากันตั้งวงเหล้าเกือบทุกวันแต่พี่จะดื่มเบียร์ ถ้ามีเพื่อนกินด้วยก็ 6 ขวดเป็นอย่างน้อย อย่างมากสัก 2-3 ลิ้น พี่กินเบียร์ลิโอ” “เมื่อก่อนสูบบุหรี่ด้วยแต่ตอนนี้คิดว่ากินเหล้ากินเบียร์สบายใจกว่าสูบบุหรี่” จากแบบสอบถามเด็ก เคยดื่มเหล้าร้อยละ 40.2

2. หมอลำ (ซึ่ง) กิจกรรมที่พบกันบ่อยในชุมชนอีสานคือหมอลำซึ่งพบเห็นได้ตามงานวัด งานบุญประเพณีต่าง ๆ ของชาวอีสานซึ่งได้ประยุกต์ให้มีเพลงดนตรีเร้าใจมีการเต้นที่หน้าเวทีร่วมด้วยเป็นหมอลำซึ่ง จนเป็นตำนานเล่าขานว่าเมื่อไหร่มีงานวัดมีหมอลำต้องมีเรื่องกัน ผู้ใหญ่บ้านแห่งหนึ่งเล่าว่าก่อนไปเที่ยวงานหมอลำวัยรุ่นจะกินเหล้าไปก่อน “เป็นเพราะความมึนเมา หรือเห็นหน้าไม่ถูกชะตาพอเต้นในงานหมอลำก็จะตีกันทุกครั้ง” สาเหตุการมีเรื่องกันในงานหมอลำเพราะทุกคนรู้ว่าถ้ามีหมอลำมาแสดงก็จะได้เต้นหน้าเวที โยกกันไปมาเหยียบเท้ากันบ้างส่วนมากที่มีเรื่องเพราะ “เต้นกวนดิน” หรือเจอบุญศรี ประสบการณ์ของท็อปขณะที่ได้ไปดูหมอลำเดี่ยวที่หมู่บ้านข้างเคียงกับเพื่อน

5.7 ผลของความรุนแรงที่เกิดขึ้น

นอกจากเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่ต้องดูแล อบรมทางสังคมความร่วมมือของชุมชน ในการสร้างระบบป้องกันภัย ความเข้มแข็งของการบังคับใช้กฎหมายเป็นสิ่งชุมชนอีสานต้องพัฒนาหาแนวทางเพื่อปกป้องเด็กและเยาวชน วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหา เกิดขึ้นทั้งที่ตนเองกระทำและถูกคนอื่นกระทำ ด้านความรุนแรงมีผลต่อจิตใจ ร่างกายและสังคม ตั้งแต่เล็กน้อยถึงมาก มีผลต่อชีวิตของวัยรุ่นหลากหลายในพื้นที่พบ

1. การตีกันของวัยรุ่น เกิดจากการไม่ชอบหน้า ดังเช่น เทพและวุฒิ เคยถูกตีจนฟันหัก สาเหตุจากการตีทะเลาะวิวาทในงานหมอลำ ยกพวกตีกันจนเจ็บตัวและฟันหน้าหักจนปรากฏ ปัจจุบัน ดังเช่น สถานการณ์ที่เกิดกับแดง

“หน้าตาของเทพและวุฒิมันผิกระเปียบ มันกวนดิน”

2. ไปหมู่บ้านอื่นไม่ได้

เด็กและเยาวชนแต่ละชุมชนเมื่อเกิดปัญหาการทำร้ายกันบ่อยๆการแก้แค้นเอาคืนเกิดขึ้นจนกระทั่งไม่สามารถไปหมู่บ้านอื่นได้

“เอกเป็นคนรูปร่างใหญ่ ตัวสูงแต่ไม่อ้วน ผิวคล้าอาศัยอยู่กับแม่ พ่อกับแม่เอกเลิกกันได้ประมาณ 4 ปี แล้ว พ่อเอกอยู่ที่กรุงเทพ แต่ตอนนี้แม่เอกไปทำงานที่จังหวัดอื่น เอกจึงต้องอยู่กับน้องสาวและพี่หลานสาว (ลูกของน้องสาว) กัน 3 คน

3. เปลี่ยนโรงเรียน ถูกภาคทัณฑ์จากโรงเรียน เด็กและเยาวชนที่กำลังเรียนมีครูคอยสอดส่อง เมื่อเกรหรือมีพฤติกรรมผิวนัยก็จะถูกภาคทัณฑ์จากโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองจะถูกเชิญไปพบเหตุการณ์เช่นนี้ที่รู้จักกันทั้งหมู่บ้าน

“ตีน้อยอายุ 14 ปี บุคลิกกวน ๆ ชอบพูดกวนล้อเล่น กวนเพื่อนผู้หญิง ไปได้กับทุกคนอาศัยอยู่กับยาย พ่อไปทำงานกรุงเทพฯ กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมชัย

มงคลงาม เกรตเฉลี่ย 2.01 อนาคตคิดว่าจะเรียนให้จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วทำงาน ตีน้อยเคยมีเรื่องตีกันจนครูต้องเชิญผู้ปกครองไปโรงเรียน เขามาล้อเรื่องแฟน ตีน้อยโมโหเลยตีเขาเรื่องถึงครู จึงต้องเชิญผู้ปกครองไปคุยที่โรงเรียน เคยไปพาขวคใส่กลุ่มวัยรุ่นบ้านอื่นที่เข้ามาควนบ้านตนเองอยู่ ศาลาหน้าโรงเรียนแล้วหนีกลับเข้าบ้าน”

4. ถูกทับทับนคุมประพฤติ ชีวิตที่ผาดโผน ผ่านการเป็นนักเลง ประพฤติผิดเล็กน้อย บ่อย ๆ เมื่อไม่ได้รับการแก้ไขวัยรุ่นสามารถถูกควบคุมจากกฎหมาย ถูกควบคุมจากองค์กรภายนอก หมู่บ้าน เช่น จากตัวอย่าง เม้น สิ่งสำคัญที่กระทำผิดคือ ยาเสพติด การถูกคุมประพฤติจากศาลสั่ง จึงเกิดขึ้น ซึ่งไม่ได้ช่วยให้ดีขึ้น แต่กลับทำให้ผู้ปกครองและชาวบ้านเกิดปัญหาด้วย

5.8 มิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดความรุนแรง

เด็กที่อยู่ในครอบครัวไม่สมบูรณ์ ครอบครัวแตกแยก และเนื่องจากอาชีพ เศรษฐกิจ พ่อแม่ต้องหางานทำทำให้ห่างกับลูก หาเงินเพื่อให้ลูกได้เรียน ครอบครัวมีกิน วัฒนธรรมทางวัตถุ มากขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลงเรื่อย ๆ เด็กหาที่พึ่งไม่ได้ เด็กจะแสดงอาการผิดปกติ ต่อสังคมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน (อลิสตา วัชรสินธุ, 2546) เมื่อมีการรวมตัวของกลุ่มเพื่อนตามวัย สามารถกระตุ้นให้เด็กตัดสินใจเรียนรู้สิ่งที่ผิดได้

นอกจากสถานการณ์ของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เด็กขาดการหล่อหลอมอีก ส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากคือวิถีของชุมชนที่เด็กอยู่และเห็นเป็นประจำก่อให้เกิดการบ่มเพาะ พฤติกรรมความรุนแรงอีกทั้งวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด็กซึมซับมาโดยขาดขัดเกลาทางอารมณื นอกจากนั้นสภาพวิถีชุมชนและวัฒนธรรมของชาวอีสานที่ศึกษาพบว่าไม่มีมิติทางสังคมที่ไม่ควรมองข้ามคือ

1. สุรา : สินค้าที่ซื้อขายคล่อง

ชุมชนของอีสานนิยมการดื่มเหล้าเกือบทุกครัวเรือนหลังเลิกงานตอนเย็นซึ่งเป็นการดื่ม ภายในครอบครัว หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงเป็นประจำ หากมีเทศกาลงานบุญก็จะมี การสังสรรค์รื่นเริง ทั้งเด็กและผู้ใหญ่

เจ้าของร้านชำในชุมชนบ้านขนาดเล็กเล่าว่าเป็นร้านเล็ก ๆ เพิ่งเปิดมีของขายไม่มาก ที่ร้านมีเฉพาะเหล้าขาวขาย (40 ดีกรี) แบ่งขายใส่ขวดเอ็มร้อย ขายทีละขวดบ้าง ครึ่งขวดบ้าง เป็นวัยรุ่นมาซื้อตอนกลางคืน 2-3 ทุ่มถ้าเป็นพ่อมาซื้อจะเป็นตอนเย็นกลับจากนา จ่ายสดบ้าง เซ็นต์บ้าง สำหรับเบียร์ที่นี้ไม่ค่อยได้ขายเพราะยังไม่มีตู้แช่ สำหรับร้านชำที่มีขนาดใหญ่พอควรเล่าว่า “ส่วนมากจะมาซื้อเหล้าขาว40ดีกรีมันจะซื้อกันทีละขวดน้อยๆเท่านั้นหละออกดั่งคักกันมาซื้อแล้วไปกินที่อื่นมันจะกินเบียร์ตอนมีดั่งค์เยอะหน่อย” จากคำบอกเล่าของร้านชำอีกราย “เดี๋ยวนี้ร้านค้า

เพิ่มขึ้นมากในหมู่บ้านเหล่าเบียร์บุรีหรือง่ายขายได้ตลอด มีทั้งเด็กและผู้ใหญ่มารื้อแห่ลูก” นอกจากนั้นจากคำบอกเล่าของอบต. “เด็กบ้านนี้กินเหล้ากันเยอะ ส่วนมากจะกินจนเมาจริงๆ เป็นช่วงเทศกาล”

ภาพสะท้อนจากเด็กที่หมู่บ้าน “ที่บ้านหนูมีคนเมาเหล้าเยอะ ได้ยินเสียงด่ากัน เคียงกันทุกวัน” ขณะนั้นเป็นเวลา 4 โมงเย็น “พอดีหลานมาจากกรุงเทพ ก็เลยเลี้ยงสังสรรค์กัน” จากการพูดคุยกับวัยรุ่นพบว่าเงินที่นำมาซื้อเหล้ามาจากเงินที่พ่อแม่ให้ไปโรงเรียนเก็บมาลงขันซื้อเหล้าเบียร์ ส่วนใหญ่ชอบกินเบียร์อาซาเพราะถูกกว่ายี่ห้ออื่นแต่ถ้ามีเลี้ยงสังสรรค์ของเพื่อนที่กลับจากทำงานต่างจังหวัดก็จะพากันกินเหล้าสี “หงส์แดง แสงโสม” ส่วนเหล้าขาวมีบ้างแต่ส่วนใหญ่จะเป็นพวกผู้ใหญ่ กิจวัตรของวัยรุ่นวัย 24 ปีแต่งงานแล้ว “ตกเย็นก็พากันตั้งวงเหล้าเกือบทุกวันแต่ก็จะดื่มเบียร์ถ้ามีเพื่อนกินด้วยก็ 6 ขวดเป็นอย่างน้อย อย่างมากสัก 2-3 ลัง ฟังกินเบียร์ลิโอ” “เมื่อก่อนสูบบุหรี่ด้วยแต่ตอนนี้คิดว่ากินเหล้ากินเบียร์สบายใจกว่าสูบบุหรี่”

ภาพสะท้อนของหมู่บ้านขนาดใหญ่

“การกินเหล้าเป็นของปกติของคนแถวนี้ ส่วนมากผมกินกันทุกวัน”

“พวกผมกินเหล้ากันทุกคน กินแล้วคุยกันสนุกดีนะพี่” สถาน ที่รวมกันมักจะเป็นหน้าร้านเกมนั่งกินเหล้ากันพอตกคึกจะไปต่อที่ร้านคาราโอเกะและบ่อยครั้งพอเมาได้ที่ก็มีเรื่องถ้าพบคู่อริ แม้แต่งงานแข่งกีฬาเทศบาลที่โรงเรียนนักกีฬาแข่งไป คนเชียร์ข้างสนามจะกินเหล้ากันข้างสนามทั้งเด็กและผู้ใหญ่ วัยรุ่นจะกินเบียร์ ผู้ใหญ่กินเหล้าขาวกับเบียร์ วัยรุ่นเล่าให้ฟังว่าพอแข่งจบไปฉลองกันที่บ้าน โค้ช หลังจากนั้นไปต่อกันที่ร้านคาราโอเกะ “เราเมากันมากได้เงินรางวัลมา 1500 บาทกินเหล้ากันจนหมดคืนนั้น ไม่มีเรื่องเพราะมีแค่โต๊ะนักฟุตบอลแค่โต๊ะเดียว” สำหรับสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นวัย 23 ปีต้องออกจากงาน “มันเมาเหล้าแล้วไปทำงานไม่ไหวหลายวันเข้าก็เลยโดนไล่ออก”

ภาพสะท้อนที่หมู่บ้านเก่าแก่แห่งหนึ่ง พบว่าตรงศาลาเขียวใกล้ร้านขายของชำพวกวัยรุ่นมักจับกลุ่มกินเหล้ากันแต่ผู้ใหญ่มองว่าไม่ได้ไปสร้างความเสียหายให้ใคร ผู้ใหญ่คนหนึ่งของชุมชนเล่าให้ฟังว่า “พ่อแม่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านกินเหล้า โดยเฉพาะเวลาว่างมีงานเลี้ยงที่บ้าน เลี้ยงอะไรก็ช่างเพื่อนพ่อนี้แหละขึ้นเหล้าให้ลูกกินพอไม่ว่าอะไร พวกลูกได้ลองกันที่นี้แหละเวลาพบเพื่อนจะมีคนพกเหล้าไปด้วย” บางบ้านจะเป็นที่รวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน โดยเด็กจะซื้อเหล้าผสมเอม 100 หรือเบียร์นั่งกินกันมีแม่ที่นั่งกับลูกๆ และชวนคนบริเวณนั้นดื่มด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งเล่าว่า “การดื่มสุรามันดื่มกันตั้งแต่ยังเด็กเป็นแฟชั่นซึ่งมาจากผู้ใหญ่หลังจากนั้นก็ตามรุ่นพี่ ๆ” พบว่าวัยรุ่นวัย 24 ปี มีครอบครัวมีลูกอายุ 7 ปี แต่สามารถดื่มเบียร์หมดทีเดียวกครั้งขวด “มันดื่มเองแหละไม่มีใครสอนมันเห็นพอมันดื่มทุกวัน”

การดื่มเหล้าเบียร์กันในชุมชนอีสานถือเป็นวิถีชีวิตปกติที่พบเห็นกันได้ทุกชุมชน ถ้าไม่เมาจนอาละวาด จนมีเรื่องกันจะถือเป็นเรื่องปกติ และเหล้าเบียร์ก็เป็นสินค้าซื้อขายในชุมชนและคนในชุมชนก็มีใส่ใจมากนักหากหลังการกินเหล้าเบียร์จะไม่ไปรบกวนคนอื่นแต่ส่วนใหญ่พบว่าหลังกินเสร็จมักจะมีปัญหาการเมาอาละวาด ขับรถซิ่งส์ จิวกันตีกันเป็นประจำ

2. หมอลำ (ซิ่ง) มหรสพที่นิยม

หมอลำเป็นวัฒนธรรมถิ่นด้านศิลปดนตรีของชาวอีสานเป็นกิจกรรมที่พบกันบ่อยในชุมชนพบเห็นได้ตามงานวัด งานบุญประเพณีต่างๆของชาวอีสาน ซึ่งต่อมาได้ประยุกต์ให้มีเพลงดนตรีที่เร็วและเร้าใจมีการเต้นที่หน้าเวทีร่วมด้วยเป็นหมอลำซิ่ง ซึ่งเป็น ที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น แต่ส่วนใหญ่ก่อนที่จะดูหมอลำเด็กมักจะดื่มเหล้ากันมาก่อนเพื่อเพิ่มดีกรีความคึกคะนอง

3. ตีไก่ชนไก่

การเลี้ยงไก่ชน เป็นกิจกรรมอีกประเภทที่พบได้ในชุมชนของอีสานเกือบทุกแห่ง ที่หมู่บ้านขนาดเล็กก็เป็นชุมชนอีกแห่งที่พบว่าเลี้ยงไก่ชนกันมากแม่เด็กคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่า “ที่บ้านเลี้ยงไก่ชนไว้เยอะ แดงเห็นทุกวันก็ชอบ พอเลิกเรียนมาก็ฝึกให้ไก่ เสาร์-อาทิตย์ต้นมาถ้าไม่ไปนาก็ดูแล ว่าง ๆ ก็เอามาชนปะลองกับไก่เพื่อน ถึงเทศกาลเอาไก่ไปชนลงเงินกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ไปเชียร์กัน” แม่เด็กบอกว่า “เด็กมันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ดีกว่ามั่วสุมกินเหล้าเมายา เขาดูแลไก่ดีเอาผ้าชุบน้ำเช็ดลูกค้ำอยู่นั้นแหละถ้าไก่เจ็บเขาจะประคบประหงมอย่างดี” เด็กและเยาวชนเองก็บอกว่า “ว่าง ๆ บางวันจะเอาไก่มาชนกันเล่นชอบดูไก่ชน บางครั้งถ้ามีผู้ใหญ่ดูด้วยก็จะลงเงินครั้งละ50-100บาท” บางครอบครัวการเลี้ยงไก่ชนของเด็กเป็นเพราะเหงาและสนุกตามเพื่อนเวลาเอาไปชนกัน เชียร์สนุกแต่ก่อให้เกิดการทะเลาะกับแม่ตัวอย่างเช่นวันหนึ่งคอม โคนแม่ค้าเรื่องไก่เพราะคอมจับไก่ขังไว้ในส้อมแล้วเอาไปตากแดดไม่มีน้ำให้ไก่กิน คอมเคยบอกว่า “ถ้ามีอะไรทำน่าสนใจก็จะดื่มไก่”

ที่หมู่บ้านขนาดกลางก็เป็นอีกแห่งที่เด็กๆชอบชนไก่และจะเอาไก่ของตนซ้อมเสมอ สิทธิ์บอกเพื่อน “ภูว่าจะเอาไปตีกับไก่อีกม่อน” สิทธิ์เอาไก่ไปตีกับไก่อีกล่าง แต่มันไม่ดีเพราะไก่อีกตัวตัวเล็กกว่ามาก น้าลง จึงเอาไก่อีกตัวชื้อบักหวายลงมาตีด้วยไก่อีกล่าง3ยกจากนั้นสิทธิ์จึงอุ้มไก่ออกไปเพราะไก่แตกเลือดอาบ จึงอุ้มกลับไปล้างทำแผลให้

จากวิถีประจำวันของคนในสังคมและครอบครัวเห็นการใช้ความรุนแรง ความเจ็บปวดเป็นสิ่งปกติและสนุกในการเล่นการพนัน

4. ตำนานความรุนแรง

เด็กและเยาวชนในชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มีปัญหาความรุนแรงกันเองแต่จะมีความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างหมู่บ้าน

- ธรรมชาติเรื่องทะเลาะกันในหมู่บ้านจะไม่รุนแรงเกิดจากความเห็นไม่ตรงกันเท่านั้นแต่ถ้าต่างหมู่บ้านจะแรงกว่า ผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านแห่งหนึ่งเล่าให้ฟังว่า “เมื่อ3ปีก่อนทางอำเภอจัดงานกีฬาประจำอำเภอทุกปีเอานักกีฬาทั้งตำบลมาแข่งขันกัน กีฬาแพ้นไม่แพ้มีเรื่องกันทุกปี” การเกิด มีคู่อริต่างหมู่บ้านเกิดขึ้นเด็กชายหนึ่งเล่าว่า “พอวันหนึ่งผมกับเพื่อนกินเหล้าขาวมาไปพบคู่อริเข้า ถามเพื่อนว่า มึงกับกู 2 คนจะ จัดมันใหม่ พอไปถึงมันมี10คน แต่ก็ไม่ถอยนะ1:10”

- เด็กและเยาวชนตีกันเพราะศักดิ์ศรีและอวดเก่ง “พวก...เข้ามาขี่รถกวาก็เลยพากันไปรวมที่ตู้โทรศัพท์เพื่อศักดิ์ศรี”

- มองหน้ากันไม่กินเส้นของตุ้ม (บ้านขนาดเล็ก) กับเอ็ม (บ้านขนาดใหญ่ข้างเคียง)

- แซมที่หมู่บ้านขนาดกลางเล่าให้ฟังว่าเคยยกพวกไปตีวัยรุ่นที่หมู่บ้านข้างเคียงในงานกฐินมีหมอลำไปรุมตีเขา1ต่อ10ทำให้เกิดเป็นคู่อริกันกับบ้านข้างเคียง

- หมู่บ้านเก่าแก่มีตำนานความรุนแรงกับหลายหมู่บ้านอาทิ การตีกันกับหมู่บ้านข้างเคียง พวกชาวบ้านที่ไม่รู้อะไรก็โดนทำร้ายร่างกาย จนปัจจุบัน สองหมู่บ้านเลยไม่ถูกกัน ต่อมาตีกันระหว่างอีกสองหมู่บ้านรอบๆ เกิดจากการแย่งแฟนกัน และมีการลอบดักตีผิดคนในงานหมอลำ จากนั้นบ้านนี้กับหมู่บ้านข้างเคียงจึงไม่ถูกกันจนปัจจุบัน ระหว่างหมู่บ้านขนาดกลางกับบ้านเก่าแก่แห่งนี้ มีปัญหาแต่ไม่รุนแรงมาก ระหว่างหมู่บ้านรอบ ๆ กับบ้านนี้ ในอดีตเป็นช่วงสงครามก็มีความดุเดือดกัน หัวแตก โดยไม่ทราบสาเหตุ ทำให้บ้านรอบ ๆ จะไม่เข้ามาเที่ยวหมู่บ้านนี้ เช่นเดียวกับวัยรุ่นบ้านนี้ เวลาผ่านบ้านรอบๆจะต้องระวังตัว ส่วนหมู่บ้านเก่าแก่กับหมู่บ้านนี้ อดีตเคยตีใจกัน ปัจจุบันไม่ตีใจกันแล้ว แต่จากการพูดคุยกับวัยรุ่นบ้านนี้(นักวิจัยได้พูดคุยขณะนั่งรอรถเข้าหมู่บ้าน) วัยรุ่นบ้านนี้บอกว่าเด็กบ้านเก่าแก่นี้ ชอบอวด เก่ง วัยรุ่นบ้านนี้บอกว่า “จะจัดการวัยรุ่นบ้านเก่าแก่คนหนึ่งอยู่” ซึ่งในปัจจุบันมีเด็กของบ้านเก่าแก่คนหนึ่งเดินผ่านหมู่บ้านอื่น ไม่ได้กลัวถูกดักทำร้าย เพราะ มีคู่อริหลายบ้าน

พบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาจากกลุ่มวัยรุ่นต่างหมู่บ้านกัน โดยที่ผู้ใหญ่จะมีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแต่ละเข้ามาใกล้เคียงเพื่อมิให้เหตุการณ์รุนแรงมากขึ้น โดยทั่วไปความรุนแรงเกิดขึ้นจากความรู้สึกว่าคุณหมิ่นศักดิ์ศรีของตนเอง ของหมู่บ้าน เลียนแบบจากรุ่นสู่รุ่น

5. ความหมายความรุนแรงในวัยรุ่น

เด็กและเยาวชนให้ความหมายความรุนแรงว่า การทำร้ายร่างกายกัน ตีกัน ตบกัน ปล้นเอาเงิน ฆ่ากันตาย ยิงกัน แย่งแฟนกันแบ่งประเภทความรุนแรงได้ 2 ประเภทคือ

1. ทางร่างกายที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บ เจ็บปวด เช่น พ่อแม่ตีกัน พี่น้องตีกัน พ่อแม่ตีลูก ซึ่งเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ประจำในครอบครัวและชุมชน นอกจากนั้นจะเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บทำร้ายร่างกายด้วยอาวุธมีด ปืนฆ่ากันตายได้

2. ทางวาจา เช่นการด่ากัน ทะเลาะวิวาทกัน

สาเหตุความรุนแรงตามการรับรู้ของวัยรุ่น ตามการรับรู้ของคนในชุมชนพบว่า

1. อารมณ์ของวัยรุ่นเอง เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลง เป็นวัยที่ศึกษาค้นคว้าอารมณ์ร้อน คิดว่าตัวเองใหญ่ จิวกันง่าย

2. สถานการณ์พาไปกินเหล้าเมาไม่พอใจกันมาก่อน เห็นหน้าก็หมั่น ไล่กัน ก็พาลมีเรื่องกันส่วนใหญ่ที่รุนแรงมักพบในงานหมอลำ

3. ครอบครัวมีส่วนบ้าง พ่อแม่ไม่มีเวลาให้ลูก แม่เอาใจแต่พ่อเลี้ยงไม่ค่อยเอาใจใส่ลูก บางรายพ่อแม่เข้าข้างลูกมากไปทำให้เสียเด็ก

4. การคบเพื่อน ชอบเลียนแบบกัน จากแบบสำรวจพบว่าเมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลในระดับพอสมควรจำนวนมากกว่าครึ่ง (50.0 %) โดยบุคคลที่วัยรุ่นบอกกล่าวให้รู้ส่วนใหญ่เป็นเพื่อนดังเช่นการเห็นการยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้านเด็กจำนวน 155 คน (55.2%) รองลงมาบอกรุ่นพี่ จำนวน 95 คน (33.8%) ซึ่งทำให้เกิดแนวโน้มของความรุนแรงมากขึ้นเมื่อมีการรวมตัวกันของวัยรุ่น

พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความหมายของความรุนแรง ว่าความรุนแรงเป็นการใช้กำลังทำให้บาดเจ็บการทะเลาะวิวาทพบได้ทั้งผู้ใหญ่และวัยรุ่น แบ่งประเภทความรุนแรง เป็น 2 ประเภท

1. ทางร่างกาย การชกต่อยพบมากในหมู่วัยรุ่น

2. ทางคำพูด เหม็นหน้าไม่ชอบกันก็ด่ากัน ใช้คำพูดหยาบคายพบบ่อยในกลุ่มวัยรุ่น

พ่อแม่ผู้ปกครองทั้ง 6 ชุมชนให้ความเห็นตรงกันว่าเด็กๆ ในชุมชนของตนเองไม่ค่อยก่อปัญหาความรุนแรงให้หนักใจ เพราะวัยรุ่นๆ ใหญ่ที่ชอบมีเรื่องตอนนี้ไปทำงานต่างจังหวัด หรือแต่งงานมีครอบครัวต้องทำงานกัน ส่วนวัยรุ่นที่เหลืออยู่ส่วนใหญ่เรียนหนังสือ และช่วยเหลืองานบ้างและระยะนี้ก็ไม่มีความรุนแรง จะมีก็แต่กินเหล้าเมา เอะอะโวยวาย ขับรถซิ่งกันเป็นที่รำคาญของชาวบ้าน

5.9 บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของอีสาน: ปัจจัยเอื้อและป้องกัน

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เอื้อให้เกิดความรุนแรง ได้แก่

1.1 ระบบโครงสร้างของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง และอ่อนแอลง

ครอบครัวต้องดิ้นรนด้านเศรษฐกิจมากขึ้น หลายครอบครัวต้องออกไปหางานทำนอกชุมชนความสัมพันธ์ภายในครอบครัวห่างเหินกัน ลักษณะของครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง บางครอบครัวทิ้งให้เด็กอยู่กับปู่ ย่า ตา ยายหรืออยู่กับตามลำพังขาดผู้อบรมดูแลใกล้ชิดขาดที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหา

1.2 วิถีชีวิตของชุมชน

เด็กเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างจากผู้ใหญ่และวิถีชีวิตภายในชุมชนเองตั้งแต่เด็กและซึมซับมาโดยไม่รู้ตัวเช่นการกินเหล้า การเล่นเกมพนัน การรวมตัวของกลุ่มญาติตามเทศกาล มักมีการฉลอง เลี้ยงเหล้าจนเป็นเหมือนชีวิตปกติของสังคม เมื่อไปทำงานหาเงินมาได้พบหน้าเพื่อนฝูงญาติพี่น้องจึงฉลองกันด้วยงานเลี้ยงเล็ก ๆ ในครอบครัว ซึ่งมีเหล้าร่วมด้วย เด็กและเยาวชนจึงเห็นตัวอย่าง และบางครั้งเข้าร่วมดื่มด้วย การเห็นและเคยชินกับสภาพความรุนแรงและความเจ็บปวดเช่นการเลี้ยงไก่ชนและการชนไก่

1.3 พื้นฐานประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสานดั้งเดิม

จากพื้นฐานวัฒนธรรมของชาวอีสานโดยทั่วไปชอบสนุกเป็นดั้งเดิม การมีประเพณีทุกอย่างมักต้องฉลองด้วยการละเล่นหมอลำ กลายเป็นตัวกระตุ้น พลังความศรัทธาของวัยรุ่นประกอบกับการดื่มเหล้าที่เป็นวิถีชีวิตปกติในชุมชนทำให้เด็กและเยาวชนขาดสติและขาดความยับยั้งชั่งใจเมื่อมีการกระทบกระทั่งและทำร้ายกันรุนแรงเกิดขึ้นได้ง่าย

1.4 ระบบโครงสร้างของชุมชนขาดความเข้มแข็ง

โครงสร้างของชุมชนและสังคมขาดความเข้มแข็งและขาดการเอาใจจริงเอาใจเช่นเด็กสามารถซื้อเหล้าจากร้านค้าได้โดยบางที่ซื้อให้ผู้ใหญ่ บางที่ซื้อมาดื่มกันเอง ซึ่งพบว่า การดื่มเหล้าเป็นสาเหตุสำคัญของความรุนแรงซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่ควบคุมของชุมชน ไม่มีการควบคุมการดื่มการซื้อการขาย จึงเกิดความรุนแรงขึ้นเสมอ แม้ว่าจะมีผู้ปกครองและผู้เฒ่าบางส่วนพยายามแก้ไข แต่ยังไม่พบว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาตามเหตุการณ์ ยังไม่สร้างระบบการจัดการและป้องกันอย่างชัดเจน ชุมชนไม่มีพื้นที่สำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นสัดส่วนชัดเจนในการเล่นกีฬาหรือมีกิจกรรมการรวมตัวเพื่อเล่นกีฬาจึงมักมีเพียงที่โรงเรียนเท่านั้น

2. มิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ป้องกันการเกิดความรุนแรง

วัยรุ่นส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่สงบ เดิบโต เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของร่างกาย อารมณ์ สิ่งแวดล้อมที่ติดมา อยู่ในกรอบของสังคม ความรุนแรงมีเกิดขึ้นนานๆครั้ง พฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่นเกิดขึ้นในเด็กกลุ่มเล็ก ๆ เมื่อเกิดขึ้นบางส่วนหายไปเพราะพ่อแม่ ผู้ใหญ่ ผู้นำในครอบครัวเข้ามาจัดการ

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน จากการสอบถามพูดคุยกับทั้งตัวเด็กและผู้ปกครอง ในชุมชนนี้ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนขึ้นมาอย่างเป็นทางการ แต่ก็จะมีกิจกรรมที่พวกเขาทำกัน มีส่วนร่วม คือ การแข่งขันกีฬาโดยจะเป็นตัวแทนของชุมชนไปแข่งกับชุมชนอื่นในช่วงมีการจัดงานขึ้น และจากที่ได้พบเห็นเด็กและเยาวชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดขึ้น เช่น ไปเวียนเทียน ทำบุญตักบาตรที่วัด เป็นต้น เวลาในหมู่บ้านมีงานบุญที่เป็นของคนในหมู่บ้าน เช่น งานแต่งงาน งานบวช ถ้าเขาเป็นเจ้าของงานนั้นเป็นของญาติ เขาจะชวนเพื่อนของเขามาช่วยงาน หรือถ้าเป็นงานที่ไม่ใช่เพื่อนหรือญาติหากมีโอกาสติดตามผู้ปกครองของเขาไป เขาก็จะช่วยเช่นกัน งานที่เขาช่วยทำก็จะมี ผู้หญิงก็จะล้างถ้วยชาม เสริฟอาหารให้แขกที่มาร่วมงาน ผู้ชายก็สับหมู-เนื้อไว้ทำอาหาร

ปัจจัยที่ป้องกันในวัยรุ่นนอกเหนือจากความเข้มแข็งในตัวเด็กที่มีอยู่และการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นในการเรียนรู้ที่จะปกป้องตนเองแล้ว ยังมีสิ่งปกป้องจากพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมได้แก่

2.1 ระบบโครงสร้างของครอบครัว

การที่คนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่กันอย่างเครือญาติและส่วนใหญ่ก็เป็นญาติกัน ทั้งหมู่บ้านเมื่อลูกใครมีพฤติกรรมเลวร้ายจะแจ้งให้พ่อแม่รู้และช่วยกันแก้ไขในเครือญาติเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่ครอบครัวไม่รับฟังจะได้รับการแก้ไขช้า

สำหรับตัวของเด็กและเยาวชนเอง เมื่อเขามีปัญหาอะไรก็ตามที่คิดว่าตัวเองสามารถแก้ไขได้เขาจะไม่ปรึกษากับผู้ปกครอง เขาจะแก้ไขเองหรือไม่ก็จะปรึกษากับเพื่อน ในบางครอบครัวเขาบอกว่าสามารถปรึกษาได้ทุกอย่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสนิทสนมของคนในครอบครัว และเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ นั้น เขาจะได้คุยกับญาติของเขามากกว่าพ่อแม่ ทำให้สนิทกับญาติมากกว่าและจากที่เขาได้คุยกันบ่อย ๆ เขาจะปรึกษากับญาติเขามากกว่าที่จะปรึกษากับพ่อแม่แท้ ๆ ของเขา

จากข้อมูลการสำรวจเด็ก โดยทั่วไปพบว่า เวลาที่มีเรื่องทุกข์ใจส่วนใหญ่ปรึกษาพ่อแม่เป็นบางครั้งจำนวน 112 คน (39.8%) ปรึกษาเพื่อนจำนวน 131 คน (46.6%) และปรึกษารุ่นพี่จำนวน 145 คน (51.6%) ในกรณีที่ปรึกษาทุกครั้ง ได้แก่ปรึกษาพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นลำดับแรกจำนวน 118 คน (42.0%) รองลงมาเป็นปรึกษาเพื่อนจำนวน 24 คน (8.5%) และรุ่นพี่จำนวน 16 คน (5.6%) โดยคำตอบเมื่อทุกข์ใจบุคคลที่วัยรุ่นตอบว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ทุกครั้งสูงสุดคือพ่อแม่ผู้ปกครองจำนวน 118 คน (42.0%)

2.2 วิถีชีวิตของวัยรุ่นในชุมชน

การมีเพื่อนเป็นดังภูมิทัศน์ทางสุขภาพจิต เด็กทั้งหมู่บ้านเป็นเพื่อนกันรู้จักกัน เรียนรู้การดูแลและให้อภัยกันเด็กมีกลุ่มเพื่อน เพื่อนคือ เมา ติดตามตลอด มีเพื่อนแล้วดี ไม่เหงา “ประโยชน์ที่ได้จากการอยู่กับเพื่อนและการรวมกลุ่ม ทำให้วัยรุ่นได้ออกกำลังกาย และได้เล่นกับ

เพื่อนและได้พูดคุยกันกับเพื่อนทำให้มีความสุข มีเรื่องอะไรก็ได้พูดคุยกันบางที่เพื่อนก็จะเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาให้ มีเรื่องกับใครก็เล่าให้เพื่อนฟังได้อย่างน้อยก็อุ่นใจมีเพื่อนอยู่ด้วยอาจจะช่วยเราได้หรือช่วยไม่ได้ก็ตาม”

2.3 พื้นฐานประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสานดั้งเดิม

มีประเพณีคุ้มโฮมของชาวอีสานอันจะเห็นชัดเจนเมื่อมีพิธีกรรม ในพื้นที่ดูแลกันรู้จักกัน เช่น การรวมตัวกันในการทำบุญ

2.4 ระบบโครงสร้างของชุมชน

ชุมชนมีแหล่งทำกิน มีผู้นำที่ตระหนักร่วมกันแก้ไข เช่น มีการจัดตั้งตำรวจบ้าน จากกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเลง โรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญให้เด็กได้เรียนรู้วิชาการ ชีวิตและสังคม ในหมู่บ้านที่มีครูคอยดูแลพบว่าเด็กได้มีการสร้างสรรค์และแสดงออกสมวัย ในด้านการกีฬา ดนตรี และการประดิษฐ์เด็กดีมักมีผลงานจาก โรงเรียนมาอวดพ่อแม่ และเด็กได้รับความชื่นชมจากครอบครัวและญาติเสมอ

5.10 ชุมชน กับการจัดการกับความรุนแรง

1. การจัดการสาเหตุสิ่งแวดล้อม

- เมื่อรู้ว่ามีงานหมอลำ วัยรุ่นจะตีกัน ในหลายหมู่บ้านจะให้มาจัดตอนกลางวันแทน เพราะกลางวันส่วนใหญ่เด็กไปเรียนหนังสือมีแต่ผู้ใหญ่ ถ้ามีปัญหาเห็นตัวจัดการแก้ไขทัน คนที่อยากมีเรื่องกลางวันเห็นตัวง่ายจะได้ไต่ถาม หรือบางหมู่บ้านผู้ใหญ่บ้านก็ไม่จ้างหมอลำมาเล่นเพื่อตัดปัญหาไปเลย

- ถ้ามีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น ผู้ใหญ่บ้านจะเรียกพ่อแม่ทั้ง 2 ฝ่ายมาพูดคุยส่วนใหญ่เรื่องจะไม่ถึงตำรวจตกลงกันเสร็จที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน “แต่ถ้าจะให้แก้ที่สาเหตุคงยากแต่ถ้าจะให้พ่อทำนะพ่อก็จะให้จัดเป็นเวทีมวยใครผิดใจกันไม่ชอบหน้ากันเอาขึ้นเวทีไปเลย”

- ให้ความเป็นการแก้ปัญหาในชุมชน ผู้ใหญ่ในชุมชนบอกว่า “เมื่อก่อนก็มีเรื่องทะเลาะวิวาทกันอยู่ แต่ไอ้ตัวคือๆ ไม่เกรงกลัวใครกินเหล้าเมาหาเรื่องเขาไปทั่วตอนนี้ไม่อยู่มันได้ลูกได้เมียไปทำงานที่อื่นแล้ว”

- จากการสัมภาษณ์บางหมู่บ้านก็ยังไม่มียุทธศาสตร์แต่จะมีการป้องกันบ้างเช่น ในช่วงมีหมอลำโดยในหมู่บ้านจะให้ อปท. มาช่วยดูแลและบางที่ก็จ้างตำรวจหรือ สท. มาดูแล และหลายคนมองว่า “มันไม่ใช่ลูกหลานของตัวเอง ลูกหลานใครก็รับผิดชอบไปเอง”

- รื้อและเปลี่ยนแปลงแหล่งมั่วสุม เช่น ย้ายม้าหินอ่อนหน้าร้านสะดวกซื้อออก ชาวบ้านช่วยกันรื้อออกเพราะวัยรุ่นมารวมตัวกันดื่มเหล้า ส่งเสียงดังหนวกหู

2. การตั้งตำรวจบ้าน

ตั้งแต่เขาตั้งตำรวจบ้านวัยรุ่นจะไม่ตีกันไม่ว่าตอนมืงานหรือไม่ ถ้ามืงานหมอลำทาง ตำรวจบ้านจะติดต่อประสานงานกับตำรวจหมู่บ้านใกล้เคียงให้มาช่วยเหลือกัน พ่อแปลงเล่าว่า “เวลามืงานตำรวจจะถือตะบองยื่นเฝ้าสังเกตการณ์ตามจุดต่างๆ พวกมันเลิกแล้วไม่ตีกันเมื่อก่อนที่ยังไม่มีตำรวจบ้านพวกมันไม่กลัวหรือมีตำรวจทีละ 2-3 คนเอามันไม่อยู่ เวลาไม่มืงานแต่มีเด็กมาก่อนกวนก็จะวิทย์บอกสกัดแต่จับไม่ทัน จึงตั้งเวรยามดูแลกัน” ผู้ใหญ่บ้านแห่งหนึ่งเล่าว่าถึงมีตำรวจบ้านมันก็ยังตีกัน “มันไม่ตีกันในงาน มันไปดักตีกันที่อื่น พ่อว่ามันแยกยาก”

สำหรับบ้านใหญ่แห่งหนึ่งผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลว่า “เดี๋ยวนี้นี้ไม่ค่อยมีเด็กและเยาวชนตีกัน เพราะมีป้อมตำรวจอยู่และเด็กและเยาวชนเองก็ไม่ค่อยมีเขาไปทำงานที่กรุงเทพกันหมด ส่วนมากจะมีเรื่องตอนงานบุญมีหมอลำซึ่ง นอกจากนั้นก็เป็นเด็กที่อื่นมาหาเรื่อง”

3. พ่อแม่ดูแลแก้ปัญหา

พ่อแม่หลายรายบอกว่าแก้ปัญหายากถ้าจะไม่ให้ลูกกินเหล้าแต่ถ้าไม่ใช่เทศกาลมีหมอลำเหตุการณ์จะไม่รุนแรง มีแม่รายหนึ่งที่พ่อต้องไปทำงานต่างประเทศบอกว่า “ถ้ามืงานหมอลำแม่จะไปกับลูกด้วย อยู่บ้านนอนไม่หลับ ไปไหนไปด้วยแม่จะออกไปเดินหน้าเวทีด้วยเพื่อกันลูกไม่ให้มีเรื่อง”

ความรู้สึกของพ่อแม่เมื่อลูกกระทำผิด การสั่งสอนลูกและตามดูแลแก้ปัญหา ตลอดเวลา พ่อหลงโทษลูกแล้วกลับมาเสียใจ “ผมตะเถือบตาย เพราะกำลังโมโห พอทำแล้วก็นั่งน้ำตาไหล สงสารลูก ผมเคยบอกเขาว่าห้ามโกหก และก็ห้ามลักเล็กขโมยน้อย เดี๋ยวมันจะติดเป็นนิสัย เข้าบ้านใครเขาก็ไม่ยอมให้เข้า เมื่อปีที่แล้วก็ไปตีเขา ได้ช่วยกันออกคนละ 4 หมื่น แล้วยังเอามอเตอร์ไซด์เพื่อนไปชนกับเขาก็กิน จ่ายค่าซ่อมรถและค่ารักษาพยาบาลอีกได้อีกเป็นหมื่น เจ้าเห็นหน้าผากมันบ่น เป็นแผลเป็นจนทุกวันนี้ เมื่อเดือนที่แล้วก็ไปตีเขาก็กิน อาจารย์เรียกผู้ปกครองไปพบให้ทัณฑ์บนไว้ ถ้ามีเหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นอีกจะพักการเรียน แล้วก็ไอ้เรื่องขับรถมอเตอร์ไซด์จับธรรมดาเคยโดนตำรวจจับ เมมาแล้วขับรถมอเตอร์ไซด์ไปกวนตำรวจที่ป้อมยามครั้งเดียวก็พอทน แต่นี่ขับไป 2-3 รอบ และถูกจับซะไม่ให้ประกันอยู่ในห้องขัง 1 คืน เข้าจับส่งสถานพินิจ เวลามีงานแถวบ้านผมจะตามเขาไปตลอด เพราะเป็นช่วงที่รออาญา ช่วงที่ย้ายมาอยู่หมู่บ้านนี้ใหม่ ๆ ชอบไปแข่งรถกับเพื่อน ๆ เดี๋ยวนี้นี้ดีกว่าเมื่อก่อนเยอะ ตอนเขาอายุ 12-13 ปี แม่เขาบอกให้กินยาตาย เขาก็กินจนต้องพาส่งโรงพยาบาล เคยขับรถมอเตอร์ไซด์ลงเขาเบรกกะทันหันเลยตีลังกา บอกกับลูกว่าอนาคตของมืงเรียนเอา ถ้าฟังพ่อหาเงินส่งให้ได้เท่านั้น”

ในการทำกลุ่มสนทนาพ่อแม่ที่ลูกเกรในสายตาเพื่อนบ้านยังต้องการความรู้ความเข้าใจ ลูกวัยรุ่น โดยเฉพาะการดูแลลูกชายมากกว่าวัยรุ่นหญิง ปัจจุบันแม้ว่าโรงเรียนครูหลายคนมีความไว

ในการจัดการกับปัญหา พ่อแม่จะรู้ปัญหาลูกเมื่อครูเชิญไปพบในขณะที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นแล้ว บางครั้งเด็กจัดการไม่ให้หนังสือเชิญถึงมือผู้ปกครอง การดูแลของพ่อแม่ไม่ได้ช่วยให้ลูกบางคนเปลี่ยนแปลง พ่อแม่บางคนก็อายุที่จะไปพบครู จากการทะเลาะวิวาทกันเล็กน้อยมีโอกาสรุนแรงถึงชีวิตได้เสมอตราบใดที่ยังมีปัจจัยคอยเสริมและชุมชนยังมองว่าเป็นปัญหาเล็กน้อยและการแก้ไขของครอบครัวและสังคมยังไม่เข้มแข็งพอ

6. อภิปรายผล

ความรุนแรงบนเส้นทางชีวิตของวัยรุ่น พิจารณาได้จากปัจจัยเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม โดยโครงสร้างของครอบครัวและชุมชนมีผลกระทบกับเด็กจนถึงวัยรุ่น

มองได้จากการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของวัยรุ่น เริ่มจากวัยเด็กซึ่งมีพัฒนาการจากแรงกระตุ้นทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนเพศ กระตุ้นให้ร่างกายต้องการการแสดงผลออก โดยเฉพาะทางเพศ วัยรุ่นชายมีร่างกายที่แข็งแรง พลังเริ่มเหลือเพื่อจึงต้องแสดงออก การพัฒนาการของร่างกาย เมื่อรวมเข้ากับการเลี้ยงดู วัฒนธรรมที่หล่อหลอมในบริบทของสังคม ส่งผลให้วัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่แตกต่าง ตามที่สังคมมองเด็กที่มีบุคลิกเกร มีพฤติกรรมบางอย่างไม่เป็นที่ปรารถนาของสังคม

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรงตามธรรมชาติ เด็กปกติที่อยู่ในครอบครัวสงบสุขจะระบายอารมณ์ออกมาในทางสร้างสรรค์หรือใช้กำลังให้เกิดประโยชน์ แต่เด็กที่อยู่ในครอบครัวยุ่งเหยิงไม่สงบสุขมีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ไม่ดีมีแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมจะถูกกระตุ้นให้เกิดความโกรธเรื่อยๆประกอบกับในสังคมมีตัวอย่างความรุนแรงก้าวร้าวและการทำลายให้เห็นบ่อยเมื่อวัยรุ่นมีภาวะความตึงเครียดภายในที่ไม่สามารถแสดงออกในทางที่เหมาะสมได้จึงแสดงความก้าวร้าวรุนแรงและหันหาสิ่งเสพติดหรือสุราซึ่งเป็นตัวกระตุ้นความก้าวร้าวยิ่งขึ้นในช่วงอายุนี้เด็กจะเกี่ยวพันกับการทำผิดกฎหมายได้บ่อยและมีพฤติกรรมเสี่ยงต่ออันตรายทั้งตัวเองและผู้อื่น เช่นการจี้จักรยาน โลดโผน การร่วมกันทำผิดกฎหมาย การกระทำผิดทางเพศ ตลอดจนข่มขู่ทำร้ายผู้อื่น (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2534) ครอบครัวต้องคอยประทับประคองให้เด็กเดินตามระเบียบกฎเกณฑ์ วัฒนธรรมที่ดีงาม เด็กและเยาวชนต้องการการยอมรับ ต้องการเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่ร่างกายยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ ความคิดเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจชีวิตที่ถ่องแท้ ความคิดยังไม่สมบูรณ์ ความรอบคอบ ความรับผิดชอบยังไม่เต็มที่

เด็กที่อยู่ในครอบครัวไม่สมบูรณ์ ครอบครัวแตกแยก และเนื่องจากอาชีพ เศรษฐกิจ พ่อแม่ต้องหางานทำทำให้ห่างกับลูก หาเงินเพื่อให้ลูกได้เรียน ครอบครัวมีเงิน วัฒนธรรมทางวัตถุ

มากขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลงเรื่อยๆ เด็กหาที่พึ่งไม่ได้ ทั้งนี้การแยกจากและการสูญเสียมีผลต่อเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาวขึ้นอยู่กับคุณภาพของการได้รับการดูแลและมักชักนำเหตุการณ์ไม่ดีหลายอย่างตามมา เมื่อมีการหย่าร้างพ่อแม่จะซึมเศร้าและชี้แนะสั่งสอนเด็กน้อยลง เด็กอาจต้องเปลี่ยนไปเรียนโรงเรียนที่แย่กว่าเดิมหลังการหย่าร้างแม่ที่เลี้ยงลูกชายเองมักจะถูกลูกชายตำหนิโทษแม่ที่ทำให้เสียพ่อไป เด็กจะแสดงอาการผิดปกติต่อสังคมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน (อลิสตา วรสินธุ, 2546) เมื่อมีการรวมตัวของกลุ่มเพื่อนตามวัย สามารถกระตุ้นให้เด็กตัดสินใจเรียนรู้อะไรที่ผิดได้ ดังตัวอย่างรายกรณีที่ผ่านมา เพื่อนพาไป ประกอบกับเหตุการณ์ สถานการณ์ต่างๆ เอื้ออำนวย เช่น มีมอเตอร์ไซด์ พาหนะที่รวดเร็ว และโทรศัพท์มือถือที่ช่วยให้รวมกลุ่มหาเพื่อนได้เร็วขึ้น ทำให้เด็กกระทำความรุนแรงได้ง่าย

สำหรับแรงจูงใจ (Motive) ในการกระทำความรุนแรงนั้นขึ้นอยู่กับอายุ และบุคคลสถานการณ์ ในขณะนั้นด้วย ในวัยรุ่นหรือคนหนุ่มสาวประมาณครึ่งหนึ่งของกรณีก้าวร้าวและทำร้ายผู้อื่นนั้น มีเหตุผลเนื่องมาจากต้องการความตื่นเต้น ประกอบกับมีเพื่อนร่วมกระทำด้วย ส่วนอีกครึ่งหนึ่งเป็นการกระทำที่มีการวางแผนล่วงหน้าแต่เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ กรณีอาชญากรรมส่วนใหญ่จะเปลี่ยนจากการแสวงหาความตื่นเต้นเป็นการวางแผนล่วงหน้า หรือต้องการให้เหยื่อถูกดูหมิ่นดูแคลน (Agnew, 1990) ในวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมขัดแย้งระหว่างความเป็นอิสระและการพึ่งพิงเกิดขึ้นมากกว่าปกติและก่อนวัยอันสมควร อาจมีผลให้ตนเองเสี่ยงอันตรายและจากการที่เด็กมีประสบการณ์หลังเหตุการณ์ ความวิตกกังวลอาจมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ (Self Esteem) ทำให้ความภาคภูมิใจในตนเองลดลงหรือมีปัญหาในเรื่องขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (กวี สุวรรณกิจ, 2541) เด็กอายุ 12 ปีขึ้นไปจะรู้สำนึกในความผิดพร้อมทั้งตำหนิตนเองเมื่อได้ทำผิดจริยธรรมในเด็กที่เกรงกลัวว่าพัฒนาการทางด้านจริยธรรมจะด้อยกว่าเด็กทั่วไปโดยเด็กเกรงจะมีเหตุผลเกี่ยวกับการมีจริยธรรมและคุณธรรมของตนและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อแม่หรือกฎเกณฑ์ทางสังคมทั้งนี้ปฏิกริยาระหว่างอุปนิสัยของเด็กกับสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กเมื่อโตขึ้น(สมภพ เรื่องตระกูล, 2543) ในการศึกษาของ NYS การทำร้ายร่างกายส่วนใหญ่เป็นการแก้แค้นเพราะเคยถูกทำร้ายมาก่อน เพราะถูกขู่ หรือเพราะความโกรธในการต่อสู้ตามลำพังคนเดียว วัยรุ่นชายมักถูกขู่ให้โกรธ แต่ในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่มมักเป็นไปเพราะต้องการช่วยเพื่อนหรือเพราะคนในกลุ่มเพื่อนเคยถูกทำร้ายมาก่อนและต้องการแก้แค้น การต่อสู้เป็นกลุ่มมักเริ่มจากเหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การกระทบกระทั่งกันในบาร์หรือบนถนน และบานปลาย

7. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการสรุปขั้นตอนสู่ความรุนแรงซึ่งเป็นโอกาสเกิดความรุนแรงในวัยรุ่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ปัญหาจากวัยรุ่นและปัจจัยที่มีต่อวัยรุ่นโดยตรง

1.1 เด็กและผู้ปกครองควรได้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความต้องการทางเพศ การเรียนรู้การมีคู่ที่เหมาะสม การให้เกียรติเพศตรงข้าม รู้เท่าทันอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงงาน

1.2 การจัดการความเครียดทางอารมณ์ ฝึกสมาธิปัญญา การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม ความรักศักดิ์ศรีที่ถูกต้อง

1.3 ความเครียดจากการเรียนไม่สำเร็จ ผู้ใหญ่ ครูต้องรับฟังเด็กมากขึ้น เรียนรู้ รับรู้ ความต้องการของเด็ก การปรับหลักสูตรที่หลากหลายให้เป็นทางเลือกในการเรียนของเด็ก เด็กได้มีโอกาสสร้างสรรค์ตามวัย

1.4 ครอบครัวไม่สมบูรณ์ การรณรงค์อาชีพ ความพอเพียง สวัสดิการ เพื่อครอบครัวต้องดีนรณเพื่ออาชีพ การละเลยลูกวัยรุ่นจึงเกิดขึ้น รณรงค์ให้เกิดครอบครัวเข้มแข็ง ความผูกพัน สายใยแห่งความรัก ความยืดหยุ่นระหว่างพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น สร้างครอบครัวเข้มแข็ง กลับคืนมา

2) ปัญหาอันเนื่องมาจากการแสดงออกและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ลดการดื่ม การขายเหล้า กฎหมาย ควบคุมวัยรุ่นดื่ม พ่อแม่ต้องรับผิดชอบ ชุมชนมีระบบเฝ้าระวังร่วมกัน

2.2 เด็กและเยาวชนต้องการสร้างสรรค์ ปลอดภัย พลังที่เหลือเฟือ ต้องมีการแสดงออกที่เหมาะสม งานกีฬาที่ปลอดภัยพนันและสิ่งเสพติด ลานแสดงออกทางศิลปะ ฝึกอาชีพ เตรียมความพร้อม ความเชื่อมั่นในทางที่ถูก เด็กควรได้รับการฝึกอาชีพจากครอบครัว ไม่ใช่เรียน จนไม่มีความสามารถในการทำอาชีพดั้งเดิมของชุมชน เช่น การจัดสวน การเลี้ยงไหม ควรมีการฝึกและสร้างรายได้ ประกวดความสามารถของวัยรุ่นด้านภูมิปัญญาดั้งเดิม

3) ปัญหาการเกิดคู่อริ

3.1 การลดคู่อริโดยการสร้างมิตรภาพจะช่วยป้องกันความรุนแรงได้ ควรมีกิจกรรม สัมพันธ์ ฟันฟูการผูกเสี่ยว การสร้างความเป็นเครือญาติระหว่างชุมชน น่าจะช่วยให้เกิดความเกื้อกูลและช่วยดูแลมากกว่าจะสร้างความรุนแรง

4) ปัญหาการถูกระงับทางอารมณ์

4.1 ฝึกการจัดการทางอารมณ์ที่เหมาะสม

4.2 ปรับสิ่งแวดล้อมที่สร้างสรรค์ในชุมชน โดยผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี และช่วยเหลือให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม

5) ปัญหาเมื่อเกิดการกระทำรุนแรงหรือมีแนวโน้มกระตุ้นรุนแรง

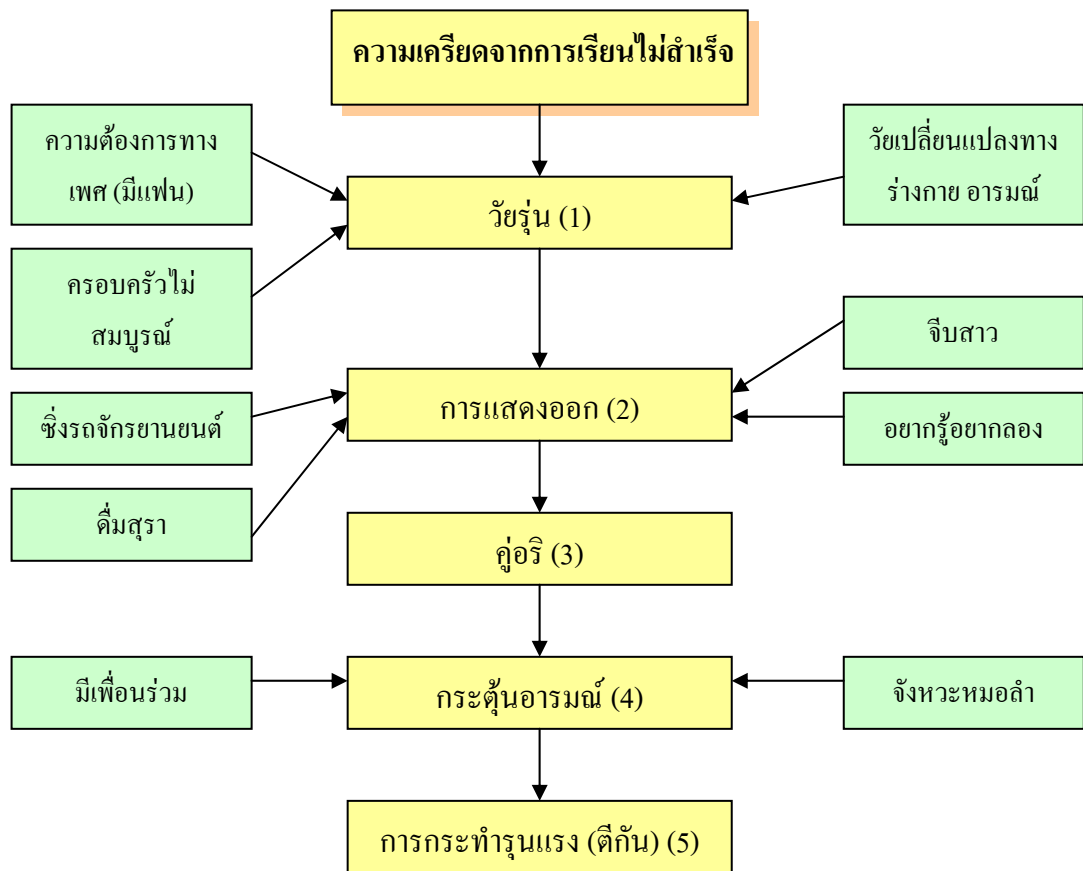
5.1 การเข้าควบคุมที่จับปล้นเมื่อเด็กมีปัญหา ก่อนที่จะบานปลาย โดยมีทีมของชุมชนอันประกอบด้วย ครู ตำรวจ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และวัยรุ่นเอง

5.2 การอะคูมอด้วยในชุมชนในการใช้กฎบ้าน และกฎหมายควรมีคณะกรรมการชุมชนร่วมดูแลวัยรุ่น (เยาวชน) ด้วย

5.3 การแสดงหมอลำ กลายเป็นความเข้าใจที่ออกมาต่อแหลมการแสดงเดินไป การรำที่สองแ่ง การส่องทางเพศ เป็นตัวกระตุ้นซึ่งเพิ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากจังหวัดลำที่สุภาพเป็นจังหวัดต่อแหลม และรุนแรง ควรต้องลดลงและควบคุมเนื้อหาให้เหมาะสมกับเด็กด้วย

จากการศึกษานี้เราสามารถเห็นต้นตอของการสร้างเอกลักษณ์ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลิกที่พัฒนามาจากวัยรุ่นการปรับตัวต่อแรงกระตุ้นทางร่างกาย ปัญหาทางอารมณ์ที่ต้องฝึกการควบคุมตนเอง ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ระดับครอบครัวซึ่งต้องการครอบครัวที่มีความสามารถมากล่อมเกลา ทั้งนี้เด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ขาดพ่อแม่ ในช่วงที่เด็กต้องการแม้จะมีผู้สูงอายุอยู่ด้วย การขาดพ่อหรือแม่ก็จะมีความสามารถช่วยเหลือดูแลวัยรุ่นน้อยกว่าครอบครัวปกติ เมื่อวัยรุ่นพบกับสิ่งแวดล้อมของสังคม การคบเพื่อนที่บีบรัด การบีบคั้นจากระบบโรงเรียนที่ไม่ได้ช่วยส่งเสริมการแสดงออกที่เหมาะสม และช่วยเหลือเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ประวัติหนีเรียน การจับกลุ่มที่ไม่สร้างสรรค์ การละเลยปัญหาเล็กน้อยจากสังคมจนดูเหมือนสนับสนุนให้คงอยู่ ปัจจัยด้านสถานการณ์จึงเป็นตัวสำคัญที่นำไปสู่พฤติกรรมรุนแรง จากเด็กและเยาวชนที่กำลังค้นหาเอกลักษณ์ความเป็นตัวตน จากการเลียนแบบรุ่นพี่ การหาตัวตนจากเหตุการณ์แค้น มาใช้เป็นความชอบธรรมทางสังคม จากนิสัยเกรแต่รักเพื่อน การกระตุ้นจากเสียงดนตรี แม้ว่าจะเป็นประเพณีสนุกสนาน เมื่อการรวมตัวบวกกับการดื่มเหล้าจึงทำให้เกิดปัญหาการทำร้ายกันได้ง่าย

ขั้นตอนสู่ความรุนแรง

ข้อเสนอแนะ

วิธีการจัดการ ในแต่ละจุดดังนี้

- (1) ความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
  - การเรียนปรับหลักสูตรหลากหลาย
  - การปรับครอบครัว สิ่ง Support
- (2) ลดการคีมสุรา การขาดสุรา
  - ลานแสดงออกที่เหมาะสม
- (4) การจัดการอารมณ์
  - ปรับสิ่งแวดล้อมที่สร้างสรรค์
- (5) การควบคุมที่นับพละ
  - กฎบ้าน-กฎหมาย การ Compromise
- (6) เปลี่ยนคู่อริเป็นมิตร กิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างชุมชน

บรรณานุกรม

- กวี สุวรรณกิจ. (2541). **โรควิตกกังวลในเด็กและวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ : เมดิคัลมีเดีย.
- วันเพ็ญ บุญประกอบ .(2534). **จิตเวชศาสตร์เด็กและวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ ฯ : ชวนพิมพ์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2549). มติชนรายสัปดาห์ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2549 ปีที่ 26 ฉบับที่ 1350.
- ประถมศิลป์ พันธุ์เขียน. (2546). **สาเหตุการกระทำผิดและการหลบหนีของเด็กและเยาวชนในสถาน
พินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน**. จังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยพินิจรัฐประศาสน-
ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมภพ เรืองตระกูล. (2543). **โรคทางจิตเวชในเด็กและวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ ฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- อลิสา วัชรสินธุ. (2546). **จิตเวชเด็ก**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Farrington DP. (1993). **Motivations for conduct disorder and delinquency**. Development and
Psychopathology 5: 225-241.
- NHSDA Report. (2002). **Youth violence and substance use: 2001 update. National Household
Survey on Drug Abuse**. Office of Applied Studies, Substance Abuse and Mental
Health Services Administration. Available at:
<http://www.DrugAbuseStatics.samhsa.gov>.

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็ก

และเยาวชน กรณีศึกษาภาคเหนือ

โดย

มาลี สิทธิเกรียงไกร

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

มติทางสืงคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาภาคเหนือ

ดร.มาลี สืทธิเกรียงไกร

สถาบันวิจัยสืงคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เกริ่นนำ

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยมติทางสืงคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและบริบททางสืงคมและวัฒนธรรม โดยแบ่งการศึกษาเป็นสองส่วนคือ การศึกษาเชิงสำรวจและการศึกษาเป็นกรณีหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อให้เข้าใจเงื่อนไขหรือบริบททางสืงคมและวัฒนธรรม ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ อยู่ในการศึกษาส่วนที่สองคือ การศึกษาเฉพาะกรณี โดยใช้เวลาการศึกษา 3 เดือน ดังมีรายงานผลการศึกษาเป็น 9 หัวข้อ คือ 1. กล่าวถึงการคัดเลือกพื้นที่และวิธีการศึกษา เพื่อชี้ให้เห็นถึงสาเหตุการเลือกพื้นที่แต่ละแห่งรวมทั้งวิธีการเข้าหาชุมชน การเก็บข้อมูล หลังจากหัวข้อที่ 1 แล้ว จะเป็นผลการศึกษาโดยเริ่มต้นที่ 2. พื้นที่ศึกษา: บริบทที่แตกต่าง เป็นการนำเสนอลักษณะที่ตั้ง สภาพเศรษฐกิจสืงคมเพื่อนำไปสู่การจำแนกวัยรุ่นในหัวข้อที่ 3. กล่าวถึงประเภทของวัยรุ่นตามบริบทการศึกษา หัวข้อถัดมาคือ 4. วัยรุ่น: วัฒนธรรมและการรวมตัว นำเสนอให้เห็นว่า วัยรุ่นแต่ละกลุ่มนั้นมีพื้นที่การรวมตัวกันที่ไหนดอย่างไร 5. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ความหมายที่แตกต่างระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ หัวข้อนี้นำเสนอให้เห็นว่า ผู้ใหญ่กับวัยรุ่นให้ความหมายวัยรุ่นกับความแตกต่างกันอย่างไร และตามด้วยหัวข้อ 6. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ชุมชนกับการจัดการ และ 7. วัยรุ่นกับวิถีชีวิตประจำวัน 8. โครงสร้างและวัฒนธรรม: บริบทความรุนแรง และท้ายสุดคือ 9. ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. การคัดเลือกพื้นที่และวิธีการศึกษา

เพื่อตอบโจทย์การศึกษาเรื่องนี้ว่า พื้นที่ปกติและพื้นที่เฝ้าระวังหรือบริบทของชุมชนที่แตกต่างกันมีต่อความรุนแรงของเยาวชนอย่างไร โดยนิยาม พื้นที่ปกติ และพื้นที่เฝ้าระวังนั้นมาจากการสำรวจของกระทรวงพัฒนาสืงคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2548 โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่าในเขตภาคเหนือ คือจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมถูกจัดเป็นพื้นที่ปกติ ขณะที่จังหวัดแพร่จัดเป็นพื้นที่เฝ้าระวัง ด้วยเหตุนี้ การนำเกณฑ์ของกระทรวงพัฒนาสืงคมและความมั่นคงของมนุษย์มาเลือกพื้นที่สำหรับศึกษานี้อาจไม่ครอบคลุมโจทย์ดังกล่าวได้เนื่องจากขาด

ข้อมูลเชิงบริบท เช่นครอบครัว และชุมชน ดังนั้นการเลือกพื้นที่ในระดับอำเภอและชุมชนจึงนำข้อมูลหรือสถานการณ์พื้นที่เข้าร่วมพิจารณาด้วย โดยจังหวัดเชียงใหม่ เลือกพื้นที่ในระดับอำเภอเมือง เป็นตัวแทนพื้นที่ปกติ อำเภอสารภีเป็นตัวแทนพื้นที่เดือนภัย ในระดับชุมชน เช่นกรณีอำเภอเมือง เลือกพื้นที่ที่แตกต่างกัน 2 พื้นที่คือ กลุ่ม NDR เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่รวมตัวกันในเมือง และกลุ่มวัยรุ่นชุมชนโป่ง เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และเป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา กรณีอำเภอสารภีนั้น เลือกศึกษาคำบลยางเก็งและมุง

ส่วนจังหวัดแพร่ เลือกศึกษาอำเภอลอง ซึ่งเป็นพื้นที่ปกติ โดยศึกษาชุมชนที่มีความแตกต่างกันสามลักษณะคือ ชุมชนในเขตเทศบาล คือ บ้านหนองหม้อ ชุมชนชนบท คือ บ้านนาหนอง และหมู่บ้านกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง คือหมู่บ้านตะนะ อีกเหตุผลหนึ่งทีี่เลือกศึกษาอำเภอลองเท่านั้นคือการเดินทางที่ค่อนข้างสะดวกและง่ายต่อการติดตามเยี่ยมพื้นที่

แต่ละพื้นที่มีนักวิจัยสนามประจำพื้นที่ละ 3 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง เดือนตุลาคม โดยแบ่งระยะเวลาเก็บข้อมูลเป็น 2 ระยะ คือระยะที่หนึ่ง การทำความคุ้นเคยกับพื้นที่หรือผู้ให้ข้อมูล โดยนักวิจัยหลักจะประสานกับพัฒนาการจังหวัดนำนักวิจัยสนามลงพื้นที่พร้อมทั้งแนะนำตัวและโครงการด้วย หลังจากนั้น นักวิจัยสนามใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อทำความคุ้นเคยและเก็บข้อมูลภาพรวมของชุมชน การศึกษาระยะนี้มีผลต่อการเก็บข้อมูลในระยะต่อไป เนื่องจากระยะเวลาภาคสนามค่อนข้างสั้น หากนักวิจัยสนามไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนได้ จะทำให้การเก็บข้อมูลในระดับลึกเริ่มต้นได้ช้าและอาจทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอสำหรับการศึกษาในระยะต่อไป

การเก็บข้อมูลระดับลึกจะเริ่มต้นในสัปดาห์ที่สามหรือสี่ ในระยะนี้นักวิจัยสนามจะต้องคัดเลือกกรณีศึกษา 20 กรณี เพื่อเก็บข้อมูลในระดับลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรง การรวมกลุ่ม กิจกรรม และเครือข่ายของกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้อธิบายเกี่ยวกับความรุนแรงของเยาวชน ในระยะท้ายของการเก็บข้อมูลสนาม ได้นำวิธีการสนทนากลุ่มมาใช้เพื่อสอบถามและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรง โดยนักวิจัยสนามจะต้องเก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเยาวชน และผู้ใหญ่กลุ่มละ 1 ครั้ง

นอกจากการเก็บข้อมูลดังกล่าวแล้ว นักวิจัยหลักยังมีการติดตามการเก็บข้อมูลของนักวิจัยสนามอย่างใกล้ชิด ด้วยการเยี่ยมพื้นที่ 2 สัปดาห์ต่อหนึ่งครั้ง หรือใช้วิธีการโทรศัพท์ติดตามเพื่อสอบถามถึงการใช้ชีวิต การเก็บข้อมูล และเพื่อให้สามารถติดตามแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในพื้นที่ให้แก่ักวิจัยสนามได้ทันท่วงที นักวิจัยหลักยังมีการจัดประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อให้ักวิจัยสนามได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ร่วมกัน รวมทั้งการแนะนำการเก็บข้อมูลในระยะต่อไปด้วย

ในส่วนต่อไปนี้จะเสนอข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

2. พื้นที่ศึกษา: บริบทที่แตกต่างกัน

ทั้ง 6 นั้นมีความแตกต่างด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกลุ่ม ส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะอธิบายถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่แตกต่างกัน

1. **บ้านหนองหม้อ** อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ทางทิศเหนือของอำเภอลอง สภาพพื้นที่ของชุมชนโดยทั่วไปเป็นที่ราบ ลักษณะบริเวณพื้นที่ไม่กว้างมากนัก พื้นที่ราบเหล่านี้ได้รับการจัดสรรให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คือ ทำนาปี ซึ่งสามารถอาศัยน้ำจากอ่างแม่กาง ที่ไหลตามคลองส่งน้ำชลประทานเข้าสู่พื้นที่นาของชาวบ้าน นอกจากการทำไร่ ทำนาแล้ว ชาวบ้านยังประกอบอาชีพปั้นหม้อเป็นอาชีพเสริม โดยนำดินจากบ้านป็นมาปั้นหม้อ ดังคำพูดติดปากที่ผู้อาวุโสในหมู่บ้านว่า “บ้านป็นจีดินปั้นหม้อ” ดังนั้น จึงสันนิษฐานได้ว่า ชื่อหมู่บ้านหนองหม้อมาจากการประกอบอาชีพเสริมของชาวบ้าน คือการปั้นหม้อขายนั่นเอง ปัจจุบันหม้อดินยังพอมิให้เห็นในบ้านเรือนของผู้ที่สะสมของเก่าโบราณไว้

เดิมอำเภอลองเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำปาง เมื่อมีการจัดตั้งจังหวัดแพร่ จึงได้รวมอำเภอลองให้มาเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดแพร่ จากการสังเกตการณ์ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่เรียบง่าย ทำนา เก็บเห็ด หน่อไม้ ผักหวาน และลำสັดัวป่า มากิน ที่เหลือจึงขาย นอกจากนี้ยังมีลำห้วยปากกาง และลำห้วยแม่ลาน เป็นแหล่งหาปลาและสัตว์น้ำนานาชนิด การตั้งบ้านเรือนจะกระจุกตัวอยู่ในชุมชนเมืองในเขตเทศบาล ซึ่งแต่ละหลังคาเรือนจะมีรั้วกันแสดงอาณาเขตอย่างชัดเจน บ้านเรือนจะเบาบางในเขต อปต. ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งอาคารของผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น อู่ซ่อมรถ ร้านอาหารคาราโอเกะ ปั้มน้ำมัน ฯลฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตเศรษฐกิจของชุมชน ลักษณะบ้านเรือนแบบดั้งเดิมจะเป็นบ้านไม้ หลังคามุงด้วยสังกะสี ซึ่งเหลืออยู่ไม่มากนักในชุมชน ส่วนบ้านเรือนสมัยใหม่จะเป็นบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ชั้นล่างจะเป็นปูน พื้นปูกระเบื้อง ส่วนชั้นบนจะเป็นไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้อง ซึ่งสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในชุมชน แต่ละหลังคาเรือนจะมีเครื่องอำนวยความสะดวกสมัยใหม่ ได้แก่ เครื่องซักผ้า โทรทัศน์ ตู้เย็น เครื่องเสียง พัดลม เครื่องเล่น VCD คาราโอเกะ ซึ่งสามารถพบเห็นได้เกือบทุกหลังคาเรือนในชุมชน ปัจจุบันบ้านหนองหม้อเริ่มประสบกับปัญหาการเคลื่อนย้ายประชากรต่างพื้นที่ที่เข้ามาประกอบธุรกิจในเขต อปต. และอาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ ชาวบ้านบ้านหนองหม้อก็เริ่มไปทำงานต่างถิ่นทำให้มีการแต่งงานกับคนภายนอกต่างจังหวัดหรือต่างภูมิภาคของประเทศ เช่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้นทำให้เกิดความหลากหลายของประชากรในชุมชนมากขึ้น ปัจจุบันมีจำนวนประชากร 1,728 คน แยกเป็นชาย 838 คน หญิง 890 คน มีบ้านเรือนจำนวน 680 หลังคาเรือน เยาวชนอายุ 14 – 25 ปี จำนวน 222 คน

2. บ้านน่านอง แต่เดิมมีชื่อว่า “บ้านม่อน” ซึ่งมีความแห้งแล้ง มีกวางอาศัยอยู่ตามม่อนคอย (เชิงเขา) ดังนั้นจึงเรียกกันว่า “บ้านม่อนกวางคอย”

บ้านน่านองอยู่ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศใต้ ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางตลอดสาย มีรถโดยสารประจำทางผ่านไปมา ระหว่างตัวอำเภอกับหมู่บ้านมีบริการไม่สม่ำเสมอ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 20 นาที มีประชากรดังนี้ หมู่ 6 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 169 ครัวเรือน ประชากร 626 คน ชาย 322 หญิง 304 หมู่ 7 มีจำนวน 143 ครัวเรือน ประชากร 480 คน ชาย 224 คน หญิง 256 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ ใช้วัฒนธรรมของบ้านน่านอง เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา และยึดเหนี่ยวจิตใจ

บริเวณบ้านน่านองมีโรงเรียนอยู่ 1 แห่งคือ โรงเรียนน่านอง ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นและ บริเวณใกล้เคียงเช่น บ้านแม่จอก บ้านแม่ลอง เป็นต้น และเนื่องจากหมู่บ้านอยู่ไม่ห่างไกลจากอำเภอนัก ครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างดี มักจะส่งลูกหลานไปเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีสถานีนอนามัย 1 แห่งได้แก่ สถานีนอนามัยบ้านหนองตุ้ม ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ หมู่ 7 ของบ้านน่านอง ชาวบ้านน่านองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น นอกเหนือจากนั้นก็รับราชการบ้าง ค้าขายและค้าสัตว์บ้าง รายได้เฉลี่ย 23,078.94 บาท/คน/ปี

ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ยังเป็นไปตามวิถีชนบท คือยังมีช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เช่นการแบ่งปันสิ่งของ การช่วยงานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น ผู้คนในชุมชนอภัยภัยก่อนข้างดี สภาพบ้านเรือนของชาวบ้านเป็นบ้านได้ดูสูง สร้างด้วยไม้สัก มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบดูสุภาพลักษณะ หมู่บ้านน่านองก็เช่นเดียวกับหมู่บ้านชนบทอื่น ๆ ที่คนหนุ่มสาวมักจะไปเป็นแรงงานรับจ้างที่อื่น โดยเฉพาะที่กรุงเทพฯ และให้คนแก่ คือตา ยาย ปู่ ย่า เป็นผู้ดูแลลูกหลานให้ โดยจะส่งเงินมาให้ใช้เป็นประจำทุกเดือน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปบ้างแต่ไม่มากนัก

3. บ้านตะนะ เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง อพยพมาจากทางตอนเหนือตั้งแต่พ.ศ. 2357 จากสภาพทั่วไป ในปัจจุบันนี้ ลักษณะการสร้างบ้านเรือนและวิถีชีวิตในหมู่บ้านตะนะมีความคล้ายคลึงกับคนพื้นราบ โดยหากเดินเข้าไปในหมู่บ้าน ถ้าไม่มีใครบอกว่าเป็นชุมชนกะเหรี่ยง ก็คงจะไม่ทราบและคิดว่าเป็นชุมชนคนเมืองทั่วไป

หมู่บ้านมีจำนวน 96 หลังคาเรือน ประชากร 412 คน แยกเป็นหญิง 199 คน ชาย 213 คน เด็กอายุ 14 ถึง 25 ปี มีจำนวน 62 คน แยกเป็นหญิง 31 คน ชาย 31 คน ที่ดินในหมู่บ้านรวมทั้งหมด ทั้งที่นาและที่ไร่ของชาวบ้านรวมกันประมาณ 800 ไร่ (รวมที่ดินของ สปก.และที่ดินกรรมสิทธิ์ของตัวเอง) มีโรงเรียนประถม 1 โรง ชื่อโรงเรียนตะนะวิทยา เปิดสอนระดับประถม ปัจจุบันมีนักเรียน

ประมาณ 92 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กจากบ้านตะนะ และหมู่บ้านใกล้เคียงคือบ้านแม่แวม เด็กในหมู่บ้านตะนะ จะต้องไปเรียนหนังสือนอกหมู่บ้านหลังสำเร็จการศึกษาระดับประถม โดยทั่วไปมักเรียนที่โรงเรียนแม่ร้าง ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส อยู่ห่างจากหมู่บ้านตะนะประมาณ 2 กิโลเมตร หมู่บ้านตะนะไม่มีวัด หากจะประกอบพิธีทางศาสนาก็จะไปใช้วัดร่วมกับหมู่บ้านอื่นๆ ใกล้เคียง หรือบางทีก็จะนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีกรรมทางศาสนาที่ศาลาของหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ไร่ข้าวโพด ทำสวน เลี้ยงสัตว์ (วัว ควาย หมู) และเก็บของป่าขายตามฤดูกาล นอกจากนั้นยังไม่มือาชีพเสริมหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวคือ ทอผ้า ส่วนคนหนุ่มสาวก็เดินทางไปทำงานที่กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง คือลำพูน และ เชียงใหม่ ชาวบ้านมีหนี้สินเกือบทุกหลังคาเรือน เช่น กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์การเกษตรอำเภอลอง เป็นต้น

ปัจจุบันในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากพอสมควร เช่น โทรศัพท์มือถือ ทีวี ตู้เย็น เครื่องเล่น VCD เป็นต้น ซึ่งจะมีให้เห็นแทบทุกหลังคาเรือน หรือแม้กระทั่ง รถมอเตอร์ไซด์

4. บ้านโป่ง ตั้งอยู่บริเวณเชิงภูเขา ด้านหลังสถานศึกษา ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ นั้น ชุมชนแห่งนี้ตั้งขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ใน พ.ศ. 2529 มีการสร้างถนนเลียบริมคันคลองชลประทาน ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกได้ง่ายขึ้น หลังจากนั้นความเจริญได้หลังไหลเข้าสู่ชุมชนแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งบริเวณนี้สามารถเดินทางติดต่อเข้าออกในเมือง และมีสภาพภูมิศาสตร์อยู่ใกล้ป่าเขา จึงทำให้มีชาวเขาจำนวนหนึ่งอพยพมาอยู่ในบริเวณนี้ เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ใน พ.ศ. 2534 มีการแบ่งแยกหมู่บ้านโป่งออกเป็นหมู่บ้านสันลมขึ้นเป็นอีกหนึ่งหมู่บ้าน โดยมีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่อีก 1 คน แต่การแบ่งเขตพื้นที่การปกครองและการตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นมาใหม่นั้นเป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะทางกายภาพเท่านั้น ซึ่งไม่ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านแบ่งแยกตามไปด้วย ชาวบ้านยังคงดำรงความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และคนในหมู่บ้านเดียวกันเช่นเดิม

หมู่บ้านโป่ง มีประชากรทั้งสิ้น 801 คน ชาย 368 คน หญิง 443 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 372 ครัวเรือน จำนวนเยาวชนที่อายุระหว่าง 12-25 ปีมีทั้งหมด 141 คน ชาย 68 คน หญิง 74 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนเมืองพื้นราบ คนไทยจากต่างจังหวัดที่โยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนมากเป็นนักเรียนนักศึกษาจากต่างจังหวัดที่เข้ามาเช่าหอพักในหมู่บ้าน ทั้งนี้มีประชากรแฝงคือแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาเช่าอาศัยบ้านในชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะรวมตัวกันเช่าพื้นที่และสร้างเพิงเป็นที่อยู่อาศัย ชาวไทใหญ่กลุ่มนี้เข้ามาเป็นแรงงานก่อสร้าง และแรงงานรับจ้างทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ โดยจะอพยพมาอยู่ทั้งครอบครัว

หมู่บ้านสันลม มีประชากรทั้งสิ้น 1,490 คน ชาย 728 คน หญิง 762 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 455 ครัวเรือน เยาวชนอายุระหว่าง 12-25 ปีมีทั้งหมด 338 คน ชาย 163 คน หญิง

175 คน หมู่บ้านสันลมมีลักษณะทางกายภาพเป็นเชิงเขามีประชากรที่เป็นทั้งคนเมือง (คนเมืองพื้นราบ) และชาวเขาเผ่าลื้อตามทะเบียนมีทั้งสิ้น 16 หลังคาเรือน จำนวน 60 คน แต่จากการสอบถาม ชาวเขาเผ่าลื้อพบว่าที่อยู่อาศัยอยู่จริง ๆ นั้นประมาณ 30 ครัวเรือน มีประชากร 90 คน โดยส่วนใหญ่มาสร้างเพิงอาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันกับบ้านของชาวลื้อ และบ้างก็ส่งเด็กลงมาอยู่ญาติ เพื่อให้มาเรียนหนังสือในเมือง อีกเผ่าหนึ่งก็คือเผ่าอาข่า ตามทะเบียนบ้านมีทั้งสิ้น 4 หลังคาเรือน จำนวน 21 คน นอกจากนี้ก็จะมีเผ่ามูเซอ ม้ง ไทใหญ่ เพียง 1-2 ครอบครัวที่เข้ามาเช่าบ้านอยู่

5. ตำบลยางเก็ง อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 7 ก.ม. เดิมชื่อพื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกกล้วยที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลปี พ.ศ. 2548 มีพื้นที่เพาะปลูกกล้วย จำนวน 24,998 ไร่ ได้ผลผลิต 48,438.33 ตัน เฉลี่ย 1,797 กก./ไร่ อาชีพโดยทั่วไปคือ เกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 70 รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 20 และธุรกิจอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 10 มีรายได้เฉลี่ย 38,480 บาท/คน/ปี มีฟาร์มไก่ไข่ 8 ฟาร์ม ฟาร์มโคนม 14 ฟาร์ม โรงงานขนาดใหญ่ 10 แห่ง โรงงานขนาดเล็ก 172 แห่ง โรงงานแปรรูปน้ำมันดิบ 2 แห่ง

สภาพสุขภาพอนามัย พบว่า พื้นที่อำเภอนี้เป็นพื้นที่ที่พบฝุ่นละอองมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ มีสถิติการเสียชีวิตด้วยโรคทางเดินหายใจเป็นอันดับ 1 ใน พ.ศ. 2545 มีผู้เสียชีวิต 9 คน และเพิ่มเป็น 48 คน ในปี พ.ศ. 2548 สำหรับผู้ป่วยเอดส์ที่เสียชีวิต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531- พ.ศ. 2548 มีจำนวน 1,051 คน หรือประมาณ 61.83 คน/ปี จึงทำให้จำนวนประชากรชายในช่วงวัยทำงาน มีสัดส่วนที่น้อยกว่าประชากรหญิง และตอนนี้ก็ยังมีผู้ติดเชื้อในชุมชนอีกจำนวนมาก ซึ่งคนเหล่านี้เป็นลักษณะของประชากรแฝง ที่ไม่กล้าเปิดเผยตัวและไม่รู้ว่าตัวเองติดเชื้อ อย่างไรก็ตามปัญหาสุขภาพอาจกลายเป็นเรื่องเล็กน้อย หากเทียบกับปัญหาหนี้สิน และรายได้

6. กลุ่มเอ็นดีอาร์ (NDR) มีสำนักงานอยู่ที่สนามกีฬาเทศบาลเมืองเชียงใหม่ มีผู้นำคือ ยายอู๋ (นามสมมติ) อายุ 63 ปี กลุ่มนี้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2539 สืบเนื่องจากเยาวชนสองคนต้องหยุดการเรียนจากโรงเรียนหนึ่ง และเมื่อย้ายไปเรียนโรงเรียนใหม่ ทั้งคู่ได้ไปมีเหตุขัดแย้งกับเจ้าถิ่นในโรงเรียนนั้นทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทกับเด็กกลุ่มใหญ่ที่สุดในโรงเรียน แต่ด้วยความสามารถของทั้งคู่ ทำให้พวกเขาเป็นฝ่ายชนะ และได้รับการยอมรับจากเด็กกลุ่มหัวโจกในโรงเรียน เด็กกลุ่มนี้ อาศัยอยู่และมักนัดพบประกันที่หน้าโรงเรียนคารารายวิทยาลัย (นามสมมติ) จึงให้ชื่อย่อว่า NDR ซึ่งย่อมาจากคำว่า หน้า คารา

ลักษณะสำคัญของแกนนำกลุ่มคือ พร้อมต่อสู้กับคู่ต่อสู้แบบหลังชนฝา แม้ว่าคู่ต่อสู้จะมีคนมากกว่า ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้วัยรุ่นคนอื่น ๆ เกิดความศรัทธาและยอมรับในความสามารถ มาเป็นสมาชิกมากขึ้นเรื่อย ๆ กลุ่มเอ็นดีอาร์ เป็นที่รู้จักของสังคมมากขึ้น เมื่อครั้งที่เข้าไปเที่ยวลานสเก็ต แล้วปิดทางไม่ให้กลุ่มอื่นเข้าไปเที่ยว เจ้าของสถานที่พยายามต่อรองแต่ไม่เป็นผล ซึ่งนั่นแสดงถึง

บารมิของลุ่มเ็นคิอาร์ที่สามารถครอบครองพื้นที่ลานสเก็ดได้เพียงลุ่มเดียว การประกาศความ เป็นเ็นคิอาร์ยังได้ถูกนำมาใช้ภายหลังการต่อสู้แล้วชนะทุกครั้งด้วยการประกาศชื่อ หน้าดารา ให้ ผู้อื่นได้ยิน อย่างไรก็ตาม การกระทำเหล่านี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์สังคม จึงทำให้ลุ่ม เ็นคิอาร์ถูกจับตามองจากตำรวจและสื่อมวลชน จนกระทั่งได้มีการกวาดล้างลุ่มเ็นคิอาร์ เนื่องจากสมาชิกคนหนึ่งในลุ่มได้ไปทำร้ายร่างกายหลานนายตำรวจใหญ่

การเข้ามาเป็นสมาชิกของลุ่มเ็นคิอาร์ ยังเป็นการประกันความปลอดภัย การถูกทำร้าย จากลุ่มวัยรุ่นอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากลุ่มเ็นคิอาร์เป็นลุ่มใหญ่มีสมาชิกเครือข่ายจำนวนมาก ใน พ.ศ. 2544 มีลุ่มแก๊งค์ต่าง ๆ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกของเ็นคิอาร์ มากขึ้น เช่นลุ่มกาดก้อม เชียงมัน สันป่าข่อย บ้านเด่น อารามบอย พญายม ทำให้สมาชิกลุ่มเพิ่มขึ้น ประมาณ 1,000-1,200 คน ลักษณะพิเศษประการหนึ่งของเ็นคิอาร์คือ เมื่อมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับวัยรุ่นอื่นไม่ว่าที่ใดก็ตาม สมาชิกคนอื่น ๆ จะทราบข่าวด้วยเวลาอันรวดเร็วและเข้ามารวมตัวช่วยเหลือกัน

ตลอดช่วงการเติบโตของเ็นคิอาร์ ขยายอู่ ซึ่งเป็นขยายของแกนนำลุ่มเ็นคิอาร์ และยังเป็นบุคคลที่สมาชิกลุ่มให้ความนับถืออย่างมาก ได้ติดตาม ความเคลื่อนไหวของลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้ อย่างต่อเนื่อง และค่อนข้างเป็นห่วงเด็กเหล่านี้ จึงได้ตั้งกฎกติกาเพื่อควบคุมพฤติกรรมสมาชิกลุ่ม ขึ้นในปลายพ.ศ. 2544 คือ

1. ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดทุกชนิด
2. หลีกเลียงการทะเลาะวิวาทกับลุ่มอื่น
3. ให้ความสามัคคีภายในลุ่ม
4. สมาชิกใหม่ อายุน้อย ให้ความเคารพรุ่นพี่
5. ห้ามส่งเสียงดังรบกวน
6. เข้าออฟฟิศอย่างสม่ำเสมอ

พ.ศ. 2545 ลุ่มเ็นคิอาร์ ได้ถูกตีความใหม่ว่ามาจากภาษาอังกฤษคือ No Drugs Rullers หมายถึงลุ่มไม่ใช้ยาเสพติด(ซึ่งเดิมมีความหมายว่า หน้าดารา) มีสมาชิกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 8 ลุ่ม คือ ลุ่มวังตาล ลุ่มพระราม พระลักษณ์ ลุ่มทางช้างเผือก ลุ่มหลังมอ ลุ่มชาภูระ ลุ่มหน้าคา ลุ่มร้อยปาย และลุ่มเ็นคิอาร์เดิม ขยายอู่ได้เข้ามาเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษากับสมาชิก โดยใช้กฎ ข้างต้นเป็นเกณฑ์ในการทำงาน และมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นสำนักงาน กองทุนสนับสนุนงานวิจัย มูลนิธิฮอทไลน์ ฝ่ายงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เครือข่าย องค์กรพัฒนาเอกชน และมีการจัดระบบการปกครอง โดยการแบ่งสาย แต่งตั้งประธานและรอง ประธานเพื่อง่ายต่อการดูแลสมาชิก

ปัจจุบันกลุ่มเอ็นดีอาร์กลายเป็นเครือข่ายเอ็นดีอาร์ มีการบริหารจัดการ ดังนี้คือ มีประชาชน รองประธานและมีกลุ่มวัยรุ่นที่รวมตัวกันตามที่ตั้งต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิก รวม 30 สาย เป็นกลุ่มชายล้วน 23 สาย หญิงล้วน 5 สาย หญิงคละชาย 2 สาย แต่ละสายจะมีหัวหน้าสายที่คอยดูแลควบคุมและประสานงานกับยาย

จากข้อมูลพื้นที่ศึกษาข้างต้นจะเห็นว่า 6 พื้นที่ มีเพียงกลุ่มเอ็นดีอาร์เท่านั้นที่ไม่ได้มีพื้นที่ชุมชนชัดเจนเหมือนดัง 5 พื้นที่ และหากพิจารณาตามโครงสร้างเศรษฐกิจแล้ว ทั้ง 5 ชุมชนมีความเป็นเมืองกึ่งชนบท โดยชุมชนทั้ง 3 แห่งในจังหวัดแพร่มีความเป็นชนบทสูงกว่า ชุมชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่

3. ประเภทของวัยรุ่นตามบริบทการศึกษา

ชุมชนทั้ง 6 แห่ง พิจารณาจำแนกวัยรุ่นตามบริบทการศึกษาได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานชุมชนเดียวกัน ได้แก่ กลุ่มบ้านหนองหม้อ กลุ่มบ้านนาอ่าง กลุ่มบ้านตะนะ กลุ่มตำบลยางเก็ง อำเภอสารภี วัยรุ่นในกลุ่มนี้มีความเหมือนกันคือ มีกลุ่มเพื่อนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น กลุ่มบ้านหนองหม้อ กลุ่มบ้านนาอ่าง วัยรุ่นเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตเทศบาล หรือกลุ่มบ้านตะนะ ซึ่งเป็นกลุ่มชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง แม้ว่าจะมีเยาวชนในชุมชนนี้เดินทางไปศึกษาหรือทำงานนอกหมู่บ้านแต่คนเหล่านี้ยังมีฐานทางวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกันอยู่ ยังมีการติดต่อกับชุมชนเดิม

จากสภาพบริบทของพื้นที่ที่มีความเป็นชุมชน จึงทำให้การรวมกลุ่มของวัยรุ่นกลุ่มนี้อยู่ภายในหมู่บ้านหรือในละแวกใกล้เคียง และสมาชิกหรือเพื่อนร่วมกลุ่มมักเป็นคนในชุมชนเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยรุ่นบ้านตะนะ ซึ่งเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มักจะรวมกลุ่มกันภายในกลุ่มชาติพันธุ์เท่านั้น

2. กลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานอยู่ที่ “กลุ่ม” เช่น กลุ่มเอ็นดีอาร์ เป็นคำย่อจาก กลุ่มหน้าคารา กลุ่มดังกล่าวนี้ประกอบด้วยวัยรุ่นทั้งหญิงชายที่มาจากถิ่นฐานที่แตกต่างกัน บ้างอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง บ้างมาจากอำเภอพร้าว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีทั้งคนพื้นราบและชาวเขา เยาวชนเหล่านี้มาศึกษาเล่าเรียนที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และได้เข้ามารวมกลุ่มเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์ กลุ่มเหล่านี้จึงมิใช่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตหรือถิ่นเดียวกัน แต่มาจากหลากหลายสถานที่และมารวมตัวกัน โดยสมาชิกส่วนใหญ่ให้เหตุผลการเข้าร่วมกับเอ็นดีอาร์ว่า “มาที่นี่แล้วปลอดภัย มีคนช่วยเหลือ มีพื้นที่ที่มีคนคอยช่วยเหลือ เป็นพื้นที่ที่ปลอดภัย”

3. กลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานอยู่ในชุมชนและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหลังมอ เช่น ชุมชนโป่งและสันลม การรวมกลุ่มของวัยรุ่นในชุมชนนี้มี สองลักษณะคือ เป็นสมาชิกของกลุ่มในสังกัดเอ็นดีอาร์คือกลุ่มหลังมอ และวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ร่วมกันภายในชุมชนเดียวกัน ชื่อน่าสังเกตคือ “ไม่มีความ

การรวมกลุ่มที่บ้านเพื่อน อาจเป็นลักษณะปกติของวัยรุ่นที่มักมารวมตัวนัดพบกันที่บ้านเพื่อน ซึ่งพ่อแม่เข้าใจวัยรุ่น แต่กรณีจะสังเกตได้ว่า วัยรุ่นหญิงกับชายมีวัฒนธรรมการรวมกลุ่มที่แตกต่างกันคือ ชายจะรวมกลุ่มกันแล้วดื่ม เทียว ส่วนผู้หญิงรวมตัวกันแล้วพูดคุยเรื่องเพื่อน

บ้านนาอ่อง วัยรุ่นจะรวมตัวกันที่หน้าศาลาหน้าวัดเป็นประจำเกือบทุกคืน ทุกวันจะมีรถมอเตอร์ไซค์ประมาณ 6-12 คัน จอดกันหน้าวัดพร้อมกับวัยรุ่น 6-12 คนโดยเฉลี่ยอายุตั้งแต่ 13-24 ปี โดยจะมีหลวงพี่ ซึ่งวัยรุ่นค่อนข้างให้ความนับถือ หรืออาจจะเรียกว่าหัวหน้าก็ได้ คอยดูแลและสั่งการถ้าเกิดเรื่อง นอกจากรวมตัวกันบริเวณหน้าวัดแล้ว ยังมีอีกสถานที่หนึ่ง ที่อยู่ทางเข้าบ้านนาอ่องคือ ตรงศาลาริมทาง วัยรุ่นชอบไปกินเหล้า สั่งสรรคักันโดยจะชอบนั่งริมทางและเป็นสถานที่ดักทำร้ายวัยรุ่นบ้านนาอุ่มที่ชอบมาหาเรื่อง หมู่บ้านนาอ่องมีความแตกต่างจากบ้านหนองหม้อคือ ไม่มีร้านเกมส์ และร้านเหล้าคาราโอเกะ

ภาพที่ 1 แสดงสถานที่รวมตัวกันของกลุ่มวัยรุ่นบ้านนาอ่อง

บ้านตะนะ วัยรุ่นในชุมชนบ้านตะนะ พอจะแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มเรียนหนังสือ 2. กลุ่มไม่ได้เรียนหนังสือและช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน 3. กลุ่มที่ไปทำงานต่างถิ่น เช่น กรุงเทพฯ และจังหวัดอื่น

1. กลุ่มเรียนหนังสือ มีอายุตั้งแต่ 12-22 ปี เป็นวัยรุ่นกลุ่มใหญ่ของชุมชน มีทั้งเรียนหนังสือในชุมชนและนอกชุมชน กลุ่มที่เรียนภายนอกชุมชน ผู้ปกครองจะเหมารถรับจ้างให้รับส่งบุตรหลานเป็นรายเดือน เดือนละ 400 บาท วัยรุ่นกลุ่มนี้ได้เงินไปโรงเรียนวันละ 20-40 บาท และ

เมื่อกลับจากโรงเรียนต้องช่วยทำงานบ้านเช่น หุงข้าว ล้างจาน (ส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นผู้หญิง) เสร็จแล้วจึงไปรวมกลุ่มกันเล่นกีฬาเช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล จับกลุ่มคุยกันบ้าง หรือบางครั้งก็จะรวมกลุ่มกินเหล้า ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ วัยรุ่นกลุ่มนี้จะไปช่วยงานพ่อแม่ที่ไร่ หรือนา เป็นส่วนใหญ่

2. กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ มีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนวัยรุ่นที่เรียนหนังสือ วัยรุ่นกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเรียนจบ ม.3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ เพราะยากจน บางคนก็เกรงเรียนไม่จบเลยต้องลาออกมาช่วยพ่อแม่ทำงานไร่ นา วิถีชีวิตของวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงเน้นหนักไปที่การทำงานในตอนกลางวัน เช่น ทำไร่ ทำนา ล่าสัตว์ เก็บหน่อไม้ เห็ด เป็นต้น หรือกระทั่งไปรับจ้างทำงานเป็นรายวัน เช่น รับจ้างตัดหญ้าสวนยาง ไถนา เป็นต้น หลังจากเสร็จสิ้นการทำงานก็รวมกลุ่มกินเหล้ากับผู้ใหญ่ในชุมชนบ้าง ไปเล่นกีฬาบ้าง ส่วนกลางคืนก็อยู่บ้าน จะมีออกไปเที่ยวกินเหล้าที่บ้านเพื่อนบ้าง บางคนก็จะนอนแต่หัวค่ำเพื่อเก็บแรงไปทำงานพรุ่งนี้ต่อ หรือบางคนก็จะไปคุยกับสาวในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้าน เช่น บ้านต้นม่วง บ้านแม่แหม บ้างโป่ง เป็นต้น และบางส่วนไปเที่ยวร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านแม่จอก ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 7-8 กิโลเมตร

3. กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ไปทำงานกรุงเทพและต่างจังหวัด วัยรุ่นกลุ่มนี้หลังจากเรียนจบ ม.3 หรือ ม.6 ก็จะไปทำงานที่กรุงเทพเลย จะมีทั้งประเภทที่เดินทางมาเยี่ยมเยียนพ่อแม่เป็นครั้งคราว และไม่คอยกลับมา สำหรับงานที่ทำ ผู้ชายมักช่างไฟ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างก่อสร้าง ส่วนผู้หญิงมักทำงานโรงงาน และเสมียนบ้าง ส่วนใหญ่จะส่งเงินมาให้ทางบ้านเป็นประจำบางคนก็จะส่งเป็นรายเดือน หรือนาน ๆ ครั้งก็มี หรือบางรายก็ส่งเงินมาให้พ่อแม่สร้างบ้านใหม่

เป็นที่น่าสังเกตว่า บ้านตะนะไม่มีร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเกมส์ จะมีแต่โรงงานสุราพื้นบ้านตั้งอยู่ที่บ้านแม่แหม และในหมู่บ้าน ซึ่งวัยรุ่นชอบซื้อมาดื่มกินกัน บางครั้งเมาเหล้าก็ชกต่อยกันเองก็มี ส่วนใหญ่แล้วก็จะซื้อเหล้ามากินที่บ้าน บางกลุ่มจะออกไปนั่งกินเบียร์ที่ร้านค้าบ้านแม่แหม และไปกินเหล้าที่ร้านคาราโอเกะที่บ้านแม่จอก

ชุมชนยางเก็ง จังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มวัยรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับร้านเหล้า ซึ่งเป็นร้านประจำของกลุ่ม ลักษณะของการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ เฉพาะที่ และเฉพาะเวลา กล่าวคือจะมารวมตัวกันเพื่อดื่ม และคุย เมื่อร้านเหล้าเปิดแต่ละคนจะกลับบ้านและกลับมาใหม่ในวันต่อมา ความสัมพันธ์ของกลุ่มนี้ มีทั้งความรู้สึกเป็นลูกค้า และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของร้าน ขนาดของกลุ่มจะไม่แน่นอน แต่จะมีลูกค้าที่ไปประจำและรู้จักสนิทกันประมาณ 10 คน

2. กลุ่มวัยรุ่นบ้านสวรรค์ เป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายของอายุคือตั้งแต่ 15 – 29 ปี เนื่องจากว่าอยู่ชุมชนเดียวกันและใกล้เคียงจึงรู้จักกันเป็นอย่างดี มีการเล่นตะกร้อ เล่นกีฬาด้วยกัน มีการนั่งคุยแลกเปลี่ยน กันทุกวัน โดยจะเป็นที่น่าสังเกตว่ายิ่งทำกิจกรรมร่วมกันมากเท่าใด วัยรุ่นจะมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษมากขึ้นเท่านั้น เช่นกรณีดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มที่เล่นตะกร้อเฉย ๆ ไม่ได้เที่ยวหรือกินเหล้าสูบบุหรี่ ด้วยกันบ่อยครั้ง ดังนั้นจึงไม่ถึงขั้นสนิทสนมกับเพื่อนในกลุ่ม เช่นกรณีของ กัน อัง วุ่น (นามสมมติ)

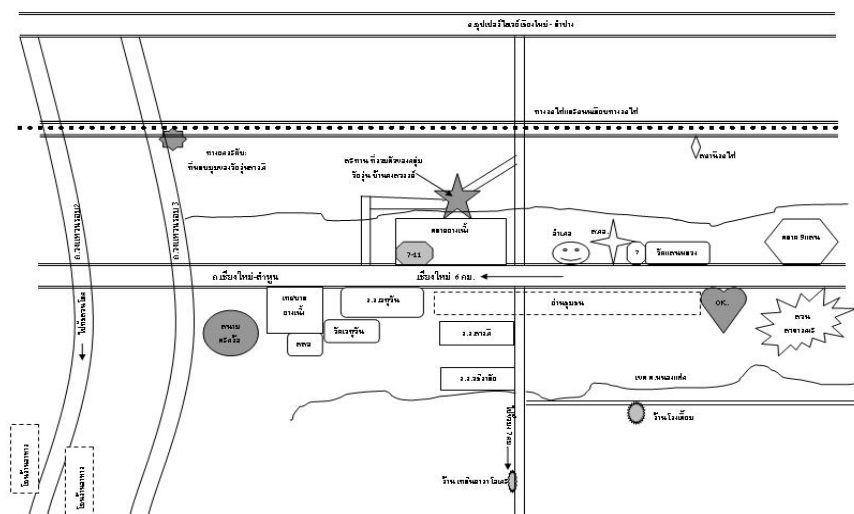
2.2 กลุ่มที่เล่นตะกร้อด้วยกันดื่มเหล้าสูบบุหรี่และนั่งคุยกันแต่ไม่ใช้ยาเสพติด จะมีแก๊ง คำ ไอ เปรม ไอซ์ บิน อ้อด (นามสมมติ)

2.3 กลุ่มที่ไม่เล่นตะกร้อ แต่จะนั่งคุยพบปะกัน เช่น ป้อม นก เจ็ง (นามสมมติ) หนึ่งในกรณีของนก จะไม่ดื่มเหล้าแต่จะอยู่กับเพื่อนตลอด

2.4 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่นกรณีของไกด์ ที่นอกจากจะเล่นกีฬา นั่งคุย นั่งดื่มเหล้ากับเพื่อนแล้ว ยังมีความสนิทสนมกับเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดในกลุ่มมากกว่าเพื่อนที่ไม่ได้ใช้ยาด้วย เช่น ป้อม หนึ่ง เจดน์ (นามสมมติ)

3. กลุ่มวัยรุ่นบ้านมุงมีลักษณะ โครงสร้างของกลุ่มหลวม ๆ ไม่มีกฎระเบียบข้อบังคับ คล้ายคลึงกับวัยรุ่นบ้านสวรรค์ – ยางเก็งหากแต่จำนวนประชากรมีน้อยกว่าและกลุ่มวัยรุ่นบ้านมุงมีพื้นที่ร่วมกันคือ ในร้านเกมส์และอินเทอร์เน็ตรวมถึงการนั่งดื่มเหล้าที่บ่อยกว่า การใช้ยาเสพติดที่มากกว่า รวมถึงการออกไปเที่ยวนอกชุมชน เนื่องจากว่าในชุมชนมีที่ให้กลุ่มวัยรุ่นได้รวมตัวกันน้อย

ภาพที่ 2 แสดงแหล่งรวมตัวกันของกลุ่มวัยรุ่นตำบลยางเก็ง จังหวัดเชียงใหม่

พัฒนาสังคมจังหวัด เจ้าหน้าที่ประสานงานกิจกรรม สนามกีฬาเทศบาล นักจิตวิทยาจากคณะแพทยศาสตร์ ม.เชียงใหม่ มีการประชุมกันทุก 3 เดือน เพื่อรายงานความคืบหน้าและวางแผนกิจกรรม การจัดการองค์กรมีความคล้ายคลึงกับราชการอย่างมาก นอกจากนี้ ประธาน รองประธานและกรรมการ มีหน้าที่ช่วยขยายประสานงานกับหัวหน้าสายและวางแผนกิจกรรม ประสานงานกับองค์กรภายนอก เข้าร่วมประชุมกับองค์กรภาครัฐและเอกชน สมาชิกกลุ่มเอ็นดีอาร์ยังได้เป็นตัวแทนเข้าร่วมเป็นกรรมการสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ในตำแหน่งรองประธานสภา

วัยรุ่นในกลุ่มที่ 3 ดังได้กล่าวมาแล้วว่า บ้านโป่งเป็นชุมชนที่มีความเจริญขยายอย่างรวดเร็ว และมีชาวเขมาตั้งหลักแหล่งอยู่ร่วมกับคนพื้นราบ จึงทำให้วัยรุ่นซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ วัยรุ่นที่เป็นคนเมือง (พื้นราบ) และวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ และไทใหญ่)

การแบ่งวัยรุ่นออกเป็น 2 กลุ่มเช่นนี้เป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะความเป็นชาติพันธุ์การเข้ามาอยู่ก่อนและการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ซึ่งมีผลต่อลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันของวัยรุ่นซึ่งจะกล่าวต่อไป แต่ในภาพรวมแล้วกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนไม่ได้มีการแบ่งแยกความแตกต่างทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์อย่างชัดเจนเด็ดขาด

ลักษณะของวัยรุ่นในชุมชนบ้านโป่งเป็นไปในลักษณะแบบสังคมเมือง เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนอยู่ใกล้เมือง และรอบ ๆ ชุมชนเป็นสถานที่ตั้งของร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านค้า และสถานบันเทิงที่เปิดให้บริการและเรียงรายอยู่ตามถนนสายเลียบคลองชลประทานเป็นจำนวนมาก ทำให้วัยรุ่นที่เป็นนักเรียนส่วนใหญ่หลังจากเลิกเรียนในตอนเย็นมักจะจับกลุ่มขี่มอเตอร์ไซด์ออกไปเล่นเกมสับริเวณหลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือในตอนกลางคืนก็จะรวมกลุ่มกันออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จากโรงเรียนโป่งแล้วมีโอกาสไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (ส่วนใหญ่จะเป็นสายอาชีพ) ที่โรงเรียนในตัวเมืองเชียงใหม่ ทำให้มีโอกาสเปิดหูเปิดตาและมีกลุ่มเพื่อน ที่สำคัญการได้ออกไปเรียนในตัวเมืองวัยรุ่นแทบทุกคนจะมีมอเตอร์ไซด์เป็นของตัวเอง ทำให้สามารถไปไหนมาไหนได้ง่าย จึงยังทำให้วัยรุ่นในชุมชนไม่ค่อยอยู่บ้านแต่จะออกไปหาเพื่อน ไปเที่ยวและกลับบ้านประมาณ 4 ทุ่ม

วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์จะมีชีวิตประจำวันแตกต่างจากวัยรุ่นคนเมือง (พื้นราบ) ทั่วไปคือ เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นชาวลีซอและอาข่าประมาณ 4-5 ครอบครัวประกอบธุรกิจรับกระเป๋าสานมาลงสี เย็บลายและนำไปขายที่กรุงเทพมหานคร โดยจะมีการจ้างแบบเหมาช่วงคือครอบครัวที่เป็นเจ้าของธุรกิจจะลงทุนอุปกรณ์ให้กับชาวบ้าน (กลุ่มชาติพันธุ์) เช่น จักรเย็บผ้า (เฉพาะบ้านที่ไม่มี) อุปกรณ์การเย็บ ฝ้าย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน ไม่ได้ออกไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้านจะรับกระเป๋าสานมาทำที่บ้าน โดยจะได้รับค่าจ้างต่อชิ้น ชิ้นละ 15 บาท บางครั้งผู้ชายผู้เป็นสามีก็จะเข้า

มาช่วยเข็บด้วยในช่วงที่อยู่บ้าน เวลาอื่นก็จะออกไปรับจ้างหรือออกไปขายลูกชิ้น ปลาหมึก หรือผลไม้ เด็กนักเรียนวัยรุ่นเมื่อกลับจากโรงเรียนแล้วจะต้องมาช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน

สำหรับวัยรุ่นไทยใหญ่ก็เช่นกัน หลังจากเลิกเรียนแล้วก็ต้องกลับมาช่วยงานพ่อแม่ ในช่วงปิดเทอมวัยรุ่นไทยใหญ่หลายคนต้องติดตามพ่อแม่ออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างตามสถานที่ก่อสร้างต่างๆ นอกจากนี้เด็กไทใหญ่ก็จะรับจ้างตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือตามร้านอาหารในเมือง

วัยรุ่นในชุมชนแห่งนี้ยังมีการรวมกลุ่มกัน เรียกว่ากลุ่ม “หลังมอ” สมาชิกในกลุ่มจะเป็นกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่อายุตั้งแต่ 15 – 22 ปี โดยปัจจุบันมี อายุ 22 ปี เป็นหัวหน้ากลุ่ม สมาชิกหลังมอมีมากกว่า 200 คน โดยสมาชิกเป็นวัยรุ่นในเขตอบต. และจากต่างอำเภอ กลุ่มหลังมอเริ่มจากการที่นก (นามสมมติ) มีกลุ่มเพื่อนที่ชอบแข่งรถมอเตอร์ไซด์เหมือนกัน จึงได้ชักชวนเพื่อนมาตั้งทีมแข่งรถใน พ.ศ. 2545 และตั้งชื่อกลุ่มว่า หลังมอ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มของพวกเขาส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณหลังมอ มีการสกรีนชื่อทีมลงบนเสื้อ และนก แข่งรถจนชนะได้ด้วยรางวัลมา หลังจากครั้งนั้นนกกก็เริ่มมีชื่อเสียงเพราะแข่งรถชนะติดต่อกัน 3 ปีซ้อน และเริ่มมีสมาชิกเข้ามารวมกลุ่มเยอะมากขึ้น เน้ม (นามสมมติ) ซึ่งเป็นพี่ชายของนกกจึงพานกและกลุ่มหลังมอ ไปรู้จักกับยายอูเพื่อจะให้ไปเป็นสมาชิกกลุ่มเอ็นดีอาร์ เพื่อขยายเครือข่าย และสมาชิก ในตอนนั้นนกรับรู้ว่าเอ็นดีอาร์เป็นแก๊งวัยรุ่นที่เก่ง มีฝีมือ และมีชื่อเสียงในเรื่องชกต่อย หลังจากทีนกกเข้ามาอยู่กับเอ็นดีอาร์ นกได้รับการยอมรับและเป็นที่รู้จักในกลุ่มวัยรุ่นรวมทั้งราชการ ส่วนนี้ทำให้นกมีความภาคภูมิใจ ต่อมากลุ่มหลังมอจึงกลายเป็นกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอ มีสัญลักษณ์คือสติ๊กเกอร์เขียนว่าหลังมอติดไว้ที่มอเตอร์ไซด์ หรือสกรีนคำว่าหลังมอ บนเสื้อ และนกได้เข้าไปมีบทบาทเป็นฝ่ายประสานงานของกลุ่มเอ็นดีอาร์กลางที่มีสำนักงานอยู่ที่สนามกีฬาเทศบาลนครเชียงใหม่

สำหรับกลุ่มวัยรุ่นสมาชิกเอ็นดีอาร์หลังมอซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบ้านละแวกเดียวกันกับนก การรวมตัวของกลุ่มจะมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

ลักษณะแรกจะเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกเกือบทั้งหมดของเอ็นดีอาร์หลังมอ คือจะเป็นช่วงที่มีงานเทศกาล เช่น เทศกาลสงกรานต์ งานลอยกระทง งานฤดูหนาว สมาชิกจะมารวมตัวกันที่บ้านของนก บ้างก็จะไปจอดรถมอเตอร์ไซด์รอนกอยู่บริเวณหน้าโรงเรียน ไปง เมื่อถึงเวลาสมาชิกทุกคนและนกจะขี่มอเตอร์ไซด์ออกจากหมู่บ้านเพื่อไปเที่ยวตามสถานที่ที่จัดงาน เช่น เทศกาลสงกรานต์ก็จะนัดกับเอ็นดีอาร์กลุ่มอื่นที่บริเวณคูเมือง งานลอยกระทงก็จะไปบริเวณหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นต้น อีกงานหนึ่งที่จะมีการรวมตัวของสมาชิกเอ็นดีอาร์หลังมอก็คืองานวันเกิดของนก สมาชิกจะเดินทางมาร่วมงานวันเกิดที่บ้านของนกซึ่งจัดกันทุก ๆ ปี

ลักษณะที่สองคือการรวมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งจะมีการรวมกลุ่มกันแบบนี้เป็นประจำเกือบทุกวัน หลังจากที่สมาชิก (หมู่บ้านโปง) แต่ละคนเลิกเรียนแล้วราวบ่าย 3 โมง จะกลับ

เข้าบ้านเพื่อนำกระเป๋านั่งสื่อกลับไปไว้ที่บ้าน แล้วอาจจะไปรวมตัวกันที่บ้านของใครคนใดหนึ่งก่อน แล้วหลังจากนั้นก็จะไปหานกที่บ้าน หากนกกอยู่บ้านก็จะมารวมตัวกันที่บ้านของนก โดยจะขี่มอเตอร์ไซค์มาที่บ้านนกและสังเกตดูว่ารถมอเตอร์ไซค์ของนกกจอดอยู่หรือไม่ ถ้านกอยู่ทุกคนก็จะนั่งเล่น พูดคุย ซื่อเหล้ามาดื่ม เล่นกีตาร์ ร่วมกันจนถึงประมาณ 4 ทุ่มก็แยกย้ายกันกลับบ้าน หรือบางครั้งก็พากันออกไปเที่ยวหรือดื่มเหล้าตามร้านเหล้าในเมือง ในบางกรณี วันเกิดของสมาชิกในกลุ่มก็สามารถมาจัดงานที่บ้านของนกและอยู่กันจนถึงเที่ยงคืนจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน บ้านของนกจึงเปรียบเสมือนที่พักพิงของวัยรุ่น หากวันไหนนกไม่อยู่บ้าน วรุ่นก็จะไปรวมตัวกันที่โรงเรียน ไปนั่งจับกลุ่มคุยกัน

การรวมตัวกันของวัยรุ่นเหล่านี้ เกิดขึ้นด้วยวิธีการตามธรรมชาติ คือการขี่รถมอเตอร์ไซค์ตระเวนไปแหล่งรวมตัวกันสองจุดคือ บ้านนกและหน้าโรงเรียน ไปง หากพบว่าสถานที่ใดมีเพื่อนรวมตัวกันอยู่แล้วก็จะรีบตามมาสมทบ กิจกรรมที่ตามมาหลังจากการรวมกลุ่มกันก็คือ การขับรถเที่ยวเล่น การเล่นฟุตบอล เดินห้างสรรพสินค้า ร้องเพลงคาราโอเกะ เล่นเกมส์ และการดื่มเหล้า ทั้งนี้ขึ้นกับจำนวนเงินที่แต่ละคนมีอยู่

นอกจากการพบว่าในชุมชนมีการรวมกลุ่มของวัยรุ่นในสังกัดกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอแล้ว ยังพบว่ามีกรรวมตัวของกลุ่มหลังมอรุ่นเล็ก (ยังไม่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์) ในโรงเรียนไปงเป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาประมาณ 5-6 คนหลังจากรวมกลุ่มได้แล้วหัวหน้ากลุ่มก็จะไปขออนุญาตเข้ากลุ่มหลังมอกับนก กิจกรรมและชีวิตประจำวันของหลังมอรุ่นเล็กจะต่างจากรุ่นพี่ที่ได้กลายเป็นเอ็นดีอาร์หลังมอแล้ว เนื่องจากสมาชิกทั้งหมดของหลังมอรุ่นเล็กเรียนหนังสืออยู่ในโรงเรียนไปง ดังนั้นพื้นที่ของกลุ่มคือโรงเรียนไปง เน็ค (หลานชายของนก) (นามสมมติ) เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหัวหน้ากลุ่มหลังมอในโรงเรียนมีหน้าที่คอยดูแลเพื่อนๆ ในโรงเรียน เป็นคนคอยตัดสินใจหากเพื่อนๆ ในกลุ่มมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนกลุ่มอื่นหรือโรงเรียนอื่น หลังจากเลิกเรียนแล้วกลุ่มหลังมอรุ่นเล็กจะจับกลุ่มคุยกันภายในบริเวณโรงเรียนไปง คุยกับรุ่นพี่ซึ่งเป็นเอ็นดีอาร์หลังมอที่เข้ามาหาในตอนเย็น หรือบางครั้งก็จะพากันขี่มอเตอร์ไซค์ออกไปเล่นเกมที่หลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือไปเล่นน้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำใกล้โรงเรียน เมื่อถึงช่วงเทศกาลที่มีการรวมตัวครั้งใหญ่ของกลุ่มเน็คและเพื่อนก็จะไปร่วมด้วย เช่น ไปเที่ยวงานฤดูหนาว งานลอยกระทงกับรุ่นพี่ แต่กรณีที่รุ่นพี่ออกไปเที่ยวสถานบันเทิงในตอนกลางคืนเน็คและเพื่อนจะยังไม่ค่อยไปด้วย เพราะพ่อแม่ยังไม่อนุญาต

การเข้ามารวมกลุ่มเอ็นดีอาร์หลังมอของสมาชิก หลายคนให้ความเห็นว่าที่เข้ามาก็เพราะต้องการรู้จักเพื่อน เพราะการเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์หลังมอไม่ใช่แค่จะได้รู้จักกับสมาชิกคนอื่นในเอ็นดีอาร์หลังมอแล้วเท่านั้น (ซึ่งส่วนใหญ่ก็รู้จักกันมาก่อนแล้วทั้งนั้นเพราะจบมาจากโรงเรียนไปง

เหมือนกัน) การเข้มรวมกลุ่มเ็นดีออร์หลังมอทำให้สมชกได้มีประสพการณ้ร่วกันหลยเรื่ง โดยเฉพาะเหตุการณ้การยทวทศกัน โดยเป็นทั้งผู้เห็นเหตุการณ้ การเป็นผู้กระทำ และผู้ถูกระทำ เช่น กรณีการรวมตัวไปเที่ยวงานเทศกาลต่างๆแล้วเกิดมีปัญหอกับกลุ่มอื่นเกิดการทำร้ายร่างกาย ขว้างปาระเบิด การรุมทำร้าย เหตุการณ้ที่เกิดขึ้นทำให้สมชกมีความสนทสนมและรู้สึทว่าการมีกลุ่มเพื่อนที่รู้จักกัน และยิ่งรู้จักมกเท่าใดก็หมยควมว่าตัวเข้ยังมีควมปลอดภัยมกขึ้น ไม่ว่าจะไปที่ไหนก็มั่นใจได้วหากเกิดเรื่งก็จะมีเพื่อนคอยให้ควมช่วยเหลือเข้ตลอดเวลอ ไม่เฉพาะกับเพื่อนที่เป็นเ็นดีออร์หลังมอเท่านั้น แต่หมยรวมไปถึงเพื่อนเ็นดีออร์สาขาอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ในตัวเมืองเซียงใหม่

5. วยรूंกับควมรณแวง: ควมหมยที่แตกต่างระหว่งวยรूंกับผู้ใหญ่

จากการทำสนทนากลุ่ม พบวบริบททางด้านพื้นที่และลักษณะชุมชนไม่ได้ทำให้การนิยามควมรณแวงกับวยรूंระหว่งวยรूंกับผู้ใหญแตกต่างกัน แต่ “ควมแตกต่างระหว่งวย” มีผลต่อการนิยามควมรณแวงกับวยรूं โดย ผู้ใหญ่ หรือผู้ปกครอง จะให้นิยามวยรूंกับควมรณแวงแบบหนึ่ง ขณะที่วยรूंเองมีการนิยามอีกแบบหนึ่ง ดังนี้

ผู้ใหญ่ จากการทำสนทนากลุ่มผู้ปกครองวยรूंในชุมชน ได้ให้มุมมองควมหมยของวยรूंว่

- เป็นวยที่ชอบควมสนุกสนน ชอบเที่ยว ไม่ทำงาน ชอบกินเหล้า ขับรถเร็วและซ้่งใช้เงินเก่ง เลียนแบบดรรวยรूं เช่นการส้กลย กินเหล้า มีเพศสัมพันธ์เป็นต้น
- มงวยรूंเป็นวยที่ค้กำลังโตเป็นผู้ใหญ่ มีความคึคะนอง อยากรู้อยกลอง มีโลกส่วนตัว ชอบอยู่กับเพื่อนมกกว่อยู่กับพ่อแม่ เจ้าอรมนธ์ ไม่รู้จักคึค ชอบควมสนุกสนนไปวัน ๆ
- เด็กที่มีปัญหาตามการรับรู้ของชุมชน หมยถึง เด็กเกเร มีเรื่งราวชกต่อยกัน ชอบจับกลุ่มค้มเหล้า เสยงค้งอะอะโวยวย เป็นที่น้รำคาญของบ้านใกล้เรื่งเคียง และผู้ใหญ่อยังมีการจ้แนกวยรूंเป็นสองกลุ่ม ดังนี้

เด็กดี	เด็กไม่ดี
<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ - เสาร์-อาทิตย์ ช่วยงานพ่อแม่ในกรณียังเรียนหนังสืออยู่ - ทำการทำงานสม่ำเสมอ - ไม่มั่วสุม ออกไปที่เขวเตร่ตอนกลางคืน - ไม่คบเพื่อนไม่ดี - กินเหล้าตามกาลเทศะ เฉพาะช่วงเทศกาล - ตั้งใจเรียน ไม่คบแฟนระหว่างเรียน - เด็กนิสัยดีคือเด็กที่มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ พุดจาไม่กระโชกโฮกฮากมีความอ่อนน้อม - เด็กนิสัยดีจะกลับบ้านตรงเวลา ไม่ เผลอเผล - เด็กดีหรือคนดีจะเลือกคบเพื่อนดีๆ เรียบร้อย - คนที่ใฝ่ดีจะเรียนหนังสือ และอยากเรียนโดยไม่มีใครบังคับ 	<ul style="list-style-type: none"> - มั่วสุม เสพยา คบเพื่อนไม่ดี กินเหล้า สูบ บุหรี่ ทะเลาะวิวาทชกต่อย - ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ - เมมาเหล้าชอบขับรดออกจากบ้าน - เวลาพูดคำสั่งสอน อะไรไม่ค่อยฟัง เดินหนี หรือ ล้อกห้องอยู่คนเดียว - ต้องใช้ไม้แข็งและไม่อ่อนในการสั่งสอน ซึ่งหากมองถึงปัญหาวัยรุ่นในชุมชน และความกังวลใจของผู้ปกครองในชุมชนซึ่งมีหลัก ๆ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. เขวเตร่กินเหล้า แล้วทะเลาะวิวาท 2. ขับรดและซึ่งได้รับอุบัติเหตุ 3. ยาเสพติด 4. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการถูกข่มขืน

ผู้ใหญ่ยังมองว่า วัยรุ่นคือ วัยที่มีอายุตั้งแต่ 10 – 18 (หรืออาจจะถึง 20 ปี) และความรุนแรงกับวัยรุ่นเป็นของคู่กัน โดยอธิบายว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบลอง และค้ม ร่วมกับภาวะอารมณ์ที่แปรปรวนง่าย เช่น ใจร้อน หรือมีคนพูดไม่เข้าหูจะตอบโต้ทันที ลักษณะที่ใจร้อนของวัยรุ่นทำให้เมื่อเผชิญกับความไม่พอใจจะแสดงออกด้วยการทุบกำแพง ทุบตู้ ออกไปขับรดซึ่ง หรือทำอะไรที่มันแรง ๆ เร็ว ๆ เพื่อระบายความอัดอั้นคับข้องใจออกไป เมื่อกับลูกโป่งที่อัดแก๊ซเข้าไปมากเกินไป ต้องรีบระบายออก เมื่อได้ระบายออกแล้ว ทำให้รู้สึกสบายใจ หายอัดอั้น ลักษณะการแสดงออกเช่นนี้ สังคมหรือผู้ใหญ่มองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไปสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น

ส่วนมุมมองของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีแฟนในวัยรุ่นพบว่า ไม่ค่อยอยากให้มีเท่าไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองหมู่บ้านตะนะ มีความเห็นว่า หากลูกหลานตนเองมีแฟนก็ให้เลิกเรียนไปเลยจะดีกว่า เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ว่า เด็กสาวคนหนึ่งไปเรียนหนังสือแล้วตั้งครรรภ์กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน ทำให้พ่อแม่เสียชื่อเสียงจึงทำให้พ่อแม่รายอื่น ๆ ไม่ต้องการให้ลูกสาวของตนเองมีแฟนระหว่างเรียนหนังสือ เพราะเรียนไปก็ไม่มีประโยชน์

วัยรุ่น จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่มองวัยรุ่นแต่ด้านลบ ส่วนวัยรุ่นนั้น*ไม่ได้มองว่าตนเองมีปัญหา แต่มองว่าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ มองว่าผู้ใหญ่มักใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา* “วัยรุ่นคือวัยที่มีปัญหาในชีวิต ใจร้อน อารมณ์วู่วาม วัยรุ่นต้องการคนช่วยเหลือให้มีกำลังใจ ถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจ วัยรุ่นก็มีปัญหา” หรือวัยรุ่นให้เหตุผลว่าที่ต้องยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ความก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท ชู้สาว เป็นเพราะวัยรุ่นอยู่เป็นกลุ่ม เมื่อเพื่อนมีพฤติกรรมแบบนี้ จึงทำให้ตนเองต้องทำตามเพื่อนด้วยเนื่องจากต้องการเพื่อน ต้องการผู้ที่เข้าใจ

ด้วยเหตุนี้ การดื่ม เทียว และสูบบุหรี่ในความหมายของวัยรุ่นจึงมิใช่ปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องปกติสำหรับพวกเขา หรือปัจจุบันนี้ที่เริ่มมีแฟนตั้งแต่อายุ 13 – 25 ปี นั้นก็มิใช่เรื่องผิดปกติ เนื่องจากวัยรุ่นอยู่กับเพื่อนและคนวัยเดียวกันมากกว่าครอบครัว จึงทำให้เกิดมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน

ด้านความหมายของความรุนแรงนั้น ส่วนใหญ่แล้วมองถึงการทำร้ายร่างกายเป็นหลัก เช่นการตบตี ทะเลาะวิวาท การถูกข่มขืน เป็นต้น ส่วนการถูกทำร้ายทางด้านจิตใจวัยรุ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก หรืออาจไม่รู้ว่าคุณความรุนแรงเช่นการดูถูก การดูค่าให้เจ็บใจ เป็นต้น

- วัยรุ่นได้กล่าวถึงการห้ามของคนใกล้ชิดโดยเฉพาะพ่อแม่มักเป็นเรื่องต่อไปนี้

- ห้ามกินเหล้า สูบบุหรี่
- ห้ามเที่ยวกลางคืน
- ห้ามมีแฟนตอนเรียน
- ห้ามเที่ยวกลางคืน
- ห้ามไปชกต่อย
- ห้ามใช้เงินเปลือง
- ห้ามมารวมกลุ่มกับเพื่อน
- ห้ามยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- ห้ามคบเพื่อน ไม่ดี
- ห้ามเอาผู้หญิงมานอนที่บ้าน
- ห้ามไว้ผมยาว
- ห้ามลัก
- ห้ามกลับบ้านดึก

- วัยรุ่นยังกล่าวถึง พ่อแม่และครูที่ต้องการคือ

- ไม่ดูค่าอย่างไม่มีเหตุผลและเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง

- คุยได้ทุกเรื่องและไม่รู้สึกว่ายัยรุ่นเป็นตัวยุทธ
- ไม่เอาความคิดของตัวเองเป็นใหญ่โดยไม่ฟังความคิดเห็นวัยรุ่น
- ไม่จู้จี้จิบ้น ไม่เอาคนอื่นมาเปรียบเทียบวัยรุ่นเพราะแต่ละคนไม่เหมือนกัน
- ให้คำปรึกษาได้
- เข้าใจวัยรุ่นทุกเรื่อง เป็นกันเอง
- มีเวลาให้อย่างสม่ำเสมอ
- เป็นคนที่ เป็นแบบอย่างที่ดี

6. วัยรุ่นกับความรุนแรง: ชุมชนกับการจัดการ

กลุ่มที่หนึ่งคือกลุ่มวัยรุ่นที่มีฐานอยู่กับชุมชน พบว่าโดยส่วนใหญ่ การชกต่อยตีกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา การทะเลาะวิวาทที่ชุมชนผู้นำชุมชน กรณีมีเรื่องทะเลาะวิวาทแล้วหาข้อยุติไม่ได้ ต้องให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านช่วยแก้ปัญหา ซึ่งอาจนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมายก็ได้ หากกรณีได้รับความเสียหายรุนแรงหรือได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถยอมความกันได้ กรณีเด็กทะเลาะวิวาททั่วไป มักจะมีการห้ามปรามและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ แต่หากมีการทะเลาะกันในงานเทศกาลหรืองานประเพณีของชุมชน จะมีมาตรการการลงโทษตามกติกาของชุมชน หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน อาจปรับเป็นเงินหรือเป็นข้าวสารก็ได้ เช่น อาจปรับเป็นเงินประมาณ 500 บาท โดยเงินที่ได้ก็นำไปเป็นกองทุนของหมู่บ้าน

กรณียาเสพติด ในอดีตทั้งเด็ก วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่จะติดยาบ้ากันมาก แต่จากนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของอดีตนายทักษิณ ชินวัตรทำให้ยาบ้าได้ลดหายไป ปัจจุบันนี้ หมู่บ้านมีการตั้งกลุ่มต่าง ๆ จากหน่วยงานราชการและในชุมชน เช่น กลุ่ม อสม. อปพร. กรรมการหมู่บ้าน จะรณรงค์ต่อต้าน สอดส่องดูแลปัญหาเสพติด

นอกจากนี้พบว่าในชุมชนเอง มีความพยายามแก้ไขปัญหาความรุนแรง หรือการมั่วสุมของเยาวชนด้วยการตั้งกลุ่มเยาวชนและคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน แต่พบว่า กลุ่มเหล่านี้ไม่ค่อยมีบทบาทมากนัก หรือการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย เช่น การอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ของชุมชนแห่งหนึ่ง ปรากฏว่าเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงไม่ได้เข้าไปมีบทบาทในการอบรมแม้แต่การเข้ารับการอบรมเลย

บ้านนาหนอง จากการสังเกตและร่วมกิจกรรมกับชุมชนนั้น บทบาทของเยาวชนไม่ค่อยมีบทบาทเท่าไรนัก การรวมกลุ่มเยาวชนอย่างเป็นทางการหรือร่วมกิจกรรมที่มันสร้างสรรค์นั้นไม่ค่อยมีเลย นอกจากทางส่วนราชการหรือผู้ใหญ่เป็นคนจัดกิจกรรมถึงจะมีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา เพิ่งมีกิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชนแค่เพียงกิจกรรมเดียว ก็คือ โครงการเยาวชนต่อต้านยาเสพติด ซึ่งก็มีเยาวชนทั้ง 2 หมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจ แต่บทบาทยัง

กลุ่มสาม เนื่องจากในกลุ่มนี้ประกอบด้วยวัยรุ่นสองกลุ่มคือ **วัยรุ่นที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มหลังมอหรือเอ็นอาร์ กับวัยรุ่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลังมอ** ในกรณีวัยรุ่นที่มีได้สังกัดกลุ่มนั้น การแก้ไขปัญหาความรุนแรงไม่แตกต่างจากกลุ่มที่หนึ่งคือ หากไม่รุนแรง พ่อแม่จะรับรู้และไกล่เกลี่ย และหากเป็นกรณีที่รุนแรง จำเป็นต้องพึ่งพากระบวนการของหมู่บ้านและกฎหมายต่อไป กรณีกลุ่มวัยรุ่นที่สังกัดกลุ่มหลังมอ พบว่า หัวหน้ากลุ่มมีบทบาทสำคัญ คือ เป็นผู้ช่วยไกล่เกลี่ย จัดการความขัดแย้ง ความรุนแรง ขณะเดียวกันทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาด้วย โดยมีวิธีการจัดการ คือ หากสมาชิกของกลุ่มมีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือถูกรังแกจากวัยรุ่นที่อื่นหมายความว่าวัยรุ่นที่อื่นมาหาเรื่องสมาชิกของกลุ่มตนเอง หัวหน้ากลุ่มจะเข้าไปเจรจาให้ก่อน หากไม่สำเร็จก็นำไปสู่การยกพวกตีกัน ในทางตรงกันข้าม หากสมาชิกของกลุ่มไปหาเรื่องทะเลาะกับคนอื่นก่อน หัวหน้าจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือช่วยเหลือ ด้วยวิธีการจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเช่นนี้ทำให้วัยรุ่นมีความวางใจ นอกจากนี้คือ หัวหน้ากลุ่มเองได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาหลายด้านทั้งเรื่องการเรียน ครอบครัว โรงเรียน ผู้หญิง หรือแม้กระทั่งคิดความ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ วัยรุ่นไม่กล้าบอกพ่อแม่ และพ่อแม่หลายคนก็ไม่เคยให้เวลา หรือให้ความสำคัญน้อยกว่าเรื่องเหล่านี้

การจัดการความรุนแรงของกลุ่มหลังมอจึงมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มเอ็นดีอาร์คือ การจัดการความรุนแรงด้วยความรุนแรง อีกด้านหนึ่ง เป็นพื้นที่ที่ให้คำปรึกษา เป็นพื้นที่ผ่อนคลาย และไกล่เกลี่ยให้แก่วัยรุ่น

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมลดความรุนแรงอื่น ๆ อีกเช่น หมู่บ้านสันลมจอยได้รับเลือกให้เป็นหมู่บ้านนำร่องของโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก เนื่องจากเห็นว่าหมู่บ้านนี้มีจำนวนเยาวชนอายุ 0-18 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด บ้านสันลมจอยมีประชากรทั้งสิ้น 1,285 คน 324 ครอบครัว โดยอายุระหว่าง 0-5 ปี จำนวน 86 คน อายุ 6-11 ปี จำนวน 122 คน อายุ 12-18 ปี จำนวน 118 คน ประชากรที่อยู่อาศัยมีหลากหลายเผ่าพันธุ์ เช่น คนไทยพื้นเมือง คนไทยชาวเขา(อาข่า ลีซอ ไทใหญ่ ม้ง) และนอกจากนี้ยังมีคนต่างพื้นที่มาอาศัยอยู่ตามหอพักต่าง ๆ ในเขตหมู่บ้าน จากการที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กในวัย 0-18 ปี เช่น ความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม ปัญหาครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมเด็ก ส่งผลไปถึงปัญหาสุขภาพจิต การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของเยาวชนในหมู่บ้าน โดยโครงการได้จัดให้มีกิจกรรม เช่น การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนปฐมวัยแก่ผู้ปกครอง กลุ่มสอนเล่นดนตรีพื้นเมือง กลุ่มฟ้อนรำ กีฬาฟุตบอล โครงการเสริมสร้างความรู้ด้านวิชาการแก่เด็ก

ในส่วนของครอบครัวทาง องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำค่ายครอบครัวขึ้นเพื่อนำครอบครัวที่มีพ่อแม่ลูกมาเข้ารับการอบรมการเสริมสร้างความสุขในครอบครัว เพื่อป้องกันปัญหาที่

อาจจะเกิดขึ้นในครอบครัว นอกจากนี้ปัจจุบันยังได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง ให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาครอบครัว แต่เนื่องจากศูนย์ฯ แห่งนี้ยังไม่มีการสร้างอาคารและยังไม่มีการประชาสัมพันธ์ถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์พัฒนาครอบครัวทำให้ยังไม่ได้รับรายงานปัญหาครอบครัวจากใครในชุมชน แต่ในอนาคตจะจัดหาครอบครัวต้นแบบเพื่อช่วยดูแลครอบครัวในชุมชน

7. วัยรุ่นกับวิถีชีวิตประจำวัน

ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดก็ตามมีความคล้ายคลึงกันมากคือ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 14 -25 ปี จะพบว่าโดยส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนมัธยมต้นถึงปลาย และเป็นนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ชีวิตประจำวันของคนเหล่านี้ใช้เวลาส่วนใหญ่กับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว ต่อไปนี้คือแบบแผนการใช้ชีวิตของคนเหล่านี้

ตารางการใช้ชีวิตโดยรวมของกลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษา

ช่วงเวลา	กลุ่มที่มีฐานอยู่ในชุมชน	กลุ่มที่มีฐานอยู่ในกลุ่ม	กลุ่มที่เป็นทั้งสองแบบ
เวลาการตื่นนอน	ตื่นนอนเช้าในวันที่ไปโรงเรียนและตื่นนอนสายในวันหยุดเรียน	ตื่นนอนเช้าในวันที่ไปโรงเรียนและตื่นนอนสายในวันหยุดเรียน	ตื่นนอนเช้าในวันที่ไปโรงเรียนและตื่นนอนสายในวันหยุดเรียน ยกเว้นเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน (กลุ่มชาติพันธุ์) มักต้องตื่นแต่เช้าเพื่อมาทำงานบ้านก่อนไปโรงเรียน
กลางวัน	โรงเรียน	โรงเรียน	โรงเรียน
หลังเลิกเรียน	บ้านหนองหม้อ-ร้านเกมส์ บ้านนาอ่าง-รวมกลุ่มเล่นกีฬา สารภี-รวมกลุ่ม ร้านเกมส์ อินเตอร์เน็ต ขับรถเที่ยว เล่นกีฬา บ้านตะนะ-ช่วยพ่อแม่ทำงาน เล่นกีฬา และรวมกลุ่ม (บ้านตะนะไม่มีร้านอินเตอร์เน็ตในละแวกใกล้เคียง)	เรียนพิเศษ หรือรวมกลุ่มกับเพื่อน	-บ้านแกนนำ (คัมหม่า) หรือรวมกลุ่มกันเล่นกีฬา -ถ้าเป็นวัยรุ่นกลุ่มชาติพันธุ์จะกลับบ้านช่วยพ่อแม่เลี้ยงน้อง บางรายจะทำงานกะดึก
ช่วงเวลา	กลุ่มที่มีฐานอยู่ในชุมชน	กลุ่มที่มีฐานอยู่ในกลุ่ม	กลุ่มที่เป็นทั้งสองแบบ
ตั้งแต่ห้าค่ำถึงมืด	รวมกลุ่ม กินเหล้า ดูทีวี คุยโทรศัพท์กับเพื่อน อยู่กับแฟน ดื่ก ๆ ขับรถมอเตอร์ไซด์เที่ยวยกเว้นบ้านตะนะ	ดูทีวี คุยกับเพื่อน ดื่ก ๆ ขับรถซิ่ง	ดื่ก ๆ ขับรถซิ่ง เฉพาะกลุ่มที่เป็นสมาชิกหลังมอ

ตารางข้างต้นเป็นแบบแผนการใช้ชีวิตหลักของกลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษา มิได้หมายความว่าวัยรุ่นทุกคนจะมีการใช้ชีวิตแบบนี้เหมือนกัน ข้อมูลในตารางจะแสดงให้เห็นว่า ในแต่ละวันนั้นวัยรุ่นกับครอบครัวแทบจะไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มากกว่านั้นคือ การเกิดขึ้นของร้านอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาทดแทนความสัมพันธ์ที่หายไประหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พ่อแม่ส่วนหนึ่งยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อให้ลูกหลานตนเองไปเล่นอินเทอร์เน็ตหรือเกมส์ พวกเขาเชื่อว่าการเล่นอินเทอร์เน็ตดีกว่าการไปรวมกลุ่มขับรถเที่ยว กินเหล้า เสพยา เป็นต้น จึงทำให้ชุมชนที่มีร้านอินเทอร์เน็ตนั้นเต็มไปด้วยวัยรุ่นเล่นเกม และสนทนาทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นนั้นพวกเขาแทบไม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับภาระครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ต่างต้องการให้ลูกของตนเองเรียนหนังสือในระดับดีเพื่อแข่งขันกับคนอื่นได้ จากการทำสนทนากลุ่มกับวัยรุ่นที่สังกัดกลุ่มหลังมอ และวัยรุ่นจากชุมชนทั่วไป ซึ่งพบว่า คนแรกนั้นพ่อแม่เป็นกรรมกรรับจ้าง ส่วนคนที่สองนั้น พ่อแม่ค่อนข้างมีฐานะปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มไม่ได้มีภาระเกี่ยวกับครอบครัว พ่อแม่ต่างต้องการให้ลูกใช้เวลาทั้งหมดเพื่อการเรียน แต่ในสถานการณ์จริงพบว่า มีวัยรุ่นส่วนน้อยที่ทุ่มเทเวลาทั้งหมดเพื่อการเรียน และใช้เวลาไปเพื่อความสนุกสนาน และคลายความเหงาเท่านั้น

ตัวอย่างกรณีการใช้ชีวิตประจำวันของวัยรุ่นคนหนึ่งที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลังมอ

หลังจากเลิกเรียนแล้วก็จะเข้ามาใน ไปงบางครั้งก็จะมาหานกที่บ้านหากไม่เจอนกก็จะขับรถไปวนเวียนแถว ๆ โรงเรียน แล้วจะเข้าไปนั่งจับคุยกันกลุ่มกับเพื่อนหลังมอด้วยกันอยู่บริเวณประตูข้าง ๆ โรงเรียน โดยไม่ได้นัดกัน ถ้าผ่านไปเห็นว่ามีเพื่อนนั่งอยู่ก็จะเข้าไป บางครั้งก็มีการเตรียมการกันไว้ว่าวันไหนจะไปเที่ยว ดืมเหล้าก็จะเป็นที่รู้กันว่าให้เก็บเงินไว้ บางครั้งก็ไปเล่นเกมส์สมัยที่อ้วน (นามสมมติ) อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อ้วนติดเกมส์มากไปเล่นกับเพื่อน ๆ เกือบทุกวันแต่หลัง ๆ มานี้ไม่ค่อยได้ไปเล่นแล้ว บางทีจะไปแทงสนุก วันเสาร์-อาทิตย์ก็จะไม่ต่างกัน จะมาหานกที่บ้านก่อน หากไม่เจอนกเจอแม่จนอยู่คนเดียวก็จะนั่งคุยเป็นเพื่อนแม่ บางครั้งก็ไปเตะฟุตบอลตกปลา ร้องคาราโอเกะที่เซ็นทรัล การรวมกลุ่มกันของหลังมอจะรวมกันเฉพาะเทศกาล เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง หรืองานฤดูหนาว ส่วนวันอื่น ๆ ก็จะเป็นเรื่องของแต่ละคนว่าอยากจะทำอะไรกับใคร ส่วนอ้วนจะมีกลุ่มเพื่อนหลังมอที่เรียนโรงเรียนเดียวกันถ้าวันไหนมีเงินก็จะไปซื้อเหล้าไปนั่งดืมตามสนามหญ้าบริเวณคูเมือง บ้างก็นั่งตามร้าน และส่วนใหญ่อ้วนก็จะมาดืมกันที่บ้านของนก

8. โครงสร้างและวัฒนธรรม: บริบทควมร่นแรง

นอกจากบริบททางด้านสังคมวัฒนธรรมแตกต่างกันแล้วยังพบว่า แต่พบว่ามีเงื่อนไขอื่นที่นำพวกเขาไปสู่ควมร่นแรงคือ

1. **ครอบครัว กลุ่มที่ 1** ส่วนใหญ่จะมีข้อมูลเหมือนกันคือ พ่อแม่ทำงาน ไม่มีเวลาให้ลูก วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเกษตรหรือแรงงานรับจ้างจึงมีวิถีชีวิตไม่แตกต่างกัน คือห่างเหินจากพ่อแม่ นอกจากนั้นคือ พ่อแม่หย่าร้าง ปล่อยให้ยายเป็นผู้เลี้ยงดู หรือบางคนเห็นพ่อแม่ทะเลาะกัน ตีกัน และมีบางรายที่ถูกพ่อหรือแม่กระทำควมร่นแรงโดยตรงเช่น การตี ตบ ดังเช่นกรณีของวัยรุ่นที่บ้านหนองหม้อคนหนึ่ง

หญิง (นามสมมติ)เคยถูกพ่อตีอย่างรุนแรง เนื่องจากหญิงเดินเข้าไปคุยกับทนายในบ้าน แล้วน้องชายของหญิงเดินตามไปด้วย ชักพิกหมาที่บ้านทนายก็กระโดดจะกัดน้องชายหญิง แต่คู่ (นามสมมติ) ซึ่งนั่งอยู่ใกล้ ๆ ขวางไว้ทัน น้องชายของหญิงโดนหมาข่วนเพียงเล็กน้อย ทำให้พ่อของหญิงโมโหมาก และลงมือตบตีหญิงอย่างรุนแรง ข้างริโมททีวีที่ถือไว้ในมือใส่หญิง ใช้ฝ่ามือฟาดลงที่หลังหญิง ส่วนหญิงก็วิ่งหนีขึ้นไปร้องไห้บนห้อง จนพวกที่ตั้งวงเหล้าอยู่บ้านกระต่ายเจ็บและอึ้งไปตาม ๆ กัน เพราะไม่เคยเห็นพ่อของหญิง โกรธและลงไม้ลงมือกับลูกสาวมากขนาดนี้มาก่อน

ส่วนในรายของกุง (นามสมมติ) กุงเคยมีปัญหากับพ่อ คือ พ่อห้ามไปคบกับกลุ่มเต่า ที่มักจับกลุ่มคุยกัน ตั้งวงเหล้า เสียงดัง กุงมีปากเสียงกันกับพ่อและถูกพ่อตี จนกุงต้องหนีออกจากบ้านไปค้างที่บ้านญาติต่างหมู่บ้าน

นอกจากนี้ก็มีกรณีของวัยรุ่นกับครอบครัวจากอำเภอสารภี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวคือบริบทเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมที่อ่อนไหวต่อการผลักดันให้วัยรุ่นเข้าสู่ควมร่นแรงและความขัดแย้ง

ในกรณีของเบงค์ (มุง) (นามสมมติ)พ่อกับแม่หย่ากันตั้งแต่เบงค์ยังเด็ก แม่มีสามีใหม่ซึ่งเบงค์ไม่ชอบ จึงหนีออกมาอยู่ตามบ้านเพื่อน ๆ และมีเรื่องทำร้ายร่างกายพ่อเลี้ยงจนเกือบเสียชีวิต

- ในกรณีของโอ (นามสมมติ) พ่อกับแม่หย่าขาดและต่างฝ่ายต่างไปแต่งงานใหม่ โดยทิ้งให้โออยู่คนเดียวทำให้บ้านของโอเป็นที่รวมของบรรดาเพื่อน ๆ เพราะอยู่นอกสายตาผู้ใหญ่ ในขณะที่โอเป็นคนบุคลิกเรียบร้อย ชอบเล่นกีฬาและรักการเรียน

- กรณีของไกด์ (นามสมมติ) พ่อและแม่แยกทางกันไกด์อยู่กับพ่อซึ่งทำงานรับจ้างรายวันและเมาเหล้าทุกเย็นเนื่องจากความเครียด ไกด์จึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนและยาเสพติด

ตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า วัยรุ่นค่อนข้างจะถูกกระทำควมร่นแรงจากครอบครัวโดยที่พวกเขาเองไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นโครงสร้างหนึ่งที่เขาต้องยอมรับและอยู่กับสิ่งเหล่านี้ด้วยการพยายามประคับประคองชีวิตตนเองให้มากที่สุด

ไปเรียนพิเศษหรือออกไปรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อไปเล่นเกมส้หลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือออกไปเที่ยวตามสถานบันเทงต่าง ๆ ใกล้เคียงชนหรือในคค้วเมืองเชียงใหม่ การเลี้ยงคค้ของคค้ปกครองก็จ้จะเลี้ยงคค้แบบให้ญาคค้ ๆ ช่างบ้านหรืออาจารย์ที่โรงเรียนคค้ยคค้แล หากคค้คค้มีปัญหาคค้ เช่น คค้คค้หยุดเรียนหลายวัน ไม่ต้จ้ใจเรียน หรือมีปัญหาคค้ต่าง ๆ ทางโรงเรียนก็จ้จะโทรไปแจ้งให้คค้ปกครองทราบ เมื่อกค้ปกครองไปพบอาจารย์จ้จ้ได้ทราบถึงปัญหาคค้ของคค้คค้ตัวเอง บางครอบคร้วที่มีฐานะเลี้ยงคค้ก็จ้จะเป็นไปในลค้ษณะที่เลี้ยงคค้ด้วยเงิน ให้ทีละมคค้ๆมคค้กว่าการให้เวลาพูดคค้หรือทานข้าวกับคค้คค้ ทำให้อัยร่นไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคค้ปกครองเท่าที่ควร และมีบั้งที่คค้กและยวชนบางคนเลี้กที่ไม้อยู่บ้านกับครอบคร้วแต่เลี้กที่จ้จะย้ายออกไปอยู่หอกกับแฟนหรือเพื่อน จะกลับเข้าบ้านก็คค้ต่อเมื่อกค้เข้าไปเอาเงินจากคค้ปกครองเท่านั้น

2) ครอบคร้วของคค้กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่แล้วความสัมพันธ์ในครอบคร้วจะต่ากต่างจากคนเมือง (พื้นราบ) นอกจากที่จ้จะมีฐานะทางครอบคร้วที่คค้ก่อนช่างยากจนแล้ว คค้ปกครองและคค้คค้มักจะไม่คค้ได้อยู่อาศัยด้วยกัน คค้ปกครองหลายครอบคร้วจะนำคค้ของคค้ตัวเองฝากไว้กับญาคค้ ๆ ส่วนตัวเองก็จ้จะออกไปรับจ้างในคค้วเมืองเชียงใหม่ หรือส่งคค้มาอยู่กับญาคค้ที่บ้านสันลมจอย ส่วนตัวเองก็ยังคงอยู่บ้านเดิมไม่คค้คค้พยพลงมาด้วย เช่น คค้ปกครองที่ทำอาชีพคค้แลบ้านก็จ้จะย้ายไปอยู่อาศัยในบ้านของนายจ้าง หรือออกไปทำงานต่างจ้หวัด เช่น กรุงเทพมหานคร รวมถึงต่างประเทศ จะส่งเพียงเงินหรือคค้เลี้ยงคค้มาให้ โดยนาน ๆ คร้จ้จ้จะกลับมาเยี่ยมคค้ที่บ้านญาคค้ นอกจากนี้อัยร่นคค้กลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาที่เป็นไทใหญ่ที่บางรายจะหางานทำหลังเลิกเรียนและในช่วงปิดเทอม เช่น การตามพ่อแม่ไปทำงานก่อสร้าง รับจ้างเป็นพนักงานในร้านอาหาร ซึ่งชาวไทใหญ่จะมีคค้ช่ยในการช่ยเหลือหางานทำให้กันและกัน แม้จ้จะไม่ได้เป็นญาคค้กันก็ตาม ส่วนอัยร่นคค้กลุ่มชาติพันธุ์เช่น ออ่า ลีซอจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครอบคร้วมคค้กว่า อาจจ้ด้วยเหตุผลที่คค้กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ในชุมชนมีบ้านพักอาศัยที่แน่นอนชัดเจน และการที่แต่ละครอบคร้วมีอาชีพรับจ้างเย็บกระเป๋าสานคค้ลาย ๆ กัน และแรงงานในคร้วเรีอนเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพทำให้คค้คค้นักเรียน อัยร่นคค้กลุ่มชาติพันธุ์หลังจากเลิกเรียนแล้วจ้เป็นคค้จ้ต้องกลับมาช่ยคค้ปกครองทำงานที่บ้าน แม้บางคนที่ยังเป็นคค้กอยู่ยังไม่สามารถช่ยพ่อแม่ทำงานรับจ้างได้ อย่างน้อยก็จ้ต้องช่ยทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบภาระของครอบคร้ว ระบบการทำงานดั่งกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ของครอบคร้วคค้กลุ่มชาติพันธุ์ (ออ่า ลีซอ) จะมีความใกล้ชิด (ผ่านการทำงาน) มคค้กว่าครอบคร้วของคนเมือง (พื้นราบ) และคค้กลุ่มชาติพันธุ์พลัดถิ่นไทใหญ่

ส่วนเรื่องปัญหาคค้ความร่นร่นในครอบคร้ว แม้ว่าบางครอบคร้วไม่มีปัญหาคค้ความร่นร่นหรือพ่อแม่ไม่ได้มีปัญหาคค้ทำร้ายร่างกายกันและกัน แต่คค้คค้ก็จ้จะเห็นความร่นร่นที่กค้กับครอบคร้วอื่นเป็นประจำ เนื่องจากอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งเมื่อกค้เห็นแล้วก็ได้แต่ยืนดูไม่สามารถเข้าไปทำอะไรได้ ซึ่ง

สาเหตุการทะเลาะกันส่วนใหญ่ก็มาจากการตีแม่แล้ว เมมาอาละวาด ทำให้เกิดการทะเลาะกันระหว่างสามีภรรยา

2. ร้านอินเทอร์เน็ตและร้านเกมส์ กล่าวได้ว่าทั้งหกชุมชนที่ศึกษา กลุ่มวัยรุ่นสามารถเข้าถึงร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ตได้โดยง่าย ยกเว้นวัยรุ่นจากหมู่บ้านตะนะ ซึ่งไม่มีร้านอินเทอร์เน็ตอยู่ใกล้เคียงเลย จากข้อมูลพบว่า ไม่เฉพาะวัยรุ่นผู้ชายเท่านั้นที่เข้ามาเล่นเกม ในชุมชนบ้านโป่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชั้นประถมและเด็กผู้หญิงมากกว่า โดยกลุ่มนี้มักใช้เวลาเล่นเกมมากกว่า ในวัยรุ่นผู้ชายมักเล่นเกมเป็นกลุ่ม แม้ว่าจะมีกฎระเบียบจำกัดเวลาเปิด ปิดร้าน แต่พบว่าร้านเหล่านี้มักเปิดตลอด 24 ชั่วโมง โดยจะมีวิธีการพรางตาคนภายนอกให้ดูเสมือนว่าร้านได้ปิดแล้ว วัยรุ่นที่เล่นเกม อินเทอร์เน็ตนี้จะมีลักษณะที่เรียกว่า “ติด” คือต้องมาทุกวัน และวันละหลายชั่วโมง อย่างไรก็ตามพ่อแม่หลายคนมีความยินดีที่ลูกมาติดเกมส์มากกว่าไปเที่ยวเล่นที่อื่น

นอกจากร้านอินเทอร์เน็ตแล้วยังมีร้านเหล้า ร้านเหล้าดองและร้านคาราโอเกะที่กระจายอยู่ตามถนนสายต่าง ๆ ในบางชุมชนในร้านขายของชำมักขายเหล้าดองด้วย ร้านเหล่านี้เป็นแหล่งล่อให้วัยรุ่นที่ออกมาขับรถซึ่งในตอนกลางคืนนั้น ได้เข้ามาแะดืม และเกี้ยวสาว เป็นต้น

ร้านอินเทอร์เน็ต ได้เป็นพื้นที่การรวมตัวแบบใหม่ของวัยรุ่น ทั้งนี้เพราะได้สนองตอบต่อความต้องการทั้งของผู้ปกครองและวัยรุ่น ซึ่งพวกเขาอาจจะยังไม่ทันตั้งตัวว่า นี่คือโครงสร้างและวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่มีส่วนให้วัยรุ่นก่อความรุนแรงได้ง่ายขึ้น

3. การขับรถมอเตอร์ไซค์และมอโตอ อาจกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมและแฟชั่นที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมอโตอ วัยรุ่นทุกคนจะมีมอโตอ จากการสอบถามพ่อแม่ ผู้ปกครองบอกว่า พวกเขาเป็นผู้ซื้อหาโทรศัพท์ให้ลูกหลานเอง แต่ไม่ได้ชำระค่าโทรศัพท์ให้ อย่างไรก็ตามเราจะพบเห็นการส่งเสริมการขายของมอโตอต่าง ๆ ที่เน้นว่า “มีเงินเท่าไรก็เติมได้” ซึ่งมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่วัยรุ่นต้องเป็นผู้รับผิดชอบด้านค่าใช้จ่ายเอง

- มอเตอร์ไซค์และมอโตอ เป็นทั้งเครื่องมือที่ช่วยให้ความรุนแรงเกิดเร็วขึ้น เช่นเมื่อทราบว่าสมาชิกของกลุ่มถูกทำร้าย สมาชิกคนอื่น ๆ มักโทรหากันและจะขับรถมอเตอร์ไซค์ไปส่งจุดหมายได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้พบว่า วัยรุ่นยังชอบใช้โทรศัพท์มอโตอก่อความรุนแรงให้แก่ผู้อื่น เช่น การแอบถ่ายรูปสาวเสริฟขณะก้มตัวหรือยกแขนยกขา เมื่อถ่ายภาพได้แล้ว ก็มักจะเอาไปอวดเพื่อน ๆ หรือส่งภาพที่ถ่ายไปตามเวปเป็นต้น

4. การล้อเลียน ชุมชนตะนะมีอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ จนอาจก่อความรุนแรง ทะเลาะวิวาทชกต่อยตบตีได้ก็คือ การถูกล้อว่าเป็นกะเหรียงด้วยคำว่า “ยาง” จากการที่สอบถามทั้งวัยรุ่นและผู้ใหญ่ส่วนมากจะไม่ค่อยพอใจ บางครั้งมีเรื่องชกต่อยเพราะคำว่า “ยาง” ก็มีเหมือนกัน บางคนก็ใช้วิธีเถียงตอบ บางคนก็ใช้วิธีนิ่งเฉยไม่ตอบโต้ แต่ถ้าโดนล้อมาก ๆ ก็ทนไม่

อุปสรรคเฉพาะคนไปได้นั้น สังคมนั้นจะดำรงอยู่ได้อย่างไร อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาก็หวังว่า สังคมไทยยังสามารถสร้างสังคมที่มีคุณภาพจากวัยรุ่นที่มีคุณภาพได้ โดยผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางที่ได้รับจากบทเรียนการศึกษาครั้งนี้ดังต่อไปนี้

การแก้ไขปัญหาความรุนแรง จำเป็นต้องพิจารณาความรุนแรงภายใต้บริบทที่มันเกิดขึ้น ในที่นี้หมายความว่า ต้องเข้าใจว่า ความรุนแรงนั้นเกิดขึ้นกับใคร ใครเป็นผู้กระทำ ผู้กระทำกับ ผู้ถูกกระทำมีความสัมพันธ์กันอย่างไร สาเหตุของความรุนแรงนั้นมาจากไหน เราพบว่า การโต้ตอบของวัยรุ่นเช่น การยกพวกตีกัน นั้นไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบฉับพลันทันใด แต่มันมีกระบวนการ มีการบ่มเพาะความไม่พอใจมาก่อนหน้านั้นแล้ว ทั้งจากเงื่อนไขของสถานการณ์และเงื่อนไขของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย หากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรง การล่อลวงละเมิดของเด็กและเยาวชน วัยรุ่น ไม่เข้าใจเงื่อนไขต่าง ๆ ก็อาจจะง่ายต่อการเหมารวมว่า เด็กคนนั้น คนนี้เป็นคนไม่ดี เป็นต้น การแก้ไขปัญหาวัยรุ่นกับความรุนแรงจึงต้องพิจารณาว่าภายใต้เงื่อนไขใดที่วัยรุ่นเป็นผู้กระทำ ความรุนแรง และเงื่อนไขใดที่วัยรุ่นถูกกระทำ และทั้งสองด้านนี้มีเหตุปัจจัยซึ่งกันและกันหรือไม่ จากข้อมูลภาคสนามพบว่า วัยรุ่นที่กระทำ ความรุนแรงนั้นมักถูกกระทำ ความรุนแรงมาก่อน ความรุนแรงดังกล่าวมีรูปแบบที่หลากหลายตั้งแต่คำคำตอของพ่อแม่ พ่อแม่ทะเลาะกัน การถูกพ่อแม่ทำร้าย เพื่อนฝูงหยอกล้อ ล้อเลียน และทำร้าย การลงโทษของครู คำเสียดสีของครู ในกรณีนี้ที่วัยรุ่น สังเกตเห็น พวกเขาต้องถูกประทับตราซ้ำสองจาก

1. ช่วยกันลบรอยประทับ และให้โอกาส กรณี NDR หรือ หลังมอ ซึ่ให้เห็นว่ากลุ่มเหล่านี้เป็นพื้นที่พิเศษที่รวมเด็กและเยาวชนที่สังคมนึงเกยจ ประทับตราเข้าด้วยกัน และยังทำหน้าที่ในการหยุดยั้งความรุนแรงมิให้ขยายวงออกไปด้วยการตั้งกฎกติกา ซึ่งพบว่า แทบไม่มีพื้นที่แบบนี้ให้แก่วัยรุ่นเลย อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษามีได้หมายความว่า จะต้องสนับสนุนให้เกิดกลุ่มเช่นนี้ในอนาคต ผู้ศึกษาหวังว่า จะทำอย่างไรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยนทัศนคติการพิจารณาเด็กและเยาวชนที่ก่อการทะเลาะวิวาทแบบเหมารวม และพิจารณาเฉพาะราย พยายามค้นหาสาเหตุของการกระทำผิดมากกว่ารูปธรรมที่เห็นอยู่ตรงหน้า

2. เพื่อน ครอบครัวและโรงเรียน ข้อมูลสนามพบว่า ครอบครัวคือหน่วยแรกที่ผลักดันเด็กออกไปสู่โลกของความรุนแรง โรงเรียนและเพื่อนมีความหมายพอกัน เพื่อนคือรูปธรรมที่จับต้องได้ เพื่อนคือผู้ที่วัยรุ่นพูดคุยได้ การแก้ไขปัญหาวัยรุ่นกับความรุนแรงจึงควรมองทั้งสามปัจจัยเชื่อมโยงกัน ในกรณีหลังมอจะเห็นว่า หัวหน้ากลุ่มหลังมอ ทำหน้าที่ทั้งเป็นเพื่อน และผู้ให้คำแนะนำปรึกษา หากโรงเรียนสามารถจัดความสัมพันธ์เหล่านี้ได้แทนครอบครัวก็อาจจะช่วยลดความรุนแรงมิให้ขยายวงออกไป แต่พบว่า โรงเรียนมักมีการเลือกปฏิบัติกับเด็กที่ไม่ดี เรียนไม่เก่งแตกต่างกับเด็ก

- เก่ง (นามสมมติ) เฝ้เติมว่า “ควรมีการจ้ดตั้งศูนย์ก่ลางหรือที่ทำการว้รุ่น ที่มีข้อมูลเก้ยวกับว้รุ่นอย่างรอบค้าน มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์และเป้ดทำการถึงเวลาก่ลางค้ันด้วย เพราะว้ ว้รุ่นส่วนใหญ่จะชอบออกนอกบ้านในเวลาก่ลางค้ันมากกว่าก่ลางวัน”

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็ก

และเยาวชน กรณีศึกษาภาคใต้

โดย

อาจารย์สอรัฐ มากบุญ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดำเนินงานโดย มหาวิทยาลัยมหิดล

2551

มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาภาคใต้

อาจารย์ศอรัญ มากบุญ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

ภาคใต้ ประกอบด้วย 14 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี จังหวัดที่ใหญ่ที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี และจังหวัดที่เล็กที่สุดคือ ภูเก็ต พื้นที่ภาคใต้ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินเดียน มีพื้นที่รวม 70,715.2 ตารางกิโลเมตร พื้นที่เป็นภูเขาถึงร้อยละ 35 ของภาค ขนาบด้วยทะเลอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออก และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก มีความยาวจากเหนือจรดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติทั้งจากอุทกภัยและดินถล่ม พื้นที่ราบที่เหมาะสมกับการเกษตรกรรมมีน้อย

จรรยา หยุทอง-แสงอุทัย ให้ความเห็นว่า “ภาคใต้เป็นดินแดนที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยรับอารยธรรมตะวันออกส่วนหนึ่งจากจีนและอินเดียที่เดินทางเข้ามาค้าขาย และอีกส่วนหนึ่งจากชาวมลายูซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน (เอกวิทย์ ฌ ถกลาง, 2540:3-5, อ้างในสุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2542) รวมถึงอำนาจบารมีของกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยาที่กลายเป็นเมืองหน้าด่าน สมัยกรุงธนบุรีก็เป็นหัวเมืองทางใต้ (พิชญ พัทภัย, 2537:14) ดังนั้นดินแดนภาคใต้จึงเป็นแหล่งรวมของคนหลายชาติ หลายพันธุ์ หลายวัฒนธรรม หลายความเชื่อ หลายศาสนาได้มาพบปะสังสรรค์และใช้เวลาอันยาวนานผสมกลมกลืนเข้าด้วยกันจนพัฒนามาเป็นวิถีชีวิตอย่างทุกวันนี้

กล่าวได้ว่าโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้มีลักษณะจำเพาะ ประการแรกคือ ชุมชนภาคใต้มักรวมตัวอยู่ในอาณาบริเวณพื้นที่ชายทะเลที่เป็นที่ราบขยายไปถึงเชิงเขา เช่น สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา เป็นต้น ประการที่สอง ภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีส่วนช่วยเหลือประเทศเป็นอันมาก ประการที่สาม คนภาคใต้เป็นคนที่มีความหยิ่งทะนงในชาติกำเนิดของตัวเอง และมีความเป็นคนได้ค่อนข้างสูง “อันเป็นผลมาจากความเป็นดินแดนชายขอบพระราชอาณาเขตห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจการปกครอง อันส่งผลให้เกิดอาณาจักรที่รุ่งเรืองของตนเอง และเพราะความห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ ทำให้ต้องพึ่งพาตนเองสูง ชาวใต้จึงเป็นนักสู้ เป็นคนจริง เป็นคนเด็ดขาด เป็นนักเลง มีความเป็นตัวของตัวเอง” (เอกวิทย์ ฌ ถกลาง, 2540:3-9) ประการสุดท้ายคือ ประสพการณ์ของคนภาคใต้ที่อยู่ร่วมกันระหว่างคนที่อยู่ต่างชาติพันธุ์ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อมาช้านาน จึงมีลักษณะรักความอิสระ เสรี มีขันติธรรมและ

การรู้จักประสานผลประโยชน์ จึงทำให้สังคมสงบสุขตามสมควร (พิทยา บุญรัตน์ และสมปอง ยอดมณี , 2544: 32-35)

ลักษณะของสังคมภาคใต้ที่ส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็น โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมโดยภาพรวม กล่าวคือ ลักษณะของชุมชนภาคใต้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ โดยอาศัยเงื่อนไขทางสภาพภูมิศาสตร์อันจำเพาะของภาคใต้ ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนจะอยู่ในเขตพื้นที่สูงเขาควนหนึ่ง เขตที่ลุ่มริมแม่น้ำหนึ่ง และเขตริมฝั่งทะเลอีกหนึ่ง แต่เดิมชุมชนในที่ราบลุ่มริมแม่น้ำจะเรียกชุมชนที่อยู่ในเขตเขาควนว่า “พวกเหนือ” “พวกบก” หรือ “พวกเขา” และเรียกชุมชนที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลว่า “พวกเล” และส่วนใหญ่ชุมชนที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มริมแม่น้ำจะพัฒนากลายเป็นศูนย์กลาง คือเป็น “เมือง” ก่อนชุมชนเขาควนหรือชุมชนริมฝั่งทะเล ชุมชนดั้งเดิมของชาวภาคใต้เป็นชุมชนกสิกรรม เช่นเดียวกับชุมชนดั้งเดิมอื่น ๆ ของสังคมไทยส่วนใหญ่ ชุมชนที่ราบริมแม่น้ำจะผลิตธัญพืชโดยเฉพาะข้าวเจ้าเป็นหลัก ชุมชนเขาควนจะผลิตพืชสวนและของป่า ส่วนชุมชนริมฝั่งทะเล หากสิ่งของที่ผลิตเหลือใช้ก็อาจมีการแลกเปลี่ยนกัน โดยวิธีตรงไม่ผ่านระบบตลาด และการที่ภาคใต้เป็นจุดผ่านทางวัฒนธรรมมาแต่โบราณ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งของการสังสมวัฒนธรรมจนสามารถมีลักษณะจำเพาะของตนในส่วนที่เป็นโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และความเชื่อต่ออำนาจลี้ลับเหนือธรรมชาติ ส่วนโลกทัศน์และชีวิตทัศน์แบบอิสลามนั้นเพิ่งแผ่ขยายเข้ามาในภายหลัง และดำรงอยู่ในพื้นที่อันจำเพาะบางส่วนและบางส่วนก็ถูกกลืนหายไป กล่าวโดยองค์รวมแล้ว ชาวภาคใต้มีลักษณะพึงพิงตัวเองได้สูง มีคุณภาพของชีวิตกับสังคมนิยมชาติรอบตัว ใช้สิ่งเหนือธรรมชาติบางส่วนมาควบคุมบรรทัดฐานของสังคม รักอิสระ นิยมคนจริง เกรงครัดในเรื่องจริยธรรมทางเพศ ฯลฯ วิถีชีวิตโดยทั่วไปเรียบง่าย มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา และ/หรือศาสนาอิสลาม ในแง่ของการสร้างคุณภาพทางจิตใจสูง หมู่บ้านจะควบคุมบรรทัดฐานกันเองทั้งในแง่การระบอบและระบบเครือญาติ มีวัด และ/หรือมัสยิดเป็นศูนย์กลางการศึกษา การสาธารณสุขและการเพาะบ่มทางจริยธรรม มีหัวหน้าชุมชนที่ได้รับการยอมรับในแง่ความมีหลักคุณธรรมสูง ก่อให้เกิดความเชื่อประเพณีและระบบคุณค่าที่ไม่ทำให้แปลกแยกทางจิตสำนึก มีภาพของการพึ่งพตนเองในแง่การอยู่อาศัย และแง่อื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม (สถาพร ศรีสังข์, 2543: 121-134)”

1. อัตตลักษณ์คนภาคใต้

จรูญ หยุทอง- แสงอุทัย, 2549 สรุปว่า “ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้มีความเป็นอัตตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นจนเป็นที่รับรู้ทั่วไป โดยเฉพาะ

อุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของคนใต้ที่มีผู้ประมวลไว้ว่า คนใต้เป็นคนพูดจาตอบโต้ตรงไปตรงมา โผงผาง ไม่ยอมรับอะไรง่าย ๆ ชอบแสดงตนว่าเป็นคนกว้างขวาง กล้าได้กล้าเสีย รักศักดิ์ศรีและพิทักษ์พวกพ้องเครือญาติ ชอบทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่หรือเป็นนักเลง คำนึงถึงประโยชน์เฉพาะหน้า และเอาตัวรอด รักสนุก เกียจคร้าน ชอบรวมกลุ่ม ผูกพันกับตัวบุคคล รักและผูกพันกับถิ่นกำเนิด (ชวน เพชรแก้ว, 2534: 103)

ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ทั้งในอดีตและปัจจุบันล้วนเป็น สิ่งยืนยันให้เห็นถึงคตินิยมของคนใต้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะคตินิยมเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจรัฐ และคตินิยมความเป็นคนนักเลงที่ได้รับการสั่งสม สืบทอดมายาวนานหลายชั่วอายุคน เช่น กรณี วัฒนธรรมโจรที่เป็นลักษณะโดดเด่นของชาวลุ่มทะเลสาบสงขลาจนสามารถจะกล่าวได้ว่า ในพื้นที่ แถบลุ่มทะเลสาบสงขลามีเรื่องราวเกี่ยวกับโจรอย่างเข้มข้นมาตลอดยุคสมัยอันยาวนานทั้งจาก เอกสาร หลักฐานของทางราชการ และจากประวัติบอกเล่าของชาวบ้าน และจากหลักฐานดังกล่าว พอสรุปสาเหตุได้ว่า การเกิดโจรหรือวัฒนธรรมโจรเหล่านั้นมักเกี่ยวข้องและสัมพันธ์โดยตรงกับ กลไกอำนาจรัฐทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ (บรรณาธิการ. ทักษิณคดี. 2537: 11-12)

คตินิยมเรื่องผู้นำครอบครัวและผู้นำชุมชนต้องเป็นนักเลง วัฒนธรรมการรักษาหน้า หน้า ใหญ่ใจกว้าง “ยอมฉิบหายขายนาค แต่ไม่ยอมเสียหน้าเสียคำพูด” ไม่ยอมตกเป็นเบี้ยล่างของการข่ม เหย่งรังแก ไม่ว่าผู้้นั้นจะเป็นใคร ยิ่งใหญ่มาจากไหนก็ตาม เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยหนึ่งของการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้”

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษา ปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อศึกษาโครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในภาคใต้ที่นำไปสู่การ ตัดสินใจใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาความหมายและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
4. เพื่อศึกษาแนวทางกลไก และยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและ เยาวชนในบริบทของภาคใต้
5. เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์แนวทางในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทาง สังคมในภูมิภาคและภาพรวมของประเทศ

3. คำถามการวิจัย

1. เด็กและเยาวชนไทยในภาคใต้มีรูปแบบประสบการณ์ความรุนแรง(ทั้งเป็นผู้กระทำ, ผู้ถูกกระทำ หรือผู้สังเกตการณ์) อย่างไร พวกเขาให้ความหมายต่อประสบการณ์นั้นอย่างไร และมีวิธีการจัดการหรือเผชิญกับปัญหาความรุนแรงดังกล่าวอย่างไร พวกเขามองตัวตน อัตลักษณ์ (Identity) ของผู้ใช้ความรุนแรงและถูกกระทำความรุนแรงอย่างไร
2. บริบททางสังคมวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนลักษณะใดที่กำหนดหรือป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนไทยในพื้นที่ภาคใต้
3. ตัวอย่างรูปแบบการดำเนินงาน กลไก และยุทธศาสตร์สำคัญในการแก้ไขและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต่อปัญหาความรุนแรงมีอะไรบ้าง

4. ระเบียบวิธีและพื้นที่ศึกษา

การศึกษาใช้เทคนิคกระบวนการเชิงคุณภาพ กล่าวให้ถึงที่สุด โครงการนี้ มุ่งเน้นการใช้กรอบความคิดในการอธิบายปรากฏการณ์ความรุนแรงในเยาวชน โดยใช้แนวคิด ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งหมายถึงการศึกษาสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจากทัศนะของผู้ที่ได้ประสบการณ์นั้น โดยตรง การวิจัยแบบนี้ มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับทำความเข้าใจประสบการณ์ในชีวิต ตามความเข้าใจของคนผู้ซึ่งประสบมันมาด้วยตนเอง เนื่องจากความรุนแรง ไม่ได้มีธรรมชาติเป็นวัตถุวิสัย แต่เป็นอัตตวิสัย และขึ้นอยู่กับบริบทหรือแหล่งที่มาปรากฏการณ์นั้น ๆ

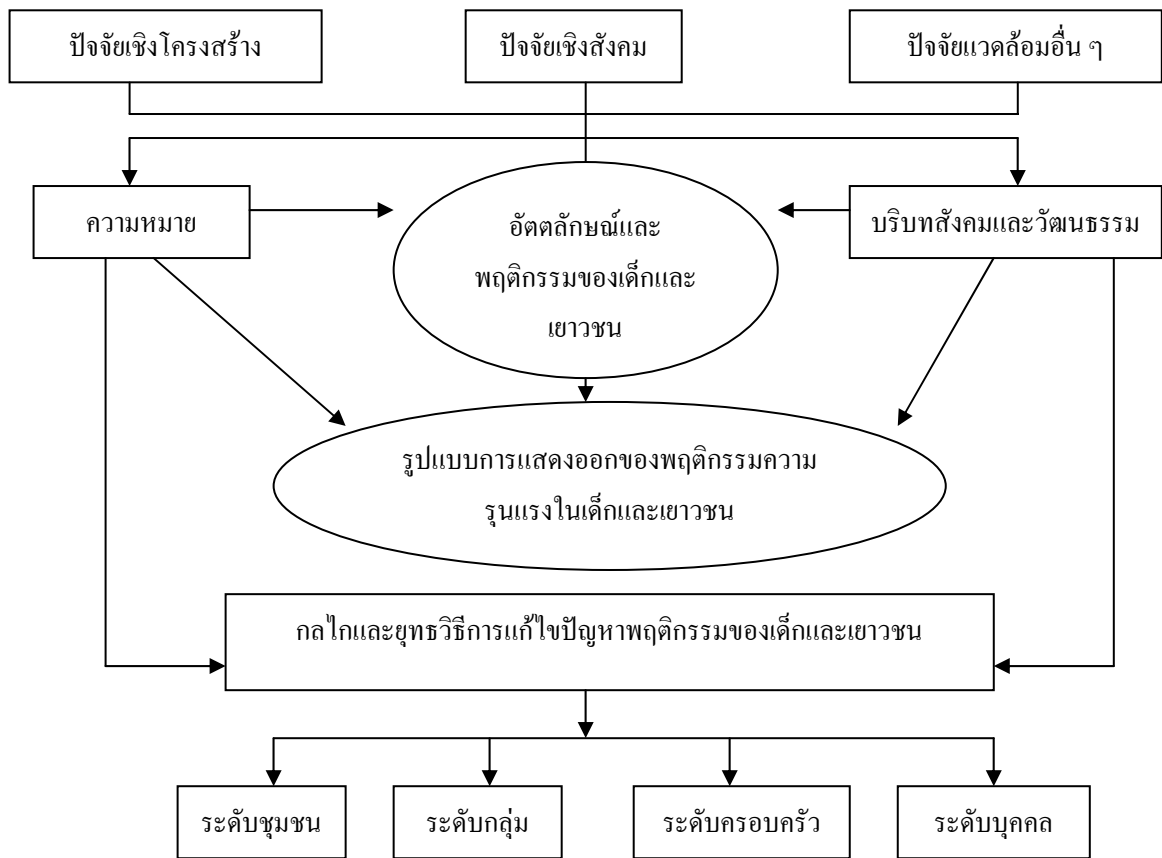
การศึกษาได้ให้นักวิจัยภาคสนามฝังตัวอยู่ในชุมชนเป็นเวลา 90 วัน ใน 6 ชุมชนของ 2 จังหวัด 2 อำเภอ ที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จากข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม โดยอำเภอหนึ่งมีรายงานด้านความรุนแรงระดับเตือนภัย และอีกอำเภอหนึ่งมีความรุนแรงในระดับปกติ โดยชุมชนทั้ง 6 มีลักษณะ ดังนี้

ชุมชนที่ 1	เป็นชุมชนย่านอุตสาหกรรมที่กำลังเจริญเติบโต ชุมชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท
ชุมชนที่ 2	เป็นชุมชนในเขตเทศบาลเมือง ชุมชนมีลักษณะเช่นชุมชนในเมืองทั่วไป และมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนด้วย
ชุมชนที่ 3	เป็นชุมชนเมืองที่คล้ายกับชุมชนที่ 1 แต่ไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ เป็นชุมชนไทยพุทธ

- ชุมชนที่ 4 เป็นชุมชนมุสลิมเก่าแก่ มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท ตั้งบ้านเรือนอยู่กันอย่างหนาแน่น
- ชุมชนที่ 5 เป็นชุมชนมุสลิมที่คงสภาพเป็นชนบท มีอาชีพเกษตร คนในชุมชนบางส่วนทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียง
- ชุมชนที่ 6 เป็นชุมชนประมง ชาวไทยพุทธ ตั้งอยู่ในเขตชนบท การคมนาคมไม่สะดวก คนในชุมชนบางส่วนออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมนอกชุมชน

5. ผลการศึกษา

ความรุนแรงของเยาวชนเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นผลรวมของปัจจัยประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมเกลาความคิด ความสำนึก ความเชื่อ สร้างทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนโลกทัศน์ต่าง ๆ แก่เด็กและเยาวชนตั้งแต่ครรภ์มารดาจนเติบโตใหญ่อยู่ในสังคม ในวัยทารกบุคคลได้เรียนรู้และซึมซับความรู้ ความคิด จิตสำนึกผ่านพ่อแม่ และบุคคลแวดล้อมในสถาบันครอบครัว เมื่อโตขึ้นก็ได้เรียนรู้ และขัดเกลาโดยสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อไร้พรหมแดนต่าง ๆ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าความรุนแรงของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นผลจากปัจจัยเชิงสังคม ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และปัจจัยแวดล้อม ตามแผนภูมิด้านล่าง

แผนภูมิที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในเรื่องความรุนแรง

จากการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย ผ่านการบอกเล่าของเด็ก เยาวชน และผู้เกี่ยวข้อง พบว่าแนวคิด และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้ มี ดังนี้

1. แนวคิดต่อความเป็นวัยรุ่น

ในมุมมองของวัยรุ่นนั้น เขาให้ความสำคัญกับความหมายของวัยคล้ายๆกัน อาจจะแตกต่างกันบ้างแต่โดยรวมแล้วความหมายวัยรุ่นจะไปในแนวทางเดียวกัน คือ

วัยรุ่น คือ...วัยที่อยากลอง ชอบแสดงออก โตแล้วคิดเองได้ ไม่ชอบเหมือนใคร ทำอะไรคิดเอง

วัยรุ่น คือ...วัยที่อยากลองทุกเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องเพศตรงข้าม ว่าเป็นวัยรุ่นหรือไม่ดูที่
การแต่งตัว ต้องตามสมัย...

วัยรุ่น คือ.....คนที่โตกว่าเด็ก เล็กกว่าผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ผู้ชายจะเสียง
แตกเนื้อหนุ่ม มีขนขึ้นในที่ที่ควร ชอบทำหล่อดูหญิง ทำตัวเป็นเด็กแนว ถ้าเป็นหญิงจะแต่งตัว
ตามแฟชั่นสมัยนิยม ชอบมองผู้ชาย และมีประจำเดือน...หรือไม่ดูจากอายุ ถ้าเป็นวัยรุ่นคว่าอายุ
ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ชอบทำท่าขบถยกล้อ มีรถแต่งไปอวดสาว...

วัยรุ่น คือ....วัยที่มีอารมณ์ค่อนข้างร้อนและรุนแรง ไม่ค่อยมีเหตุผล รวมตัวเป็นกลุ่มแก๊ง
มีพวกมาก การแต่งตัวชอบทำตัวโดดเด่น....

วัยรุ่น คือ... วัยที่ต้องการมีเพศสัมพันธ์กับวัยอาด (ระริกกระรี่) เป็นวัยที่รู้จักรักสวรักรงาม
ชอบตามเพื่อน ดิตเพื่อน เพื่อนมีแฟนก็ต้องมีแฟนตามเพื่อน ถ้าเพื่อนเที่ยวก็ต้องเที่ยวตามเพื่อน...

วัยรุ่น คือ ....วัยรุ่น คือวัยที่อยากรู้อยากเห็น คับคั้น ใจร้อน อารมณ์ร้อน ลักษณะพิเศษ
ของวัยรุ่นคือทำอะไรก็แล้วแต่ต้องให้มันไว้ก่อนการมองวัยรุ่นจากชุมชนเช่นในการขบถซึ่ง เป็น
วัยที่ชอบจีโม้อวด วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบสนุกกับหรอยเกี่ยวกับการแข่งรถยกล้อ ชอบตีกัน คิคสั้น จี
น้อยใจวัยรุ่นสร้างความเป็นกันเองโดยการคบห้กันเองพูดหยาบใส่กัน เป็นกันเอง จีบสาว ยกพวกตี
กัน วัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เต็ดเตี้ยว กล้าในการตัดสินใจ ทำอะไรไม่คิด ไม่ขอความคิดเห็นจาก
ใคร.....

โดยสรุปแล้ว ในมุมมองของเยาวชนเอง เขามองว่า วัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่อยากลอง อยากรู้
อยากเห็น ทำอะไรด้วยตัวเอง อยากรักเอง การแต่งกายการปฏิบัติต่างๆต้องโดดเด่นไม่เหมือนใคร
สนใจเพศตรงข้ามเป็นพิเศษ รักสวรักรงาม มีความท้าทาย ชอบทำอะไรโชว์คนอื่น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ชอบความสนุกสนาน การร่วมกลุ่มแก๊งค์ ดิตเพื่อน ตามอย่างเพื่อน
 ฯลฯ พวกเขาจะมีความเข้าใจในตัวเองและความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าครอบครัว

2. ประเภทของวัยรุ่น

เด็กและเยาวชนในมุมมองของเยาวชนและชุมชนได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการ
แบ่งประกอบด้วย

ก. แบ่งตามกรอบบรรทัดฐานของสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. เด็กดี หมายถึง เด็กที่ไม่ทำให้เสียชื่อเสียง ชอบเรียนหนังสือ ช่วยงานพ่อแม่ไม่เสพ
ยา ไม่เล่นการพนัน ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน

2. เด็กไม่ดี หมายถึง เด็กที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่และครอบครัว เด็กที่ทำให้ครอบครัว ไม่
สบายใจ เกร เด็กที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ร้าคาญ ก่อความสงบสุขของสังคม

ข. แบ่งตามสถานภาพทางการศึกษา แบ่งเป็น

1. เด็กในระบบโรงเรียน
2. เด็กนอกระบบโรงเรียน หรือเด็กไม่เรียนหนังสือ

ค. แบ่งตามกิจกรรมของกลุ่ม เช่น

1. กลุ่มรถซิ่ง
2. กลุ่มแต่งรถคลาสสิก
3. กลุ่มหาต้นไม้ป่า

ฯลฯ

ง. แบบตามพฤติกรรมร่วมหรือตามอัตลักษณ์ของกลุ่ม เช่น

1. กลุ่มเด็กอ้อร้อ (แรด)
2. กลุ่มบ้าผู้หญิง

ฯลฯ

จ. แบบตามพื้นที่ชุมชน เช่น

1. แก๊งค์ กม.18
2. แก๊งค์ค่ายคอนนิก
3. เด็กเขาพระฯลฯ

ช. แบ่งตามพฤติกรรมการแสดงออก

1. กลุ่มเด็กที่ชอบเก็บตัว(Introvert)
2. กลุ่มเด็กที่ชอบแสดงออก (Extrovert)
  - 2.1 ชอบแสดงออกตามวัยของตนเอง
  - 2.2 ชอบแสดงออกในลักษณะของการ ใช้อวด เรียกร้องความสนใจ
3. กลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviance)

3. วิถีชีวิตของวัยรุ่น

วิถีชีวิตเด็กและเยาวชนจะแตกต่างกันตามสถานภาพ บทบาท กลุ่ม ลักษณะนิสัยและปัจจัยแวดล้อม แต่วัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการสร้างปัญหาส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่ร่วมกัน โดยวัยรุ่นแต่ละประเภทมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. เด็กที่อยู่ในวัยเรียน

เข้าไปโรงเรียน เสร็จแล้วเจอปั่นแล้วซึ่งรถก่อนกลับบ้าน เสาร์-อาทิตย์ช่วยงานพ่อแม่ หรือไปเที่ยว

2. เด็กที่ไม่เรียนหนังสือ

2.1 กลุ่มที่มีงานทำ เข้าทำงาน เย็นพักผ่อน กลางคืนเที่ยว

2.2 กลุ่มที่ไม่ทำงาน นอนตื่นสาย ดูโทรทัศน์ วางจับกลุ่มคุยกับเพื่อน เย็นเล่นกีฬา การพนัน หรือชิงรถจักรยานยนต์ กลางคืนเที่ยว

วิถีชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากปัจจัย ประกอบหลายอย่าง คือ

ระบบการศึกษา วัยรุ่นและเยาวชนปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษา เวลา 2 ใน 3 ของชีวิต โดยใช้ในการเรียนทั้งในสถานศึกษาและศึกษาเพิ่มเติม ชีวิตส่วนใหญ่จึงอยู่กับเพื่อนที่โรงเรียน (สำหรับเด็กดี) หรือกลุ่มเพื่อนนอกชั้นเรียน (สำหรับเด็กที่เป็นปัญหา)

ขณะเดียวกับระบบการศึกษาในปัจจุบันจะดึงวัยรุ่นออกจากชุมชน โดยเด็กที่เรียนเก่ง และเด็กที่มีฐานะทางบ้านดีจะไปเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในเมืองหากโรงเรียนตั้งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนและการคมนาคมสะดวกจะเรียนแบบเช้า-เย็นกลับ แต่หากการคมนาคมไม่สะดวกเด็กและเยาวชน จะใช้วิธีไปอยู่ในหอพักในเมือง ทำให้เด็กและเยาวชนและกลุ่มเยาวชนมีเวลาอยู่ในชุมชน และร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนน้อย เกิดความห่างเหินกับชุมชน

โดยทั่วไปจะพบว่าเยาวชนที่มีปัญหาความรุนแรง จะมีวิถีชีวิตและลักษณะ ดังนี้

1. มีเวลาว่างมาก เพราะไม่ต้องช่วยงานบ้าน หรือไม่ต้องเรียนหนังสือ
2. มีฐานะค่อนข้างดี มีรถจักรยานยนต์ขับ
3. พ่อแม่ปกป้อง หรือมีกลุ่มบุคคลคุ้มครอง ช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

4. แนวคิดและความหมายของความรุนแรง

การให้ความหมายของ “ความรุนแรง” จะแตกต่างกันเพศ วัย สถานภาพ บทบาท ระดับการศึกษา และประสบการณ์ของบุคคล สำหรับคนที่เป็นภรรยาู้สึกว่าคำพูดที่ทำให้เสียใจก็เป็นความรุนแรงแล้ว ในขณะที่สามีไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความรุนแรง สำหรับผู้นำนั้นส่วนใหญ่เห็นว่าการทะเลาะ ทูตตีในบางครั้งไม่คิดว่าเป็นความรุนแรง “เรื่อง ลิ่นกับพิน เป็นเรื่องปกติ” “ทะเลาะกันแล้ว ก็ดีกันได้ ก็ไม่ใช่เรื่องรุนแรง”

จากความเห็นที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าความรุนแรงมีหลายระดับ และความหมายของความรุนแรงจะพิจารณาจาก “ผลของการกระทำ” มากกว่า “การกระทำ” ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะของการกระทำที่เป็นความรุนแรง และไม่รุนแรง

ประเภท ความรุนแรง	คำพูด		ท่าทาง		การใช้กำลัง/อาวุธ	
	ผลลัพท์	ทำให้ เสียใจ	หยาบแต่เป็นการ แสดงความสนิท/ ใกล้ชิด	หยาบ ศักดิ์ศรี	หยอกล้อ แกล้งเล่น แบบกันเอง	ทำให้ โกรธ เกลียด ดี กันไม่ได้
ความหมาย	รุนแรง	ไม่รุนแรง	รุนแรง	ไม่รุนแรง	รุนแรง	ไม่รุนแรง

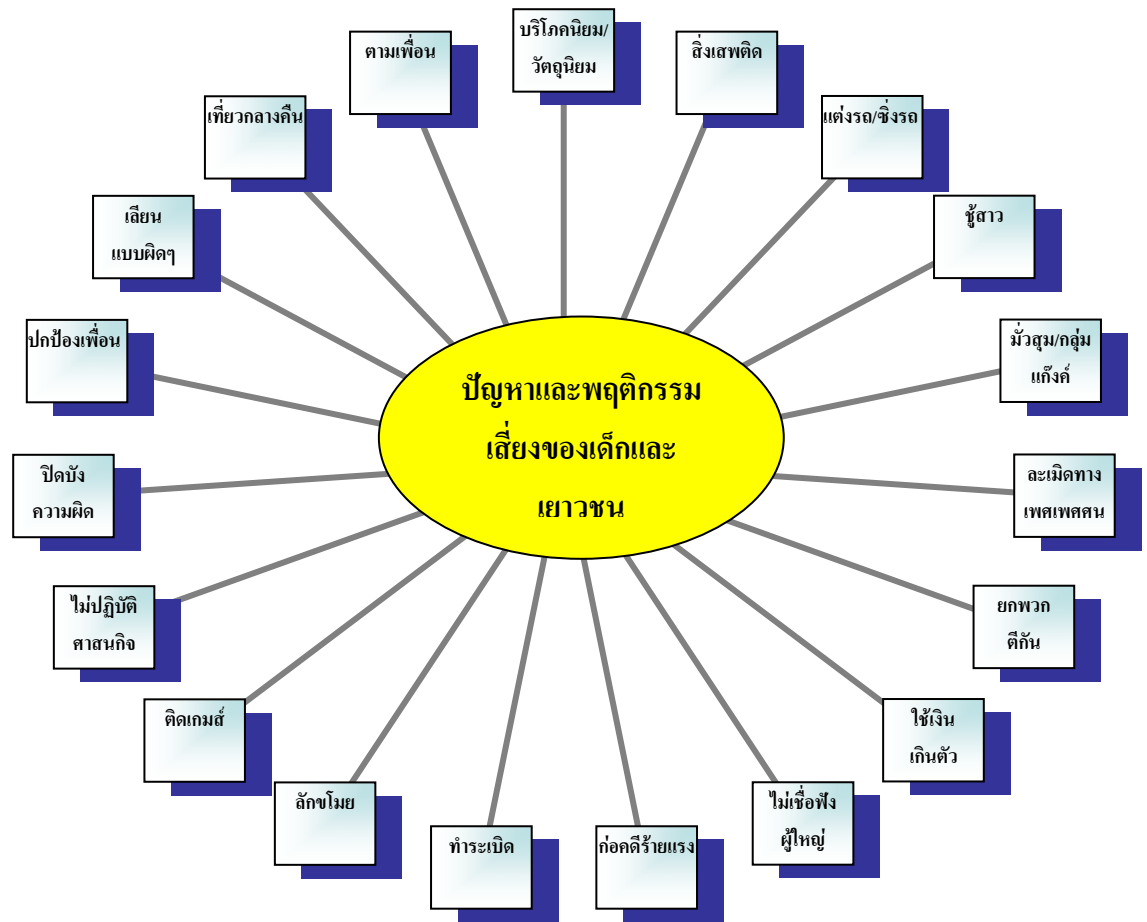
5. รูปแบบและระดับของความรุนแรงของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนชุมชนและตนเอง

เด็กและเยาวชนทุกคนมีประสบการณ์ในการกระทำความรุนแรง หรือเป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงแต่ระดับความรุนแรงของปัญหาที่เด็กและเยาวชนกระทำนั้นมีความแตกต่างกันในปัจจัยของบริบทชุมชน ความเชื่อทางศาสนา ชุมชนมุสลิมบางแห่งไม่ค่อยมีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน เด็กบางคนบอกว่า “ตั้งแต่จำความได้ ไม่เคยถูกลงโทษจากพ่อแม่โดยการเขียนตีเลย ส่วนมากเวลาทำความผิดมาบอกพ่อแม่ พ่อแม่จะคุยด้วยเหตุผลมากกว่าการใช้กำลัง เพราะพ่อแม่คงคิดว่าเราโตเป็นผู้ใหญ่ควรพูดกันด้วยเหตุผลดีกว่าการใช้กำลัง” การเลี้ยงดูในแบบเหตุผลทำให้ไม่ค่อยพบความรุนแรงในชุมชนมุสลิมที่ใช้หลักศาสนาอบรมสั่งสอน และช่วยแก้ปัญหาลูกอย่างมีเหตุมีผล เด็กและเยาวชนก็จะดำเนินรอยตามการปฏิบัติของพ่อแม่

หากจะกล่าวโดยรวมความรุนแรงเด็กและเยาวชนในชุมชน จะมีรูปแบบต่าง ๆ กันตามสถานการณ์ และโอกาสแสดงความรุนแรง และปัจจัยเอื้อต่อความรุนแรง ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชน

จากภาพจะเห็นว่า ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนที่ได้จากการสำรวจในพื้นที่มีมากมาย หากจะนำปัญหาเหล่านั้นมาจัดระดับความรุนแรงโดยพิจารณาจากตัวปัญหาโดยตรงสามารถจัดกลุ่มได้ ดังนี้คือ

ระดับปัญหาที่มีความรุนแรงน้อย หมายถึง ปัญหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ สังคมหรือชุมชน หรือผู้อื่นมากนัก แต่อาจส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง ได้แก่

- ติดเพื่อน ตามอย่างเพื่อน กลุ่มนี้จะทำตามเพื่อนเกือบทุกเรื่อง เพื่อนชวนไปไหนไปด้วย มีอะไรจะปรึกษาเพื่อนมากกว่าคนในครอบครัว หรืออาจมีปัญหาครอบครัวเลยหันหน้าไปหาเพื่อน และพร้อมที่จะทำทุกอย่างให้เพื่อนรับเข้ากลุ่ม
- ปกป้องเพื่อนในความผิดต่างๆ เด็กกลุ่มนี้จะมองเห็นสิ่งที่เพื่อนทำถูกหมด หากเพื่อนผิดพร้อมที่จะรับแทนเพื่อนได้ ทำให้เกิดความผูกพันในกลุ่มมากขึ้น
- บริโภคนิยม/วัตถุนิยม ใช้เครื่องสำอางราคาแพง ชื้อมือถือรุ่นใหม่ๆราคาแพงๆใช้ซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวตามแฟชั่น การแต่งรถตามแบบเพื่อน แข่งขันประชันกัน

- เลียนแบบดาราทั้งการแต่งกายและพฤติกรรม
- ใช้เงินเกินตัว ซื้อมือถือ เสื้อผ้า ไปจนถึงการชื้อยาเสพติดครั้งละ 500-2,000 บาทมาเสพในแต่ละครั้ง
- ดิดเกมส์/อินเทอร์เน็ต พวกนี้จะไปรวมที่ร้านเกมส์เล่นเกมส์ทุกวันมีค่าใช้จ่ายวันละไม่ต่ำกว่า 40 บาท
- ไม่ปฏิบัติศาสนกิจ เป็นเด็กชุมชนมุสลิมที่มีส่วนน้อย แต่ก็พบบ้าง
- ไม่ตั้งใจเรียน บางทีไปโรงเรียน เพื่อไปหาเรื่องเพื่อนบ้าง ไม่เข้าห้องเรียนบ้าง ไปแชนเพื่อนบ้าง
- ขับรถเป็นกลุ่มๆ ไปมองสาว ๆ
- ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่

ระดับปัญหาที่มีความรุนแรงปานกลางถึงมาก หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการกระทำนั้นอาจ จะส่งผลต่อตัวเด็กหรือสังคม ชุมชน ต่อผู้อื่น ได้ หรือมีแนวโน้มจะนำไปสู่การเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่รุนแรงต่อไปได้ พฤติกรรมเหล่านั้นได้แก่

- การหนีโรงเรียนไปเที่ยวกับเพื่อน/หนีออกจากบ้าน
- ไม่เรียนหนังสือ หนีไปก่อเหตุตามที่ต่างๆหรือมั่วสุมกัน
- ขับรถซึ่งปาดหน้ารถคนอื่น
- จับกลุ่มส่งเสียงดัง
- เล่นการพนัน เล่นไพ่ ชนไก่ เล่นสνούเกอร์ การแทงบอล
- ดื่มสุรา อาละวาด
- สูบกัญชา สูบบุหรี่
- ต้มใบกระท่อมกิน
- ทำยาสูตร 4 ลูก 100 กิน
- พกพาอาวุธ เช่น มีด ปืน ไว้ไปมีเรื่องกับเด็กกลุ่มอื่น
- เที่ยวกลางคืน กินเหล้าจิบนักร้องตามห้องอาหาร
- การทำระเบิดเพื่อไปต่อสู้ป้องกันตัว
- พฤติกรรมชู้สาว

ระดับปัญหาที่มีความรุนแรงมากถึงมากที่สุด หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการกระทำนั้นอาจ จะส่งผลทางลบทั้งต่อตัวเด็กและต่อสังคม ชุมชน ต่อผู้อื่น สร้างความเสียหายทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชนในระยะต่อไป เป็นพฤติกรรมที่รุนแรงที่อาจมี

บทลงโทษทางกฎหมายและทางสังคมสูง เสี่ยงต่อความเสียหายของชีวิตทรัพย์สินของคนและผู้อื่น พฤติกรรมเหล่านั้น ได้แก่

- การลักขโมย เช่นการลักถนนกรงหัวจุกของชาวบ้านที่แขวนไว้หน้าบ้านไปขายเอาเงินมาเที่ยว
- การยกพวกทะเลาะวิวาท ตีกัน ต่อยกันจนบาดเจ็บ
- การละเมิดทางเพศในสถานการณ์รุนแรง เช่น การขูดผู้หญิงมาข่มขืน
- การทำร้ายร่างกายไปจนถึงการฆ่าคนตาย
- การใช้อาวุธของมีคม ทำร้ายร่างกายคนอื่นเช่นการยิงกันเพื่อแย่งนักร้อง
- ตบตีเพื่อนแล้วถ่ายคลิปวิดีโอไว้

ในระดับของพฤติกรรมความรุนแรงที่เป็นปัญหาของเยาวชนนั้น เป็นพฤติกรรมที่เด็กกลุ่มที่มีปัญหาเลือกจะประพฤติปฏิบัติ ซึ่งบางกลุ่มก็มีครบทั้ง 3 ระดับ บางกลุ่มมีบ้างเล็กน้อย กลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมความรุนแรงมากถึงมากที่สุด ส่วนใหญ่จะพบในชุมชนที่มีความหลากหลายของเยาวชน เช่น ชุมชนหนึ่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมถึง 10 โรงงานมีคนงานมาก เด็กและเยาวชนนิยมทำงานโรงงาน มีเด็กและเยาวชนมาก ทำให้มีคนจากถิ่นฐานอื่นมาอาศัยและมาทำงานกันมาก เช่นมีคนพม่าถึง 50% คนลาว 20 % คนไทยราว 10% ทำให้มีการแบ่งกลุ่มกันมาก ส่วนเด็กบางคนให้สัมภาษณ์ว่า “มีเรื่องไม่เป็นไร เดี่ยวพ่อหรือนายหัวมาเคลียร์ให้” แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองหรือผู้นำชุมชนบางคนก็ใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองมาสนับสนุนเด็กให้มีพฤติกรรมรุนแรง เช่น บางพื้นที่เจ้าของปั๊มน้ำมันสนับสนุนเด็กให้มีมิดพก และหากถูกจับไปจะให้กำนันไปเอาออกมาคุกได้ ทำให้เด็กเกิดความคะนอง ทำผิดมีคนช่วยเหลือจึงทำแล้วทำอีก บางคนให้สัมภาษณ์ว่า “เวลามีเรื่องถึงโรงถึงศาลให้กำนันเอาออกให้” กลุ่มเด็ก กม.18 บอกว่า “ทางกลุ่มจะมีอาวุธในการป้องกันตัว คือ มีด ปืน ซึ่งนายหัวเป็นผู้จัดหามาให้ แก๊งค์ของเราไม่กลัวว่าจะไม่หาเรื่องใครก่อน ถ้าเขามาหาเรื่องก่อนจะตามไปยิงถึงที่บ้าน” การที่เด็กกลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายหัว เนื่องจากนายหัวจะอาศัยเด็กกลุ่มนี้เป็นฐานเสียงทางการเมืองจึงเอาใจทุกแบบไม่ว่าผิดหรือถูก

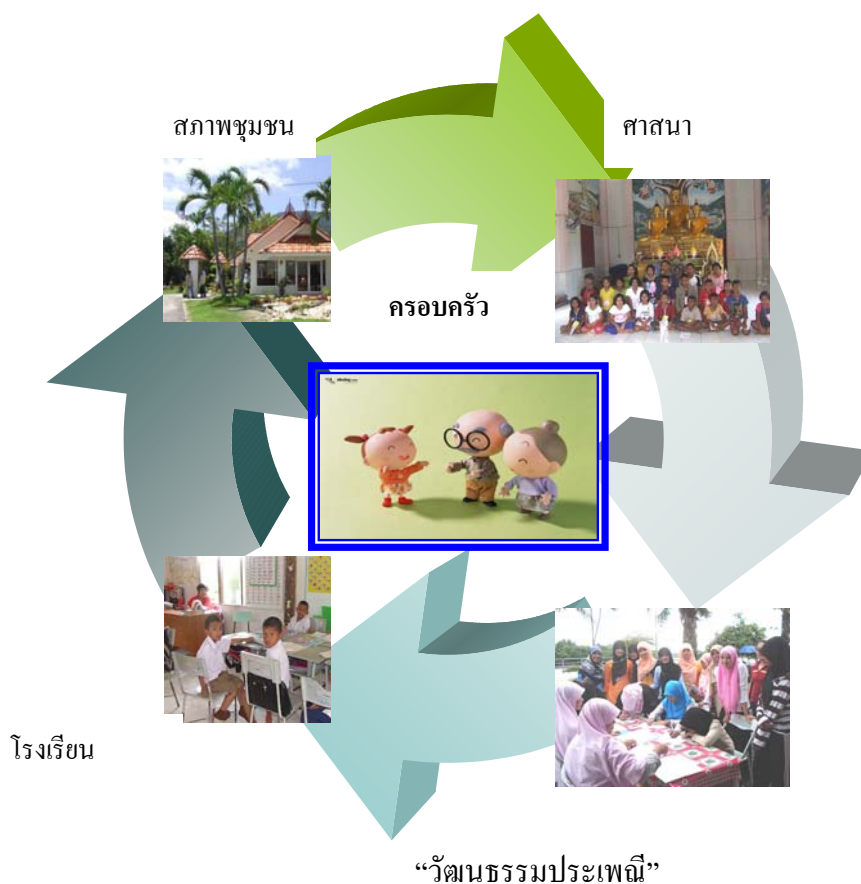
6. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

โครงสร้างและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่การตัดสินใจใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนนั้น มีผลมาจากการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน การหล่อหลอมของสังคมชุมชน ที่เด็ก

และเยาวชนอาศัยอยู่ตั้งแต่เด็กจนโต สิ่งต่างๆเหล่านี้สามารถสะสมเป็นประสบการณ์นำไปสู่การตัดสินใจในการกระทำความรุนแรงโดยขาดการยั้งคิด

โครงสร้างของชุมชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการก่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในชุมชน ได้แก่ สภาพบริบทชุมชน ศาสนาที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ สถานศึกษาหรือโรงเรียนและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ที่มีผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตของครอบครัวและเยาวชน ซึ่งในแต่ละส่วนจะมีผลที่แตกต่างกัน อิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่งอาจไม่เท่ากัน ตามสถานการณ์และความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน ตามแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องของความรุนแรง

ชุมชน

บางชุมชนมีความเจริญทางด้านวัตถุแหล่งอบายมุขมีมาก เช่นบ่อนไก่ สนามชนวัว ร้านเกมส์ ร้านคาราโอเกะ ร้านแต่งรถ สภาพเช่นนี้เป็นส่วนที่ส่งเสริมการตัดสินใจ ในการก่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนโดยตรง ส่วนชุมชนที่ความเจริญไปไม่ถึงยังเป็นชุมชนที่เงียบ ๆ ตกเย็นมาเด็ก

และเยาวชนไม่มีที่ไปรวมกลุ่มจะกลับบ้านเพื่อรับประทานอาหารร่วมกับพ่อแม่และอยู่กับบ้าน ไม่ไปไหน ชุมชนที่มีสนามกีฬา มีแหล่งเรียนรู้เด็กและเยาวชนก็จะชอบการรวมกลุ่มไปออกกำลังกาย ไปศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้นสภาพชุมชนจึงส่งผลต่อการตัดสินใจของเด็กโดยตรงเพราะเด็กต้องอยู่ในชุมชนนั้นทุกวัน ได้เห็นและสัมผัสสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่เกิดจนโต

การนับถือศาสนาของชุมชน ศาสนามีผลต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะศาสนาบางศาสนามีความเข้มงวด และมีการจูงใจให้เด็กและเยาวชนใกล้ชิดศาสนา ทำให้การตัดสินใจกระทำผิดของเยาวชนลดน้อยลงหรือแทบไม่มีเลย ในขณะที่บางชุมชน เช่นชุมชนพุทธ จะไม่มีบทบังคับว่าต้องไปวัดเพื่อสวดมนต์ทุกวัน ใครว่างและพร้อมเมื่อไรก็ไป สังเกตได้ว่าวัดของศาสนาพุทธนั้นจะมีแต่คนสูงอายุมากกว่าเด็กและเยาวชน เมื่อห่างไกลจากศาสนา เด็กและเยาวชนไม่ตระหนักในบาปบุญคุณโทษ จะมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านความรุนแรงมากกว่าชุมชนมุสลิม

ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามนั้น การปฏิบัติและบทบัญญัติทางศาสนาชัดเจนมีความเคร่งครัดในการปฏิบัติจากรุ่นสู่รุ่น บทลงโทษจะใช้กระบวนการลงโทษทางสังคม (Sanction) เช่นเมื่อมีบุคคลทำผิดจะถูกลงโทษ โดยเมื่อเขาเสียชีวิตชาวบ้านจะไม่ไปละหมาดศพให้ และจะไปปิกนงานบุญของครอบครัวเขา ไม่ทำการแต่งงานตามหลักศาสนาให้ แม้แต่ช่วงเพศที่สามระบอบเข้ามาในหมู่บ้านมาก โต๊ะอิหม่ามยังได้อ่านกุดบะฮ์ (คำปราศรัยว่ากล่าวตักเตือน) ว่า “จะไม่ให้อยู่ในหมู่บ้านอีก ถ้าไม่เลิกเป็นกะเทย” แม้แต่การที่เด็กผู้หญิงจะนั่งรถซ้อนมอเตอร์ไซด์ผู้ชาย หรือมีพฤติกรรมทางเชิงชู้สาวจะมีผู้ใหญ่คอยสอดส่องดูแล ตักเตือนให้พ่อแม่ต้องแก้ไข ถ้าทำไม่ได้ผู้นำศาสนาจะเข้ามาช่วยจัดการ ในชุมชนมุสลิมผู้นำศาสนามีบทบาทสำคัญมาก และได้นำเอาหลักศาสนาามาแก้ปัญหาเยาวชนวัยรุ่นในชุมชนที่มีพฤติกรรมไม่ดีให้เข้าถึงศาสนามากขึ้น มีกระบวนการอบรมตั้งแต่เด็กจนโต ใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิต ไปจนวาระสุดท้ายของชีวิต ทำให้ชุมชนมุสลิมแท้ ๆ อยู่กันอย่างสงบ วัยรุ่นกระทำพฤติกรรมที่เสี่ยงน้อย นอกจากบางคนที่ออกนอกชุมชนที่ไปอยู่ที่อื่นแล้วแอบกระทำโดยไม่มีคนในหมู่บ้านสังเกตเห็น เช่นเด็กที่ไปเรียนหรือทำงานนอกพื้นที่ เป็นต้น

สถานศึกษาและโรงเรียน การอบรมของสถานศึกษาในชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน เด็กที่ผ่านการอบรมทางการศึกษามาดีมีความรู้จะตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ (ข้อมูลจากกรณีศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก) เด็กที่เรียนหนังสือจะทำความผิดในระดับความรุนแรงที่น้อย เช่น การแต่งตัว การเล่นเกมส์ การซึ่รถไปเป็นกลุ่มฯลฯ ส่วนเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือออกกลางคัน จะมีพฤติกรรมรุนแรงเป็นมากกว่า อาทิเช่น การลักขโมยนกกรงหัวจุกชาวบ้าน การเสพกัญชา ดื่มเหล้า ไปเที่ยวกลางคืน แย่งนักร้องทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย บางคนกระทำรุนแรงจนเป็นคดีความขึ้นโรงพักบ่อย ๆ เด็กบางคนให้

สัมภาษณ์ว่าตนมีคติคิดตัว 3 คดี เด็กบางคนไปกระทำความผิดนอกพื้นที่แล้วหนีกลับมาซ่อนตัวในชุมชน

วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน หมายถึงค่านิยม การปฏิบัติต่างๆ รวมไปถึงวัฒนธรรมการกินอยู่ การดำเนินชีวิต การแต่งกาย ประเพณีที่สืบทอดมา เช่น การที่ชุมชนบางชุมชนนิยมการออกไปทำงานนอกพื้นที่ให้ลูกหลานอยู่บ้านกับผู้เฒ่าผู้แก่เอง หรือวัฒนธรรมการส่งลูกไปเรียนต่างถิ่นนาน ๆ เด็กและเยาวชนจะไม่ค่อยผูกพันกับชุมชน การที่เยาวชนมีความผูกพันกับชุมชนจะมีสิ่งเตือนสติให้ต้องคิดถึงความเสี่ยงที่ตามมาตั้งแต่ตนเองและชุมชน ความผูกพันของชุมชนจะทำให้เยาวชนที่คิดจะทำสิ่งไม่ดีต้องหยุดการตัดสินใจนั้น บางชุมชนวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันมีความหลากหลายมาจากหลายพื้นที่ ต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจว่าใครจะทำอะไร ทำให้เด็ก ๆ ไม่สนใจชุมชนทำอะไรตามใจตัวเองไม่หวงชื่อเสียงชุมชน

บางชุมชนมีวัฒนธรรมการเชื่อฟังผู้ใหญ่ การปรึกษาพ่อแม่ จะทำอะไรต้องถามต้องปรึกษา ฟังคำแนะนำที่ดีมีเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ในการแก้ปัญหาวัยรุ่นที่อยู่ในวัฒนธรรมชุมชนแบบนี้จึงไม่ค่อยประพฤติดี เพราะเชื่อฟังคำแนะนำจากผู้ใหญ่ แต่ในวัฒนธรรมชุมชนที่ผู้ใหญ่เองไม่อบรมสั่งสอน ทำงานจนไม่มีเวลาให้ลูก พาออกไปตามสถานที่เสี่ยง เช่น การพาเด็กไปงานศพเพื่อเล่นไฟทุกคืน บ่อย ๆ เด็กก็เลียนแบบเห็นว่าพ่อแม่ทำได้ตนย่อมทำได้ เด็กและเยาวชนเหล่านี้จะเสี่ยงต่อการกระทำความรุนแรง

วิถีชีวิตของครอบครัว ครอบครัวเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกับวัยรุ่นมากที่สุด หากครอบครัวมีแต่ปัญหา เช่น ปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะกันในบ้าน การใช้ความรุนแรง ฯลฯ เด็กขาดความอบอุ่น วัยรุ่นจะตัดสินใจในการออกไปกระทำความผิดต่าง ๆ นอกบ้านมากขึ้น ในขณะที่บางครอบครัว พ่อแม่ที่ไม่มีเวลา วัยรุ่นที่กำพร้า หรืออาศัยกับคนชราที่ไม่มีเวลาสอน เด็กตามหอพัก ปล่อยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรง

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

ปัจจัยที่เสี่ยงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ภาคใต้ สามารถแบ่งได้เป็น 5 ระดับคือ

1. ระดับภูมิภาค ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและการเมือง

ภาคใต้มีประวัติศาสตร์ของตนเองที่ยาวนานทั้งในด้านที่เป็นความภาคภูมิใจ และความคับแค้นใจ ในอดีตเคยเป็นอาณาจักรใหญ่ ทั้งอาณาจักรศรีวิชัย ลังกาสูกะ ต่อมา มีฐานะเป็นหัวเมืองของกรุงศรีอยุธยา และมณฑลย่อยของกรุงเทพฯ ประกอบกับการปฏิบัติของ

ส่วนกลางที่ขาดความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมนำไปสู่การสะสมความคิดรุนแรงที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ที่เก็บซ่อนอยู่ภายในใจของคนใต้บางกลุ่มซึ่งพร้อมจะแสดงออกเมื่อเงื่อนไขเหมาะสม

1.2 ปัจจัยทางศาสนา

ภาคใต้ได้รับอิทธิพลจากหลายศาสนา ทั้งพราหมณ์ ฮินดู พุทธ อิสลาม ซึ่งมีคำสอนและวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกัน การยึดมั่นหรือละเลยในการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ถูกต้องส่งผลต่อความคิด ความเชื่อที่แตกต่างกัน และส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงที่ต่างกัน

1.3 ปัจจัยด้านอาชีพ

อาชีพหลักของคนภาคใต้ ในอดีตคือการทำสวนยางพารา สวนผลไม้ การทำประมง ลักษณะอาชีพดังกล่าวทำให้การตั้งบ้านเรือนของคนในภูมิภาคกระจายอยู่ห่างกัน คนในภูมิภาคจึงอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว หรืออยู่คนเดียวบ่อย ๆ จึงต้องมีความหนักแน่น เพื่อเอาชนะความเจ็บ ความเหงา และความหวาดกลัว ฯลฯ

1.4 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ

คนใต้มีลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพหลายอย่างที่เอื้อให้เกิดความรุนแรงหลายอย่าง เช่น

1. การเป็นนักสู้ ไม่กลัวคน
2. พุดจากโพงผาง ไม่รักษาน้ำใจคน
3. การเป็นนักเลง ทำตัวเป็นใหญ่
4. เกลียดความไม่เป็นธรรม หัวหมอ

2. ระดับชุมชน

จากการศึกษาพบว่า “บริบททางสังคม และวัฒนธรรมต่างกัน ส่งผลต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกัน” ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบชุมชนทั้ง 6 พบว่าปัจจัยเสี่ยงต่อความรุนแรงของเด็กและเยาวชน และปัจจัยเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาเยาวชนมีดังนี้

ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยป้องกันและพัฒนา
1. กายภาพ	การมีแหล่งมั่วสุ่ม แหล่งอบายมุขที่เอื้อต่อการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน	การมีพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมทำกิจกรรมในชุมชน
2. ความคิด ความเชื่อ	การถ่ายทอดความคิด ความเชื่อในลักษณะของชุมชนนิยม อัตตลักษณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรมแก๊งค์ คนเก่งต้องเป็นนักเลงไม่ยอมใครไม่ให้เสียเปรียบใคร การรักพวกพ้องวงศ์ตระกูล แค้นต้องชำระ การรักหน้าตา รักศักดิ์ศรี ฯลฯ	การอบรมสั่งสอนให้ยึดมั่นในหลักของศาสนา ความภูมิใจในพ่อแม่ ผูกพันกับชุมชน การช่วยกันรักษาชื่อเสียงของชุมชน
3. ด้านผู้นำ	ผู้นำมีอิทธิพล ความคิดนักเลงสูงเห็นว่าความรุนแรงเป็นเรื่องปกติ และให้ความหมายว่าความรุนแรงหมายถึง การทำร้ายร่างกาย ใช้อาวุธทำให้บาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิต	ผู้นำที่มีบารมี เป็นที่ยอมรับศรัทธา เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม มีความละเอียดอ่อนต่อปัญหาสังคม และเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
4. ด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี	ชุมชน ผู้นำ ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน ไม่ค่อยมีกิจกรรมทางศาสนา	ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี สถาบันทางศาสนา เป็นสื่อในการทำกิจกรรมให้ชุมชนรักถิ่นและพัฒนาระบวนทัศน์ และความสัมพันธ์ของเยาวชนในชุมชน
5. ด้านการเมือง	การเมืองที่มีการแข่งขันสูง ต้องชนะเพื่อเกียรติยศ ชื่อเสียงของตนเองและวงศ์ตระกูลมากกว่าผลประโยชน์ของชุมชน	การเมืองสมานฉันท์ หลีกเลี่ยงการแข่งขันเพื่อเอาชนะ แต่ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ

ด้าน	ปัจจัยเสี่ยง	ปัจจัยป้องกันและพัฒนา
6. ด้านกลไกในการพัฒนาและจัดการชุมชน	ขาดกลไก ไม่มีผู้รับผิดชอบในการจัดการสังคมที่ชัดเจน ทำงานแบบแยกส่วน ผู้ทำงานอย่างจริงจังเหน้อยและเปลืองตัว และเป็นอันตรายกับตัวเอง	มีกลไกทางสังคมในลักษณะของคณะทำงาน คณะกรรมการที่ชัดเจน รับผิดชอบในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในชุมชน
7. ด้านกระบวนการ	ระบบอุปถัมภ์สูง สามารถแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม คຸ້ມครองผู้กระทำผิดได้	ยึดหลักความเป็นธรรม และความเสมอภาคในการปฏิบัติ
8. ระบบการดูแลเยาวชน	ขาดความใกล้ชิด ความเอาใจใส่ในการดูแลลูกหลาน รักลูกปกป้องลูกผู้อื่น ตักเตือนไม่ได้	ลูกหลาน “อยู่ในสายตา” ช่วยกันดูแลกระทำผิดตักเตือนกันได้

3. ระดับกลุ่ม ประกอบด้วย

3.1 อัตลักษณ์ของกลุ่ม กลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะ ความชอบที่เหมือนกันจะนำไปสู่กิจกรรมเดียวกันและจะแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอัตลักษณ์ไม่เหมือนกลุ่มตน เช่น กลุ่มชอบต้นไม้จะมีอัตลักษณ์ไม่เหมือนกลุ่มชอบรถซึ่ง พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะไม่เหมือนกัน การคงความเป็นกลุ่มจำเป็นต้องการสืบสานอัตลักษณ์ของกลุ่มไว้จากรุ่นสู่รุ่น และกลุ่มใหญ่ ๆ ก็ จะสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเพื่อสร้างความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ

3.2 ความเชื่อ ค่านิยม เป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันกลุ่มไปในทิศทางและเป้าหมายนั้นๆ เช่น กลุ่มดาวะห์ที่ชอบเผยแพร่ศาสนาจะมีค่านิยม ความเชื่อในคำสอนของศาสนาว่า เป็นแนวทางที่ดีของชีวิต เชื่อว่าใครทำตามแล้วจะประสบความสำเร็จในชีวิต กลุ่มที่ชอบสาว ๆ จะเชื่อว่าการมีรสนิยมทางการแต่งกายดี จะทำให้เป็นที่สนใจของสาว ๆ ค่านิยมการมีแฟนเป็นเรื่องที่วัยรุ่นเห็นว่าดี มีความสามารถจึงแข่งขันกันมีแฟน เป็นต้น

3.3 พฤติกรรมกลุ่มและความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม หากความสัมพันธ์กลุ่มเหนียวแน่น สถานภาพกลุ่มจะดำรงอยู่นาน มีอำนาจในการต่อรอง การแสดงออก เช่น กลุ่มเด็ก 18 ที่รวมตัวกันจากเด็กไม่ได้เรียนหนังสือมีความเป็นนักเลงสูง กลุ่มจะรวมกันยกพวกไปตีกลุ่มอื่นจนใครได้ยื่นชื่อกลุ่มจะรู้สึกกลัว กลุ่มเด็กที่ทำวิจัยเพื่อพัฒนาจะมีความสัมพันธ์ในการทำงานทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน เป็นเด็กเรียนหนังสือเหมือนกัน การรวมกลุ่มมีความสัมพันธ์กันดีช่วยให้งานสำเร็จได้ง่าย

3.4 สถานการณ์นำ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้นที่ทำให้เด็กก่อพฤติกรรมรุนแรงได้ง่าย เช่น การที่มีคนต่างกลุ่มมารังแกเพื่อนที่ตนรัก จะยอมไม่ได้ต้องโต้ตอบกลับไปเช่นกัน หรือเด็กที่เสพยาเสพติดจะมีอารมณ์ทางเพศสูง มีโอกาสไปก่อคดีข่มขืน การแย่งนักร้องมีเรื่องกันง่ายขึ้น

3.5 แรงจูงใจจากกลุ่ม เป็นแรงจูงใจในการที่กลุ่มยอมรับตนเป็นสมาชิก เห็นความสามารถ ทำให้เกิดความอึดเหนี่ยวในการสร้างพฤติกรรมที่เพื่อนยอมรับ ทำความรุนแรงเพื่อต้องการความรักความศรัทธาจากเพื่อน

3.6 การสนับสนุนจากคนนอก เช่น การที่มีนายหัวหาอาวุธไว้ให้ไปได้ต่อกัน การที่กำนันคอยให้ท้ายเวลาทำผิด พ่อแม่มีอิทธิพลปกป้อง ตระกูลดังมีชื่อเสียงทางนักเลง ไม่มีใครกล้ายุ่ง เป็นต้น

4. ระดับครอบครัว ประกอบด้วย

4.1 สภาพครอบครัว ครอบครัวยากจน แยกแยก ทะเลาะวิวาทกัน พ่อแม่หย่าร้าง เด็กกำพร้า ไม่อยู่กับพ่อแม่ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้ ทำให้วัยรุ่นออกไปมีพฤติกรรมเสี่ยงนอกบ้านได้ง่าย

4.2 การอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน ต้องทำงานทั้งวันและอาจไปทำงานที่อื่น เด็กขาดที่ปรึกษา พูดคุย เสนอแนะแนวทางที่ดี ส่งผลให้วัยรุ่นก่อพฤติกรรมรุนแรงได้ง่าย

4.3 การเอาใจใส่ การดูแลความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน การให้เวลากับวัยรุ่น ความเข้าใจ การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ จะป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้มาก

4.4 ความสัมพันธ์กับครอบครัว ในอดีตคนในชุมชนมีอาชีพทางการเกษตร ฐานะยังไม่มั่นคง และลูกหลานยังไม่ไปเรียนหนังสือ ไกลบ้าน ลูกจะช่วยพ่อแม่ทำงาน ทั้งในการทำสวน ทำประมง หุงหาอาหาร ตลอดจนช่วยงานบ้าน ลูกจะมีความใกล้ชิดกับพ่อแม่มาก และจากการที่เห็นพ่อแม่ทำงานหนักลูกจะรักพ่อแม่ และภูมิใจในพ่อแม่ ขณะเดียวกันตนเองก็ได้ช่วยงานพ่อแม่ ไม่มีเวลาว่าง จึงไม่มีเวลาไปรวมกลุ่มกระทำพฤติกรรมเสี่ยง

ปัจจุบันอาชีพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป หลายครอบครัวไปทำงานในโรงงาน หลายครอบครัวเป็นข้าราชการ หรือประกอบค้าอาชีพรับจ้าง กลุ่มอาชีพเหล่านี้ลูก ๆ จะช่วยงานพ่อแม่ไม่ได้ เพราะเป็นงานเฉพาะทาง นายจ้างไม่อนุญาตให้ลูกเข้าไปอยู่ที่ทำงาน ทำให้ลูก ๆ มีเวลาว่าง ประกอบกับหลายครอบครัวมีฐานะมั่นคงขึ้น ไม่อยากให้ลูกลำบาก ไม่ให้ลูกทำงาน แม้แต่งงานส่วนตัวก็จะทำให้ลูก เมื่อไม่ต้องมีงานรับผิดชอบลูกจึงออกไปนอกบ้าน คบเพื่อนไม่ค่อยได้อยู่ทำกิจกรรมกับพ่อแม่

การที่พ่อแม่มีเวลาอยู่กับลูกน้อยลง ทำให้ลูก “ไม่อยู่ในสายตา” ไม่เห็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของลูกแต่จะเห็นแต่ความเรียบร้อยของลูก หากมีใครบอกว่าลูกทำสิ่งที่ไม่ดี ก็จะไม่เชื่อปกป้องลูก และต่อว่าเพื่อนบ้านที่หวังดี การที่พ่อแม่ต้องทำงานมากขึ้น ต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้า กลับค่ำ ไม่มีเวลาให้ลูก ลูกไม่มีเพื่อนเมื่ออยู่บ้าน จึงเกิดความเหงาและออกไปหาเพื่อนนอกบ้าน แล้วรวมกันเป็นกลุ่ม บางครั้งถูกชักนำไปในทางที่ไม่ดี สร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลภายนอก และตนเอง

นอกจากนี้วัยรุ่นในปัจจุบันส่วนหนึ่งจะไม่เชื่อฟังพ่อแม่ บางคนจะถูกพ่อแม่ ฐิติกว่าพ่อแม่ไม่เก่ง ไม่มีความรู้ ตัวเองเรียนหนังสือสูงกว่า ฟังพาพ่อแม่ไม่ได้ด้านการเรียน ประกอบกับลักษณะอาชีพ และวิถีชีวิตของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวอ่อนแอลง

5. ระดับบุคคล ประกอบด้วย

5.1 ค่านิยม (Value)

ผู้นำชุมชนเห็นว่าวัยรุ่นปัจจุบันแตกต่างจากวัยรุ่นสมัยตนเองหลายอย่าง ทั้งในด้านปัจจัยแวดล้อม ความสะดวกในการเดินทาง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่สิ่งที่แตกต่างมาก คือความคิด ค่านิยม ทั้งในด้านการคบเพศตรงกันข้าม การเคารพผู้อาวุโส การให้ความสำคัญกับเครือญาติ

“สมัยก่อนใครบอกว่ามีแฟนแล้ว หรือเป็นแฟนกัน จะโกรธ ปัจจุบันหากไม่มีแฟนจะเขยไม่ทันสมัย”

“แม่มันกับแม่กูเป็นพี่น้องกัน แต่มันกับกูไม่ได้เป็นพี่น้องกัน”

ค่านิยมของเด็กและเยาวชนเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะจากกระแสโลกาภิวัตน์ และระบบทุนนิยม ทำให้เยาวชนมีค่านิยมวัตถุ ฟุ้งเฟ้อ รักสนุก เทียบเท่ามากขึ้น

5.2 ความเชื่อ (believe) มีอิทธิพลต่อการกระทำของเด็กและเยาวชนมาก การเชื่อเรื่องบาปบุญ จะป้องกันการกระทำรุนแรงของเยาวชน ในขณะที่ความเชื่อเรื่องผีปู่ย่าจะไม่คบหาก ไม่สู้คน และอีกหลายอย่างจะนำไปสู่ความรุนแรงได้มากขึ้น

5.3 ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนซึมซับประสบการณ์ และเรียนรู้จากหลากหลายช่องทาง ทั้งจากครอบครัว ญาติ ชุมชน เพื่อน ตลอดจนสื่อต่าง ๆ เด็กที่ก่อความรุนแรงมักจะไม่ได้รับการขัดเกลาให้รู้ถูก-ผิด และส่วนใหญ่จะเรียนรู้ ซึมซับในสิ่งที่ผิด ๆ ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติจะเกิดปัญหาสังคมและความรุนแรง

5.4 การขาดการศึกษา

จากกรณีศึกษาต่าง ๆ เป็นที่ประจักษ์ว่าการศึกษาเป็นเกราะป้องกันความรุนแรงของเด็กและเยาวชนได้ดีที่สุด ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือออกจากโรงเรียนกลางคันมีอัตราการก่อปัญหาความรุนแรงสูงกว่าเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษาสูงมาก

5.5 ปัจจัยจากวัย และลักษณะของวัยรุ่น ประกอบด้วย

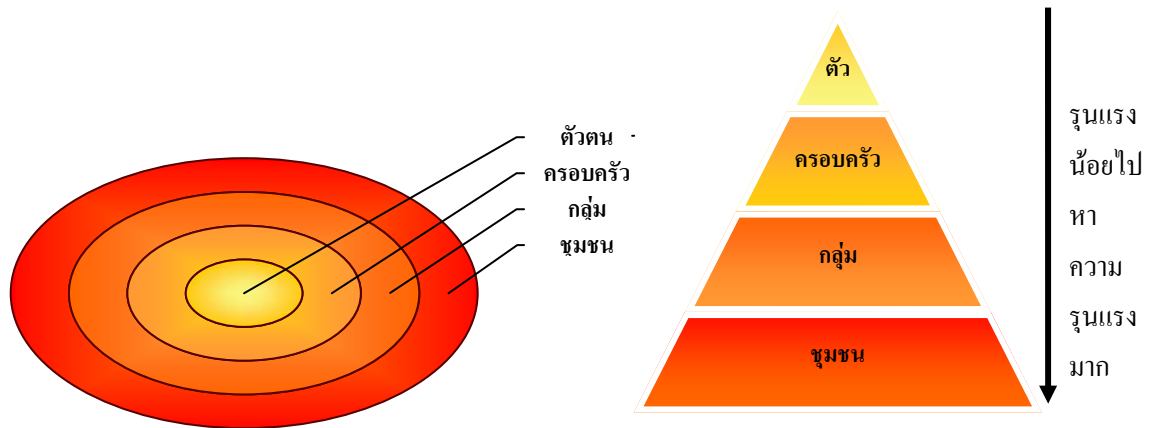
- อัตตลักษณะเฉพาะวัย ที่ชอบลอง ชอบความท้าทาย ชอบความตื่นเต้น ชอบความอิสระ ฯลฯ
- วัยที่ต้องการเพื่อน ต้องการการยอมรับจากเพื่อน เป็นวัยที่ติดเพื่อน ตามเพื่อน
- วัยที่รักสวย รักงาม ชอบเลียนแบบดารานักร้องหรือคนที่ถูกใจ

5.6 การเคร่งครัดกับหลักของศาสนา

ความใกล้ชิด และยึดมั่นในหลักปฏิบัติของศาสนามีส่วนสำคัญมากในการป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากความรุนแรงในลักษณะต่าง ๆ

นอกจากนี้การกระทำความรุนแรง หรือไม่กระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชน อาจเกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ตามสถานการณ์ โอกาส และเงื่อนไขอื่น ๆ ได้อีกมาก แต่การกล่อมเกล่าที่ถูกต้องทั้งจากครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานทางศาสนา และกลไกทางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนให้รอดพ้นจากความรุนแรง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า รูปแบบการก่อปัญหาของวัยรุ่นนั้นมีหลายปัจจัยร่วม เริ่มจากตัวตนมาสู่ระดับครอบครัวที่เป็นสถาบันหลักแล้วไปสู่กลุ่มเพื่อน ไปสร้างพฤติกรรมรุนแรงในสังคมชุมชน โดยมีปัจจัยในแต่ละระดับเป็นองค์ประกอบ ทำให้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมนั้นมีระดับความรุนแรงในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน ตามที่มาของปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของสาเหตุของปัญหา โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยระดับบุคคลจะเป็นปัญหาระดับความรุนแรงน้อย ไปสู่ปัญหาระดับชุมชนที่รุนแรงมาก โดยการผ่านกระบวนการหล่อหลอมจากกลุ่มและการกระตุ้นจากปัญหาภายในครอบครัว ระดับความรุนแรงจึงมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังภาพ

8. แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากพฤติกรรมความรุนแรง

จากการศึกษาพบตัวอย่างชุมชนที่สร้างสรรค์ สามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนในเรื่องความรุนแรง และพบชุมชนที่ไม่ปรากฏปัญหาความรุนแรงของเยาวชน ใน 4 ลักษณะดังนี้

ชุมชนที่	กลไก	ผลลัพธ์
1.	ชุมชนมีความรุนแรง เพราะปัจจัยหลายอย่าง โรงเรียน ครู และกลุ่มเยาวชนจากภายนอก พยายามสร้างกิจกรรมพัฒนาเยาวชนด้วยโครงการ “จัดการขยะอย่างสร้างสรรค์” และโครงการพัฒนาอื่น ๆ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพ จิตสำนึก และเติบโตอย่างมีคุณค่า 2. นักเรียนบางคนถูกกลั่นด้วยปัจจัยแวดล้อมของชุมชน 3. โรงเรียนขยายผลไม่ได้ 4. ความรุนแรงในชุมชนมีสูงอยู่ต่อไป
2.	กรรมการชุมชนเข้มแข็ง ร่วมกันพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการครอบครัวเข้มแข็ง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เปลี่ยนพื้นที่ไม่สร้างสรรค์ในชุมชนให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ 2. เด็กและเยาวชนได้ร่วมนำกิจกรรมสร้างสรรค์หลายอย่าง 3. พฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในชุมชนลดลง 4. ความรุนแรงยังคงมีบ้างจากเยาวชนที่อยู่ภายนอกชุมชน

ชุมชนที่	กลไก	ผลลัพธ์
3.	ชุมชนสร้างการเมืองสมานฉันท์ มีศูนย์ประสานงานองค์กรต่าง ๆ ในระดับตำบล มีกิจกรรมต่อเนื่องหลายด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กและเยาวชนร่วมกันทำกิจกรรมและพัฒนาชุมชน 2. เด็กและเยาวชนช่วยงานบุญงานศพในชุมชน 3. ไม่มีปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
4.	ครอบครัวดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด พฤติกรรมอยู่ในสายตา สั่งสอนให้รักยกย่อง ภูมิใจในบ้านเกิดและพ่อแม่ ปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ไม่สนับสนุนพฤติกรรมที่รุนแรง	<ol style="list-style-type: none"> 1. เด็กและเยาวชนมีความผูกพันกับชุมชนสูง ภูมิใจในตัวพ่อแม่ชุมชน 2. ไม่มีปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน 3. เด็กและเยาวชนบางส่วนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

จากกรณีตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนสามารถป้องกันได้ เมื่อมีปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ โดยการแก้ปัญหของชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล ควรดำเนินการในระดับตำบล เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีบทบาท อำนาจ หน้าที่รองรับ ตลอดจนมีความพร้อมด้านทรัพยากร บุคลากร แต่ตำบลที่จะดำเนินการได้สำเร็จ จะต้องเป็นตำบลที่เข้มแข็ง สามารถบูรณาการความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ได้ เป็นตำบลที่มีความขัดแย้งต่ำ เป็นตำบลที่มีความสมานฉันท์ทางการเมือง

6. ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในเรื่องความรุนแรง มีมูลเหตุจากความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และมุมมองในเรื่องของความรุนแรงที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากความบกพร่องด้านการอบรม สั่งสอน ถ่ายทอดสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ตั้งแต่ระดับครอบครัว กลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ และชุมชน เพราะขาดกลไก กระบวนการและพลังในการจัดการที่ดีของชุมชนในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นการลดปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จึงควรดำเนินการเป็นระบบ ดังนี้

ก. ระดับชาติ

1. ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการงานสังคมในภาพรวมของประเทศให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และระดับปฏิบัติการ เนื่องจากการศึกษาพบว่า มีหน่วยงานและองค์กรรับผิดชอบงานด้านพัฒนาสังคมในระดับพื้นที่ที่หลากหลาย แต่ขาดการจัดการ และบูรณาการอย่างมีพลัง การปฏิบัติงานอยู่ในภาวะตั้งรับ และบางส่วนปล่อยปะละเลย ทำให้ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. สร้างค่านิยม อุดมการณ์และความตระหนักร่วมกันของคนในชาติในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่ออนาคตที่ดีของชาติและสังคมที่อบอุ่น

3. สนับสนุนกระบวนการ “การเมืองสมานฉันท์” และเครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับท้องถิ่นให้เป็นกลไกในการพัฒนาเยาวชนและสังคมในลักษณะองค์รวม

4. สนับสนุนโครงการ “ครอบครัวเข้มแข็ง” ให้สามารถขยายขอบเขตภารกิจในการสนับสนุนการพัฒนาครอบครัว และชุมชนเชิงสร้างสรรค์ได้เพิ่มขึ้น

ข. ระดับจังหวัด

1. ส่งเสริมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นในลักษณะของ “การเมือง สมานฉันท์” ในทุกพื้นที่

2. ใช้ยุทธศาสตร์อยู่ดี มีสุข ในการขับเคลื่อนแผนชุมชนด้านสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3. พัฒนาระบบและการบูรณาการงานพัฒนาสังคมทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

4. กำกับ และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัย และเฝ้าระวังทางสังคมของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

ค. ระดับท้องถิ่นและชุมชน

1. จัดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้เพียงพอ ตลอดจนสนับสนุนความพร้อมด้านบุคลากร และอุปกรณ์ตามความจำเป็น

2. ลดแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และสถานบันเทิง หรือจัดระเบียบสิ่งที่ไม่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

3. จัดกิจกรรมทางประเพณี และวัฒนธรรมที่เน้นคุณค่า และให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทในกิจกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้น

4. พัฒนาระบบ “เฝ้าระวัง” หรือช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในชุมชน

5. เปลี่ยนความเชื่อของผู้นำ ผู้ปกครองที่ว่า “เมื่อเด็กโตขึ้นแล้วจะดีเอง” เพราะหลายกรณีพบว่าความเชื่อดังกล่าวไม่ถูกต้อง

6. ทำกิจกรรมดี ๆ ให้เยาวชนได้มีความผูกพัน และภูมิใจในชุมชนของตนเอง

ง. ระดับครอบครัว

1. ผลักดันให้พ่อ-แม่ ทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

2. ปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อให้ลูกหลานไม่สร้างความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

3. ให้อุณหภูมิกับลูก และเฝ้าระวังให้ลูก “อยู่ในสายตา” โดยไม่เข้มงวดจนเกินไป และให้อิสระแก่ลูกตามสมควร

4. พยายามให้ลูกอยู่ในระบบโรงเรียนให้พื้นที่ด้วยวิธีอื่น เพราะเด็กที่ได้รับการศึกษาจะมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องความรุนแรงน้อยกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

5. ดูแล สนับสนุนให้ลูกปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยเฉพาะไทยพุทธ ควรให้ลูกได้ใกล้ชิดกับศาสนาให้มากขึ้น

6. ให้ลูกมีความผูกพันกับครอบครัว และชุมชน ภูมิใจในตัวพ่อแม่ และภูมิใจในชุมชนของตนเอง

7. ไม่ควรปกป้องลูกตนเองจนเกินไปพอดี และควรฟังคำเตือน หรือคำบอกเล่าของผู้อื่นเกี่ยวกับการกระทำลูกอย่างมีสติ

การวิจัยนี้ได้นำเสนอ ชุมชนที่มีปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนชั้นวิกฤติ ขณะเดียวกันก็ได้ตัวอย่างรูปธรรมของชุมชนที่สามารถปรับตัวเองจากชุมชนที่มีปัญหาความรุนแรงเป็นชุมชนที่สร้างสรรค์ ได้ค้นพบรูปแบบ กระบวนการ กลไกของชุมชนในการสร้างเด็กและเยาวชนให้มีความคิด ไม่กระทำความรุนแรง และ เป็นที่ประจักษ์ว่าการสร้างชุมชนที่ปลอดภัย ไม่มีปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ความสำเร็จอยู่ที่คนในชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้องที่จะต้องพัฒนาระบบ กลไก กระบวนการในการบูรณาการการจัดการทางสังคมได้อย่างมีพลัง จริงจัง และต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

อ้างอิงจาก <http://www.midnightuniv.org>.

จรรยา หยูทอง-แสงอุทัย. **แกะรอยปัญหาภาคใต้: จากวัฒนธรรมโจรถึงไม่รบนายไม่หายจน.**

อ้างอิงจาก.<http://wwwbookqang.net>. (วันที่ 10 ตุลาคม 2550).

จรรยา หยูทอง-แสงอุทัย. **“รากเหง้าของปัญหาสังคมและวัฒนธรรมชุมชนภาคใต้”**. วารสาร

ศิลปวัฒนธรรม. ฉบับที่ 3 มกราคม 2549 มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา.

อ้างอิงจาก.<http://wwwbookqang.net>.(วันที่ 10 ตุลาคม 2550).

พิเชษ แสงทอง. **ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของนักเขียนใต้**. วิมลมาศ แสงทอง.การกอบกู้

อัตลักษณ์ชนบทใต้ในเรื่องสั้นของนักเขียนชาวใต้.

สุจิต เจนนพกาญจน์ และอนุชา ม่วงใหญ่. **กรณีศึกษาการพัฒนาภาคใต้:เกาะปันหยี อำเภอเมือง**

จังหวัดพังงา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. **“การติดตามประเมินผลภาคและทิศ**

ทางการพัฒนาภาคใต้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10”. เอกสารประกอบการสัมมนา 2-

4 พฤษภาคม 2548 ณ โรงแรมธรรมรินทร์ธนา จังหวัดตรัง.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่อง
มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

ผู้รับผิดชอบโครงการ มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ตุลาคม-พฤศจิกายน 2550

ID school.....

ID community.....

ID respondent.....

Id District.....ID.P

คำชี้แจง

สวัสดีค่ะ แบบสอบถามที่ท่านถืออยู่นี้ เป็นโครงการวิจัยเรื่อง มิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ดำเนินงานโดยมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับมหาวิทยาลัยภูมิภาค ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สนับสนุนโดยกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมเยาวชนไทยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางกลไก และยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในอนาคต โดยศึกษาในเขต จังหวัดกาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา แพร่ เชียงใหม่ ขอนแก่น ชัยภูมิ สุราษฎร์ธานี สงขลา และ กรุงเทพมหานคร

โครงการวิจัยนี้มุ่งให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงตามความเป็นจริง ดังนั้น กรุณาอ่านคำถามในแต่ละข้ออย่างละเอียดรอบคอบ และตอบคำถามตามความเป็นจริงให้มากที่สุด ทั้งนี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด แต่เป็นเพียงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับคุณเท่านั้น โดยขอให้ตอบคำถามทุกข้อ ดิฉัน ขอยืนยันว่า คำตอบที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับอย่างเคร่งครัด โดยจะไม่มีการบันทึกชื่อและที่อยู่ของคุณ จึงไม่มีผลกระทบต่อคุณเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด คุณมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะไม่ตอบคำถามที่คุณไม่ต้องการให้คำตอบ ทั้งนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ขอให้ตอบตามความเข้าใจของคุณเอง

การให้ความร่วมมือของคุณครั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคุณเอง โดยจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที อย่างไรก็ตาม ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือจากคุณ คำตอบจากทัศนคติและประสบการณ์ของคุณ จะเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจวิถีชีวิตเด็กและเยาวชน ในสังคมไทย

ดร. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์
ผู้รับผิดชอบโครงการ
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

ส่วนที่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง ให้เติมข้อความลงในช่องว่างหรือวงกลมตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ	1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ	.....ปี.....เดือน
3. ศาสนา	1. พุทธ 2. คริสต์ 3. อิสลาม 4. อื่น (โปรดระบุ).....
4. คุณปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาบ่อยครั้งเพียงใด (เช่น การสวดมนต์ ไปวัด ทำบุญ การถือศีล ละหมาด 5 ครั้ง ไปโบสถ์)	1. ไม่เคย 2. นาน ๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. เป็นประจำ
5. พ่อแม่/ผู้ปกครองของคุณปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาบ่อยครั้งเพียงใด (เช่น การสวดมนต์ ไปวัด ทำบุญ การถือศีล ละหมาด 5 ครั้ง ไปโบสถ์)	1. ไม่เคย 2. นาน ๆ ครั้ง 3. บ่อยครั้ง 4. เป็นประจำ
6. ระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน 6.1 ครอบครัวคุณมีเชื้อชาติ	1. เกิดที่นี่ 2. ย้ายมาอยู่ (ระบุจำนวนปีที่มาอยู่อาศัย .....ปี) 1. ไทย 2. พม่า 3. ชาวเขา 4. มอญ 5. อื่นๆ
7. ปัจจุบันคุณเรียนหนังสือ หรือไม่	1. กำลังเรียนชั้น .....(ตอบข้อ 7.1) 2. ไม่ได้เรียน; ออกกลางคันเมื่ออยู่ชั้น...(ข้ามข้อ 7.1) 3. ไม่ได้เรียน; จบการศึกษาชั้น.....(ข้ามข้อ 7.1)
7.1 ตอบเฉพาะผู้ที่กำลังเรียนหนังสือ	a. เกรดเฉลี่ยมีปีที่แล้วของคุณ..... b. คุณได้รับเงินค่าขนมต่อวัน .....บาท/วัน
8. ปัจจุบันคุณทำงานเพื่อหารายได้	1. ทำงาน a) ระบุงานที่ทำ..... b) รายได้ต่อเดือน.....บาท c) จำนวนชั่วโมงต่อวัน.....ชม. 2. ไม่ได้ทำงาน
9. จำนวนพี่น้องทั้งหมดรวมทั้งตัวคุณเองด้วย	จำนวน.....คน คุณเป็นลูกคนที่.....

10. จำนวนผู้ที่อยู่อาศัยกับคุณปัจจุบัน (ไม่รวมตัวคุณ)	.....คน
11. ปัจจุบันคุณอยู่หอพักหรือไม่	1. ใช่ 2. ไม่ใช่

ส่วนที่ 2.1 ข้อมูลครอบครัว

12. ปัจจุบันคุณอยู่กับใคร	1. บิดาและมารดา 2. บิดา 3. มารดา 4. บิดา + แม่เลี้ยง 5. มารดา + พ่อเลี้ยง 6. ญาติ / พี่น้อง 7. เพื่อน 8. แฟน 9. อยู่คนเดียว 10. อื่นๆ(ระบุ).....
13. รายได้รวมของครอบครัว ต่อเดือน โดยประมาณ	1. น้อยกว่า 6,000 บาท 2. 6001-10,000 บาท 3. 10,001-20,000 บาท 4. 20,001-30,000 บาท 5. มากกว่า 30,000 บาท
14. ตามความคิดของคุณ <u>ฐานะเศรษฐกิจ</u> ของครอบครัวของคุณ	1. ดีมาก (มีรายได้ดี มั่นคง และจับจ่ายอย่างสบาย) 2. ปานกลาง (มีรายได้พอสมควร จับจ่ายในสิ่งจำเป็น) 3. ปานกลางก่อนลำบาก (มีรายได้ แต่ไม่แน่นอน บางครั้งไม่ได้ในสิ่งจำเป็น) 4. อัดคัตขาดแคลน (ไม่มีรายได้ ขาดแคลนสิ่งจำเป็น)
15. ปัจจุบันพ่อแม่ของคุณ	1. พ่อแม่อยู่ด้วยกัน 2. พ่อแม่หย่า/แยกกันอยู่ ก็ปีมาแล้ว.....ปี 3. แม่อยู่ลำพัง/พ่อเสียชีวิตแล้ว (ข้ามข้อ 16-19) 4. พ่ออยู่ลำพัง/แม่เสียชีวิตแล้ว (ข้ามข้อ 20-23) 5. พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่ 6. มีพ่อหรือแม่คนเดียว (ไม่รู้จักพ่อ หรือแม่เป็นใคร)
16. อายุปัจจุบันของพ่อ	อายุ.....ปี

<p>17. ระดับการศึกษาสูงสุดของพ่อ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า 2. มัธยมศึกษา / ปวช. 3. อนุปริญญา / ปวส. 4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า 5. สูงกว่าปริญญาตรี 6. อื่นๆ (ระบุ) .....
<p>18. อาชีพของบิดา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ได้ทำงาน 2. รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ 4. พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท 5. รับจ้างรายวัน/รับจ้างทั่วไป 6. เกษตรกร ทำไร่ / ทำนา 7. อื่นๆ (ระบุ) .....
<p>19. บิดาคุดดื่มเหล้า เบียร์บ่อยครั้ง เพียงใด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวัน 2. อาทิตย์ละ 3-4 ครั้ง 3. เดือนละ 1-3 ครั้ง 4. น้อยกว่าเดือนละครั้ง 5. ไม่เคยดื่ม
<p>20. อายุปัจจุบันของแม่</p>	<p>.....ปี</p>
<p>21. ระดับการศึกษาสูงสุดของแม่</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า 2. มัธยมศึกษา / ปวช. 3. อนุปริญญา / ปวส. 4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า 5. สูงกว่าปริญญาตรี 6. อื่นๆ.....

22. ปัจจุบันแม่ของคุณทำงาน/ประกอบอาชีพ	1. ไม่ได้ทำงาน 2. รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 3. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ 4. พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท 5. รับจ้างรายวัน/รับจ้างทั่วไป 6. เกษตรกร ทำไร่ / ทำนา
23. แม่ของคุณดื่มเหล้า เบียร์บ่อยครั้งเพียงใด	1. ดื่มทุกวันหรือเกือบทุกวัน 2. อาทิตย์ละ 1-3 ครั้ง 3. เดือนละ 1-3 ครั้ง 4. น้อยกว่าเดือนละครั้ง 5. ไม่เคยดื่ม

ส่วนที่ 2.2 คำถามต่อไปนี้จะถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคุณกับพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองของคุณเป็นอย่างไร

(เลือกเพียง 1 ตัวเลือกต่อบุคคล)

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ความสัมพันธ์ ของท่านกับบุคคลต่อไปนี้ (บุคคลละ 1 ตัวเลือกเท่านั้น)	24. พ่อ	25. แม่	26. ผู้ปกครอง(กรณีไม่ได้ อยู่กับพ่อหรือแม่)
● สนิทสนมดี พูดคุยปรึกษาหารือได้เสมอ			
● สนิทสนมดี แต่พูดคุยปรึกษาเป็นบางเรื่อง			
● ปานกลาง พูดคุยกันได้ แต่ไม่สนิทสนม			
● ไม่ดี แต่ไม่ถึงกับทอดทิ้งหรือไม่เอาใจใส่			
● ทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ หรือลงโทษรุนแรง			
● ตอบไม่ได้ เพราะไม่เคยเลี้ยงดู			

27. ในแต่ละวันคุณใช้เวลาพูดคุยกับพ่อ/แม่หรือผู้ปกครองคุณ เฉลี่ยกี่นาทีต่อวัน	..... นาที
--	------------

ส่วนที่ 2.3 โปรด ลงใน ที่ตรงกับความรู้สึกของคุณมากที่สุด (ข้อละ 1 คำตอบ)

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง มาก
28. พ่อแม่/ผู้ปกครองภูมิใจในตัวคุณ				
29. คุณมีความสำคัญต่อครอบครัว				
30. พ่อแม่รู้สึกที่สามารถพึ่งพาคุณได้ในอนาคต				
31. ทุกคนในบ้านต่างคนต่างอยู่ไม่มีใครสนใจในตัวคุณ				
32. พ่อแม่/ผู้ปกครองชอบเปรียบเทียบคุณกับลูกของครอบครัวอื่น				
33. พ่อแม่พ่อแม่/ผู้ปกครองพยายามจะเข้าใจความต้องการของคุณ				
34. พ่อแม่พ่อแม่/ผู้ปกครองคาดหวังในตัวคุณสูงเกินไป				
35. คุณรู้สึกว่าไม่มีใครต้องการคุณ				
36. พ่อแม่พ่อแม่/ผู้ปกครองเชื่อมั่นว่าคุณจะประสบความสำเร็จ				
37. คุณอยากจะถูกตีในครอบครัวอื่น				

ส่วนที่ 2.4 คำถามต่อไปนี้จะถามเกี่ยวกับประสบการณ์ของคุณในครอบครัว ก ในช่องที่เป็นจริง

ข้อคำถาม	ไม่เคย	เป็น บางครั้ง	หลาย ครั้ง	บ่อยครั้ง	บ่อย ครั้งมาก
38. คุณเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งคำทอกันด้วยถ้อยคำรุนแรงหรือไม่					
39. คุณเคยเห็นพ่อแม่ทุบตี/ทำร้ายร่างกายกันหรือไม่					
40. คุณเคยถูกคำทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวหรือไม่					
41. คุณเคยถูกลงโทษโดยการเหม็น ตี ตบ ทุบตี จากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัวหรือไม่?					

42. คุณเคยถูกทุบตีจากพ่อ แม่ หรือบุคคลในครอบครัวโดยไม่มีเหตุผลหรือไม่?					
43. คุณเคยถูกทุบตีจากพ่อ แม่หรือบุคคลในครอบครัว จนได้รับบาดเจ็บหรือไม่?					

ส่วนที่ 3 คำถามต่อไปนี้จะถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคุณกับชุมชน กา ✓ ในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นที่สุด

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
44. ในชุมชนคุณเป็นวัยรุ่นที่ดีเท่ากับเพื่อน				
45. คุณรู้สึกไม่มีค่าในสายตาของผู้ใหญ่ในชุมชน				
46. คุณได้รับการยอมรับจากวัยรุ่นส่วนใหญ่ในชุมชน				
47. คุณเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่วนรวมของหมู่บ้านเสมอ				
48. ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านหลายคนไม่เข้าใจคุณ				
49. ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านหลายคนถูกเหยียดหยามคุณ				
50. คุณเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน				
51. คุณรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในชุมชน				

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความสัมพันธ์กับเพื่อน โปรดกา ✓ ในช่องที่ตรงตามความจริงมากที่สุด

52. คุณมีเพื่อนสนิทกี่คน	เพศชาย จำนวน	คน	หญิง.....คน
53. คุณมีเพื่อนรุ่นพี่ที่คุณนับถือ กี่คน	เพศชาย จำนวน	คน	หญิง.....คน

ส่วนที่ 4.1 คำถามต่อไปนี้ จะทำพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อนสนิทของคุณ และรุ่นพี่ที่คุณนับถือ มีพฤติกรรมต่อไปนี้หรือไม่

ภาครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นที่สุด

พฤติกรรมของ เพื่อนสนิท และ รุ่นพี่ของคุณ	เพื่อนสนิทส่วนใหญ่มีพฤติกรรมนี้ใช่หรือไม่	เพื่อนรุ่นพี่ที่นับถือมีพฤติกรรมนี้ใช่หรือไม่
54.กำลังเรียนหนังสือ	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
55.ทำงานมีรายได้แล้ว	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
56.ดื่มเหล้า	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
57.ใช้ยาเสพติด	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
58.ชกต่อย ทำร้ายร่างกาย	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
59.พูดจาก้าวร้าว	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
60.พกพาอาวุธ	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

61.ในวันธรรมดา คุณใช้เวลากับเพื่อนๆของคุณในช่วงตอนเย็นๆ เฉลี่ย ..... ชั่วโมง/วัน

62.เวลาคุณมีเรื่องทุกข์ใจ คุณปรึกษาใคร

- A) พ่อแม่/ผู้ปกครอง   ทุกครั้ง   เกือบทุกครั้ง   เป็นบางครั้ง   ไม่ปรึกษา
- B) เพื่อน   ทุกครั้ง   เกือบทุกครั้ง   เป็นบางครั้ง   ไม่ปรึกษา
- C) รุ่นพี่   ทุกครั้ง   เกือบทุกครั้ง   เป็นบางครั้ง   ไม่ปรึกษา

63. โดยทั่วไปเมื่อปรึกษาเรื่องทุกข์ใจแล้วพวกเขาเหล่านี้ช่วยแก้ปัญหาให้คุณได้

- A) พ่อแม่/ผู้ปกครอง   ทุกครั้ง   เกือบทุกครั้ง   เป็นบางครั้ง   ไม่เลย
- B) เพื่อน   ทุกครั้ง   เกือบทุกครั้ง   เป็นบางครั้ง   ไม่เลย
- C) รุ่นพี่   ทุกครั้ง   เกือบทุกครั้ง   เป็นบางครั้ง   ไม่เลย

64. เพื่อนของคุณมีความสำคัญต่อคุณมากน้อยเพียงใดในชีวิตประจำวัน

1. สำคัญมากที่สุด   2. สำคัญมาก   3. สำคัญเป็นบางเรื่อง   4. สำคัญน้อย   5. ไม่สำคัญ

ส่วนที่ 4.2 การอยู่กับเพื่อนเรามากจะได้รับคำแนะนำ จากเพื่อนในด้านต่างๆ

คำถามคือ เพื่อน หรือ เพื่อนรุ่นพี่คุณเคยบอก/แนะนำสิ่งเหล่านี้กับคุณหรือไม่

65. เพื่อนเคยบอกว่าการคบตี ชกต่อยคนอื่นไม่ใช่เรื่องที่ดีหากเพราะมีคนขี้กวน โมโห ให้เกิดขึ้น	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
66. เพื่อนเคยบอกว่าคุณที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คือ ผู้ที่สู้เมื่อมีความจำเป็นต้องทำ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
67. เพื่อนเคยบอกว่างานการงานจำเป็นต้องต่อสู้ให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณขี้ฉลาด	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
68. เพื่อนเคยบอกว่าคุณถูกทำร้าย เราต้องช่วยเหลือ	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
69. เพื่อนเคยบอกว่าคุณควรตอบโต้กลับโดยใช้กำลัง หากเราถูกทำให้เสียหน้า	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่
70. เพื่อนเคยบอกว่าการที่ผู้ชายที่เป็นแฟนจะบังคับมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหญิงเป็นเรื่องธรรมดา	☐ ใช่	☐ ไม่ใช่

4.3 คำถามต่อไปนี้จะเกี่ยวกับทำกิจกรรมที่คุณทำกับเพื่อนๆ ให้ตอบตามความจริง ข้อละ 1 คำตอบ กรณีที่เป็นมุสลิม ขอให้เป็นการนับช่วงก่อนเดือน รอมาดอน

ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาคุณทำกิจกรรมต่อไปนี้ <u>“ร่วมกับเพื่อน”</u> ของคุณเพียงใด	ทุกวัน/เกือบทุกวัน	3-5 ครั้งต่อสัปดาห์	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	2-3 ครั้งต่อเดือน	1 ครั้งหรือน้อยกว่าต่อเดือน	ไม่เคย
71. ทำการบ้าน/อ่านหนังสือ						
72. เล่นกีฬา						
73. ออกไปเที่ยวกลางคืนเช่น คับร้านอาหาร						
74. ไปดูหนัง/ไปร้องเพลงคาราโอเกะ						
75. ไปเดินห้าง						
76. ไปทำงานรับจ้างหารายได้						
77. ช่วยเหลือกิจกรรมส่วนร่วมของชุมชน						
78. ดื่มเหล้า เบียร์						
79. ดูโทรทัศน์/ฟังวิทยุ						

80. เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์						
81. แข่งมอเตอร์ไซด์ (ชิงมอเตอร์ไซด์)						
82. จีรตเล่น						
83. โดดเรียน หนีเที่ยว						
84. เล่นการพนัน ทางสนุก						
85. เสพยา						
86. เลี้ยงไก่ชน ตีไก่						
87. คุ VDO โป๊						

ส่วนที่ 4.4 คำถามนี้ เป็นความสัมพันธ์ของเพื่อนกับแฟน เท่าที่คุณรู้เพื่อนของคุณมีพฤติกรรมเหล่านี้ หรือไม่ จำนวนกี่คน

88. มีเพื่อนคุณกี่คน ที่ <u>คิดว่าแฟนแรงๆ เมื่อเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน</u>	ไม่มี	1-2คน	3-5 คน	6 คนขึ้นไป	ไม่ ทราบ
89. มีเพื่อนคุณกี่คน ที่ <u>เคยใช้กำลังตบหรือตี แฟน</u> เมื่อเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน					
90. มีเพื่อนคุณกี่คน ที่ <u>เคยบังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย</u> โดยอีกฝ่ายไม่ยินยอม หรือไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ด้วย					
91. มีเพื่อนคุณกี่คน ที่ <u>เคยบังคับผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่แฟน</u> ให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย โดยเธอไม่ยินยอม					

ส่วนที่ 5 ต่อไปนี้ จะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของคุณต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา เกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆของเด็ก/วัยรุ่นในหมู่บ้าน ชุมชน หรือโรงเรียน

5.1 คุณเคย “ให้ใน” การกระทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่กี่ครั้ง ในรอบ 3 เดือน

คุณเคยเห็นการกระทำสิ่งเหล่านี้ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมากี่ครั้ง	ไม่เคยเลย	1-2 ครั้ง	3-4 ครั้ง	5-6 ครั้ง	มากกว่า 6 ครั้ง
92. เห็นเด็กและวัยรุ่นตี ต่อย ตบระหว่างบุคคล (ตัวต่อตัว)ในชุมชน					
93.เห็นเด็กและวัยรุ่นตี ต่อย ตบ ตัวต่อตัวในโรงเรียน/รอบๆ โรงเรียน					
94.เห็นกลุ่มเด็กและวัยรุ่นทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน ในชุมชน					
95.เห็นกลุ่มเด็กและวัยรุ่นทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน					
96.เห็นการริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อนนักเรียน					
97.เห็นเด็ก/วัยรุ่นริดไถสิ่งของ/เงินในชุมชน/หมู่บ้าน					
98.เห็นเด็ก/วัยรุ่นทำลายทรัพย์สินของชุมชน เช่น ตู้โทรศัพท์					
99.เห็นเด็ก/วัยรุ่นทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน					
100. เห็นเด็ก/วัยรุ่นขโมยสิ่งของในชุมชน/หมู่บ้าน					
101. เห็นเด็ก/วัยรุ่นขโมยสิ่งของจากเพื่อนในโรงเรียน					
102. เห็นเด็ก/วัยรุ่นใช้ยาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้าน					
103. เห็นเด็ก/วัยรุ่นใช้ยาเสพติดในโรงเรียน					
104. เห็นเด็ก/วัยรุ่นข่มขู่เพื่อนนักเรียนในโรงเรียน					

105. เห็นเด็ก/วัยรุ่นนำอาวุธเข้ามาใน โรงเรียน					
106. เห็นวัยรุ่นพกปืน					
107. เห็นครูทำร้ายร่างกายนักเรียน					
108. เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศใน ชุมชน เช่น ใช้คำพูด จับ บีบ สัมผัส โดยที่ อีกฝ่ายไม่ต้องการ					
109. เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศใน โรงเรียน					
110. เห็นเด็ก/วัยรุ่นบาดเจ็บจากการทะเลาะ วิวาทกันในชุมชน/หมู่บ้าน					
111. เห็นการบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท กันในโรงเรียน					
112. เห็นการเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกัน ของเด็ก/วัยรุ่น					

**5.2 คุณเคย “กระทำ” สิ่งเหล่านี้กี่ครั้ง ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา และ 12 เดือนที่ผ่านมา
(ให้ระบุจำนวนครั้งตามความเป็นจริง ตั้งแต่เลข 0 ขึ้นไป)**

คุณเคยกระทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่	ระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	ระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา (รวม 3 เดือนนี้ด้วย)
113. ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
114. ตบ ตี ต่อยคนอื่น	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
115. ขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
116. เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม(ยกพวก ตีกัน)	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
117. ริด ไล่สิ่งของ/เงินจากเพื่อน	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
118. ทำลายทรัพย์สิน/สิ่งของสาธารณะ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
119. ขโมยสิ่งของจากผู้อื่น	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง

120. พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สนับมือ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
121. ใช้มีด หรือปืนในการต่อสู้	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
122. ลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศต่อผู้หญิง เช่น การใช้คำพูด จับ บีบ สัมผัส โดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
123. ทำร้ายตบตีร่างกายแฟน	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
124. บังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
125. ถูกตำรวจจับเพราะการกระทำความผิด	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
126. ทำให้คนอื่นบาดเจ็บจากการต่อสู้	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง

5.3 คุณเคย “ถูกกระทำ” ในสิ่งเหล่านี้หรือไม่ ในช่วง 3 เดือนและ 12 เดือนที่ผ่านมา

(ให้ระบุจำนวนครั้งตามความเป็นจริง ตั้งแต่เลข 0 ขึ้นไป)

เมื่อ 3 เดือนที่ผ่านมา คุณเคยถูกกระทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่	ระยะ 3 เดือนที่ผ่านมา	ระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา (รวม 3 เดือนนี้ด้วย)
127. หยุดเรียนเพราะกลัวการถูกทำร้าย	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
128. นอนไม่หลับเพราะกลัวการถูกทำร้าย	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
129. ถูกข่มขู่ด้วยวาจาหรืออาวุธจากวัยรุ่น	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
130. ถูกตบ ตี ชกต่อจากวัยรุ่นในชุมชน/หมู่บ้าน	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
131. ถูกตบ ตี ชกต่อจากวัยรุ่นในโรงเรียน	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
132. ถูกซ้อมจากกลุ่มวัยรุ่น	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
133. ถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (การยกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม)	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
134. ถูกริดไถสิ่งของหรือเงิน	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
135. ถูกลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
136. ถูกแฟนทำร้าย ตบตีร่างกาย	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง

137. ถูกแฟนบังคับให้มีเพศสัมพันธ์	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
138. ถูกคนในครอบครัวทำร้ายร่างกาย	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
139. ถูกครูในโรงเรียนทำร้ายร่างกาย	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
140. ได้รับความเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
141. ได้รับความเจ็บจากการทะเลาะวิวาทจนต้องไปหาหมอ	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง
142. ได้รับความเจ็บจากการถูกคนในครอบครัว หรือ ครูทำร้าย	_____ ครั้ง	_____ ครั้ง

ส่วนที่ 6.1 เหตุการณ์ต่อไปนี้ คุณวิตกกังวลมากน้อยเพียงใด ให้กาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อคำถาม

เหตุการณ์	คุณวิตกกังวลมากน้อยเพียงใด				
	ไม่วิตกกังวล	วิตกกังวลน้อย	วิตกกังวลปานกลาง	วิตกกังวลมาก	ไม่เคยมีประสบการณ์
143. เห็นการยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน					
144. เห็นการตบตี ชกต่อยกันในโรงเรียน					
145. เห็นการชกต่อย ตบตีกันในชุมชน/หมู่บ้าน					
146. เห็นการริดไถเอาสิ่งของ/เงิน					
147. การถูกแฟนทำร้าย					
148. การถูกคนในครอบครัวทำร้าย					
149. การถูกครูทำร้าย					
150. ถูกนักเรียนตบตี ชกต่อยในโรงเรียน					
151. ถูกวัยรุ่นชกต่อย ตบตีในชุมชน/หมู่บ้าน					
152. ถูกทำร้ายจากวัยรุ่นหมู่บ้านอื่น					

เหตุการณ์ต่อไปนี้ที่คุณบอกคนต่อไปนี้เพื่อคลายความวิตกกังวลหรือไม่ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยการเครื่องหมาย ✓ ในช่องของคนที่คุณบอก

เหตุการณ์	คุณเคยบอกคนต่อไปนี้ เพื่อคลายความวิตกกังวลหรือไม่กาเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการ โดยตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ กรณีที่ไม่มีประสบการณ์ดังกล่าว ให้กาเครื่องหมาย ✓ ช่อง 99										
	(99)	(2) รุ่นพี่	(3) แม่	(4) พ่อ	(5) พี่ น้อง	(6) ญาติ	(7) ครู	(8) ผู้ใหญ่ บ้าน	(9) ตำรวจ	(10) พระ	(11) อื่นๆ
153. การขกพวกตีกัน ระหว่างหมู่บ้าน											
154. การตบตี ชกต่อยกันใน โรงเรียน											
155. การ ตบตีชกต่อย กัน ในชุมชน/หมู่บ้าน											
156. การริดไถเอาสิ่งของ/ เงิน											
157. ถูกชกต่อย ตบ ตี ใน โรงเรียน											
158. ถูกชกต่อย ตบ ตีใน ชุมชน/หมู่บ้าน											
159. การถูกแฟนทำร้าย											
160. การถูกคนในครอบครัว ทำร้าย											
161. การถูกครูทำร้าย											
162. ถูกทำร้ายจากวัยรุ่น หมู่บ้านอื่น											

6.2 เหตุการณ์ ต่อไปนี้ คุณเคยปรึกษาบุคคลเหล่านี้เพื่อให้ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาหรือไม่

เหตุการณ์	เหตุการณ์ต่อไปนี้ คุณเคยปรึกษาบุคคลต่อไปนี้เพื่อให้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาหรือไม่ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ กรณีที่ไม่ประสบการณดังกล่าว ให้กา ☒ ช่อง 99 กาเครื่องหมาย ☒ หน้าตัวเลือกที่เป็นจริงที่สุด											
	(99) ไม่เคยมี ประสบ การณนี้	(1) เพื่อน	(2) รุ่นพี่	(3) แม่	(4) พ่อ	(5) พี่ น้อง	(6) ญาติ	(7) ครู	(8) ผู้ใหญ่ บ้าน	(9) ตำรวจ	(10) พระ	(11) อื่นๆ
163. การยกพวกตีกัน ระหว่างหมู่บ้าน												
164. การตบตี ชกต่อย กันในโรงเรียน												
165. การ ตบตีชกต่อย กันในชุมชน/ หมู่บ้าน												
166. การริดไถเอา สิ่งของ/เงิน												
167. ถูกชกต่อย ตบ ตี ในโรงเรียน												
168. ถูกชกต่อย ตบ ตี ในชุมชน/หมู่บ้าน												
169. การถูกแฟนทำร้าย												
170. การถูกคนใน ครอบครัวทำร้าย												
171. การถูกครูทำร้าย												
172. ถูกทำร้ายจาก วัยรุ่นหมู่บ้านอื่น												

ส่วนที่ 7.1 อ่านแต่ละข้อ และโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของคุณมากที่สุด

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
173. หากมีใครมาดูถูกฉัน ฉันต้องสู้กลับ เพราะไม่ต้องการเป็นคนโง่				
174. หากมีใครมาดูถูกฉันหรือครอบครัว ฉันจะทนไม่ได้ถ้าหากไม่ได้จัดการ(เอาคืน) กับคนเหล่านั้น				
175. ฉันจำเป็นต้องต่อสู้ให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณไม่ใช่พวกขี้ขลาด				
176. ถ้าหากมีใครแสดงความไม่เคารพ ฉันจะต้องสั่งสอน/จัดการกับพวกนั้น เพื่อทวงศักดิ์ศรีของฉันคืนมา				
177. คนที่ไม่ตอบโต้กลับเลยเมื่อคนมาเยาะเย้ยเราถือว่าเป็นพวกเด็กทารก (อ่อนหัด อ่อนแอ)				
178. ถ้าหากใครที่ทำดีกับฉัน ฉันจะดีตอบ แต่ถ้าหากใครมาขวางทางไม่ให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ พวกเขาจะต้องได้รับบทเรียนอย่างสาสม				
179. ฉันจะทนไม่ได้ หากมีใครบางคนมาเยาะเย้ยใส่ฉัน แล้วไม่ต่อสู้กลับ				

ส่วนที่ 7.2 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของคุณมากที่สุด

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
180. ฉันไม่ชอบอยู่ท่ามกลางผู้คนที่มีอาวุธเพราะฉัน อาจจะพบจุดจบกับการถูกทำร้ายเข้าสักวัน				
181. ฉันอยากให้ในชุมชนของฉันไม่มีใครพกพา อาวุธ				
182. มันเป็นเรื่องที่ตื่นเต้นมาก เมื่อได้ถืออาวุธปืนไว้ ในมือ				
183. คุณรู้สึกมีอำนาจจริงๆ เมื่อได้ถืออาวุธปืนไว้ใน มือ				
184. คุณคิดว่ามันเป็นเรื่องที่สนุกมาก หากจะได้เล่น กับอาวุธปืนของจริง				
185. คุณอยากจะมีอาวุธปืน เพื่อที่คนจะได้หันมา มองคุณ				
186. การถืออาวุธปืนทำให้คนอื่นรู้สึกว่า你有อำนาจ และเข้มแข็ง				
187. การถืออาวุธปืนทำให้คุณรู้สึกปลอดภัย				
188. การเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของแก๊ง ทำให้คุณ รู้สึกปลอดภัยเพราะมีพรรคพวกคอยหนุนหลัง				
189. เด็กๆในแก๊งรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่มี พลังอำนาจเหนือกว่ากลุ่มหรือคนอื่นๆ				

ส่วนที่ 7.3 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของคุณมากที่สุด

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
190. หากมิใช่เป็นเพราะว่ากำลังป้องกันตัวเองแล้ว จะไม่มีเหตุผลใดเลยที่จะทำร้ายคนอื่น				
191. คนเราในเวลาที่เมาเหล้า จะเป็นคนที่ไม่มีควมรับผิดชอบในการกระทำของตัวเอง				
192. ผู้ชายส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้				
193. เป็นเรื่องเสียดสีศักดิ์ศรี หากมีคนมาแย่งแฟนของเรา				
194. ผู้ที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คือรักพวกพ้อง ไม่ทอดทิ้งเพื่อน				
195. การที่เราขึ้นเสียงกับคนทั่วไป จะทำให้เป็นที่สนใจของคนอื่น				
196. ผู้หญิงควรจะรับผิดชอบดูแลเลี้ยงดูลูกและทำงานบ้าน				
197. การตบตีคนอื่น ไม่ใช่เรื่องที่ผิดเสมอไป บางครั้งเป็นเพราะพวกเขาชั่วโมโหให้เกิด				
198. ผู้ชายมีสิทธิ์ที่จะมีเพศสัมพันธ์กับแฟน เมื่อต้องการแม้เธอจะไม่เต็มใจ				
199. การข่มขู่ เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง แต่ จะได้ในสิ่งที่คุณต้องการ				
200. ผู้ที่ได้รับการยกย่องมากที่สุดส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่ผู้เมื่อมีความจำเป็นต้องทำ				
201. หากเพื่อนถูกรังแก เราต้องช่วยทุกครั้ง				

ส่วนที่ 8 คุณคิดว่า สาเหตุของการใช้ความรุนแรงในวัยรุ่นเกิดจากอะไรใน ให้กา✓ในช่องที่ตรงตามความเห็นเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อคำถาม

สาเหตุของความรุนแรง	เป็นสาเหตุส่วนใหญ่	เป็นสาเหตุบางครั้ง	ไม่ใช่สาเหตุ
202. เมมาเหล้า			
203. ใช้จ่ายเสพติด			
204. ถูกทำทาย เยาะเย้ย			
205. แสดงความเก๋ เก่ง เป็นแมน			
206. ป้องกันตนเอง			
207. มีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง			
208. ถูกแย่งแฟน			
209. มีอาวุธในมือ หรือ ได้เปรียบคู่ต่อสู้			

คำถามข้อต่อไปนีื ถามเฉพาะผู้ที่กำลังเรียนหนังสือ ผู้ที่ไม่ได้เรียน ให้ข้ามไปตอบข้อ 215 จนจบ

ส่วนที่ 9 ในช่วงปีที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบในโรงเรียนมีพฤติกรรมต่อไปนี้หรือไม่

เมื่อปีการศึกษาที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบมีครูที่มีพฤติกรรมต่อนักเรียนต่อไปนี้มากเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
210. ครูดูค่า หรือ ดูถูก ประจานนักเรียนให้เจ็บปวดเสียใจ					
211. ครูตบ ตี ตะ นักเรียนแต่ไม่ต้องไปหาหมอ					
212. ครูทำให้นักเรียนบาดเจ็บจนต้องไปหาหมอ					
213. ครูवलลามหรือล่วงเกินทางเพศนักเรียน					

เมื่อปีการศึกษาที่ผ่านมา <u>ครูกระทำพฤติกรรม</u> <u>ต่อไปนี้ต่อคุณ</u> มากน้อยเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
214. ครูดูค่า หรือ ดูถูก ประจานคุณให้เจ็บปวด เสียใจ					
215. ครูตบ ตี เตะ ต่อยคุณแต่ไม่ต้องไปหาหมอ					
216. ครูทำให้คุณบาดเจ็บจนต้องไปหาหมอ					
217. ครูลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศคุณ					

คุณมีความคิดเห็นอย่างไรต่อครู กรุณา กาก ลงในช่อง (ให้ตอบเพียง 1 คำตอบเท่านั้นในแต่ละข้อ)

ข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่ เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก
218. คุณเป็นนักเรียนที่ดีเท่ากับเพื่อน				
219. ครูหลายคนไม่เข้าใจคุณ				
220. คุณได้รับการยอมรับจากเพื่อนใน ห้องเรียน				
221. คุณภาคภูมิใจในผลการสอบของคุณ				
222. ครูไม่สนใจในตัวคุณ				
223. คุณรู้สึกไม่มีคุณค่าในสายตาของครูที่ โรงเรียน				
224. คุณ โชคดีที่ครูเข้าใจคุณ				

ส่วนที่ 10 เท่าที่คุณทราบมีผู้ใหญ่ในชุมชนกระทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่ (ถามทั้งผู้ที่เรียนหนังสือ และผู้ที่ออกจากโรงเรียนแล้ว)

ผู้ใหญ่ กระทำต่อผู้ใหญ่ในชุมชน

เมื่อปีที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบมีผู้ใหญ่ในชุมชน กระทำสิ่งเหล่านี้ต่อกันหรือไม่อย่างน้อยเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
225. ผู้ใหญ่ด่า หรือ คุกคาม ประจานกันให้เจ็บปวด เสียใจ					
226. ผู้ใหญ่ตบ ตี ตะ ต่อยกันแต่ไม่ถึงกับบาดเจ็บ					
227. ผู้ใหญ่ทำร้ายกันบาดเจ็บจนต้องไปหาหมอ/ ชื่อยา					
228. ผู้ใหญ่ลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศกัน					

ผู้ใหญ่กระทำต่อเด็ก/วัยรุ่นในชุมชน

เมื่อปีที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบมีผู้ใหญ่ในชุมชนมี พฤติกรรมเหล่านี้ต่อเด็ก/วัยรุ่นอย่างน้อยเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
229. ผู้ใหญ่ด่า หรือ คุกคาม ประจานเด็ก/วัยรุ่นให้ เจ็บปวดเสียใจ					
230. ผู้ใหญ่ตบ ตี ตะ ต่อยเด็ก/วัยรุ่นแต่ไม่ถึงกับ บาดเจ็บ					
231. ผู้ใหญ่ทำร้ายเด็ก/วัยรุ่นจนบาดเจ็บต้องไปหา หมอ					
232. ผู้ใหญ่ลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศเด็ก/ วัยรุ่น					

พ่อแม่ผู้ปกครองกระทำต่อคุณ

เมื่อปีที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบมีพ่อแม่ผู้ปกครองในชุมชนกระทำพฤติกรรมเหล่านี้ต่อคุณหรือไม่มากนักเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
233. พ่อแม่ดูคำ หรือ ดูถูก ประจานคุณให้เจ็บปวดเสียใจ					
234. พ่อแม่ตบ ตี ตะ ค้อนแต่ไม่ถึงกับบาดเจ็บ					
235. พ่อแม่ทำร้ายคุณจนบาดเจ็บต้องไปหาหมอ					
236. พ่อแม่ลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศคุณ					

“พ่อ”กระทำต่อ”แม่”

เมื่อปีที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบมีพ่อของคุณมีพฤติกรรมต่อไปนี้ต่อแม่คุณหรือไม่มากนักเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
237. พ่อดูคำ หรือ ดูถูก ประจานแม่ให้เจ็บปวดเสียใจ					
238. พ่อตบ ตี ตะ ต่อยแม่ แต่ไม่ถึงกับบาดเจ็บ					
239. พ่อทำร้ายแม่บาดเจ็บจนต้องไปหาหมอ					

“แม่”กระทำต่อ”พ่อ”

เมื่อปีที่ผ่านมา เท่าที่คุณทราบแม่คุณกระทำพฤติกรรมเหล่านี้ต่อพ่อของคุณไม่มากนักเพียงใด	ไม่มีเลย	มีน้อย	มีบ้าง	มีมาก	มีมากที่สุด
240. แม่ดูคำ หรือ ดูถูก ประจานพ่อให้เจ็บปวดเสียใจ					
241. แม่ตบ ตี พ่อ (ไม่บาดเจ็บ)					
242. แม่ทำร้ายพ่อจนบาดเจ็บต้องไปหาหมอ					

ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามจนครบ